ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
2
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930
2 DÉCEMBRE 1930

Ք. ՏԱՐԻ Թիւ 1432

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԾՐԿՈՒՔ ԽՕՍՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅՆԱՑՈՒՄԸ ԵՒ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԸ

Հայաստանի խորհրդայնացման տարեդարձը որ քանի մը տարիներէ ի վեր կը տօնուի գաղութներու մէջ, կը փաստէ յարգ մը տարրերու շահախնդրական վատութիւնը եւ ուրիշներու քաղաքագիտական տեսակ մը տհասութիւնը:

Որ Հ.Կ.Ի. վարիչները ինքնապահպանման բնազդի պարտադրութեամբ, կը քրտնին կեղծաւորութեան տուրքը մատուցանելու, հասկնալի է: Կոպտօրէն խօսուած՝ մարդիկը փոր կը շտացնեն. ուրիշ արհեստ չունին, քանի մը անգամ, քանի մը տարբեր գոյներով ներկուած այդ արարածները: Անոնք ատենէն առաջ, կը պատկանին շատ վճարողին:

Որ Ռամկավար կոչուած արտահայ ու արտասոց տարրը պէտք կը զգայ իր թմբուկը ճաթեցնելու վարչաձեւի մը եւ սկզբունքներու առջեւ, որոնց հանդէպ ունի խառնուածքի, կրթութեան, ըմբռնումներու եւ աւանդութիւններու ամբողջ հակակրութիւնը՝ բնազդական ու խորամանկ, զարմանալի չէ: Գիտնական այս նկարագիրը բացատրելի է շատ դիւրին հանելուկի նման:

Խորհրդայնացման տարեդարձը կը տօնուի ի հիճուկս Մարտ 28ի անկախութեան տօնին, միակը՝ որ այսօր, աշխարհի հայ բուռ բուռ ցրուած Հայութեան համար կը կազմէ դասական երազին խորհրդանշանը: Կը տօնուի ի հիճուկս Դաշնակցութեան, միակ կազմակերպութիւնը՝ որ իր բոլոր ուժերը յարած՝ կը մնայ կանգուն երազի հետապնդման ճամբուն վրայ:

Ու բոլոր ճամբաներուն վրայ, ուր դաշնակցութեան բահը կը բանի, դուք կը հանդիպիք ռամկավարներու երկչոտ ստուերախաղին, խափանումի ամուլ փորձերուն, որոնք յանգին Մոսկուայի վարկաբեկելու հեղինակները, անգամ մը եւս փաստելու անոնց պատմական ու վաւերական անմտութիւնը:

Այդ է անոնց գոյութեան նպատակին բուռն ու վերջաբեր, ու զայն արդարացնելու համար, կը խոստովանինք թէ անոնց անպատկառութեան քաջութիւնը՝ կանգ չառնելու որեւէ ստորնացման առջեւ:

Ձոռնանք թէ այս մարդիկը, առանց վարանումի իւրացուցին բոլշեւիկեան Հայաստանէն արտածուած միտք մը եւ որ ամէնէն կատաղի եւ ապազգային կարմիրին հետ, չարչարու պատասխանատու կը բռնեն հայ յեղափոխական ու ազատագրական շարժումը (ինչ որ իրենց համար կը նշանակէ միմիայն Դաշնակցութիւնը), շատ լաւ գիտեն թէ ատով, անգամ մը եւս կը հարուածեն զոհը ու կ'արդարացնեն դահիճը:

Հայաստանի գլխուն, եթէ տաճիկ մարզպան մըն ալ նստած ըլլար, այսօր, այս մարդիկը՝ ի հիճուկս Դաշնակցութեան, դարձեալ իրենց հաւատարմական զգացումները պիտի յայտնէին անոր...: Այսպէս էին երէկ: Այսօր եւ վաղը չեն ալ ուրիշ կերպ ըլլար:

Բայց այստեղ, ձգենք զանոնք իրենց ժանտաբոյր գարշանքին մէջ, ու քալենք:

Որ Հայրենակցական եւ այլ միութիւններ, պէտք կը տեսնեն իրենց ներկայութեամբ շատցնելու այս անտեղի խաղարկութեան դերակատարութիւնը, չափով մըն ալ կը գտնենք տակաւին: Քաղաքականութենէ հեռու կամ անտարբեր անոր անդէպ, ամէնէն նենգ, վայրագ բռնութեան մը խաղերուն անձեռնմխելի, նաեւ անծանօթ հակահայ ու ապազգային վարչակարգի մը մօտաւոր ու հեռաւոր անդրադարձումներուն հայութեան ներկայի ու ապագայի վրայ, կը չեզոքացնեն խորհրդայնացումը ու կ'իյնան «Հայաստան» անունին հմայքին տակ միայն, թոյլ տալով որ շահագործեն իրենց անունները: Անոնց մասնակցութիւնը տօնի մը որ 1915էն յետոյ, Հայոց պատմութեան մէջ կ'արձանագրէ ամէնէն սեւ օրականը, կ'արդարանայ թերեւս, անմտած, ենթագիտակցական մղումով:

Բայց ահա՛, եղկելին:

Խորհրդայնացման տօնի կազմակերպիչներուն ու մասնակիցներուն ցանկին գլուխը կը տեսնենք Բարեգործականը:

Վրան - բաց այս խաղին անպարկեշտութիւնն ու անհեթեթութիւնը փաստելու եզելէ, գայն զարնելու եզելէ տրամաբանութեան փորձաքարին, աւելորդ աշխատանք է:

Եւ առանց հարց տալու թէ ՈՐՈ՞Ի որոշումն է որ կը գործադրուի, պիտի ըսենք միայն թէ ինչո՞ւ կը մասնակցի:

— Որովհետեւ, Բարեգործականը խաղալիքի պէս կը գտնէ կուսակցութեան մը ձեռքը, անբարեխիղճ եւ քաղահատ, այս միութեան կ'ուզէ տալ իր պղտոր գոյնը:

Ու կը յաջողի: Փա՞ստ: Բարեգործականի մասնակցութիւնը տօնի մը, որուն հանդէպ առնուազն պարկեշտ վերապահութիւն պիտի ցուցադրէր:

Ձենք գիտեր թէ ո՞վ է տուեր նման որոշում մը: Ձենք գիտեր թէ Բարեգործականի նորընտիր նախագահը ի՞նչ մտայնութեամբ կը մօտենայ հարցին: Բայց գիտենք թէ իր մուտքի խօսքերուն մէջ՝ յստակ խոստումներ կային: Սակայն, արդէն վատ նշաններ տեսնելով մէկտեղ դեռ կը սպասենք որ Պ. Կիւլպէնկեան Հ. Բ. Ը. Միութիւնը դնէ իր արժանաւոր տեղը ուշ չէ: Դեռ բոլորովին չէ խրած: Բայց, եթէ Պ. Գ. Կիւլպէնկեան իսկապէս մտադրած է «բաներ» մը ընել, անտարակոյս իր շուրջ պիտի տեսնէ քծնանքի, շողոքորթութեան, հայրենասիրութեան, փցուն ու շահախնդիր տրամաբանութեան մը խաղերը:

Վճռական մտադրութիւն սակայն եւ քիչ մը կորով:

Ու մանաւանդ Աիել մը...

Բարեգործականը պէտք է դադրի ռամկավար միութիւն մը ըլլալէ: Այս է մանաւանդ որ կը սպասուի Պ. Գ. Կիւլպէնկեանէ:

(1)

Մ. Ե.

ՄԱՄՈՒԼ

ԽՈՐՀՐ. ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

«Նոր Օր»ի մէջ կը կարդանք (23 Նոյ.)

— «կապկութիւնը իր լաւագոյն արտայայտութիւնը կը գտնէ գրականութեան մէջ Արուեստ եւ գրականութիւն այն կալուածն է, որ բիրտ ուժով, պայմաններու ֆարկադրանքով չի մշակուիր եւ պտուղ չի տար:

Արուեստը եւ գրականութիւնը ամէն բանէ առաջ անկախութիւն կուզեն, Գրողը՝ այդ կալուածին մէջ պէտք է ըլլայ տէրը իր գգացումին, մտածումին եւ իր անձին միջոցաւ՝ եթէ պէտք է՝ դիտէ հաւաքականութիւններու կեանքը:

Գրականութեան զարգացման պայման է գրողին բացարձակ անկախութիւնը:

Իսկ Խ. Միութեան մէջ անկախութիւնը յարաբերական իմաստ ունի: Բռնութեամբ գրականութիւն չի մշակուիր: 12 տարուան փորձը շատ բաներ կ'ըսէ այս մասին: Խուսիոյ մէջ նոր դէմքեր յայտնուեցան գրականութեան ասպարէզին մէջ, բայց յաջողագոյն գործերը պրոլետարական գրականութեան մաս չեն կազմեր»:

Իսկ Հայաստանի պրոլետարական կեանքը չէ տուած ոչ իսկ մէկ դէմք, որ ինքզինքը պարտադրէ իր տաղանդով ու արուեստին շունչով:

Զարեհնցը՝ ընդունակ ու ստեղծագործող միտք է՝ դատապարտուած խամրելու խորհրդային կարգերու ճնշիչ մթնոլորտին մէջ: 1922էն ի վեր գրած քերթուածներուն իննըսուն տոկոսը հետադրութիւն են որոնց մէջ արուեստ, զգացում, միտք չկայ:

Միեւնոյնը Հայաստանի բոլոր գրողներուն համար: Աշխատաւորութեան ապրումներն ու կենցաղը երգելու հարկադրուած ըլլալով, Այազանի, վշտունիի եւ մահարիի պէս հոգի ունեցող բանաստեղծներ իրենց շունչը կը սպառեն մեր երկրին ու ժողովուրդին հետ կապ չունեցող սկզբունքներու տարփողման: վերջին տասը տարուան գրական արտադրութիւնը ցոյց տուաւ թէ բոլորովին ճիշտ չէ այն տեսակէտը թէ հայ մշակոյթը կրնայ զարգանալ ու յառաջդիմել մրայն Հայաստանի մէջ: փաստօրէն, Հայաստանի գրականութիւնը տարիներու դիմացող ոչ մէկ գործ չտուաւ, մինչդեռ գաղթահայ գրողները աւելի ցցուն գործեր տուին:

Մեր նպատակը բացատրել չէ Հայաստանի ու գաղթահայ գրական կեանքը, այլ նշել այն տագնապը որ կ'ապրի ներկայիս խորհրդահայ բանաստեղծութիւնը հայրենի երկրին մէջ, տաս տարուան փորձառութենէ ելեւէջներէ ու փնտռտուքներէ յետոյ:

ԱՆԳԼԻՈՅ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

Անգլիոյ հանքային գործադուլը որ պիտի յայտարարուէր հանքային մէկ քանի գլխաւոր շրջաններու մէջ յետաձգուած է: Սկովտիոյ մէջ միայն յայտարարուած է գործադուլ, որուն կը մասնակցին աշխատաւորներ:

Հանքագործներու եւ հանքատէրերու միջեւ վէճը հեռու է դիւրաւ հարթուելէ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Տնտեսական տագնապին շուրջ

Աշխատանքի Ընդհ. Դաշնակցութեանկողմէ յանձնախումբ մը ներկայացաւ Աշխատանքի նախարարին, խորհրդակցելուհամար անգործութեան մասին որ զանազան կեդրոններու մէջ սկսած է երեւան գալ:

Աշխատանքի նախարարը այն կարծիքն յայտնած է թէ, թէեւ ներկայ անգործութիւնը կարելի չէ բաղդատել օտար երկիրներու մէջ տիրող անգործութեան, սակայն իր դանդաղ այլ տեւական զարգացումով՝ մէկ քանի շաբաթներէ ի վեր կը կազմէ ազդանշան մը որ իր ուշադրութիւնը գրաւած է: Այս հարցով զբաղող բոլոր սպասարկութիւններուն, նախարարը հրահանգներ տուած է, որ այժմէն իսկ միջոցներ ձեռք առնեն եւ ամէն հաւանականութեան առջեւ պատրաստ գտնուին, Աշխատանքի ազգ. խորհուրդը եւ անոր մնայուն յանձնախումբը՝ օրը օրին տեղեակ պիտի պահուին հարցին, Գալով օտար աշխատաւորներուն, հրահանգներ տրուած են որ անոնց ֆրանսա մուտքը նուազագոյն չափին վերածուի:

Միւս կողմէ, միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, արգիլելու համար սահմանագլուխէն անցքը այն օտարականներուն, որոնք մեծ թիւով ֆրանսա կը մտնեն, աշխատելու իրենց մտադրութիւնը ծածկելով. բայց անգամ մը մտնելէ յետոյ, կը ջանան որեւէ գործ մը ձարել:

Բոլշեւիկեան հինգ հարիւր ղեկավար ՋԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ՈՐՈՆՑ ՄԷԿ ՄԱՍԸ ՀԱՅԵՐ ԵՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 30 Նոյ.— Թեհրանէն կը հեռագրեն թէ Պարսկաստան բնակող Ռուսերու կողմէ պատրաստուած դաւ մը բեռան հանուած ըլլալով, կառավարութիւնը ձերբակալել տուաւ հինգ հարիւր Ռուսեր որոնք արդէն ծանօթ էին իբր Խորհրդ. Միութեան գործակալներ: Աւելի քան երեք հարիւր լրտեսներ ձերբակալուեցան Թէհրանի եւ Մէշէտի շրջանին մէջ, Ձնացեալները Թաւրիզի մէջ եւ շրջակայքը:

Այս բոլշեւիկեան լրտեսներուն մեծ մասը ամերիկեան անցագիր ունին: Անոնց մէջ կան բազմաթիւ Թղթատարական պաշտօնեաներ, ինչպէս նաեւ մաս մը Հայեր:

Թուրքիոյ հաւատարիմ պարտերը

Էնկիւրիի լաւատեղեակ շրջանակները կը յայտնեն թէ Հանրային Պարտուց Վարչութեան յայտարարութիւնը Թուրքիոյ պարտքերուն վերաբերեալ, ստացուած է կառավարութեան կողմէ եւ ուշիուշով քննուած նախարարութեան կողմէ: Հարցին կարեւորութիւնը նկատի ունենալով, ժամանակաւոր պատասխան մը ղրկուած է Պոլիս, ուրկէ օդանաւով պիտի ղրկուի Փարիզ:

Կ'ըսուի թէ Թուրք կառավարութիւնը վերջնական որոշում մը չէ տուած 1931ի տարեվճարին մասին, որուն համար մէկ քանի օր առաջ կ'ըսուէր թէ յայտնած է որ վճարելու ի վիճակի չէ: Թուրք կառավարութիւնը կը սպասէ պարտապահանջներու պատուիրակներու ժամանման, բանակցութեանց սկսելու համար: Կը կարծուի թէ կառավարութիւնը պիտի պնդէ մէկերորդը վճարել եւ նոյնիսկ ելմտական կարգ մը դժուարութեանց առջեւ, նախատեսած է բնաւ չվճարել:

Ինչ դաւեցաւ Թեվֆիք Րիւշտի

«Էքօ տը Փարի»ի ժրնեւի թղթակիցը կը հեռագրէ.— Թեվֆիք Րիւշտի ժամանակ չկորսնցուց ժընեւի մէջ, եւ ըստ թղթակցական շրջանակներու, անոր աշխատանքները յաջողութեամբ պիտի պսակուին:

Դնդապետ Թեվֆիք պէյ, ժընեւի Թուրք պատուիրակութեան անդամներէն, վենետիկ մեկնեցաւ: Հոն պիտի միանայ Թուրք արտաքին նախարարին, որուն հետ պիտի մեկնին Սոֆիա, ուր պիտի տեսակցին Պուլկարիոյ արտաքին նախարարին հետ:

Այս անակնկալ այցելութիւնը հետեւանքն է ժընեւի մէջ իսկ, Թուրքեւպուլկար պատուիրակութեանց միջեւ տեղի ունեցած բանակցութեանց, որուն նպատակն էր Յունաստանի հետ կնքուած բարեկամութեան եւ փոխադարձ չեզոքութեան դաշինքին մէջ ժողնել նաեւ Պուլկարիան: Թուրքիա իբր միջնորդ կը գործէ պալքանեան այս երկու պետութեանց միջեւ, որոնք դեռ վերջերս, երկուս կարեւոր խնդիրներու հետեւանքով իրարմէ բաժնուած էին,— Մէկը՝ Պուլկարիոյ ծովային ելքի խնդիրն է. միւսը Յունաստանի մակեդոնական փոքրամասնութեանց խնդիրը: Թուրքերը կ'առաջարկեն որ Պուլկարիա հրաժարի Տէտէաղաճի նրբանցքը եւ նաւահանգիստը ուզելէ եւ գոհանայ Գավալայի վրայ ազատ շրջանով մը: Գալով պուլկար փոքրամասնութեանց, Յունաստան տրամադիր պիտի ըլլայ գոհացում տալու Պուլկարիոյ պահանջին, այսինքն, մասնաւոր վարժարաններու մէջ, պուլկարերէն լեզուով դասաւանդութեան:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Միջազգային ընկերվարութեան ամէնէն յայտնի դէմքերէն Էմիլ Վանտէրվելտ որ Ռուսիոյ, Սիպերիոյ եւ Չինաստանի մէջ կատարած ուսումնասիրական երկար ճամբորդութենէ մը կը դառնայ, շաբաթ օր հասաւ Մարսէյլ, ուր հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ Թղթակցի մը, Ռուսիոյ ներքին կացութեան մասին.—

«Այս ամառ, Մոսկուայէն չորրորդ անգամ, կրցայ հաստատել վերաշինութեան իրական ճիգ մը, ճամբու աշխատանքներ, բանուորական տուներու շինութիւններ, Ամերիկայէն առնուած թէյլըրեան եղանակներով ճարտարարուեստացման ճիգեր: Խորհրդային միութեան աշխատանքի այս եղանակը դիտողին կը թելադրէ հարցում մը.— Բոլշեւիկները ո՞ւրկէ կը քաղեն իրենց աղբիւրները: Արտասահմանէն փոխառութիւն չկայ: Ուրե՞մն, ձիա, որովհետեւ արտաքին առեւտուրի մենաշնորհը կառավարութեան կը պատկանի, արտասահմանի մէջ՝ իր երկրին ապրանքները կը ծախէ պետական գիներէն շատ վար գիներով: Այս է համբաւաւոր տընտիպինկը, որուն վրայ այնքան խօսուեցաւ: Հասոյթի ուրիշ աղբիւր մը կը կազմեն տուրքերը՝ որոնք չափազանց ծանր են ինչպէս նաեւ անուղղակի հարկերը, Իբր միակ գնորդ, կառավարութիւնը գիւղացիներուն կը վճարէ շատ ցած գիներ: Իբր միակ վաճառորդ, ժողովուրդին կը պարտադրէ շատ բարձր գիներ, Այսպէս է որ կը հայթայթէ այն գումարները որոնց պէտք ունի իր ճարտարարուեստական ձեռնարկներու զօրացման համար:

Ստոյգ իրողութիւն մը, այն է որ Ռուսիոյ մէջ, ապրուստի պայմանները ոչ դիւրին են ոչ ալ հաճելի, ցած օրավարձքեր, վար տեսակի ապրանքներ, անոնք ալ անբաւական եւ շատ սուղ.մանր առեւտուրըջնջուած է,

Շատ վատ տպաւորութիւն կը կրէ մարդ, երբ Մոսկուայի մէջ պտտի: Օրինակ,պետութեան թերութիւններուն հետեւանքով է որ ժողովուրդը կը ստիպուի անծայր թափորներ կազմել պարապ վաճառատուններու առջեւ: Պէտք է ըսել թէ սով չկայ. բայց կայ ամէն բան չափաւոր կերպով, Միսը չափազանց ցանցառ է, ոչ կարագ կայ, ոչ ճարպ ոչ ալ կաթ:

Այն հմտագոյնն ունիմ թէ արեւմտեան գործաւորները չպիտի հանդուրժէին նոյնիսկ տասնըհինգ օր ճնշումի նման վարչաձեւի մը, որ որեւէ ազատութիւն թոյլ չտար, եւ անհատական կեանքը կ'ենթարկէ շարունակական կանոնադրութեան մը,

Այո՛, գիտեմ թէ կայ հաւաքաւոր ճնգամեայ ծրագիրը ի՞նչ պիտի ըլլայ, Ես կը մաղթեմ որ յաջողի. սիա թէ ինչու, եթէ ան ձախողէր, Ռուսիոյ մէջ երեւան պիտի գար այն տեսակ հակազդեցութիւն մը, որուն հետեւանքով՝ այս երկրին բարեշրջումը երկար տարիներով կանգ պիտի առնէր: Ընդհակառակն, եթէ բոլշեւիկները իրականացնեն իրենց բոլոր ծրագիրները, ժողովուրդին վիճակը մեծ չափով պիտի բարւոքի. այս բարւոքման հետեւանքով, ժողովուրդը որ փրկուած պիտի ըլլայ Թշուառութենէն, աւելի ազատութիւն պիտի պահանջէ, պիտի ցնցէ բռնատիրութիւնը եւ պիտի նուաճէ իր իրաւունքները,

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԻԲՐԵԻ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԱԶԴԱԿ

Կը բաւէ քրքրել, նոյնիսկ հապճեպով, Հայ ժողովրդի վերջին յիսնամեակի պատմութիւնը, համոզուելու համար որ Հայ Հանրային կեանքի ծփուն, անողնաշար ու տարտամ հոսանքներէն՝ յստակօրէն կ'անջատուի Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը նաեւ իբրեւ հզօր, մշտանորոգ սւ առոյգ մշակութային ազդակ։

Բաժնեցէ՛ք երկու շերտի վերջին յիսուն տարիներու մեր պատմութիւնը ու պիտի տեսնէք երկու շրջաններ՝ իրենց բովանդակութեամբ, բարքերով ու ձրգտումներով ամբողջովին տարբեր — Դաշնակցութենէն առաջ ու յետոյ։

Ի՞նչպէս կը ներկայանար Հայ ժողովրդի մշակութային կեանքը ինսուլեական թուականներուն եւ առաջ։

Հայկական բարձրաւանդակէն մինչեւ Միջերկիր եզերքը՝ Հայ Հանրային կեանքին վրայ միւռեճան կերպով կ'իշխէր Հայոց եկեղեցին, իր ստորադաս հաստատութիւններով։ Քաղաքական գերութեան սեւ օրերուն, Հայ չարքաշ ու ժուժկալ գիւղացիութիւնը՝ մէկ կողմէ անխնայ կերպով կը կեղեքուէր բռնակալ ու ասպատակ կառավարութենէ մը ու միւս կողմէ, իր ներքին մշակութային, կրթական ու այլ պէտքերուն համար՝ ստիպուած էր դիմել նեղմտօրէն աւանդապաշտ, մ'տքի անկախութենէ զուրկ «մտաւորականութեան» մը որ ամբողջովին ենթարկուած կղերին, զուրկ ազատագրութեան սրբազան գաղափարէ՝ բռնակալութեան հանդէպ բռնած էր օրինապահ, կարելի է ըսել հպատակ դիրք մը։

Ո՛չ Ազգ-Սահմանադրութիւնը կերտող հմուտ մտաւորականութիւնը, ոչ ալ ընդհանուր ու տխուր ամայութենէն բարձրացող քանի մը յեղափոխական ու գեղեցիկ դէմքերը դժբախտաբար չէին բաւեր իր ընդերքներէն իսկ շարժելու համար վեց դարերու գերութեան ծոյլ ու անարի քունով քնացող ժողովուրդը։

Հայկական բնագաւառէն Մինչեւ Թիւթանիա ժողովրդին մեծագոյն տոկոսը կ'ապրէր թշուառութեան ու տգիտութեան մէջ, զուրկ՝ մշակութային ուժգին ու ներշնչող կեանքէ։

Յիշեցէ՛ք բոլոր ազգ. նախակրթարանները, ընդհանրապէս եկեղեցիներու շրջափակին մէջ, իրենց մեղկ, վաւերականօրէն յետադէմ ու անձեռնհաս ուսուցչական խմբերով։ Յիշեցէ՛ք երկիւղածօրէն եկեղեցի փութացող գիւղերու եւ քաղաքներու Հայ ժողովուրդը, Հայ Թերթերու կողմէ իսկ հրաւիրուած աղօթելու «բարեխնամ» կառավարութեան եւ կայսերական գահոյքներու համար։

Անշուշտ ընդհանուր ու հեգ այս ամայութեան յատակէն կը բարձրանային, ինչպէս ըսինք, քանի մը մաքուր, արի ու յեղափոխական դէմքեր։ Սահմանէն ասդին եւ անդին՝ կային բանասեղծներ որոնց տենդահար ու կրակէ խօսքերը սկսած էին պատրաստել կազմակերպուած յեղափոխական կուսակցութիւններու մուտքը հանրային բեմէն ներս։ Կային նոյնիսկ հրաշալի հոգեւորականներ, որոնցմէ մէկը՝ Հայոց Հայրիկ, իր ազատատենչ մարդու եւ քաջ գրողի երկաթեայ դէմքով պիտի մնայ անմոռանալի հայ գրականութեան մէջ։

Բայց ինչպէս ըսինք, այս բոլորէն վեր, այս բոլորէն հզօր՝ կար ու կը մնար սակայն Հայ Հպատակ ժողովրդի ղեկավար տարրը — Հայ կղերին հետ, անոր ազդեցութեան ենթակայ կամ գէթ ուղեկից Հայ աւանդապաշտ ու բռնակալութեան տակ ամբողջապէս լուռ մտաւորականութիւնը։

Ազատութեան տենչը սակայն սկսած էր, թափանցել ամենուրեք։

Ցեղափոխութեան կայծը սկսած էր դառնալ բոց։

Ու Հայոց գերի ժողովուրդը երկար ու դաժան երկունքէ մը յետոյ, ծնունդ տուաւ յեղափոխական կազմակերպութեանց եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան՝ որ իր կարգին շրջեց Հայ Հանրային կեանքը, արթնցուց բոլոր ննջած ու մաքուր կրքերը ու երիկամունքներէն սարսեցք ժողովրդին թմրած իրանը։ Ազատութեան բոլոր տարտամ անբովանդակ ձգտումներուն տուաւ կերպարանք, ձեւ ու նպատակ։

Ո՛չ Հապճեպով, քննելով վերջին յիսնամեակի Հայ մշակութային կեանքը, կը տեսնենք որ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը իրապէս նոր տարրեր մտցուց Հոն։

Նախ՝ սքանչելի յամառութեամբ մը արթնցուց ժողովրդին հաւաքական գիտակցութիւնը, զայն հրաւիրեց հաւաքական պայքարի, տուաւ անոր դրօշ մը՝ որ տակաւին այսօր, հակառակ աշխարհը փոթորկող յեղափոխութիւններուն, մեր արդար Հպատակութեան առարկան է։ Հերքեց այն դարաւոր հեքեաթը թէ Հայը անընդունակ է «միաբանելու»։ Հայ գերի ժողովրդի ազատագրական պայքարին շուրջ ի մի հաւաքեց ստրկութեան թոյնէնդեռչժանգոտած դեռ բոլորովին չաղճատած բոլոր կամքերը։

Եւ ինչպէս գիւղերու եւ քաղաքներու խուլ թաղամասերուն մէջ, բուռն ոգեւորութեամբ մը, տարածեց իր խօսքը։ Ասիկա գոյութիւն ունեցող մշակութային արժէքներու կողքին բոլորովին նոր տարր մըն էր։ Հ. Յ. Դաշնակցութենէն առաջ, չկար Հանրային կեանքի մէջ, նման հզօր, գրաւիչ ու ներշնչող հրապարակախօսութիւն։ Մինչեւ հիմա, գաղութներու մէջ իսկ Հայ ժողովրդին համար չկայ աւելի կենդանի, աւելի արթուն ու աւելի հմայիչ քարոզ՝ քան Դաշնակցութեան ջերմ ու խանդավառ խօսքը։

Հոգեպարակ գրաւ նաեւ հրաշ տապ հարցեր։ Ընկերային եւ քաղաքական խնդիրներու շուրջ ստեղծեց գարթուն հետաքրքրութիւն։ Եղաւ ջահակիր, ու ինչպէս ըսինք, անսպառ ոգեւորութեամբ, բոլոր յառաջընթաց ու ազատական շարժումներուն։

Ծոյլ անտարբերութեան, աւանդապաշտ քունին, հպատակութեան բոլոր քարոզներուն դիմաց եղաւ կրողը Հայեցի ու ինքնօրէն մշակոյթի մը թանգ գաղափարին։

Ու տակաւին կը շարունակէ ըլլալ։

Վ. ՎՐԻԺԱԿ

ՀՈԳԻՈՎ ԱՂՔԱՏՆԵՐ

Մեր ազգային ու հաւաքական կեանքին մէջ երեւոյթներ կը պատահին յաճախ, որոնք՝ արտաքինով ու աղդեցութեամբ որքան ալ աննշան ըլլան, սակայն իրենց խորքին մէջ կը կրեն ախտավարակ մտայնութիւն մը եւ ցոյց կուտան թէ ի՛նչպէս կը պղտիկնան, գաճաճ կը դառնան անոնց հեղինակները երբ մեծամտութիւնն ու անբարոյականութիւնն ունին իբր միակ ուղեցոյց։

Մարսէյլն ալ երբեմն հանդիսավայր կ'ըլլայ այդ վատամիտ երեւոյթներու ցուցադրութեան, որովհետեւ հոս ալ չեն պակսիր անյատուելու, վերէն նայելու, «մենծ» երեւալու տենչէն հմայակուած մարդիկ՝ որոնք չեն հանդուրժեր աղետաբեր փոթորիկներէն այս ափերը նետուած ազգակիցներու ներկայութեան ու անպատկառօրէն «գաղթական» մակդիրով կ'որակեն զանոնք, մինչ իրենք «հին գաղուեթ» անաւէտ ու ծիծաղաշարժ տիտղոսով կը փառազարդուին։

Եթէ ուզես միտքդ յոգնեցնել փնտռելու համար այդ յոխորտանքը զէթ մասամբ արդարացնող տուեալ մը, կը գտնես որ իրենց ամբողջ «վենծուէթիւն»ը կը յենու քանի մը տրցակ հազարնոցի վրայ, շահուած՝ բախտի ու մանաւանդ պատերազմի բերմամբ, այն նոյն օրերուն՝ երբ անդին, այսօրուան «գաղթականները»ը, ամէն հարստութիւն կորսնցնելէ վերջ, կեանք ու արիւն ալ կուտային օրհասական մրրիկէն աղդին գոյութիւնը նուազագոյն ճնասով դուրս բերելու համար։

«Ազգին մենծերը» իրենք են... կասկած չկայ։

Հիմա ակումբ մըն ալ ունին, Rue de Rome-ի «Հայ Ակումբ»ը, որուն գլխաւոր ժտահոգութիւնները երկուք են... պոիճ ու փօքէ։

Այս այլանդակ դասակարգի շուքին կառչող ու անոր թեզանիքները լափլիզող դասակարգ մըն ալ ունինք հոս։ Դժբախտաբար «գաղթական» են անոնք եւ մանաւանդ երիտասարդ։ Իրենց այտերու աղուամազը դեռ նոր սկսած են վար տալ եւ որոնց թիւը բարեբախտաբար չորս-հինգը չանցնիր։

Այս տղաքը եթէ Փարիզ քնաքելու ըլլային, անպայման սրբաճարանակեաց «յաւիտենական ուսանող»ութեան շարքերը պիտի ստուարացնէին, բայց նման ապրանք մը հրապարակին վրայ երեւիցէ ոչ գին եւ ոչ ալ սպառում ունեցած ըլլալուն, անոնք նախընտրած են «մտաւորական» ըլլալ։ Եթէ անմիտականը աւելի պիտի պատշաճէր իրենց։

Գրոց ու բրոց են անոնք, ուժանք նոյնիսկ հեղինակ, — Մեռնողները կենդանացնելու փորձեր կատարած ու կտրուկ ու արմատական կարծիքներ ունին հայ թէ օտար գրականութեան վրայ։

Զարեանին չեն հաւնիր, կամայ ակամայ վարուժանը կ'ընդունին «բանաստեղծ ասերն» գրող մը, Հաւաստեղը կը թաղեն առանց ժահազդի ու ծաղկեպսակի, Սիամանթօն սրբած են մատենագրական ցուցակէն, մեր բանաստեղծութիւնը կը հաստատեն երկու լայնանիստ „սիւն"երու վրայ, Թէքէեան եւ Զօպանեան, Օշականը բառաչերք է իրենց համար, Ահարոնեանը վաղուց հինցած է, կը հիանան Մահարիի վրայ։

Իսկ օտարի՞ մասին։

Օ՜հ, շատ աւելի բան գիտեն օտար գրականութենէն։

Géraldy'ն, Louys-ը կլլած են, Thérive-ը մտերիմ է իրենց. Mac Orlan կ'ուզէք թէ Lewio, Ibsen թէ Sudermann, Carducci Zanella, Alfieri թէ Pirandello, գիտեն եղբայր գիտեն, բոլորը գիտեն.— Prix Goncourt-ով կամ Vie heureuse-ով այնքան կը զբաղին, որքան այդ մրցանակներու յանձնախումբերը, եթէ ոչ աւելի։

Եւ սակայն երբ սրճարանի սպասարկուն մօտենայ իրենց հաճած ըմպելիքն իմանալու համար կամ թէ անձեւ թուղթ մը, պահարան խնդրելու պէտքն ղան, կը շուարին կը ինան, կը կարմրին ու քրտնին, բառերը անգթօրէն կ'անդամահատուին, արականն ու իգականը հաւասարժէք կը դառնան իրենց բերնին մէջ ու ցաւատանջ ֆրանսերէնը ջարդ ու փշուր կը թափի սեղանին վրայ։

Կ'ապշիս կը մնաս։

Ո՞ր լեզուով եւ ո՞ւր կարդացեր են այդ բոլորը։ Իրե՞նցն է յայտնուած կարծիքները, թէ նախապէս կաղապարուած, կը կպցուին այս կամ այն հեղինակի կռնակը, համաձայն ... օրուան հովին ուղղութեան։

Այս բոլորը անլուծելի առեղծուած կը մնայ դեռ ինձ համար։

Հիմա որ այս հատընտիր տարրերը ծանօթացուցի քեզ, սիրելի ընթերցող, ներէ՛ որ անդրադառնամ առաջին պարբերութեանս ու ըսեմ թէ ի՞նչ պատահեցաւ։

Պատահածը զգայացունց չէ եւ ոչ ալ աղմկալից յայտնութիւն մը, այլեր ձեւով ու արտաքինով շատ անմեղ եւ նոյնիսկ խրախուսիչ երեւոյթ մը։

Վերը յիշուած առաջին դասակարգի ամէնէն յատկանշական դէմքը (որ երբեմն բաներ մը գրելու ունակութիւնն ունի, որոնք սակայն միշտ մեռնողները ըլլալու դատապարտուած են) դասախօսած է Զօհրապի կեանքին ու գործին վրայ։

Կը տեսնես թէ դէպքը ինքնին որքա՜ն անմեղ է եւ մանաւանդ սրտապնդիչ։

Սակայն ահա ախտը իր նշանները ցոյց կուտայ։

Ե՞րբ է տուած այդ դասախոսութիւնը «մեռնողներ»ու հեղինակը։

Շաբաթ երեկոյ, 22 նոյեմբեր, նոյն օրը եւ նոյն ժամուն երբ Մարսէյլի մէջ հազարաւոր բազմութիւններ խանդավառօրէն մեծ վարպետին Աւետիս Ահարոնեանի գրական քառասնամեայ յոբելեանը կը տօնէին։

Մարդիկ Ահարոնեանի յոբելեանին կը հակադրեն եղեր։ Հոգիով աղքատնե՛ր։

Յոբելեանը բան մը չկորսնցուց այդ «ընտրեալ»ներու բացակայութենէն եւ ոչ ալ յոբելեարը նսեմացաւ անոնց դրաստէրի յանկարծածին կոչումէն։ Ժողովուրդը, ա՛յն տարրը որ կեանք ու իմաստ կուտայ այս անաւոր բառին, եկաւ հարազատ զգացումներու պոռթկումով իր պաշտամունքի տուրքը տալու վաստակաւոր վարպետին, «հինցած» Ահարոնեանին, որուն նոր «իմ գիրքը» պիտի մնայ «կեանքի գիրքը» ոչ միայն մեզ այլեւ դեռ քանի ու քանի սերունդներու համար։

Զեմ գիտեր թէ այդ մարդը ըստ սովորականին իր կակղումներով լորդառատ ու պարպութեամբ պերճախօս ճառով ի՞նչ վիճակ շնորհեց Զօհրապին, Թէքէեաններու ու Զօպանեաններու կողքի՞ն բազմեցուց թէ անշուք թաղուժով մը, ժոռացութեան յանձնեց՝ երթալ Հաւաստեղին միանալու համար։

Սակայն գիտեմ որ այս բոլորը ախտաւոր երեւոյթներ են, որոնցմէ առաջին տուժողները, իրենք, հեղինակներն իսկ են, մանաւանդ սա տղեկները, որոնք թերեւս «բան մը» ըլլային, ո՞վ գիտէ, եթէ մեծամտութիւնը սահման մը ունենար իրենց մէջ ու քիչ մը կծկտէին այդ ամբարտաւանութիւնը։

Մարսէյլ ԴԱՐԵՋ ՎՇՏԱՄՊԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Անցեալ տարի Լոնկ Պիչ, Քալիֆորնիայէն վեց Ամերիկացիներ մասնաւոր հրաւէրով գացած էինպաքուի նաֆթահորերուն մէջ մասնագիտական աշխատանք կատարելու։ Անոնք վերադարձած են մօտ տարի մը ետոյ եւ իրենց տպաւորութիւնները յանձնած են մամուլին։ Ասոնցմէ Պ. Մոնթ կոմբրի հետեւեալ կերպով կ'ընկարագրէ իր տպաւորութիւնները։

Ես Ռուսիա գացի 1929ի աշունը գործելու ռուսական քարիւղի թրըստին համար՝ կասպեանի ափերուն վրայ գտնուող պաքուի նաֆթահորերուն մէջ։ Սիկիլ Հիլի նաֆթադաշտերէն վեց հոգիներ քարիւղի թրըստին երկու ներկայացուցիչներուն Լոնկ Պիչ գալէն յետոյ ասոնք կը փնտռէին մասնագէտ գետին ծակողներ եւ քարիւղի գործին փորձառու այլ մարդիկ, որ կարենային իրենց արտադրութիւնը դնել արդիւնաւէտ հիման մը վրայ։ Գէթ այդպէս կ'ըսէին իրենք։ Անձնապէս ես ունիմ իմ առանձին գաղափարս թէ անոնք կ'ուզէին խումբ մը Ամերիկացիներ տեսնել իրենց երկիրը։ Ես ամիսներ չվատնեցի ունկնդրելով զանազան փաստարկութիւններ կոմունիզմի գեղեցկութեան եւ Ռուսիոյ փառաւոր ապագայի մասին՝ կարենալ ըմբռնելու համար թէ երկու երկու ալ ի՛նչ կ'ընէ։

Արդարեւ անոնք իրենց լաւագոյնը ըրին մեր հոն գտնուած միջոցին մեզ շէնքով շնորհքով կոմունիստներ դարձնելու համար, սակայն անոնք ջոկած էին սխալ մարդիկ։ Կոմունիզմը այնքան լաւ բան մը չերեւիր այնպիսի մարդու մը, որ վեց անգամ զոհն է եղած մուրացիկներու քսակահատութեան որ տեսած է թէ ինչպէս հանրակառքի մը մէջ անճոռնի թուրք մը կը հրմշտկէր կին մը՝ երախան իր բազուկներուն մէջ եւ որուն ծանօթներէն մէկը անձնատուր եղած է անոր համար որ չէր կարողացած վճարել կառավարական տուրքը, որուն համար բաւական չէր այս աշխարհի մէջ ունեցած իր բոլոր դրամը։

Մոսկուա հասանք 1929ի հոկտեմբերին, եւ հազիւ կայարանէն դուրս ելած՝ հանդիպեցանք մուրացիկներուն։ Եթէ դուք պտըտիք ամերիկեան քաղաքի մը մէջ եւ հանդիպիք 20 30 մուրացիկի, կը մտածէք որ դրութիւնը սարսափելի ըլլալու է։ Սակայն Ռուսիոյ մէջ անոնց թիւը հազարներու կը հասնի եւ ոչ ոք ուշադրութիւն կը դարձնէ անոնց։ Կան տղամարդիկ, կիներ եւ մանուկներ, որոնք իբրեւ հագուստ ամէնէն կեղտոտ ցնցոտիներէն զատ ուրիշ բան չունին եւ ոչ ալ ունին կոպէկ մը բան մուրացկանութեամբ իրենց ստացածներէն։

Թերեւս լսած էք «գայլերու վոհմակներ»ու մասին եւ չէք հաւատացած անոնց։ Մենք տեսանք զանոնք — փոքրիկ անասուններու նմանող մանուկներու խումբեր, որոնք կը բնակին լքեալ շէնքերու եւ կամ գետնափոր որջերու մէջ, եւ որոնք կազմակերպուած են եւ ունին իրենց առաջնորդները՝ մուրալու, գողնալու եւ յարձակելու համար մարդոց վրայ, որոնք գիշեր ատեն առանձինն կը քալեն եւ դրամ ունեցողի երեւոյթը կը կրեն։

Երբ Մոսկուայէն մեկնեցանք արդէն մեր վստահութիւնը խախտիլ սկսած էր այն փայլուն պատմութիւններու մասին, զորս քարիւղ-Թրըսթի ներկայացուցիչները մեզի պատմած էին։ Պաքուհասանք առաւօտեան ժամը երեքին, կայարանը կը նմանէր ռազմադաշտի, ուր նախորդ առաւօտ մրցայն ճակատամարտ մը մղուած էր կարծես։ Ցնցոտիապատ, կեղտոտ մարդիկ կը քնանային ամէն կողմ, ուր որ անոնք կրցած էին գտնել ապաստան մը։

Ինչ կը վերաբերի մեզի անձնապէս, բաւական լաւ վերաբերում ցոյց տրուեցաւ մեզի։ Բաւական լաւ բնակարաններ յատկացուեցան մեզի եւ թոյլ տուին մեր ուզածը գնելու։ Այդ կէտը — գնելու արտօնութիւնը — ձեր կարծածէն շատ աւելի մեծ նշանակութիւն ունի։ Ռուսիոյ մէջ մրայն երկու դասակարգի մարդիկ կը վայելեն այդ առանձնաշնորհումը — սովետականները եւ իշխող դասը։

Ռուսիոյ հասարակ ժողովուրդը ուտելիք կը ստանայ տոմսերով այնպէս ինչպէս պատերազմի ժամանակ։ Այս տոմսերով անոնք կառավարական մթերանոցներէ կը ստանան մրայն որոշ քանակութեամբ ապրանք — ամսական հարիւր կրամ կարագ, հարիւր կրամ շաքար, այսքան միս եւայլն։ Եթէ աւելի առնել ուզես պէտք է որ երթան անհատական վաճառատուները, ուր գինը ամէն բանակարութիւն կը գինը բարձր տուրքերու եւ կառավարական շարունակական պահանջներու պատճառաւ։

Մասնաւոր անհատական վաճառատան մը մէջ, օրինակ, այն ատեն երբ ես Ռուսիական տարուան մը պայմանագրութիւնս լրանալէն յետոյ մեկնեցայ, կարագը կը ծախուէր փաունտը 1.50 տոլարի, շաքարը նոյն գինով եւ մգլոտած մրկի քիլոկրամը 1ուկէս տոլարի, միս ապրանքները նոյն համեմատութեամբ։

Արդեօք երեւակայել դուք կրնաք թիւնը գործաւորի մը, որ ունի կին մը եւ չորս կամ հինգ մանուկներ, եւ որուն օրական միջին վաստակն է 75 սէնթէն 1ուկէս տոլար։ Ի դէպ, իր փոքրիկները եթէ դեռատի են, պարզապէս գժբախտ են, որովհետեւ շատ շուտ կարելի չէ թարմ կաթ գտնել։ Երախաները առաջին օրէն իսկ վարժեցուին սեւ հացի, չոր ձուկի եւ թէյի։ Կը վերապրին անոնք մրայն որոնք կենսունակ եւ ուժեղ տաւոր են։

Մրայն ուտելիքը չէ որ թանկ է, այլ ուրիշ պիտոյքներ եւս օրինակ կօշիկը։ Իմ մեկնած ատենս սովորական զոյգ մը կօշիկը կ'արժէր ամերիկեան դրամով 25-100 տոլար։ Մեր կը գտնուած ժամանակ կառավարութիւնը հրատարակեց նոր հրաման մը, որ կացութիւնը չփոխեց ալ աւազագոյն չափով իսկ։ Կառավարական թղթադրամը ընդունելութիւն չգտաւ ժողովուրդին կողմէ։ Անոնք անծանօթ չէին անոր իսկական արժէքին։ Անոնք կը դիտէին իրենց պղձաձոյ կոպէկները եւ մետաղեայ տոլարները։ Ուստի հրաման եղաւ որ ամէն ոք իր քովը պահէ որոշ քանակութիւն մը աւելի մանր դրամ։ Ով որ երկու բուրլի — մօտաւորապէս մէկ տոլար — արժողութեամբ թէնէ աւելի դրամ կը պահէր իր քովը, վեց ամսուան բանտարկութեան կը դատապարտուէր։ Եթէ մէկը երեսուն բուրլիի արժողութեամբ թէնէն աւելի մանր դրամ ունենայ իր մօտը, կը գնդակահարուի։ Ասիկա անհաւատալի կը թուի բայց իմ պաքուէն մեկնած օրերուն մարդ մը գնդակահարուեցաւ որովհետեւ պարզ այն պատճառաւ որ իր մօտ չափէն աւելի մանր դրամ պ-

րը մեզի պատմած էին։ Պաքու հասանք առաւօտեան ժամը երեքին, կայարանը կը նմանէր ռազմադաշտի, ուր նախորդ առաւօտ մրայն ճակատամարտ մը մղուած էր կարծես։ Ցնցոտիապատ, կեղտոտ մարդիկ կը քնանային ամէն կողմ, ուր որ անոնք կրցած էին գտնել ապաստան մը։

Ինչ կը վերաբերի մեզի անձնապէս, բաւական լաւ վերաբերում ցոյց տրուեցաւ մեզի։ Բաւական լաւ բնակարաններ յատկացուեցան մեզի եւ թոյլ տուին մեր ուզածը գնելու։ Այդ կէտը — գնելու արտօնութիւնը — ձեր կարծածէն շատ աւելի մեծ նշանակութիւն ունի։ Ռուսիոյ մէջ մրայն երկու դասակարգի մարդիկ կը վայելեն այդ առանձնաշնորհումը — սովետականները եւ իշխող դասը։

Ռուսիոյ հասարակ ժողովուրդը ուտելիք կը ստանայ տոմսերով այնպէս ինչպէս պատերազմի ժամանակ։ Այս տոմսերով անոնք կառավարական մթերանոցներէ կը ստանան մրայն որոշ քանակութեամբ ապրանք — ամսական հարիւր կրամ կարագ, հարիւր կրամ շաքար, այսքան միս եւայլն։ Եթէ աւելի առնել ուզես պէտք է որ երթան անհատական վաճառատուները, ուր գինը ամէն բանակարութիւն կը գինը բարձր տուրքերու եւ կառավարական շարունակական պահանջներու պատճառաւ։

Մասնաւոր անհատական վաճառատան մը մէջ, օրինակ, այն ատեն երբ ես Ռուսիական տարուան մը պայմանագրութիւնս լրանալէն յետոյ մեկնեցայ, կարագը կը ծախուէր փաունտը 1.50 տոլարի, շաքարը նոյն գինով եւ մգլոտած մրկի քիլոկրամը 1ուկէս տոլարի, միս ապրանքները նոյն համեմատութեամբ։

Արդեօք երեւակայել դուք կրնաք թիւնը գործաւորի մը, որ ունի կին մը եւ չորս կամ հինգ մանուկներ, եւ որուն օրական միջին վաստակն է 75 սէնթէն 1ուկէս տոլար։ Ի դէպ, իր փոքրիկները եթէ դեռատի են, պարզապէս գժբախտ են, որովհետեւ շատ շուտ կարելի չէ թարմ կաթ գտնել։ Երախաները առաջին օրէն իսկ վարժեցուին սեւ հացի, չոր ձուկի եւ թէյի։ Կը վերապրին անոնք մրայն որոնք կենսունակ եւ ուժեղ տաւոր են։

Մրայն ուտելիքը չէ որ թանկ է, այլ ուրիշ պիտոյքներ եւս օրինակ կօշիկը։ Իմ մեկնած ատենս սովորական զոյգ մը կօշիկը կ'արժէր ամերիկեան դրամով 25-100 տոլար։ Մեր կը գտնուած ժամանակ կառավարութիւնը հրատարակեց նոր հրաման մը, որ կացութիւնը չփոխեց ալ աւազագոյն չափով իսկ։ Կառավարական թղթադրամը ընդունելութիւն չգտաւ ժողովուրդին կողմէ։ Անոնք անծանօթ չէին անոր իսկական արժէքին։ Անոնք կը դիտէին իրենց պղձաձոյ կոպէկները եւ մետաղեայ տոլարները։ Ուստի հրաման եղաւ որ ամէն ոք իր քովը պահէ որոշ քանակութիւն մը աւելի մանր դրամ։ Ով որ երկու բուրլի — մօտաւորապէս մէկ տոլար — արժողութեամբ թէնէն աւելի դրամ կը պահէր իր քովը, վեց ամսուան բանտարկութեան կը դատապարտուէր։ Եթէ մէկը երեսուն բուրլիի արժողութեամբ թէնէն աւելի մանր դրամ ունենայ իր մօտը, կը գնդակահարուի։ Ասիկա անհաւատալի կը թուի բայց իմ պաքուէն մեկնած օրերուն մարդ մը գնդակահարուեցաւ որովհետեւ պարզ այն պատճառաւ որ իր մօտ չափէն աւելի մանր դրամ պ-

ԱՒՕՏՈՒՆԻ

Թատրոնը ու երգիչ Կիրակոսը տարան հյուրանոց, ուր երգիչին սպասում էր մի մարդ՝ իր հետ ինչ-որ փաթեթ բերած։ Կիրակոսը ներս տարավ փաթեթը, բացեց, ու մեզ տեսանք մի «Չինե» ծխախոտ։ Կիրակոսը մեզ հրավիրեց ճաշի, ինքն էլ սկսեց հագնվել։ Ես ու Թումանյանը նրան ասացինք, որ ճաշի չենք գնալու, որովհետև ուշ է, ու մենք պետք է գնանք տուն։ Կիրակոսը մեզ ասաց, որ ինքն էլ ուշ է գնալու, բայց ինչ անի, որ ինքը հյուրընկալ է, ու մեզ չի թողնի, որ գնանք։ Մենք ասացինք, որ մեզ ուրիշ տեղ են հրավիրել, ու մենք պարտավոր ենք գնալ։ Կիրակոսը ասաց, որ ինքն էլ է պարտավոր գնալ, որովհետև ինքն էլ է հրավիրված, ու ինքն էլ չի կարող մեզ թողնել։ Ես ասացի, որ ինքը ինչ ուզում է անի, մենք գնալու ենք։ Կիրակոսը ասաց, որ ինքն էլ է գնալու

պիտի երթայ էտիրնէ, ուր ի նպաստ այս երբեակ համաձայնութեան ցոյցեր պիտի սարքուին։

Աւստրիոյ դահլիճին հրաժարականը

Վիեննա, 29 Նոյեմ.— Աւստրիոյ վարչապետը նախագահին ներկայացուց դահլիճին հրաժարականը։ Յաջորդ դահլիճը հաւանաբար կազմուած ըլլայ զանազան կուսակցութեանց ներկայացուցիչներէն. հաւանական է որ դահլիճին կազմութիւնը յանձնուի Տօքթ. Էնտէրի, փոխ-վարչապետ ըլլայ Շօպէր, պատերազմական նախարար՝ նախկին վարչապետը, իսկ արտաքին նախարար Մոնսէնեօր Շայփէլ։ Այս խառն դահլիճը խորհրդարանին մէջ պիտի ունենայ 85 ձայնի մեծամասնութիւն մը՝ ընդդէմ 80 ընդդիմադիրներու։

Վաճառ կուսակցութեան գրգռութիւնները

Ծայրայեղ ազգայնական թերթ մը որ կը պատկանի եգիպտոսի վաճառ կուսակցութեան եւ կը հրատարակուի ֆրանսերէն լեզուով, յայտարարութիւն մը հրատարակած է Ալեքսանդրիոյ ազատ Հրեաներու «անծանօթ» մէկ միութեան անունով. այդ յայտարարութեամբ եգիպտոսի Հրեաները ցոյց կը տրուին ընդդիմադիր եւ ըմբոստ հանդէպ եգիպտոսի թագաւորին եւ կառավարութեան։ Այս յայտարարութեան վրայ սակայն, Ալեքսանդրիոյ եւ Գահիրէի Հրեաները բուռն բողոքներ բրին։ Անոնք կը յայտնեն թէ բացարձակապէս կ'անգիտանան նման կուսակցութեան մը գոյութիւնը եւ հաւատարմութիւն կը յայտնեն օրուան կառավարութեան։

Փիլզուտսկի հրաժարեցաւ

Ընտրութիւնները ի նպաստ իրեն յաջողցնելէ յետոյ, Լեհաստանի վարչապետը մարաջախտ Փիլզուտսքի հրաժարեցաւ, իրեն յաջորդ ժամանակելովիրհաւատարիմ բարեկամիւնգործակիցը դնդապետՍլավէքը։Այս վերջինինկողմէկատարուածքանակցութիւնները կազմելու համարնորդահլիճըյաջողութեամբառաջ կ'երթան եւ յոյս կայ որ այս մէկ քանի օրուան ընթացքին կազմուած պիտի ըլլայ։ Նոր դահլիճի կազմութեան մասին, տակաւին որեւէ մանրամասնութիւն չի հաղորդուիր։ Կը կարծուի սակայն թէ շատ քիչ փոփոխութիւններով, նախորդն է որ գործի պիտի անցնի Սլովէքի վարչապետութեամբ։

Փիլզուտսկիի հրաժարումը չի նշանակեր թէ Լեհաստանի տիրակալը բոլորովին ձեռք կը քաշէ քաղաքականութենէ։ Իր բարեկամին, Սլավէքի միջոցով է որ պիտի շարունակէ իր քաղաքականութիւնը վարել եւ ստուերի մէջէն տիրել երկրին։

Հաւատարմութեան վարձատրութիւն

Փարիզի մէջ հրատարակուող ռուսերէն թերթ մը՝ «Վերջին Լուրեր» հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ մէկ քանի շատ կարեւոր բոլշեւիկեան պաշտօնատարներու մասին, որոնք ենթարկուելով իրենց տրուած հրամանին, անխոհեմութիւնը գործեր էին Մոսկուա վերադառնալու։ Փարիզի խորհրդ. առեւտրական նախկին ներկայացուցիչը Մոսկուայի բանտը կը գտնուի։ Ռաքովսքի՝ Փարիզի խորհրդ. նախկին դեսպանը աքսորուած է Պարնաւուլ, Սիպերիա։ Մոսկուայի յաջորդը Լոժովսկի, աքսորուած է Սիպերիոյ Նարիմ կոչուած շրջանը. անոր կինը անձնասպան եղած է։ Խորհրդ. առեւտրական պատուիրակութեան Լոնտոնի նախկին ներկայացուցիչը բանտն է, Պերլինինր գնդակահարուած, իսկ ուրիշ մը անձնասպան եղած։

Ցուներատան կը խռովի

Ցոյն թերթերը երկար մանրամասնութիւններ կը հաղորդեն խմորուող գինուորական շարժման մը մասին։ Այդ տեղեկութիւններուն համաձայն. Սելանիկի պահակախումբը երկու օրէ ի վեր կազմ ու պատրաստ վիճակի մէջ կը գտնուի։ Շարժման կը մասնակցին բազմաթիւ բարձրաստիճան սպաներ, որոնց ղեկավարութիւնը կը գտնուի արքայականներու ձեռքը։ Կազմուած է եղեր ահաբեկիչ մարմին մը, որ մտադիր է սպանել Պ. Վենիզելոսը, զօր. Գօնտիլիսը եւ կառավարութեան յեներան եղող ուրիշ սպաներ, որոնք կը գտնուին Աթէնքի պահակախումբին մէջ։

Ահաբեկիչ մարմինին անունը «Հելլէն կէպիէու» դրուած է, որուն կ անդամակցին 185 հոգի։

Աթէնքի պահակախումբը հրաման ստացած է պատրաստ գտնուելու։ Ա. զօրաբանակի հրամանատարութիւնը զեկոյցով մը կը հերքէ շարժման զրոյցները։

Կառավարութիւնը շատ մտահոգուած է սպաներու անհանգիստ շարժուձեւերէն եւ ձեռք առած է արտասովոր միջոցներ։

Պատերազմական նախարարութեան մէջ արտասովոր եռուզեռ կը նշմարուի։ Գաղտնի հրամաններ տրուած են Խալքիսի եւ Սիրայի պահակախումբերուն։

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, սպաներու շարժման գլուխը կեցած է Փոքր Ասիոյ բանակի նախկին սպարապետ զօր. Փափուլաս, իսկ զօր. Բանկալոս շարժման կը մասնակցի իբր պարզ անհատ։

Յամառ զրոյց կը շրջի թէ զօր. Փափուլաս պիտի ձերբակալուի։

**** Ընդդիմադիր թերթերը մանրամասն տեղեկութիւններ կը հաղորդեն սպաներու շարժման մասին։ կառավարութիւնը թէեւ պաշտօնապէս կը հերքէ, բայց. զօրամասերու կեդրոնացումը, սպաներու ձերբակալութիւնը եւ գլխաւոր քաղաքներու մէջ ձերք առնուած բացառիկ միջոցները ցոյց կուտան թէ բոլովին անհիմն չեն ընդդիմադիր թերթերու տուած լուրերը։*

«Էլէֆթէրոս Անթրօփոս» կը գրէ թէ Լարիսայի պահակախումբին պատկանող բազմաթիւ սպաներ ձերբակալուած են։ Սելանիկի մէջ ջղագրգռութիւն կը տիրէ եւ զօրամասերու արտօնութիւն չի տրուիր, պահականոցներէն դուրս ելլելու։

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԱՐ եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Ուշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Ջիբ, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։



Հ. Ց. Դ.

ԳԱՂԱՌ

Լիոնի կայծակ խումբի ժողովը վաղը Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Գրադարանը։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի Շապին Գարաճիսարցի տիկին Պայծառ Քէօրիւքեան(ծնեալ Սամուէլեան)որ մոկ ամիս առաջ Պորտօէն եկած է փարիզ իր փոքրիկ աղջկան Մարգրիտի հետ։ Շապին Գարաճիսարի Հայր. Միութենէն եւ հայրենակիցներէ կը խնդրուի իմացնել իր ամուսնոյն Keurukdjian Haroutiounի, 9 Rue du Pas St. Georges, Bordeaux, Gironde.

Լուր տուողին 100 ֆր. նուէր։ Տիկին Պայծառէ կը խնդրուի ներկայանալ «ցառաջ»ի խմբագրատունը։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ջ. Ե. Ո. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Ճլորիայի մէջ։ կը խօսի Պ. Ղեւոնդ Մելոյեան գուշակի սիրոյ երգերուն մասին։ Մէկ ժամ սինէմա։

Վառնւ է *նոր տուն մը, երեք օդասուն սենեակներ, խոհանոց, լուացարան, ջուր, ելեկտրականութիւն, թրամուէյի կայարանը տունին քովն է։ Դիւրամատչելի պայմաններ։ Դիմել Ս. Ալթունեանի, 13 Rue des Dominicains, Marseille.*

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռատորիա։ Ազեմիտա եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12։

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿԸ ՑԵՍՆԷ



Գինն է 6 ֆր. կանխիկ, փոստի ծախքը մեր վրայ, 7.50 ֆր., contre remboursement փոստով։ Դիմել՝ L. Mozian, 5 Rue Champlain, Paris (20).

Անգլերէնի դասեր

Հայ Օրիորդ մը, sténo · dactylo, տրամադիր է անգլիերէնի դասեր տալ փափաքողներուն։ Մատչելի գիներ։ Դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան։

EMPIRE Միգիթ-Շօ՝ 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

ԱԶԴ

Յառաջիկայ Յունուարի սկիզբները, Փարիզի մէջ, Տօքթ. Միհրան Կ. Քէչիչեանի խմբագրութեամբ, պիտի հրատարակուի «Առողջ Կեանք» անունով բժշկա-առողջապահական ամսագիր մը, որուն՝ իրենց աշխատակցութիւնը պիտի բերեն հայ եւ օտար բժշկական դասու լաւագոյն ուժերը։ «Առողջ Կեանք» երեւան պիտի գայ ընդարձակ բայց իրագործելի ծրագրով մը, նպատակ ունենալով տարածել մեր մէջ ընդհանուր առողջապահութեան սրբագրները, ուսուցանել բազմաթիւ հիւանդութիւններէ զգուշանալու միջոցները, տալ տնական բժշկութեան եւ տնական դեղարանի յատուկ ծանօթութիւնները, զբաղուիլ նաեւ գեղեցկագիտական առողջապահութեամբ որ խորապէս կը հետաքրքրէ տիկիններն ու օրիորդները, տալով այս առթիւ խնամքով պատրաստուած ուսումնասիրութիւններ, որոնց հետեւելով միշտ կարելի է երկար տարիներ անվթար պահել ֆիզիքական գեղեցկութիւնը եւ աւելցնել մարմնական շնորհն ու հրապարոյրը, կամ գայն ձեռք ձգել։

Ամսագիրը, պիտի ունենայ նաեւ գիտական բաժին մը դիւրահասկնալի հետաքրքրական եւ օգտակար։

Բաժանորդագրութեան պայմաններն են.

40 ֆրանք, Ֆրանսայի, Սուրիոյ, Թուրքիոյ եւ Պալքաններու համար։ 2 տոլար Ամերիկայի երկիրներու համար։

Թղթակցութիւն, յօդուած, դրամ դրկել միայն հետեւեալ հասցէին.

Dr. Mihran G. Kechichian, 6 Rue Victor-Cousin Paris (5e)

ՀԻՒԱՆԴՆԵ՛Ր

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք ժամանակէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Սէն Տընի, Ռէօմիւր։ Վէներական ախտեր, կերժամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան եւ մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր։ Դարմ. ելեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով։ Խորհրդակցամէն օր 9ի 12։ եւ 2-8։ Կիր. 9 12։

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՆՆԵՐՈՒ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի(էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

ՏիադԷրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆԸ

ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՍ

Ստացած եմ մեծ քանակութեամբ զանազան տեսակի սուրճեր

Քաֆէ Մատակասքար Ա. տեսակ		12.75, Բ. Գ. տեսակ աւելիճան			
» Սանթոս Good Ա.	»	14.25	»	»	»
» Santos supérieur	»	18	»	»	»
» » Domincul		20			
» » Caracoli		22			
Քաֆէ Mocca Hodeldan		24 իսկականը եւ ոչ Թէ կնիք			
» Godlup		25			
» Ceylan		28			
» Margajid		31			

Կը յայտարարեմ յաճախորդներուս Թէ սուրճի գիները կը տարբերին ճաժանչայն իրենց տեսակին։ Ջգուշացէ՛ք ամէն սուրճերէն։ Այցելեցէք մեր գործատեղին գաղափար կազմելու համար սուրճի տեսակներու մասին։

ՀԱՍՑԷ՝ "CAFÉ SULTAN,,

TOROSSIAN

92 Rue d'Angoulème Métro: Couronnes, Tél. Ménil. 56—06

Քաշօլ շիւնղներ, առիթեն օգտուեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մետաքս ստացած է։ Այս կորնկի եւ կամ Ս. ԲԼՈՊՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել։ Վճարումի համար դիւրութիւն։

Դիմել՝ D. Dwekh, 9 Rue Provence, Paris.

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՇԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ





THÉ YAVROU ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880ԻՆ

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

ԴԵՂԻՆ ԵՒ ԿԱՊՈՑՏ ՕՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿԱՆ

ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՒԷՐՆԵՐ (surprise)

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ

23, Rue Sénac :-: MARSEILLE

? ?



SEVA

LE PLUS ÉLÉGANT PHONO FAISANT MEUBLE ET PORTATIF

APPAREIL DÉPOSÉE

ՄԻԱԿ ՖՈՆՈԿՐԱՖԸ ՈՐ ԶԱՐՄԱՑՈՒՑ ԱՇԽԱՐՀԸ

PARIS SUISSE LONDRES ET SUD-AMÉRIQUE

LA MARQUE MONDIALE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՏՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
3
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930

3 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1433

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԱՐԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅՆԱՑՈՒՄԸ ԵՒ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԸ

Այս առթիւ չէ որ վճռական դիրք ճշդելու պիտի ելլենք հանդէպ Բարեգործականի եւ այս առթիւ չէ դարձեալ, որ մեզ ուղղուած պղտոր լեզուագարութիւնները պիտի փորձենք ներքել:

Դաշնակցականին տրտունջը հանդէպ այս Միութեան, որ Բարեգործի ժպտուն դիմակին տակ՝ դիւանագիտութիւն կը խաղայ ու հնադարեան կծծիի հեռատեսութեամբ՝ իր հարստութիւնը յանձնելէ վերջ անաւիկ նկուղներու ապահովութեան, խոստումներ կը շռայլէ եւ չոր փշրանքներ կը նետէ ակնդէտ բազմութիւններուն, կը պոռթկայ անշահախնդիր սրտի մը զայրոյթով:

Մեր ամէնէն կծու գնահատութիւններուն մէջ իսկ, կը խօսի հիասթափ ակնկալութիւններու ցաւը՝ հանդէպ այս միութեան, որ խորամանկ, կոպտօրէն եսապաշտ ու շահախնդիր վարիչներու ձեռքին տակ՝ օրէ օր իր վարկը կ'ուտէ՝ մինչեւ բարոյական մնանկութիւն:

Եթէ բարեգործութիւնն է իր նպատակը՝ Դաշնակցականը դէմ չէ եւ չի կրնար ըլլալ թշուառութեանց ամոքումին: Բայց չի կրնար հանդուրժել որ որբերու, այրիներու եւ տնանկ ու ֆափառական բազմութիւններու իրաւունքը մսխուի անիմաստ շռայլութիւններով:

Եթէ կը ձգտի օժանդակել հայ մանուկներու հայեցի կրթութեան, ձուլման ու տգիտութեան դէմ համազգային պայքարի ճիգերուն, Դաշնակցականը ղէմ չէ եւ չի կրնար ըլլալ յառաջդիմութեան: Բայց նաեւ, չի կրնար հանդուրժել որ անտէր ու անճար գաղութներու բաժինը կապտուի ի հաշիւ մեծափարթամ մսխումներու:

Այո՛, թող Հայաստանի վերաշինութեան ձեռնարկին իր աւելագոյն նպաստը տանի: Ո՛չ ոք դէմ է ու բոլորը, ընդհակառակն, սրտանց կը մասնակցին: Տանջահար ու բազմազուրկ հայութիւնը ո՛ր երկրին եւ ո՛ր բոնութեան տակ ալ գտնուի, արժանի է ամէն համակրանքի ու քաջալերանքի:

Բայց, այդքան միայն: Քայլ մը աւելի. եւ արդէն կը սկսինք քաղաքականութիւն խաղալ ու ժողովուրդին հանդէպ անխառն հայրակրանքի զգացումները կը պղտորենք նկատումներով՝ որոնց տակ կը պառկի կուսակցական հետապնդումը...

Ու Բարեգործականը այդ է որ կ'ընէ գիտակցօրէն, անխըղճութեամբ եւ փաստաբանի նենգամտութեամբ:

Գիտակցօրէն: Որովհետեւ չի կրնար անգիտանալ թէ Նոյեմբեր 29ի տօնին մասնակցութիւնը՝ համակրանքի ուղղակի արտայայտութիւն է հանդէպ խորհրդայնացման, անկէ բխող կարգերուն եւ անոր քաղաքականութեան: Կեղծ, շպարուն ու ծեքծեքուն տրամաբանութեան մը ամենէն բարդ բաւիղին խորէն իսկ՝ առողջ միտքը յստակօրէն կը նշմարէ այստեղ Բարեգործականի դէպի «ձախ թեքուիր»...

1920 Նոյեմբեր 29ի տարեդարձը պարզապէս տօնն է օտար տուիններու միջամտութեան, ինչ որ Հայոց հին պատմութիւնը դաւաճանութիւն պիտի կոչէր, տօնն է նաեւ եղբայրադաւ մատնութեան, Հայոց պատմութեան ամենէն նենգ ու ամենէն գարշ դէպքին, որ ժողովուրդին մէկ մասը յանձնեց օտար եւ հայ դահիճներու վայրագութեան ու մնացեալը դատապարտեց քաղել քաղաք ու հերկել երկիր թափառելու անտէր, հալածական, ուղեկորոյս հորդաներու պէս՝ վաւերական Հայու իրենց հոգիները լայն բացած օտար ազդեցութիւններու գրոհին:

Բարեգործականի կուսակցական վարիչները չեն կրնար անգիտանալ եւ հետեւաբար, անխղճութեամբ է որ կը հովանաւորեն տօն մը, որ Հայաստանի սահմաններէն ներս եւ դուրս, հայութեան երկուգլխաւոր հատուածներուն համար նշանակեց անօրինակ բռնութիւն բոլոր վայրագութիւններով, (Հայը՝ հայուն բռնաւոր), նոր ջարդ, նոր աքսոր մէկ կողմէ, նոր հիասթափում, նոր տառապանք միւս կողմէ:

Բարեգործականի մասնակցութիւնը այդ տօնին, անշնորհք ու ցած հեգնանքէ հանդէպ հայութեան համատարած ցաւին ու թշուառութեան: Ու փաստը կ'արձանագրէ փաստաբանական անճարակ ու մերկ նենգամտութեան մը: Որովհետեւ եթէ չէզոքութիւնը հիմնական, անխախտ ու անհրաժեշտ ուղեգիծն է Բարեգործութեան եւ այս միութեան, ռամկավար Մալէզեանի Միութիւնը սակայն, անգամ մըն ալ կը հաստատէ թէ տարրական գիտակցութիւնը չունի վարչական պարկեշտութեան:

Որմէ՞ առնուած իրաւասութեամբ՝ այս իրիկուն պիտի երթայ համակրանք կեղծելու հանդէպ վարչաձեւի մը, որուն մասին, բնախօսական պժգանք միայն կրնայ ունենալ այս մարդը, ինչպէս նաեւ իր համհարզներու խմբակը: Բարեգործականի կանոնագրէ՞ նոր դրժումն իսկ է քաղաքական ամէն ձգտումի թէ անոր անդամներէն՝ որոնք մեծ մասամբ կազմուած ողջմտիր Հայերէ, գիտեն գոնէ նման պարագաներու մէջ նկատումներու հաւասարակշռութիւն մը պահել:

Ինքնագլուխ, քմահաճ ու գաղտնի որոշում մըն է ուրեմն որ կը կիրարկուի, առանց գոնէ ալեթուրքա «Հիյլեյի շերիէյ»ի արդարացումն ունենալու:

Ատեն է վերջապէս, որ անբարեխիղճ ու նենգ այս ղեկավարութիւնը սանձուի, եթէ չուզուիր որ Բարեգործականը այ յաւէտ կեղտոտի բարոյական խարդախ մնանկութեամբ:

Մ. Ե.

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅԵՐ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ

Երէկուան «Մաթէն»ը իր առաջին էջին վրայ տալով մէկտեղ երկու Հայերու նկարները Անուշաւան Ջատիկեան եւ Թիէնա? Արուեստագէտուհի կը հաղորդէ Պուլոնիէնէն տրուած հետեւեալ լուրը.— Մէկ տարիէ ի վեր ոստիկանները եւ կարգապահութեան քննիչները ձերբակալեցին զանազան օտարականներ, որոնք պալթիկեան ծովէն կուգան, գաղտնի մտնելով մեկնող նաւերուն մէջ եւ Ֆրանսա կ'ելլեն:

Այս իրողութեան առջեւ, նահանգապետութիւնը կը փընտռէ թէ արդեօք չկա՞յ գաղտնի կազմակերպութիւն մը, մանշի եզերքներուն վրայ, որ կը զբաղի այս գաղտնի նաւարկութիւններով:

Պուլոնյի յատուկ ոստիկանապետը, որուն յայնմնուած է խնդրին քննութիւնը, ճաստատած է թէ որեւէ օտարական չի կրնար գալէյի կամ Պուլոնեի մեծ նաւահանգիստներն ելլել, ուր խիստ հսկողութիւն կը կատարուի, օտարականները ցամաք ճանելու գործը ուրեմն, միայն փոքր նաւահանգիստներու մէջ կրնայ յաջողիլ, ինչպէս կտավիլին եւ Սէն-Վալէտի:

Սակայն, այս պրպտումներուն ընթացքին, ոստիկանութիւնն այն ճամոզումը գոյացուց թէ երկու Ռուսներ (Հայ ըսել կ'ուզէ) որոնք կ'ըսէին թէ կը ճալածուին կէփէուի գործակալներուն կողմէ, մեր երկիրը ժտած են խորհրդաւոր պարագաներու տակ:

Այս երկու մարդոց ոդիսականը, իսկապէս ճետաքրքիր է. անոնք կրնան նաեւ գաղտնի պաշտօնով մը դրկուած ըլլալ, անոնցմէ մէկը իր կոչուի Անուշաւան Ջատիկեան, ծնած կարս 1894 ճոկտ. 17ին, նախկին տեղական կարմիր բանակին մէջ, միւսը՝ Թիէնա(?) Ալրութիւնոֆ երկրագործ, 39 տարու: Երկուքն ալ, կ'երեւի փախած ըլլալով Սովիվիէցքի բանտէն, ֆինլանտագացին, ուր աւելի կամ նուազ պարկեշտ միջոցներով, յաջողեցան դրամ առնել խորհրդային եւ ճակախորհրդային կազմակերպութիւններէն:

Ցետոյ անցան Ֆրանսա: Ատեն մը բնակեցան Ռութրօ՝ Պուլոնյի սահմանակից ձարտարարուեստական վայր, ուր նոյեմբեր 10ին նախկին սպան կը գըբէր ֆինլանտա մնացած իր մէկ բարեկամին, Այդ նամակը ձեռքն անցաւ ֆինլանտայի ոստիկանութեան, որ իր կարգին տեղեկութիւն տուաւ Ֆրանսայի ոստիկանութեան, Շակառակ իրենց փախուստի պատմութեան, եւ իբր թէ կէփէուի կողմէ իրենց ենթարկուած ճալածանքներուն: Ֆինլանտայի ոստիկանութիւնը գանոնք կը նկատէ բոլշեւիկեան երկու կարեւոր լրտեսներ,

Ռութրոյի մէջ, որ ընկերվարական վարչութիւն ունեցող ճամայնք մըն է եւ ուր ճամայնավար տարրը բաւական կտրեւոր է, անկարելի եղաւ գիտնալ թէ ո՞ւր կը բնակին երկու Ռուսերը:

Կը կարծուի թէ անոնք ճեռացած են Պուլոնյի շրջանէն, երթալու ճամար փարիզ, կամ փարիզեան շրջանը, յայտնի չէ թէ ի՞նչ նպատակով:

ԱԻՏՐԻՈՅ ԴԱՇՆԱԿԸ

Վիեննայէն տրուած լուրերու ճամաձայն, կարելիէ նկատել արդէն թէ դաչիւճը պիտի կազմուի Ինտէրի վարչապետութեամբ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Մոսկուայի դատավարութիւնը

Մոսկուայի մէջ, դաւադիր ճարտարագէտներու դատավարութիւնը կը շարունակուի: Իրր թէ «Առեւտուրի եւ ճարտարարուեստի կոմիտէն» Ռուսիան Նուաճելու համար, կը սպասէ եղեր որ ճարտարարուեստը կազմակերպուի խորհուրդներու ձեռքով: Իսկ ընդհակառակն, ֆրանսական կառավարութիւնը կ'ուզէր անմիջապէս գործել, առանց սպասելու, նկատելով որ ճարտարարուեստի զօրացումը պիտի նպաստէր խորհուրդներու ուժին յաւելման:

Ռամզին որ կրկին կը հարցաքննուէր, յայտնեց թէ Առեւտուրի եւ ճարտարարուեստի կոմիտէն կ'ուսումնասիրէր դինել միջամտութեան կարելիութիւնները՝ փուանքարէի եւ Պրիանի հետ խորհրդակցութեամբ եւ գործակցութեամբ սպայակոյտի մը՝ որուն կը նախագահէր զօր. Ժանէն: Ռամզին պատմեց նաեւ թէ անգամ մը փարիզէն անցած պահուն, հաւաքոյթ մը տեղի ունեցաւ որուն կը մասնակցէր Առեւտուրի եւ ճարտարարուեստի կոմիտէին նախագահ Տէնիսոֆ եւ ֆրանսացի գնդապետ մը: Այդ տեղ պաշտօն տրուեցաւ Ռամզինի ստոյգ տեղեկութիւններ քաղել կարմիր զօրաբանակներու ուժերուն եւ մասնաւորաբար քիմիական ճարտարարուեստի մասին:

Ռամզին աշխատած է գինեալ միջամտութեան մասնակցելիք ուժերու թիւը հասկնալ, բայց ուղղակի ոչ մէկ պատասխան կրցած է ստանալ. կրցած է միայն գիտնալ թէ վրանկէլի արշաւախումբէն զատ, Լեհաստան, Ռումանիա եւ Պալթեան պետութիւնները պիտի մասնակցին եւ թէ կարելի էր վստահիլ որ հիւսիսէն եւ հարաւէն անգլիական նաւատորմիղ պիտի մասնակցի: 6էն 800,000ի խօսքը կ'ըլլար. բայց կ'ընդունէին թէ այդ թիւը կրնար անբաւական ըլլալ, եթէ նոյնիսկ զօրաբանակները լաւ զինուած ըլլային:

Ցայտնի չէ թէ դատավարութիւնը երբ պիտի վերջանայ: Նոյն ամբաստանեալները քանի մը անգամ խոստովանութեան կը կանչուին եւ ամէն անգամուն ալ, նոր պատմութիւններ ունին իրենց լեզուին ծայրը:

Նոր դաւեր գտան

ՄՈՍԿՈՒԱ, 1 Դեկտ.— Թակորսկի եւ փեաթեկորսկի մէջ երեւան հանուեցան հակայեղափոխական երկու խումբեր, որոնցմէ մէկը կը կոչուէր «Համայնավար լուծէն բանուորներու ազատագրութեան կոմիտէ»: Ըստ «Փրավտա»յի, այս երկու խմբակցութիւնները կապեր ունէին Թրոցկիի հետ:

Ռուսիոյ ներքին կացութիւնը

ՌԻԿԱ, 1 Դեկտ.— Ռիկայի թերթերը լայն մանրամասնութիւններ կուտան Ռուսիոյ մէջ՝ բազմաթիւ կէտերու վրայ գիւղացիական ապստամբութեանց:

Երեք լեդդոնացի գործաւորներ՝ որոնք զբաղած էին ինտրայի երկաթուղիին երկայնքը հեռագրական թելերու նորոգութեամբ, լեդդոն սահմանագլուխին մօտ, գերի տարուեցան կարմիր զօրքերու կողմէ, որոնք լեդդոնական հողը մտեր էին: Երեք գործաւորները երկու օր գերի մնացին Պիկսզովայի ռուսական կայարանին մէջ, յետոյ արձակուեցան: Գործաւորները այդ շրջանին մէջ նշմարած են զինուորական տենդապին գործունէութիւն մը, լսած են գրեթէ անընդհատ հրացանաձգութեան ձայներ. կայարան հասած են բազմաթիւ վիրաւոր գինուորներ:

Թերթ մը կը գրէ թէ սահմանատլուխին մօտ բարձր ըլուրի մը վրայ շինուած եկեղեցիի մը գանգակատունէն կարելի եղած է նշմարել մէկ քանի գեղերու ամբակոծումը. գիւղերը կը գտնուին Տոնսպուրկէն Լենինկրատ տանող ճանապարհին վրայ. մեծ հրդեհներ պատահած են: Գիշերը երկինքը կարմիր էր լայն տարածութեան մը վրայ:

Անգլիոյ բողոքը Ռուսիոյ դէմ

ԼՈՆՏՈՆ, 1 Դեկտ.— Անգլիոյ Խորհրդարանին մէջ՝ ուղղուած կարգ մը հարցումներու պատասխանելով՝ արտաքին նախարարը յայտնեց թէ հրահանգ տուած է Մոսկուայի անգլիական դեսպանին որ անմիջապէս յարաբերութեան մտնէ խորհրդային իշխանութեանց հետ եւ յայտնէ անգլիական կառավարութեան բողոքը՝ Մոսկուայի դատավարութեան ընթացքին՝ Անգլիոյ դէմ եղած վերագրումներուն առթիւ:

Անգլիական կառավարութիւնը քննութիւն բացած է ստուգելու համար թէ նոյեմբեր 25ին Մոսկուայի անթելի կայանէն կոչ ուղղուա՞ծ է անգլիացի բանուորներուն որ ապստամբին:

Թուրքեստուս բանակցութիւնները

Թուրքեստուս առեւտրական բանակցութիւնները որոնք ատենէ մը ի վեր կը շարունակուէին, երկրորդ անգամ ըլլալով ընդհատուած են:

Առաջին անգամ Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցաւ ընդհատումը: Ռուսերը կ'ուզէին որ ճշտուի թէ իրենք տարեկան քանի մը միլիոն ոսկիի ապրանք պիտի գնեն Թուրքիայէն, իսկ գնուելիք նիւթերու ընտրութիւնը իրենց ձգուի: Այս առաջարկը մերժուեցաւ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29ԻՆ

Խորհ. Հայաստանի տասնամեակին առթիւ, Փարիզի մէջ կազմակերպուած հանդէսին իբր մասնակից ցոյց տրուած են զանազան հայրենակցական միութիւններ չենք գիտեր ինչ կերպով եւ որոնց հաւանութեամբ:

Ահա առաջին հերքում մը.

... Խմբագրութիւն «ցառաջ»ի

Խնդրենք առանց յապաղումի ստորեւ մեր յայտարարութիւնը տպէք ձեր Ե.Թերթին մէջ:

«Սեբաստահայերու փարիզի նահանգային միութեանս ծրագիր-կանոնագիրը քաղաքական ոեւէ գործունէութեան տրամադրութիւն մը չի պարունակեր, Հ. Ս. Կ.ի յառաջիկայ ճանդէսին մասնակցելու եւ յայտարարութիւններ ընելու վարչութիւնս ոեւէ լիազօրութիւն չունի, Այս ի գիտութիւն պարտք կը ճամարենք ծանուցանել.»

Ի դիմաց Սեբաստահայ Նահանգային Միութեան Վարչութեան
Տօքթ. Ա. ՊՕՂՈՍԵԱՆ (կնիք)

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

«Վագըթ» հրատարակած է Դաշնակցութեան հիմնադիրներէն Քրիսթիփոր (Քրիստափոր), Ռիւսթէմի (Ռոստոմ) եւ Սէմանի պատկերը, (Սիմոն) Դաշնակցութեան զինանշանին ճետ, ցետոյ կը գրէ.—

Քառասուն տարի առաջ, Թիֆլիսի մէջ կազմուեր էր քօմիթէ մը, որ կը պնդէր թէ հայկական անկախութեան պիտի աշխատի, Ասիկա Դաշնակցական քօմիթէն էր որ արիւն պիտի թափէր, հայկական անկախութիւնը պիտի շահէր եւ նոր Հայաստան մը պիտի կազմէր: Հայկական այս քօմիթէն աշխատեցաւ Թուրքիոյ մէջ գտնուող Հայերը գրգռել, գանոնք ոտքի ճանել իրենց տէրութեան դէմ եւ այսպէս գործի ձեռնարկել, ճոս ու ճոն պոմպաներ նետեց եւ շատ անմեղներու արիւնը ժտաւ, Մասնաւորապէս ընդճանուր պատերազմի ատեն ամէնէն բարբարոսական ոճիրները գործեց, ընդճանուր պատերազմէն ետքն ալ շարունակեց իր ոճիրները: Ջինադադարին, աշխատեցաւ Թրքական ճողերը յափշտակել ի ճաշիւ Հայերուն, բայց իր բոլոր ձեռնարկները ձախողեցան, եւ ի վերջոյ ծնունդ առաւ ռուսական միութեան մաս կազմող Հայաստանը, պաճ մը ճայկական այս արիւնարբու քօմիթէին անունը չէր լսուեր, բայց վերջին թղթաբերով ճասած եգիպտական թերթեր ցոյց կուտան որ այս քօմիթէն տակաւին կը գործէ:

«Էլ Աիրամ»կը գրէ թէ եգիպտոսի Հայերը տօներ են Դաշնակ քօմիթէին քառասնամեակը, եւ փառաւորեր են յիշատակը քօմիթէին ճիմնադիր քրիստափորի, Ռոստոմի եւ Սիմոնի, Հանդէսին մէջտեղ պատուոյ տեղը դրուած էին այս երեք ճիմնադիրներուն նկարները, Դաշնակցութեան դրօշը եւ զինանշանը:

ՀԱՅՑԱՅՏԷՆ ՔԱԼԷ

«Տէյլի Հէրըլտ» կը գրէ թէ ֆրանսական կառավարութիւնը Սուրիոյ մէջ պիտի ծախսէ 4 միլիոն անգլ. ոսկի, որուն մեծ մասը պիտի յատկացուի երկաթուղիի շինութեան, անոր շնորճիւ կարելի պիտի ըլլայ Հայֆայէն (Պաղեստին) ուղղակի ֆալէ երթալ.

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅՆԱՑՄԱՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Փարիզի ռամկավար թերթին 26 Նոյեմբերի թիւէն կը տեղեկանանք որ ՀՕԿը, Հ. Բ. Ը Միութիւնը եւ Փ. Հ. Ցիկնանց Միութեան կարմիր խաչը, կը կազմակերպեն, Սալ Վակրամի մէջ, «Հանդիսաւոր տօնակատարութիւն» մը, «Խորհրդային Հայաստանի տասնամեայ տարեդարձին առթիւ»։

Ի՞նչ կը նշանակէ «Խորհրդային Հայաստանի տարեդարձ. բացատրութիւնը։

Եթէ մինչեւ 1920 Նոյեմբերը, Հայաստանի Հանրապետութիւնը գոյութիւն ունեցած չըլլար իբրեւ ուրոյն քաղաքական միաւոր՝ այդ պարագային Հայաստանի կցուած «Խորհրդային մակդիրը կը դառնար պարզ ածականի մը, աւելի կամ նուազ անիմաստ, եւ այդ տօնակատարութիւնը կը բացատրուէր իբր Հայաստանի մը ստեղծման տարեդարձ։ Ու մենք ալ կը միանայինք, տօնելու համար այդ պատմական թուականը՝ հոգ չէ թէ սովետական ըլլար այդ նորաստեղծ Հայաստանը։

Որքան որ ալ Դաշնակցութեան հակառակորդները պատմական փաստերն իսկ չարափոխելու չափ առաջ կ'երթան՝ վարկաբեկումի իրենց մոլուցքին մէջ, սակայն եւ այնպէս շատ թարմ դէպքեր կան, զորս չէ կարելի բարեբախտաբար խեղաթիւրել, եւ այդպիսիներէն է այն անուրանալի փաստը որ 1920 Նոյեմբերին երկու տարիէն աւելի կ'ըներ որ գոյութիւն ունէր ազատ եւ անկախ Հայաստանի Հանրապետութիւնը՝ իր պետական բոլոր ատրոգեղիներով։ Ուրեմն Հանդէսը որ կը կազմակերպուի, վերեւ յիշուած հիմնարկութեանց նախաձեռնութեամբ, Հայաստանի անկախութեան տարեդարձը չէ, այլ ուրիշ տօնակատարութիւն մը։

1920 Թուի Նոյեմբերին, Հայաստանի Հանրապետութիւնը նոր դուրս կուգար դժբախտ պատերազմէ մը, արնաքամ ու կոտորակուած։ Այդ վիճակէն օգտուելով, խումբ մը համայնավար Հայեր՝ յենուած օտար սուիններու վրայ՝ մտան Հայաստան, բռնի ուժով խորհրդային կարգեր մտցուցին հոն, եւ տապալելով երկրին օրինաւոր կառավարութիւնը, իրենք անցան անոր տեղը եւ կազմեցին Հայաստանի խորհրդային կառավարութիւնը։

Հայաստանը Հայաստան մը ըլլալով՝ կատարուածը պարզապէս բէժիմի փոփոխութիւն մըն էր, Հայ ժողովուրդին ու Հայկական բանակին վրայ յենուած ռամկավար կարգերով իշխանութեան մը տեղ՝ (թո՛ղ Դաշնակցական ըսեն, ոչինչ կը փոխուի), օտար սուիններու վրայ յենուած խորհրդային, համայնավար իշխանութիւն մը ստեղծելով։

Ուրեմն տօնակատարութիւնը որ կը կազմակերպեն Հօկը, Հ. Բ. Ը Միութիւնը եւ Փարիզի Հայ Ցիկնանց Միութեան կարմիր խաչը, ուրիշ բան չէ բայց եթէ տօնակատարութիւնը Համայնավար բէժիմի մէկ յաղթանակին՝ բէժիմ որ ո՛չ միայն խորթ է ու անտանելի Հայ ժողովուրդի հսկայ մեծամասնութեան՝ այլ եւ խոտելի է քաղաքակիրթ աշխարհի բոլոր այն կառավարութիւններուն՝ ուր պաշտօնապէս գտած են Հարիւր Հազարաւոր Հայեր եւ որոնց մէջ Բարեգործականը Հազարաւոր անդամներ կը Հաշուէ։

Բացատրութիւնը մէ՛կ է ու պա՛րզ։ Բարեգործականի ռամկավար առաջնորդներն են որ այս արկածախնդրութեան մէջ կը նետեն Միութիւնն ուր իր Հետեւորդները, պարզապէս Մայիս 28ի Հայաստանի անկախութեան Հըռչակման տօնին — զուտ տօն — Հակադրելու Համար Նոյեմբեր 29ը, այսինքն Հայաստանի Խորհրդայնացման տօնը, որ իրենց Համար ուրիշ ձեւով չի ներկայանար, բայց եթէ Դաշնակցական կառավարութեան տապալման Հոգեպարար սիրտ զովացնող տեսարանով։

Այդ ռամկավար պարոնները սակայն աւելի լաւէ՛ր ըլլար, որքան ունենային իրենք ուղղակի Հրապարակ գալու Ձակատաքաջ՝ իբր քաղաքական (!) կազմակերպութիւն՝ փոխանակ առաջ քշելու մարդասիրական կոչումի ունեցող ընկերակցութեան մը եւ անոր ետին պահուըտելու։

Ու հիմա կարելի՞ է արդեօք Հարցնել Բարեգործականի նորընտիր նախագահ Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեանին՝ թէ արդեօք տեղեկութիւն ունէ՞ր իր նախագահած Միութեան անձամբ եւ վտանգաւոր նախաձեռնութեան մասին։

Այնքան աւելի թոյլատրելի է մեզի այս Հարցումը՝ որքան լաւ վարկ բացաւ ամէն երկիրներու Դաշնակցական մամուլը, Պ. Կիւլպէնկեանին, բարեկարգելու Համար Բարեգործականի ֆինանսական գործերը՝ գործնական աշխարհի իր խոր փորձառութեամբ, եւ իր յայտնի չէզոքութեամբ ու անկողմնակալութիւնովը ազատելու այդ Միութիւնը ռամկավարներու կուստաբեր ազդեցութենէն։

Կրնայ պատահիլ որ իբր Բարեգործականի նախագահ Պ. Կիւլպէնկեան ուզէ ներկայ գտնուիլ, Սալ Վակրամի մէջ, իր նախագահած Միութեան Հանդէսին։ Այդ պարագային գիտէ՞ արդեօք անիկա որ իր կողքին պիտի գան բազմի՝ իբր այդ տօնակատարութեան բո՛ւն տէր ու տիրականները՝ սովետական դեսպանատան պաշտօնական ներկայացուցիչները, ինչպէս սովորութիւն ունին գալու ամէն տարի։

Պ. Գալուստ Կիւլպէնկեան կը զգա՞յ վերջապէս թէ ինչ պիծանոցի մէջ կրնան նետել գինքը Բարեգործականի ռամկավար առաջնորդները, եթէ ժամանակին իրենց տեղը չդնէ գանոնք եւ այդ Միութիւնը դուրս չբերէ սայթաքումի այն ուղիներէն՝ ուր կը քաշեն զայն, Մութին մէջէն, ռամկավարները։

ԱՀՕ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՍԵԼԱՆԻԿԷՆ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ԵՒ ԱԶԳ. ԿԵԱՆՔԸ

Աշխարհի չորս ծովերով ցրուած հայութիւնը, հոգեւին իւրարու շաղկապելու եւ իրարմով հետաքրքրելու Համար, մանա՛ւանդ գաղթահայ ժամուլը, մեծ դեր ունի կատարելիք ներկայ տխուր իրականութեան մէջ, երբ ա՛յնքան արագօրէն կենդանի մահացումի կ'ենթարկուին մեր շուարուն բազմութիւնները լայն բացուած ձուլումի կաթսաներուն ու լարուած ծուղակներուն մէջ։ Այս սպասման օրերուն, քանդիչ ու երկարատեւ անստուգութիւնը ցեղային հատերատար ոգին կրծելով աւանդութիւնները ժառանգ մնացած լաւատեսութիւնը կը տկարացնէ։ Այդ լաւատեսութիւնը նորոգելու եւ գայն հաւատքի վերածելու Համար, գաղութները իրարու հետ սերտ շփում պէտք է ունենան, եւ իւրաքանչիւր գաղութի մէջ տեսնուած յուսատու երեւոյթ ու չինիչ շարժումները սաղող ճառագայթներու պէս պէտք է փոխանցուին երկրէ երկիր, զանոնք եւս վարակելու Համար այդ լուսաշող ջերմութեամբ։ Ամէն ճիգ որ կը թափուի ահաւոր ձուլումին դիմադրաւելու, զարթուցիչ փողի մը պէս թող հնչէ ժամուլի էջերէն, եւ արձագանգէ Հորս ծագերուն վրայ թափառող մեր Հայրենակիցներու ծարաւի հոգիներուն։ Այս օրուան կլանիչ փոթորիկէն ազատուած ամէն մէկ ծիլ՝ վաղուան պատրաստուելիք մեծ ծաղկեփունջին մաս պիտի կազմէ, ուստի այս տեսակէտով արուած աշխատանքները կ'ունենան բարերար արդիւնք, շարժ մանը մէջ դնելով լճացած գաղութները ու իր կարգին՝ սրճարաններու ծուխին եւ պարապրահներու սպառիչ փոշիին մէջ խրած երիտասարդութիւնը։ Այս եւ նման տեսակէտներէ տարուած, պիտի ժամեցնեմ Սելանիկի գաղութի ներքին կեանքին, ջանալով ներկայացնել զայն «Յառաջ»ի ընթերցողներուն այնպէս՝ ինչպէս որ է։

***

Սելանիկը Յունաստանի երկրորդ մեծագոյն քաղաքը, ու մինեւնոյն ատեն, Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ մայրաքաղաքն է։ Շնորհիւ իր բնական նպաստաւոր դիրքին, անցեալին մէջ նշանաւոր եղած է իբր վաճառաշահ քաղաք, ու այս հանգամանքը կը պահէ ներկայիս՝ որքան ալ սահմանափակուած ըլլան անոր ապասող շուկաներու սպառման քանակը ու իբր անխուսափելի հետեւանք, գիներու անհամեմատ անկում յառաջ եկած է, եւ որովհետեւ երկրագործը ստիպուած է իր ծախսերը ձեռքէ հանել, պարտքերը վճարելու Համար, իրական անանկութեան չդիմելու Համար սկսած է իր ընթացիկ կեանքը խիստ տնտեսութեան ենթարկել, դնելով միայն իր կենսական անհրաժեշտութիւնները։ Այս եւ նման պատճառներով, խանգարուած է առեւտրական մեքենային կանոնաւորութիւնը։ Տպագրատը փարատելու Համար կառավարութեան թափած ջանքերը դեռ որոշ արդիւնք մը չեն տուած. ու տագնապը կը շարունակուի ժամհոզիչ կերպով, խորապէս ազդելով բոլոր դասակարգերուն վրայ անխտիր։ Անշուշտ, տիրող կառավարութիւնը երբ աւելի լայն պատեհութիւն ունենայ ու երկարատեւ վարկեր Հաստատէ արտադրողներու, եւ մեւնոյն ատեն սպառողներ ստեղծէ արտասահմանի մէջ, առեւտրական կացութիւնը զգալապէս կը բարւոքի, եւ լայն շունչ առնել կուտայ տուրքերով ծանրաբեռնուած բնակչութեան, այլապէս փճացած տնտեսութեամբ քաղաքացիներ ունեցող երկրի մը մեքենան ցաւագինօրէն կը կաղայ, ստեղծելով ներքին ու արտաքին բարդութիւններ. որուն հետեւանքը անախորժ պիտի ըլլայ որեւէ երկրի Համար։ Մեծ յոյսեր կան որ կառավարութեան բարձրագոյն օրկանը, լուրջ ու կորովի աշխատանքի լծուած է, արտաքին դիւանագիտութեան աղմկալից ցոյցերու առընթեր, կազմելով նաեւ տնտեսական քաղաքականութիւն մը վարող յանձնախումբ մը, որ կազմակերպուած պայքարելիք տանի հրապարակի անշարժութեան դէմ, քիչ մը ընդհանուր է երկրին ամէն կողմերը. միջոցներ պիտի ստեղծէ ու կտրուկ դարմաններ ժամադէ այս ահաւոր հիւանդութեան՝ տնտեսական տագնապին դէմ։

***

Սելանիկի ազգային մեքենան որ դէպ աղէկ կը գործէր մինչեւ ներկայ տարուան կէսին, խանգարուեցաւ հրաժարումով գործի գլուխ գտնուող թաղականութեան, որուն մէջ լաւ արժանիքով անձեր թէեւ պակաս չէին, սակայն չկարողացան արդարացնել իրենց վրայ դրուած յոյսերը հաւաքաբար միալով հոնուր իրենց նախորդները հասեր էին աւելի անոնպատ պայմաններու մէջ։ Իրենց հրաժարումի նախօրեակին ընտրական մարմին մը ընտրեցին, պաշտօն աալով ա՛նոր թեմականի ընտրութիւն կատարելու, ամապարանօք ու տնտեսարի այս ձեւին ընդդիմացան ու ձեռնպահ մնացին գաղութին մեծամասնութիւնը, որոնք կը պահանջէին նախ Սելանիկի ազգ. Մարմնի ընտրութիւն, ու ապա աւելի լայն հողի վրայ, մասնակցութեամբ դաւառներու, թեմականի մը ընտրութիւն, որ ըլլար բոլորին ձայնով զօրացած ու հետեւաբար՝ աւելի հեղինակաւոր կերպով վայելելովընդհանուրին համակրանքը։ Հրաժարող թաղականութիւնը դժբախտաբար անդիտացաւ օրէնքի տրամադրութիւնները ու ընտրողներու հաւրիւրին 25ի մասնակցութեամբ, կազմուեցաւ թեմականի Սելանիկի ներկայացուցիչներու մարմինը, որ հրահանգելով շրջաններու թաղական խորհուրդներուն, ներկայացուցիչներ նշանակեցին թեմական մարմնոյս նոյն անկանոնութեամբ ծնունդ տուաւ թաղական խորհուրդի մը եւ հոգաբարձութեան մը, որոնք կը բաղկանան բարեմոյն ու ազգ. հիմնարկութեանց նախանձախնդիր անձերէ։ Չեռնպահ եղող մեծամասնութիւնը չընդդիմացաւ կատարուածներուն, դիւրացնելու Համար անոնց ճամբան, ուր կը խոստանան գեռ ձեռքի տալով մատակարարել դպրոցի ու եկեղեցիի կարիքները։ Դեռ հաղիւ սկսած նախորդ մարմինն փոխանցման ենթացած 70,000 տր.ի գործելու Համար ժողովուրդը կոչ մը հրատարակեցին, շուշտ ինչպէս մի՛շտ, այս դաժ ալ ժողովուրդը պիտի բեռնայ գնահատել կացութիւնը ու պիտի պատասխանէ դրականօրէն. քանի խնդիրը կը վերաբերի դպրոցի եւ եկեղեցիի պահպանման, րոնք բարձր կը մնան բոլոր վէճերէն ու օրէնքի անկեռներէն։ Արդարեւ ինչպէս տեղեկանամ այսօր, Տիկնանաժակալութեան ներկայացուցիչները ընկերակցութեան կարգ մը ազգայիններու մուտքեր ըրած են հաստատութիւններու ու ժողովուրդին րոնք լաւնօրէն մասնակցած հանգանակութեան։

Սելանիկի այժմու կեանքը այս ըլլալով, ժամանակ պիտի տանք նորընտիր մարմինին գործունէութեան զարգացման։

*** Սելանիկի մէջ գտնուող դպրոցներու, կրթական կացութեանց, հայրենակցական միութեանց, եկեղեցիներու, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Հայէի եւ մշակութային միութեանց մասին պիտի խօսիմ մասնաւորաբար մասնաւորէն եւ յաջորդաբար։ Ինչպէս նաեւ Հայերու իրաւական դիրքի, կառավարութեան ունեցած անոր փոխյարաբերութեանց ու այս ուղղութեամբ կատարուած ու կատարելիք քայլերու մասին։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԸ ՊՈՒԿՐԷՇԻ ՄԷՋ

Կիրակի գիշեր, 23 Նոյեմբեր, քաղաքիս Ա. Յովհաննէս սրճարանին մէջ տօնուեցաւ Դաշնակցութեան քառասնամեակը խնճոյքով մը եւ նախագահութեամբ Սրբոցի։ Օրուան առաջին բանախօսն էր ընկեր Ց. Պապիկեան։ Ըսաւ թէ բոլոր ներկաները չէին կրնար տեղի տալ որ Հայ ժողովուրդը եւ անոր Դաշնակցութիւնը ամէն անգամ մուն ալ կը գտնուէին սարսափելի երկընտրանքի մը առջեւ՝ մա՞ռ թէ ազատութիւն, կամ մահ։ Նիլ պէտք էր եւ կամ կուտի՝ որովհետեւ չուզեց որ ժողովուրդը մեռնի, այդ դաժան երկընտրանքը ահաւոր մղձաւանջի մը պէս միշտ կը հալածէ մեզ եւ ամէն անգամուն ալ Դաշնակցութիւնը պիտի գերագասէ մահուան կուրը, ստրկական կեանքի։ Երրորդ բանախօսն էր ընկ. Ս. Արարատեան, որ վերլուծեց թէ բոլոր այս բռնութիւնները չէին կրնար տեղի տալ Հայ ժողովուրդը եւ անոր Դաշնակցութիւնը ամէն անգամ մեռնիլ եւ վերջին գրոհը, եւ լուծեց թէ բոլոր այս բռնութիւնները չէին կրնար տեղի տալ Հայ ժողովուրդը մինչեւ Դաշնակցութեան հոգին։ Երկրորդ բանախօսը, պարոն Թօմանը թէ խանասորը, Սասունն ու Եըլտըզը, Կովկասեան խումբերն ու վերջին գրոհը, եւ լուծեց թէ բոլոր այս բռնութիւնները չէին կրնար տեղի տալ Հայ ժողովուրդը եւ անոր Դաշնակցութիւնը ամէն անգամ մեռնիլ, թէ ինչո՞ւ Հայ ժողովուրդը Դաշնակցութեան հոգին։ Ապա ներկաները ընդունեցին հետեւեալ հեռագիրը որ ղրկուեցաւ Պոսթոն։

«Պուկրէշի մէջ տօնուեցաւ Դաշնակցութեան քառասնամեակը։ Ներկաները ընդունեցին հետեւեալ հեռագիրը որ ղրկուեցաւ Պոսթոն։

«Պուկրէշի մէջ տօնուեցաւ Դաշնակցութեան քառասնամեակը։ Ներկաները ընդունեցին հետեւեալ հեռագիրը որ ղրկուեցաւ Պոսթոն։

«Պուկրէշի մէջ տօնուեցաւ Դաշնակցութեան քառասնամեակը։ Ներկաները ընդունեցին հետեւեալ հեռագիրը որ ղրկուեցաւ Պոսթոն։

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍ

Նոյեմբեր, Ութսուն, ձորակ, ամպիկ, ամպամած։ Ու մի ձայն՝ հանդարտ, անդորր, կարծես այդ բոլորը կամ միայն Ես եմ լսում։ Ես ու Նա։ Ես ու Նա, որ ինձ հետ է միշտ, որ ինձ հետ է ամենուր, որ ինձ հետ է ամենայն տեղ, ուր որ գնամ, ուր որ լինեմ։ Ես ու Նա, որ ինձ հետ է ամենայն ժամ, ամենայն վայրկեան, ամենայն պահ, ամենայն ակնթարթ

Երկրորդ ընդհատումը եղաւ Էնկիւրիի մէջ, հետեւեալ պատճառով. — Ռուսերը կ'ուզեն որ իրենք որոշեն Թէ Ռուսիայէն ինչ տեսակ նիւթեր եւ որ քանակութեա՛մբ պիտի բերուին Թուրքիա։

Ռուս առեւտրական ներկայացուցիչը քանի մը օրէն Մոսկուա պիտի երթայ։

Գերմանիոյ տագնապը

ՊԵՐԼԻՆ, 1 դեկտ.— Նախագահ Հինտէնպուրկ ուղղութեանը յանձնարարեց վարչապետ Պրիւնինկը որ անոր հաղորդեց նախարարաց խորհուրդի որոշումները, ելմտական-տնտեսական բորեկարգումներու ծրագրին՝ հրովարտակներով գործադրութեան մասին։ Նախագահը այդ ուղղութեամբ իրաւասութիւն տուաւ վարչապետին։ Հրովարտակները գործադրութեան պիտի դրուին վաղուընէ։

Գերմանիոյ խորհրդարանը որ երկու օր վերջ պիտի հրաւիրուի, պիտի գտնուի կատարուած իրողութեան առջեւ։ Ելմտական ծրագիրը իր օրակարգին վրայ չկայ. հետեւաբար անմիջապէս պարտաւոր պիտի ըլլայ զբաղելու 1931ի ելմտացոյցով։ Բացայայտ է սակայն Թէ, այսառաջին իսկ նիստէն, Հիտլերեաններն ու ազգայնականները բանաձեւեր պիտի ներկայացնեն հրովարտակներու վերացման համար։ Եթէ վստահութեան քուէի հարց ծագի, հաւանաբար ընկերվարականները չպիտի ուզեն Պրիւնինկի տապալման պատասխանատուութիւնը բառնալ Գերմանիոյ այս ճգնաժամային պահուն, ու պիտի քուէարկեն ի նպաստ դահլիճին։

Համահնդկական խորհրդաժողովը

Լոնտոնի համահնդկական խորհրդաժողովին այն յանձնախումբը որ պաշտօն ստանձնած է ուսումնասիրել Հնդկաստանի մէջ դաշնակցային պետութեան մը ծրագրին կիրարկման պայմաններն ու եղանակները, հաւաքուեցաւ քննելու համար յատուկ յանձնախումբի մը կողմէ ներկայացուցած տեղեկագիրը։

Առաջարկ եղած է Գերմանեան բաժնել Հնդկաստանէն, զայն օժտելով անջատ կառավարութեա՛մբ մը։ Հնդկաստանի կառավարութիւնը կարգ մը առարկութիւններ կ'ընէ Պիրմանիոյ բաժանման դէմ. բայց Սիմոնի տեղեկագիրը ի նպաստ Պիրմանիոյ բաժանման կ'արտայայտուի։

Տէլհիէն տրուած հեռագրի մը համաձայն Հնդկաստանի կեդրոնական եւ նահանգային կառավարութիւնները որոշած են Լոնտոնի խորհրդաժողովին ներկայացնել նոր յիշատակագիր մը հնդկական դաշնակցութեան ծրագրին մասին, որ ներկայիս կ'ուսումնասիրուի յատուկ յանձնախումբին կողմէ։ Այս յիշատակագրին հրատարակուիը պատճառ պիտի ըլլայ կարծուի, որ համահնդկական խորհրդաժողովը դեկտ. 15էն յետաձգուի յառաջիկայ յունիսին։

Աֆղանիստանի խռովութիւնները

Պոմպէյէն տրուած տեղեկութեանց համաձայն, կը հաստատուի Թէ ի նպաստ Ամանուլլահիկրկինգահակալութեան, շարժուած մը ծայր տուած է։ Իմացուածէոր Տուրրանի ցեղախումբէն 15 երեւելիներ, որոնց ուժ կուտան զանազան ցեղախումբեր, ներկայացած են Նատիր Խանի եւ բացէ ի բաց անոր յայտնած են Թէ իր իշխանութիւնը հաճելի չէ ժողովուրդին։ Պահանջ դրած են որ հրաժարի գահէն, զայն յանձնելու համար Ամանուլլտի, եւ այդ կերպով առաջքն առնելու համար արիւնահեղութեան։ Նատիր Խանի պատասխանը յայտնի չէ։

Անգլիական իշխանութիւնները ուշի ուշով կը հետեւին Աֆղանիստանի անցուդարձերուն։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ

Columbia

(En exclusivité)

Լ. ՆՇԱՆԵԱՆ

56 RUE PIAT, PARIS (20e), METRO: BELLEVILLE

ՕՐ. ՋԵՓԻՒՐ ԱՊԷԼԻ

եւ

ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՉԵԱՆԻ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐԸ

Պահանջեցէք մանաւոր քաթալոկը

Թիւ 1	Տավրոս	ՕՐ. ՋԵՓԻՒՐ	ԱՊԷԼ
	Տուլ - Տուլ	»	»
3	Հօ՛յ Նազան իմ	»	»
	Հայրենի գարնան	»	»
4	Հայ դրօշին	»	»
	Աւազակի սէրը	»	»
5	Կիւլի Ցան	»	»
	Նոր տարի	»	»
6	Հայրենիք	ԿԱՐԱՊԵՏ	ԷՊԷԵԱՆ
	Մինճեուկ	»	»
7	Գարուն	ՏԻԿԻՆ	ԹՕՓՉԵԱՆ
	Քէմէրս շողեր	»	»
10	Տալվորիկ	»	»
	Իմ չինարի եարը	»	»
11	Քելէր - Ջոլէր	»	»
	Կուժն արա ելայ սարը	»	»

ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՒԻԿ

Հ. Յ. Դ. ԵՒՐ. Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ

կը հրաւիրէ փարիզի եւ շրջանի բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին 120 Bld. Bellevilleի ճաշարանին վերնայարկը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Հ. Յ. Դ. ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Դեկտ. 21ին SALLE GAVEAUի *ՄԷՋ*

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ **Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ**

ՄՈՒՏՔ՝ 7.50 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերու հաւար դիմել այժմէն «Յառաջ»ի խմբագրութեան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ԵՐԵԿՈՅԹ

Զ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀՆԳԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՍԱԼ ՏԸ ԺԻՕԿՐԱՖԻի ՄԷՋ, 184 Bld. St. Germain, Paris

13 Դեկտեմբեր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ **Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ**

Երբ դուք կաք ու այդպէս կաք,
Հայ Հայրենիքը կայ ու կ'ապրի։
Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆՈՎ

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲ

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար

Պատրաստուեցիմ Հ.Մ.Ը.Մ.ի «Իթալի»ի

ՄԱՍՆԱՃԻԼԻՆ ԿՈՂՄԷ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

27 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն, Salle Renardի մէջ, 12 Rue Renard

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պուա-Քոլոնպի երեկոյթ-պարահանդէսը, տեղի կ'ունենայ 3 Յունուար, Salle de la Municipalitéի սրահին մէջ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, նուագ, արտասանութիւն։

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

ԿԱՂԱՆԴԻ ԳԵՂԵՑԿԱԳՈՅՆ ՆՈՒԷՐ ՄԸ

ԿԵՑՔԸ ԵՒ ՎՐՈՒԵԱՄ

ՏԱՐԵԳՐՔԻ Ա. ՏԱՐԻՆ 1931

Մեծադիր, պատկերազարդ եւ ճոխ բովանդակութեամբ

Խմբագրութիւն՝ Մ. եւ Մ. ՊԱՐՄԱՄԵԱՆ

Գինը՝ Ֆրանսա, Սուրիա, Պալքաններ եւ Թուրքիա 40 ֆրանք. Ամերիկա, Անգլիա, Եգիպտոս եւ Պարսկաստան 2 տոլար։

Դիմել ընդհանուր հասցէին, «Chanth», Arts et Lettres, 94 rue Lafayette, Paris (10e). կամ L. Kévonianի, 235 Fbg. St. Martin, Paris (10e).



Հ. Ց. Դ.

Գ Ա Խ Ա Ռ

Լիոնի կայծակ խումբի ժողովը այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Գրադարանը։

ՄԱՐՍԷյԼի «Ռոստոմ» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Զարդարեան, Ա. Գաբօ, Քեռի, Գէորգ Զաւուշ եւ Քրիս խումբերու բոլոր ընկերները, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղիին մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ կարեւոր օրակարգ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Շ. Ե. Ո. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Ֆլորիալի մէջ։ կը խօսի Պ. Ղեւոնդ Մելոյեան ֆուլչակի սիրոյ երգերուն մասին։ Մէկ ժամ սինէմա։

ՌՈՍՏՈՄ Գրադարանի վարչութենէն ստիպողաբար կը խնդրուի հանդպիլ «Յառաջ»ի խմբագրատունը։

ԱԼՖՈՐՎիլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասնաճիւղի հանդէսը որ տեղի պիտի ունենար Դեկտ. 7ին, յետաձգուած է անորոշ ժամանակով։ Տոմսերը կը պահեն իրենց արժէքը։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի Շապին Գարաֆիսարցի Տիկին Պայծառ Քէօրիւքճեան (ծնեալ Սամուէլեան) որ մոկ ամիս առաջ Պորտօէն եկած է փարիզ իր փոքրիկ աղջկան մարգրիտի հետ։ Շապին Գարաֆիսարի Հայր։ Միութենէն եւ հայրենակիցներէ կը խնդրուի իմացնել իր ժուռնոն Keurukdjian Haroutiounի, 9 Rue du Pas St. Georges, Bordeaux, Gironde.

Լուր տուողին 100 ֆր. նուէր։ Տիկին պայծառէ կը խնդրուի ներկայանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունը։

Տէր եւ Տիկին Աւետիս Աբրահամեան, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Ուզունեան եւ իրենց պարագաները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց մօր, զոքանչին եւ ազգականին

ՀԱՃԻ ՖԼՕՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆԻ

դառնադէպ մահը՝ որ տեղի ունեցաւ 30 Նոյեմբեր, Կիրակի, Լոնտոնի մէջ, 81 տարեկան հասակին մէջ։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր Շաբաթ Դեկտ. 3 կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Լոնտոնի Ս. Սարգիս եկեղեցիին մէջ, Iverna Gardens, London, W. 8. Հանգուցեալին ժարմինը պիտի ամփոփուի Kensal Riseի գերեզմանատունը։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Լերմոմիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռատուռ։ Մզձամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12։

Ամերիկեան դասեր

Հայ Օրիորդ մը, sténo - dactylo, տրամադիր է անգլերէնի դասեր տալ փափաքողներուն։ Մատչելի գիներ։ Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան։

ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Ասուան արժանի է միմիայն այն սիմիթը որ պատրաստուած է A. LA GARDE, 1 Rue St. Lazare, PARIS (9e) Nord Sud, N. D. de Lorette. Téléphone Trudaine 95.21

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹՈՒԱՅԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՒՆԵՐՈՒ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

Տիաթէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

CORDONNERIE « AKAP »

Maison A. KAPIKIAN

17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11e) Tél. Roq. 39.89

Մէթրօ՝ ԱՎԼՈՆ կամ ՆԱՄՍԻՈՆ

Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարս միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի։ Մասնագիտութիւն Քէշ տը Շինի։ Շեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ։ Ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ։

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

SEULE AGANCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ



ՅՈՒՆԱՐԷՆ



ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Phonos & Disques Columbia

REGISTERED TRADE MARK

20 ՖՐ. 20 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61.28

Մեր վէպքերու ճոխ մթերանոցին մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն վաճառանիշէֆոններ,— DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.։ Գիները՝ 120, 180, 300, 450, 525, 750, 800, 1000 եւ մինչեւ 2,800 ֆր. Նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով։ Բաց է ամէն օր։

Քաշմօլ շիւողներ, ուշադիր օգտուեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մետաքս ստացած է։ Այս կտրոնով եւ կամ Ա. ՔԷՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել։ Վճարումի համար դիւրութիւն։

Դիմել՝ D. Dwekի, 9 Rue Provence, Paris.

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՄԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET **V. YARJANIAN**

Հասցէ՝ 54 rue Lafayette, Paris (9e). Tél. Prov. 87-53, Métro Cadet

Կ'անդունի ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ եւ տօն օրէ։ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐՈՒ ՄԻՆՉԵՒ ԿԻՍ ՕՐ։

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։



ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցեր եւ Ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը քննուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՀԻՒԱՆԴՆԵ՛Ր

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Սէն Տընի, Ռէօմիւր։ Վէներական ախտեր, Լերմատիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան եւ մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր։ Դարմ. ելեկտրականութեամբ, ուլտրաֆիոլետեան եւ անդրամանիշակագոյն ճառագայթներով։ Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8։ Կիր. 9 12։



EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

Գինն՝ 30 ՖՐԱՆՔ

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1930

4 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1434

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱՋԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԾՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄՈՍԿՈՒԱ,-ՀՌՈՄ - ԷՆԿԻՒՐԻ

Փշնեւի խաղաղութեան տաճարը կ'երեւի դատապարտուած է դառնալու ապահով ապաստան մը, ուր քաղաքական դաւեր կը նիւթուին անվտանգ եւ քօղարկուած՝ լաւագոյն ձգտումներու հաւաստուժով։ Եզերքն՝ ուր պետութիւնները կը փութան խաղաղութեան գանձանակին մէջ նետելու իրենց լուման ու ծիծաղ սրտով կը մեկնին՝ իւրաքանչիւրը իր սարդի ոստայնը դնելու։ Բարձրաձայն ճառերէն յետոյ, որոնցմէ հիասթափում կը ծորի խաղաղութեան կարօտ սրտերուն մէջ, պետութեանց պատուիրակները, կ'երեւի առիթը կ'ունենան փսփսուքներու վճռական շեշտէն քաղելու դրական ու անմիջական քաղաքականութեան մը ուղեգիծը։ Այս կերպով խաղաղութեան այս դարբնոցը՝ կը ծառայէ պարտկելու իր դէմ կազմակերպուած խափանարարութեան փորձերը։ Ու, հրապարակային տաք ցոյցերու ժխորին մէջ՝ տակաւին գաղտնի դիւանագիտութիւնն է որ կը գործէ։

Այսպէս, արագ ակնարկ մը զինաթափութեան նախապատրաստական աշխատանքներուն գուգադիպող դէպքերուն վրայ, որոնք թերեւս կը ծառայեն աւելորդ անգամ մը եւս փաստելու, թէ պատերազմէն հազիւ տասներկու տարիներ յետոյ, տակաւին կը բանին միջազգային հակաժարտութիւնները որոնք կրնան օր մը, նոր եւ աւելի ուժեղ բռնկումներու ծնունդ տալ։

Այն օրերուն իսկ, երբ միջազգային մամուլը ցնցող լուրեր կ'արձանագրէր Սորհրդային Միութեան մասին, Ռուսիոյ արտաքին գործավարը՝ Լիտվինօֆ յանկարծ կը հեռանար Ժընեւէն, դէպի Մոսկուա իր վերադարձի ճամբուն վրայ, Միլանի մէջ հանդիպելու համար Իտալիոյ արտաքին նախարարին Ռրանտիի։

Ու Լիտվինօֆ հազիւ մեկնած, Հռոմ կը վազէր Թուրքիոյ արտաքին գործավարը Թէվֆիք Րիւշտի։

Իտալական մամուլը անիմաստ խանդավառութեամբ մը կ'ըսէ որ տնտեսական ու քաղաքական մասնաւոր կարեւորութեամբ մը կը մանրամասնէ այս զոյգ տեսակցութիւնները եւ ի հեճուկս Ժընեւայի, կը ջանայ Իտալիան ցոյց տալ իբր քաղաքական նոր խմորումներու հովանաւոր կեդրոնը։

Մինչ Ֆրանսական մամուլի մէկ մասը, այն որ մանաւանդ դէպքերու եւ դէմքերու շուրջ հանրային կարծիք կը կերտէ, երեք արտաքին նախարարներու այս հանդիպումը բնական ու տրամաբանական գտնելով մէկտեղ, անցուդարձերուն մէջ կը տեսնէ Իտալիոյ կողմէ փորձ մը միայն ամուլ ու մնամէջ՝ Ֆրանսան վրդովելու եւ երկչոտելու...։ Մաս մը եւս, պատերազմի ելքէն դժգոհներու խլրտում կը նշմարէ՝ դաշնագրերու վերաքննութեան յստակ մտադրութեամբ։

Ու շնորհիւ դէպքերու նպաստաւոր դասաւորման, Թէվֆիք Րիւշտի եւ Լիտվինոֆ թէեւ կրնան իրենց այցելութիւնները արդարացնել եւ անոնց վրայէն վերցնել քաղաքական թաքուն նպատակադրումներու կասկածը, (հո՞ս չէ գաղտնի դիւանագիտութեան շնորհը) սակայն ձգտումը չափազանց թափանցիկ է եւ կը մատնէ նոր խմբաւորումներու սպառնալիքը, բլլայ իսկ ժամանակաւոր եւ հակասական։

Զինուորական տեսակէտով, Ռուսիա ամրացած է արտաքին աշխարհի հանդէպ եւ իրաւունքով թերեւս, կրնայ ծիծաղիլ եւրոպական զինեալ միջամտութեան մը առասպելին վրայ, զոր Մոսկուայի դատավարութեան ընթացքին, կը շահագործէ քննդէմ Եւրոպայի կարգ մը պետութեանց, անոնց դէմ ատելութեան նոր ներարկումով մը կազդուրելու եւ յոյսի վերջին դրոյլով մը՝ համբերութիւն պարտադրելու համար հիասթափ ու սովահար ամբոխներուն։

Շնորհիւ ուժեղ, կիրթ ու ժոլեռանդ բանակի մը, օժտուած ահռելի բոլոր գործիքներով, շնորհիւ մանաւանդ թունաւոր գազի հակայ մթերքին, ու տրամաբանուած եւ կրօնք դարձած վայրագութեան մը՝ բոլշեւիզմը կրնայ կուրծք բռնել եւ նոյնիսկ ծնունդ տալ պատերազմի...

Իր ամենէն տկար կէտը, պատերազմական նաւատորմը կը մնայ զօրացնել, Իտալիա յանձնարարուած նաւերով՝ որոնք պիտի երթան Սեւ ծովի եզերքներուն առջեւ պատցնելու ներմիր սպառնալիքը։

Սակայն, գուրկ արտադրութեան ներքին, սեփական միջոցներէ եւ արտաքին ելմտական օժանդակութենէ, Ռուսիա չի գտնուի հնգամեայ ծրագրի մնանկութեան դրան առջեւ։

Չի բաւեր ունենալ աշխարհի ամենէն զօրեղ բանակը, երկիրը վարելու համար դէպ իր ճակատագիրը։ Պէտք է մանանգանդ լեցուն գանձ։

Ու դիմելէ յետոյ ներքին ծայրայեղ բռնապետական միջոցներու՝ զորս գիտցաւ արդարացնել տեսաբանութեան մը վարկածներով, բնական է թէ պէտքը պիտի զգար արտաքին ջերմատիրական օժանդակութեանց, յատկացնելու համար հնգամեայ ծրագրին, որուն յաջողութիւնը՝ փրկութիւնը պիտի նշանակէ բոլշեւիկեան վարչաձեւին ու տեսաբանութեան։

Պարապ տեղը չէր որ դեռ այս տարի, բոլշեւիկեան հանգուցեալ առաջնորդի բեմէն, Ստալին՝ իր եօթ ժամ տեւող ճառով՝ այլազան ու բազմազան սպառնալիքներու կարգին՝ հրաւէր կ'ուղղէր Եւրոպայի՝ վարկ բանալու Ռուսիոյ, եթէ կ'ուզեն որ վճարուի նախապատերազմեան պարտքերու մէկ մասը։

(1)

Մ. Ե.

ՄԱՄՈՒԼ

ՈՎ Է ՅՈՒԴԱՆ

Հալէպի ռամկավար թերթին խմբագիրը իր կասկածելի արտաքսուելէ յետոյ երկրէն, սկսած է աջուձախ մատնիչներ փնտռել։ Արժանի պատասխան մը կուտայ իրեն «Ազդակ» (25 Նոյեմբեր)։

— «Սուրիահայութեան հանգիստն ու խաղաղութիւնը տարի մը ամբողջ խանգարել փորձելէ եւ հայ ժողովուրդը տեղական եւ հովանաւոր տէրութեանց աչքին կասկածելի ցոյց տալու աշխատելէ վերջ, Սուրիայէն արտաքսուած խառնակիչը, աղտոտ ճաճիճներու մէջ ապաստանած ի զուր կը ջանայ քաւել իր մեղքերը եւ նորանոր զրպարտութեանց պատմութիւններ հիւսել ուրիշներու հասցէին։ Սուրիահայութիւնը ընդհանրապէս եւ Հալէպահայութիւնը շատ լաւ գիտեն ամբողջ պատմութիւնը այդ «խմբագիր»ի սխրագործութեանց, որ արժանացած է բոլորի քամահրանքին։ Ցեղական եւ հովանաւոր տէրութիւնները անշուշտ գիտցած են որ ան խռովարար զրպարտիչ մըն է, որուն Սուրիա ոտք կոխած օրէն սկսեալ գաղութի մէջ Թունաւոր սերմեր մտնել սկսան։

Անգամ մըն ալ կրկնենք փաստերը ցոյց տալու համար որոշապէս թէ՝ այսօրուան կուգան գորտը, երէկ ի՞նչ տխուր ժատնութիւններ կատարած է, աշխատելով խանգարել մեր գաղութի անդորրութիւնը։

1.— Իր խմբագրութեամբ հրատարակուող հայատառ Թերթուկ մը համարձակեցաւ գրպարտել երկու ծանօթ հայ մտաւորականները, յայտարարելով որ անոնք Հալէպ եկած են եւ ներկայ գտնուած գաղտնի ժողովի մը։ Ակնարկուած մտաւորականները ոչ միայն այդ օրերուն Հալէպ գացած չէին, այլ անոնցմէ մէկը դեռ մինչեւ այսօր չի գիտեր Հալէպը։

2.— Իր խմբագրապետութիւնը ստանձնած օրէն սկսեալ, այդ Թերթուկը սկսաւ հրապարակաւ գրպարտել հայ կուսակցութիւն մը, զայն ժամանակից ցոյց տալով քրտական ապստամբական շարժումին եւ այլ արկածախնդրական արարքներու։

3.— Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ երբեմն երեւան իանուող համայնավարական շարժումը՝ հակառակ ընդհ. ապաիովութեան պաշտօնատան փաստերուն, հրապարակաւ նկատեց մատնութիւնը հակառակորդ կուսակցութեան մը եւ չվարանեցաւ ամենատգեղ զգուելի արտայայտութիւններ ունենալէ։

4.— Շատ պատուաւոր եւ ազգանուէր հայ երիտասարդ մը ամբաստանեց այնպիսի արարքով մը, որ իբր Թէ ան իր հովանաւոր կառավարութեան մօտ ունեցած վստահութիւնը ի վնաս իր գաղափարական հակառակորդներուն կը գործածէ։

5.— Արաբ Թերթերուն ըրած վերջին հակահայ յայտարարութիւնները, որոնք ծանօթ են արդէն ընթերցողներուն։

Չենք յիշեր այլեւս գաղթականական խնդրին եւ տեղաւորման եւ աշխատանքներուն հանդէպ անոր բռնած ազգակործան ընթացքը։

Ըսէք այժմ, ո՞վ է ցուդան։

Ազատ ասպարէզ այլեւս իրեն, Թող կռկռայ իր գտած ճաճիճներուն մէջ. ոչ մէկ պատասխան վեզվէ այդ անարժան գրա-գէտ»ին։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔՐՏԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

ՇԷյԽ ՄԱՀՄՈՒՏ Կ'ԱՐՇԱԻԷ

(ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ)

Իրաքի կառավարութիւնը պաշտօնական հաղորդագրութիւն մը հրատարակած է քրտական ապստամբութեան մասին, Իրաքի սահմաններուն մէջ, զոր նոյնութեամբ եւ Թարգմանաբար կը հրատարակենք ստորեւ։

«Քիւրտ լիտր եւ հին յեղափոխական Շէյխ Մահմուտ 1927ին Իրաքի կառավարութեան հետ համաձայնութեան եկած էր յետ այնու Իրաք երբեք ոտք չկոխելու եւ յեղափոխութեամբ չպարապելու համար։ Բայց վերջերս Թուրքիայէն փախչելով Իրաքի սահմանին վրայ ոտք կոխելուն պէս սկսաւ ապրստամբութեան մղել քիւրտ ցեղերը. այս պատճառաւ Իրաքի կառավարութիւնը մեծ բանակ մը դրկեց Սիւլէյմանիէ, որ երկուքի բաժնուելով մէկ մասը պէնժուին գնաց, իսկ միւսը՝ ձուվարիէ։ Ապստամբները յարձակեցան պէնժուի վրայ դեռ բանակը չհասած, բայց կառավարութեան բարեկամ մնացող քիւրտեր ետ մղեցին զանոնք։

Անկէ քանի մը օր վերջ մեր առաջին Թեւը յառաջացաւ պաեանայի ուղղութեամբ որ կը գտնուի Սուէյլ գետին վրայ, Ամսոյս 9ի լուսցող գիշերը ապստամբները մեր ուժերու տակար մէկ կէտին վրայ յարձակում գործեցին, ուր միայն վեց զինուորներ ունէինք։ Մեր ուժերը կիմադրեցին, մինչեւ որ մէկ հոգի մնաց որ հազիւ կրցաւ փախչիլ, Այս ընդհարմանց միջոցին քիւրտերն ալ շատ կորուստներ ունեցան։

Մեր ուժերը ամէն օր այդ շրջաններու մէջ ռազմափորձեր կ'ընեն, որոնց կ'օգնեն նաեւ ֆէրքուքի ու Սիւլէյմանիէի օդային ուժերը։ Ապստամբները կը հետապնդուին եւ մօտ օրէն կը զբսպուին»։

«Էլ Ահրար»ի Պաղտատի Թղթակիցը հաղորդելէ վերջ այս զեկոյցը, հետեւեալ մանրամասնութիւնները կ'աւելցնէ.

Ո՞Վ Է ՇԷյԽ ՄԱՀՄՈՒՏ

Շէյխ Մահմուտ քիւրտ ապստամբութեան գլխաւոր լիտրներէն մէկն է եւ Թէ կրօնական Թէ քաղաքական տեսակէտներով մեծ ներգնակութիւն եւ ազդեցութիւն ունի քիւրտերու վրայ, Ան իրաքի սահմանին վրայ պէնժուի մէջ կը բնակէր, 1926ի ապստամբութենէն վերջ իրաքի կառավարութիւնը զայն հեռացուցած էր իր սահմաններէն, Այդ շրջաններուն մէջ կը գտնուի քրտական ցած ցեղը որ 20,000 գինուած մարդիկ ունի, բոլորն ալ քաջ կռուողներ։ Այս ամսուան սկիզբը Շէյխ Մահմուտ վերադարձաւ պէնժուի եւ յարձակեցաւ իրաքի պահականոցին վրայ եւ սպաննեց պահակները, յանկարծակիի բերելով զանոնք։ Մաս մը իրաքի զինուորներէն միացան ապստամբներուն որոնք միացեալ ուժերով յայտարարեցին ցած ցեղախումբին ապստամբութիւնը։

Շէյխ Մահմուտ այնքան մեծ ազդեցութիւն ունի ցած ցեղին վրայ որ անոնք չեն կրնար մերժել անոր կամքը։ Որով անոնք սկսան գործի եւ երեք մասերու բաժնուելով յարձակման ձեռնարկեցին։ Առաջին խումբը ձուվարիա յարձակեցաւ, գլխաւորութեամբ Իղիբլի ցեղի Շէյխին, եո առանց ընդդիմութեամբ գրաւեց ձուվարիան, շուտով այս արշաւախումբը 10 քիլոմէթր տարածութեան մը տէր եղաւ։ Ամսոյս 9ին այս խումբը պայանա հասաւ եւ հոն զօրաւոր բախում մը ունեցաւ իրաքի ուժերուն հետ։ Շէյխ Մահմուտ երկրորդ Թեւը ղրկեց դէպի պարսկական սահման եւ միացուց իրաքի եւ պարսկաստանի քիւրտերը։ Երկրորդը արշաւեց դէպի հարաւ՝ Սիւլէյմանիէի եւ պէնժուիի միջեւ գտնուող ճամբան կտրելու համար. այս կերպով իրաքի ուժերը չկրցան միանալ իրարու եւ տկար մնացին։

Հիմա Շէյխ Մահմուտ եւ իր հպատակ ցեղերը ընդարձակ տարածութեան մը վրայ սկսած են չէթէական գործունէութեան եւ անհանգիստ կ'ընեն իրաքի կառավարութիւնը։

Հայերու կալուածները

«Էլ Ահրար» կը գրէ.—

Ֆրանս. կառավարութեան կողմէ անցեալները Պ. Լընայել Սուրիա եկաւ քննելու համար Թուրքիոյ եւ Սուրիոյ միջեւ գոյութիւն ունեցող կալուածային խնդիրը։ Պ. Լընայել վերադարձին իր տեղեկագիրը յանձնած է Ֆրանսայի արտաքին նախարարութեան։

Ֆրանսական շրջանակներէն կը հասկցուի որ երկու կառավարութիւններուն միջեւ գլխաւոր կէտերու շուրջ համաձայնութիւն գոյացած է կալուածային խնդրի առթիւ։ Երկու մասի բաժնած են այդ խնդիրը, առաջինը՝ բուն Լիբանանցիներու եւ Սուրիացիներու Թուրքիա գտնուող կալուածները եւ Թուրքերու Սուրիա գտնուող կալուածները, երկրորդը՝ Հայերու պատկանող կալուածները, որոնց տէրերը հեռացուած են Թուրքիայէն։

Այս լուրը տալէն վերջ «Էլ Ահրար»ի լրատուն կը յուսայ որ այլեւս չերկարաձգուիր կալուածներու խնդրին կարգադրութիւնը, քանի որ Հայերու կալուածները անջատուած են։

Թէվֆիք Րիւշտի Իտալիոյ մէջ

«Թան»ի Հռոմի մասնաւոր Թղթակիցը կը գրէ.— Թէվֆիք Րիւշտի երբ Հռոմ կը գտնուէր, ստիպուեցաւ յաճախ պատասխանել Հռոմի, Աթէնքի եւ Ենկիւրիի միջեւ դաշինքի կնքման վերաբերեալ հարցումներուն։ Իտալիա բաւական ժամանակ զբաղած է անով՝ մէկ կողմէ կազմելու համար Պելկրատի վրայ ճնշման միջոց մը, միւս կողմէ նպաստելու համար Ա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԴԱՏԸ

Ինչպէս յայտնի է, վճռաբեկ Ատեանի ընդհ. ժողովը ասկէ առաջ շատ նպաստաւոր որոշում մը տուած էր Սանասարեան խանի դատի մասին, որուշակի յայտնելով Թէ Նարոյեան Պատրիարք խանին օրինական սեփականատէրն է եւ Թէ հետեւաբար այդ հանգամանքով կրնայ դատ բանալ։ Այդ որոշումով սեփականոյն ատեն կը ճանչցուէր Պատրիարքութեան գոյութիւնը, զոր ասկէ առաջ չեղեալ նկատած էր Պոլսոյ քաղաքային ատեանը, յայտնելով Թէ Պատրիարքութիւնը գոյութիւն չունի իրաւապէս եւ գործնապէս (հիւքմէն վէ ֆիլէն)։

Հակառակ անոր որ որոշումը տրուած էր ընդհ. ժողովին կողմէ որ ամենաբարձր ատեանն է, Պոլսոյ կուսակալութեան փաստաբանները դիմեցին ամէնէն վերջին սիլոցին եւ որոշումի սրբագրութիւն(թահսիհի գարար) պահանջեցին։

Նկատելով որ ըլլալիքը պարզ գործողութիւն մըն է եւ ոչ Թէ դատավարութիւն, Վճռաբեկ ատեանի ընդհ. ժողովը պէտք չտեսաւ երկու կողմէն փաստաբանները լսելու, այլ ինքնիրեն սկսաւ քննել Թղթածրարը։

Արդ, «Ազդարար» մասնաւոր աղբիւրէ մը կ'իմանայ որ խընդիրը շատ նպաստաւոր փուլի մը մէջ կը գտնուի եւ նոյնիսկ վճռաբեկը տուած է իր որոշումը, մերժելով կուսակալութեան պահանջը։

Եթէ հաստատուի լուրը, այն ատեն նոր դատավարութիւն պիտի սկսի Պոլսոյ մէջ, շատ ապահով հիմերու վրայ։ Որովհետեւ էականը սկզբունքն է. անդամ մը որ ընդունուի Թէ Պատրիարքը միւթէվէլլի է, այլ եւս դժուար չէ հաստատել Թէ խանը ազգին սեփականութիւնն է։

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Քաւկիզէն «ցուսաբեր»ին Թղթակիցը կը գրէ նոյ. 8 Թուականով.—

Երկրիանցուդարձերուն լաւատեղեակ անձ մը, որ երեւանէն նոր հասած է Քաւրիզ, մեզ պատմեց հետեւեալը.

«Կաթողիկոսական ընտրութիւնը խաբէութիւն է, Հնգամեակի չորրորդ տարիին ծրագրուած է բոլոր եկեղեցիները գոցել տալ, Ապերդ բարդութեանց տեղի չտալու համար՝ երեւանը կը մտածէ կաթողիկոսական «ընտրութիւն» կատարել տալ, առանց արտասահմանի պատգամաւորներու մասնակցութեան։ Բոլշեւիկներու Թեկնածուն—իրանէն վտարուած Թեսրոպն է»։

Ապերդ կը համարեմ այս տեղեկութեանց վրայ որեւէ քառ աւելցնել իմ կողմէս։

ՀԱՄԱՀՆԴԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Լոնտոնի համահնդկական խորհրդաժողովին դաշնակցային յանձնախումբը կարեւոր որոշում մը տուաւ, հաւանութիւն յայտնելով հնդկաստանէն պիրմանիոյ բաժանման եւ Ռանկունը անջատ վարչաձեւով մը օժտելու առաջարկին։ Ընտրեց եաեւ յատուկ ենթախումբ մը, որ պիտի ուսումնասիրէ պիրմանիոյ հնդկաստանէն բաժանման պայմանները։

Հ. Յ. Դ. ԾԱԳՈՒՄՆ ՈՒ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

Ինչպէս յետադային պիտի տեսնենք, Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ֆրանսայի շրջանը՝ արտասահմանի մեր ութ կեդրոնական կոմիտէութիւններէն եւ երկու Մեկուսիներէն՝ ամէնէն բարգաւաճը, ամէնէն երիտասարդը եւ ամէնէն զօրեղներէն մէկն է։

Եթէ հակառակորդի տեսակէտներով դիտենք այս իրողութիւնը, եղածը անբնական երեւոյթ է։ Հայ յեղափոխութեան առաջնորդութեամբ մեր կրած քաղաքական ահաւոր պարտութենէն յետոյ, կարսի աղէտէն, Կիլիկիոյ պարպումէն, Իզմիրի հրդեհներէն, Պոլսոյ խուճապէն եւ վերջապէս Լօզանէն յետոյ այս յարաճուն զարգացումը անբնական երեւոյթ է, եւ արհեստով հակադաշնակցականի այս տեսակէտը ճիշդ։ Հակառակորդը՝ որ մեր նորագոյն պատմութեան մեծ ու հրաւառ յուզումներուն անհաղորդ մնացած է կամայ թէ ակամայ, ու բնաւ բարեխղճութեամբ ու փիլիսոփայօրէն ուսումնասիրած, թափանցած չէ մեր չորս հազար տարուան պատմութեան տուն, գոյն, բովանդակութիւն ունող ցեղային կախարդիչ հէքեաթին, բնական է որ պիտի չկարմանայ այնքան մեծ ու զարհուրելի փլուզումներէն յետոյ վերակառուցման հոյակապ ու աննկուն եւ ցեղադրոշմ այս յաժառ ճիգին ի տես։

*Պահ մը բռնենք այդ բթամիտ կամ չարամիտ հակառակորդի օձիքէն եւ հարկադրենք զինքը որ հոգիի անպարփակ թռիչքով մը անհունօրէն հատ երթայ դէպի մեր քառասուն դարերու պատմութեան խորհրդաւոր արշալոյսը։ Ի՛նչ կը տեսնենք։ Խօսի՛նք ամէնէն արհամարհելի հակառակորդի լեզուով. «հարիւր ցեղ, է՛ն հզօրներէն եւ է՛ն բարբարոսներէն», էն նուրբերէն եւ էն կոպիտներէն, անցան Հայաստան աշխարհի վրայէն, եւ հայ ժողովուրդի մէջէն վրայէն։ Ճի՞շդ է այս։ Այո։ Ո՛ւր է Բաբելոնը, Ասորեստանը, Մակեդոնացի Ալեքսանդրը։ Չկան։ Հակառակորդի լիշած հարիւր ցեղերէն առնուազն 90ը անանուն եւ եւ անհետ կորած են։ Երբ անոնք հեղեղանման անցած են Հայաստան աշխարհէն, քար քարի վրայ չեն թողուցած, անլուծ սրբած են մեր երկիրը։ Հակառակ այդ բոլորին հայ ցեղը տեւած է եւ ահարկուօրէն երկար խաւարակուռ ժամանակաշրջաններ ետեւ նետելով՝ «ինչպէս պետ մը մշտահաս ու երդեցիկ» հասած է մեզը 20րդ դարուն եւ զարկած է դարուս դրան ներս մտնելու համար յաւիտենականութենէն։ Առաջին Արմէնները՝ վաղնջադոյն դիցաբանական շրջաններուն, երբ աստուածները երկրի վրայ էին ու մարդոց հետ համակեցութիւն մը գտած էին, սքանչելի, խորհրդաւոր ու մաքուր երազ մը տեսան.—Ներսպայէն եկանք, Արեւմուտքէն Արեւելք գաղթեցինք, այստեղ որ կանք այս երկիրին մեր անունը տանք եւ այդ երկիրը դարձնենք Ասիոյ Հնդկա

ԵԻԿՈՆԱՏՈՒ

— Ուռա՛, ուռա՛, ուռա՛... Ես ասում էի՞, որ ինձ մոտ ամեն ինչ կարգին կլինի, ու ահա՛ ես ազատ եմ, ինչպես թռչունը, ինչպես ամպերը, ինչպես ամեն ինչ, որ ազատ է ու երջանիկ...

Ու ցնծագին ծիծաղեց, ցնծագին, ինչպես միայն մանուկներն են ծիծաղում:

— Ցնծո՛ւմ եմ, ցնծո՛ւմ, ցնծո՛ւմ, կրկնեց նա ուրախությունից խելագարված:

Ու պարզապես ոտքերը գետնին չէր դնում, այնքան թեթև էր զգում իրեն:

Ընկերները նրան շրջապատեցին, ողջունեցին, շնորհավորեցին, ու նա ինքն էլ ուրախությունից չգիտեր, թե ինչ անի, ինչ ասի, ինչ խոսի:

Ու ահա՛ նրանք բոլորը միասին, ուրախ ու զվարթ, ելան փողոց, ուր սպասում էին նրանց ավտոմեքենաները:

Ընկերները նստեցին մեքենաները, ու նրանք սլացան դեպի Ալեքսանդրապոլ:

Ճանապարհին Ռուբենը պատմեց Սամվելին, թե ինչպես Ռուբեն Մելիքյանը, Ռուբեն Ղազարյանը, Ռուբեն Ավետիսյանը, Ռուբեն Ալեքսանյանը, Ռուբեն Գրիգորյանը, Ռուբեն Ալավերդյանը, Ռուբեն Ասատր

բեւելքի մէջ իր տարածման եւ ազդեցութեան զարգացման: Այս դաշինքը որ յոյնեւթուրք վերջին համաձայնութենէն յետոյ կարելի դարձած էր, երբեք չպիտի հրատարակուի:

«Այս մասին Թէվֆիք Րիւշտիի ըրած յայտարարութիւնները շատ յստակ են: Իր կարծիքով՝ այս հարցը արդէն սեղանի վրայ չէ, որովհետեւ մասնակի զանազան համաձայնութիւններով արդէն լուծուած է: Հռոմի, Աթէնքի եւ Էնկիւրիի միջեւ կնքուած միակ համաձայնութեան մը մասին շրջող զրոյցները, կարգ մը օտար թերթերու կարծել տուին թէ Թէվֆիք Րիւշտիի Հռոմ այցելութիւնը՝ կապ ունի խաղաղութեան դաշնագրերու վերաքննութեան պայքարին հետ: Գիտենք սակայն թէ, Թուրքիա իրականացուցած ըլլալով իր բոլոր ձգտումները, բնաւ դժգոհ չէ իր բախտէն, միջազգային տեսակէտով: Ան ուրեմն, կողմնակից է ներկայ զոյավիճակի պահպանման եւ անոր գործունէութիւնը կը սահմանափակուի դաշնագրերու շրջանակին մէջ, ինչպէս կ'ապացուցի «զոյավիճակի» հիման վրայ կնքուած Թուրքեւյոյն նոր դաշնագրով:

«Գալով դէպի Պուլկարիա իր ճամբորդութեան, Թուրքիոյ արտաքին նախարարը, շատ նպաստաւոր կերպով արտայայտուեցաւ, շեշտելով Էնկիւրիի եւ Սոֆիայի բարեկամական փոխադարձ յարաբերութիւնները: «Անկախ եւ ուժեղ Պուլկարիա մը, աւելցուց, անհրաժեշտ է Պալքաններու խաղաղութեան համար»:

«Այս առթիւ պէտք է յայտնել թէ Թուրք դիւանագիտութիւնը ատենէ մը իվեր կը մտածէ պուլկարեւոուս մերձեցում մը պատրաստել: Ըստ երեւոյթին, Սոֆիայի տեսակցութեանց մէկ նիւթն ալ այդ պիտի ըլլայ:

«Գալով Կրանտի - Լիտվինոֆ տեսակցութեան, Թէվֆիք յայտնեց թէ Թուրքիա՝ իբր բարեկամ Ռուսիոյ, չէր կրնար չուրախանալ երկու պետութեանց միջեւ յարաբերութեանց զարգացումով: Դիտել տանք այս առթիւ թէ, այն երկու երկիրները որոնք ամէնէն լաւ յարաբերութիւնները կը մշակեն Ռուսիոյ հետ, Իտալիան եւ Թուրքիան են եւ սակայն այս երկիրներու կառավարութիւնները են որ արգիլելով հաժայնավար կուսակցութեանց կազմութիւնը եւ նոյնիսկ առանց որեւէ դատի բանտարկելով բոլշեւիկեան քարոզիչները, ամէնէն աւելի թշնամի են մոսկոֆեան տեսաբանութեանց:

«կարելի է եզրակացնել թէ՝ բոլոր այն երկիրները որ կ'ուզեն Մոսկուայի հետ լաւ յարաբերութիւններ ունենալ պէտք է, ինչպէս դիտել կուտար Թուրք պաշտօնկից մը, սկսին համայնավարները մէջտեղէն վերցնելով»:

**** Թէվֆիք Րիւշտի իր հետեւորդներով հասաւ Սոֆիա, կայարանը դիմաւորուեցաւ պուլկար արտաքին նախարարին Պուրոֆի եւ ուրիշ պաշտօնատարներու կողմէ: Այս այցելութիւնը թէեւ պաշտօնական բնոյթ չունի, սակայն թոյլ պիտի տայ որ կարծիքներ փոխանակուին, քաղաքական կացութիւնը քննուի, դիւրացնելու համար պալքանեան երկիրներու գործակցութիւնը:*

Մոսկուայի դատավարութիւնը

Մոսկուայի դատավարութիւնը կը սկսի հետեհետէ կորնցնել իր զաւեշտական հետաքրքրութիւնը: Առ այժմ օտար պետութեանց գինուորական միջամտութեան հարցը մէկդի ձգուած է եւ դատը կը շարունակուի ցոյց տալու համար թէ մեղադրեալները կազմակերպած էին հնգամեայ ծրագրին ձախողութիւնը:

Ըստ անխուսափելին Ռատզինի, դաւադիրները կը գործէին մանաւանդ հանքերուն եւ ելեկտրական ուժի հայթայթման դէմ: Դաւադիրները կը ջանային որ մեծ կեդրոններու յատկացուած վառելանիւթը կարելի եղածին չափ հեռուներէն գայ:

Միւս կողմէ, անոնք ամբողջ երեք տարի, աշխատեցան ուշացնել Մոսկուայի եւ Տոնէցի աւազանին միջեւ երկաթուղիին շինութիւնը, եւ այս նպատակով՝ գրասենեակներուն միջեւ բացին կեղծ վիճաբանութիւն մը: Իրենցմէ ոմանք կը պաշտպանէին ծրագիրը, ուրիշները կը յարձակէին անոր վրայ:

Պետութեան ծրագրերու յանձնախումբին մէջ, դաւադիրները ուշացուցին Տոնէցի աւազանին ելեկտրականացումը եւ ածուխը մեքենական եղանակով հանելու ծրագիրը:

Ռամզինէն յետոյ, ամբաստանեալները կարգով եկան վանդամասնութիւններ տալու իրենց խափանարարական գործունէութեան մասին:

ԶԱԻԵՇՏԱԿԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՄԸ

Անցեալ Հինգշաբթի դատավարութեան ընթացքին, քիչ մնայ որ անակնկալ յայտնութիւն մը ջուրը ձգէր օտար պետութեանց կողմէ գինուորական միջամտութեան մը առասպելը, բայց բոլշեւիկները դիւրաւ յուսահատող չեն, եւ գիտեն վրան գոցելու կերպերը: Յանկարծ ելեւէն ելաւ որ Փոլ Ռիւպուշինսկի՝ յայտնի գործարանատէր, որուն համար Ռամզին ըսեր էր թէ 1927ին եւ 1928ին Պրիանի եւ Փուանքարէի հետ տեսակցութեանց գլխաւոր միջնորդն էր, մեռած է Փարիզի մէջ 1924, յուլիս 19ին եւ թաղուած Պաթինյոլի գերեզմանը: Ուրիշ միջնորդ մը, միշտ ըստ Ռամզինի, Վիշնեկրացքի որ բոլշեւիկներու անկումէն յետոյ՝ ելմտական նախարար պիտի ըլլար, մեռեր էր 1925 Մայիսին, եւ թաղուեր էր Փէռ-Լաշէզի գերեզմանը: Այս յայտնութիւնները պաղ ջուր լեցուցին դատավարութեան վրայ, որ սակայն կանգ չառաւ:

Զինաթափութեան յանձնախումբը

ԺԸՆեւ, 2 Նոյ.— Զինաթափութեան յանձնախումբը երրորդ անգամ ըլլալով քննեց զինաթափութեան պայմանագրութեան նախագիծը, ընդունելով օդանաւային նիւթեղէնի սահմանափակման վերաբերեալ հատուածները:

Յանձնախումբը մերժեց Գերմանիոյ պատուիրակին կոմս Պէրնստորֆի առաջարկը, որով կ'ուզէր այժմէն արգիլել տալ կարգ մը զէնքերու գործածութիւնը:

Հեղձուցիչ կազերու խնդրին առթիւ, անգլիական կառավարութիւնը հարց կուտար թէ արտօսրաբեր կազերու գործածութիւնը հակառա՞կ է 1925ի ժընեւի արգիլման հաժայնագրին:

Ընդունուեցաւ ֆրանսական պատուիրակութեան բանաձեւը, որով կ'առաջարկուէր որ մինչեւ ընդհ. զինաթափութեան խորհրդաժողովի կազմութիւնը պետութիւնները ուսումնասիրեն հեղձուցիչ կազերու մասին, համաձայնութեան գալու եղանակները:

Հ. Յ. Դ. ԵՒՐ. Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀ.

ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի, Անիէռ-Պուա-ֆոլոնպի, Պիյեանքուրի, Շավիլի, Ալֆոռվիլի, Սարսէլի, Առնուվիլ-լէ-կոնէսի եւ ֆաշանի բոլոր խումբերու ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին 120 Bld. Bellevilleի ճաշարանին վերնայարկը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:



Հ. Ց. Դ.

Գ Ա Խ Ա Ռ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «Ռոստոմ» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Զարդարեան, Ա. Գարօ, Քեռի, Կէորգ Զավուշ եւ Քրիս խումբերու բոլոր ընկերները, վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղիին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Կարեւոր օրակարգ:

ՎԻՒՆի Քրիստափոր խումբի ժողովը այս կիրակի ժամը 4ին Հ. Յ. Դ. Խաժակ ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կը խնդրուի, Բասկալի Ապառաժ խումբի եւ Շասի Ռոստոմ խումբի խմբապետները, ներկայ գտնուիլ սոյն ժողովին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Պատ. Մխութեան վարչութիւնը խիստ կարեւոր հարցի մը շուրջ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի, Պուլվար Օտտօի եւ Սէն Լուի մասնաճիւղերու բոլոր անդամները այս կիրակի ժամը 3ին 63 բիս տը լա Բէփիւպլիք: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէն:

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ջ. Ե. Ո. Մխութեան Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Ֆլորիալի մէջ: Կը խօսի Պ. Ղեւոնդ Մելոյեան ֆուչակի սիրոյ երգերուն մասին: Մէկ ժամ սինէմա:

ՌՈՍՏՈՄ Գրադարանի վարչութենէն ստիպողաբար կը խնդրուի հանդպիլ «Յառաջ»ի խմբագրատունը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի Շապին Գարաֆիսարցի տիկին Պայծառ Քէօրիւքճեան(ծնեալ Յամուէլեան)որ մոկ ամիս առաջ Պորտօէն եկած է փարիզ իր փոքրիկ աղջկան մարգրիտի հետ: Շապին Գարաֆիսարի Հայր. Միութենէն եւ հայրենակիցներէ կը խնդրուի իմացնել իր ամուսնոյն Keurukdjian Haroutiounի, 9 Rue du Pas St. Georges, Bordeaux, Gironde.

Լուր տուողին 100 ֆր. նուէր: Տիկին Պայծառէ կը խնդրուի ներկայանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունը:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H STEPHAN

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

ՄՏԱՅԱՆՔ

Մարսէյլ, Ա. Շ.— 140։
Շալաժոն, Գ. Ա.— 35։
Հալէպ, Հ. Գ.— 70։
Քորտովա, Հ. Յ. Դ. Ակ.— 10 տոլար։
Լա Կոտինիէռ, Ն. Դ.— 230։
Մարսէյլ, Կ. Պ.— 35։
Սէն Շամոն, Գործ.— 212.60։
Քէրքուք, Բժ. Փ.— 100։
Տէսին, Օր. Վ. Ճ.— 245։
Սարսէլ, Մ. Ժ.— 100։
Քրէվքէօր, Պ. Տ.— 35։

ՄԱՆԱՊԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ՝

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, չերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լաբորատուար: Ազեմիտա եւ արագ խորհրդացութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12։

Անգլերէնի դասեր

Հայ Օրիորդ մը, sténo · dactylo, տրամադիր է անգլիերէնի դասեր տալ փափաքողներուն: Մատչելի գիներ: Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան:

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Սէն Տընի, Ռէոմիւր: Վէներական ախտեր, չերմամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան եւ մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր: Դարմ. ելեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրժանիշակագոյն ճառագայթներով: Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8: Կիր. 9 12։

EMPIRE Մխզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

Վարձու է Ալֆորվիլի մէջ

«Երեւան» սրճարանը որ ունի նաեւ խանութին վրայ բնակութեան յարմար սենեակ մը, Լուր, ելեկտրականութիւն: Մանրամասնութիւններու համար դիմել տիկին Միրզաեանի, 136 Rue Etienne Dolet, Alfortville.



Գինն՝ 30 ՖՐԱՆՔ

Կ'ուզէք ձաշակել արեւելեան անուշեղէններու ամենաճաշակեղը՝ պատրաստուած մասնագէտ

ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

փնտռեցէք ամէն տեղ միմիայն MELKON վաճառանիշով լոքում, փաքլաւան, հէվան, գատայիֆ եւ իզմիրի ճամբաւաւոր բիւշմանի հէվան եւայլն:

O. OHANESSIAN

25 Rue Vilin. PARIS (20) Tél. Ménil. 69—15



ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էվոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

Տիաղէռմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆԸ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ԴԵՐՁԱԿ

Ս. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ՏԱՆՕՔ ԲԺԻՇԿ ՏՕՔԹ. Կ. ԽԱՆՋԵԱՆ

Թելեֆօն Gut. 03—81: Հաստատուած է՝ 21 Rue Pronchet, Paris (8), Ա. յարկ, աջ կողմի դուռը, ուր իր ճիւանդները կ'ընդունի ամէն օր ցերեկէ վերջ ժամը 3էն 6 (բացի կիրակիէ) եւ ժամադրութեամբ:

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀ

ԳԻՒՏԸՐ ՋԱՓԱՀՈՐ

TAILOR

Georges Cherbetian

Métro: Poissonnière 94 RUE LAFAYETTE _ PARIS

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀԱՑ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցեր եւ ցնօբէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-81

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քիթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

Քաշմոլ շիւողներ, ադրեն օգտուեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մետաքս ամբարած է: Այս կորոնավիրուսի եւ կամ Ա. ԲԻՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանկի ներմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գտնել: Վճարումի համար դիւրութիւն:

Դիմել՝ D. Dwekի, 9 Rue Provence, Paris.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ

Columbia

(En exclusivité)

Լ. ՆՇԱՆԵԱՆ

56 RUE PIAT, PARIS (20e), METRO: BELLEVILLE

ՕՐ. ԶԵՓԻՒՐ ԱՊԷԼԻ

ԵՒ

ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՉԵԱՆԻ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐԸ

Պահանջեցէք մասնաւոր քաթալոկը

Թիւ 1 Տավրոս . . . . Օր. Զեփիւռ Ապէլ
Տուլ - Տուլ . . . . » »
3 Հօ՛յ նազան իմ . . » »
Հայրենի գարսըն . . » »
4 Հայ դրօշին . . . » »
Ազատակի սէրը . . » »
5 Կիւլի ճան . . . » »
Նոր տարի . . . » »
6 Հայրենիք . . . Կարապետ Էպէեան »
Ծիծեռնակ . . . » »
7 Գարուն . . . . Տիկին Թօփճեան »
Քէմէրս շողեր . . » »
10 Տալվորիկ . . . . » »
Իմ չինարի եարը . . » »
11 Քէլէր - Զոյէր . . . » »
Կուժն արա ելայ սարը . . »

ԿԱՆԽԻԿ ԵԻ ԱՊԱՒԻԿ

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
5
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930
5 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1435

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄՈՍԿՈՒԱ-ՀՌՈՄ - ԷՆԿԻՒՐԻ

Մոսկուա հեւ ի հեւ կը վազէ օտար դրամին ետեւէն, կապկած թշուէնը— զոր բռնելու համար, չի վարանիր նոյնիսկ ոտնահարելու իր սկզբունքներն եւ տեսաբանական ատելութիւններուն հիմերը:

Այդ յամառ յոյսով էր որ Լոնտոն ղրկեց իր պատուիրակները՝ Անգլիոյ հետ կարգադրելու ռուսական պարտքերու վէճը: Այդ մտադրութեամբ էր զարձեալ որ կազմակերպեց «տրընկը», գրկանքի եւ անօթութեան դատապարտելով իր հազարաւոր ժողովուրդը, եւ օտար հրապարակը ողողելով իր երկրին արտադրութիւններովը, որոնց դէմ, բացայայտ է թէ, եւրոպական ու ամերիկեան ոչ մէկ գին կրնար մրցիլ: Յաջողեցաւ զրնէ Իտալիոյ հետ կնքել առեւտրական ճարտարարուեստական պայմանագրութիւն մը, որուն արդիւնքը դժուար թէ կարենայ գոհացնել բոլշեւիկեան ակնկալութիւնները: Ռուսիոյ կողմէ՝ նախանձութերու հայթայթման եւ դէպի Սեւ ծով նաւարկութեան առաւելութիւններու փոխարէն, Իտալիա պիտի յատարէ Ռուսիոյ նաւային եւ մեքենական յանձնարարութիւնները: Փոխանակութիւն՝ որ դրամով կը հաշուուի, բայց դամ չի ձգեր: Եւ Իտալիա իր կարգին, զերծ չէ տնտեսական ագնապէն, որ կը ճնշէ աշխարհը: Եւ սիւդեո, ապրուստի բարապայման սղութեան հակառակ, դեռ նոր, մէկ կողմէ օվարձքի նուազում կը պարտադրէր աշխատաւոր խաւերուն, մուս կողմէ՝ ստիպուած է մտահոգուիլ յարաճուն գործատուութեամբ, որ ճարտարարուեստի կարգ մը կեդրոններու մէջ՝ նոյնիսկ խլրտումներու եւ խռովութիւններու տեղի կուտայ:

Այսուհանդերձ, ընդունելով մէկտեղ թէ կնքուած պայմանագրութենէն, երկու կողմերը կը քաղեն առաւելագոյն օգուտը, տնտեսականը սակայն, միակ պատուակը չէ ռուսեւ իտալական մերձեցման:

Կայ մանաւանդ քաղաքականը:

Իտալիա դժգոհ պատերազմի ելքէն, այսօր բացէ ի բաց կը դրծէ իր նախկին գինակիցներուն դէմ ու կը փնտռէ նոր դաշնակիցներ՝ երէկուան պարտեալները՝ զորս դժուար չէ գտնել:

Ռուսիա, գինուորական տեսակէտով աւելի քան ամուր, այլ տնտեսապէս քայքայուն ու քաղաքականապէս պաշարուած, գրեթէ միջազգային հսկողութեան տակ, պէտք ունի տկար շղթան կարելու եւ դուրս թափանցելու, ու կը շահագործէ եւրոպական մեծ ու փոքր հակամարտութիւնները: Այսպէս է որ, երկու հակադիր ծայրերը Հռոմ եւ Մոսկուա զիրար կը գտնեն ու գիծը կ'երկարեն Պերլին, որ իր պահանջներով եաթ կը մոտենայ Իտալիոյ:

Չ'ուռնանք որ Միլանէն մինչդեռ Լիդվինոֆ կրնար ուղեւորուիլ Մոսկուա չուեղ, պէտք տեսաւ կանգ առնելու Պերլին, ուր նոյնպէս որ ոուս եւ գերման բանակներու կապակցութիւնը դեռ առասպել չէ, վերջին յայտնութիւններէն յետոյ:

Եթէ երեք երկիրներուն միջեւ նոյնիսկ գաղտնի դաշինքմը կայ իւրաքանչիւրին ձգտումները կը բաւեն որ անոնք զիրար տանեն նոյն ճամբուն վրայ, ուր քալեն կողք կողքի՝ մինչեւ որոշ հանգրուան մը, հոն դարձեալ իրարմէ բաժնուելու համար տնաժի եղբայրներու պէս:

Մոսկուա, Հռոմ, Պերլին ուրեմն կը կազմեն կորիզը, որուն շուրջ կուգայ բոլորուիլ փոքր դժգոհներու խմբակը Պալքանի մէջ, գլխաւորաբար կազմակերպիչ ունենալով Թուրքիան որ մէկ կողմէ Իտալիոյ, միւս կողմէ Ռուսիոյ խաղերուն իբրեւ գինուող, չի տեսնուիր թէ ի՞նչ շահ կրնայ հետապնդել ընդդէմ Եւրոպայի մէկ քանի պետութեանց կազմուող խմբակցութեան մէջ, երբ հրապարակաւ կը յայտարարէ տիրացած ըլլալ ազգային երազին եւ գոհ իր ներկայ զոյավիճակէն:

Պարզ է թէ յոյնեւթուրք մերձեցումը գործն էր Իտալիոյ դժգոհ Միջերկրականի իր բաժինէն, յոյնեւթուրք դաշնակցութեամբ եգէականը կը վերածէ սահմանափակ լիճի մը:

Եթէ կայ սակայն թաքուն քաղաքականութիւն մը իր հետեւորդ նկատումներով, հոդ կանգ չառներ անշուշտ:

Թէվֆիք Րիւշտիի Հռոմ այցելութիւնը, որուն ուղեւեցաւ քաղաքավարական բնոյթ, իր գաղտնիքը կը մատնէ, անոր Իտալիա այցելութիւնով:

Իտալական, յոյն եւ Թուրք համաձայնութեամբ, ծովը փակել յետոյ Եուկօսլաւիոյ առջեւ՝ Իտալիա կը շարունակէ իր դաշնութիւնը տարածել Պալքաններու մէջ եւս, Սոֆիա ուղեւորելով Թեվֆիք Րիւշտին, որ դարձեալ, երկու խաղ կը փորձ, — մէկ կողմէ Ռուսիոյ քաղաքական ժուռքը դիւրացնել Պալքաններու մէջ, զայն յարաբերութեան դնելով Սոֆիայիհետ, միւս կողմէ, յոյնեւթուրք բարեկամական դաշինքի շրջանակին մէջ առնել Պուլկարիան, որոշ զիջումներ առաջարկելով Մակեդոնիոյ, եւ ջանալով հաշտեցնել յոյնեւպուլկար շահերը: Հոս եւս, Թեվֆիք Րիւշտի հաւանաբար մեծ դժուարութիւններու չհանդիպի: Խաղը հասունցած նախընթաց պատրաստութիւններով, անշուշտ պիտի տայ իր պտուղը: Իտալիա նոր չէ որ իր քաղաքական թակարդին մէջ կը ձնայ տանել Պուլկարիան, որ զոյգ ճնշումներու տակ—, Թուրքիոյ բարեկամական հաւաստիքները ու Իտալիոյ կողմէ յարաբերութեամբ տարուած աշխատանքները Հռոմի պուլկար դեսպանին միջոցով, պատրաստ որս մը կը դառնայ քաղաքական պուլկար գոյավիճակէն դժգոհներու խմբակցութեան համար:

Մ. Ե.

(2)

ՄԱՄՈՒԼ

ԿԵՂԾԻՒԻ ՄԸ ՄԵՐԿԱՑՈՒՄԸ

«Հայրենիք»ի խմբագրակազէն (19 նոյ.)

— «Խորհրդային Թերթերը ժամանակ առ ժամանակ յարձակումներ կը գործեն Շ. Ց. Դաշնակցութեան վրայ՝ մեղադրելով զայն այն յանցանքին մէջ, որ իբր Թէ ան՝ մրացած Թուրք Թաթար Մուսաւաթականներուն եւ վրաց մենշեւիկներուն, զինեալ ապստամբութիւնով կ'աշխատի իրաիրել եւ կամ օտար պետութեանց զինեալ միջամտութիւնը առաջ բերել կովկասի մէջ՝ այդ ամբողջ հողամասը Խորհրդային Միութենէն անջատելու համար:

Հակառակ անոր, որ բազմաթիւ առիթներով մենք վճռականապէս յայտարարած ենք, Թէ հակառակ ենք գինեալ ապստամբութեան կամ օտար միջամտութեան կովկասի մէջ եւ ոչ մէկ գործ ունինք այդ ուղղութեամբ ոչ մուսաւաթականներու եւ ոչ իսկմենշեւիկներուհետ,բոլշեւիկներայսու հանդերձ յամառօրէն շարունակած են եւ կըշարունակեն իրենց յօդուածներու եւ ճառերու մէջ՝ Դաշնակցականներն ալ խառնել մուսաւաթականներու եւ մենշեւիկներու նիւթած դաւերուն հետ:

Երկուքէն մէկը, բոլշեւիկները կամ չեն հաւատար մենք հրապարակով ժխտելով Թէ հանդերձ՝ մութին մէջ կը գործակցինք մուսաւաթականներուն եւ մենշեւիկներուն. եւ կամ գիտնալով հանդերձ որ մենք մուսաւաթականներու եւ մենշեւիկներու հակախորհրդային դաւերուն մասնակից չենք, պրոպագանդի համար չգիտնալ կը ձեւանան եւ մեզ ալ կը խառնեն անոնց հետ, որպէս զի հայ հանրային կարծիքը գրգռեն մեզի դէմ:

Մենք վստահ էինք, Թէ բոլշեւիկները շատ լաւ գիտէին մեր իրական դիրքը, բայց անմօԹաբար կը կեղծէին, եւ մեր այդ համոզումն ալ արտայայտած էինք մէկէ աւելի անգամներ:

Այժմ նախկին չեկիստ Գ. Ադաբեկով կուգայ հաստատելու մեր այդ համոզումը:

Գ. Ադաբեկով կը պատմէ, Թէ ինչպէս 1925էն սկսած բոլշեւիկեան Ջեկան Պոլսոյ մէջ իր ձեռքը կ'անցնէ եղեր մուսաւաթականներու, մենշեւիկներու, կովկասեան լեռնականներու, Ուկրայնացիներու եւ ուրիշ հակախորհրդային կազմակերպութեանց արձանագրութիւնները ու նամակագրութիւնները:

«Մեր ձեռքն ինկած փաստաԹուղԹերէն—կը հաղորդէ նախկին չեկիստը, որ ինքն ալ Պոլիս եղած էր դեռ անցեալ տարի—մենք իմացանք, որ դաշնակցականները հակառակ են կովկասեան հակախորհրդային կուսակցութեանց միութեան, որովհետեւ կը վախնան Թրքական վտանգէն»: (Տե՛ս «Պոսլետիա Նովոստի», 3 նոյեմբեր 1930):

Ուրեմն, այլեւս կասկած չկայ, որ խորհրդային իշխանութիւնը դիտաւորեալ կերպով դաշնակցականները եւս կը խառնէր իրեն դէմ մուսաւաթականներու եւ մենշեւիկներու կողմէ նիւթուած դաւերուն հետ, խաղալ ուզելով հարկաւ հայ հասարակութեան հակաթուրք զգացումներուն հետ ի վնաս իրեն աւելի դաշնակցութեան:»

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պարսկաստան Ադրաստը ձգեց Թուրքիոյ

Թուրք պաշտօնական շրջանակներու համաձայն, նոյ. 29ին, էնկիւրիէն տրուած հեռագիր մը կը հաղորդէր Թէ Պարսկաստան մերժած ըլլալով սահմանագլուխի սրբագրութեան առաջարկը, Թուրք կառավարութիւնը կը մտածէ տեղաւորուիլ Արարատի շրջանին մէջ, Թոյլ չտալու համար Քիւրտերուն որ նոր յեղափոխութիւն պատրաստեն:

Սակայն, «Թան»ի տրուած հեռագրի մը համաձայն «պարսկական հողի վրայ քրտական նոր արշաւի մը հետեւանքով, համաձայնութիւն մը կնքուած է Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի միջեւ: Այս համաձայնութեան հիման վրայ, Պարսկաստան Ադրաստը կը ձգէ Թուրքիոյ, փոխարէնն ստանալով իր հարաւային սահմանին վրայ հողամաս մը:

Թուրք Հաւատային Պատերը

ԲԱԺԵՆԵՏԻՐԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՅՏԱՐԱՐԵԼ...

Հանրային Պարտքի խնդրի մասին հետեւեալ տեղեկութիւնը կուտան Պոլսոյ շահագրգռուող շրջանակները.— Պահանջատէրերու ժողովին վերջին բողոքագիրը երեք օր առաջ տրուած է Փարիզի Թրքական դեսպանին, որ իրողութիւնը իսկոյն հաղորդած է կառավարութեան:

Այս բողոքագրին պարունակութեան մասին առնուած լուրերու համաձայն, բաժնետէրերը կառավարութիւնը կը հրաւիրեն որ 1928ին Փարիզի մէջ կնքուած համաձայնագրին 17րդ յօդուածը նոյնութեամբ գործադրէ, եւ պայմանաժամը լրացած կտրօններու փոխարժէքը մինչեւ տարեգլուխ վճարէ: Հակառակ պարագային, բաժնետէրերու ժողովը ստիպուած պիտի ըլլայ յայտարարութիւն մը հրատարակելու Թէ Թուրք կառավարութիւնը իր յանձնառութիւնները չի գործադրեր:

Կառավարութիւնը ժամերս իր պատասխանը պիտի տայ:

**** «Փոլիթիքա»յի խմբագրապետ Իսմայիլ Միւշֆաք, անդրադառնալով այս խնդրին, դիտել կուտայ.— Կառավարութիւնը 1928ի պայմանագրով ճշդուած գումարին մէկ երրորդը միայն կրցած է տալ: Մինչդեռ Փարիզի վարչական խորհուրդը ամբողջական գումար կ'ուզէ եւ կ'ըսէ. «Եթէ չտրուի, պիտի ստիպուինք յայտարարել Թուրքիոյ սնանկութիւնը»:*

Եթէ այս հեռագիրը պարապ սպառնալիք չնկատենք, այլ նոյնիսկ գործադրելի որոշում մը, դարձեալ մեր տալիք պատասխանը ժխտական պիտի ըլլայ: Առնելիքնորը որ կ'ուզէ պարտականին հոգին առնել, ընդհանրապէս չի կրնար բան մըն ալ ձեռք ձգել:

Գալով այն սպառնալիքին Թէ պիտի յայտարարեն որ մենք չենք յարգեր մեր յանձնառութիւնը, ասիկա նախ գործնական օգուտ մը չունի, եւ յետոյ պիտի դժուարացնէ ապագային կատարուելիք բանակցութիւնները:

Այս դէպքը հաստատեց Թէ Թուրքիա սխալ ըրաւ, ամէնէն առաջ ճանչնալով օսմ. պարտքերը եւ բանակցութեան սկսելով: Եթէ գիտնային Թէ այս եւրոպացի էֆէնտիները, որոնք դեռ տասնոց առած չեն պարքերու բաժնեկից միւս երկիրներէն, այսպէս պիտի շահագործէին մեր պատուաւորութիւնը, կամ բանակցութեան չէինք մտներ եւ կամ անվերջ կը ձգձգէինք բանակցութիւնը:

Թեվֆիք Րիւշտի Պուլկարիոյ մէջ

Սոֆիայէն կը հեռագրեն.— Թեվֆիք Րիւշտի որ քանիցս անցաւ Սոֆիայի կայանէն, առանց կանգ առնելու, վերջերս ընդունեց պուլկար արտաքին նախարարին հրաւէրը քանի մը օր կենալու Սոֆիա, Հռոմէն վերադարձին: Երկուշաբթի օր հասաւ Սոֆիա, ընկերակցութեամբ Թուրք օրագրողներու եւ եւ խորհրդարանի անդամներու եւ ընդունուեցաւ Թագաւորին Թիկնապահներէն եւ արտաքին նախարարութեան բարձր պաշտօնատարներու կողմէ:

Թեվֆիք Րիւշտի մամուլի ըրած իր յայտարարութիւններով, կրկնեց ինչ որ ըսեր էր Հռոմի մէջ, Թէ վիճելի բոլոր խնդիրները Պուլկարիոյ հետ բարեկամաբար կարգադրուած ըլլալով, իր այցելութիւնը կը նշանակէ միայն բարեկամութեան հաւաստիք մը՝ հանդէպ երկրի մը, որուն մասին բուռն համակրութիւն կը տածէ:

Պուլկար Թերթերը, կը յիշեն Թէ Թուրքիա միակ երկիրն է, որուն հետ բոլոր հին ու նոր վէճերը հարթուած են եւ կը շեշտեն Թէ Թուրք արտաքին նախարարին այցելութիւնը կը ծառայէ աւելի ամրացնելու միջպալքանեան յարաբերութիւնները եւ Թէ անարդար պիտի ըլլար կասկածներ ունենալ Պուլկարիոյ վրայ: Պուլկար օրագրողները կը պատրաստեն մտերմական ընդունելութիւն մը՝ ի պատիւ Թուրք օրագրողներուն որոնք կ'ընկերակցին Րիւշտիի:

Թեվֆիք Րիւշտի հետեւեալ յայտարարութիւններն ըրած է մամուլին.— Իբր Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութեան վարիչ, կը նկատեմ Թէ Թուրք-պուլկար բարեկամութիւնը կը կազմէ ողնայարը Թուրքիոյ պալքանեան քաղաքականութեան

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՑՈՅՑԸ ԻՐԱՔԻ ՎԵՂԱՐԱԿԻՐ ԼՐՏԵՍԻՆ ԴԷՄ

Աղաբեկովի յայտնութիւնները կը պարզուէր Թէ Պաղտատի առաջնորդ Ռուբէն եպիսկոպոսն ալ ժառ է Զեկայի լրտեսներուն շարքին մէջ. Ահա Թէ ինչ կը գրեն այս առթիւ Պաղտատէն «Ցուսաբեր»ի:

Ժողովուրդին մէջ յուզումը օրէ օր աւելի ու աւելի կը սաստկանայ կեփէուի վեղարակիր գործակալին դէմ:

Կիրակի, Նոյ. 16ին, եկեղեցիին մէջ պատարագ պիտի տեղի ունենար:

Լուր տրուեցաւ անարգ ազէֆին, որ... խայէր կախած ու վեղարը դրած չհամարձակի եկեղեցի գալ եւ ամբողջ ժողովուրդը մէկէն ոտքի հանէ իր դէմ: Մեր լրտեսը ե՛ւ «պատիւ» փրկելու ե՛ւ լրամագլուխ շահած ըլլալու միտումով՝ օր մը առաջ «ֆիւանդ» ձեւացաւ ու մտաւ անկողին:

Նոյ. 16ին, ժամերգութենէն վերջ, ժողովուրդը դիմեց Առաջնորդարան ու պահանջեց տեսնել անզգամ չեկիստը:

Յայտնեցին, որ «ծանրապէս ֆիւանդ» ըլլալով՝ ի վիճակի չէ տեղէն շարժելու, Ասոր վրայ ժողովուրդը բարձրաղաղակ իր գայրոյթն ու ցասումը յայտնեց, անմիջապէս, տեղին վրայ, յանձնախումբ մը կազմելով որ գրաւորապէս պիտի դիմէ Առաժամեայ փաղաքականին եւ լրտեսին անմիջական վտարումը պահանջէ երկրէն:

Անուղղակի լուր ունինք, որ այս անխիղճ ու անարգ ցուդան արդէն պայուսակները կը պատրաստէ՝ հոսկէ դէպի Մուսուլ մեկնելու համար:

Անկարելի է առանց տասն անգամ շիկնելու փողոցներէն անցնիլ, երբ կը լսես, Թէ ինչպէս օտարները «հայ ժողռանի (արաբերէն վարդապետ) գաղտնի բոլշեւիկ» ըլլալու մասին կը խօսին:

Այս սեւագործներն ու սեւահոգիները գոնէ ա՛յս ամօԹը կրնային խնայել մեր դժբախտ ժողովուրդին:

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆԻ ԼՈՒՐԸ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ

«Ազդարար» Սանասարեան խանի դատին մասին, կը հաղորդէ Թէ լուրը ճիշդ է, եւ Թէ վճռաբեկ Ատեանը որոշած է մերժել Պոլսոյ կուսակալութեան սրբագրութեան պահանջը:

Որոշումը դեռ Պոլիս հաղորդուած չըլլալով, յայտնի չէ Թէ ե՞րբ պիտի սկսի դատավարութիւնը: Սակայն, վճռաբեկին որոշումով շատ կարեւոր սկզբունք մը կ'ապահովուի, այն է պատրիարքին «վիւԹէվէլի»ութիւնը:

ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Հռոմէն տրուած պաշտօնական գեկոյցի մը համաձայն, իտալական ոստիկանութիւնը երեւան հանեց հակաֆաշիստական մեծ դաւադրութիւն մը:

Քսանեւչորս անձեր, որոնց երկուքը կիներ, բոլորն ալ գրեԹէ գրագէտ կամ արուեստագէտ ձերբակալուեցան: Անոնց մէջ է «Քորիերէ տէլլա Սէրա»յի նախկին տնօրէնը:

Ատկից զատ, զրոյց կը շրջի նաեւ Թէ բազմաԹիւ անձեր որոնք կապ ունին դաւադրութեան հետ, ձերբակալուեցան Հռոմի մէջ եւ շրջակայքը:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐ ՈՒՍՏՐԻՔ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Հարիւր տարիէ ի վեր նմանօրինակ ցնցում եւ տագնապ տեսնուած չէր Փարիզի սակարանին մէջ։ Սեղանաւոր Ուստրիքի շահադիտական խաղերուն իբր զոհ կը հաշուուին արդէն չորս գաւառական դրամատուներ եւ տասը հինգ սակարանի միջնորդ տուներ, որոնք դադրեցուցած են իրենց վճարումները։

Միեւնոյն պատճառաւ հրաժարեցան երեք նախարարներ, որոնք հեռուէն կամ մօտէն յարաբերութիւն ունեցած են Ուստրիքի հետ եւ կազմուեցաւ խորհրդարանական յանձնաժողով մը որ պիտի քննէ թէ երեսփոխաններէ կամ ծերակուտականներէ որո՞նք իրենց քաղաքական ազդեցութիւնը ծախած կամ վարձու տուած են այդ սեղանաւորին կամ իր ընկերներուն։

Այս միեւնոյն պատճառաւ հաշուեյարդարի ենթարկուեցան մէկ միլիառ ֆրանքի անուանական արժէքով այլեւայլ արժեթուղթեր որոնց գիները թաւալգլոր անկումներ կրեցին բնականաբար, մինչ սեղով շատ մը դրամատէրերու։

Ուստրիք պատերազմէն առաջ արճարանի կառսօն եղած Պորտոյի մէջ եւ իր բնական ձարպիկութեամբ յաջողած է հետզհետէ յառաջանալով 1919ին փարիզի մէջ հիմնել դրամատուն մը մէկ միլիոն ֆրանք դրամագլուխով։ Այդ մէկ միլիոն դրամագլուխը նորանոր յաւելումներով 1929ին, այսինքն տասը տարուան մէջ կը հասնի 100 միլիոնի։

Քանի մը անգամներ լուրեր շրջած են հրապարակին վրայ թէ Ուստրիքի դրամատունը պիտի սնանկանայ, բայց քիչ վերջը կը տարածուէր նորէն թէ ֆորը միջամտած է կամ պանք տը Ֆրանսը օգնած է եւն. եւն։ Ըստ ոմանց Ուստրիք ոչ միայն Ֆրանսայի, այլ եւ ամբողջ Եւրոպայի մեծագոյն ելմտագէտներէն մէկն էր, ըստ ուրիշներու սրիկայ եւ անխիղճ դրամաշորթ մը, որ յաջողած էր մէկ քանի մեծ անձնաւորութեանց բարեկամութիւնը շահագործել միամիտներ կողոպտելու համար։

Այսպէս թէ այնպէս, քանի մը օրէ ի վեր արդէն բանտարկուած է ան եւ քննութեանց արդիւնքը գոյց պիտի տայ իր գործակերպերու օրինաւորութիւնը։

Այս առթիւ Երեսփ. Ժողովի մէջ եղած վիճաբանութեան պահուն թարտիէօի գահլիճն հազիւ 14 ձայնի մեծամասնութիւն ունեցաւ եւ քիչ մնացած էր որ տապալէր։

Եթէ ընդհանուր միջազգային տագնապը չպատահէր եւ ամերիկեան սակարանի փղոզումները չյեղաշրջէին հրապարակը, Ուստրիք պիտի կարողանար թերեւս շարունակել իր գործառնութիւնները եւ փակել իր վնասները, բայց 1927ի բարգաւաճ տարիներուն ծայրայեղ լաւատեսութեամբ մը սուղ գիներով հաւաքած էր շատ մը արժեթղթեր եւ գժուար էր զանոնք առանց վգայի վնասներու ձեռք հանել. գրեթէ բոլոր արժեթղթերն ալ Յարիւրին 25էն մինչեւ Յարիւրին 60 կորնդուցած էին իրենց 1928ի գիներէն։ Այս վնասներն ինք չուժելու համար հրապարակ հանած քանի մը նոր ընկերութիւններ որոնցմէ յիշենք Extension industrielle եւ Holding Française (Holfra) որոնց նպատակն էր արժեթղթերու առուծախով զբաղիլ։ Այս նոր ընկերութեանց դրամագլուխները ամբողջովին յատկացուեցան նախապէս սուղ գնուած այլեւայլ արժեթղթերուն եւ այսպիսով Ուստրիք իր ձեռքին տակ ունեցաւ բաւականաչափ պատրաստ դրամ, ուրիշ շահադիտութիւններ ընելու համար։

Extensionի արժեթուղթերն հրապարակ եկան անցեալ տարի 169 ֆրանքով եւ բարձացան 2400 ֆրանքի, այսօր կ'արժեն 60ֆր.... Շատեր պիտի զարմանան անշուշտ թէ ինչպէս կարելի այդչափ բարձրացնել արժեթուղթի մը գինը, բայց երբ նկատի ունենան թէ սակարան չաճախողներէն շատ քիչեր իսկապէս տեղեակ են իրենց գնած թուղթերու իրական արժէքին, վերահաս պիտի ըլլան թէ որչափ դիւրին է համոզել հասարակ ժողովուրդը, երբ մանուանդ մէկ քանի լրագիրներ գնուած են այդ նպատակաւ եւ կարող յանձնակատարներու յանձնուած է արժեթուղթեր զետեղելու գործը։

Ցաճախ խնդիր եղած է սակարանի գործառնութիւնները պետական հակակշռի տակ առնել եւ արգիլել նմանօրինակ զեղծումները, բայց միջոցներն ալ ապարդիւն են անոնց համար, որոնք իրենց չգիտցած գործերուն մէջ կը մտնեն եւ չեն պաշտպաներ իրենց շահերը։ Արեւելքի մէջ խորթ աչքով կը նայէին սակարանի գործեր ընողներուն եւ «խումար» կը նկատէին սակարանական շահադիտութիւնը. մասամբ ճիշդ է այս հայեցակէտն եթէ նկատի ունենանք թէ առհասարակ գնուած կամ ծախուած արժեթուղթի անունն է միայն որ ծանօթ է եւ երրորդի մը խորհուրդին անսալով է որ ընտրութիւն մը կ'ընեն, առանց ապահով ըլլալու թէ այդ երրորդը անշահախնդիր է թէ ոչ։

Սակարանին գործառնութիւնները կը պահանջեն շատ մը ծանօթութիւններ, գոնէ կարելի է ստանալ երկայն եւ լուրջ ուսումնասիրութիւններով եւ ելմտական թերթերու անընդհատ ընթերցումներով։ Հակառակ պարագային արդիւնքը անտարակուսելիօրէն կործանարար է եւ վտանգաւոր։

Սակարանի մէջ նշանակուած գիներն ամէնքն ալ օրեւէ բաժնեթուղթի իրական արժէքը չեն ներկայացներ. շատ մը միջոցներով կարելի է բաժնեթուղթի մը գինը չափազանց եւ անիրաւ կերպով ուռեցնել, օրինակ կեղծ հաշուեկշիռներ հրապարակ հանելով, սակարանի մը միջնորդի մը հետ համաձայնութեամբ ներկայացուած թուղթերը գնելով եւ նորեր պահանջելով եւն. այսպիսով թէեւ սկիզբը քանի մը հարիւր հազար ֆրանք կրնայ կորսուիլ, բայց գիներու բարձրացմամբ կը փոխարինուի ընտրը եւ շահադէտները կը յաջողին դրամ շորթել միամիտ գնորդներէն։

Այս խաղերը կարելի չեն անշուշտ միջազգային մեծ դրամագլուխով բաժնեթուղթերուն համար, որոնց գիներուն վրայ ազդելու համար տասնեակ միլիոններ պէտք են, բայց նոր հրապարակ հանուած փոքր գործերը կրնան շատ դիւրաւ ենթարկուիլ անխիղճ դրամատէրերու չահախնդրական խաղերուն։

Սակարանի միջնորդները երկու դասակարգ են, առաջինները որոնք նախկին կայսեր ժամանակ հաստատուած են, կը կոչուին agent de change եւ հօթանասուն հատ են, անոնք ընտրուած են ամենապատուաւոր եւ մեծահարուստ կալուածատէրերէ եւ հօթանասուն ալ իրարու հաւաքաբար պատասխանատու են. այսինքն եթէ մէկերնին սնանկանայ, միւս 69ը պարտաւոր են ինքնին բաժնել իրենց մէջ եւ վճարել յաճախորդին։ Այս agent de changeները միայն իրաւունք ունին սակարանին ներսը գրասենեակ ունենալու եւ երդուած են իրենց հաշուոյն չխաղալու։

Անոնցմէ զատ կան 150ի չափ coulissier կոչուած միջնորդ տուներ, որոնք կը գործեն միայն սակարանի դուրսի շրջանակին մէջ, բայց ունին իրենց syndicat կոչուած միութիւնը եւ որոշ երաշխաւորութիւններ տալ պարտական են գործելու իրաւունք ստանալու համար։ Այս 150 տուներէն 15ը հատ արդէն դադրեցուցած են իրենց վճարումները եւ 25 մըն ալ կ'երերան, ընդհանուր տագնապին պատճառաւ։

Ամէն անգամ որ դրամական տագնապ մը կը ծագի, աչքերը պանք տը Ֆրանսին կ'ուղղուին, որպէսզի օգնութեան հասնի, բայց պանք տը Ֆրանսը կրնայ օգնել միայն առողջ գործերու, եթէ ժամանակաւոր կերպով վարկի պէտք ունենան, արդէն կործանած կամ ձախողած գործերուն չի կրնար միջամտել ան։ Պանք տը Ֆրանսը ազգային դրամի եւ տնտեսական բարօրութեան պահապան է եւ պարտական է դիւրութիւններ տալ ամէն անգամ որ դիմումի իրեն, բայց հանրային շահը կը պահանջէ որ ան հեռու մնայ շահադիտութենէ կամ կասկածելի գործերու մէջ մաս ունենալէ։

Ստամի դրամատան անկութիւնն արգիլուեցաւ պանք տը Ֆրանսի եւ ուրիշ քանի մը մեծ սեղանաւորներուժիջնորդութեամբ, բայց Ուստրիքը չի կրնար նմանօրինակ միջամտութեան մը վրայ յոյս դնել։ Արդարութեան կը մնայ տալ անոր արժանի հատուցումը։

Մ. Տ.

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՊԼՅՈՒՐ ՎԻՃԱԿԸ

«Էլէֆթերօս Ընթրօփօս» կը գրէ նոյ. 28ի թիւով —

Քաղաքային ու զինուորական իշխանութիւններու հերքումներուն հակառակ, զինուորական շարժման մասին տարածուած լուրերը կը հաստատուին նոր տեղեկութիւններով։

Նոր ձերբակալութիւններ եղած են, որոնց մասին խօսք անգամ չեն ըներ կառավարական շրջանակները։

Պատերազմական նախարարութեան տնօրէն Հազարապետ Փրօթօսինկէլօս ամբողջ օր մը հեռախօսով կապ պահած է Սելոնիկի եւ Լարիսայի պահակախումբերուն հետ։

Հանիա-Էն-Իրէա եկած «քանարիս» շոգենաւը կրէտէի զօրաբաժնին պատկանող 300 զինուոր բերաւ, որոնք տեղաւորուեցան Նոր Քոքինիոյ զօրանոցներուն մէջ։

Կրէտէէն կը սպասուի «Արքատիա» շոգենաւը որ կը բերէ 500 զինուոր իրենց բոլոր կազմածներով։

Կարդացէք և Տարածեցէք
ՅԱՌԱՋը

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՐԻՒԷՐ ՏՕՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՀԱՅՑ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՔԱՆԱՄԵԱԿԸ

Լրացաւ արդէն Հայ կ. Խաչի քանամեակը։

Առաջին անգամն ըլլալով, Ամերիկայի մէջ 1910 թուականին հիմնուեցաւ Հ. կ. Խաչը — ճիշդ այս օրերուն։ Ազգային ինքնագիտակցութեան եւ լինելութեան ճանապարհին վրայ, տարագիր Հայ կինը, Մայր-Հայրենիքի իղձը իր սրտին մէջ ծրարած հրապարակ իջաւ իբրեւ կազմակերպուած ու հասարակական գործօն, իր դրօշին տակ հրաւիրելով բոլոր հաւատաւորները, որոնք ընդունակ ու ատակ էին ինքնազարգացման ուղիէն ընթանալու, մեր հանրային ասպարէզին մէջ նուիրաբերելու իրենց աշխատանքի եւ զոհողութեան արդար բաժինը...

Եւ այդ նուիրական թուականէն ի վեր, Ամերիկայի Հայ կ. Խաչը զանազան փուլերէ անցնելով, աստիճանաբար զարգանալով եւ մեծնալով՝ հետզհետէ իր ճիւղերը տարածեց անխտիր բոլոր հայաբնակ վայրերու մէջ։ Եւ այսօր իր քանամեակի լրումին Հայ կ. Խաչը ընդհ. կեդրոնն ունենալով Ամերիկայի մէջ, Շրջանային կեդրոնական վարչութիւններ եւ բազմաթիւ մասնաճիւղեր ունի — Ատրպատական, Իրաքի, Սուրիոյ, Թրակիոմակեդոնիոյ, Հին Յունաստանի, Պուլկարիոյ, Ռումանիոյ, Արեւմտեան Եւրոպայի, Եգիպտոսի, Հաւանայի, Քանատայի եւ Միացեալ Նահանգց մէջ...

Հայ ժամանակակից պատմութիւնը վկայ է, որ Հայ կ Խաչը, միգջազգային բնոյթ ունեցող իր գործունէութիւնը եւ գոյութիւնը քանի տարիներէ ի վեր շարունակող կազմակերպութիւն մը, Հայ կ. Խաչը, հրաւէր կը կարդայ եւ կոչ կ'ուղղէ այդ միեւնոյն ժողովուրդին, ամենուրեք մեզի հետ ըլլալու մեր այս ցօնին առիթով, լաւ եւս ծանօթանալու համար մեր պատմական-բարեսիրական առաքելութեան եւ գերին, ի շահ ու համար ստանալու՝ քանի տարուան իր կատարած նուիրաբերութեանց...

Արդ, ներկայիս հրապարակային կոչ կ'ուղղենք նաեւ բոլոր երկիրներու մէջ ապրող Հայ կ. Խաչի Շրջանային կեդր. վարչութեանց եւ իրենց Շրջաններու բազմաթիւ մասնաճիւղերուն, որպէս զի այժմէն սկսած մինչեւ յառաջիկայ փետրուար ամսոյն 22ը նկատեն Հայ կ. Խաչի քանամեակը տօնելու ժամանակամիջոց, ամենուրեք սարքելով տօնական հանդիսութիւններ։ Փետր. 22ը Հայ կ. Խաչի աւանդական ցօնին Օրն է։ Այդ Օրը ամենուրեք պիտի կատարել քանամեակի մեծ ու մհագեալ— միջմասնաճիւղային հանդիսութիւնները։

Նոյեմբեր, դեկտեմբեր, Յունուար եւ փետրուար ամիսներու ընթացքին սարքուելիք հանդիսութեանց մէջ, մեր Պարմիներն ու տեղական Յանձնախումբերը՝ Հայ կ. Խաչի քանտարուան պատմութիւնը Հայ հասարակութեան լայն խաւերուն սեփականութիւնը դարձնելու աշխատանքին պիտի յծուին։ Այդ ընել կարենալու համար, կը յանձնարարուին դիմել քանամեակի առիթով մեր լոյս ընծայած Հ. կ. Խաչի Ալպոմին, ուր բոլոր շրջաններու պատմութիւնը ամենէն ճշգրիտ գծերով արձանագրուած կայ։ Աւելի մանրամասնութեանց ի խնդիր՝ դիմել կանխապէս, կեդր. վարչութեանս։

Այսպիսով, ամենուրեք տօնելով այս քանամեակը, աւելի եւս զօրացնելով Հայ կ. Խաչը, զօրացուցած եւ խորացուցած կ'ըլլանք ամենուրեք այն մեծ ու անախտ հաւատքը, որ Հայ կ. Խաչը ունի եւ կը սնուցանէ իր մէջ — տօնելու համար իր ֆսանեւիհինգամեակը ազատ եւ անկախ Մայր Հայաստանի մէջ...

ՀԱՑ Կ. ԽԱՉԻ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
Պոստոն, Ամերիկա
15. Նոյ. 1930 (կնիք)

ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ ԳԱՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐ

Հակառակ Հռոմի կառավարութեան ջանքերուն, արտաքին աշխարհէն ծածկելու տնտեսական տագնապը, որուն ենթարկուած է երկիրը, յայտնի եղաւ թէ բանուորներուն պարտադրուած է հարիւրին 8 զեղչ մը իրենց օրավաձքերուն վրայ։ Լոնտոնէն ընդունած հեռագրի մը համաձայն, գրեթէ ամէն օր անգործ աշխատաւորները ցոյցեր կը կատարեն Թուրէնի նահանգին մէջ։ Երկուշաբթի օր հաց փոխադրող բեռնատար ինքնաշարժ մը կողոպտուեցաւ սոված անգործներու կողմէ։ Ցոյցերը կը շարունակուին անգործներու հսկայ բազմութեան կողմէ, որոնց գլուխէն կը քալեն կիներ՝ իրենց բաղուկներուն վրայ վերցուցած իրենց մանուկները եւ պօռալով «Կեցցէ Ցուչէն, բայց ուտելիք կ'ուզենք»։

ոստիկանութիւնը կը զգուշանայ միջամտելէ։

* * * Իտալական նաւային ընկերութիւնները մեծ չանքեր թափած են արեւելեան Միջերկրականի նաւահանգիստներուն հետ իրենց յարաբերութիւնները զարգացնելու համար։

Իտալական թերթերը ուրիշ փորձ մը եւս կը հաղորդեն։ Դեկտ. 31էն սկսեալ, նաւային շաբաթական յատուկ սպասարկութիւն մը պիտի հաստատուի Թրիէսթէի եւ Սուրիոյ ու Պաղեստինի նաւահանգիստներուն միջեւ, Եաֆա, Հայֆա պէյրութ։

ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ՊԱՌԱԿՏՈՒՄԸ

Բոլշեւիկեան «Թաս» գործակալութիւնը կը յայտնէ թէ հաւայնաւոր կեդր. Կոմիտէի որոշումով Սիբրով եւ Լոմինացէ վտարուած են Կեդր. Կոմիտէէն։

Խորհրդային Միութեան Գործադիր Կ. Կ.ի Նախագահ Կալինին իր պաշտօնէն հանեց Շմիթը, փոխնախագահ Գործավարներու Խորհուրդին։

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ՀՐԱԲՈՒԽՆԵՐԸ

Վերջերս Թերթերը ծանուցին Սթրոմպոլի հրաբուխին ժայթքումը։

Այս հրաբխային լեռը գտնուի Միպարեան կղզիներու մաս կազմող կղզիի մը մէջ։ Զետեղուած է Սիկիլիոյ հիւսիսային եզերքին հիւսիսային կողմը։ Անոր բարձրութիւնը 660 մ է, գագաթը կազմուած է հրբխային կոնաձեւ խառնարանէ մը որ հրավառ է եւ գիշեր ցերեկ ծուխ ու լաւա դուրս կուտայ։ Այս պատճառաւ Սիջերկրականի փարոս անունը առած է։

Ան դարերէ ի վեր պահպանած է իր հրբխային գործունէութիւնը առանց սակայն ընդհատելու ժողովուրդին որ ամբողջ տարուան վրայ բնակութիւն հաստատած է եւ խաղողի ու կուիթեամբ կը զբաղի։ Հոն շատ պարարտ ու արգասաբեր հողերն շնորհիւ խառնարանէն դուրս ցայտած հրաբխային նիւթերուն։

Հրաբխային լեռները ընդհանրապէս երեք յաջորդական ժամանակներէ կ'անցնին։ Առաջինը՝ գործունէութեան շրջանն է, որ յայտնուի զօրաւոր ժայթքումով անոր կը յաջորդէ խաղաղ շրջանը, երբ խառնարանէն դադարտօրէն ծուխ կը հոսի ու լաւա, երրորդը՝ հանգիստի շրջանն է, ուր հրաբխային լեռներու մարած վիճակ մը կը ներկայացնեն։ Հակառակ ասոր, երբեմն մարած կարծուած հրաբուխներ յանկարծ կ'արթննան եւ ծուխ ու կուտան զօրաւոր ժայթքումներ։

Երկրիս մակերեսին վրայ գտնուած հրաբխային երկիրներն կարելի է որոշ սահմանագծումներու բաժնել։ Մէկ գիծը կարի խաղաղական ովկիանոսի եզերքներուն ուղղութեամբ 35 հազար քիլոմեթր երկայնութեան մը վրայ օղակ կը ձեւացնէ։

Այդ օղակը դէպի արեւելք մեծ շեղում մը կը կրէ, անցնելով նոր Զէլանտայէն դէպի Սալասքայի թերակղզին, միւս կողմէ դէպի Արեւմուտք կրկնելով Ամերիկայի ծովեզերքներուն ձեւը, բայց կ'ուղղուի դէպի Ասիան մինչեղինական կղզիները։

Հրաբխային լեռներու մեծ նշանակութիւն ունին կարին նաեւ հնդկական ովկիանոսի շրջապատին, ինչպէս նաեւ Ատլանդեան ովկիանոսի եզերքներուն վրայ։ Վերջապէս Միջերկրական ծովին միջին եզերքները վրայ կը բարձրանան շատ հրաբխային լեռներ։

Պատմութեան մէջ արձանագրուած հրաբխային ժայթքումներուն ամենէն զարհուրելին ազիտաբերը եղած է Քրակատաւ կղզիի ժայթքումը։ Քրակատաւ կը գտնուի Համանուն կղզիին մէջ, որ գտնուած է Ջաւա եւ Սումատրա կղզիներուն միջեւ, որոնք մաս կը կազմեն Սոնտի արշիպելագոսին։

1883 օգոստոս 11ին ծայրատուաւ ժայթքումը, որ իր ամբողջ բազդատարար հանգարտ եղած սակայն նոյն ամսուն 25ին պայթումը սկսաւ մեծ համբաւ տուիչ ժայթքումներ առնել, հասնելով համար 26ին, իր սաստկութեան ծայրագոյն աստիճանին։

Ծուխի թանձր սիւն մը դուրս ելաւ հրաբորբոք ու եռացող խառնարանէն, եւ դէպի երկինք 20 հազար մեթր բարձրութեան մը վրայ տարածուեցաւ, մինչ հրակէզ մոխիրը անձրեւի պէս գետին ինկաւ եւ կրակի հեղեղ մը ծածկեց շրջակայ հողմամասերը։

ՆՈՎԵԼԻՍ

Ֆրանսիական լուսաբանության մեծ գործիչ, հոյակապ գրող Վոլտերը ծնվել է 1694 թվականի փետրվարի 20-ին։ Նրա հայրը նոտարական գործերով էր զբաղվում։ Վոլտերը ուսումը ստացել է հայրական տանը, ապա Լուի մեծ թագավորի անվան ճեմարանում։ Ճեմարանն ավարտելուց հետո նա մտադիր էր դառնալ իրավաբան, սակայն հայրը նրան ստիպեց դառնալ նոտար։

Վոլտերը, սակայն, չէր ուզում իր կյանքը կապել նոտարական գործերի հետ։ Նա ձգտում էր գրական ասպարեզ։ Հայրը, իմանալով որդու այդ մտադրության մասին, զայրացավ նրա վրա և ասաց.

— Ես քեզ ուղարկում եմ Փարիզ, որ դու դառնաս նոտար, իսկ դու ուզում ես դառնալ բանաստեղծ։ Ես քեզ ասում եմ, որ դու չես դառնալու ոչ մեկը, ոչ էլ մյուսը։

Վոլտերը պատասխանեց.

— Ես կդառնամ այնպիսի բանաստեղծ, որ ամբողջ աշխարհը կխոնարհվի իմ առաջ։

Հայրը ծիծաղեց և ասաց.

— Ես կարծում եմ, որ դու կդառնաս ոչ թե մեծ բանաստեղծ, այլ մեծ հիմար։

Վոլտերը, սակայն, չհնազանդվեց հոր կամքին և ուսումը թողնելով՝ սկսեց գրել։ Նրա առաջին գրվածքները ծաղրում էին կրոնական նախապաշարմունքները։ Դրա համար նա ստիպված եղավ մի քանի անգամ հեռանալ Փարիզից։

Վոլտերը գրել է շատ տարբեր ժանրերի գործեր՝ ողբերգություններ, պատմական աշխատություններ, վեպեր, փիլիսոփայական տրակտատներ, ինչպես նաև հազարավոր նամակներ։ Նրա գրվածքները թարգմանվել են աշխարհի շատ լեզուներով։

Վոլտերը մահացել է 1778 թվականի մայիսի 30-ին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Ինչպե՞ս է ստացել Հայաստանը իր անունը։

Ինչպե՞ս է ստացել Հայաստանը իր անունը։

եւ ուրախութիւնն ունեցայ Պուլկարիոյ մէջ գտնելու կատարեալ արձագանգը իմ գգացումներուս: Կուսակից չեմ որեւէ քաղաքական ճակատի: Ընդհակառակն, իմ ջանքերս կը ձգտին միայն խաղաղութեան ամրացման եւ միւս կողմէ կազմալուծման բոլոր տեսակի թշնամական ճակատներուն, որոնց ցաւալի հետեւանքները ցոյց տուաւ ընդհ. պատերազմը:

Մոսկուայի դատավարութիւնը

Մոսկուայի մասնաւոր դատարանը հարցաքննեց ամբաստանեալներէն Կուպրիանոֆը. որ յայտնեց թէ դաւադիրները կը ջանային գործարաններուն մեծ մասը հաստատել Խորհրդ. Միութեան արեւմտեան սահմաններուն մօտ, որպէսզի գինուորական գործողութեանց առաջին օրերէն իսկ, անոնք իրենց թշնամիներուն ձեռքը:

Ռամզին կրկին լսուեցաւ եւ այս անգամ յայտնեց թէ գինուորական միջամտութեան պատրաստուող պետութեանց ախորժակը այնքան մեծ էր, որ եթէ զանոնք գոհացնել ուզէին, պէտք պիտի բլլար Ռուսիան բաժանել եւ տնտեսապէս զայն գերի դարձնել:

Վկայ մը, ճարտարագէտ կլակովսկի, յայտնեց թէ 1927ին, Ռամզին երբ արտասահմանէն վերադարձաւ, յայտնեց թէ փարիզի բանակցութեանց ընթացքին, մասնաւորաբար զբաղեր էին գինուորական միջամտութեամբ: Կը մտածէին այդ միջամտութիւնը իրականացնել Լեհաստանի եւ Ռումանիոյ բանակներով, Ֆրանսայի հրամանատարութեամբ եւ ելմտական օժանդակութեամբ: Այդ զեկոյցին վրայ, ճարտարագէտներու կեդրոնը մտածեց նուիրուիլ խափանարարութեան գործին, նուազեցնելու համար երկրին ինքնապաշտպանման կարողութիւնը եւ տնտեսական ուժը: Չեռնարկուեցաւ քայքայելու սահմանամերձ երկաթուղիները: Եւ նիւթերէն պակասի պատրուակին տակ, այդ երկաթգծերը նուազ քանակութեամբ ստացան անհրաժեշտ նիւթեր քան երկրին ներսի երկաթուղիները:

Դատարանը իբր վկայ լսեց նաեւ ուսուցչապետ մը Եուրովսկի որ տարբեր ամբաստանութեան մը տակ կը գտնուի:

Եուրովսկի 1928ին իմացած էր ճարտարարուեստական կուսակցութեան մասին: Կը ճանչնար անոր կեդր. կոմիտէին անդամները, Ռամզինն ու Չարնովսկին: 1928ի սկիզբները Եուրովսկի արտասահման կը գտնուէր. այդ կուսակցութեան մասին տեղեկութիւններ քաղեց ռուս գաղթականներու ներկայացուցիչին Միլիուքոֆէն, որ կը կարծէր թէ գինեալ միջամտութեան գաղափարը հասունցած է Ֆրանսայի մէջ: Խօսելով Ֆրանսայի ընկերվարականներու դիրքին մասին՝ հանդէպ միջամտութեան, Միլիուքոֆ կը կը կարծէր թէ թէեւ գործաւորները առհասարակ բացառական դիրք կը բռնեն պատերազմի դէմ, բայց ընկերվարական ղեկավարները միջամտութիւնը եթէ ոչ բացէ ի բաց, գոնէ սկզբունքով պիտի պաշտպանէին, Միլիուքոֆ հաւանական կը նկատէր որ միջամտութիւնը տեղի ունենայ 1930ին: Սակայն Եուրովսկի լսեց թէ թուականը յետաձգուած է: Ամէնէն յարմար կը նկատուէր 1931—32ը: Այդ թուականին եւս միջամտութեան զեկավարութիւնն ունենալ պահանջներու գոհացումը պիտի ստանձնէր Ֆրանսա: Գինուորական գործողութիւններուն պիտի մասնակցէին Լեհաստան եւ Ռումանիան, յետոյ Եսթոնեան, Եուկօսլաւիան եւ նաեւ Թերեւս Չեխօսլովաքիան:

Իւրաքանչիւրը իր մասնակցութեան փոխարէն բաժին մը պիտի ստանար ռուսական հողերու բաժանման մէջ:

Ռուսիա կը գործէ Անգլիոյ մէջ

ԼՈՆՏՈՆ 3 դեկտ.— Այսօր բազմաթիւ երեսփոխաններ հարց տուին վարչապետին թէ երէկ իրիկուն Մոսկուայի ռատիոկայանէն տրուած եւ անգլիական կայարաններէն ստացուած կոչը, որ հրաւէր կ'ուղղէր անգլիացի բանուորներուն ըմբոստանալու, դրժումը չէ՞ խորհրդային կառավարութեան խոստման ո՛չ մէկ գրգռութիւն փորձելու Անգլիոյ մէջ եւ թէ կառավարութիւնը չպիտի՞ դիմէ անհրաժեշտ միջոցներուն:

Արտաքին նախարարը պատասխանելով վարչապետին տեղ, ըսաւ.— Տակաւին արտաքին նախարարութիւնը չէ ստացած կոչին ստորագրութիւնը: Բայց հատուածները որ ինծի ներկայացուեցան, ինձ կը ներշնչեն այն համոզումը թէ, թէեւ այդ կոչը իսկապէս ըմբոստացման հրաւէր մը չի կազմեր, ինչպէս կը կարծեն կարգ մը երեսփոխաններ, սակայն իրողութիւնը ըստ իս կը կազմէ խորհրդային կառավարութեան կողմէ տրուած խոստման դէմ շալժուա մը:

Այս հիման վրայ, հրահանգ տուի Մոսկուայի անգլիական դեսպանին, որ բողոքէ խորհրդային կառաորարութեան:

ՏՕՔԹ. ՅՈՒԼԻՈՍ ԱՐԹԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀ.

ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի, Ընիէդ-պուա ֆոլոնպի, պիյեանքուռի, Շավիլի, Ալֆոռվիլի, Սարսէլի, Առնուվիլ-լէ-կոնէսի եւ Քաշանի բոլոր խումբերու ընկերները այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին 120 Bld. Bellevilleի ճաշարանին վերնայարկը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Երեկոյթ - պարահանդէսը

3 յունուար 1931, Chalet d'Edvard սրահին մէջ:



Հ. Ց. Դ.

ԳԱՒԱՌ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ պօմօն սէն-ժիւլիէնի Ջաւարեան ենթակոմիտէի ընկերթիամակրական ֆանդիպումը այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին Bar Heury, Bld. Fauvette, Beaumont, կը դասախօսէ՝ ընկ. Շայկ Սերէնկիւլեան:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «Ռոստոմ» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Զարդարեան, Ա. Գարօ, Քոռի, Գէորգ Ջավուշ եւ Քրիս խումբերու բոլոր ընկերները, այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղիին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: կարեւոր օրակարգ:

ՎԻՆԻի Քրիստափոր խումբի ժողովը այս կիրակի ժամը 4ին Հ. Յ. Դ. Խաժակ ակումբին մէջ: կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կը խնդրուի, Բասկալի Ապառաժ խումբի եւ Շասի Ռոստոմ խումբի խմբապետները, ներկայ գտնուիլ սոյն ժողովին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Պատ. Միութեան վարչութիւնը խիստ կարեւոր հարցի մը շուրջ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի, Պուլվար Օտտօի եւ Սէն Լուի մասնաճիւղերու բոլոր անդամները այս կիրակի ժամը 3ին 63 բիս տը լա Բէփիւպլիք: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէն:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Իշխան ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Ազամ, Աղբիւր սերոբ, եփրեմ խան, Շամազասպ, վարդկէս խումբերը այս կիրակի առաւօտ ժամը 2ին սովորական հաւաքատեղին: խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուի Շապին Գարաճիսարցի Տիկին Պայծառ Քէօրիւքճեան (ծնեալ Սամուէլեան) որ մոկ ամիս առաջ Պորտօէն եկած է փարիզ իր փոքրիկ աղջկան Մարգրիտի հետ: Շապին Գարաճիսարի Շայր. Միութենէն եւ հայրենակիցներէ կը խնդրուի իմացնել իր աժուսնոյն Keurukdjian Haroutiounի, 9 Rue du Pas St. Georges, Bordeaux, Gironde.

Լուր տուողին 100 ֆր. նուէր: Տիկին Պայծառէ կը խնդրուի ներկայանալ «ցառաջ»ի խմբագրատունը:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՔ

ՍՏԱՑՈՂ

վ լանս, գործ.— 562:
սէն ժերմէն ան լէյ, մ. պ.— 140:
էքս-ան-փրովանս, ց. ն.— 70:

ԳԵՂՈՒՀԻ ԹԱԳԸՄՃԵԱՆ

(ԿԱՐՈՒհԻ)

Ամէն տեսակ կանացի հագուստներ, շապկէ՝ 11bis Rue Julien - Certain, Viroflay.

EMPIRE միւզիք-հոլ՝ 37 Av. Wagram

ԲԺՇԿ. եւ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
ՄԷԹրօ՝ Beaugrenelle
միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկալատ: Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9: կիր. եւ տօն օրեր 10-12:

ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Ամուսն արժանի է միմիայն այն սիմիթը որ պատրաստուած է A. LA GARDE, 1 Rue St. Lazare, PARIS (9e) Nord Sud, N. D. de Lorette. Téléphone Trudaine 95.21

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէնէրհիւանդութեանց (ֆրանկալատ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապօռատուռաւ: Ախտաճանաչում եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12:

Անգլերէնի դասեր

Հայ Օրիորդ մը, sténo · dactylo, տրամադիր է անգլիերէնի դասեր տալ փափաքողներուն: Մատչելի գիներ: Դիմել «ցառաջ»ի վարչութեան:

ՀԻՒԱՆԴՆԵ՛Ր

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Սէն Տընի, Ռէոմիւր: Վէնէրական ախտեր, ջերմամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախատ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան և մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր: Դարմ. էլեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրժանիշակագոյն ճառագայթներով: Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8: կիր. 9 12:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H STEPHAN

Տօքթ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էվոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:
Տիադէռմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.
ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49
(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

CORDONNERIE « AKAP »

Maison A. KAPIKIAN
17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89
ՄԷԹրօ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՄԻՈՆ
Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի: Մասնագիտութիւն *Քուկը տը Շինի*, Շեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ, ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ:
Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

Քաշմօլ շինողներ, առիթեւ օգտուեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մետաքս ատլաս ստացած է: Այս կտրոնով եւ կամ Ա. ՔԷՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել: Վճարումի համար դիւրութիւն:
Դիմել՝ D. Dwekի, 9 Rue Provence, Paris.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ
42 Rue Tourtille, BELLEVILLE *ՄԷԹրօ՝ ՊԷԼՎԻԼ*
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ
ԹԱՐՄ ԼԱԽ ԱԺԱՆ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՑԷր եւ ՑՆօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնաբաժինը կ'ընդունի Գշ., Երք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԻՆ ամէն օր ժամը 9էն 19:

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՋԱՇԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
ՄԷԹրօ Օտէոն եւ սէն Միշել Հեռաձայն Littré 38—43
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ



?



?

SEVA

LE PLUS ÉLÉGANT PHONO FAISANT MEUBLE ET PORTATIF

APPAREIL DÉPOSÉE
ՄԻԱԿ ՖՈՆՈԿՐԱՖԸ ՈՐ ՋԱՐՄԱՑՈՒՑ ԱՇԽԱՐՀԸ
PARIS SUISSE LONDRES ET SUD - AMÉRIQUE
LA MARQUE MONDIALE

ՏՕՔԹ. Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ
Աչքի, տպայոց եւ ներքին հիւանդութիւններ
ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ՝ ամէն օր (բացի երկուշաբթի) ժամը 10—12 եւ ժամադրութեամբ, 27 Ave. Bellevue, Chaville (S. et O.).
Թրամուէյ Թիւ 1 իջնել «Puits sans Vin» կայարանը:

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՍ

Ստացած եմ մեծ քանակութեամբ զանազան տեսակի սուրճեր

Քաֆէ Մատակասքար Ա.	տեսակ	12.75, Բ.Գ.	տեսակ	Աւելիաժան		
» Սանթոս Good Ա.	»	14.25	»	»	»	»
» Santos supérieur	»	18	»	»	»	»
» » Domincul		20				
» » Caracoli		22				
Քաֆէ Mocca Hodeldan		24 իսկականը եւ ոչ Թէ կեղծը:				
» Godlup		25				
» Ceylan		28				
» Margajid		31				

Կը յայտարարեմ յաճախորդներուս Թէ սուրճի գիները կը տարբերին իւամաձայն իրենց տեսակին: Ջգուշացէ՛ք ժամանսուրճերէն: Այցելեցէք մեր գործատեղին գաղափար կազմելու համար սուրճի տեսակներու մասին:

ՀԱՍՑԷ՝ **"CAFÉ SULTAN,,**
TOROSSIAN
92 Rue d'Angoulème Métro: Couronnes, Tél. Ménil. 56—06

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրություն եւ Վարչություն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
6
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930
6 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ Թիւ 1436

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՏՐԱՄԻ ԽՕՍՔ

ՄՈՍԿՈՒԱ-ՀՌՈՄ - ԷՆԿԻՒԻՐԻ

Յոյն եւ Թուրք վեցեակ մը պայմանագրութիւններու եւ ուխտերու կնքման առեն, երկու կողմերը հպարտութեամբ յայտարարէին թէ իրենց համաձայնութիւնը կոչուած է դնել կատարելու Մերձաւոր Արեւելքի և ամբողջ աշխարհի խաղաղութեան տեսակէտէն: Իսկ Մուսթաֆա Քէմալի հետ Ռուս-Գլխի տեսակցութենէ մը ելքին, վենիզելոսի հաւասարապէս թէ Մերձաւոր Արեւելքի վերաբերեալ բոլոր խնդիրներուն մասին համաձայնութիւն են գոյացուցած, թաքուն սպառնալիք մըն էր, ուղղուած անծանօթ հասցէի:

Այդ համաձայնութիւնն է որ քայլ առ քայլ սկսած է գործադրել արդէն եւ երկրէ երկիր կապ նետելով, նախկին թշնամիները կերտելով այսօրուան բարեկամներ՝ հաստատել իր շրջանակը:

Նախապատերազմեան ազդեցութիւններու պայքարն է որ ներեցէ նոյն տարրերով ու նոր յաւելումներով՝ իրեն դէմ կը պատրաստէ ապագայ բախումներու — ըլլայ իսկ դիւանագիտական եւ խաղաղ — ու նոր նուաճումներու համար: Ազգերու Խորհրդակցութեանց զուգադիպող քաղաքական այս տենդոտ գործունէութիւնը՝ իր արմատները կը գտնէ րնդհ. պատերազմի ելքին մէջ իսկ:

Իտալիա որ վարանումով ու մեծ յաւակնութիւններով հաւ պատերազմի մէջ, անընդհատ իր յուսախաբութիւնը կը յայտնէ եւ Ֆրանսայի հետ իր հակամարտութեան մէջ, կը ժրտի ընդհանուր ստեղծել իր նախկին զինակցին դէմ, զայն կերպով մը բռնելու համար քաղաքական ճնշումի տակ, որմէ կը յուսայ պարտադրել խաղաղութեան դաշնագրերու վերաքննութիւն մը: Իրեն բնական դաշնակից կը գտնէ անշուշտ Գերմանիան որ իր շահերու պարտադրութեամբ իսկ, պիտի կանգնի բոլոր այն ճամբաներուն վրայ, ուրկէ կը քալէ Ֆրանսան:

Գերմանիա սակայն, այնքան ալ խանդավառ ակնկիթիւր չի իտալիոյ փափաքներուն եւ Հունգարիոյ վարչապետին ամս Պէթլէնի այցելութիւնը Պերլին, էնկիւրէն անսիյապէս ետքը, կ'երեւի չէ տուած սպասուած արդիւնքը:

Այսօրհանդերձ, Իտալիոյ քաղաքականութիւնը որ էապէս ձգտի հարուածել Ֆրանսական ազդեցութիւնը Պալքաններու մէջ նախ, յաջողած պէտք պիտի ըլլայ նկատել, եթէ յարնայ Պուլկարիան քաշել իր ետեւէն, եւ զայն առնել յոյնեթուրք համաձայնութեան շրջանակին մէջ: Այս կերպով, քայլ մը եւս առած կ'ըլլայ կեդրոնական Եւրոպայի եւ Պալքաններու մէջ Ֆրանսական ազդեցութիւնը կոտրելու եւ մեծացնելու ձեռնարկը: Ու Ֆրանսայի բարեկամները կը մնան շարունակ: Յոյնեթուրք բարեկամութիւնը մէկ կողմէն թոյլ կուտայ իտալեթուրք մերձեցում մը նոյն դաշինքներու տակ կողմին վրայ, որուն միանալու համար, բանակցութեան պէտք չունի Հունգարիա: իսկ Եուկոսլաւիա կը մնայ արգելափակ: Միւս կողմէ Պուլկարիոյ յարումով նոյն շրջանակին, Ռումանիան է որ կը խեղդուի երկու զօրեղ ճնշումներու տակ՝ երբ մանաւանդ Թեվֆիք Րիւշտիի առաքելութեան յաջող ելքով, Ռուսիա ոտք դնէ իր նախկին պալատական Պուլկարիոյ հողերուն վրայ:

Իսկ եթէ պատահի որ Գերմանիա եւս փորձուի մտնել խմբակցութեան մէջ, արդէն կազմուած կ'ըլլայ զօրեղ գործիք մը որ Եուկոսլաւիայէն ու Ռումանիայէն յետոյ, ճնշման տակ առնէ նաեւ Լեհաստանն ու Չեխոսլովաքիան եւ Ազգերու Դաշնակցութեան հանդէպ կը կանգնի դաշնագրերու վերաքննութեան պահանջով:

Այդ չէ՞ արդեօք որ Թուրքիան կը մղէ ոգի ի բռին լծելու խմբակցութեանց կազմութեան, հակառակ խաղաղասիրական իր ծանօթ ճառերուն եւ զոյավիճակէն զոհ ըլլալու յայտարարութեանց, որոնց ոչ ոք ականջ կը կախէ անշուշտ: Ժնեւի մէջ՝ Րիւշտիի կը հերքէր օտար թղթակիցներուն, թէ որեւէ կերպով Թուրքիա չի ձգտիր Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ իր մուտքը պատրաստել, հոն կազմելու համար պետութեանց նոր խմբաւորում մը: Պարզ է սակայն թէ խմբաւորումը կազմուած է արդէն Ազգ. Դաշնակցութենէն դուրս եւ ոչ ձգտումներով անոր դէմ:

Իսկ Ռուսիա, ինչպէս ըսինք քաղաքական այս սադրանքներուն մէջ կը հետապնդէ տնտեսականին հետ նաեւ քաղաքական նպատակներ:

Ըսուեցաւ թէ Լիտվինոֆի Միլան այցելութեան թաքուն նպատակն էր Հունգարիոյ կողմէ Խորհրդ. Միութեան ճանաչումը պատրաստել: Իտալիոյ միջնորդութիւնը այդ ժամադրութեամբ, ցարդ ձախողած էր: Իսկ այս անգամ թուրք արտաքին նախարարն է որ նոյն խաղը կը փորձէ Պուլկարիոյ մէջ: Ճանապարհին յաջողութիւնը այս կամ այն երկրին մէջ անշուշտ, մէկ կողմէ ի նպաստ Իտալիոյ Պալքաններու մէջ կը տեղաւորէ նոր ոսոխ մը ընդդէմ Ֆրանսայի եւ անոր քաղաքականութեան, միւս կողմէ կը զօրացնէ Ռուսիոյ դիրքը, որուն շնորհիւ, իր վտանգաւոր հետապնդումներուն համար նոր ասպարէզ մը եւս գտած կ'ըլլայ:

Մոսկուայի-Հռոմի եւ էնկիւրիի միացեալ խաղը չափազանց թափանցիկ է եւ մեծ սպառնալիք մը կը կազմէ Ազգերու Դաշնակցութեան գործին:

Մ. Ե.

ԹՈՒՐՔԻԱ-ԵՒՐՈՊԱ ԴԷՄ ԴԷՄԻ ՀԻՆ ԱՏԵՆ ԶՐԱՀԱՒԻՐ ԿԸ ՂՐԿԷԻՆ

Ջէքէրիա պէյ *Սօն Փօսթայի* մէջ կը գրէ պարտքերու խնդրի մասին.— Հիմա դէմ դէմի կը գտնուինք եւրոպայի հետ: Այս խնդրին մէջ եւրոպացիները կը շարունակեն իրենց աշխարհաքաղաքական հին մտայնութեամբ շարժիլ, եւ կ'ուզեն որ իրենց ամէն հրամանին առջեւ գլուխ ծռենք ու ամէն պայման ընդունինք: Հիմա, փոխանակ զրահաւոր դրկելու մեր ծովեզերքները, ինչպէս կ'ընէին առաջ, մեզ վախցնելու համար կը սպառնան թէ աշխարհի պիտի ծանուցանեն որ չենք ուզեր մեր պարտքը վճարել:

Ոչ ոք իրաւունք ունի երկրին տնտեսութիւնը վտանգելով վճարել այն դրամները որոնք փոխ առնուած էին փտիշահներու եւ խալիֆաներու իշխանութիւնը տեւականացնելու համար, շետեւաբար, կառավարութիւնը սկսալ մը ըրաւ 1928ին ընդունելով հին պարտքերու վճարման սկզբունքը, սակայն, այսօր անկարելի է չգնահատել ընթացքը զոր կառավարութիւնը բռնած է եւրոպայի դրամատէրներուն դէմ: Ըսվէթ փաշայի դահիլիճը մինչեւ հիմա յաջողեցաւ եւրոպայի աշխարհականներու դէմ մղած իր պայքարին մէջ, եւ այսուհետեւ ալ բովանդակ ազգին օժանդակութիւնը պիտի վայելէ այս պայքարին համար:

3 ԽՄԲԱԿԻ ՋՐՈՅՑՆԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐՋ

Խալքի երեք խմբակի բաժնուելու լուրը, որ Ագշամ հրապարակ նետեց, Թերթերը կը զղաղեցնէ դեռ եւ էնկիւրիէն շարունակ ճշդումներ կը ղրկուին: Հաստատուած է թէ այս մասին խօսակցութիւն մը տեղի ունեցած է Սաւառնակի Համաժողովի ընթացքին, Ազգ. ժողովի նախագահ Քեազըմ փաշայի ներկայութեան: Խօսակցութիւնը կատակով մը սկսած է: Սէրպէսթի ընդհ. քարտուղար Նուրի պէյի հարցուցեր են թէ ինչ դիրք պիտի բռնէ ասկէ վերջ Ազգ. ժողովին մէջ: Իսկ ան պատասխաներ է ըսելով. «Ես անկախ պիտի մնամ, դուք ալ, եթէ կ'ուզէք, խմբակներու բաժնուեցէք:

Այս խօսքին վրայ, կարծիքի փոխանակութիւն տեղի ունեցեր է, այս տեսակ բանի մը կարելիութեան մասին:

Քեազըմ փաշա ալ Ագշամի Թղթակցին յայտարարած է թէ ստոյգ է որ այդ տեսակ խօսակցութիւն մը տեղի ունեցած է, բայց եղածը մտքերու փոխանակութիւն մըն էր միայն:

ՀԱՄԱՁՆԱՒԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Դաժտակոսի «Էքօ տը Տաժաս» Թերթը կը գրէ իր նոյ. 25ի Թիւին մէջ.—

Հալէպի մէջ երեւան հանուած համաձնաւարարական բլիվէնյատնի եղաւ թէ՝ Սուրիոյ մէջ համայնավարութեան օճախը հայ գաղթականներուն մէջ կը գըտնուի:

Տակաւին չի գիտցուիր որ ուղղակի յարաբերութեան մէջ են Մոսկուայի հետ, թէ՝ պարզապէս Մերձ. Արեւելքի համայնավարական պրոպականտաւի գրասենեակին հետ, որուն կցուած են Պաղեստինի Սիոնիստ համայնավարները:

Խիստ հրամաններ տրուեցան մօտէն հսկելու համար համայնավարական շարժումներուն, անոնց գործունէութեան եւ հետապնդելու կասկածելիները:

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ԹԱՐՏԻՒ. ՏԱՊԱԼԱՆ

Ֆրանսական ծերակոյտի վերջին նիստին մէջ, ծերակուտական Հէրի հարցապնդում ուղղած էր կառավարութեան ընդհ. քաղաքականութեան շուրջ, վարչապետ Թարտիէօ բոլոր քննադատութեանց պատասխանեց, եւ պահ մը կարծուեցաւ թէ կրցած է ծերակոյտի վստահութիւնը շահիլ. բայց Պ. Թարտիէօյի ճառէն յետոյ, յաջորդաբար միջամտեցին ուրիշ ձախակողմեան երեսփոխաններ որոնք ուժգնօրէն հարուածեցին դահլիճը: Ամէնէն վերջ, խօսք առաւ ձախ ռամկավարներու նախագահ Պիէնվընիւ—Մարթէն, որ յայտարարեց իր խումբին կողմէ թէ վստահութիւն չպիտի յայտնէ կառավարութեան, որովհետեւ կը հաստատէ թէ հանրապետութեան հիմնական սկզբունքներուն եւ դահլիճի քաղաքականութեան միջև հակադրութիւն կը տեսնէ ու կասկածի եւ երկդիմութեան քաղաքականութեան տեղ յայտարարեց ան, կ'ուզենք դնել քաղաքականութիւն մը, որ ձգտի հետապնդել ընկերային յառաջդիմութեան գործը:

Պ. Թարտիէօ վստահութեան խնդիր յարուցած ըլլալով, քուէարկութենէն յետոյ յայտնուեցաւ թէ 139ի դէմ 147 ձայնով՝ դահլիճը կը մնայ փոքրամասնութեան մէջ:

Նոյն օրն իսկ դահլիճը իր հրաժարականը ներկայացուց հանրապետութեան նախագահին որ արդէն իսկ յաջորդ դահլիճի կազմութեան համար խորհրդակցութեանց սկսած է:

Նկատի առնելով որ ֆրանսական խորհրդարանը չունի յըստակ մեծամասնութիւն, չի կարծուիր թէ քանի մը օրուան ընթացքին, կարելի պիտի ըլլայ յաջողցնել յաջորդ դահլիճին կազմութիւնը:

Թեվֆիք Րիւշտի Պուլկարիոյ մէջ

Թուրք արտաքին նախարարը, ընդունելով օտար մամուլի ներկայացուցիչները, իր հիացումը յայտնեց իրեն հանդէպ Պուլկարիոյ կողմէ ցոյց տրուած խանդավառ ընդունելութեան եւ կրկնեց թէ Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը կայուն եւ անփոփոխ, վճռապէս դէմ է դաշնակցութեանց կազմութեան եւ պետական խմբակցութեանց, որոնք իրարու դէմ կը կանգնին. բայց դրացի երկիրներու հետ բարեկամական յարաբերութեանց ամրացումը կը փնտռէ, ինչպէս նաեւ հեռաւոր երկիրներու հետ: Պատասխանելով այն հարցման թէ Թուրքիա պիտի միջամտէ՞ Պուլկարիոյ եւ Յունաստանի միջեւ, կարգադրելու համար անոնց առկախ խնդիրները, Թ. Րիւշտի յայտնեց թէ նման միջամտութիւնները ուրիշներու գործն է, աւելի ընտսակար են քան թէ օգտակար, բայց նկատելով ստեղծուած նպաստաւոր մթնոլորտը, յոյս յայտնեց թէ պուլկարեւյոյն վէճերն ալ իրենց կարգին պիտի հարթուին, ինչպէս հարթուեցան Թուրքեւյոյն վէճերը վեց տարի տեւող բանակցութիւններէ վերջ:

Զրոյց կը ղրկէր թէ Թուրքիա, ուրիշ կարգ մը պետութեանց հետ համախորհուրդ, կը պատրաստէ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ իր մուտքը, հոն կազմելու համար պետութեանց նոր խմբաւորում մը: Րիւշտի կը յայտնէ այս առթիւ, թէ Թուրքիա որ Ազգերու Դաշնակցութեան անդամ չէ, կը հետապնդէ համեստ եւ իրապաշտ քաղաքականութիւն մը և չպիտի փափաքէր իր ուժերէն վեր դերեր ստանձնել:

Թէվֆիք Րիւշտի եւ իր հետեւորդները չորեքշաբթի օր մեկնեցան դէպի էնկիւրի:

Բաժնետէրերուն տարօրինակ վեհ ընթացքը

Կ'ՈՒԶԵՆ ԴՐԱՄԱՊԷՍ ՃՆՇԵԼ ՄԵԶ

«Սօն Փօսթա» այս խորագիրներուն տակ կը գրէ.— Ինչպէս յայտնի է, տարակարծութիւն մը կայ մեր եւ Հանրային Պարտքի բաժնետէրերուն միջեւ: Անոնք կ'ուզեն որ նեղուինք, մնանկանանք, եւ սակայն վճարենք իրենց առնելիքը: Մինչդեռ մեր ալ կարծիքը սա է.— Ասկէ առաջ կնքուած պայմանագրութիւնը այսօր ծանր է մեզի համար եւ եթէ անոր համաձայն վճարում ընենք, շատ գէշ կացութեան պիտի մատնուինք: Բայց այն միջոցին, երբ անոնք դրամ կ'ուզեն եւ մենք ալ լուծման եղանակ մը, ահա մեր ձեռքը անցաւ «Տէպա» Թերթը որ հինէն ի վեր ծանօթ է իբր հակաթուրք օրկան մը: Բաժնետէրերը այս Թերթին մէջ յայտարարութիւն մը հրատարակած են, որով պարզապէս կը յանձնարարեն որ միջազգային սեղանաւորական հրապարակը ոեւէ վարկ չընէ մեզի:

Օտար բաժնետէրերը, նկատի առնելով ծագած տնտեսական տագնապը, պարզապէս կ'ուզեն ճնշել վեր վրայ: Իրենց յայտարարութիւնը Հավաս գործակալութեան միջոցաւ ամբողջ աշխարհի հաղորդուած է:

Այլեւս պարզ է թէ ինչ ընթացք պէտք է բռնել առնելիքերուր մը հանդէպ որ այս տեսակ զէնքերու կը դիմէ.— Բացարձակապէս ոեւէ բանակցութիւն չկատարել: Այս մարդիկը որոնք իրենց տոկոսի հաշիւներով մինչեւ հիմա քանի մը պատիկը ստացած են իրենց դրամին, այս խեղճ ազգին կաշի՞ն քերթել կ'ուզեն:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՊՏԻԼ ՀԱՄԻՏԻ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՈՒՍՈՒԼԻ ՔԱՐԻՒՂԻՆ ՏԷՐ Կ'ԵԼԼԷՆ

Սուլթան Ապտիւլ Համիտի ժառանգորդներէն 27 էմիրները եւ 20 Սուլթաններ դատ բացած են ասգլիական կառավարութեան դէմ, որով կը պահանջեն իրենց բաժինը Մուսուլի քարիւղէն, առարկելով որ Սուլթան Համիտ ժամանակին գնած էր այդ նաւթահորերը, գիտնալով թէ ապագային շատ թանկարժէք պիտի ըլլան անոնք: Շարուստ եւ դրամատէր ընկերութիւններ մեծ գումարներ կը տրամադրեն անոց այժմէն, դատը շահելու պարագային ստանալու պայմանաւ:

Անգլիացիները սակայն կը յայտարարեն որ Թուրք արդի կառավարութիւնը ժամանայն է իրենց եւ իրենք գնած են զայն:

ԹՈՒՐՔ ՄԵԾԱՒԱՐՆԵՐ

ՊԻՏԻ ՄԵՌՑՆԷԻՆ...

«Էլ Աիրար»ի Պոլսոյ Թղթակիցը կը գրէ.—

Պոլսոյ մէջ գաղտնի ոստիկաններ 8 Հայեր ձերբակալեցին, որոնցմէ մէկը կղերական մըն է: Անոնց համար 10 օրուան բանտարկութեան վճիռ տրուած ըլլալով հարցաքննիչ դատաւորի կողմէ, խնդիրին էութիւնը խիստ գաղտնի կը պահուի: Բայց կը հասկցուի որ անոնք կառավարութեան կարգ մը մեծ դէմքերը ոպաննելու համար դաւադրութիւն մը կազմակերպած էին:

«Մէլլիէթ» Թերթը կը գրէ որ ոստիկանական տնօրէնութիւնը Պոլսոյ Պատրիարքը հրաւիրած է հարցաքննութեան համար, որովհետեւ ձերբակալուած կղերականը Պատրիարքարանի քարտուղարն էր:

ՏՔՐՈՒՆԻ ՔՏՏԻՐԵԱՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Շորեքշաբթի 25 նոյ.ի «Լա Սիբի»ի մէջ կը կարդանք.

Ոճրադատ առեանը երէկ նիստ գումարեց հետապնդելու համար Հնչակեան լիտր Տքրունի Քէտէրեանի սպանութեան վերաբերեալ խնդիրները: Իբրեւ ոճրագործ կ'ամբաստանուի Ստեփան Սանդուրեան, որ կը կոչուի Քիւչիւք Ստեփան՝ հայ հետաքրքիրներու մեծ բազմութիւն մը կար:

Քերքուքի դատարանին առեանին ղրկած պատասխանը չկըրցաւ ցոյց տալ թէ ամբաստանեալը, 17 յունուար 1929, ոճիրի վայրկեանին Քէրքուք կը գտնուէր թէ ոչ:

Երեք պատանիներ եկան յայտարարելու դատարանին՝ որ անոնք տեսած են Սուրիոյ փոդոցէն փախչիլը, աջ ոտքէն կաղացող երիտասարդի մը:

Շորրորդ վկայ մը, Վարդան 4 տարուան բանտարկութեան դատապարտուած, եկաւ յայտնել իր կասկածները (?) մեղապարտին ինքնութեան մասին:

Նիստը յետաձգուեցաւ:

ՊԵՐԼԻՆԻ ԱՆԴՈՐՏՆԵՐԸ ԿԸ ԿՌՒԻՆ

ՊԵՐԼԻՆ, 4 դեկտ.— Համայնավարներու եւ անգործներու կողմէ կազմակերպուած հաւաքոյթի մը վերջաւորութեան, ցոյցեր տեղի ունեցան Պերլինի ժողովրդական թաղերուն մէջ:

Ցուցարարները փորձեցին կտրել ոստիկանական շղթան, որ կը պաշտպանէր նախարարներու եւ խորհրդարանի թաղին անցքը: Ոստիկաններու կողմէ ետ մղուեցան, բայց քիչ անդին աւելի ուժեղ կերպով կազմակերպուած, փորձեցին դէպի Պերլինի քաղաքապետարանը երթալ: Սակայն կրկին ետ մղուեցան ոստիկաններուն կողմէ: Քարկոծուեցան ոստիկան փոխադրող ինքնաշարժները: Երկու կողմէն բազմաթիւ վիրաւորներ կան:

Զ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀՆԳԱՄԵԱԿԸ

Այս ամիս կը լրանայ Զ. Ե. Ո. Միութեան հնգամեակը։

1925 դեկտ. 17ին էր, որ խումբ մը չափահաս որբեր հիմը դրին այս կազմակերպութեան, Փարիզի մէկ անկիւնը։ Հինգ տարի է անցեր արդէն, եւ այսօր այդ Միութիւնը դարձած է կորովի կազմակերպութիւն մը, որ ունի աւելի քան քսան մասնաճիւղ։ Ան իր ոտքերը դրած է բոլոր հայ գաղութներուն մէջ, Ֆրանսայէն մինչեւ Սուրիա, Յունաստանէն մինչեւ Ամերիկա։ Ահա թէ ինչո՛ւ պարտք սեպեց ոտնել իր հնգամեակը (գալ շաբաթ օր 13 դեկտեմբերին), ճիշդ ինչպէս աշխատաւորը իր հունձքէն յետոյ կը նստի զոհանալու համար պահ մը։ Առաջին հունձքն է այս հնգամեակի գործունէութիւնը, որ Զ. Ե. Ո. Միութիւնը կը ներկայացնէ այսօր։ Մենք վստահ ենք թէ իր տասնամեակը 10 անգամ աւելի մեծ գործունէութեան մը պատկերը պիտի բերէ մեզի։ Կորովի եւ խանդավառ յետպատերազմեան սերունդն է, որ կազմուեցաւ 1920էն ասդին եւ արդէն կը փորձէ ցոյց տալ իր դիմագիծը։

Զ.Ե.Ո.Միութիւնը ժանկապարտէզի Միութիւն մը չէ, որ մարզախաղերով եւ նման զբօսանքներով հաճոյք եւ գուարթութիւն պատճառէ ծնողքներուն։ Զ. Ե. Ո. Միութիւնը ցուցանք ալ չէ, որ քանի մը հայրենասիրական երգեր կանչէր փողոցներու մէջ, դրօշ շարժէր հանդէսներու պահուն աման ամբոխավարութեան համար։ Զ. Ե. Ո. Միութիւնը արտայայտութիւնն իսկ է գաղափարի մը, գործադրութիւնն է ցանկութեան մը, երբ յանուն այդ դրօշին բանտ կը մտնէ, չի ձգեր այնտեղ դարձեալ դուրս կը հանէ, եւ ի գին ամէն տառապանքի, նոյնիսկ կռիւի՝ կը պաշտպանէ հայրենիքի գաղափարը։

Վասնզի Զ. Ե. Ո. Միութիւնը կազմակերպութիւնն է այն հայորդիներուն, որոնք տեսան իրենց ծնողքին ահը Շապին-Գարահիսարի, Զէյթունի, Վանի, Հաճընի եւ միւս բոլոր արիւնահեղ հերոսամարտներուն մէջ կամ տաժանելի անապատներուն վրայ։ Այդ հայորդիները ժամանցի համար չէ, որ իրարու քով կուգան, այլ հող ուզելու համար միայն։

Այս Միութեան անդամները գործնական ոգի ունին, ճառ եւ խօսք մտիկ չեն ըներ, այլ միայն գործ կ'ուզեն եւ բազուկ կը շարժեն։ Այդ գործասիրութեամբ եւ ձեռներէցութեամբ էր, որ հիմը դրին իրենց օրդանին, երկունքին, գործնականութեան այդ ոգիով էր, որ հիմնեցին տպարան մը, վաֆագնեան տպարան։ Կը յիշէք անշուշտ ձեռնարկը Զ. Ե. Ո. Միութեան Պէյրութի մասնաճիւղին, որ կ'ուզէ հրաշալի յուշարձան մը կանգնել Տէր Զօրի հայ նահատակներուն համար։ Իրենց խօսակցութեան ընթացքին, երբեք չէք լսեր անոնց բերնէն բացատրութիւն մը, որ բնազանցական դրօշմ ունենայ, արտայայտութիւն մը, որ անիմաստ բառակոյտ մը ըլլայ, ինչ որ կ'ըսեն՝ շօշափելի է, ինչ որ կը պահանջեն՝ կարելի է, ինչ որ կը ծրագրեն՝ գործնական է։ Ոչ մէկ օգնութիւն դուրսէն, միայն իրենց միջոցներուն կ'ապաւինին անոնք։ Կարծես ձգտումն ունին ամէն պահանջ գոհացնելու իրենց ընդունակութիւններով։ Հինգ տարի չեղաւ տակաւին, բայց ահա թերթերը կը գրեն թէ որբերը կ'երեւին ամէն տեղ — մինչեւ հաւասարարանները։ Այսօր որբերու այդ բազմութենէն ներկայացուցիչներ կան բժշկական եւ արհեստագիտական վարժարաններու մէջ։ կան որբեր, որ կը հետեւին զինուրական առպարէզին, ուրիշներ օդանաւորդութեան, ուրիշներ հողագործութեան։ Մասնաւորաբար այս վերջին ասպարէզին մէջ մեծ նուաճումներ կատարած են անոնք. ահա թէ ինչո՛ւ Զ. Ե. Ո. Միութեան կեդր. վարչութիւնը ծրագրած է հիմնել գաղարակ մը։ Գաղարակը մեծ դեր պիտի խաղայ այս կազմակերպութեան մէջ։ Գաղարակը, իբրեւ արդիւնաբերութեան գեղեցիկ միջոց, ոչ միայն նիւթապէս պիտի նպաստէ Միութեան, այլ նաեւ պիտի դառնայ տուն մը, (եթէ կ'ուզէք մանրանկար հայրենիք մը), ուր պիտի խրբուին նոր գաղտագրուած որբերը, գործազուրկ րնկերները, եւ ուր պիտի տեղի ունենան դասախօսութիւններ, նաեւ... ամուսնութիւններ։ Որբերու Միութեան գաղարակը հետզհետէ պիտի դառնայ կազմակերպութեան գեկավարութեան գործիքը։

Մի՞թէ այս ուղեգիծը չի արբագրերային սխալը ըմբռնուած, որ շատեր ունին որբերու միութեան մասին, անոր վերագրելով գութի եւ կարեկցութեան գաղափար մը։ Ընդհակառակն, ուժի եւ ինքնաբաւ աշխատանքի Միութիւնն է ան, եւ եզական Միութիւն մը, որ որբերը կ'առաջնորդէ դէպի ... ճակատ հայրենիքի համար։

Երկունքի մէջ գրուեցաւ թէ նորութիւն մը չէ այդ նպատակը։ Մօտաւորապէս 70 տարի առաջ, արեւելեան Եւրոպայի մէկ անկիւնը նետուած հայ գաղութի մը մէջ ստեղծուած էր կազմակերպութիւն մը, որ զինուորական նկարագիր ունէր (կտրիճ կը կոչուէին անդամները)։ Աւելի յետոյ Մինաս Զերազն էր, որ կը խօսէր չարքաշական ընկերութեան մասին։ Ու վերջապէս, եթէ այսօր հայ որբերը կը փորձեն դառնալ զինուորաքաղաքացիներ, նոր բան մը չէ դարձեալ։ Ամէն ազգ այդպէս կը շարժի։ Մեր երիտասարդութիւնը երբեք, զէթ միտքով, պատրաստուած չէ զինուրական կրթութեամբ։ Իսկ որբե՞րը, որոնց մէջ ընդոծին է վրէժխնդրութիւնը։ Կ'ուզէ՞ք որ տակաւին անոնք ծառայեն Հայերու կամ Ամերիկացիներու շահագործութեան։ Գաղտնիք չէ հիմա թէ ինչե՛ր կատարուեցան տաժերիկեան եւ հայկական որբանոցներուն մէջ։ Կարդացա՞ծ էք Գրիգոր Զօհրապի փոստալը. —Ժամանակ մը այդ սպասուհիները կը հալթայթէին հայկական գաւառները (Պարտիզակ, Արաբանպէկ)։ Իսկ այսօր այդ դերը կատարելու կը կանչուին հայ որբուհիները։ Հայ հարուստներու տուներուն մէջ նոր հասած երիտասարդին համար, — որպէսզի «զէշ տեղերը» չերթայ, — անտէր ու համր մէկը պէտք է անշուշտ։ Եւ վերջապէս կարդ մը վարժապետներու, խումբ մը Ամերիկացիներու համար պաշտօններ պէտք են, եւ որբերու անունով բացուած պաշտօն մը խանութէ մը աւելի շահաբեր է։ Այնտեղ որբերը ապրանքներ են միայն։ «Ազգասիրութի՞ւն» կը կարծէք որբերու անունով կատարուած շատ մը «գործերը»։ Օ՛, բերան բանալ մի տաք։

Այդ անպարկեշտ ճամբան երբեք փորձուած չէ ուրիշ ազգերու մէջ։ Մեր դարաւոր թշնամին, Թուրքիան իսկ դասկուտայ մեզի, երբ իր որբերը կը հաւաքէ եւ անոնց կուտայ զինուրական կրթութիւն մը։ Գուլէլիի զինուրական վարժարանը թուրք որբերն են, որ կը լեցնեն։ Եւ այդ զինուրական վարժարանի շրջանաւարտներն են, որ կը կազմեն թուրք զէնքի փառքը, թուրքիոյ տաղանդաւոր զինուրական հրամանատարները։ Եւ լիշենք Ֆրանսան, որ իր որբերը կ'առաջնորդէ զինուրական վարժարանները։ Ecole Hériot կը կոչուի Լա Պուասիէրի դպրոցը, որ կ'ընդունի 5 տարեկան որբերը եւ զանոնք կը պատրաստէ զինուրական վարժարաններու համար։ Ծիննսթէրի մէջ Ecole des pupilles de la marine որ կը պատրաստէ միշտ 500 որբ, 7— 14 տարեկան, իսկ Ecole des Mousses՝ 14 — 17 տարեկանները, զորս կը պատրաստեն ծովային զինուրութեան համար։

Ուրեմն շատ չտեսնել՝ երբ հայ որբերը զինուրական նախասիրութիւն ունին, զոնէ կը պատրաստուին միտքով։ Եւ յետոյ, ձեզմէ բան մը կ'ուզե՞ն։ Հայ ժողովուրդին կը մնայ զէթ հավակրանքով դիտել հայ որբերուն ինքնապատրաստութեան շարժումները։ Տեսէ՛ք, մարդու բան չըսած՝ ահա ուրեմն նուագախումբ մըն ալ։ Պիւեանքուրի որբերը, որոնք կազմած էին եփրատ նուագախումբը, կը միանան մայր կազմակերպութեան։ Եւ Զ. Ե. Ո. Միութեան կեդր. վարչութիւնը, զօրացնելու համար այս նուագախումբը, Մարսէյլի որբերուն նուագածներն ալ բերել տալով՝ մտադիր է կազմել զօրաւոր նուագախումբ մը Փարիզի մէջ։

Ո՞վ է որ բարեկամ չէ այս տղոց։ Կարելի՞ բան է բարեկամ չըլլալ։ Չէ՞ որ անոնք իրենց կազմակերպութեամբ կը խորհրդանշեն հայ հայրենիքը։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԲԵՄ

Comédie Française*ը անցեալ երկուշաբթի՝ ֆերեկոյթին ներկայացուց իբրեւ* Répition Générale*, մամուլին եւ հրաւիրեալներու համար եւ ընտրուած բազմութեան առաջ* Ch. Vildrac*ի մէկ նոր կոմեդիան,* «քէն»*ը (*La brouille*) որուն կ'ընկերանար վիլիէ տը լ'Իլ Ատանի մէկ արար տուամը —* «ընդվզումը» — La Revolte*։*

Վիլտրաք կը խոստովանի որ իր նոր գործը արտաքոյ կարգի եւ ֆնդող պարագաներու վրայ չէ հիմնաւորած, այլ պարզ երեւոյթի մը, քսան տարիներէ ի վեր մտերիմ երկու բարեկամներու քէնին՝ եւ երկու ընտանիքներու միջեւ այդ քէնին պատճառած շարք մը հոգեկան փոթորկումներու եւ նըկարագիրներու ուսումնասիրութեան վրայ, ուսումնասիրութիւն մը որ հեղինակը տարած հասցուցած է իր ամէնէն հեռաւոր եւ ճշգրիտ սահմաններուն, bon enfant վիրաբոյժի մը նշդրակով՝ բայց միշտ ժպիտը շրթունքին։

Կապրիէլ Գէն (Léon Bernard) *ճարտարապետ, եւ Անտրէ Պաքէ (*Henri Dumas*) քսան տարուան մտերիմներ են իրենց ընտանիքներով մտերմութիւն մը որ ազգականութեան պիտի վերածուի շուտով, ճարտարապետին որդիին եւ Ցիւմայի աղջկան ամուսնութեամբ։*

Ցիւմա իբրեւ գործի մարդ, հսկայ շինութիւններու ձեռնարկող, ստիպուած կը զգայ ինքզինք ճաշի հրաւիրել պատգամաւոր մը (L. Dubosq) *որուն հանդիպումը եւ ներկայութիւնը վիրաւորանք մը կը համարի ճարտարապետը։*

Պատգամաւորին մեկնումէն յետոյ երկու բարեկամներու մէջ կարծիքներու եւ դատողութիւններու ընդհարումը կը սկսի։

Ճարտարապետը շիտակ եւ անյողդողդ է բարոյական սկզբունքներու մասին։ Ցիւմա իբրեւ գործի մարդ ստիպուած է սակայն քաղաքական ազդեցիկ անձնաւորութիւններու հետ շփուիլ եւ նոյնիսկ խնկարկել, յաջողցնելու համար ձեռնարկներ՝ որոնք կախում ունին պաշտօնական շրջանակներու որոշումներէն։

Հակաճառութիւնը կը հասնի հետզհետէ այնպիսի աստիճանի, որ երկու բարեկամները կը կորսնցնեն իրենց պաղարիւնութիւնը, կը մոռնան պահ մը քսան տարուան մտերմութիւնը, կը փոխանակեն վիրաւորական խօսքեր նուաստացնող ածականներ— այդ բոլորը երկու կիներուն եւ երկու զաւակներուն ներկայութեան — եւ տեսարանի մը մէջ՝ ուր երկու նախկին բարեկամները գիրար կը հարուածեն բառերով գրեթէ կուրծք կրծքի, վերջին վիրաւորանք մը բերնին՝ ճարտարապետը կը մեկնի իրեններով, խզելով իր քսանամեայ բարեկամութիւնը։

Անմիջապէս ըսեմ՝ որ այդ հետզհետէ զարգացող քէնի տեսարանը մինչեւ իր գնդող վախճանը երկու արուեստագէտները տարին աննման կատարելութեամբ եւ տաքութեամբ, կատարելութեան վերջին սահմաններուն հասցնելով հոգեկան վրդովումներու աստիճանաւորումները եւ երանգները, գրալեցնելով հանդիսականները։

Երկրորդ վարագոյրին կը գտնենք ճարտարապետը եւ տղան իրենց studioին մէջ։ Քէնին հակազդող երկու թարմ հոգիները կը հսկեն սակայն, իրենց մէջ նորդ ունենալով հեռախօսը...

Երկու նախկին բարեկամներու կիներն ալ անգործ չեն։ Եւ կը սկսի ծածուկ աշխատանք՝ մը բարեկամութեան ոստայնին բրդած թելերը կապկպելու, սիրուն աշխատանք մը, գրաւիչ տեսարաններով եւ սրամիտ, հաճելի խօսակցութիւններով համեմուած, քօղամերկելով իւրաքանչիւրին ներքինը, գոյգ տալով իրենց հոգին, անսեթեւեթ, առանց ծեքծեքուժի, քանի որ հարցը մտերմիկ է, եւ առիթ չկայ հասարակութեան մը առջեւ ցուցադրելու պայմանագրական կեցուածքներ։

Եւ կը պատահի՝ ինչ պիտի պատահէր, ինչ որ կը գանկային երկու հակառակորդներն իսկ։

Իրենց շուրջը լուիկ գործողները կը յաջողին կրկին դէմ դիմաց բերել՝ այս անգամ ճարտարապետին տունը՝ երկու նախկին մտերիմները, որոնց հանդիպումը խաղին ամենագեղեցիկ կտորներէն մէկն է դարձեալ։

Քիչ մը շփոթած, վարանոտ, բառեր կարճ եւ անհոգի, յետոյ խօսակցութիւնը կ'արագանայ, կը մտերմանայ նոր ձեռնարկի մը շուրջը որուն յաջողութեան համար խորհուրդներ կուտայ ճարտարապետը։ Պահ մը կայ, որ երկու մտերիմները փոխադարձաբար կը ձգնին այս անգամ իրարու արժանիքները գերագնահատել, արժէքաւորել, եւ այդ պահը իր մարդկային զգացումներու ճշգրիտ վերարտադրութեամբ հոգիի մանկական ժպտութեան արտայայտութեամբ աչդ երկու չափահաս եւ ապրած մարդկանց քով՝ յուզիչ է եւ զմայլելի։

Եւ ձեռքերը կ'երկարին ինքնաբերաբար, թեւերը կը բացուին երկու մտերիմները կը զգան իրենց սրտերուն ներդաշնակ եւ անխռով բաբախումը։

Թարեկամութիւնը կրկին կը հովանաւորէ երկու ընտանիքները, որոնք կը կազմեն երեք ներդաշնակ զոյգեր՝ կրկին սերտօրէն միացած։

Ճակատագրել հեշտանքի այն գործին բոլոր նրբութիւնները եւ հմայքը՝ չպիտի փորձեմ, որովհետեւ անկարելի է. պէտք է տեսնել պէեռնարի եւ Ցիւմայի անզուգական խաղը, ապրիլ անոնց ստեղծած տպաւորիչ մթնոլորտին մէջ, լսել հեղինակին գեղեցիկ լեզուն, եւ տեսնել բեմադրութիւնը — որ պէեռնարինն է — ըմբռնելու համար գործին գեղարուեստական արժէքը։

Խանդավառ եւ անվերջ ծափերու մէջ էր որ պ. պէեռնար եկաւ հասարակութեան յայտնելու հեղինակին անունը, որ ողջունուեցաւ ծափերու կրկնապատկումով։

ՀՐ. ԱԼԵԱՆԱՔ

ՀԱՑ ԿԵԱՆՔԸ ԱՆԿԻԷՆԻ ՄԷՋ

Թարեկեցիկ, սեփականութեան եւ հարստութեան տէր, եւ ընդհանրապէս հաստատուն գործ ունեցողներէ կազմուած, Թուլական տեսակէտով պատկառելի գաղութ մը ունինք հոս։

Թազմաթիւ տիտղոսաւորները ունինք, որոնք մինչեւ այժմս ալ կ'ոգեւորուին յիշելով իրենց անցեալը, ազգային-պետական, հանրային կուսակցական եւ առեւտրական մարզերուն մէջ։

Այս բոլորին հետ սակայն, դարձեալ այստեղ հայ կեանքը, այնպէս ինչպէս կ'ըմբռնենք ընդհանրապէս չկայ հոս, ի փառս, ամէն տեսակի տիտղոսաւորութեան։

Ճիգերը որ կը գործադրուին հայաշատ կեդրոններուն մէջ, յանուն մեր ազգային գոյութեան պահպանումին, դժբախտաբար ո՛չ միայն խորթ այս միջավայրին համար, այլ եւ գուցէ շատեր կը նկատուին աննպատակ եւ աւելորդ։

Ու այս է պատճառը հասկնալու, որ հոս հնարաւոր միջոցներն իսկ չօգտագործուիր ի խնդիր հայ նոր սերունդի փրկութեան, եւ մեր ազգային բազմազան կարիքներու բաւարարման։

Արդար ըլլալու համար սակայն հարկ է խոստովանիլ, որ կան քանի մը անուանական կազմակերպութիւններ, որոնք սահմանափակուած որոշ շրջանակի մը մէջ, կը գոհանայ տարին անգամ մը պնակ պտոյտներ միակ կազմակերպութիւնը սակայն, որ քիչ մը աւելի կենդանութիւն ցոյց կուտայ, այդ Հ. Մ. Ը. Մ. ի տեղիս մասնաճիւղն է։ քանի մը տասեակ երիտասարդներէ եւ հասուն հայրենակիցներէ կազմուած այս կազմակերպութիւնը, երկու տարիէ ի վեր կարելին կը գործադրէ իր գալուկներու խումբերով մեր երկսեռ մանուկները հաւաքել ոչ միայն իրենց մայրենի լեզուի, այլեւ իրենց ազգային կեանքին հետ։ Ասկէ առաջ ունէր որպէս գնդախաղի առանձին խումբը, որ սակայն լուծուած է վերջին շրջանին։

Ինչպէս շատ մը հայ կազմակերպութիւններ, այս միութիւնն ալ իր նիւթական միջոցներու կարեւորագոյն մասը կը քաղէ թատրէ իր տարեկան ելեկտ գողովրդական հանգանակութեան գործնապէս այս միութեան դէպ կ'արտայայտուի գամ, երբ առիթը ներկ Անցեալ տարուան երեկոյթ թական մեծ յաջողութիւն բաւոր փաստը մըն է այս կէտէն։

Այս պարագան սակայ պէս կ'երեւի այնքան ալ չնկատուեցաւ մեր շրջ աւելի խոշոր գործերով պարոններու կողմէն, գոյ սմսեղուկ միջոցներով, Յաջողին. Հ. Մ. Ը. Մ. ի որոշած օրն եւ սրահը ստիպելու համար վերջ մոցած ձեռնարկով հրա գալու։ Նպատակը պարզ էր խորդ տարուան յաջողութ Հ. Մ. Ը. Մ. ի ժողովրդականը յաջողութեան լաւագոյն ականներ ըլլալով, ուրկէ մա Բարեգործականի հաշուին նագրելը լաւագոյն միջոցն ժեցնելու համար այդ պատ րու դիրքը։

Այս եւ բոլոր մեքենա թիւններուն ծանօթ Հ. Մ. Ը. տեղի կուտայ կատարուած տի առաջ վստահ մինչեւ որ վերջին հաշիւով ձեռնա չպիտի ունենար նախորդ տա րու յաջողութիւնը։ Ու այս այն բացարձակ իրողութենէն անգամ մը հոս Բարեգործականի հանդէպ եթէ ո՛չ թշնամա առնուազն վերապահութիւնը հանուր իրողութիւն մըն է։

Շաբաթ օրուան երեկոյ հակառակ բոլոր թափուած քերուն եւ զոհողութիւննե բացառաբար Հ. Մ. Ը. Մ. ի եւ զոհաբերող անդամներու մէն, եկաւ աւելորդ անգամ ալ ապացուցանելու վերեւի մադրութիւնները։ Բարեգործականի տեղական մասնաճիւղի րոնները ո՛չ միայն չկատա իրենց յանձնառութիւնները, եւ իրենց ստանձնած 250 սակներէն միայն 8ը սպա

Այս բոլորէն անկախ ուրա լի է դիտել որ, որ կազմակերպ րը այս տարի իրենց կատ գործադրած էին երեկոյթնե կական գոյն տալու, բան մը նորութիւն է Անկիւնի հա հայ փոքրիկ երկսեռ գայլ րուն խաղերը հայկական գոյներին ձօնուած արտասանութ նը փայլը կը կազմեն օրո հանդէսին։ Ցաջող էր նոյնպէս բաժշտական մասը, շնորհիւ արուեստագէտներուն։ Կ'արժէ շեշտել նոյնպէս, որ այս տարի հը զարդարուած էր առանձին ջողութեամբ — Հ. Մ. Ը. Մ. Բարեգործականի նշանախնդիր եւ խորհրդանիշերով, պ. Ֆ տունի կողմէն։

Փորձը, որ կատարուեցաւ տարի, պէտք է լաւ դաս մը ըլլ Հ. Մ. Ը. Մ. տեղական մ նաճիւղը, առանց ազդուելու անշնորհք եւ անձռուռի խօս նկատի ունենալով տեղական մաններն ու պահանջները, մանաւանդ իր միութեան նորդած նպատակները պէտք լծուի աւելի ընդարձակ եւ գուն աշխատանքի։ Կը կարող ուժեղ եւ ամուր ազգ դառնալ նոր սերունդի մարմնի եւ բարոյական կրթութեան ծին մէջ, եւ նոյնպէս ղեկավ օրական մը այս տեղի հայ կեան քին մէջ ընդհանրապէս։

Հարկաւոր է եւ ժամ մտածել այլեւս այս ուղղութեան ներով ալ, վստահ ապագայ ջողութիւններու։

Ա.

ՆԱՄԱԿԱՀԱՐ

Ջեմմա այդ րոպեին՝ նրա ձախ ականջի ետևից մազերի մեջ ներքին կողմից մի ուռուցիկ, կարմրավուն, ոսկրային ելուստ նկատեց, որ ծածկված էր մազերի հետևից դուրս ցցված մի քանի կարճ մազերով։ Ջեմմա ինքնամոռաց կերպով ձեռքը մեկնեց դեպի ելուստը, որ ուներ ոչ ավելի, քան մեկ սանտիմետր տրամագիծ։

Ղևոնդը ակնթարթորեն ետ քաշվեց, ինչպես մի վիրավոր գազան, որ ուզում է պաշտպանել իր ցավոտ տեղը։ Ջեմման ամաչեց իր անզգուշությունից, ինչպես մի կին, որ ուզում է ծածկել իր մերկությունը։

Հոգեկան ծանր ապրումներ էին։ Նա ամաչում էր իր ամուսնու առաջ, որ ինքն էլ ամաչում էր իր մերկությունից։ Ամաչում էր

Թուրքիա կը պահանջէ հետքել

ՋԱՐԱՄԻՏ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կառավարութիւնը, բաժնետէրերուն տալիք իր պատասխանը պատրաստած է եւ այս օրերուն անոնց պիտի ղրկուի Ֆրանսական դեսպանատան միջոցաւ։

Տրուած տեղեկութեանց համաձայն, պատասխանին մէջ կառավարութիւնը կը յայտնէ թէ յանձնառութիւնները կը պահէ, միայն թէ 1928ի համաձայնագրին համաձայն կարելի չէ վճարում ընել, ներկայ տնտեսական տագնապին հետեւանքով։ Կառավարութիւնը կ'առաջարկէ որ վճարման համար աւելի թոյլատու եղանակ մը (ֆորմիւլ) գտնուի, միայն թէ պայման կը դնէ որ նոր շփումներ ըլլալէ առաջ, բաժնետէրերու ժողովը պէտք է պաշտօնապէս հերքէ Ֆրանս. Թերթերու կողմէ եղած հրատարակութիւնները։

Մոսկուայի դատավարութիւնը

Զորեքշաբթի օրուան դատավարութեան ընթացքին Մոսկուայի դատարանը կարճ հարցաքննութեան մը ենթարկեց երկու վկաներ, որոնք հաստատեն թէ «ճարտարարուեստական կուսակցութեան» կեդրոնական կոմիտէն ուղղութիւն եւ հրահանգ կուտար կազմակերպելու համար քիչիններ, կազմուած՝ հակահեղափոխական նախկին սպաներէ, որոնք կ'աշխատէին զանազան ճարտարարուեստական ձեռնարկներու մէջ, որպէս զի անոնց միջոցաւ խափանարարութիւնը գործադրուի, զինուորական միջամտութեան ընթացքին։

Ընդհ. դատախազը Քրիլենքօ դատարանէն պահանջեց որ դատական թղթածրարին մէջ դրուի Ֆրանսայի նախկին նախագահ Պ. Փուանքարէի յօդուածները, որոնք հրատարակուած են փարիզեան Թերթի մը մէջ, 1930 փետր. 28ին եւ Նոյ.30ին։

Դատարանը յետոյ նիստը շարունակեց դռնփակ, քննելու համար օտար պետութեանց գործակալներու հետ ամբաստանեալներուն ունեցած յարաբերութիւնները։

Ութերորդ դատավարութիւնն է որ տեղի կ'ունենայ եւ երկար ժամեր տեւող հարցաքննութեանց ընթացքին, տակաւին չտրուեցաւ փաստ մը որ հաստատէր անգլիական եւ Ֆրանսական գինեալ միջամտութեան պատրաստութիւնները։

Մոսկուայի դիւանագիտական շրջանակները ընդհանրապէս այն կարծիքէն են թէ դռնփակ նիստը պարզապէս խոստովանութիւնն է թէ դատախազ Քրիլենքոյի ամբաստանութիւնները Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ դէմ անհիմն են։

Իտալիոյ մէջ դաւադրութիւններ

Իտալիոյ զանազան վայրերու մէջ բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կը կատարուին։ Երեք տարբեր խմբակցութիւններ են որ լծուած էին դաւադրութեան ընդդէմ ֆաշիստական վարչաձեւին, յեղափոխական-հանրապետական, համայնավար եւ ազատական ձգտումներով։ Ձերբակալուածներուն մէջ, ինչպէս գրեր էինք երէկ, կան 24 մտաւորականներ, որոնք Լոմպարտիա կը բնակէին։ Կ'ամբաստանուին թէ փարիզի հակաֆաշիստական կեդրոնին հետ յարաբերութեան մէջ էին, բրոնուելեամբ տապալելու համար ֆաշիստ կառավարութիւնը։

Ազատական խմբակցութիւնը որ երեք ամիս առաջ միայն կազմուած էր, գաղտնօրէն կը տպէր եւ ցրուել կուտար յեղափոխական Թերթ մը, որ 9 թիւ լոյս տեսաւ։

Ռուսիա եւ զինաթափումը

ԺԸնեւ, 4 դեկտ.— Զինաթափութեան յանձնաժողովը այսօր կէսօրէ վերջ, նիստ պիտի գումարէր լսելու համար տեղեկագիրը որ պիտի ներկայացուի Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդին։ Բայց տեղեկագիրը տակաւին պատրաստուած չէր լալով, նիստը յետաձգուեցաւ։

Զինաթափութեան պայմանագրութեան նախագիծը տպագրութեան յանձնուած է։

Կ'լսուի թէ Ռուսիոյ ներկայացուցիչը Լունաչարսկի գրած է յանձնախումբի նախագահին թէ չպիտի ստորագրէ պայմանագրութիւնը եւ իրեն պիտի ղրկէ Ռուսիոյ տեսակէտները պարզող յիշատակագիրը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ

Columbia

(En exclusivité)

Լ. ՆՇԱՆԵԱՆ

56 RUE PIAT, PARIS (20e). METRO: BELLEVILLE

ՕՐ. ՋԵՓԻՒՐ ԱՊԷԼԻ

եւ

ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՉԵԱՆԻ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐԸ

Պահանջեցէք մասնաւոր քաթալոկը

Թիւ 1	Ֆավրոս	ՕՐ. ՋԵՓԻՒՐ	ԱՊԷԼ
	Ֆուլ - Ֆուլ	»	»
3	Չօ՛յ նազան իմ	»	»
	Հայրենի գարուն	»	»
4	Հայ դրօշին	»	»
	Աւազակի սէրը	»	»
5	Կիւլի ճան	»	»
	Նոր տարի	»	»
6	Հայրենիք	ԿԱՐԱՊԵՏ	ԷՊԷԵԱՆ
	Միծեռնակ	»	»
7	Գարուն	ՏԻԿԻՆ	ԹՕՓՉԵԱՆ
	Քէմէրս չողեր	»	»
10	Ֆալվորիկ	»	»
	Իմ չինարի եարը	»	»
11	Քէլէր - Ջոլէր	»	»
	Կուժն արա ելայ սարը	»	»

ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՌԻԿ

Հ. Յ. Դ. ԵՒՐ. Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀ.

Ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի, Ընիէր-Պուա Ֆոյոնպի, Պիյեանքուրի, Շավիլի, Ալֆոռվիլի, Սարսէլի, Ռընուվիլ-լէ-Կոնէսի եւ Քաշանի բոլոր խումբերու ընկերները վաղը կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին 120 Bld. Bellevilleի ճաշարանին վերնայարկը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։



Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

ՀՐԱԶԴԱՆ խումբի բոլոր ընկերները կը հրաւիրուին անպայման ներկայ գտնուիլ վաղը կիրակի ժամը 2ին 120 Bld. Belleville ճաշարանին վերնայարկը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԴԱԻԱՌ

ՄԱՐՍԷՑԼԻ պօմպն սէն ժիւլիէնի ջաւարեան ենթակոմիտէի ընկերաթամակրական ֆանդիպումը վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին Bar Heury, Bld. Fauvette, Beaumont, կը դասախօսէ՝ ընկ. Շայկ Սերէնկիւլեան։

ՎԻՆԻի Քրիստափոր խումբի ժողովը վաղը կիրակի ժամը 4ին Հ. Յ. Դ. Ժաժակ ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Կը խնդրուի, Բասկալի Ապառաժ խումբի եւ Շասի Ռոստոմ խումբի խմբապետները, ներկայ գտնուիլ սոյն ժողովին։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Պատ. Միութեան վարչութիւնը խիստ կարեւոր հարցի մը շուրջ ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի, Պուլվար Օտտօի եւ Մէն Լուի մասնաճիւղերու բոլոր անդամները վաղը կիրակի ժամը 3ին 63 բիս տը լա Բէփիւպլիք։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէն։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ իշխան ենթակոմիտէն ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Ազամ, Աղբիւր սերոբ, եփրեմ խան, Շամագասպ, վարդկէս խումբերը վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 2ին սովորական ճաւաքատեղին, խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ligue internationale contre l'Antisémitismeիտարեկանիամաժողովը տեղի կ'ունենայ այսօր կէսօրէ վերջ ժամը 2ին 9րդ թաղամասի քաղապետարանի սրահին մէջ, 4 Rue Drouo փարիզ, կիրակի երեկոյ ժամը 8ին տեղի կ'ունենայ ճացկերոյթ ի պատիւ ճամաժողովի անդամներուն եւ միջազգային մամուլի ներկայացուցիչներուն, Guand Orienth սրահներուն մէջ 10 Rue Cadet փարիզ։

Շավիլի երիտասարդաց երկսեռ միութեան ընդհ. ժողովը այս իրիկուն ծանօթ ճաւաքատեղին։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

փարիզի Աղքատախնամ ընկերութիւնը ի գիտութիւն հայրենակիցներու կը ծանուցանէ թէ հայ երիտասարդներ ի զուր տեղը փարիզ գալով աղքատախնամին չի դիմեն, զի այս միջոցիս գործ գտնել անկարելի դարձած է, իսկ այն բաղդախնդիր երիտասարդները որոնք իրենց բան գործ ըրած են տունէ տուն պտտելով դրամ շորթել իրենց ճաճոյքներուն ճամար, արդէն անոնց մասին լուր տրուած է առ որ անկ է։ Այս առթիւ նորէն կը յայտարարենք թէ, ոմանք դարձեալ աղքատախնամին կը դիմեն ճամբու ծախքերուն ճամար։ Աղքատախնամի պիւտճէին մէջ այդ նպատակաւ տրամադրելէ գումար չի գրտնուելուն, կը զգուշացնենք այնպիսիները որպէսզի ժամավաճառ չըլլան յոյսերնին աղքատախնամի վրայ դնելով։

(կնիք)

Հայ երիտասարդ մը

կը փափաքի հայ րնտանիքի մը մէջ pensionով բնակիլ։ կը նախընտրէ 8, 17, 18 եւ 20րդ թաղամասերը։ Գրել՝ Massis, 115 bld. Ney, Paris (18).

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի(էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

Տիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-42

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՔԱՇՕՂ ՀԻՒՂԸՆԵՐ, ԱՒԻՐԵԼ ՕԳՏՈՒԵԳԻՔ

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մեծաքանակ ամբարած է։ Այս կարճատեւ կամ Ա. ՐԻՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել։ Վճարումի համար դիւրութիւն։

Դիմել՝ D. Dwekի, 9 Rue Provence, Paris.

RADIO ARAX

(Marque Deposée)

B. A. DÉMIRDJIAN

Radio Technicien diplomé

2, Rue des Fossés St. Jacques, Paris (5e)

Ռատիօ Արաքս կը շինէ եւ կը ճայթայթէ գիտական ամենավերջին ձեւով T. S. F.ի ամէն տեսակ գործիքներ դիւրամատչելի գիներով։ կը նորոգէ ու կը ձեւափոխէ ամէն մարքայի գործիքներ։

COURS PROFESSIONNEL DE COIFFURE

Par Professeur BARLARIAN

108 rue da Bonnel, Lyon,

Ondulation, mise-en plis, indéfrisable, etc.

3 ամսուան մէջ կը սորվեցնէ կանանց բաժնի սափրիչութիւն։ Յարմար գին։ Դիմել՝ ամէն օր երեկոյեան ժամը 8.30ին

ԵՐԵՄԵԱՅ ՊԱՐՊԱՐԵԱՆի, 108 Rue de Bonnel, Lyon

ՁԵՐ ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԷՆ

24 Rue Bergère PARIS (9) Tél. Prov. 05-4

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ Ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շաբ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Ակնի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Ջերմի, ներքին ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՃԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ



ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԵՐՃԱՆԵԱՆ

42 Rue Tourtille, BELLEVILLE *Մէթրօ՝ Պէլվիլ*

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ

ԹԱՐՄ ԼԱԻ ԱԺԱՆ

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք ժամանակէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Մէն Տընի, Ռէօմիւր։ Վէներական ախտեր, ջերմաժիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան եւ մէզի քննութիւն, քիմի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր։ Դարմ. ելեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրժանիշակագոյն ճառագայթներով։ Խորհրդակց. ամէն օր 9 12։ 2-8։ կիր. 9 12։

ՅԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռատուռ։ Ազեամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12։

ԳԵՂՈՒՀԻ ԹԱԳԸՄՃԵԱՆ

(ԿԱՐՈՒՀԻ)

Ամէն տեսակ կանացի ճագուստներ, Շասցէ՝ 11bis Rue Julien - Certain, Viroflay.

EMPIRE միգիթ-Շոլ՝ 37 Av. Wagram



THÉ YAVROU ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880ԻՆ

ՅԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

ԳԵՂԻՆ ԵՒ ԿԱՊՈՑՏ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿԱՆ

ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՒԷՐՆԵՐ *(surprise)*

ՄԵՄԱՔԱՆԱԿ

23, Rue Sénac :-: MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ԾՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 876.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
7
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930

7 DÉCEMBRE 1930

Զ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1437

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀՆԳԱՄԵԱԿԻ ՄԸ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Գալ շաբաթ օր, Զափահաս Որբերը Փարիզի մէջ կը տօնեն իրենց հնգամեակը: Եւ եթէ այդ առթիւ, տակաւին գոհունակութիւնը չունին գործը լրացուցած, զայն իր անհրաժեշտ վախճանին հասցուցած ըլլալու, Հայութեան այս արմատախիլ զաւակները կրնան արդար հպարտութիւնը ցուցադրել ամրացած ու լարուած ձեռնարկին:

Յիշեցէք հեգնանքի եւ կանխակալ թշնամութեան մթնոլորտը, ուր իբր անհրաժեշտութիւն՝ ծնունդ կ'առնէր այս Միութիւնը, խորթ անակնկալներու վախը նստեցնելով կարգ մը մտքերու մէջ եւ սարսելով անափառ ու անպէտ խնամակալութիւններու յաւակնութիւնները:

Հասուն, մտացի, անլուր ու այլազան տառապանքներու դասերով կրթուած պատանիներ ու երիտասարդներ էին որ նոր կեանքի անելին մէջ, օտար քառուղիներու կլափէն, հարազատ Հայու իրենց ճամբան կը մտաղրէին հարթել իրենց իսկ ձեռքերով:

Եւ այսօր, երբ քաջութիւնը կ'ուննենան իրենց անունին տակ կանգնելու Հայութեան առջեւ, իրենց ձեռքին մէջ բռնած անդուլ գործունէութեան մը տեղեկագիրը, թող թոյլ տան որ այդ պահուն չլսենք զիրենք. այլ ջարդերու եւ աքսորներու բոլոր զարհուրանքներէն, հայ գոյութեան վրիպած օրհասէն վեր՝ նախ մեր աչքերր կշտացնենք իրենց հասակին սլացքովր, ու մահուան բոլոր դաւերուն դէմ՝ ապրելու իրենց հրաշքովր: Թող հանդուրժեն որ իրենց խօսքերը մենք ընդհատենք ուրկէորատենք մղձաւանջային յիշողութեան մր ղրուագներովր եւ գիրենք ձգած Փարիզի սրահներուն մէջ, պահ մը փորձուինք վայրագութեան ճամբաներու եւ մահուան անապատներու մէջ որոնել անոնք որ գացին չգործուած մեղքեր քաւելու եւ առանց կտակի, սեւ պարտութեան մր դառնութիւններուն հետ՝ ժառանգ ձգեցին որբերու հսկայ փաղանգր:

Թող թոյլ տան որ ճառերու, երգերու եւ ուղերձներու ընդհանուր աղմուկը կտրելով, իբր կազմակերպութիւն՝ իրենց գոյութեան եւ գործունէութեան մէջ փնտռենք վաւերացումը նզերբուխ ձգտումներուն ու լուսաշող երազին, որոնք միակ ամուրջները կը մնան աննիւթական ու այլապէս ամուր՝ հայ անցեալին ու անտէր ներկային, անյօդաքամութիւններուն մէջ:

Եւ իրենք, բազմութեան մէջ որ պիտի փութայ իրենց հրնգամեակը ողջունելու խանդավառ, հպարտ ու քաղցր յուզումով, թող գտնեն յամառ գործի հրահրանքը ու մոռնան դառնութիւնները զոր կրկին կրեցին, այս անգամ թերեւս աւելի սուր ու աւելի ծանր, շնորհիւ կեղծ, վատ ու շահախնդիր ապրերու փսփսուքին:

Այդ օր, թող տեսնեն յուզման ծանրութիւնը զոր տեսակ մը բախտակցութեան զգացումը կը դնէ ղէմքերուն վրայ, ու բոլոր դառնութիւններէն վեր, թող հաղորդուին յոյսով, որ անուոր բազմութիւնները կը կապէ իրենց՝ անտուն երիտասարդներուն ու անգամ մը եւս գիտնան թէ անկախ բոլոր քաւութիւններէն ու «վատ հովիւ»ներու սադրանքներէն, այս ժողովուրդը արժանի է ամէն գոհողութեան ու ամէն երախտագիտութեան:

Եւ այս թող ըլլայ հնգամեակի խորհուրդը:

Սակայն տարեդարձները գնահատութեան շրջան մը կը բանան անցեալ գործունէութեան եւ գալիք հետապնդումներու:

Զափահա Որբերը, շարունակեն այդպէս կոչուիլ թէ անուանափոխութեան մը ենթարկուին, ստանձնած են առաքելութիւն մը որ կը բխի որբութեան զգացումէն, եւ իրենց ուսին կը բեռցնէ նաեւ նոր օրերու պահանջները:

Անդուլ, ինքնամփոփման եւ հաւաքման գործը զոր կը նետապնդեն իրենց առաջին օրէն իսկ գնահատելի յամառութեամբ, գիտենք թէ վերջացած չեն նկատեր: Ու այս ձեռնարկին մէջ, որեւէ թելադրութիւն դրական օժանդակութեամբ միայն կրնայ արդարանալ երիտասարդներու մօտ, որոնք ուզին արդէն հաստատ գիտակցութիւնը իրենց պարտքին եւ գոհաստը տուած են թէ առանց խնամակալի եւ անխուսափելի միջնորդներու, կրնան իրենց ոտքերով իսկ կոխկռտել դժնդակ կեանքի մը խոչընդոտները, եւ ազատ ամէն ազդեցութիւններէ, անկաշկանդ ու գրեթէ ինքնակիրթ, աւանդական զգացումներու թարմութիւնովն օծել վտանգուած գաղութները:

Հոգ կանգ չպիտի առնէ սակայն իրենց գործը:

Եթէ որբութեան զգացումն ու ըմբռնումը տուն տուին իրենց կազմին, մէկ կողմէ պիտի յամառին անշուշտ ամբողջացնելու որբերու մեծ ընտանիքը, իրենց բազմաճիւղ ցանցին տակ առնելով ցրուած որբերը, որոնք Յունաստանի մէջ, Սուրիա, Նաեւ Ֆրանսա եւ այլուր, քաղաքներու եւ գիւղերու մութ անկիւնները կ'ապրին այլասերման ու առանձնութեան տխրութիւնը: Միւս կողմէ, չպիտի կրնան աչքէ հեռու բռնել նոր օրերու զոհերը: Որբերը որ ճերմակ ջարդի մանգաղին տակ կը շատնան գաղութներու մէջ եւ անոք ու անտէր, պզտիկուց իսկ կը դառնանան լքումի եւ թշուառութեան վատութենէն, ո՛չ մէկ ապաւէն կրնան յուսալ բարեգործական ապիկարութիւններէ:

Այս պարտքն ալ թող իյնայ իրենց ճիտը: Մ. Ե.

ՕՐ ՕՐԻՆ

Ֆրանսայի նախարարական տագնապը

Թարտիէօյի դահլիճին անկումը շփոթութեան մատնած է նոյնիսկ Ծերակոյտը՝ որ իր քուէով տապալեց զայն:

Հանրապետութեան նախագահը շարունակեց իր խորհրդակցութիւնները կուսակցութեանց եւ խորհրդարանական խմբակցութեանց պետերուն հետ, եւ ի վերջոյ, դահլիճին կազմութիւնը կ'ըսուի պիտի յանձնէ Պ. Պարթու: Խորհրդարանական շրջանակներու մէջ մեծ փափաք կայ իրականացած տեսնելու հանրապետական կեդրոնացում մը, որուն վրայ կրթնի նոր դահլիճը: Շահագրգռուած խմբակցութիւնները այս ուղղութեամբ չանքեր կը թափեն եւ լաւ տրամադրութիւններ ցոյց կուտան իրարու հետ հասկացողութեան մը գալու: Հաւանօյթի մը ընթացքին, արմատականները՝ որոնք ամենէն աւելի լեցուած էին Թարտիէօյի դահլիճին դէմ, հաշտարար ոգի մը ցոյց տուին: Հիմնական այս ուղեգիծը որդեգրուելէ վերջ — «հանրապետական կեդրոնացում»—, դիւրին պիտի ըլլայ համաձայնութեան գալ կարգ մը կէտերու շուրջ, որոնց գլխաւորն է Ֆրանսայի արտաքին քաղաքականութեան հարցը:

Կը թուի թէ դահլիճի որեւէ կազմ չպիտի կրնայ երկար կեանք ունենալ, եթէ չկրթնի Պ. Պրիանի իբր արտաքին նախարար: Այս կէտին շուրջ, խորհրդարանի մեծամասնութիւնը անդրդուելի կը մնայ:

Միւս կողմէ, ներքին նախարարի ընտրութեան շուրջ ալ կարելի պիտի ըլլայ կը կարծուի, համաձայնութեան մը գոյացնել, քանի որ արմատականները չեն պնդեր որ անպայման իրենց յանձնուի այդ կարեւորագոյն նախարարութիւնը, եթէ ներքին նախարարի նշանակումը կատարուի չէզոք գետնի վրայ:

*** Եւրոպական մաժուլը բուռն կերպով կր հետաքրքրուի դահլիճի անկումով եւ կը մտահոգուի յաջորդով: Թարտիէօյի անկումը անակնկալի չէ բերած Պերլինը ուր շաբաթ մըն է կը սպասէին արդէն այդ լուրին: Գերման մամուլը կը նախատեսէ Պ. Փուանքարէի վերադարձը իշխանութեան գլուխ, ինչ որ ճիշդ չէ, քանի որ նախկին վարչապետն ու նախագահը վճռապէս մերժած է գործօն որեւէ մասնակցութիւն նախարարական կազմին մէջ, եւ միւս կողմէ կը վախնայ որ Պ. Պրիան կը մեկնի: «Պերլինէր Թակեպլաթ» կը գրէ.— Ծերակոյտը չուզեց վրնտռտահութիւն յայտնել նախարարութեան մը, որ բացայայտ կերպով աջերու քաղաքականութիւնը կը վարէր, կոթնելով ձախերուն: Մեծամասնութեան որոշումը ցոյց կուտայ ձախերու ազդեցութիւնը զօրացնելու եւ կեդրոնացման կառավարութիւն մը հիմնելու կամքը:

Իսկ Լոնտոն կը մտահոգուի որ փոփոխութիւն կրնայ մտնել արտաքին նախարարութեան մէջ, ըստ «Թայմզ»ի, նոր դահլիճին կազմութիւնը դժուար կը թուի ըլլալ, քանի որ Թարտիէօյի յաջորդը իր խումբը պիտի կազմէ Խորհրդարանական նոյն խմորներով: Խորհրդարանին մէջ, Պ. Թարտիէօյի մեծամասնութիւնը կազմուած էր աջով ու կեդրոնով: Ծերակոյտին մէջ, ան ինկաւ ձախերու մեծամասնութեամբ: Նոր կառավարութիւնը որ պիտի կոթնած ըլլայ մէկ կամ միւս մեծամասնութեան վրայ, պիտի իյնայ Խորհրդարանին կամ Ծերակոյտին մէջ:

«Տէյլի Թելեկրաֆ» կը կարծէ որ, եթէ Պ. Փուանքարէ չընդունի վարչապետութիւնը, միակ անձը որ պիտի կրնայ այդ պաշտօնն ստանձնել, դարձեալ Պ. Թարտիէօն է, որ փուանքարէի յաջորդեց անցեալ տարի:

Բայց առհասարակ Լոնտոնի մէջ չեն կարծեր թէ Փուանքարէ գոնէ առայժմ պիտի ուզէ գործօն դեր ստանձնել:

Մոսկուայի դատավարութիւնը

ԴԱՏԱԽԱԶԸ ՄԱՀԱՊԱՏԻԺ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ

Մոսկուայի դատավարութիւնը կը մօտենայ իր ելքին: Դատախազ Քրիլէնքօ արդէն սկսաւ իր մեղադրական ճառին, որուն առաջին մասը տեւեց 4 ժամ:

Ըստ «Թաս» գործակալութեան Քրիլէնքօ կը հաստատէ թէ հնգամեայ ծրագիրն է որ դաւադիրները ուզած են ձախողութեան մատնել բոլոր ճարտարարուեստի ճիւղերուն մէջ: «Կը գտնուինք ըսած է, հակայեղափոխական բոլոր ուժերու գործակցութեան մը առջեւ, որոնք կ'ուզեն քայքայել Խորհրդ. Միութիւնը: Քրիլէնքօ յիշեց 1930 յունիսին, բոլշեւիկեան համագումարին մէջ Ստալինի խօսած ճառէն հատուած մը: «Անկ'ուննադարձի շրջան մը անցուցինք, ո՛չ միայն Խորհրդ. Միութեան, այլ նաեւ ամբողջ աշխարհի դրամատիրական երկիր. ներուն մէջ: Բայց, մինչդեռ այդ շրջանէն Խորհրդ. Միութեան տնտեսութիւնը դէպի նոր զարգացում քալեց, դրամատիրական երկիրներու տնտեսութիւնը նուազեցաւ:»

Քրիլէնքօ կը կարծէ թէ այս հաստատումը անխուսափելի կերպով պայքար մը երեւան բերաւ դրամատիրական երկիրներու միջեւ, սաստկացուց Խորհրդ. Միութեան հանդէպ անոնց տեսակէտը:

Քրիլէնքօ յիշեց նոյնպէս Ստալինի ճառին հետեւեալ կէտը»: Պատերազմի վտանգը կը մեծնայ արագօրէն: Ցաղթուող եւ պարտուող երկիրներու միջեւ, տարակարծութիւններն երթալով կը շատնան: Գալով դատին, բոլշեւիկ դատախազը կը բացատրէ թէ պէտք է զայն դիտել երկրին արտաքին ապահովութեան եւ ընկերվարական շինարարութիւնները հանդարտօրէն շարունակելու կարելիութեան տեսակէտէն: Կանգ առնելով Ռամզինի այն յայտարարութեանց վրայ, թէ ճարտարարուեստական կուսակցութիւնը կը ձգտէր գաղթական գօրավար Լուքամսկիի զինուորական տիրապետութիւնը պատրաստել երկրին մէջ, Քրիլէնքօ կը յայտնէ թէ ցարական վարչաձեւի վերահաստատումը՝ այդ տիրապետութեան ծրագրին մաս կը կազմէր:

Գալով օտար զինուորական միջամտութեան խնդրին, դատախազը կը կարծէ թէ որեւէ պատճառ չկայ չհաւատալու թէ Ֆրանսական սպայակոյտին կից կայ յանձնախումբ մը, որուն պաշտօնն է միջամտութիւնը պատրաստել: Եւ իբր փաստ, կը յիշէ Փարիզեան «Վիքթուար» թերթին մէջ հրատարակուած յօդուած մը, որուն հեղինակը կ'առաջարկէր «վիրաբուժական գործողութիւն» մը կատարել, Խորհրդ: Միութիւնը վտարելու համար քաղաքակիրթ երկիրներու ծոցէն: Այս յօդուածին մէջ, Քրիլէնքօ փաստը կը գտնէ թէ Ֆրանսայի դեկավար շրջանակները համաձայնած էին գին. գործողութիւն մը ընդդէմ Ռուսիոյ:

Իր մեղադրական ճառին վերջաւորութեան, դատախազը Քրիլէնքօ պահանջեց որ ուղղ գլխաւոր մեղադրեալները մահուան դատապարտուին:

Զինաթափութեան յանձնաժողովը

Զինաթափութեան յանձնաժողովին խմբագրական մարմինը, ժողովին ներկայացուց զինաթափութեան ընդհ. պայմանագրութեան վերջնական նախագիծը, որ կը բաղկանայ 31 մեծադիր էջերէ եւ կը բովանդակէ 59 յօդուածներ: Ունի վեց ստորաբաժանումներ՝ առանձին գլուխներով՝ 1.— Պաշտօնէութիւն, ա) բանակի թիւ, բ) զինուորական ծառայութեան տեւողութիւն: 2.— Պատերազմական նիւթեղէն. ա) ցամաքային բանակի սպառազինում բ) նաւատորմ, գ) օդանաւային տորմիղ: 3.— Ելմտական բաժին. ծախքեր. 4,— Տեղեկութեանց փոխանակում. 5.— Քրմիական սպառազինում: 6.— Ընդհ. տրամադրութիւններ, ա) Զինաթափութեան մնայուն յանձնախումբ, բ) խախտումներ, գ) բողոքի ձեւակերպութիւններ, դ) վերջնական տրամադրութիւններ:

Ըստ էութեան վիճաբանութիւնը մերժուած ըլլալով, յանձնաժողովը ընդունեց նախագծի տրամադրութեանց մեծ մասը, կարգ մը ձեւական ուղղումներ մտցնելով:

Ինչպէս երէկ գրեր էինք, խորհրդային պատգամաւորութիւնը, Յանձնաժողովի նախագահութեան հասցուցած է տեղեկագիր մը ուր կը բացատրէ խորհրդային տեսակէտը զինաթափութեան պայմանագրութեան նախագծի բոլոր գլուխներուն մասին:

Տեղեկագիրը կը բովանդակէ իւրաքանչիւր նիւթի մասին՝ խորհրդային պատգամաւորութեան բոլոր վերապահումները եւ կը յիշեցնէ թէ ինչ պայմաններու տակ, յաջորդաբար մերժուեցան իրենց առաջարկը անմիջական զինաթափութեան մասին, լրիւ եւ ընդհանուր, ինչպէս նաեւ, ուրիշ առաջարկ մը աստիճանական եւ մասնակի սահմանափակումներու մասին: Պատգամաւորութիւնը կը յայտնէ թէ հակառակ իր այս վերապահումներուն, կը մնայ միշտ իր տեսակէտներուն վրայ, զոր պիտի պաշտպանէ յառաջիկայ խորհրդաժողովին մէջ:

Աշխատաւորականները դաշինքի դէմ

Անգլիական դահլիճին կացութիւնը որ արդէն խախուտ է, աւելի կը ծանրանայ կարգ մը հիմնաւոր զրոյցներով:

Աշխատաւորական Մոզլի եւ իր համախոհները պատրաստած են յիշատակագիր մը, որով կը պահանջեն անգործութեան դէմ կարգ մը միջոցներու կիրարկումը: Այդ առաջարկուած միջոցները մէկ տարի առաջ մերժուեր էին եւ որուն հետեւանքով՝ Մոզլի հրաժարեր էր դահլիճէն:

Յիշատակագիրը խստօրէն կը քննադատէ անգործութեան հարցին մէջ, կառավարութեան ցոյց տուած անկարողութիւնը: Կ'առաջարկուի մինչեւ իսկ ժամանակաւոր կերպով դահլիճը զրկել անգործութեան հարցին մէջ ամէն իրաւասութենէ եւ ստեղծել հինգ հոգինոց կոմիտէ մը, որ լիազօրաբար զբաղի միմիայն այդ հարցումով: Այս յիշատակագիրը չպիտի հաղորդուի կառավարութեան, այլ թերթերու միջոցաւ երկրին բոլոր կողմերը պտտի տարածուի եւ անոր հրատարակութեան պիտի յաջորդէ հրապարակային հաւաքոյթներու կազմակերպումը ամբողջ երկրին մէջ:

Աշխատաւորականներու այս նոր քայլը մեծապէս յուզած է կառավարութիւնը:

Ազատ. Աշխատաւորական դաշինք մը

Անգլիոյ վարչապետը յայտնեց խորհրդարանին թէ ընտրական բարեփոխումներու նախագիծ մը պիտի ներկայացուի Ծնունդի արձակուրդէն առաջ: Ընտրական օրէնքի բարեփոխումը՝ այն պայմանն էր, որուն փոխարէն ազատականները իրենց օժանդակութիւնը կը խոստանային աշխատաւորական դահլիճին: Կառավարութեան այս յայտարարութիւնը կարծել տուած է թէ Ազատականներու եւ Աշխատաւորականներու միջեւ կնքուած է դաշինք մը,

Փարիզ Արուեստի մէջ

Թանձր մառախուղ մը բռնած է Մանշի եւ Հիւս. ծովերը, հիւսիս.-արեւմտեան Եւրոպան, Ֆրանսա, Անգլիա եւ Գերմանիա, արգիլելով նաւարկութիւնը:

Շաբաթ մինչեւ կէսօր տակաւին, Փարիզ թաղուած էր կէս մթութեան մէջ, թանձր մառախուղին պատճառաւ:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 31, ՈՒՐԲԱԹ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՐԴԸ ԵՎ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

Ինչ ասել կարող է մարդու մասին, որ ամբողջ կյանքում ոչ մի օր չի հիվանդացել, ոչ մի օր չի ստիպված եղել հիվանդանոց գնալ, ոչ մի օր չի ունեցել ջերմություն, գլխացավ, ոչ մի օր չի ստիպված եղել անկողնում պառկել։ Ինչ ասել կարող է մարդու մասին, որ ամբողջ կյանքում ոչ մի օր չի ստիպված եղել ընդհատել իր աշխատանքը

ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻԿ

Ամսագրում հրատարակվում են նորավեպեր, պատմվածքներ, հոդվածներ, հուշագրություններ, ինչպես նաև պատերազմական շրջանի մասին ստեղծագործություններ։

— Էհ՛, ինչքան ուզես խոսա... Ինչ-որ բան...

— Ի՞նչ:

— Ֆաշիստի մի բան... Ինչպես որ ասում են՝ ֆաշիստական գազանի մի բան...

— Հա՛, հա՛, հա՛... Ինչ-որ բան ֆաշիստական գազանի մասին... Ինչ-որ բան ֆաշիստական գազանի մասին... Հա՛, հա՛, հա՛...

Ծիծաղում էր այնպես, որ ամբողջ մարմինը դողդողում էր, ինչպես ջրի երեսին ընկած քարի ալիքները։ Ծիծաղում էր, ինչպես ծիծաղում են խելագարները։

Ես նրան ծանոթացրի ընկերներիս հետ, որոնք ինձ հետ էին եկել։ Նա ձեռքը մեկնեց ինձ, ես սեղմեցի նրա ձեռքը, և նա ինձ հետ ձեռքս տվեց ընկերներիս։ Ես ուզում էի նրան հարցնել, թե ինչ է նշանակում «ֆաշիստական գազանի մասին ինչ-որ բան», բայց նա ինձ հարցրեց.

— Ինչպե՞ս է ձեր անունը:

Ես ասացի:

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՑՐ

8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)

Հեռաձայն, PROVENCE: *20—37*

կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւններ

կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7 եւ ժամադրութեամբ: կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—12:

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet *և* Anvers Autobus J. JB.
Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ *Աղիքի* հիւանդութիւններ

ցատուկ յարկաբաժին *վէնէրական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջղային, Արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ:

ինչպէս նաեւ Assurances Socialesի հիւանդներ,

կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

Հ. Յ. Դ. ԵՒՐ. Կ. ԿՈՄԻՏԷՆ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԸՆԴՀ.

ժողովի կը հրաւիրէ փարիզի, Ընիէռ-Պուա ֆոլոնպի, պիյեանքուռի, Շավիլի, Ալֆոռվիլի, Սարսէլի, Առնուվիլ-լէ-կոնէսի եւ քաշանի բոլոր խումբերու ընկերները այսօր կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին 120 Bld. Bellevilleի ճաշարանին վերնայարկը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

Տիաղէռմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՁԻՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ, ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ցոյց կը տրուին մեր գրասենեակին կողմէ՝

1.— փարիզի շրջակաները ամէն ուղղութեամբ հողաբաժիններ գնելու,

2.— Ամսավճարով տուս շինելու ամբողջութեամբ կամ մասամբ վճարուած հողամասերու վրայ:

3.— Վիլլաներ, տուներ եւ բնակարաններ գնելու եւ վաճառելու,

4.— Տուներու եւ ամէն տեսակ fonds de commerceներու վրայ գրաւականով փոխառութիւն ստանալու:

5.— Ամէն տեսակ ապահովագրութեանց մասին դիմեցէք

ՏԱՐԱՍՈՎ ՏԷՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Գրասենեակը, 18 Rue Chaussé d'Antin, Métro Opéra եւ Chaussé d'Aantin, ամէն օր ժամը *10—12* առաւօտները եւ *4—7* կէսօրէ վերջ, կիրակի եւ տօն օրեր ժամը *10—1*: Հեռախօս Provence *87—32 եւ 82—48*:

ԿՕՒԶԷ՞Ք ՕԳՏՈՒԻԼ ԲԱՋՈՒԿ ՁԵՂՋԷ ՄԸ

եւ հագուիլ ըստ ձեր ճաշակին ընտիր կերպասներէ խնամուած հագուստներ դիմեցէք կանանց, եւ արանց դերձակ

ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆԻ

Նոր հասցէն

65 Bld. Sebastopol PARIS (1er) Tél. Central 99-31

Ձեր հաւանած գինով գնուած ԱՊՍՊՐԱՆՔԷՆ ՎԵՐՋ՝ ցոյց տուէք այս կտրոնը, պիտի ունենաք հարիւրին 10 զեղչ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ!

Ս. ԳԱԼԹԱՔՃԵԱՆԻ

Նոր հասցէն է՝ 14bis Rue St. Georges, Paris

Ուր պիտի գտնէք նորագոյն զուտ անգլիական կերպասներու ճոխ մեթերք, արանց հագուստի, ինչպէս նաեւ մասնաւոր drap կանանց վերարկուի համար:

Գիները բացարձակօրէն անմրցելի! մէթրօ' de Pelletier

CORDONNERIE « AKAP »

Maison A. KAPIKIAN

17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89

Մէթրօ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՍԻՈՆ

Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի: Մասնագիտութիւն *Քէչ տը Շինի*: Շեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ, ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ:

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

ՁԵՐ ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ
ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԷՆ

24 Rue Bergère PARIS (9) Tél. Prov. 05-49

ՃԱՇԱՐԱՆ ԳԱՌԼՕ

34 Rue St. Lazare, PARIS

ԱՐԻԻԵԼԵԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ՝ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԱՆԱՐԱՏ ԿԱՐԱԳՈՎ.

ԱՆՈՒԱՆԻ ԵՆ ԻՐ ՊԱՏՐԱՍՏԱԾ ՄԱԾՈՒՆԸ ԵՒ ԱՆՈՒՇԵԼՔՆԵՐԸ,

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Մէն Տընի, Ռէօմիւր: Վէնէրական ախտեր, Ջերմամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան և մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր: Դարմ. էլեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրամանիշակագոյն ճառագայթներով: Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8: կիր. 9 12:

BRASSERIE HAROLA

3 Rue la Vieuville
Place des Abbesses
Métro: Abbesses, Tél. Marc. 39-88

ՎԱՐՁՈՒ ՍՐԱՀՆԵՐ

պարահանդէսի, հացկերոյթի, երեկոյթներու եւայլնի համար: Մասնաւոր գին Հայերու

ԲԺՇԿ. եւ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
մէթրօ՝ Beaugrenelle

Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ: Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9: կիր. եւ տօն օրեր 10-12:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

Վարձու աթէլիէ (պայ ու սէտէ) 52 Rue de Crimée, Métro Botzaris. Նոր եւ շատ լուսաւոր, կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, տարածութիւն 50 քառ. մէթր: Դիմել՝ քոնսիէրժին կամ ցէտէեանի, 14 Rue Cadet. ք իւղ տիամանթէր, ժամը 9—12 եւ 2—5:

Հայ ներքնատարած մը

կը փափաքի հայ բնտանիքի մը մէջ pensionով բնակիլ: կը նախընտրէ 8, 17, եւ 18րդ թաղամասերը: գրել՝ Massis, 115 bld. Ney, Paris (18).

Docteur ès-sciences occultes
Գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ



կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, անտղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Շ.Կ.է: 62 RUE DE LA ROCHEFOUCAULD բակին խորը, Բ. յարկ, աջ ողմ. MÉTROPIGALLE.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէնէրհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լաբորատորիա: Ախտամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

EMPIRE Միգիք-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

Ա. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ԾԱՆՕԹ ԲԺԻՇԿ ՏՕՔԹ. Կ. ԽԱՆՋԵԱՆ

Թելեֆօն Gut. 03—81: Հաստատուած է՝ 21 Rue Pronchet, Paris (8). Ա. յարկ, աջ կողմի դուռը, ուր իր հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր ցերեկէ վերջ ժամը 3էն 6 (բացի կիրակիէ) եւ ժամադրութեամբ,

կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան ասուշեղէններու ամենահամեղը՝ պատրաստուած մասնագէտ

ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

փնտռեցէք ամէն տեղ միմիայն MELKON վաճառանիշով *լոքում, փաքլաւան, հէլվան, գաթայիֆը* եւ իգմիրի համբաւաւոր *բիւշմանի հէլվան* եւայլն:

O. OHANESSIAN

25 Rue Vilin. PARIS (20) Tél. Ménil. 69—15

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ՃԱՇԱԿՈՐԴՆԵՐՈՒՍ

Ստացած եմ մեծ քանակութեամբ զանազան տեսակի սուրճեր

Քաֆէ Մատակասքար	Ա.	տեսակ	12.75,	Բ.	Գ.	տեսակ աւելիաժան
» Սանթոս Good	Ա.	»	14.25	»	»	» »
» Santos supérieur		»	18	»	»	» »
» » Domincul			20			
» » Caracoli			22			

Քաֆէ Mocca Hodeldan 24 իսկականը եւ ոչ Թէ կեղծը:
» Godlup 25
» Ceylan 28
» Margajid 31

Կը յայտարարեմ յաճախորդներուս Թէ սուրճի գիները կը տարբերին հաժանայն իրենց տեսակին: Ջգուշացէ՛ք աժան սուրճերէն: Այցելեցէք մեր գործատեղին գաղափար կազմելու համար սուրճի տեսակներու մասին:

ՀԱՍՑԷ՝ "CAFÉ SULTAN,,
TOROSSIAN

92 Rue d'Angoulème Métro: Couronnes, Tél. Ménil. 56—06

COURS PROFESSIONNEL DE COIFFURE

Par Professeur BARLARIAN
108 rue da Bonnel, Lyon,
Ondulation, mise-en plis, indéfrisable, etc.

3 ամսուան մէջ կը սորվեցնէ կանանց բժիշկի ապահովութիւն
Յարմար գին: Դիմել՝ ամէն օր երեկոյեան ժամը 8.30ին
ԵՐԵՄԵԱՅ ՊԱՐՊԱՐԵԱՆի, 108 Rue de Bonnel, Lyon

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

"ԱՐԱՔՍ,,

ՀԱՑ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Ֆրանսական, իտալական եւ արեւելեան ամէն տեսակ ընտիր նպարեղէններ անմրցելի գիներով:

Թարմ եւ անարատ արեւելեան սուրճ, բաստըմա, սուճուք, պամեա, քաշէր եւ ճերմակ պանիր, ձիթապտուղ, ձիթաիւղ, պուլկուր եւայլն:

Յանձնարարութիւնք շուտով տուն կը ղրկուին:

Բացման առթիւ նուէրներ ամէն գնորդի, սկսեալ 5 օր:

29 rue Bourdarie Lefure կամ 95 rue du Ménil, ԱՆԻԷՌ

Թրամուէյ թիւ 40 եւ 45, օթօպիւս BD (*իջնել* Bougignons, *շոգեկառքի կայարան՝ Պուա Քոլոնպ*

ԶՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ, ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ցոյց կը տրուին մեր գրասենեակին կողմէ՝

1.— փարիզի շրջակաները ամէն ուղղութեամբ հողաբաժիններ գնելու,

2.— Ամսավճարով տուս շինելու ամբողջութեամբ կամ մասամբ վճարուած հողամասերու վրայ:

3.— Վիլլաներ, տուներ եւ բնակարաններ գնելու եւ վաճառելու,

4.— Տուներու եւ ամէն տեսակ fonds de commerceներու վրայ գրաւականով փոխառութիւն ստանալու:

5.— Ամէն տեսակ ապահովագրութեանց մասին դիմեցէք

ՏԱՐԱՍՈՎ ՏԷՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Գրասենեակը, 18 Rue Chaussé d'Antin, Métro Opéra եւ Chaussé d'Aantin, ամէն օր ժամը *10—12* առաւօտները եւ *4—7* կէսօրէ վերջ, կիրակի եւ տօն օրեր ժամը *10—1*: Հեռախօս Provence *87—32 եւ 82—48*:

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆ
ԳԻՒԵՐԸ ՁԱՓԱԽՈՐ

TAILOR

Georges Cherbetian

Métro: Poissonnière 94 RUE LAFAYETTE - PARIS

RADIO ARAX
(Marque Deposée)

B. A. DÉMIRDJIAN

Radio Technicien diplomé
2, Rue des Fossés St. Jacques, Paris (5e)

Ռատիօ Ալրաքս կը շինէ եւ կը հայթայթէ գիտական ամենավերջին ձեւով T. S. F.ի ամէն տեսակ գործիքներ դիւրամատչելի գիներով: կը նորոգէ ու կը ձեւափոխէ ամէն մարքայի գործիքներ,

Քաշմօլ շինողներ, աղիքեն օգտուեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մետաքս ամբարած է: Այս կտրոնով եւ կամ Ա. ՔԻՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի գտնեն վճառումի համար դիւրութիւն:

Դիմել՝ D. Dwekh, 9 Rue Provence, Paris.

SEULE AGANCE EXCLUSIVE EN FRANCE



ՀԱՅԵՐԷՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ



REGISTERED TRADE MARK

20 Ֆր. Phonos & Disques Columbia 20 Ֆր.

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-

Մեր փլաքներու ճոխ մթերանոցին մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն վաճառանիշէֆոններ,— DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.: Գիները՝ *120, 180, 300, 450, 525, 750, 800, 1000* եւ մինչեւ *2,800* ֆր. Նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով: Բաց է ամէն օր

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ

Columbia

(En exclusivité)

Լ. ՆՇԱՆԵԱՆ

56 RUE PIAT, PARIS (20e), METRO: BELLEVILLE

ՕՐ. ՁԵՓԻՒՐ ԱՊԷԼԻ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՃԵԱՆԻ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐԸ

Պահանջեցէք մասնաւոր քաթալոկը

Թիւ 1	Տավրոս	ՕՐ. ՁԵՓԻՒՐ ԱՊԷԼ	»
	Տուլ - Տուլ	»	»
3	Շօ՛յ Նազան իմ	»	»
	Հայրենի գարուն	»	»
4	Հայ դրօշին	»	»
	Աւազակի սէրը	»	»
5	կիւլի ճան	»	»
	Նոր տարի	»	»
6	Հայրենիք	ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՊԷԼԱՆ	»
	Տիճեռնակ	»	
7	Գարուն	ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՃԵԱՆ	»
	Քէմէրս շողեր	»	»
10	Տալվորիկ	»	»
	Իմ չինարի եարը	»	»
11	Քէլեր - Զոլեր	»	»
	կուժն արա ելայ սարը	»	

ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՌԻԿ

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
9
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930

9 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1438

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԽՐԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մոսկուայի դատավարութիւնը, որուն մանրամասնութիւնները օրը օրին հազորդեցինք միայն անհրաժեշտ չափով, վերջացաւ, տալով սպասուած առաջին արդիւնքը. հինգ մահապարտ եւ երեք բանտարկեալ:

Այժմ, փորձենք գնահատել զայն իբր կենդանի ողբերգութիւն, որուն անշուշտ չի պակսիր շէքսպիրեան զաւեշտի տարրը: Խաղին գլխաւոր հերոսը՝ այն որ դէպքերու ծնունդ տուաւ եւ զանոնք կը դասաւորէ ըստ կամս, վայրագութեան ճաճանչին եւ իր բարբարոս զօրութեան փաստարկումին համար, — բոլշեւիկեան իշխանութիւնը — կը մնայ մութին մէջ, խորհուրդի ստուերները կախելով բեմին վրայ...

Եւ ահա խաղին նիւթը: Խումբ մը անձեր կը դաւակցին ընդդէմ չարաշուք աստուածութեան որ բոլշեւիզմ կը կոչուի: Պիտի տապալեն զայն, կտրելով անոր ուժին ու մեծութեան երակները — պիտի քայքայեն խորհրդ. տնտեսութիւնը եւ յարմար առնին պիտի փորձեն մեծ հարուածը, եւրոպական պետութեանց զինուորական միջամտութիւնը:

Բայց պահապանները արթուն են եւ օր մըն ալ խաղը եզրեան կը հանեն, ու կը տեսնեն թէ 2000 դաւադիրներու խաղանգ մըն է որ կը փորձէ հիմերը խախտել տաճարին, մեծածներու եւ հրացանագարկներու հոգիներուն... ալ օժանդակութեամբը: Եւ սակայն ութ անձեր միայն, բաւական կը նկատուին քաւելու մեղքը ըմբոստացման, որ բռնած է ամբողջ երկրին մտածող գանկերը:

Ու հո՛ս կը սկսի զաւեշտը: Ութ անձեր, առաջուց արդէն մահուան դատապարտուած, կը քակեն խոստովանութիւններու թիկը, մէկը միւսէն աւելի թուլբերան, վիպասան, եւ ուժեղ դիւականութեան տէր: Իբր փաստ՝ առասպելները կը վազեն իրարու եռեւէ: Հոգ չէ նոյնիսկ թէ արտաքին եւ հեռաւոր երկու մեծ ոսոխներու փուռանքաոէի, Պրիանի եւ մեղադրեալներուն միջեւ միջնորդները, յանկարծ յայտնուի թէ մեռած են դանակցութեանց թուականէն շատ առաջ...:

Բոլշեւիկը նման խոչընդոտներու առջեւ, կանգ չառներ ու որէն, կը յաջողի հանդիսատես ամբոխին փաստել թէ եթէ անօթի է եւ պատառ մը հացին եռեւէն կը վազէ հեւ ի հեւ ուրանց հասնելու, եթէ մերկ է եւ քուրջերու կարօտը կը քաշէ, թէ հակառակ բոլոր ցանկութիւններուն, ու բռնի ճիգերուն, երկիրը չի լողալ առատութեան ու ճոխութեան մէջ, յանցանքը այս մարդոցն է, որոնք արտաքին թշնամիներու օժանդակութեամբ, ջանք չեն խնայած հայրենիքը վտանգելու եւ ծախելու օտարներուն...

Պէտք է խոստովանիլ, բեմադրութիւնը պատրաստուած էր վարպետ եւ արուեստագէտ ձեռքերու խնամքով: Ջանք չէր խնայուած խաղը դարձնելու համար հաճելի եւ հետաքրքրական եւ հանդիսատես հասարակութեան բուռն խանդավառութիւնն ու որոտընդոստ ծափերը... ի լուր մահապատժի պահանջին, կը փաստեն բեմադիրներուն եւ դերակատարներուն անուանի տաղանդը...

Բայց պիտի ըսենք թէ խաղը հիմնովին կեղծ է եւ դերասանները փոխանակ ուղղակի քալելու իրենց հետապնդած նպատակին, անպէտ շեղումներ ու աւելորդ շարժումներ կը կատարեն:

Կը թուի նաեւ թէ աւելի հետաքրքրական պիտի ըլլար խաղը փոխանակ կոչելու Մոսկուայի դատավարութիւնը, կոչել «Հնգամեայ ծրագրի մնանկութիւնը»..., որուն շուրջ կը դառնան արդէն հակադարտութիւնները: Այս կերպով գոնէ, դիմինակը հանդիսատեսներուն նախաճաշակ մը տուած պիտի ըլլար անխուսափելի ելքին, եւ դառն անակնկալի սաստկութիւնը մեղմացուցած պիտի ըլլար, քանի անոր դէմ է միայն կը լարէ ու կը զինէ իր բոլոր հորոսները:

Պետք է խոստովանիլ նաեւ թէ հեղինակը որ Ստալին կոչուի, գերմարդկային քաջութեան մը փաստերը եւ անձնական բնազդներու ուժը ցոյց կուտայ, մաքառելով ճակատագրական հարուածին դէմ, որ հետզհետէ կը մօտենայ, սպառնալիքը ուժգնութեան տակ փշրել բոլոր հակամարտակէտերը:

Սակայն, որովհետեւ աւելի քան ճիշտ են ստացուած արդիւնքները, որոնցմէ յայտնի կ'ըլլայ թէ բացի Հայաստանէն—որ ամենաճոխ բարեգործականի վարիչ-պատուիրակին հաւաստիքներուն եւ ռամկավար գործիչի մը ականատեսի վկայութեանց, մեծ մասը կ'ապրին վտանգաւոր գայրոյթի օրեր, յոյս ունենալով որ դատավարականայս խաղը տայ յուսացուածարդիւնքը, երկիրը վտանգած ցոյց տալով, բազմազուրկ ժողովուրդին մէջ գրգռել հայրենասիրութեան բուրժուական? զգացումը ի ժողեռանդութեան գերագրգռութեամբ մը զինել զայն ընդդէմ ներքաղաքականութեան..., բ) հնգամեայ ծրագրի մնանկութիւնը արտակել ժամանակի մը համար, մինչեւ որ մտքերուն մէջ ասպիճանաբար տեղաւորուի հաւանականութիւնը և օրմընալանալի անակնկալի պէս չպայթի. գ) արտաքին եւ ներքին քաղաքականութիւնները ցոյց տալով երկրին տնտես. քայքայման պատճառ. յուսատու նոր խաղալիքով մը օրօր կարդալ անօթի փորերուն, դ) սարսափի եւ հալածանքի նոր մղձաւանջով մը զսպել ըմբոստ գանկերն ու բազուկները եւ պատրաստել պատուհաս նահանջ մը:

Իսկ դա՞ըը այս եղերական զաւեշտին. — Ռուսիա կը դիմէ նոր կարգի անանկութիւն:

Մ. Ե.

ՄԱՄՈՒԼ

ՓՐԿԵՆՔ ԱՊՐԻԼ 24Ը

Յուսաբերի խմբագրականէն (29 Նոյեմբ.).

— «Ապրիլ 24ը յաւերժացնելու համար— ըլլայ երգով, ադօթքով, գրչով թէ վրձինով— անհրաժեշտ է թարմ վիճակի մէջ պահել եղեռնի պատմութիւնը, Ապրիլեան սպանդը իր բովանդակ աիաւորութեանը մէջ»:

Ապրիլ 24ը կարող է փրկուիլ պատմութեան համար հանճարով ու դրամով: Մեր ցեղային հանճարը տակաւին չարթնցաւ. ասոր համար կարող ենք դառնանալ, սակայն մեղադրել —երբեք: Այդպէս չէ դրամը: Մենք այդ սլուէրը ունինք— եւ ունինք պատասխանատուին բիւրապատիկ քանակով— Ապրիլեան նշխարները, յուշերը, դիւցազներն ու պատկերները փրկելու համար:

Սակայն չգտնուեցաւ ունեւոր հայ մը, որ դաժեստ գումար մը զոհէր, կեանքի կոչէր ծնունդիս մարմրին մը եւ այս գաղափարը միջոցով ասիեստացուէ փրկէր:

Այս ցաւոտ հարցին անդրադարձնանք այն արտակարգ յաջողութեանը առիթով, որ ունեցաւ շարժասկարը Ժապաւէնի վրայ առնուած թամարքի ծանօթ գիրքը,— «Աբեւմտեան ճակատոյս վրայ ոչ մէկ նորութիւն»:

Ինչ դեր որ խաղաց գիրքը հակապատերազմական տրամադրութիւնները խմորելու գործին մէջ, նոյն դերը ու նոյնքան յաջողութեամբ պիտի խաղայ Ժապաւէնը՝ դառնալով հակապատերազմեան պրոպագանդի ազդու միջոցներէն մէկը:

Արդ, կարելի չէ՞ արդեօք գէթ Ժապաւէնի՛ վրայ առնել Ապրիլ 24ը:

Նահանգ առ նահանգ, դերուած մէկիկ-մէկիկ բերել եւ գծել պատկերը այն զարհուրելի ոճիրին, որ թուրքը գործեց հայութեան նկատմամբ: Ցուցադրել աշխարհին անեծքումը առաքինի ցեղի մը, տարագրութեան արիւնոտ ճամբաներուն վրայ, հսկայ կարաւաններով, դեկավարութեամբը թուրք կառավարութեան եւ մասնակցութեամբը Թրքական անզէն ու զինուած հորդաներու:

Եւ այս Ժապաւէնը ոչ միայն անհետացումէ գանձ մը պիտի փրկէր մեզ համար, այլեւ իբր պրոպագանդի ազդու միջո՛ց պիտի ծառայէր ի նպաստ Հայ Դատին եւ ընդդէմ ոճրապարտ Թուրք կառավարութեան:

Գործ մը, որ դիւրութեամբ գլուխ պիտի գար, եթէ երբեք նիւթական միջոցը ըլլար: Եթէ գտնուէր հայ արծաթաւոր մը, որ մատուռ շինելու փոխարէն պատմական այս աիաւոր դերուագը փրկէր՝ ցնցելու համար մարդկութեան խիղճը եւ սարսափի մատնելու համար բուն իսկ դահիճը՝ ոճրադաւ Էնկիւրիին:»

ԱՆԳԼԻՈՅ ՏԱԳՆԱՊԸ

Մոզլի որուն համար գրեր էինք թէ աշխատաւորական դահլիճին դէմ կը գործէ, զայն յայտարարելով անկարող՝ անգործութեան դէմ պայքարին մէջ՝ կ'առաջարկէ հետեւեալ միջոցները. 1) հինգ նախարարներէ բաղկացած դահլիճ մը հաստատել, որ բացառիկ իրաւասութիւններ ունենայ, 2) օժանդակել նոր ձարտարարուեստներու զարգացման եւ միւսներու արդիացման, 3) ստեղծել ներածութիւններու վրայ հսկող հակակշռի դիւան մը, 4) առեւտրական հաշմանդամութիւններ գոյացնել տոմինիոններու հետ, 5) լայն ծաւալով հանրային աշխատանքներու ձեռնարկել, 6) պատերազմական պարտքերու վճարումը դադրեցնել առժամաբար:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ֆրանսայի նախարարական տագնապը

Ֆրանսայի դահլիճի կազմութիւնը կը շարունակէ ծանր դժուարութիւններու հանդիպիլ, կուսակցութեանց անհաշտ ընթացքին հետեւանքով: Ծերակուտական Լուի Պարթու որ ստանձներ էր դահլիճին կազմութեան հոգը, ստիպուեցաւ հրաժարիլ իր մտադրութենէն: Համամիտ ըլլալով հանրապետական լայն միացման մը, Պ. Պարթու կոչ ըրեր էր բոլոր կուսակցութեանց, բացի ընկերվարականներէն, որոնք դէմ են մասնակցութեան: Ատկից զատ, ան արդէն հաւանութիւնն առեր էր նախկին վարչապետ Պ. Թարտիէօյի որ նոր դահլիճին մէջ պիտի ստանձնէր Չանր. Շինութեանց նախարարութիւնը, ինչպէս նաեւ Պ. Պրիանի որ պիտի շարունակէր իր գործը: Դահլիճին մասնակցելու համար կոչ ըրեր էր նաեւ արմատականներուն, որոնց վերջնական պատասխանին կը սպասէր: Ու կը յուսար թէ իր ջանքերը պիտի արդիւնաւորուին: Սակայն արմատականները իրենց մէկ հաւաքոյթին մէջ վերջնապէս որոշեցին չմասնակցիլ որեւէ դահլիճի, որուն կ'անդամակցի ռամկավար-հանրապետական խմբակցութենէն որեւէ մէկը:

Արմատականներու այս պատասխանէն յետոյ, Պ. Պարթու անկարելի նկատելով յաջողութիւնը, հանրապետութեան նախագահին ներկայացուց իր հրաժարականը:

Հանրապետութեան նախագահը դահլիճին կազմութիւնը այս անգամ յանձնեց Փիէռ Լավալի:

ՔԻՒՐԶԵԹՈՒՐՔ ԿՈՒԻՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ ԱՐԱՐԱՏԻ ՎՐԱՅ

«Յուսաբեր»ի մէջ կը կարդանք.—

Սեպտեմբերի արիւնալի կուիներէն ետքը, քրտական շարժման վարիչներէն Բրօ, որ քիւրտ կառավարութեան կուսակալն է հիւսիսային նահանգներու մէջ, վտանգուած վայրերէն կը հեռացնէ կիներն ու երախաները, կը համախմբէ բոլոր կռուող ուժերը եւ անոնց գլուխն անցնելով՝ դարձեալ կը շարժի դէպի Արարատ:

Սեպտեմբեր 13ին, Արարատի վրայ առաւօրէն տեղացած ձիւնը կը հարկադրէ թուրք զօրքերը լքել իրենց գրաւած ամայի դիրքերը եւ իջնել դէպի Արարատի ստորոտը, ռազմական կարեւոր կէտերուն վրայ պահակագունդեր ձգելով՝ 100-500 սուինաւոր զինուորներով:

Բրօի զօրքերուն յանդուգն ու անակնկալ յարձակումներուն հետեւանքով, արիւնալի կուիներէ վերջ, այս բոլոր պահակագունդերը կը բնաջնջուին եւ կամ խուճապահար կը լքեն դիրքերը ու կը նահանջեն:

Կը մնայ միայն ամենէն զօրաւորը, Սարտար-Պուլաքի պահականոցը, ուր 500 զինուորներ կային:

Հոկտեմբերի սկիզբները ապստամբները անակնկալ յարձակում կը գործեն Պայազիտի Թրքական զօրքերուն վրայ, կուիները տեղի կ'ունենան ճիշտ Պայազիտի տակը, բազմաթիւ թուրքեր կը գերուին, ութ սպաներով, որոնցմէ մէկը «ֆըրգայ»ի հրամանատար, փաշայի աստիճանով: Այս կռուին մէջ քիւրտ ապստամբներուն ձեռքը կ'անցնին նաեւ երկու ինքնաշարժներ բաւականաչափ մթերքով:

Այս կուիներէն քիչ վերջը, հոկտեմբերի կէսերուն, քրտական ուրիշ զօրախումբ մը, դեկավարութեամբ Ֆարզանտայի, յարձակում կը գործէ Էրզրում-Պայազիտ ճանապարհին գրտնուող Դիադինի զօրակայանին վրայ եւ թուրքերէն կը խլէ ռազմամթերքով բեռնաւորուած 90 ուղտեր եւ բազմաթիւ գերիներ:

Թրքական հաղորդագրութիւնը այն մասին, թէ այս կուիներուն մէջ Ֆարզանդան սպաննուած է, սուտ է: Ճիշդն այն է, որ Ֆարզանդան վիրաւորուած է եւ այժմ կ'ապաքինի Արարատի մէջ:

Աւելորդ է ուրիշ անգամ մըն ալ յիշատակել, որ Թրքական զօրքերը այս կուիներուն, ինչպէս նաեւ ձմրան ձիւնին ու բուքին պատճառով, քաշուած են Արարատէն, եւ ապստամբ Արարատցիները վերստին եկած եւ գրաւած են իրենց նախկին դիրքերը:

Ռամիշվէլի ապաւինուած

Վրաց սոց. դեմոկրատ կուսակցութեան ականաւոր դէմքերէն Ռամիշվէլի՝ նախագահ 1918ի վրացական կառավարութեան, որ վարեր էր նաեւ պատերազմական, ներքին եւ կրթական նախարարութիւնները, սպաննուեցաւ կիրակի օր, իր մէկ հայրենակցին կողմէ:

Բոլշեւիկներու նուաճումէն յետոյ, Ռամիշվէլի իր ընկերներուն հետ հեռացեր էր Վրաստանէն եւ հաստատուեր էր Փարիզ:

Կիրակի օր, վրացական պատուիրակութենէն իր բարեկամին Մէնակարիի հետ, ինքնաշարժով կ'իջնէր կոպլէն, ուր խօսելու պիտի երթար քաղաքական հաւաքոյթի մը մէջ: Հազիւ քանի մը քայլ էր առեր փողոցին մէջ, երբ մէկը քանի մը բառ պօռալով մէկտեղ, քաշեց ատրճանակը եւ շատ մօտէն՝ երկու հարուածով սպաննեց զայն, Ռամիշվէլիի ընկերը մէ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

2 ՔԻՒՐԴ ՂԵԿԱՎԱՐՆԵՐ ԱՆՎՆԱՍ

Ամենաստոյգ աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ, քրտական շարժման երկու ականաւոր վարիչները, վալի եւ մօրութ, որոնց կեանքը վտանգուած կը նկատուէր, այժմ ողջ են եւ ապահով:

Ինչպէս յայտնի է, Սեպտ. 12ի Թրքական յարձակման հետեւանքով քրտական ուժերու մէկ մասը ցրուեցաւ, ոմանք անձնատուր եղան, իսկ ուրիշներ ալ ձգեցին իրենց դիրքերը եւ նահանջեցին: Արարատ մնացած դեկավարներուն մէջ կը գրտնուէին վալին ու մօրութը իրենց ընկերներով, որոնք մինչեւ Նոյ. 13ը հոն մնալով ու բոլոր յարձակումներուն դիմագրաւելով, այժմ ողջ են ու անվնաս:

«ԵԱՐԸՆ»Ի ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Ինչպէս գրած էինք, «Եարբըն» ամէն առաջ շատ ծանր ամբաստանութիւններ ըրաւ իզմիթի կուսակալին դէմ, ըսելով թէ ան կիներու պատուին դպչած է եւն. եւն.: Ասոր վրայ, կուսակալը անուանարկութեան դատ բացաւ եւ կոչնագիր ղրկուեցաւ Պոլիս, բայց Արիֆ Օրուճ պէյ բժշկական տեղեկագիր ղրկեց թէ հիւանդ է եւ չի կրնար երթալ:

Դատարանի վերջին նիստին, իզմիթի ընդհ. դատախազը պահանջած է ձերբակալուած վիճակի մէջ դատել Արիֆ Օրուճ եւ «Եարբըն»ի պատասխանատու տնօրէն Սիւլէյման Թէվֆիք պէյները, եւ դատարանն ալ ընդունած է:

Որոշումը Պոլիս հաղորդուած ըլլալով, ոստիկանութիւնը ձերբակալած է երկուքն ալ եւ նոյն իրիկուն իսկ ոստիկան-զինուորներու հսկողութեամբ իզմիթ ղրկեց, դատուելու համար:

ՎՈՐՈՇԻԼՈՖ ԵՒ ՍՏԱԼԻՆ ԿԸ ԲԱՆԱԿՑԻՆ

Պերլին հրատարակուող ռուսական «Ռուլ» թերթը կը հրատարակէ Ռուսիայէն ղրկուած թղթակցութիւններ, որոնց համաձայն Ստալին բանակցութեան պիտի սկսի հաշտուելու համար աջ ընդդիմադիրներուն հետ, որոնց գլուխը կը գտնուի պատերազմական գործավար Վորոշիլով: Այս հաշտութեան հիմ պիտի ծառայէ մեղմ քաղաքականութեան մը պայմանը հանդէպ գիւղացիներուն, ինչպէս նաեւ արմտիքի արտածման արգիլումը:

∴ «Տէյլի Թելէկրաֆ» կը գրէ թէ հիմնադիր Լոնտոնի դիւանագիտական շրջանակներու կողմէ ստացուած տեղեկութեանց, խորհրդ. կառավարութիւնը չափազանց կը մտահոգուի աջ հոսանքի յարաճուն ծաւալումով: կ'ըսուի նոյնիսկ թէ Ռիկովի կուսակիցները գաղտնօրէն կը քաջալերուին բոլշեւիկեան պաշտօնական շրջանակներու կողմէ: Հնգամեայ ծրագրի ձախողումը շատ նուազեցուցած է Ստալինի եւ իր կուսակիցներուն դիրքերը:

ՀԷՆՏԵՐՍՈՆ ՎԱՐՁԱՊԵՏ?

«Տէյլի Մէյլ»ի այն լուրը թէ Անգլիոյ վարչապետը մաքտոնըլտ Հնդկաստանի փոխ արքայ պիտի կարգուի, մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծուած է կարգ մը շրջանակներու մէջ, որոնք կ'ենթադրեն թէ կառավարութեան գլուխը՝ անոր պիտի յաջորդէ Հէնտերսընը:

Այս լուրին կապուած է նաեւ նախարարաց խորհուրդի մէջ փոփոխութեան զրոյցները: կ'ըսուի նոյնիսկ թէ դաւիճին մէջ տեղ պիտի տրուի մէկ քանի ազատական պետերու:

ՋԵԿՈՅՑ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԵՐԿՐՆԵՐԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանէն նոր փախած «պրոլետգրող» մը կը գրէ.—

*Քերենսկիի ժամանակ երբ ռուս կառավարութիւնը ուզում էր վճռական կերպով պատերազմի շարունակութիւնը ապահովել ժամանակի զինակցութեան դէմ, ահա այդ ժամանակ Զուիցերիոյ գերման դեսպանը այցելում էր Լէնինի խեղճ բնակարանը եւ նրա առաջարկում էր միլիոններ (րուբլի ոսկի) նիւթական միջոցը, տարածելու համար Ռուսաստանում բոլշեւիկեան ուսմունքը։ Այսպիսով Գերմանիան ուզում էր քայքայել ռուս պետ. ապարատը նրա հետ բանակը, որի շնորհիւ նա հնարաւորութիւն կ'ունենար առեւելեան ճակատում գտնուող իր զօրքերը փոխադրել արեւմտեան ճակատ եւ վճռական ճակատամարտներ շահիլ այնտեղ։ Այսպէս Գերմանիան Լէնինի տալիս էր երկու բան միատեղ. տնտեսական (փող) եւ ժառանգական միջոց (բոլշեւիկեան ուսմունք)։ Այս երկու բաների ծագումը հաւասարապէս գերմանական էր։ Նա մի քիչ երկար խօսեց «Պրոլետարի դիկտատուրայի» մասին։ Այս խօսքը եթէ խոր վերլուծման ենթարկելու լինենք, կամ կատարելու լինենք ինչպէս կ'ասէ ժողովուրդը, կը ստացւի հետեւեալը. «ո՛վ բանուոր դասակարգ, արի ինձ հետ մենք պիտի գըլնանք եւ միասին պիտի կործանենք բուրժուական պետութիւնը. այս ծառայութեանդ — ընկերակցութեանդ — համար ես քեզ պիտի վարձատրեմ կանխիկ եւ թաքաւորավայել կերպով — քեզ նւիրելով բուրժուազիայի ինչքն ու հարստութիւնը եւ դրանից գատ լաւագոյն պաշտօնները։ Իսկ ինձ համար պիտի պահեմ շատ չնչին բան, պետական մեքենայի ղեկը եւ ուրիշ ոչինչ։ Այսպիսով հնարաւոր պիտի լինի մեզ երբակցանացնել միաժամանակ, հաւասարութիւն, սոցիալիզմ եւ պրոլետարիատի դիկտատուրա»։

Այդ ժամանակւայ միւս ռուս կուսակցութիւնները, իրենց հետեւորդներին խոստանում էին միայն պաշտօններ, մինչդեռ բոլշեւիկները խոստանում էին ոսկեղէն եւ անմիջականդրախտ։ Եւ ահաւասիկ սրա համար է որ այն բոլոր մարդիկ որոնք ուզում էին հարստանալ ուղղաշէջ կերպով, այսինքն անմիջապէս, առանց սրտի եւ խղճի մարդիկ. (խուլիգանները) բոլշեւիկ դառան եւ իրենց մասնակցութեամբ ուժեղացրին բոլշեւիկների լենինեան կուսակցութիւնը, եւ հնարաւոր դարձուցին նրա տիրապետութիւնը։ Կարճ ժամանակւա ընթացքում, Լէնինի կուսակցութիւնը, բոլշեւիզմը հսկայ յառաջդիմութիւններ արեց եւ վերջը նա կարողացաւ յափշտակել պետապարատի ղեկը եւ բուրժուազիայի հարստութիւնը, այս վերջինը տւեց անօրինակ վեհանձնութեամբ, ինչպէս եւ կարեւոր պաշտօնները իր հետեւորդներին։ Բայց այս վերջինների ոճիկները այնքան ճղճիմ էին որ այս հողի վրայ նրանք ունեցան մէկից աւելի հիասթափութիւններ։ Բոլշեւիկ պետութիւնը բռնագրաւեց բուրժուազիայի հարստութիւնն ու գոլքը որի հետեւանքով այս վերջինը ստիպւած եղաւ փակելու իր գործարանները, ձեռնարկութիւնները ու հանքերը եւ ապաւինել արտասահման։ Այս բոլորի պատճառով 10,000,000 չափ բանւորութիւն եւ որոնք 100,000,000 ընտանիք էին պահում, մնացին գործազուրկ։ Ամենէն տարրական ողջմտութիւնը կը պահանջէր յետաձգել այս գործարանների եւ հանքերի փակումը։ Այնքան ժամանակ մինչեւ որ բոլշեւիկեան պետութիւնը հնարաւորութիւն ստեղծէր աշխատեցնելու նրանք իր սեփական միջոցներով։

Բայց այդպիսի ժարդկային նկատառումներ բոլշեւիկների համար գոյութիւն չունէին։

Տնտեսական անօրինակտագնապը որ յաջորդեց, տեւեց 7 տարի։ Եւ 7 տարւայ ընթացքում, «պրոլետարիատի երկրում» ապրող բանւորը աշխատում էր եւ ստանում էր օրական մի քիլօ հացի աշխատավարձ։ Այն ինչ այդ յեղափոխական ցուցանակը չունեցող երկրների բանւորութիւնը այդ ժամանակ ստանում էր 20-200 քիլօ հացի արժէքի հաւժազօր աշխատավարձ։ 1925ում երկրի տնտեսական դրութիւնը համարեա թէ բարելաւած էր, եւ այս միջին բարեկեցիկութեան վիճակը տեւեց մինչեւ 1928ին, որից յետոյ Ստալին սկսեց ընթացք տալ իր անմիտ կոլեկտիւիզացիայի քաղաքականութեան։ Այս պատճառով նորից սկսւեց քայքայւել գաւհւժ կերպով երկրի տնտեսական դրութիւնը։ Ստալինը հետապնդում է բոլշեւիկի պիժակի տակ, զուտ ազգային նպատակները... այն է քայքայել Ռուսաստանը... այնպիսի զարհուրելի չափերով... որ ապագայում նա չկարողանայ բերնաւ Վրաստանի պէս մի փոքրիկ պետութեան վրայ անգամ տիրել եւ կամ բռնանալ։ Նրա քաղաքականութեան հետեւանքով Վրաստանը անպայման շահելու, իսկ Հայաստանը եւ Ռուսաստանը վնասւելու է,

1929ին կատարւած վիճակագրութեան համաձայն, Վրաստանում ծառայողների ոռճիկի միջին չափը 160 րուբլի, իսկ Հայաստանում 70 րուբլի։

Սոյն թիւերը որոնք քաղւած են բոլշեւիկների վիճակագրութեան տւեալներից ցոյց են տալիս, թէ ինչքան ընկեր Ստալինը աշխատում է իբրեւ եռանդուն եւ ակտիւ «կոմունիստ» յօգուտ իր ազգին։

Եթէ Լէնինը ռազմագիտական նկատառումներով, ժամանակը յարմար չդատեց կոզոպտելու համար գիւղական հարուստները, ահա Ստալինը, այդ յարմար րոպէն եկած է համարում եւ յայտարարում է յանուն կոլեկտիվիզացիայի կողոպտել նրանց։ Ինչպիսի լպիրշ վերաբերմունք որ ունեցաւ Լէնինը քաղաքներում ապրող հարուստների նկատմամբ նոյն վերաբերմունքը ցոյց է տալիս այժմ Ստալինը, գիւղական հարուստների նկատմամբ։ Բայց այստեղ ես ուզում եմ ժամանցոյց անել մի աղաղակող հակասութիւն Լէնինի եւ Ստալինի միջեւ։

Երբ Լէնինը Նեպը (Նոր Տնտեսական Քաղաքականութիւն) ուզեց ստեղծել (1920) նա արտասանեց բազմաթիւ ճառեր, որոնց մէջ նա արտայայտում էր կոլլեկտիվիզացիոնի մասին իր տեսակէտը։ (Մենք յետագայում պիտի բացատրենք թէ ինչու այդ ճառերը. Ստալինի յիշողութիւնից ջնջուել են)։ «Ներկայ սերունդը մեծացել է կապիտալիստական տիրապետութեան տակ, դաստիարակւած է բուրժուական դպրոցներում, եւ անւած է կապիտալիստական գրականութեամբ, ուզենալ զայն կոլլեկտիվացնել, վտանգաւոր է եւ անտեղի» եւ նա ստեղծեց Նեպը առնուազն 40 տարւայ այսինքն մի սերնդաշրջանի համար։

Այստեղ կայ մի կէտ լուսաբանելիք...։ Թէ ինչո՞ւ համար Ստալինի տասը տարի յետոյ (Նեպը յայտարարելուց) ուզում է հարկադրաբար գիւղը կոլլեկտիվազասիոնի ենթարկել, մոռնալով անցեալի եւ... «Լէնինի» դասերը։ 1.— Նախ նա ուզում է իրականացնել իր ազգային նըպատակները... այն է քայքայել Ռուսաստանը, այն աստիճան որ նա ապագայում չկարողանայ այլ եւս, Վրաստանի պէս մի փոքրիկ պետութեան գլխին տէր կանգնել։ 2.— Պատերազմի համար սովահար քաղաքները... ուրիշ խօսքով բանւորութիւնը։ Բացատրենք այս վերջին նախադասութիւնը։ Կապը գիւղի եւ քաղաքի, գիւղացութեան եւ բանւորութեան միջեւ խզւած է եւ ներկայումս գիւղացիութիւնը չի ցանկանում պարենաւորել քաղաքների բնակչութիւնը։ (Նրա յեղափոխական ակտիւութիւնը հասել է սրտին այդ կէտին!) Խորհրդ. պետութիւնը վերցնում է գիւղացիների աւելցուկ հացահատիկը երկու րուբլիով, փութը (կամայական եւ ցածր) գներով այնինչ շուկայում նա արժէ 15 րուբլի։ Նոյն դրութեան մէջ է գտնւում խաղողը, գինին եւլլն.։

Գիւղացիութեան դժգոհութեան մի ուրիշ աղբիւրն էլ այն է, որ գիւղացու սպառած հացի փութը 15 րուբլի արժէ. մինչդեռ քաղաքի բնակչութիւնը նոյն հացը ստանում է քիլօն 18 կոպեկով։

Կամայական եւ ցած գներով խորհրդային պետութենէն վերցընում է վարչական միջոցներով գիւղացիութիւնից ըերքը... նրա փոխարէնը տալիս է ոչ թէ գիւղացու անհրաժեշտ եղող ապրանք, այլ թղթադրամ... որով նա ոչինչ չի կարողանում անել։ Բոնի հացամթերում... խաղողամթերում... եւլլն.։ Մի կարեւոր պատճառ էլ որ ունի գիւղացիութիւնը, անբաւարար մնալու խորհրդային իշխանութիւնից, այդ այն անհաշտ ղիրքն է ու վերաբերմունքը որ նա ունի դէպի իր կրօնը։

Բոլշեւիկների օրով երկիրը միշտ աւելի սպառել է ինչքան նա չի արտադրել։ Որի հետեւանքը այն է եղել որ նա սպառել է կապիտալիստական ժամանակներից մնացած ամէն տեսակ ապրանքների աւելցուկային սթոքը։ Հիմա որ դրութիւնը շարունակւում է մնալ նոյն.այսինքն աւելի շատ են սպառում քան չեն արտադրում. ամէն տեսակի ապրանքները դառել են տիֆիցիտային։ Սրա հետեւանքով է որ բոլշեւիկները սպառել են Բանկում ունեցած իրենց ոսկու պաշարը։ Եւ բանը հասել է այն կէտին որ սկսել են վարչական կարդով լուծել ժողովրդական ստամոքսի ամենաբնաւոր եւ ամենաանմեղ դանդատներն ու բողոքները։ Ներկայումս գիւղացիութեան վերաբերմունքը դէպի քաղաքը վերին աստիճանի թշնամական է։

Այն երկիրը որ աւելի սպառում է ինչքան չի արտադրում, ուզէ չուզէ, պիտի դրսից անհրաժեշտ ապրանքները, ներմուծէ ոսկու փողով... որի հետեւանքով իր ոսկու պաշարը պիտի սպառի... եւ թղթադրամի կուրսը պիտի ընկնի։ Ամէն տեսակի ապրանքներ պակասելու պատճառով... այս տարի այդ հողի վրայ, բազմաթիւ ըմբոստութիւններ են պատահել բազմաթիւ քաղաքներում։ Ներկայումս բոլշեւիկները կարծես հասկացել են... որ դրութեան նմանօրինակ շարունակութիւնը կարող է աղիտաբեր լինի, իրենց տիրապետութեան համար... եւ այդ անցանկալի տրնտեսական դրութիւնը բառնալու նպատակով։ Խորհրդային Ռուսաստանի կենտ. Գործկոմը (կոմինտերնի հետ միասին) հետեւեալ որոշումներ են տւել. «որոշումներ որոնք հատապատասխան են բոլշեւիկների երկիրների ներքին եւ արտաքին պայմաններին, հիմա այստեղ ծանրանանք այն արտաքին պայմանների վրա, որոնց մէջ գըտնւում է բոլշեւիկ երկիրները... որոնց հետ պատասխանեցրել են այդ որոշումները...

Բոլշեւիկները հասկացել են որ արտաքին պետութիւններից ոչ մէկը չի կարող այլ եւ իրենց վրայ յարձակւել եւ պատժել իրենց։ Թեկուզ նրանք գործելու լինեն ամենամեծ յանցանք կամ ոճրագործութիւն։ Միջազգային եւ ներազգային օրինաւորութեան ասպարիզում, բոլշեւիկների համար հարուստ եւ կուլակ լինելն ամենամեծ յանցանքն է (ինչպէս եւ այն աւազակին համար, որ մտադրւել է անպայման եւ ամեն գնով թալանել հարուստին, բայց քանի մի պետութիւն է հարկաւոր նախ իր թշնամուն՝ կուլակին ո եւ է ձեւով մեղադրել) ոչ միայն կուլակը ինքը մեղաւոր է, այլ եւ մեղաւոր է նրա հետ իր կինը, երեխան, ընտանիքը... եւ նրա աքսորելիս, զէպի Սիբիր, աքսորում են եւ նրա հետ իր ընտանիքը։ Իրաւունքի այսպիսի հասկացողութիւն նախամիջնադարեան է։

1.— Կեղծիք համբաւաւոր պայմանագիրը իբր վրայ չյաթձակւելու ժամին, որով պատերազմը յայտարարւած է օրէնքից դուրս։

2.— Մեծ պատերազմի հետեւանքով պետութիւնները եւ ժողովուրդներ այն աստիճան ուշասպաս են դառել որ այլեւս պատերազմի մասին խօսելներանց առաջ հնարաւոր չէ։

3.— Թուրքիոյ պէս մի փոքր պետութիւն պատռեց Սեւրի դաշնագիրը եւ չգտնւեց մի պետութիւն որ նրան կարգի հրաւիրէր։

4.— Մեծ պատերազմի յաջորդող այս խաղաղութեան ժամանակաշրջանը առաջ է բերել իր հետ մի այնպիսի թըմբիր եւ իներսի... որ այլեւս խիստ անհաւանական է դարձրել որ եւ է դարձ դէպի պատերազմ։

«Ահա այս բոլորին նկատառումներով խորհրդային ժուկը հասկացել է որ կապիտալիստական կառուները — հոգեբանօրէն ասելով այլեւս իր վրա չեն յարձակելու...» եւ Ռուսաստանի տնտեսական ծանր դրութիւնը վերացնելու համար, խորհր. երկիրների կենտ. գործկոմը կոմինտերնի հետ համերաշխաբար գոյացրել է հետեւեալ որոշումները... որոնք միանգամայն համապատասխանում են նրանց ներքին եւ արտաքին պայմաններին։

1.— Դադարեցնել ընդհանրապէս եւ պակասեցնել մասնաւորապէս տիֆիցիտային (պակասող) ապրանքների արտադուքը,

3. Կեղծել բոլոր օտար արժեթուղթերը եւ թղթադրամները եւ այս միջոցով փող ճարել վճարելու համար ներմուծուող տիֆիցիտային ապրանքները։

4 — Այս վերջին կէտը յաջող կերպով իրականացնելու համար սերտ կապ ստեղծել գերման թեքնիսիէններ հետ։

5.—Խորհրդ. Միութեան սահմանակից վայրերում... Զինաստանի, Պարսկաստանի հիւսիսային սահմանամերձ որոշ կէտերում ու կեդրոնացնել մեծ քանակութեամբ տեիֆիցիտային ապրանքներ ... յետագայում, այնտեղ կեդրոնացնել կոմիսակցութեան գաղտնի ուժերը... բոլշեւիկեան ապստամբութիւն առաջ բերել եւ այդ ապրանքները անվճար տանել դէպի խորհրդ. երկիրներ։

Ահա սրանք են բոլշեւիկ քաղղեկավարների վերջին գիւտերը որոնք արժէն ցուցադրելու ... հիացմունքի առարկայ դառնալու համար։

Սոյն տեղեկութիւնները քաղւած են մի թրոցկիստից երեւանում)։ Եւ յետագայում նրանց ճշտութիւնը այլ աղբիւրներով հաստատւած. եթէ գաղտնի ոստիկանութիւնը մի քննութիւն կատարէ ան ոսկի փողի կամ օտար վալիւտաների ծագումի մասին...որով վճարում են իրենց երկիր ներածւող ապրանքների արժէքը...շուտով 100 տոկոսով կը պարզւի ճշմարտութիւնը։

ԼՈՒՍԱՊԱՇՏ

ՕՏԱՐ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐԸ

Համաձայն ռուսական վիճակագրութիւններու, ներկայիս Ռուսիոյ մէջ կ'աշխատին 4500 օտար մասնագէտ բանուորներ, որոնց 2500ը գերմանացի, հագարը ամերիկացի, մնացեալները Զեխեր, Շուէտացիներ, Իտալացիներ, եւայլն։ կան նաեւ քանի մը տասնեակ հազար հասարակ բանուորներ, որոնք կը պատկանին արեւելեան ազգերու։

ՑԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՊՐԱԶԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

Ցեղափոխական հրդեհը, որ բռնած է ամբողջ Հարաւային Ամերիկան. Ձիւնի հիւսիսման գըլորւելով կամաց կամաց հսկայ գունտի մը կը վերածուի։

Երբ այս տողերը կը գրենք յեղափոխութիւնը Պրազիլիոյ Միացեալ Նահանգներու մէջ իր ամենակատղի րոպէները կ'ապրի։ Ցեղափոխութիւնը ողջակիզած է ոչ միայն այս կամ այն քաղաքը միայն, ինչպէս եղաւ Հարաւային Ամերիկայի կարգ մը միւս Հանրապետութիւններու մէջ. ո՛չ, այժմ կռիւ է ամբողջ պրազիլական հողամասին վրայ։ Այս կը նշանակէ որ արիւն կը հոսի Հարաւային Ամերիկայի ամենակարեւոր մասին մէջ, կը նշանակէ որ Հարաւային Ամերիկայի 3/5 մասը գալարման մէջ է, որ ութ եւ կէս միլիոն քառակուսի քիլ. հողային տարածութիւն մը անսովոր օրեր կ'ապրի եւ որ Հարաւային Ամերիկայի ողնաշարը տեղէն ելած է, որովհետեւ Պրազիլիոյ Միացեալ Նահանգները Հարաւային Ամերիկեան հողամասի համար այն նշանակութիւնն ունի ինչ որ Միացեալ Նահանգները ամբողջ Հիւսիս. Ամերիկայի համար։

Հարաւային Ամեր. այս հըսկան,— արեւելեան սահմանէն իր առջեւ բաց ծով ունի, Ատլանտեան ովկիանոսն է, որ կ'ողողէ անոր եզերքները 6500 քիլ. տարածութեամբ, իսկ միացեալ մասերը ամբողջապէս ծածկուած են հսկայական լեռնաշղթաներով ու ապառաժներով որոնք պատճառ կ'ըլլան Պրազիլիոյ նշանաւոր շոգերուն ու շատ մը տեղերու անմարդաբնակութեան։

Շատ տարօրինակ պիտի թուէր եթէ Պոլիվիա չէն, Փերուէն ու մանաւանդ Արժանթինէն վերջ, Պրազիլիան, յեղափոխութեան այս մշտական օրրանը հանգիստ մնար։ Վերջի դէպքերը եկան ցոյց տալու, որ ներկայ յեղափոխական շարժումը նոյն իսկ իր նախորդը դեռեւս չէ ունեցած։

Առաջէն իսկ ակնարկով, օտարին համար, տարօրինակ ու անհասկնալի պիտի ըլլայ ներկայ յեղափոխութիւնը, ի նկատի ունենալով, որ դեռ նոր լմնցաւ նախագահական ընտրութիւնները, ուր նորընտիր նախագահը բացարձակ քուէներ շահեցաւ։

Այնուամենայնիւ պրազիլիացին բացասական վերաբերմունք ու դիրք մը ունեցաւ վերջի ընտրութիւններու ու ներկայ կառավարութեան հանդէպ, որովհետեւ ատիկա շատ լաւ գիտցաւ ու զգաց, որ ընտրութիւնները տարուեցան բացարձակ կեղծիքներով։

Այժմ մանաւանդ պարզուեց, որ տիրող կուսակցութիւնը պահպանողականները, ոչ մի միջոց չեն խնայած իրենց նպատակին հասնելու համար, որով եւ կառավարական ղեկը տեսակ մը մենաշնորհի վերածած։

Աւելորդ կը համարենք «Ցառաջ»ի ընթերցողին համար խոշորացնել Պրազիլիոյ ներկայ յեղափոխական շարժման այլեւայլ պատճառները, որոնք սակայն իրենց խոր հոգեբանական հիմերն ունին։ Կը բաւականանք ըսելու, որ ներկայ շարժման գլխաւոր ազդակները կը ներկայանան պահպանողական ու ազատական երկու աշքառու կուսակցութիւնները, իրենց կարգին շարժման մէջ դնելով երկրի այս կամ այն նահանգները։ Ներկայ դէպքերուն գլխաւոր առանգքը կը կազմեն Ռիո Գրանդէ դէ Սուլ-իսկ միւս կողմէն Սան Պավլո նահանգները։ Այս երկու նահանգներն ալ Պրազիլիոյ համար աչքառու տնտեսական ու քաղաքական արդիւնքներ ունին, իսկ ամէն մի նախագահական ընտրութիւն առիթ կը տայ երկու նահանգներու միջեւ գոյութիւն ունեցող պայքարը աւելի ու աւելի խորացնելու։ Եթէ պատճառ որ նախագահական աթոռը Ռիո Գրանդէի ներկայացուցիչը չունի, ուրեմն պարզ պիտի ըլլայ որ դժգոհութեան ազդանշանը Սան Պավլոյի նահանգէն պիտի ծագի առնէ, իսկ եթէ ոչ ուրեմն հակառակը։ Այսպէս փոխնիփոխ։

Բացի կուսակցական պայքարը, ուրեմն կայ նաեւ նահանգներու փոխադարձ մրցումը որ չնորհիւ Պրազիլիան մշտականպէս նստած կը մնայ վատօդէ տակաւին վրայ իր կարգին մը պայթելու ենթակայ։

Բայց եւ այնպէս, գոնէ անգամ, Պրազիլիոյ համար մի կասկած չկար, ու ինչպէս չէր տեղինք բնաւ չէր նախատեսուած որեւէ յեղափոխական շարժում մը, մանաւանդ որ ազատական կուսակցութեան չշահող թեկնածուն տօքթ. Վարգաս հանգիսաւոր կերպով յայտարարեց, որ ինք հակառակ ժողովրդական քուէարկութեանց կեղծուած ըլլալուն, այնուամենայնիւ կը հպատակի ներկայ ընտրութեան։

Կը թուէր, որ գոնէ այս անգամ Պրազիլիա խաղաղ կեանք մը պիտի ունենար։

Բայց հազիւ կարճ ժամանակ մը անցած՝ ներկայիս ամբողջ Հարաւային Ամերիկեան լեկոծող յեղ փոթորիկը անցաւ նաեւ Պրազիլիոյ վրայէն ուր հողը արդէն պատրաստ էր, ու մանաւանդ ժամանակամիջոցին տարածուեց երկրի մէկ ծայրէն միւսը։

Ցեղ. շարժման առաջին ազդանշանը տուաւ գժգոհ նահանգներէն Ռիո Գրանդէ դէ Սիւլ որուն անմիջապէս միացան քանի մը կարեւոր նահանգները իրենց տեղական ոստիկանական ու զինւորական ուժերով։ Վերջիններս միացեալ ճակատով կը քաշեն դէպի կեդրոնական իշխանութեան կեդրոնատեղին Սան-Պավլո ու Ռիո-տէ-Ժանէյրիօ։ Մասնաւոր յեղ. տրամադրութիւն ցոյց տուին Պրազիլիոյ Հարաւ. մասերը որոնք արագօրէն սկսան շարժման միացած են։

Կեդրոնական կառավարութիւնը ոչինչով կ'ուզէ զիջիլ ու ամէն միջոց ի գործ դրած է ձնչելու իր դէմ եղած կեդրոնական ըմբոստութիւնը։

Հիմակու հիմա գժուար է եզրակացնել թէ ինչո՞վ կը վերջանայ ներկայ պայքարը, յեղափոխութի՞ւնը պիտի յաղթէ, թէ կառավարութիւնը, բայց պարզ է, որ ներկայ արիւնալի կռիւները, երկրի մէկ ծայրէն միւսը տեղի ունեցող անսովոր դէպքերը արագօրէն պիտի անդրադառնան Պրազիլիոյ, առանց այս ալ ոչ այնքան նպաստաւոր տնտեսական կացութեան վրայ։

* * *

Ա. Ի գիտութիւն մեր հայրենակիցներուն, որոնց համար ով գիտէ, թերեւս տակաւին չատ բաւային Ամերիկայի ձայները հեռուէն հեռու քաղ ու անուշ

կուգայ, ի նկատի ունենալու են Փրկչիս տեղի ունեցող յիշ. շարժումները որու պատճառաւ օրը օրինկը փոխուին երկրի օրէնքները, մասնաւոր ուշադրութեան է առած ժանաւանդ ներգաղթային օրէնքը:

Վերջերս Լհհաստանէն տեղս Հասած ընտանիք մը, հակառակ բոլոր օրինականութեանց ամխէ մը վեր ծովուն վրայ կը մնայ հակառակ հոկայական նիւթական զոհողութիւններու մինչեւ հիմա անկարելի եղած է յիշեալ ընտանիքը ազատել այդ միանգամայն ցաւալի կացութենէն:

Կը խնդրենք ի նկատի ունենալ նման պարագաները ու գոնէ ազատել մինչեւ կատարեալ նորմալ կացութեան վերահաստատումը:

ՍՄԲԱՏ ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ

ՋՐՀԵՂԵՂԸ ԳԻՏԱԿԱՆՕ"Էն

Մինչեւ վերջերս աստուածաշնչային ջրհեղեղի մասին գիտունները զանազան կարծիքներ կը յայտնէին: Ոմանք ենթադրեցին թէ Աստուածաշունչի այդ նկարագրութիւնը իրական վտանգ մըն էր որուն ժամանակ էին ժայռային բազմաթիւ դարեր առաջ, ուրիշներ կը խորհին թէ այդ դէպքը մտացածին բան մըն է:

Վերջերս 50 տարիներու ընթացքին Միջագետքի մէջ պեղումներ եղան ու ձեռք ձգուեցան զանազան ձեռագիրներ եւ այլ յուշեր որոնք եկան վկայելու նպաստ այն վարկածին թէ՝ իսկապէս մէկ քանի հազար դար առաջ այս կամ այն ձեւով ջրհեղեղի նման բան մը պատահած է:

Վերջին ամիսներուն, Միջագետքի մէջ կատարուած քննութիւնները եկած են այն եզրակացութեան թէ՝ Տիգրիսի ու Եփրատի հովիտին արտակարգ հեղեղ մը պատահած է: 1929ին եւս, այդ շրջանին մէջ հեղ մը ամբողջովին ջուրով ծածկեց երկիրը: Անձրեւներ շարունակ, այդ շրջանը հիմնայատակ ծովի մը երեւոյթը ունէր, ուր հաստատ կը մնար միայն Արարատ ալիքին:

Ընկերային գիտուն մը, Հարոլտ Ուլլի, նոր գիրք մը հրատարակած է ջրհեղեղի մասին: Ըստ իրեն, ջրհեղեղը տեղի ունեցած է քրիստոսէ 4 200տարի առաջ, 4.200էն 2,500ի ընթացքին, երեք հատ հսկայական ջրհեղեղներեւս պատահած են Միջագետքի մէջ:

1929ին, Ուրի մէջ (Միջագետք) գտնուեցան թագաւորներու գերեզմանները: Այս պատգամաւորները, ի նկատի ունենալով որ Ուրի մէջ կատարուած պեղումները կը յայտնէին թէ Աստուածաշունչի այդ նկարագրութիւնը իրական վտանգ մըն էր որուն ժամանակ էին ժայռային բազմաթիւ դարեր առաջ, ուրիշներ կը խորհին թէ այդ դէպքը մտացածին բան մըն է:

Վերջերս 50 տարիներու ընթացքին Միջագետքի մէջ պեղումներ եղան ու ձեռք ձգուեցան զանազան ձեռագիրներ եւ այլ յուշեր որոնք եկան վկայելու նպաստ այն վարկածին թէ՝ իսկապէս մէկ քանի հազար դարեր

Նակարի, յարձակեցաւ ոճրագործին վրայ, որ կրկին յաջողեցաւ գործածել իր ատրճանակը եւ յարձակողը թեթեւօրէն վիրաւորեց գլխէն, սակայն հասնող ոստիկաններու շնորհիւ, կարելի եղաւ զինքը զսպել ու տանիլ ոստիկանատուն։

Ոճրագործը 35 տարու վրացի մրն է եւ ոստիկանատան մէջ յայտարարեց թէ անձնական վրէժի մը գոհացում կուտայ։ Կ'աշխատէր Օտէնքուռի մէկ գործատան մէջ՝ ուրկէ կը կարծէ թէ Ռամիշվիլի զինքը վտարել տուած է։

Ռամիշվիլիի բարեկամները, մասնաւորաբար Ճորտանիա, վրացական հանրապետութեան նախագահը, կը կարծեն թէ ոճրագործին յայտարարութիւնները կեղծ են։

Ոճրագործը ատենին կը պատկանէր սոց. դեմ. կուսակցութեան, բայց շատոնց է որ հեռացած էր անկից եւ ամէն կապ խզած։

Ռամիշվիլի, մեծ գործունէութիւն ցոյց կուտար ի պաշտպանութիւն Վրաստանի՝ ընդդէմ բոլշեւիկեան բռնապետութեան։ Վրաստան ապացած իր բարեկամներուն հետ կը շարունակէր գաղտնի կապեր պահել, եւ այդ կերպով կը վարէր ընդդէմ բոլշեւիկեան իշխանութեան ըմբոստացում մը՝ որմէ շատ կը մտահոգուին երկրին կարմիր վարիչները։ Վերջերս դեռ, ամանոնք գաղտնի հաւաքոյթ մը ունեցեր էին։ Զեկան իմացեր էր եւ թերթերը մեծ աղմուկ հաներ էին, խռովութեան պատասխանատու ցոյց տալով Ռամիշվիլին, որ մահուան սպառնագրեր կը ստանար։

Վրաց պատուիրակութիւնը կը կարծէ թէ ոճրագործը բոլշեւիկներու ձեռքը գործիք եղած է։ Ոճրագործը յայտնած է թէ զէնք եւլլն. գնելու համար, բարեկամէ մը 2000 ֆրանք առած է։ Ոստիկանութիւնը կը փնտռէ արդէն թէ ո՞վ է այդ խորհրդաւոր բարեկամը որ զինած է ոճրագործին ձեռքը։

կարճ եւ կտրուկ...

ՄՈՍԿՈՒԱ, 7 Դեկտ.— Գերագոյն դատարանը մահուան դատապարտեց Ռամզինը, Լարիչեվը, Զարնովսկին, Քալինինքովը եւ Ցէտօթովը, իսկ տասնական տարի բանտարկութեան Բուրբիանովը, Սիդնինը եւ Օչքինը։

*** ՄՈՍԿՈՒԱ, 7 Դեկտ.— Թոմսկի մէջ, հրացանազարկ եղան ճարտարագէտ Վլատեմսկին, Բազմարուեստեան վարժարանի ուսուցիչ Տոպոզանսկին, աշխատանքի գործավարութեան կին պաշտօնեաներէն մէկը՝ Տիկ. Լեվիցկայա, 3 ուսանողներ եւ 5 գործաւորներ։*

Սիպերիական թերթ մը կը գրէ թէ հրացանի բռնուած է նաեւ ռուս բարձրաստիճան կղերական մը։

Մազանոֆ՝ Լէնինկրատի համագործակցականին նախկին պետը եւ իր օգնականը, որոնք մահուան դատապարտուեր էին «աննդեղէնի մէջ խափանարարութեան» յանցանքով, այսօր հրացանի բռնուեցան Լէնինկրատի մէջ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ!

Ս. ԳԱԼԹԱՔՃԵԱՆԻ

Նոր հասցէն է՝ 14bis Rue St. Georges, Paris

Ուր պիտի գտնէք նորագոյն գուտ անգլիական կերպասներու ճոխ մեթրք, արանց հագուստի, ինչպէս նաեւ մասնաւոր drap կանանց վերարկուի համար։

Գիները բացարձակօրէն անմրցելի! Մէթրօ՝ de Pelletier

ԳՈՀԱԲԱՎԱՃԱՌ — ԹԱՄԱԳՈՐԾ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

261 Fbg. St. Martin, Paris 10 Métro Louis-Blanc et Jaurès

կաղանդի եւ ծնունդի առթիւ բացառիկ գեղ եւ վաճառատան կողմէ արժէքաւոր նուէրներ կը տրուին գնորդներուն։

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցեր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Դշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

Քաշխօլ շինողներ, ուշադրեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մետաքս ատլաս է։ Այս կարճով եւ կամ Ա. ՔԻՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել։ Վճարումի համար դիւրութիւն։

Դիմել՝ D. Dwekh, 9 Rue Provence, Paris.

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ



ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ջ. Ե. Ո. ՄՈՒՔԹԵԱՆ ՀՆԳԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌՔԻՒ

ՄԱԼ ՏԸ ԺԷՈԿՐԱՖԻ ՄԷՋ, 184 Bld. St. Germain, Paris

13 Դեկտեմբեր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Երբ դուք կաք ու այդպէս կաք,
Հայ Հայրենիքը կայ ու կ'ապրի։
Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆՈՎ

ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԱՀՕՒՄԲ

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար

RECITAL DE VIOLON ԺՕՐԺ ՍԻՆԱՆԵԱՆԻ

Այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Salle des Concerts du Couservatoireի մէջ, 2bis Rue du Conservatoire, Paris.

Տոմսերը՝ 30, 20, 15, 10, 8 եւ 5 ֆրանք

Պատրաստուեցէք Հ.Մ.Ը.Մ.ի «Իթալի»ի

ՄԱՍՆԱՃԻՒղԻՆ ԿՈՂՄԷ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

27 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն, Salle Renardի մէջ, 12 Rue Renard

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

ԿԱՂԱՆԴԻ ԳԵՂԵՑԿԱԳՈՅՆ ՆՈՒԷՐ ՄԸ

ԿԵՆՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՏԱՐԵԳՐՔԻ Ա. ՏԱՐԻՆ 1931

Մեծադիր, պատկերազարդ եւ ճոխ բովանդակութեամբ
Խմբագրութիւն՝ Մ. եւ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Գինը՝ Ֆրանսա, Սուրիա, Պալքաններ եւ Թուրքիա 40 ֆրանք. Ամերիկա, Անգլիա, Եգիպտոս եւ Պարսկաստան 2 տոլար։

Դիմել ընդհանուր հասցէին, «Chanth». Arts et Lettres, 94 rue Lafayette, Paris (10e). կամ L. Kévonianի, 235 Fbg. St. Martin, Paris (10e).

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Սէն Մօր, ֆ. ֆ.— 70։
Տէսին, Ա. Խ.— 20։
Տէսին, Գործ.— 800։

Սավայեան, Մարտիկեան, Ծաղիկեան ընտանիքները եւ իրենց պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն մաիր իրենց սիրելի մօր եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ՕԱՎԱՅԵԱՆԻ

յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ նոյ. 25, Շաբաթ իրիկուն Պրիւսէլի մէջ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռեմ Մուշի Թաս գիւղացի եղբօրորդիս Ագէքսանդր Դաւիթեան, որ ասկէ 9 տարի առաջ կր գտնուէր Շար.Ամերիկայի Պուէնոս Այրէս քաղաքը։ Սակայն մօտ 18 ամիս է որ նամակ չեմ ստացած։ Իմացնել Մրաթ Դաւիթեանի, 11bis rue de Chemin de Fer, Clamart, (Seine), France.

կը խնդրուի Ամերիկահայ Թերթերէն արտատպել։

ՕՐՅՈՑ

Մարսէյլի վասպ. Հայր. միութիւնը առաջին անգամ ըլլալով 1931 տարուան համար հրապարակ հանեց «վասպուրականի օրացոյցը» Խրիմեանի մեծադիր նկարով։ Դիմել՝ Յովհ. Պանտիկեանի, 44 rue de Lodi, Մարսէյլ։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPAHN

LE CAFÉ MARTIN

DÉPÔTS

Paris-Banlieue-Province

PARIS-BANLIEUE . PROVINCE

4f80 LES 250 GRS 5f »

Le "Café Martin" ne comporte qu'une seule qualité et vous êtes certain, en le consommant, d'obtenir le meilleur café au prix le plus juste.

34, RUE JOUBERT
PARIS

Գին՝ Փարիզ-Արուարձան 4 ֆր. 80, 250 կրաժը։ Դաւառներ՝ 5 ֆրանք։

Café Martinը *մի միայն մէկ տեսակ է եւ վստահ եղէք թէ զայն գործածելով, կը ստանաք ամէնէն լաւ սուրճը՝ ամէնէն արդար գինով։*

34 Ree Joubert, PARIS

ԳԵՂՈՒՀԻ ԹԱԳԸՄՃԵԱՆ

(ԿԱՐՈՒՀԻ)

Ամէն տեսակ կանացի հագուստներ, Շասցէ՝ 11bis Rue Julien - Certain, Viroflay.

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱՒԻՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էվոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

ֆիադէռմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

LIBRAIRIE H. SAMUEL

51 Rue Monsieur-le-Prince, Paris (VI) մէթրօ Օտէոն

Հեռաձայն՝ Danton 88-65

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԳԻՐՔԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԻԱԿ ՀԱՅ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆԸ

Տոկուն, արագ եւ աժան, վերնագիրները ոսկեթիպ

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԳՈՐԾԵՐ

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՍ

Ստացած եմ մեծ քանակութեամբ զանազան տեսակի սուրճեր

ֆաֆէ Մատակասքար Ա.	տեսակ	12.75,	Բ.Գ.	տեսակ	աւելիաժան	
» Սանթոս Good Ա.	»	14.25	»	»	»	»
» Santos supérieur	»	18	»	»	»	»
» » Domincul		20				
» » Caracoli		22				
ֆաֆէ Mocca Hodeldan		24	իսկականը եւ ոչ Թէ կեղծը			
» Godlup		25				
» Ceylan		28				
» Margajid		31				

կը յայտարարեմ յաճախորդներուս Թէ սուրճի գիները կը տարբերին հաժանայն իրենց տեսակին։ Ջգուշացէ՛ք աժան սուրճերէն։ Այցելեցէք մեր գործատեղին գաղափար կազմելու համար սուրճի տեսակներու մասին։

ՀԱՍՑԷ՝ "CAFÉ SULTAN,,

TOROSSIAN

92 Rue d'Angoulème Métro: Couronnes, Tél. Ménil. 56—06

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով գարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Ջերմամիզ.) եւ վարսից։ Մասն. լապտերաուռւ։ Ներշմամիտ եւ արագ խոր հրդեհութ. ամէն օր 9—12, 2—9 Կիրակի 9—12։

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Սէն Տընի, Ռէօմիւր։ Վէներական ախտեր, Ջերմամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան և մէզի քննութիւն, քթթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր։ Դարմ. էլեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրժանիշակագոյն ճառագայթներով։ Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8։ Կիր. 9 12։

Վարձու աթէլիէ (պայ ա սէտէ) 52 Rue de Crimée, Métro Botzaris. նոր եւ շատ լուսաւոր, կազ, ջուր, էլեկտրականութիւն, տարածութիւն 50 քառ. մէթր։ Դիմել՝ քոնսիէրժին կամ Ցէտէեանի, 14 Rue Cadet, քիւլպ տիաման-Թէր, ժամը 9—12 եւ 2—5։

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram



ԳԻՆ՝ 30 ՖՐԱՆՔ

ԱՄԵՐԻԿԱ 1ուկէս տոլար

Անգլերէնի դասեր

Հայ Օրիորդ մը, sténo-dactylo, տրամադիր է անգլերէնի դասեր տալ փափաքողներուն։ Մատչելի գիներ։ Դիմել հաճելի վարչութեան։

ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Ընտան արժանի է միմիայն այն սիմիթը որ պատրաստուած է A. LA GARDE, 1 Rue St Lazare, PARIS (9e) Nord 54-N. D. de Lorette. Téléphone Trudaine 95-21

?



?

SEVA

LE PLUS ÉLÉGANT PHONO FAISANT MEUBLE ET PORTATIF

APPAREIL DÉPOSÉE

ՄԻԱԿ ՖՈՆՈԿՐԱՖԸ ՈՐ ՋԱՐՄԱՑՈՒՑ ԱՇԽԱՐՀԸ

PARIS SUISSE LONDRES ET SUD - AMÉRIQUE

LA MARQUE MONDIALE

ՀԱՐԱՉԱՏ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 Ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
10
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930

10 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ Թիւ 1439

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱՋԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԵԱՆ ՈՐՈՆՈՒՄ

Ամիսներէ ի վեր խմորուող տագնապը պայթեցաւ վերջապէս, եւ ուժեղ մեծամասնութենէ զուրկ՝ Ֆրանսայի օրէնսդիր ժողովները կը փնտռեն մարդը, որ աջ կամ ձախ, նոյն հաւաքական մեծամասնութիւնը կոտորակող արգելքները խափանէ եւ ստեղծելով նոյն հիմէն մեկնող հոսանքներու կեդրոնացում մը, տեւելու վստահութեամբ ստանձնէ գործին պատասխանատուութիւնը:

Ներակոյտ ու Խորհրդարան իւրաքանչիւրն ինքն իր մէջ, ներկայիս կը ցուցադրեն հակադիր ուժերու զուգակշռում մը, շատ քիչ տարբերութեամբ, որ չի կրնար ոեւէ նախարարութեան համար հաստատուն յենարան դառնալ: Իսկ բոնի մեծամասնութիւնը՝ գոյացած անհատական հմայքի, ներքին մարտնքներու, եւ խորհրդարանական խմբակցութեանց շահերու շաղախումով, ամենէն վխրուն նեցուկն է որեւէ դահլիճի համար:

Թարտիէօի երկրորդ դահլիճը տեւեց տասներեք ամիս՝ միայն պատահական մեծամասնութեամբ մը, շնորհիւ արտաքին քաղաքականութեան, որ կը բխէր խորհրդարանական ձախերու հիմնական ըմբռնումներէն եւ ներքին խնդիրներու մէջ՝ անոնց տրուած մասնակի գոհացումներով: Մակայն իր անկման մէջ, գլխաւոր դերը պէտք է վերագրել ընդդիմադիրներու ուժին: Ընդունած Ուսդրիքի գայթակղութիւնը իր վարկաբեկիչ նշանակութիւնն ունեցաւ ու կրնար ինքնին, ծառայել անոր տապալման, երբ մանաւանդ վարչապետ Թարտիէօ բացայայտօրէն, Խորհրդարանին մէջ պաշտպանութիւնը կը ստանձնէր մեղադրեալ Նախարարին: Սակայն, հոդ եւս, եթէ կրցաւ իր դահլիճին գոյութիւնը փրկել վերջին ճարտարութեամբ մը, եւ ի հեճուկս ձախ ընդդիմադիրներուն, բայց անկապ մեծամասնութեան մեղքը քաւեց Ներակոյտին մէջ, միայն 8 քուէ տարբերութեամբ:

Իր յաջորդին Պարթուի արագ ձախողութիւնը նոր դահլիճի կազմութեան մէջ, աւելի յստակօրէն կը ցուցադրէ խորհրդարանական խախուտ կացութիւնը: Ինչ որ տապալեց Թարտիէօն եւ ձախողութեան դատապարտեց Պարթուն, դժուարութիւններու կը մատնէ Լավալը որ կուսակցական ու խմբակցական սուր հակամարտութիւններուն, դժուար թէ կարենայ զիջումներ պարտադրել եւ յաջողիլ հոն ուր իր նախորդը ձախողեցաւ:

Արժատականներու եւ հանրապետական-ռամկավարներու փոխադարձ թշնամութիւնը տարիներու պատմութիւն ունի եւ կը կազմէ տագնապի լուծման գլխաւոր արգելքը: Ու հակառակ հանրապետական-ռամկավարներու յօժարութեան եւ զիջումին, արժատականները կը շարունակեն վճռապէս մերժել ամէն գործակցութիւն անոնց հետ: Իսկ որ եւէ մէկը որ կը ստանձնէ դահլիճին կազմութիւնը, ներկայ պայմաններու մէջ չի կրնար անտեսել արժատականներու ուժը:

Ատկից զատ, Պ. Լավալի համար դժուարութեան պատճառ մը կը դառնայ այն յայտարարութիւնը զոր ըրաւ առաջին իսկ առթիւ, թէ առանց Թարտիէօյի մասնակցութեան, չպիտի ընդունի կազմել որ եւէ դահլիճ: Մարտի ձեռնոց մըն է նետուած արմատականներուն, որոնք տրամադիր ըլլալ կը թուին զայն վերցնելու:

Իր դահլիճին մէջ, լայն տեղ տալով Հէրիոյի կուսակցութեան, ապահովելով նախկին վարչապետին Թարտիէօյի գործակցութիւնը, առանց անտեսելու հանրապետական-ռամկավարները, որոնք կարեւոր թիւ մը կը կազմեն խորհրդարանին մէջ եւ կը պահանջեն իրենց աթոռներն ունենալ կառավարութեան մէջ եւս, Պ. Լավալ կը յուսայ թերեւս ստեղծել ուժերու համադրութիւն մը եւ Թարտիէոյի մեծամասնութիւնը կապել ընդդիմադիրներու քուէներուն:

Արժատականները վերջին պահուն, հաւանաբար հաւանին որեւէ դահլիճի մէջ նախկին վարչապետին ներկայութեան, որ իր հետ կը բերէ խորհրդարանական կեդրոնի ձայները: Սակայն իրենց անհաշտութիւնը հանդէպ հանրապետական ռամկավարներուն եւ անոնց հետ որեւէ գործակցութեան մերժուկը, կը թխին քաղաքական հիմնական տարբերութիւններէ: Այս վերջինները դէմ են Լոքարնոյի քաղաքականութեան եւ աշխարհականացման, որոնք կը կազմեն արմատականներու «հաւատամք»ը:

Ու մեծամասնութեան մը բացակայութենէն վրդոված ձախ տարրերը, որոնք կը յամառին քարոզել ուժերու կեդրոնացումը, կը հանգիպին այս անելին:

Կ'ըսուի թէ քաղաքական խմբակցութիւնները հաշտեցնելէ յուսահատ, Պ. Լավալ պիտի ջանայ գործակցութիւնը ապահովել անձերու, որոնք իրենց անհատական հմայքով, կրնան հաւանութիւնը ապահովել խորհրդարանին: Այդ պարագային, պէտք պիտի ըլլայ ընդունիլ թէ վտանգաւոր խաղ մըն է որ պիտի փորձէ, որովհետեւ այդ պիտի նշանակէ պառակտումը փոխադրել խմբակցութեանց ներսը: Օրուան բոլոր դէմքերը կը պատկանին որեւէխմբակցութեան մը, որուն որոշման դէմ, դժուար թէ ուզեն մեծ քայլեր առնել:

Իսկ այս կամ այն պայմաններու մէջ կազմուած նախարարութիւնը, եթէ առաջին առթիւ իսկ չտապալի, բացայայտ է թէ իր գոյութիւնը պիտի կապէ միայն մէկ քանի քուէներու ներկայութեան:

Մ. Ե.

ՄԱՄՈՒԼ

ԱՂԷՏԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒԻՈՒԹԻՒՆԸ

«Նոր Օր»ի խմբագրականէն (3 դեկտեմբեր).

—«Հայ ժողովուրդի ողբերգութիւնը իր բոլոր երեսներով պարզուած է մեր առջեւ ներկայիս: Թրքահայաստանի մէջ ունէինք աւելի քան երկու միլիոն բնակիչ, ազգային կալուածական մեծ հարստութիւն, տուն-տեղ եւայլն: Ոչ-հայկական նահանգներու մէջ տեղաւորուած հայութիւնը թուրքիոյ տնտեսական եւ առեւտրական կեանքին ջիղը դարձած էր:

Ընդհանուր պատերազմը եւ անոր հետեւանքը եղող վերիվայրումները աշխարհը ինկեցին ցնցեցին, բոլորովին նոր պետութիւններ կազմուեցան եւ ուրիշներ՝ որոնք դարերու պատմութիւն ունէին՝ սրբուեցան երկրի երեսէն: Ազգեր, որոնց գոյութիւնը զգալի անգամ չէր, մէկ օրէն միւսը լոյս աշխարհ եկան: Ջանգուածային հաւաքականութիւնները հարկադրաբար մէկ տեղէն միւսը տեղափոխուեցան: Մէկ խօսքով կազմուեցան նոր մարդկութիւն եւ աշխարհագրական նոր դասագիրք:

Այս ահաւոր յեղաշրջումը եթէ բարիք եղաւ 1914էն առաջ անկախութենէ զուրկ կարգ մը ազգերու, կասկածէ վեր է թէ չարիք եղաւ հայ ժողովուրդին համար:

Մեր ապիկարութեան, անփորձութեան եւ անկազմակերպ ըլլալուն համար — դեռ որքան Թերութիւն կ'ուզէք Թուեցէք — մարդկային մեծ կորուստներ ունեցանք, կորսնցուցինք մեր ոտքի տակի հողը եւ օրին մէկն ալ՝ արմատէն պոկուած ծառի պէս, մահասփիւռ փոթորիկի Թեւերուն վրայով՝ նետուեցանք օտար ու անհարազատ ափեր:

Տասը տարիէ ի վեր գաղթական ենք ու հանգիստ չունինք: Հարկադրաբար կը տանինք տասը պետութիւններու քմահաճոյքը, որոնք իբրեւ բարեկամ կամ Թշնամի՝ ամէն օր մեր երեսին կուտան մեր Թերութիւնները, օտար ափերու ճամբան ցոյց տալով մեզի:

Ցեղին է որ ծանրութիւնով քննուի ողբերգութիւնը, եթէ ոչ տրամաբանական դատումներու յանգելու, գոնէ մեր երէկը ճանչնալու ոգիով: Աղարկայական պայմաններ չկան երէկուան պատմութիւնը գրելու համար: Ոչ ալ ունինք միտքն ու դատողութիւնը, որ պէտք է պաղարիւնութեամբ մօտենալու բոլոր անցքերուն, վերլուծելով ու վերաքննելով զանոնք, առանց զգացումներու եւ երեւակայութեան:

ՍՊԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Կիրակի օր, Սպանիոյ զանազան քաղաքներուն մէջ, աւելի քան երկու հարիւր քաղաքական հաւաքոյթներ տեղի ունեցան, կատարեալ հանդարտութեամբ: Սէվիլլայի մէջ, հացադործներու գործադուլը կը սպառնայ ընդհանրանալ, գործաւորներու եւ գործատէրերու միջեւ, բանակցութեանց անյաջող ելքին հետեւանքով: Ուտրիայի մէջ, անգործութեան պատճառով, երեք հազար գործաւորներ մեծ ցոյց մը կատարեցին փողոցներուն մէջ:

ԱՆԳԼԻՈՅ ՀԱՆՔԱԳՈՐԾՆԵՐԸ

Սկովտիոյ հանքագործները սկսան աշխատիլ նախատեսուած պայմաններով, այսինքն 15 օրուան մէջ 11 օր աշխատանք: Այս համաձայնութիւնը ի զօրու պիտի ըլլայ մինչեւ յառաջիկայ Մարտ 1:

ՕՐ ԸՍՕՐԻՆ

Ֆրանսայի նախարարական տագնապը

Պ. Պարթուի հրաժարումը դահլիճը կազմելու յանձնառութենէն, բաւական զարմանքի մատնած է փարիզի քաղաքական շրջանակները, որոնք դիւրին յաջողութիւն մը կ'ակնկալէին: Եւ ինչպէս երէկ գրեր էինք, Հանրապետութեան նախագահը դահլիճի կազմութիւնը այս անգամ յանձնեց Պ. Փիէր Լավալի, որ կը գտնուի նոյն դժուարութիւններուն առջեւ, որոնք ձախորդութեան մատնեցին Պ. Պարթուն: Պ. Լավալ, նման Պ. Պարթուի, լաւատեսութեամբ լծուած է աշխատանքի, որ ներկայ պայմաններու տակ, չի գիտցուիր թէ ի՛նչ արդիւնք պիտի տայ: Իր առաջին քայլին իսկ, յայտարարելէ վերջ թէ «ամէն պարագայի, չպիտի ընդունիմ դահլիճը կազմել առանց իմ բարեկամիս Անտրէ Թարտիէօի դրական աշխատակցութեան», արդէն ապահոված է Պրիանի, Թարտիէօյի, եւ Պարթուի մասնակցութիւնը, եւ կը շարունակէ տեսակցութիւններ ու խորհրդակցութիւններ ունենալ կուսակցութեանց եւ խորհրդարանական խմբակցութեանց պետերուն ու քաղաքական կարեւոր անձնաւորութեանց հետ: Սակայն Թարտիէօյի անունը կասկած կը ներշնչէ որ ընկերվարականներն ու արժատականները վստահութեամբ նային կազմութեան դահլիճի:

Թուրք հաւատացեալներուն դատը

Պոլսոյ Ատեանը սկսաւ դատել 16 համայնավարներ, որոնցմէ 13ը ոչ ձերբակալեալ վիճակի մէջ կը գտնուին: Ամբաստանեալներուն մէջ հինգ կիներ կան եւ մէկ լիսէի աշակերտ մըն է:

Դատարանը որոշեց դատավարութիւնը դռնփակ կատարել, նկատելով որ խնդիրը երկրին ներքին ապահովութեան հետ կապ ունի:

Նոր կուսակցութիւն կազմել կ'ուզեն

Նոր կուսակցութիւն մը կազմելու գաղափարը հետզհետէ կը զօրանայ Այտրնի երիտասարդութեան մէջ: Երիտասարդները Մ. Բէժալի գլխաւորեան կը սպասեն, անկէ խնդրելու համար որ իրենց կազմելիք ռամկավար կուսակցութեան պետ մը ընտրէ: Այս կուսակցութիւնը Հանրապետութեան զօրավիգ մը պիտի ըլլայ եւ անոր, սիրո՛վ պիտի յարի եղեր Արեւմտեան Անատոլուի շրջանակի ժողովուրդը:

Մոսկուայի զաւեշտին վերջին անակնկալը

Մոսկուայի արտակարգ դատարանին նախագահը Քալինինին, հպատակելով արդարութեան գործավարին հրահանգին, շնորհի արժանացուց Ռամզինը եւ իր չորս ընկերները Լարիչեֆ, Զարնովսկի, Քալինինիքոֆ եւ Ֆէտոթով: Անոնց դէմ արձակուած մահուան պատիժը վճիռը, կը փոխուի 10 տարուան բանտարկութեան:

Իսկ մնացեալ երեքը որոնք 10 ական տարի բանտարկութեան դատապարտուած էին, նոյնպէս շնորհի կ'արժանանան: Անոնց բանտարկութեան պատիժը կ'իջնայ 8 տարուան. բայց ասկից զատ 5 տարի զրկուած պիտի մնան քաղաքական իրաւունքներէ:

Խորհրդային կառավարութիւնը իր այս բացառիկ շնորհը կը մեկնաբանէ անով որ դատապարտեալները խորապէս զղջացած են իրենց ոճրին համար, եւ թէ բանուորական ու գիւղացիական կառավարութիւնը վրէժ չի սնուցաներ...:

Լէնինկրատի Խորհուրդը անմիջապէս երիտասարդ Համայնավարներուն հրահանգ տուաւ որ վերցնեն Ձմեռնային Պալատին դիմացը կանգնած կառափնատը, ուր մահապատժի տի ենթարկուէին Փուանքարէի, Պրիանի, Տէթէրտինկի եւ Զըրչիլի պատկերները: Եւրոպական այս չորս մեծամեծներու պատկերները ուրեմն, իրենց կեանքը կը պարտին բոլշեւիկեան անհուն ներողամտութեան...

Անգլիական բողոքին կարմիր պատասխանը

Կը յիշուի թէ Մոսկուայի դատավարութեան առաջին օրերուն, Մոսկուայի անթելի կայանը կոչ ուղղեր էր Անգլիոյ աշխատաւորութեան որ ըմբոստանայ կառավարութեան դէմ, եւ թէ այդ առթիւ անգլիական կառավարութիւնը, Մոսկուայի իր դեսպանին միջոցաւ բողոք յայտներ էր Խորհրդ· կառավարութեան դէմ, թէ դրժած է երկրին մէջ հաժայնավար գրգռութիւն չսերժանելու իր խոստումը: Բողոքին իբր պատասխան Մոսկուա կը յայտնէ թէ այդ կոչը ուղղող անթելի կայանը կը պատկանի սէնտիքաներու կեդրոնական խորհուրդին եւ թէ դուրս կը մնայ կառավարութեան հակակշռէն ու հսկողութենէն եւ թէ ուրեմն, բոլշեւիկեան կառավարութիւնը չի կրնար միջամտել հակակշռելու համար անոր յայտագիրը:

Մոսկուա պատասխանեց նաեւ Անգլիոյ դիտողութիւններուն թէ կը զարմանայ որ անգլիական կառավարութիւնն եւս ամբաստանուած է Մոսկուայի դատավարութեան մէջ: Բոլշեւիկեան պատասխանը կը յայտնէ թէ կառավարութիւնը իրաւունք չուներ արգիլելու որ մեղադրեալները խոստովանութիւններ ընեն: Սակայն դիտել կուտայ որ կառավարական դատա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԲՈԼՇԵՒԻԿ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐԻ ՄԸ ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՄԱՀԸ

Քանի մը օր առաջ, իր սենեակին մէջ սպաննուած գտնուեցաւ Շուռովի բոլշեւիկեան դեսպանատան առաջին քարտուղարը Լէվին: Ըսուեցաւ թէ անձնասպան է եղեր: Սակայն, Շուռովէն «Տէյլի Մէյլ»ի ղրկուած Թղթակցութեան մը համաձայն, քաղքին դիւանագիտական շրջանակները չափազանց վրդոված են շրջող զրոյցներուն հետեւանքով, որոնք Լէվինի մահուան պարագաներուն կը կապեն շատ աւելի խորհրդաւոր ենթադրութիւններ:

Անցեալ Շաբաթ օր Շուռովի կարմիր դեսպանատան կոմիտէ կարճ զեկոյց մը կը հաղորդէր թէ Լէվին անձնասպան եղած է ատրճանակի հարուածով մը:

Բայց ահա պատմութիւնը որ ամբողջ Շուռովի մէջ բերնէ բերան կը շրջի: Քանի մը օր առաջ, Չեկայի երկու գործակալները Շուռով հասան, քննութիւն մը կատարելու պաշտօնով: Պետական գաղտնիք մը յայտնուած էր եւ կ'ուզէին գիտնալ թէ ո՞վ էր պատասխանատուն: Առաջին անգամէն իսկ կասկածեցան Լէվինէն զոր ուրբաթ օր ետքէ հրաւիրեցին դեսպանատուն, բացատրութիւններ տալու եւ ինքզինքը արդարացնելու համար, երկար հարցաքննութենէ մը վերջ, երիտասարդ դիւանագէտը խոստովանեցաւ թէ Թերեւս քիչ մը անգադտնապահ եղած էր մէկ քանի պարագաներու մէջ, Չեկայի գործակալները ըսին իրեն որ սենեակէն դուրս ելլէ պահ մը, Թոյլ տալու համար որ խորհրդակցին իր մասին, Լէվին երբ դէպի դուռ կը յառաջանար, Չեկայի գործակալներէն մէկը յանկարծ հանեց իր ատրճանակը եւ անոր գլխուն գնդակ մը տեղաւորեց: Ատկից վերջ, իտալական ոստիկանութիւնը կանչուեցաւ եւ ոճիրը ներկայացուեցաւ իբրեւ անձնասպանութիւն:

Ըստ «Տէյլի Մէյլ»ի Թղթակցին, այս պատմութիւնը շատ աւելի իրական կը Թուի ըլլալ, քան Թէ բոլշեւիկեան դեսպանատան պաշտօնական զեկոյցը: Նախ, ստոյգ է որ Չեկայի երկու լրտեսները խորհրդաւոր կերպով եկած են Շուռով եւ ուղղակի իջած դեսպանատուն: Երկրորդ՝ մեռնելէ մէկ քանի ժամ առաջ, Լէվին տեսնուած էր քարեկամներու հետ, որոնցմէ կը պատմենք Էարտակարգ որեւէ բան չէր նշմարուեր վրան եւ որեւէ մտահոգութիւն չունէր: Անոնք ապշութեամբ իմացան Լէվինի մահուան լուրը, կարդալով Թերթերու մէջ խորհ. դեսպանատան կարճ զեկոյցը:

Պէտք է աւելցնել նաեւ Թէ խորհ. դեսպանատունը ոչինչ ըրած է այս զրոյցները հերքելու համար: Որեւէ լրագրողի Թոյլ չեն տար որ դեսպանատան դուռնէն ներս մտնէ, իսկ իտալական ոստիկանութիւնը՝ իրեն ուղղուած հարցումներուն հանդէպ լռութիւն կը պահէ:

ՄՈԶԼԻ ԿԸ ՎՏԱՐՈՒԻ

Անկախ Աշխատաւորական կուսակցութեան վարիչ կոմիտէն ժամադիր է հրաւիրել իր 5 անդամները որոնք ստորագրած են Մոզլիի յայտարարութիւնը ընդդէմ կառավարութեան, որ ետ առնեն իրենց ստորագրութիւնը: Անկախ աշխատաւորականներու պետը Մաքտոն կը յայտնէ թէ Մոզլիի ըմբոստումները դէմ են կուսակցութեան քաղաքականութեան:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Յայտնի է թէ Ռուսիան՝ ամբողջական ընկերվարացման ենթարկելու համար, խորհրդային իշխանութեան կողմէ մշակուած «Հնգամեայ ծրագիրը», բռնած է ձախողութեան ճամբան եւ այս ձախողութիւնը զգալիէվանաւանդ անոր համար որ ի դին մեծամեծ տառապանքներու պարտադրուեցաւ ժողովուրդին։ Այնպէս որ, բոլշեւիկները կը չանան Հնգամեայի բոլոր սըխալներուն պատասխանատու փնտռել քիչ մը ամէն տեղ, երկրին ներս թէ դուրս, արեւմտեան պետութիւնները, որոնք իբր թէ պղտոր մեքենայութիւններ լարեր են, եւ ճարտարապետները որոնք կ'ամբաստանուին հակահեղափոխական խափանարարութեամբ։

«Օրը Օրին» տրուած լուրերու արագ յաջորդականութեան մէջ, ընթերցողը կրնայ շփոթել հանդոյցին թելերը։ Յատակ ըմբռնելու համար ամբողջ աղմուկին պարագաները, ամփոփենք որքան որ կարելի է, տասն օր առաջ հրէշային դատավարութեան մը այս ողբերգական զանգուածը։

Ութ մասնագէտներ, ուսուցչապետներ եւ ճարտարապետներ դատի քաշուեցան։ Դատավարութիւնն սկսաւ անցեալ երկուշաբթի եւ վերջացաւ ուրբաթ օր, ըսենք, դատախազ Քրիլէնքոյի մահապատժի պահանջով, որ ունկնդրող կարմիր հասարակութեան բուռն ծափերուն ու խանդավառ կանչերուն է արժանացեր, կը հետագրէ ուրախութեամբ, բոլշեւիկեան «Թաս» գործակալութիւնը։

Անցողակի ըսենք թէ՝ նման տեսարաններու կազմակերպութեան մէջ իսկ՝ բոլշեւիկները գերազանցեցին եւրոպական թատրոններու տնօրէնները, որոնց համար կ'ըսուի թէ երբ քշելիք թատերախաղ մը ունենան, վարձու ծափահարողներ կը հաւաքեն փողոցներէն, անոնց աղմուկով շլմորելու համար վճարող հասարակութիւնը։

Իսկ բոլշեւիկեան դաստիարակութեան ամբողջ դիւայնութիւնը պատկերացնելու համար, յիշենք թէ ամբաստանեալներէն Սիդնինի լակոտը, Մոսկուայի թերթերուն մէջ, հրատարակութեան տուած է նամակ մը, որուվիրհայրը կըներկայացնէ իբր Թշնամի բանուորական դասակարգին եւ կը պահանջէ որ մահուան դատապարտուի։

Խորհրդ. թերթերը նոյ. 11ին հրատարակեցին 4 մեծադիր էջերու վրայ ընդհ. դատախազին Քրիլէնքոյի ամբաստանագիրը։ ութ գլխաւոր մեղադրեալներու դէմ, որոնք կ'ամբաստանուին թէ մասնակցած են հակայեղափոխական կազմակերպութեան մը, «ճարտարապետներու կազմակերպութեան «միութիւն» կամ «ճարտարապետական կուսակցութիւն»ու իբր ոճրային արարքներու հեղինակ, կ'իյնան Խորհր. Միութեան պատժական օրէնքի 58րդ յոդուածի 3, 4 և 6 հատուածներու տրամադրութեանց տակ։

«Ընկեր» Քրիլէնքոյի անվերջ եւ անսկիզբ մեղադրականը կ'եզրակացնէ։

Այս անձերը, զանազան ժամանակներով մասնակցած են կազմակերպութեանց, որոնք հիմնուած են քայքայելու եւ խափանելու համար Խորհ. Միութեան տնտեսական կառուցուածքը եւ դիւրացնելու հաւժար քաղքենի իշխանութեան վերահաստատումը։ Քանի մը տարիներու ընթացքին շարունակած են իրենց աւերի գործը, այս նպատակին համար Ռամզինովիչի եւ Փոլչինսկիի նախաձեռնութեամբ (որ հրացանազարկ եղած է), խմբուեցան միակ կազմակերպութեան մը մէջ։ որ կը կոչուէր «ճարտարապետներու արհեստագիտական կեդրոն»։

2) Աւելի յետոյ, հաւժողութեամբ որ քաղքենիութեան քաղաքական ու տնտեսական իշխանութեան վերահաստատումը միայն խափանարարութեամբ ապահովելու իրենց չանքերը անզօր են, անհրաժեշտ նկատելով զինու զօրութեամբ տապալել խորհրդային վարչաձեւը, այս մարդիկը իրենց խումբը վերածեցին քաղաքական կուսակցութեան մը, որ կոչուեցաւ «Ճարտարարուեստական կուսակցութիւն»։

3) Ցետոյ, տեսնելով որ խորհրդային վարչաձեւը տապալելու եւ դրամապետութիւնը հաստատելու համար, անկարելի է երկրին ներսը զինեալ ըմբոստացում կազմակերպել, այս մարդիկը յարաբերութեան մը տան արտասահմանի մէջ հիմնուած կազմակերպութեան մը հետ, ժողովուրդի թշնամիներու կողմէ, որոնք երկրէն փախեր էին։ Ամբաստանեալները հաժանայնելէ վերջ այս կոմիտէին անդամներուն հետ, իրենց հակայեղափոխական գործունէութիւնը ի սպաս դրին օտար բանակներու միջամտութիւնը պատրաստելու, այս նպատակին համար օգտագործելով օտար պետութեանց եւ «Առեւտուրի և Ճարտարարուեստի Կոմիտէ»ին ելմտական օժանդակութիւնը։

4.) Միեւնոյն ատեն. «Ճարտարարուեստի եւ Առեւտուրի Կոմիտէ»ին միջոցաւ, յարաբերութեան մտած են ֆրանսական դեկավար շրջանակներուն հետ, զորս կը ներկայացնէին ֆրանսական կառավարութեան նախկին պետ Փուանքարէ, արտաքին նախարար Պրիան։ Այս շրջանակները կը պատրաստէին զինուորական գործողութիւն մը ընդդէմ Խորհրդ. Միութեան։ Գործողութիւնը յանձնուած էր ֆրանս. ընդհ. սպայակոյտէն սպաներու Ժուանվիլ, Ժանէն եւ Ռիշար։

ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ամբաստանութիւնը իբր թէ կրթնած է ամբաստանեալներուն գրաւոր կամ բերանացի խոստովանութիւններուն վրայ։

Այսպէս փրոֆ. Ռամզին կը խոստովանի թէ Խորհրդ. Միութեան դէմ զինեալ յարձակման նպատակն էր, «Խորհրդ. կառավարութեան անկումէն յետոյ Ռուսիան օժտել քաղքենի հանրապետականկառավարութեամբ։ Ռուսիոյ ապագայ կառավարական վարչաձեւի ընտրութեան հարցին մէջ, առաջարկուեցան կառավարական զանազան եղանակներ. առաջարկուեցաւ նոյ. Նիսկ միապետութիւնը վերահաստատել։ Սակայն այս առաջարկը մերժուեցաւ այն պատճառաւ որ նախկին կայսերական ընտանիքը չափազանց վարկաբեկուած էր եւ թէ շատ դժուար պիտի ըլլար նորը փնտռել։ Ատկից զատ, միապետութեան վերահաստատումը կրնար մեծ դժգոհութիւն պատճառել ժողովրդական խաւերուն։ Ապագայ հանրապետութեան օրէնսդրական օրկանը պէտք է ըլլար երկստիճան ընդհ. քուէարկութեամբ ընտրուած խորհրդարան մը։ Բայց ընդունուած էր թէ պետական հարուածէն անմիջապէս յետոյ, անհրաժեշտ էր հաստատել զինուորական տիրակալութիւն մը, այդ կերպով ամրացնելու համար նոր կարգերը»։

Այս նպատակներուն հասնելու համար, ճարտարապետներու կազմակերպութեանց միութեան անդամները արեւմտեան Եւրոպայի եկմտական ու ճարտարարուեստական բարձր անձնաւորութեանց հետ յարաբերութեան մտան։ Նաեւ արտասահմանի ապրող ռուս գործատէրերու հետ։

Այդպէս է որ հաժանայն Ռամզինի պատժութիւններուն, ինքն իսկ, 1927ին, Փարիզի մէջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ռիապուշինսկիի հետ, ռուսական հիւսկեղէնի ճարտարարուեստի թագաւորը։

Իր կարգին, Քալինիքոֆ հետեւեալ խոստովանութիւնները կ'ընէր 1930 հոկտ. 10ին։

«Դիտցածս այն է որ հանգուցեալ Փալչինսկի սերտ յարաբերութիւն ունէր ֆրանսական եւ անգլիական դրամատէրերուն հետ։ Ռապինովիչ հաժանայնած էր Լեհաստանի հետ. Քրէննիքոֆ շատ լաւ կապեր ունէր Վիքքէրս ընկերութեան հետ, իսկ Ֆեյտերովիչ ուրիշ ընկերութեանց հետ»։

Ըստ ամբաստանագրին, այս բոլոր հաստատութիւններն ու անձերը պարտաւոր էին նիւթապէս օժանդակել խորհրդային տնտեսութեան քայքայման գործին եւ այսպէս պատրաստել օտար զինուորական միջամտութիւնը։ 1928 հոկտեմբերին— միշտ ամբաստանագիրն է որ այդպէս կը հաստատ— ճարտարապետներու կազմակերպութեանց Միութենէն երկու անդամներ Ռամզին եւ Լարիչեֆ Փարիզի մէջ հանդիպում մը ունեցան Տենիսոֆի հետ՝ նախագահ «Առեւտուրի եւ Ճարտարարուեստի կոմիտէին», ինչպէս նաեւ Ռիապուշինսկիի, Նոպէլի, Ղուկասոֆի (ծագումով հայ), Մտարինքեվիչի եւ Մէչչերսկիի հետ։

Ինչ բանի մասին խոսեր էին այս մարդիկը իրենց առաջին եւ յաջորդական տեսակցութեանց ընթացքին։ Ահա թէ ի՞նչ կը պատմէ Ռամզին այս մասին.

—Նոյն օրն իսկ մեր երկրորդ հանդիպման ընթացքին, կը պատմէ Ռամզին, մասնակի երկար տեսակցութիւն մը ունեցայ Տէնիսոֆի հետ։ Տէնիսոֆ ինք ըսաւ թէ մեծ վստահութիւն ունի միջամտութեան յաղթութեան վրայ, որովհետեւ այս անգամ, յատակագիծը շատ ամրօրէն պիտի պատրաստուի նիւթական թէ զինուորական տեսակէտով։ Այսպէս ուրեմն, նախապէս գործուած սխալները այս անգամ չպիտի կրկնուին։

«Ռիապուշինսկի այն ատեն դիտել տուաւ թէ օգտագործելով լեհական, ռումանական, պալթեան պետութիւններու եւ վրանկէլի բանակի մնացորդ ուժերը, զինուորական միջամտութիւնը իր տրամադրութեան տակ պիտի ունենար 6-800 հազար մարդեր, որոնք Պալթիկի եւ Սեւ ծովու մէջ գործող նաւատորմերու օժանդակութեամբ, պիտի կրնային դիւրաւ պարտութեան մատնել խորհր. ուժերը։ Իմ հարցմանը թէ ո՞վ ուղղակի պիտի հոգայ միջամտութեան ծախքերը, Տէնիսոֆ յստակ պատասխան չտուաւ։ Ըսաւ միայն թէ առայժմ, այդ հարցը ուսումնասիրուելու վրայ է։ Տէնիսոֆի եւ Նոպէլի խոսքերէն ենթադրեցի թէ անհրաժեշտ դրամը պիտի հայթայթուէր Տէթերտինկի, անգլիական, ֆրանսական եւ մաս մըն ալ գաղթական ռուս դրամատէրներու կողմէ։»

Բայց Փարիզ գալէ առաջ, Ռամզինի եւ Լարիչեֆի Լոնտոն գացին, ուր տեսակցութիւն ունեցան Սայմընսի եւ Սըր Ֆիլիփի հետ. վարիչ տնօրէնն վիքքէրս ընկերութեան։ Անոնք տեսնուեցան նաեւ հաժբաւաւոր դեղ. Լօրէնսի հետ։

«Ճարտարապետ Սայմընս կը պատմէ Ռամզին ինչպէս նաեւ Ֆիլիփ մեզ գիտցուցին թէ միջամտութեան կազմակերպման կեդրոնը Փրանսան էր, որ ծրագիրը պիտի գործադրէր Ռումանիոյ եւ Լեհաստանի ձեռքերով, թէ Անգլիան պատրաստ էր մասնակցելու միջամտութեան, օժանդակելով թէ դրամով եւ թէ իր նաւատորմով։ Վերջապէս ըսին նաեւ թէ Անգլիոյ մէջ՝ միջամտութեան հոգին Լորտ Ջըրչիլն էր»։

Ընդհ. դատախազ Քրիլէնքոյի ամբաստանագիրը ուրիշ վկայութիւններ եւս կը բովանդակէ։ Նախ, ճարտարապետ Սիդնինի յայտարարութիւնները։ Սիդնին երբ Փարիզէն կ'անցնէր հոն տեսակցած է տուաւ նախկին նախարար Քոնովալոֆի հետ, որ ըսած է.— Դեռ վերջերս, Փուանքարէ իր մօտ կանչեց Թրէթիաքօֆը եւ Ռիապուշինսկին. խորհուրդ տուած է անոնց հրահանգել Ռուսիոյ ճարտարապետներու կազմակերպութեան որ պատրաստեն միջամտութեան գետինը։

Սիդնին կ'ըսէ նաեւ թէ Փուանքարէ խոստացաւ ուժգնօրէն պաշտպանել միջամտութիւնը եւ թէ կը կարծէ որ կարելի պիտի ըլլայ Ռուսիոյ դէմ զինուորական գործողութիւնները սկսիլ 1930 31ին, շատ մեծ յաջողութեան յոյսերով։ Գալով գործողութեանց յատակագծին, անոր մշակումը յանձնուած է ֆրանսական սպայակոյտին։

Բայց միջամտութիւնը որ տեղի պիտի ունենար 1930ին, բնականաբար... յետաձգուեցաւ։

(1)

ՀԱՅՐ. Ն. ԱԿԻՆԵԱՆ
ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

Օգտուելով յայտնի բանասէրին ներկայութենէն, Պերլինի Հայ Գաղթ. Միութիւնը եւ Երիտասարդականը հրաւիրած էին զինք հայ հաւաքավայրը, խօսելու համար հայ մատենագրութեան ոսկեդարու մասին։ Վերջերս անսովոր դարձած բազմութիւն մը լեցուցած էր սրահը եւ զգալի ոգեւորութիւն մը կը տիրէր։

Հայր Ակինեան վեր հանեց Պարթեւ Արշակունեաց հելլէնասիրութիւնը, որոնց հետ քաղաքականապէս եւ կրթապէս կապուած էին հայ Արշակունիները։ Ցետոյ երբ Սասանեաց հարստութիւնը քաղաքական եւ կրօնական վտանգ հանդիսացաւ Հայաստանի, Արշակունիները նոյն հելլէնասիրութիւնը աւելի սերտօրէն շարունակեցին պահել։ Տրդատ Մեծ հռոմէական պետութեան յարեցաւ եւ ասոր ճամբով հասած նոր վարդապետութեան՝ քրիստոնէութեան կրօնքը ընդունելով ամրապնդեց իր կապը հելլէն ժողովուրդներու հետ, թուաբ կանգնելու համար Սասանեան ազդեցութեան առջեւ։ Ներսէս Մեծ հելլէնական ազդեցութիւնը աւելի զօրացուց եւ 387ին երբ Հայաստան բաժնուեցաւ հզոր պետութեանց միջեւ, զգացուեցաւ նախ Սասանեանց ձգտումը քրիստոնէական ասորական ազդեցութեան ենթարկելու հեռացնելով հելլէնականէն, երկրորդ հիւս. արեւելեան գաւառներու ժողովական կրօնի վտանգը, երրորդ յունական վտանգը քաղաքականապէս անջատուած Հայերուն համար։

Մաշտոց, որ զինուորականէր, ազդինքախտը վճռուած նկատեց. միակ փրկութիւնը տեսաւ քրիստոնէական կրօնի ուժեղացման մէջ։ Մտաւ հոգեւորական ասպարէզ եւ իրեն գործունէութեան շրջան ընտրեց Գողթն-Սիւնիքը, ուր քրիստոնէութիւնը դեռհաստատ արմատ չէր գտած։ Բայց լեռնականասպրշրջանին մէջ կենդանի քարոզչութիւնը բաւական չեղաւ, պէտք էր գրաւոր քարոզութիւն հիմնական եւ տեւող, իսկ ասոր յաջողութեան համար դպրոցներ՝ դաստիարակուած նոր սերունդ մը յառաջ բերելու համար։ Սեփական գրի անհրաժեշտութիւնը զգացուեցաւ այն ատեն։ Սահակ կաթողիկոս եւ Վռամշապուհ թագաւոր քաջալերեցին Մաշտոցը, որ անձամբ գնաց, առորական եւ յունական ազդեցութենց կեդրոններ հնուտ խորհրդարաններու օժանդակութեամբ յօրինելու համար հայ լեզուի սեփական նշանագրեր։ 407 թուականին, գրի գիւտին հետ տրուեցաւ սկիզբը հայ գրականութեան։ Մաշտոց ձեռնարկեց առաջին անգամ հայ գրերով թարգմանելու «իմաստութեան գիրքը», եւ յաջողած վերադարձաւ Վաղարշապատ։ Ժողովուրդը ընդունեց Մաշտոցը մեծ ցնծութեամբ. այսպէս փրկուած էր հայ մշակոյթը եւ հայ ամբողջականութիւնը։

Մաշտոցի աշակերտները մնացին Եդեսիա եւ Ամիտ, ծանօթանալու համար օտար գրականութեանց եւ թարգմանելու քրիստոնէական եկեղեցիի նշանաւոր գլուխ գործոցները։ Անոնք հասան մինչեւ Պոլիս եւ օգտուեցան արքունի մատենադարաններէն։ Իսկ Մաշտոց ստանձնեց Հայաստանի դպրոցական կազմակերպութեանց գործերը։ Ժողովուրդը ոգեւորուած էր, ծեր եւ տղայ կը մըցէին սորվելու նոր գիրերը։

Մինչ այդ Ասորեստանէն եւ Յունաստանէն կը հասնէին հայրենաբարբառ նորհատորներ, որոնք արուեստանոցներու մէջ օրինակուելով կը տարածուէին մինչեւ հեռաւոր գաւառներ։ Ու եկեղեցիին մէջ կը հնչէր այլեւս հայրենի բարբառը եւ հասկնալի լեզուով ձէն, ուր մինչ այն յոյն եւ ասոր լեզուն կը տիրէր՝ անըմբռնելի հայ ժողովրդական լայն խաւերուն,

Թարգմանչաց յաջողութիւնը կը կայանայ մանաւանդ անոր մէջ որ անոնք ունէին որոշ ծրագիր, քարոզել կրօն եւ գիտութիւն։ Առաջ թարգմանեցին Ս. Գիրքը յետոյ մեկնեցին եւ տուին անոր վարդապետութեան թարգմանութիւնը։ Գրեցին ծիսական ժամեհաններ, Մաշտոց, պատարագամատոյց, եկեղեցական պատմութեան, եկեղեցիի հերոսներու կեանքից պատմութիւն, ընդհ. պատմութիւն, երկնաքրութիւն, տոմարագիտութիւն, փիլիսոփայութիւն եւնոյնիսկ վէպ՝ Ագաթանգղոսի պատմութիւնը։ Ցիսուն տարուան մէջ հայ գրականութեան տուին լոյն եւ ասոր գրականութեան նշանաւոր հեղինակներու գործերը։ Եւ ինչ որ ե. դարու հայ ժամեհադիրները 50 տարուան ընթացքին արտադրեցին, յաջորդ 1500 տարուան գրականութիւնը չկրցաւ այդ ճոխութեան հասցնել իր ստեղծագործութիւնները։

Թարգմանութիւնները կատարուած էին օտար բնագրերէ, բայց բոլորովին ազատ եւ հիանալիօրէն բնական հայրենի ոճով՝ յարմարցուած հայ բարբառն էր որ կը գործածուէր անգիր բանահիւսութեան մէջ։ Անոնք երբեք բոնազբօսիկ չեն իրենց արտայայտութեանց մէջ, այլ զուտ հայկան նկարագրի, կատարեալ քերականութեան, հարուստ ոճի եւ բառաժթերքի նըմոյշներ, մըցակից՝ յոյն եւ լատին դասականներու ոճին ու լեզուին։

Հայր Ակինեան կը շեշտէ որ ամենազուտ հայերէնը կը ներկայանայ մեզ այս շրջանի գրականութիւնը, յաջորդ շրջաններուն, ազդուելով յունական ոճէն ուզեցին ներմուծել (օրինակ՝ «ներ»ժուծել, այս «ները»ը հայերէն չէ, նոյնպէս «ներ»գործել եւլլն.) օտար տարրեր որոնք սակայն ոչ թէ ճոխացուցին այլ մթագնեցին զայն։ Դժբախտաբար այս ոսկի գրականութիւնը դեռ չէ յայտնաբերուած ամբողջութեամբ. շատ բան կը գտնուի անտիպ, շատ ալ կորսուած է։ Եթէ կ'ուզենք աշխարհաբարը զարգացնել ճիշտ եւ հայ նկարագրով, պէտք է մեր ուշադրութիւնը ուղղենք յատկապէս ե. դարու դասական հայերէնին, որ իարուստ է բառամթերքով եւ ոճաբանութեամբ եւ կը ներկայացնէ պատրաստ նիւթ բառակերտութեան ուսման։

Հայր Ակինեանի խոսքերը ուշադրութեամբ ունկնդրուեցան ներկաներէն որոնք երկարատեւ ծափերով իրենց շնորհակալութիւնը յայտնեցին յարգելի բանախօսին։ Պ. Աբեղեան ամէնուն թարգմանը ըլլալով շնորհակալութեան խոսքեր ըրաւ մաղթելով որ աւելի յաջողութեամբ պսակուին ժրաջան վարդապետին աշխատանքը զոր մտադիր է շարունակելու Միւնիխ, Թիւբինկըն, Փարիզ եւ Բուսադէմ։

Մասնաւոր ժամադրութեամբ ցառաջին համար ընդունելութիւն Հայր Ակինեանէն, հանառաջ ծանօթացուց իր աշխատանքներուն եւ փաստաթղթերուն հետ։ Առնուազն երկու տասը հատոր պատրաստ ունի գիտնականօրէն բացատրող՝ հայ կմատենագրութիւնը իր բոլոր մանրամասնութիւններով, կօրինակ նոյն գործի քանի մը ընդօրինակութեանց հարազատութեանց եւ արժէքի մէջ բուններով։ Հայր Ակինեան ունի փաստեր, արդիւնք մանուկ վերջին չորս տարուան հետազօտութեանց՝ էջմիածին եւ բուն, որոնք մեր գիտական պատմութեան մէջ խիստ կարեւոր փոփոխութիւններ կը բերեն։ Ապահովաբար ամիսներ Փարիզ հասնի, ուր եւ ժողովրդական հրապարակ դնելու որոշ մասը իր վերջին աշխատութենէն։ Աւելի ուշ եթէ պայմանները թոյլատրեն ընթացիկ հատորներու մէջ հրատարակութեան պիտի տայ իր «Մատենագրութիւն Պատմութեան Հայոց 407 - 1750»։

Պ. ՅԱՐՈՒՆԵԱՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ
«ԵՐԿԻՐԸ ԱՆՕԹԻ Է ԵՒ ՄԱՐԴԻԿ ՈՒ ՈՐԲԵՐ ԱՆՕԹԻ»

«Հէյր կազէթէ».— Այն ջոգին երբ կազի փաշան նկատ ճամբորդութեան մը ելաւ հարկ է կացութիւնը պարզուի յայտնել։ Որովհետեւ, այս ճամբորդութեան ճամբորդութիւնը տուաւ վարչական այցելութիւն մը եւ այլ բոլորովին ուրիշ իմաստ չէր։

Պոլիսը, երկրին մտաւորական այս գեղեցիկ կեդրոնը, այսօր աննախընթաց թշուառութեան մէջ կը գալարի։ Անօթութիւնը դրամի չգոյութիւնը ամպի նման սեւցուցած են Պոլսոյ հորիզոնը եւ այս ամպերը ամէն օր կուտակուին Պոլսոյ վրայ, որոյ ահաւոր բեռին տակ կը ծռին մարդիկ որոնք երէկ բան մը էին, այսօր պատըռտած մանրներով կը պտըտին փողոցներ մէջ։ Ամենամեծ վաճառատուներն մէջ իսկ մէյ մէյ ձայներ կը լսուին։ Դրամատէրերը ձեռնածալ կը սպասեն, վարկը եւ վստահութիւն ըսուածը պատմութեան անցած անհաւատալի բաներ են։ Ընդհ. պատերազմին մէնէն սեւ օրերուն անգամ, մարդուժը տնտեսական այսքան տխուր եւ գաւառներ Երբեմնի ուրախ եւ շէնշող պատկերներ այսօր կուլայ, ինչպէս մայր որուն զաւակները օրերէ ի հոգին երեսը տեսած չեն։

«ՄԻՆՉԵՒ ՎԵՐՋ»
ՊԻՏԻ ՊԱՅՔԱՐԻՆ

«Եարըն». իր առաջին էջերուն վեց սիւնակի վրայ, գրած է. «Երդում ըրինք, մինչեւ վերջ մինչեւ մեր գլխին կոտրիտի դադրինք պայքարելէ յանուն երկրին»։

Ցակն ալ, հինգ սիւնակի վրայ գրած է. «Երկիրը ընդհանուր

ՆՈՒՅՆ

ԱՆՑՈՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Յիսունսուրհոգի մասնակցությամբ նշանակալից, բեղուն, բովանդակալից հանդիպում տեղի ունեցավ Ալավերդու հանքերի ընկերական կազմակերպության հետ։ Ներկայացուցիչները ոչ միայն հնարավորություն ունեցան ծանոթանալու հանքերի ներկա վիճակին, այլև ծանր աշխատանքի ենթարկվող հանքագործների կենցաղին, նրանց հոգսերին ու մտահոգություններին։ Ընկերական հանդիպումը ցույց տվեց, որ հանքերի ղեկավարությունը, կուսակցական ու արհմիութենական կազմակերպությունները ոչ միայն ուշադրություն չեն դարձնում հանքագործների կենցաղին, նրանց հոգսերին ու մտահոգություններին, այլև ամեն կերպ աշխատում են նրանց կյանքը դարձնել ավելի նյութապես ապահովված, ավելի հարմարավետ։

Հանդիպման ընթացքում ելույթ ունեցողները մանրամասն ծանոթացրին ներկաներին հանքերի ներկա վիճակին, ինչպես նաև այն ձեռնարկումներին, որոնք ներկայումս կատարվում են հանքերի ներսում։ Ելույթ ունեցողները նշեցին, որ հանքերի ներսում ստեղծված է ավելի առողջ մթնոլորտ, ավելի լավ պայմաններ են ստեղծվել հանքագործների աշխատանքի համար։ Ներկայումս հանքերի ներսում ավելի լավ է կազմակերպված ջրամատակարարումը, ավելի լավ է կազմակերպված հանքերի օդափոխությունը։ Ներկայումս հանքերի ներսում ավելի քիչ է փոշին, ավելի քիչ է խոնավությունը։ Ներկայումս հանքերի ներսում ավելի լավ է կազմակերպված հանքագործների սննդի հարցը։ Ներկայումս հանքերի ներսում ավելի լավ է կազմակերպված հանքագործների հանգստի հարցը։

Ելույթ ունեցողները նշեցին, որ հանքերի ներսում ավելի լավ է կազմակերպված հանքագործների աշխատանքի պաշտպանության հարցը։ Ներկայումս հանքերի ներսում ավելի քիչ են դեպքերը, որոնք վնասում են հանքագործների առողջությանը։ Ներկայումս հանքերի ներսում ավելի լավ է կազմակերպված հանքագործների բժշկական սպասարկում

խազը իր ճառին մէջ չէ պնդած Անգլիոյ եւ իր հպատակներուն վերագրուած արարքներուն վրայ։

Երէկ կէս օրէն յետոյ, Անգլիոյ արտաքին նախարարը այս երկու պատասխանները կարդաց Խորհրդարանին մէջ։ Պահպանողականներէն շատերը յայտնեցին թէ գոհ չեն այդ պատասխաններէն եւ պահանջ դրին որ կառավարութիւնը նոր բացատրութիւններ ուզէ Մոսկուայէն։

Եգիպտական նոր կուսակցութիւնը

ԳԱՀԻՐԷ, 8 դեկտեմբեր.— Եգիպտոսի ժողովրդական նոր կուսակցութեան բացումը կատարուեցաւ այսօր Գահիրէի մէջ, նախագահութեամբ վարչապետ Իսմայիլ Սըտքը փաշայի, որ ստանձնած է անոր ղեկավարութիւնը։ Իր ճառին մէջ, Սըտքը փաշա քննադատեց Վաֆտի կողմէ ընդունուած եւ կիրարկուած օրէնսդրութիւնը որ ազգայնական Խորհրդարանին մենաշնորհը կը դարձնէր թագաւորին իրաւունքները։ Յետոյ յոյս յայտնեց թէ կարելի պիտի ըլլայ Անգլիոյ հետ կնքել պայմանագրութիւն մը՝ Եգիպտոսի անկախութեան հիման վրայ, պահպանելով բրիտանական շահերը։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՏԱԼՕ-ՌՈՒՍ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆ.— Թրիէսթէէն կը գրեն թէ իտալական իշխանութեանց ներկայացուցիչներու եւ խորհրդային հիւպատոսին ներկայութեամբ, Մոնֆալքոնէյի նաւարանէն ծով իջուցուեցաւ վիոթքա նաւը, որ շինուեր էր Ռուսիոյ հաշուոյն։ «Թան»ի մասնաւոր թղթակիցը այս առթիւ կը գրէ թէ Միլանի տեսակցութենէն յետոյ, անտեղի չէ շեշտել գործունէութիւնը, զոր ցոյց կուտայ բոլշեւիկեան նաւային պատուիրակութիւնը Իտալիոյ մէջ։ Իսկ իտալական մամուլը ոչ մէկ տող կը գրէ պատուիրակութեան մասին, որ ամէն օր կ'այցելէ Իտալիոյ նաւարանները եւ աչքէ կ'անցնէ անոր նաւային ուժը։ Կասկածներ կան որ ռուսեւ իտալական զինակցութիւն մը կը պատրաստուի գաղտնօրէն։

ՎԱՏԻԿԱՆԵԱՆ ԴՐԱՄ.— Պապին անունով կոխուած դրամները շրջաբերութեան պիտի դրուին տարեգլխէն սկսեալ եւ օրինաւոր ընթացիկ արժէք պիտի ունենան Իտալիոյ բոլոր շրջաններուն մէջ։ Պապը, Իտալիոյ կառավարութեան հետ կնքուած համաձայնութեան հիման վրայ, կրնայ ուզած չափով ոսկի դրամ կոխել տալ իտալական փողերանոցին մէջ։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ



ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ – POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շաբաթ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

Քաշիր շիւղեր, առիթեն օգտուեցիր

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մետաքս ստացած է։ Այս կտրոնով եւ կամ Ա. ՔԻՊԱՊՃԵԱՆի անունով դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել։ Վճարումի համար դիւրութիւն։

Դիմել՝ D. Dwekh, 9 Rue Provence, Paris.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռեմ Մուշի խաս գիւղացի եղբօրորդիս Ադէքսանդր Դաւիթեան, որ ասկէ 9 տարի առաջ կր գտնուէր Շար.Ամերիկայի Պուէնոս Այրէս քաղաքը։ Սակայն մօտ 18 ամիս է որ նամակ չեմ ստացած։ Իմացնել սիրայօժար Դաւիթեանի, 11bis rue de Chemin de Fer, Clamart, (Seine), France.

կը խնդրուի Ամերիկահայ Թերթերէն արտատպել։

Վարձու աթէլիէ (պայ ա սէտէ) 52 Rue de Crimée, Métro Botzaris. Նոր եւ շատ լուսաւոր, կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, տարածութիւն 50 քառ. մէթր։ Դիմել՝ քոնսիէրժին կամ Տէտէեանի, 14 Rue Cadet, բիւլ տիաման-Թէր, ժամը 9—12 եւ 2—5։

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
308bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H STEPAHN

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿԸ ՑԵՍՆԷ



Գինն է 6 ֆր. կանխիկ, փոստի ծախքը մեր վրայ, 7.50 ֆր., contre remboursement փոստով։ Դիմել՝ L. Mozian, 5 Rue Champlain, Paris (20).

ՕՐՑՈՑՑ

Մարսէյլի վասպ. Հայր. միութիւնը առաջին անգամ ըլլալով 1931 տարուան համար հրապարակ հանեց «վասպուրականի օրացոյցը» Թիֆլեանի մեծադիր նկարով։ Դիմել՝ ցովհ. Պանտիկեանի, 44 rue de Lodi, Մարսէյլ։

ԳԵՂՈՒՀԻ ԹԱԳԸՄՃԵԱՆ

(ԿԱՐՈՒՀԻ)

Ամէն տեսակ կանացի հագուստներ, Շասկէ՝ 11bis Rue Julien - Certain, Viroflay.

Հ. Ց. Դ. ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Դեկտ. 21ին SALLE GAVEAU*ի մէջ*

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ՄՈՒՏՔ՝ 7.50 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերու համար դիմել այժմէն «Ցառաջ»ի խմբագրութեան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ԵՐԵԿՈՑԹ

Ջ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀՆԳԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՍԱԼ ՏԸ ԺՈՒՕԿՐԱՑԻԻ ՄԷՋ, 184 Bld. St. Germain, Paris

13 Դեկտեմբեր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8,30ին

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ Հ. Ց. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆՈՎ

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ ԵՒ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲ

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար

RECITAL DE VIOLON ԺՕՐԺ ՍԻՆԱՆԵԱՆԻ

Վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Salle des Concerts du Couservatoireի մէջ, 2bis Rue du Conservatoire, Paris.

Տոմսերը՝ 30, 20, 15, 10, 8 եւ 5 ֆրանք

ԶԱՊԵԼ ՓԷՄԻՆՋԻՃԵԱՆ

ԵՒ

ՌՈՒԲԻՆ ՇԱՀՄԻՐԵԱՆ

ՆՇԱՆՈՒԱԾ

Պոլիս 21 Նոյ. 930 Փարիզ



Հ. Ց. Դ.

ԳԱՒԱՌ

Վաւանայի շրջ. կոմիտէն դասախօսական եւ վիճաբանական ժողովի կը հրաւիրէ ընկերներն ու համակիրները այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հ. Ց. Դ. Գրադարանը։ կը խօսի՝ ընկ. Գեղամ Սարոյեան։ Նիւթ՝ Ռուս բոլշեւիկները եւ եւրոպա։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Քրիստափոր ենթակոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերներն ու ընկերուհիները այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն, ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի ըլլայ եւ բացակայողները պատասխանատու պիտի նկատուին։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ակնունի ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 7 30ին ծանօթ հաւաքատեղին, Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Անիէն Պուա-Քոլոնպի մէջ կազմուած է պատանեկան միութիւն մը, որուն առաջին ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 79 Rue des Chambards, Bois Colombs սրճարանին մէջ։ Անդամակցիլ փափաքողները կը հրաւիրուին այս ժողովին։

Ջ. Ե. Ո. միութեան փարիզի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը վաղը Հինգշաբթի ժամը 9ին Ֆլորիայի մէջ, կը խօսի Տօքթ. Ամատեան, Նիւթ ունենալով՝ *Ազգերու հոգին*։ Մէկ ժամ սինեմա։

Սիփանի երգչախումբի անդամուհիներու փորձը այս իրիկուն ժամը 8.30ին 71 Ave. Klébér.

Ջ. Ե. Ո. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները եւ անդամագրուիլ փափաքողները այս իրիկուն ժամը 8ին, 181 Cours Lafayette, քաֆէ տը լա կառի ներքնասրահը։ Թիստ կարեւոր օրակարգ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՄՏԱՑԱՆՔ

Մարսէյլ, Գործ.— 1840։
Շավիլ, Գայս.— 100։
Ռոան, Գործ.— 130.80։
Պրայիլա, Օ. Ա.— 145։
Լա Սիօթա, Գործ.— 105։
Լիոն, Խօր.— 150։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, չերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռատուար։ Ազեամիտ եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 եթակէ 9—12։

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԼԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (Էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

Տիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ԳՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

LIBRAIRIE H. SAMUEL

51 Rue Monsieur-le-Prince, Paris (VI) մէթրօ Օտէոն

Հեռաձայն՝ Danton 88 65

ՀԱՅԵՐԷՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԳԻՐՔԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԻԱԿ ՀԱՅ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆԸ

Տոկուն, արագ եւ աժան, վերնագիրները ոսկետիպ

ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԳՈՐԾԵՐ

Հայաստանէն ինասած է նոր հրատարակութեանց ճոխ մատեան մը, վէպեր, բանաստեղծութիւններ Հայաստանի նոր գրողներէն

CORDONNERIE « AKAP »

Maison A. KAPIKIAN

17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39.89

Մէթրօ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՍԻՈՆ

Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի։ Մասնագիտութիւն *Քոնչ տը Շինի*։ Շեռաձայնով իսկ կրնաք խորհրդակցիլ։ Ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ։

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

SEULE AGANCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ



20 ՖՐ.

Phonos & Disques
Columbia



REGISTERED TRADE MARK

20 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-88

Մեր վաճառներու ճոխ մեներանոցին մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն վաճառանիշ ձիներ,— DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, *եւն.։ Գիները՝ 120, 180, 300, 450, 525, 750, 800, 1000 եւ մինչեւ 2,800 ֆր. Նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով։ Բաց է ամէն օր*

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ

Columbia

(En exclusivité)

Լ. ՆՇԱՆԵԱՆ

56 RUE PIAT, PARIS (20e), METRO: BELLEVILLE

ՕՐ. ՋԵՓԻՒՐ ԱՊԷԼԻ

ԵՒ

ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՃԵԱՆԻ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐԸ

Պահանջեցէք մասնաւոր քաթալոկը

Թիւ 1	Ցավրոս	ՕՐ. ՋԵՓԻՒՐ ԱՊԷԼ
	Ցուլ - Ցուլ	» »
3	Հօ՛յ Նազան իմ . .	» »
	Հայրենի գարսւն . .	» »
4	Հայ դրօշին . . .	» »
	Աւազակի սէրը . .	» »
5	Կիւլի Ճան . . .	» »
	Նոր տարի . . .	» »
6	Հայրենիք	ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՊԷԶԵԱՆ
	Թիֆեռնակ . . .	» »
7	Գարուն	ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՃԵԱՆ
	ՔԷմԷրս չողեր . . .	» »
10	Տայվորիկ	» »
	Իմ չինարի եարը .	» »
11	ՔԷլէր - Չոլէր . . .	» »
	Կուժն արա ելայ սարը . .	» »

ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՌԻԿ



THÉ YAVROU ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880ԻՆ

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

ԴԵՊԻՆ ԵՒ ԿԱՊՈՑՑ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿԱՆ

ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՒԷՐՆԵՐ (surprise)

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ

23, Rue Sénac :-: MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
11
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930
11 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1440

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊՆԱԿԱԼԷԶՆԵՐՈՒ ՈՐՋԸ

Փարիզի ռամկավար Թերթը որ սկսած է հանգուցեալ «երեւան»ի դերը խաղալ երկչոտ ու դիմակաւոր, բայց նոյն անդրդուելի քաջութեամբ, պէտք տեսեր է անդրադառնալու մեր մէկ քանի գրութեանց, որոնցմով Հայաստանի խորհրդայնացման տօնին ու բարեգործականի մասնակցութեան միջեւ կապի բացակայութիւնը ցոյց կուտայինք:

Ռամկավար մտքի վաւերական փոստը՝ այս թիւին մէջ իսկ, մեր ընթերցողները անգամ մը եւս Թող հաստատեն մեր աշխատակցին Ահոյի հետ:

Իսկ մենք, անգամ մը եւս յայտնենք. գիտենք թէ խօսքի ուժով միայն, նախկին յիմարներ զսպելու մեր աշխատանքը ամուլ է: Ամուլ է նաեւ արհեստաւոր վաշխառուներ խղճահարութեան կանչելու, ի բնէ պնակալէզներ հպարտութեան հրաւիրելու ամէն ջանք:

Ռամկավար կեդրոնի անդամները զիրար գտած են. իսկ անոնք որ դուրս են մնացած, իրարու կը հանդիպին Բարեգործականի օճախին մէջ...

Մարդիկը գոյութեան պայքար է որ կը մղեն ու այդ պայքարին մէջ, բնական է որ պիտի մոցնեն իրենց նկարագրին ամենէն ցայտուն ու խաթարած գիծերը, անմտութիւն, անխղճութիւն եւ գետնաքարշ քծնանք:

Սին վերագրումներ չէ որ կ'ընենք եւ ոչ ալ հայհոյութիւն: Այլ բնորոշում յստակ ու յստակ բառերով, որոնց հաստատուժը կը գտնէք իւրաքանչիւր ռամկավար «անձնաւորութեան» անցեալ ու ներկայ կեանքին մէջ:

Ու, այդ խառնուածքն է, որ ռամկավար խմբագրին տուն է տուեր երկու գլուխ-գործոց ննդութեան, անմիտ ու թափանցիկ: Առաջինին մասին կը խօսի մեր աշխատակիցը Ահօ: Կարճ պահ մը կանգ առնենք երկրորդին վրայ:

Ռամկավար Թերթը մեզ կը վերագրէ.— Բարեգործականը մասնակցելով Հայաստանի խորհրդայնացման տօնակատարութեան, ֆրանսական կառավարութեան կասկածը կը իրաւիրէ իր վրայ(!):»

Մէկ սուտ: Մեր գրութիւնները մէջտեղն են: Այդ տեսակ բան չենք ըսած: Բայց հիմա կ'ըսենք: Ո՛չ միայն Բարեգործականը կասկած կը հրաւիրէ իր վրայ այդ անշնորհ ու կեղծ համակրանքով, այլ նոյնիսկ հայ ժողովուրդին ողջմտութեան կը բախի: Փաստ՝ որ Որբերու հանգանակութիւնը Փարիզի մէջ եւ շրջակայքը ժողովրդային դժկամակութեան կը հանդիպի եւ միմիայն այդ պատճառով:

Երկրորդ: Այդ Թերթին խմբագիրը ով որ է, իրեն համար սոփորական քաջութեամբ, կը փորձէ մեր գրութեան կապել հեռաձայնով ահաբեկելու ձեռնարկներ:

Չենք գիտեր թէ ուրիշ որո՞նք եւ ի՞նչ են հեռաձայնած Բարեգործականի կեդրոնին: Բայց մեր իրաւունքն էր ճշտում մը կատարել ու կատարեցինք:

Սակայն, ռամկավար սոդունի մը հետ գլուխ գլխի, Բարեգործականի վարիչ-անօրէնին հետ չհեռաձայնեցինք Հօկի քարտուղարին, որ ոստիկաններու թիւը սրահին ներսն ուղուրսը չատցնել տայ: Այո՛ւր պատկեր. չէ՞: Կորհրդայնացումը որ կը սոնուի բուրժուա... ոստիկաններու պաշտպանութեան տակ...

Այս ալ մենք գիտենք:

Բայց ահա սուտ մը եւս: Իբր թէ խորհրդայնացման տարեդարձը տօնուեր է «մեծ խանդավառութեամբ»: Ռամկավար Թերթը կրնայ օրօրել իր միամիտ ընթերցողները. բայց մեր աչքը մեզ չի խաբեր, ու սրահին կէս պարապութիւնը ստուերներով չի լեցուիր: Գիտենք թէ ինչ խարդախութեամբ արձանագրուեցաւ կարգ մը Հայրենակցականներու մասնակցութիւնը տօնի մը՝ որուն կասկածով ու հեգնանքով կը նային: Հրատարակեցինք Սեփաստիոյ Հայրենակցականի հերքումը: Սեղանի վրայ ունինք նաեւ Շապին Գարահիսարինը: Իսկ եթէ կայ մաս մը ժողովուրդ շատ քիչ, որ կ'երթայ իբր ժամանց լսելու վարձկան մունետիկներու պաղ ու պոռոտ բարբարջանքները, Թող այդ ալ կազմէ ռամկավարներու միակ սփոփանքը, ժամանակաւոր ու փխրուն:

Բայց այս մանրամասնութիւնները չեն որ կը հետաքրքրեն մեզ: Այլ այն որ. ռամկավար հացկատակներու ազդեցութեան տակ, Բարեգործականը քայլ առ քայլ կը շեղի իր առաքելութենէն ու կը բռնէ յաղորդական անկումներու ճամբան: Գիտենք թէ այս մարդոց ցնցուած ու դղմած ուղեղն է որ կը բանի Բարեգործականի կեդրոնին մէջ, որ իր պղտոր խաղին հետ, կը փորձէ նաեւ ռամկավարներու խաղը:

Բայց տղայական խաղի պէս դիւրին է փորձաքարի գարկուքին ալ անկեղծութիւնը:

Եթէ իսկապէս, «Խորհ. Հայաստանը աւերակներու եւ մոխիրներու մէջէն կը վերակենդանանայ, կը զօրանայ եւ կը նպաստ հասնիլ լաւագոյն օրերու», ինչպէս կը հաւաստէ ռամկավար Թերթը, եթէ Հայաստանի այդ բարեշրջումը կը բխի խորհրդային կարգերէն ու վարչաձեւէն, եթէ իրօք Հայաստանը «ազատ» է ու չի հեծեր գարշ ու վայրագ բռնութիւններու տակ, ուրկէ ռամկավարներուն կը մնայ պատռել իրենց աղուէսի դիմակը ու գաղութներուն մէջ շրջիլ կարմիր գործակալի պատմով:

Իսկ Բարեգործականը, փոխանակ իր տնօրէնին բերնով ճառերու անհաւատալի կեղծիքը պոռչտալու, Թող գոհացում տայ խորհրդ. վարիչներու պահանջին եւ իր հսկայական գումարները Թրըսթով ապահովագրելով միասին Թող յանձնէ Հայաստանի կառավարութեան:

Մեր գիտցած անկեղծութիւնը այդ կը պահանջէ: Մ. Ե.

ԹՒՐՔԻԱՆԻ ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԱՐԱՐԱՏԻ ՄԱՍԻՆ

Թէհրանի դեսպան Խուսրէվ պէյ, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է Թրքաց պարսիկ յարաբերութիւններուն մասին.

— Արարատի մէջ ոչ իսկ լեռնագագ մը մնացած է այսօր, եւ այդ ձիւնապատ, անմատչելի լեռը իսկական ապահովութեան մը տակ կը գտնուի ներկայիս: Շնորհիւ մեր զինուորներուն հեռոսական ջանքերուն, արագ եւ ճախճախիչ յարձակումով մը կարելի եղաւ ամբողջովին նուաճել լեռնագագները, եւ առ յաւէտ Թաղել Քիւրտիստանի երազը եւ խռովարարներու փափաքը:

Թուրքեւպարսիկ սահմանի վէճն ալ հարթուեցաւ եւ Պարսկաստան հաւանեցաւ մեզի Թողուլ Արարատը: Յառաջիկային, այս լեռը որչը չպիտի դառնայ լեռնագագներուն, եւ Դաւրէժ, Իզդրում, Տրապիզոն առեւտրական ճամբան զերծ պիտի մնայ ամէն վտանգներէ: Սահմանային երկրորդական խնդիրներն ալ մօտերս պիտի կարգադրուին եւ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին սահմաններու լրիւ անդորրութիւնը ապահովելու համար:

Պէտք կը զգամ յիշեցնելու Թէ պարսիկ կառավարութիւնը չխնայեց իր օժանդակութիւնը մեզի, յեղուզակներուն դէմ կազմակերպուած զսպողական շարժումին առթիւ իր հողերուն մէջ ապաստանած հրոսակները զինաթափ ըրաւ, անոնց պարագլուխները ձերբակալեց, ըմբոստները ընկճելու համար զէնքի դիմաց: Քիւրտ աշիրէթներուն մէկ մասը աքսորեց եւ ամէն միջոց ձեռք առաւ որպէս զի հրոսակները որեւէ օժանդակութիւն չգտնեն,

Միւս կողմէ, ըմբոստներու գլխաւոր պարագլուխները Իսմայիլ Նուրի, Շէյխ Ապտիւլ Քադիր, Քէօր Հիւսէյին փաշայի որդիները զինաթափ եղան իրենց արբանեակներուն հետ, եւ Դաւրէժի մէջ ձերբակալուելէ յետոյ Թէհրան բերուեցան: Պարսիկ կառավարութիւնը խոստացած է արգիլել այս ոճրագործներուն փախուստը, եւ զրկել զերծնէք ամէն տեսակ հաղորդակցութենէն:

Թուրքեւպարսիկ առեւտրական յարաբերութիւնները պէտք եղածին չափ զարգացած չեն: Ատոր հիմնական մէկ պատճառն էր քրտական վերջին ըմբոստութիւնը, որով մեր առեւտրական միակ ճամբան. Դաւրէժ-Տրապիզոն գիծը խափանուեցաւ: Անհրաժեշտ է սահմանային սրբագրութիւնը փութացնել, եւ մինչ կողմէ կատարելագործել Տրապիզոն-Իզդրում Դաւրէժ պողոտային հաղորդակցութեան միջոցները: Այս կերպով, առեւտրական լաւագոյն գործառնութիւնները պիտի ունենանք Պարսկաստանի հետ:

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ ՄԱՌԱԽՈՒԼԸ

Պելճիքայի էնժիսի շրջանին մէջ 70ի չափ գոհեր խլող մառախուղը կը շարունակէ մտահոգել ժողովուրդը եւ կառավարութիւնը: վարչապետը Պ. Ժասփար ամէն կարգադրութիւն լրացուցած է, որպէս զի գիտական քննիչ յանձնախումբը առաջ տանի իր պրպտումները, երեւան հանելու համար էնժիսի շրջանին մէջ խորհրդաւոր մահերու պատճառը, որ մշուշին վերագրուեցաւ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Նախարարական տագնապը

Ամբողջ օրը Պ. Փիէռ Լաւալ տեսակցութիւններ ու խորհրդակցութիւններ ունեցաւ կուսակցութեանց պետերուն եւ քաղաքական անձնաւորութեանց հետ: Եւ ամենէն վերջ կրկին տեսակցեցաւ Նախկին վարչապետ Պ. Թարտիէօյի հետ, որուն ներկայութիւնը նոր կազմուելիք դահլիճին մէջ՝ զօրեղ ընդդիմութիւններու կը բախի:

Պ. Լաւալ տակաւին ցանկ չէ պատրաստած եւ խօսակցութեանց ընթացքին նախարարութեանց բաշխման խօսք չէ եղած: Կարեւորը՝ խօսակցութեանց եւ խմբակցութեանց միջեւ նախ համաձայնութիւն ստեղծելն է եւ կամ գոնէ հակամարտութիւնները Թուլացնել, որով գոնէ կարելի ըլլայ ելքի մը յանգիլ:

Սակայն, իր այս յոյսերն ալ չեն իրականացած, որովհետեւ հակառակորդ կուսակցութիւնները կը մնան անհաշտ, իսկ Պ. Լաւալ անպայման կ'ուզէ իր կողքին ունենալ նախկին վարչապետը իբր անդամ նոր դահլիճին. ատկից զատ, տակաւին չէ վճռած Թէ պիտի հրաժարի՞ վերջնապէս հանրապետական-ռամկավարներու եւ արմատականներու գործակցութենէն:

Արմատականները, որովհետեւ տակաւին չէ յայտնուած Թէ ի՞նչ բաժին պիտի իյնայ իրենց նախարարութեան մէջ, կը շարունակեն պնդել Թէ կը մնան իրենց տեսակէտին վրայ, այսինքն ո՛չ մէկ գործակցութիւն ռամկավարներու հետ: Այնպէս որ եթէ Պ. Լաւալ ուզէ անպայման արդիւնքի մը յանգիլ, կը Թուի Թէ խորհրդարանին պիտի ներկայացնէ դահլիճ մը, որ շատ կը նմանի նախորդին: Այդ պարագային, նոյն կրքերն են որ պիտի շարունակուին կառավարութեան շուրջ:

Եւրոպայի պարտքերը եւ Ամերիկա

Նիւ-Եորքի ելմտական բարձր շրջանակները բուռն հետաքրքրութեամբ կը զբաղին կարգ մը հաւաքոյթներով, զորս կ'ունենան միջազգային կարեւոր դրամատէրներ, ինչպէս նաեւ անոնց եւ ամերիկեան կարեւոր անձնաւորութեանց միջեւ կատարուած բանակցութիւններով: Միեւնոյն առեն զրոյց կը շրջի նաեւ Թէ Ուաշինկթընի մէջ՝ միջազգային ելմտական կացութեան մասին կարեւոր յայտարարութիւն մը պիտի կատարուի պաշտօնական շրջանակներու կողմէ:

Առջի առտու, Միջազգային Պարտքերու կարգադրման դրամատան նախագահը տեսակցութիւն մը ունեցած է ելմտական նախարարին Մելլընի հետ, կը կարծուի Թէ երկուքը մէկ տեսակցութիւն մը պիտի ունենան նախագահին Հուվըրի հետ:

Ցարդ գաղտնի կը պահուէր տեսակցութիւնը զոր Դաշնակցային Պահեստի դրամատան տնօրէնը Հարրիսըն ունեցած է կեդրոնական Եւրոպայի դրամատուններու տնօրէններուն հետ: Հիմայ որ յիշեալը Նիւ-Եորք վերադարձած է, կը սպասուի որ յայտարարութիւններ ընէ իր տեսակցութեանց բնոյթին մասին:

Այս կարծիքը հիմնուած է երէգի ճառին վրայ, ուր ակնարկութիւններ կային պատերազմական պարտքերու եւ հատուցմանց մասին: Ելմտական շրջանակները մէկ օրէն միւսը կը սպասեն որ նորութիւններ իմանան այդ խնդիրներուն մասին:

Ամերիկա եւս քաց ունի

Ուաշինկթընէն կը գրեն «Թայմզ»ի.— Ծերակուտական Պօրահ յայտարարութիւն մը հրատարակեց որով կը պնդէ Թէ Ամերիկայի ելմտացոյցին բացը 190 միլիոն չէ, ինչպէս նախագահ Հուվըր ըսեր էր, այլ առնուազն 400 միլիոն տոլար: Եւ հետեւաբար, կը պահանջէ որ տուրքերը աւելնան: Ծերակուտական Պօրահ չի կարծեր Թէ կարելի է ներկայ տագնապին դէմ դարման մը ընել օգնութեան այն տեսակ միջոցներով, որոնք ելմտական գանձին բեռը կը ծանրացնեն ու կը նախատեսէ աւելի լայն ծրագիր մը որ փոփոխութեան ենթարկէ մաքսատուրքերը եւ նոր օգնութիւն մը հասցնէ ագարակատէրներուն, անոնց տրուած արտածման դիւրութիւններով:

Կարեւոր հաւաքներ կ'ըմբոստանան

ՎԱՐՇԱՒԱ, 9 դեկտ.— Ռուսիայէն ստացուած լուրերու համաձայն, Սեբաստափոլի նաւաշները ըմբոստացած են:

Խորհրդային կառավարութիւնը անմիջապէս հրաման տրաւ, որպէսզի ըմբոստացումը անմիջապէս զսպուի:

Մասնաւոր զօրախումբեր դրկուեցան այդտեղ եւ կը պատմուի Թէ աւելի քան 100 նաւաշներ հրացանի բռնուեցան:

Հնդկաստանի դէպքերը

Լոնտոնէն կը տեղեկացնեն Թէ Հնդիկ ազգայնականները սկսած են իրենց զէնքերը ուղղել անգլիացի սպաներուն դէմ: Երկրորդ սպան է որ կը սպաննուի երկու օրուան մէջ, Հնդիկ տասնապետի մը կողմէ եւ վախ կայ որ դէպքերը շարունակուին:

Լահոր ահաբեկչական կեդրոն մը դառնալ սկսած է: Նոյն քաղքին մէջ 3 անգլիացի սպաներ սպաննուեցան իրենց հնդիկ զինուորներուն կողմէ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԶԵԿԱՆ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Լոնտոն, 9 Դեկտ.— Ատեն մը կայ, *Տէյլի Մէյլ* կը յայտնէր Թէ երեք բոլշեւիկեան գործակալներ Լոնտոն ժասած են, Լոնտոնի խորհրդային դեսպանին սոքոլնիքոփի յայտնելու ժամը անմիջապէս Մոսկուա վերադառնալու հրամանը, որպէսզի բացատրութիւնները տայ աջ ժամայնավարներու ժետ իր յարաբերութեանց մասին:

Փոխանակ ինազանդելու, սոքոլնիքոփ դեսպանատան մէջ բանտարկած էր երեք գործակալները:

Այս յայտնութեան վրայ, Մոսկուայի կառավարութիւնը լայն քննութիւն մը բանալ հրահանգեց: Արտասահմանեան ժակակակչռի ճիւղը նշանակեց յատուկ մասնախումբ մը, որ անցեալ ուրբաթ օր Լոնտոն ժասաւ դատելու դեսպանը եւ բացատրութիւններ ուզելու ժամար բոլշեւիկեան երեք գործակալներու բանտարկութեան մասին, որոնք կեդր. Գործադիր կոմիտէի անդամներ են եղեր:

Սոքոլնիքոփ բացատրած է անոնց Թէ անոնք սխալմամբ բանտարկուած են: Այդ որոշումը տուած է իր պաշտօնատարներուն ետ խորհրդակցելէ յետոյ: Անոնք ժամանայն եղած են Մոսկուայի երեք մարդոց ներկայացուցած լիազօրագրերը ստուգելու:

Այդ պայմաններուն մէջ ըսած է Սոքոլնիքոփ, այն ատեն միայն կրնար ենթարկուիլ եւ Մոսկուա վերադառնալ, եթէ ժրամանը իրեն տրուած ըլլար արտաքին գործավարութեան կողմէ: Այս ժարցաքննութեան ընթացքին, դեսպանը իր ժաւատարմութիւնը յայտնած է ժանդեպ Ստալինը եւ ժաւաստած Թէ ոչ մէկ կապ ունի աջ ժամայնավարներուս ետ:

Մասնախումբը մտիկ ըրած է դեսպանին բացատրութիւնները, բայց որ եւ է վճիռ չէ տուած:

Քիչ ատենէն այս մարդիկը Մոսկուա պիտի վերադառնան բանտարկեալ լրտեսներէն մէկուն ետ: Մնացեալ երկուքը պիտի մնան Լոնտոն, ժսկելու ժամար Սոքոլնիքոփի վրայ:

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻՆ ՁԱՅՆԵՐ ԿԱՒԿԱՆ

Պերլին, 9 Դեկտ.— Երէկ գիշեր Հիտլերեաններ ցոյցեր կատարեցին այն սինեմային առջեւ, ուր կը ներկայացուի Ռըմարքի ժամբաւաւոր գործը, «Արեւմուտքէն նոր բան չկայ»:

Հազարաւոր՝ Հիտլերեաններ ժամադրութիւն տուեր էին սինեմային առջեւի հրապարակը: Երթեւեկը դադրեցաւ, եւ ցուցարարները սպառնական դիրք բռնած ըլլալով, ոստիկանները քանիցս ստիպուեցան յարձակում գործել:

Ժամը գիշերուան 10ի ատենները, հսկայ Թափօր մը սկսաւ շարժիլ. փողոցներուն մէջ ցոյց կատարելու համար, սակայն ոստիկանութիւնը բիրերով սկսաւ յարձակիլ եւ ցրուել ամբոխը, որ բաղկացած հազարաւոր անձերէ, սկսաւ փախիլ քովիտի փողոցներէ, քիչ ատեն կրկին հաւաքուելու եւ ազգայնական երգեր գոռալու համար:

Քսանեւեօթ անձեր ձերբակալուած են:

ՁԵԿԱՆ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Պուքրէշի ոստիկանութեան պետը սպաննուեցաւ առջի օր: Այս անձն էր որ երեւան հանած էր Ռումանիոյ մէջ գործող բոլշեւիկեան լրտեսական կազմակերպութիւնը: Կը կարծուի Թէ Ձեկայի մարդիկն են որ սպաննած են:

Կալացի մէջ եւս, 3 ռուս ահաբեկիչներ վիրաւորեցին ռումէն ապահովութեան նախկին գործականներէն մէկը:

ԱՐՑԱԽԻ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԸ ՀԱՐՑԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՕՐԵՐԻՆ

Ադրբեջանական ղեկավարության հանցավոր քաղաքականության հետևանքով Արցախում ստեղծված ծանր իրավիճակի պայմաններում Արցախի Հանրապետության ղեկավարությունը ձեռնամուխ է եղել ժողովրդավարական հիմունքներով նոր իշխանությունների ձևավորմանը։ Ինչպես հայտնի է, Արցախի Հանրապետության նախագահ Արկադի Ղուկասյանի հրամանագրով Արցախի Հանրապետության նախագահի պաշտոնակատար է նշանակվել Արցախի Հանրապետության Ազգային ժողովի նախագահ Օլեգ Ավետիսյանը։ Նա Արցախի Հանրապետության նախագահի պաշտոնակատարի պարտականությունները ստանձնելուց հետո հանդիպումներ է ունեցել Արցախի Հանրապետության ղեկավարության, ինչպես նաև հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ։ Հանդիպումների ընթացքում քննարկվել են Արցախում ստեղծված իրավիճակի, ինչպես նաև Արցախի Հանրապետության ներքին ու արտաքին քաղաքականության հարցեր։

Հանդիպումներին մասնակցել են նաև Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Վիկտոր Պետրոսյանը, Արցախի Հանրապետության վարչապետ Անուշավան Դանիելյանը, Արցախի Հանրապետության Ազգային ժողովի պատգամավորներ, Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի ղեկավարի տեղակալներ, Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի բաժնի պետեր, Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի խորհրդատուներ, Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի օգնականներ, Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի ավագ հրահանգիչներ, Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի հրահանգիչներ, Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի գլխավոր մասնագետներ, Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի առաջատար մասնագետներ, Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի մասնագետներ, Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի ավագ խորհրդատուներ, Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի ավագ օգնականներ, Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի ավագ հրահանգիչներ, Արցախի Հանրապետության նախագահի աշխատակազմի ավագ

ԱՆԿՈՒՏ ԱՖՐԱՍԱԲ

Երբեմն մի պատմեք ուրիշներին ձեր ապրած ամենասիրելի ժամերի մասին, որովհետև ոչ ոք չի հավատա, որ դուք իսկապես ապրել եք այդ ժամերը։ Ես ինքս ականատես եղա հետևյալ դեպքին։

Ես ճանապարհ էի ընկել Ֆրանսիայի հարավ-արևելյան նահանգներից մեկը, ուր ինձ հրավիրել էին մի ընկերական ընթրիքի։ Ճանապարհին ինձ հանդիպեցին մի քանի ծանոթներ, որոնք ինձ հրավիրեցին իրենց հետ ճաշելու։ Ես համաձայնեցի, քանի որ ճաշի ժամանակ էր, և ես սոված էի։ Ճաշելու ընթացքում ես ուշադրություն դարձրի, որ ինձ հրավիրած ընկերներս ուշադիր հետևում էին ինձ։ Ես չհասկացա, թե ինչ է պատահել, և հարցրի, թե ինչ է պատահել։ Ինձ պատասխանեցին, որ ես ճաշի ժամանակ ոչ մի ուտելիք չեմ վերցրել։ Ես ասացի, որ ինձ համար ամենևին էլ կարևոր չէ, թե ինչ կերակուրներ են մատուցվում, ես ամեն ինչ ուտում եմ։ Ինձ ասացին, որ ես ամենևին էլ չեմ ուտում, այլ միայն ինչ-որ բան եմ ծամում։ Ես ասացի, որ ինձ համար ամենևին էլ կարևոր չէ, թե ինչ եմ ուտ

Անգլիոյ անգործները կը շատնան

ԼՈՆՏՈՆ, դեկտ. — Ընդհանրապէս կը պատահի որ դէպի Ծնունդ անգործներու թիւը կը նուազի։ Սակայն այս տարի բոլորովին հակառակն է որ կը պատահի եւ այս իրիկուն իսկ հրատարակուած վիճակագրութիւն մը կը հաստատէ թէ դեկտ. 1ին կառավարական նպաստ ստացող անգործներու թիւին վրայ 19179ի չափով մը եղած է բաղդատմամբ նախորդ շաբաթուան թիւին։ Այսօր, անգործներու ընդհ. թիւն է 2 միլիոն 305,639, այսինքն մէկ միլիոն աւելի քան անցեալ տարի նոյն շրջանին։

**** Նոյեմբերի վերջ հրատարակուած վիճակագրութենէ մը կը հասկցուի թէ Գերմանիոյ մէջ անգործներու թիւն է 3 միլիոն 76.2000, անցեալ տարի նոյն շրջանին անգործներու թիւն էր 2 միլիոն 101.000։ Ըսել է հարիւրին 80ի չարաշուք չափով մը։*

Պիրմանիոյ բաժանումը

Լոնտոնի համահնդկական խորհրդաժողովին չատուկ յանձնախումբը, որ կը ղբաղի Պիրմանիոյ Հնդկաստանէ բաժանման հարցով, հաւանութիւն յայտնեց այն բանաձեւին, որով կը պահանջուի որ անգլ. կառավարութիւնը յայտարարէ թէ սկզբունքով կ'ընդունի բաժանումը։

Նոյնպէս կը պահանջուի որ կառավարութիւնը ճշդէ թէ բաժանումը չպիտի վտանգէ Պիրմանիոյ մէջ պատասխանատու կառավարութեան մը հաստատման ծրագիրը։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ!

Ս. ԳԱԼԹԱՔՃԵԱՆԻ

Նոր հասցէն է՝ 14bis Rue St. Georges, Paris

Ուր պիտի գտնէք նորագոյն գուտ անգլիական կերպասներու ճոխ մեթերք, արանց հագուստի, ինչպէս նաեւ մասնաւոր drap կանանց վերարկուի համար։

Գիները բացարձակօրէն անմրցելի! մէթրօ՝ de Pelletier

ՄԱՆՕՔ ԲԺԻՇԿ Տօքթ. Կ. ԽԱՆՃԵԱՆ

Թէլէֆօն Gut. 03—81։ Հաստատուած է՝ 21 Rue Pronchet, Paris (8). Ա. յարկ, աջ կողմի դուռը, ուր իր հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր ցերեկէ վերջ ժամը 3էն 6 (բացի կիրակի) եւ ժամադրութեամբ։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET **V. YARJANIAN**

Հասցէ՝ 54 rue Lafayette, Paris (9). Tél. Prov. 87-53, Métro Cadet

Կ'ընդունի ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ եւ տօն օրերէ։ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐՈՒ ՄԻՆՉԵՒ ԿԻՍ ՕՐ։

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։

ՏԱՆՏԵՐ ԸԼԼԱԼ ԵՒ ՎԱՐՁՔԷ ԱԶԱՏԻԼ

Ամենադիւրին եւ նպաստաւոր պայմաններով, Պէքոնի մէջ Մէն Լազարի կայարանէն 8 վայրկեան, ելեքտրական գնացքով ժամը 10 Թրէն, երթեւեկ 0.90 սանթիմ օրական, 2, 3 եւ 4 սենեակով ափարթըմաններ, ամենավերջին Confortով, ամառ ձմեռ տաք եւ պաղ ջուր խոհանոցին եւ բաղնիքին մէջ, կեդրոնական ջերմութիւն եւ վերելակ (ascenseur)։ 50 հազարէն 100 հազար ֆրանք —միայն մէկ քառորդը կանխիկ, մէկ քառորդը մէկուկէս երկու տարիէն, իսկ մնացեալ կէսը 5, 10 կամ 15 տարիէն վճարելի, ըստ կամս, պետական տոկոսի սակով, հարիւրին 7։ Դիմել Archambault et Delacourt, 14 Rue de la Pépinière, Կառ Մէն Լազարի մօտ։ Ամէն հինգշաբթի ժամը 4էն 6 հայ թարգման մը պիտի տայ պէտք եղած բոլոր բացատրութիւնները։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ

Columbia

(En exclusivité)

Լ. ՆՇԱՆԵԱՆ

56 RUE PIAT, PARIS (20e), METRO: BELLEVILLE

ՕՐ. ԶԵՓԻՒՐ ԱՊԷԼԻ

եւ

ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՉԵԱՆԻ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐԸ

պահանջեցեք մասնաւոր քաթալոկը

Թիւ 1 Ցավրոս . . . . Օր. Զեփիւռ Ապէլ
Ցուլ-Ցուլ . . . . » »
3 Չօ՛յ նազան իմ . . » »
Հայրենի գարուն . . » »
4 Հայ դրօշին . . . » »
Աւազակի սէրը . . » »
5 կիւլի ճան . . . » »
Նոր տարի . . . » »
6 Հայրենիք . . . . Կարապետ Էպէեան
Միծեռնակ . . . » »
7 Գարուն . . . . Տիկին Թօփճեան
Քեմէրս շողեր . . » »
10 Ցալվորիկ . . . . » »
Իմ չինարի եարը . . » »
11 Քելէր-Ջոլէր . . . » »
Կուժն արա ելայ սարը . . » »

ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՌԻԿ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՔԵՂ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ջ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀՆԳԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՄԱՀ ՏՂ ԺԷՈԿՐԱՅԻՒ ՄԷՋ, 184 Bld. St. Germain, Paris

13 Դեկտեմբեր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

ԿՐ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

կը խօսին Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ (Հ. Յ. Դ.)

Գ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ (Հ. Մ. Ը. Մ.)

եւ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ (Ջ. Ե. Ո. Մ.)

Գեղարուեստական ճոխ բաժին հայ եւ օտար արուեստագիտուհիներով, Ջ. Ե. Ո. Միութեան ԵՔՐԱՆ նուագախումբը։

Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած փարիզի Շար. շրջանի (պանեէօ, քաշան, պուրկ-լա-ռէն, ռոպէնսոն եւ մոնրուժ) ցառաջդիմասիրաց միութեան կողմէ՝ ի նպաստ իր բացած դպրոցին։

20 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, 3 Villa d'Orléans (voie privée hauteur du 67 Ave. d'Orléans) մէթրօ՝ Alésia.

Հայերէն երգեր եւ արտասանութիւններ դպրոցին երկսեռ 30 աշակերտներէն։

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ հաճելի անակնկալներ. ընտիր ճաշպատ, ճաւիստ Աբգար կը նուագէ, մատչելի պիւֆէ։

Ով որ կը սիրէ հայ մանուկը եւ հայ լեզուն, ճոզ հաճի ներկայ ըլլալ։

Մուտք՝ այրերու 7.50, կանանց 5 ֆրանք

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած Ֆ. Հայ Աւիներու փարիզի շրջանի երէց, սկաուտ, եւ գայլիկներու խումբերու կողմէ

Կը նախագահէ՝ ԿՈՄՄ ՀԱՆՐԻ ՄԱՐԹԻ

Անդամ սկաուտական միջազգային կոմիտէին

13 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Salle d'Iénah մէջ, 10 Ave. d'Iéna (Թրոքատէրոյի մօտ)։

RECITAL DE VIOLON ԺՕՐԺ ՍԻՆԱՆԵԱՆԻ

Այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Salle des Concerts du Couservatoireի մէջ, 2bis Rue du Conservatoire, Paris.

Տոմսերը՝ 30, 20, 15, 10, 8 եւ 5 ֆրանք

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

7ՐԴ ՏԱՐԻ Ղեկավար Տ. ՆՇԱՆԵԱՆ 119ՐԴ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

THÉATRE CONSERVATOIRE RENÉE-MAUBEL

8—10 Rue do l'Orient, Métro Abbesses

ի պատիւ դերասան Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ

20 Դեկտեմբեր Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին կը ներկայացուի՝

ՇԻՐՎԱՆԶԱՏԷԻ ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ (ՏՌԱՄ 4 ԱՐԱՐ)

Կը մասնակցին՝ Տիկ. Սիրուհի Նշանեան, Ա. Ճաճիկեան, Ֆ. Պ. Տ. Նշանեան, Ա. Կոճիկեան, Ա. Գվբէթեան, Շ. Սարեան, Տէրվիշեան, եւայլն։

Գիները ժողովրդական

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

Վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, քաֆէ Voltaireի մէջ, (21 rue de l'Odéon), կը խօսի Պ. Ռէն, նիւթ՝ Պատերազմի եւ խաղաղութեան գաղափարը։

Հ. Ց. Դ.

Գ Ա Ի Ա Ռ

Վ.Վ.Ա.Ն.Ի Շրջ. կոմիտէն դասախօսական եւ վիճաբանական ժողովի կը հրաւիրէ ընկիրներն ու համակիրները վաղ Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հ. Ց. Դ. Գրադարանը։ կը խօսի՝ ընկ. Գեղամ Սարոյեան։ Նիւթ՝ Ռուս բոլշեւիկները եւ Եւրոպա։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Քրիստափոր ենթակոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերներն ու ընկերուհիները վաղ Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, պարտաւորիչ ներկայութիւն, ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի եւ բացակայողները պատասխանատու պիտի նկատուին։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ակնունի ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը վաղ Ուրբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին ճաշոթ հաւաքատեղին, Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Անիէր Պուա-Քոլոնպի մէջ կազմուած է Պատանեկան միութիւն մը, որուն առաջին ժողովը վաղ Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 79 Rue des Chambards, (Bois Colombes) սրճարանին մէջ։ Անդամակցիլ փափաքողները կը հրաւիրուին այս ժողովին։

Ջ. Ե. Ո. Միութեան փարիզի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը այսօր Հինգշաբթի ժամը 9ին Ֆլորիայի մէջ, կը խօսի Տօքթ. Ամատեան, նիւթ՝ ունենալով՝ *Ազգերու հոգին*, մէկ ժամ սինեմա։

ՈՒՐՖԱՅԻ Հայը Միութեան ժողովը վաղ Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին քաֆէ փըթիթ Սուրսի մէջ։ Մէթրօ՝ Օտէոն։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, լերմամիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռատուար։ Մզմամիա եւ արտ. խորհրդատուութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12։*

Վարձու աթելիէ (պայ ա սէտէ) 52 Rue de Crimée, Métro Botzaris. Նոր եւ շատ լուսաւոր, կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, տարածութիւն 50 քառ. մէթր, դիմել՝ քոնսիէրժին կամ Տէտէեանի, 14 Rue Cadet. քիւլպ տիամանթէր, ժամը 9—12 եւ 2—5։

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPAHN

Տօքթ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

Տիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ տիւ Նօռի եւ կառ տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՁԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ



ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ Ցեօրէն՝ **Տօքթ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

Քաշխօլ շիևողներ, առիթներ օգտուցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գործերէ մեծաքաշ ամբարած է։ Այս կտրոնով եւ կամ Ա. ՔԷՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել։ Վճառուժի հաւար դիւրութիւն։

Դիմել՝ D. Dwekի, 9 Rue Provence, Paris.

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՒՆ ԳԻՒՂԸՐԸ ՑԱՓԱՒՈՐ

TAILOR

Georges Cherbetian

Métro: Poissonnière 94 RUE LAFAYETTE - PARIS

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՍ

Ստացած եմ մեծ քանակութեամբ գանազան տեսակի սուրճեր

ֆաֆէ Մատակասքար	Ա. տեսակ	12.75,	Բ.	Գ.	տեսակ	աւելիաժան
» Սանթոս Good	Ա. »	14.25	»	»	»	»
» Santos supérieur	»	18	»	»	»	»
» » Domincul		20				
» » Caracoli		22				
ֆաֆէ Mocca Hodeldan		24	իսկականը եւ ոչ թէ կեղծը			
» Godlup		25				
» Ceylan		28				
» Margajid		31				

Կը յայտարարեմ յաճախորդներուս թէ սուրճի գիները կը տարբերին հաւաձայն իրենց տեսակին։ Ջգուշացէ՛ք աժան սուրճերէն։ Այցելեցէք մեր գործատեղին գաղափար կազմելու հաւար սուրճի տեսակներու մասին։

ՀԱՍՑԷ՝ **"CAFÉ SULTAN"**

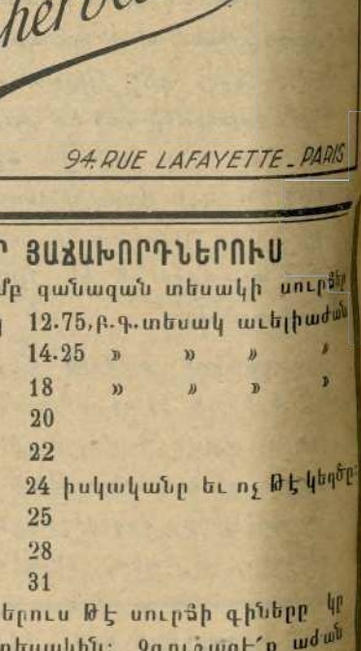
TOROSSIAN

92 Rue d'Angoulème Métro: Couronnes, Tél. Ménil. 56—06

EMPIRE Միւզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթր. Մէն Տրնի, Ռէօմիւր։ Վէներական ախտեր, ջերմամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան եւ մզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր։ Դարմ. ելեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրամանիշակագոյն ճառագայթներով։ Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8։ Կիր. 9 12։



Գին՝ 30 ՖՐԱՆՔ

ԱՄԵՐԻԿԱ 1ուկէս Տոլար

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
12
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930
12 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1441

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԸ

Քանի որ ատիթը կուտան, խօսինք անգամ մը եւս Բարեգործականի մասին, որուն մասնակցութիւնը Հայաստանի Հարկադրաբնակեցման տօնին՝ իբր կազմակերպիչ մարմնոյ, ոչ միայն առողջ տրամաբանութեան մէջ կը սեղմուի ու կը բացատրուի լո՛ւկ չարաշուք ազդեցութեամբը ռամկավար տարրին, որ Բարեգործականը կը դարձնէ շահագործման եւ քաղաքական պղտոր հետապնդումներու մեքենայ։

Շահագործում բառը սակայն իր ամենավերջին ու նուազագոյն իմաստով միայն կը համապատասխանէ պղտոր իրականութեան։ Որովհետեւ ինչ որ կատարուած է ու կը կատարուի, վաշխառուի խիղճը միայն կրնայ ընդունիլ գոհունակ հրճուանքով։ Որեւէ Մալէզեան, ռամկավար միայն կրնայ ըլլալ խղճով եւ ըմբռնումով, 10 տարի պայմանագրելու համար ամսական աւելի քան 10.000, երբ գիտէ թէ 1000ով միայն, գիւղի մը կամ նոյնիսկ քաղաքներու մէջ՝ կարելի է անխափան ապահովել բազմաթիւ մանուկները՝ ընդդէմ վատասերման, ձուլման ու թափառուն կեանքի մը բոլոր վտանգներուն։

Որեւէ Մալէզեան, ռամկավար միայն կրնայ ըլլալ, բրոքականտի... յանձնախումբ մը հնարելու եւ հոն տեղաւորելու համար նախկին խնճոյք մը՝ Զօպանեան եւ իր ուրիշ արբանեակները, երբ գիտէ թէ անոնց իւրաքանչիւրին տրուած 800 ֆրանքով, շաբաթական մէկ նիստի փոխարէն, կարելի է բազմաթիւ թշուառութիւններ սփոփել։

Ու որ եւ է թերթ, ռամկավար միայն կրնայ ըլլալ՝ Բարեգործականի զեկոյցներու հրատարակման փոխարէն, կլոր գումարներ գանձելու համար։

Ու դեռ չենք խօսիր մանր բայց նոյնքան թունաւոր դեղատներուն մասին, գիտնալով մէկեղ թէ ի հաշիւ այս եւ նման մսխումներու է որ անխնայ կը կրճատուին ժողովրդային պահանջներու յատկացումները։

Բարեգործականի կեդրոնը կը բոլորէ շոայլութեան շրջան մը, որ մի միայն կը ծառայէ այդ հաստատութիւնը վարկաբեկելու, եւ զայն դարձնելու ցմահ պնակալէզներու համար՝ նադարտ եւ ապահով ծուլարան, ի վնաս կարօտ ու տքնաջան ժողովուրդին։

Եւ երբ կը ձգտինք վերջացած տեսնել այս անպէտ մրցումները, գիտենք թէ մեր արդար պահանջը պայմանաւորուած է լո՛ւկ հեռացումովը Ռամկավարներուն, որոնք նաեւ, իրենց սովորական վատութեամբ, Բարեգործականի կոնակին պէտք ունին՝ իրենց քաղաքական աճպարարութիւնները խաղալու համար։

Ինչո՞ւ իրենք, անճարակ թմբկահարները խորհրդ. կարգերուն, վատօրէն կը զգուշանան մասնակցելէ Հայաստանի խորհրդայնացման տօնին, երբ կը հաւաստեն թէ բոնութեան կարմիր մականին տակ՝ երկիրը աւերակներու եւ մոխիրներու մէջէն կը վերակենդանանայ, կըզօրանայ եւ կը ձգտի հասնիլ լաւագոյն օրերու», եւ ծերուկի կծոտ քայլերով իրար կ'անցնին՝ պաշտպանելու համար Բարեգործականի մասնակցութիւնը...։

Փաստը՝ անհերքելի եւ գայթակղեցուցիչ, այն է որ քսակի եւ քաղաքականութեան կապակցութիւններով, ռամկավար ու Բարեգործական կեդրոններըջանք չեն խնայեր զիրար լրացնելու։ Ու շահակցական այս հաշուակալ համաձայնութիւնն է որ ամենէն բարեմիտ չեզոքին իսկ՝ իրաւունք կուտայ կասկածով ու վարանումով նայելու Բարեգործականի ամբողջ կազմին։

Բայց, եթէ իրօք, այս հաստատութիւնը բխած է ազգային պայմաններու պարտադրութենէն ու պիտի ծառայէ զժբախտութեան նոր օրերու պահանջներու գոհացման, անհրաժեշտ է որուղղէ իր ողնայարը եւ կարենայ հայութեան շեշտել հպարտ այքեր։

Այս համոզումով էր որ մղուեցանք հաւատքով նայիլ Պ. Պ. Կիւլպէնկեանի, երբ իր ազգային կեանքէ կամաւոր մեկուսացումը թօթափելէ վերջ, կ'անցնէր Բարեգործականի գլուխը, եւ իր առաջին խօսքերով իսկ՝ կուգար հաստատել իր վրայ դրուած յոյսերը։

Բայց գիտենք դժուարութիւնները որոնց պիտի բախի։ Նմբակը՝ որ Բարեգործականը վերածած է պնակալէզներու օրդի, ընդունակ է ամէն քսութեան եւ նոյնիսկ սայթաքեցնելու Կիւլպէնկեանի մը փորձուած կամքը։

Ու խաղերը սկսած են արդէն գործել։

Այս մարդիկը չեն կրնար հանդուրժել մաքուր ու վճռական կամքերու։ Եւ եթէ չյաջողին իրենց պղտոր ձգտումները պարտադրել Կիւլպէնկեանի, անշուշտ պիտի փորձեն զայն վհատեցնել, եւ ստիպել որ քաշուի։ Ըսինք՝ անոնց համար հացի եւ ազդեցութեան պայքար է, զոր պիտի մղեն վատերու քաջութեամբ, կռնակէն զարնելով։

Կ'երեւի, այս է որ հասկցաճէ Պ. Կիւլպէնկեան, որ հազիւ գործի գլուխ անցած, դեռ քանի մը օր առաջ, պէտք տեսեր է հեռանալու բարեգործականի մէկ նիստէն։ Իսկ ազնուաշուք ժողովականները իրար են անցուցեր ետեւէն փութացնելու պատուիրակութիւն մը, անոր սիրտը առնելու համար, որովհետեւ, գիտէին անշուշտ թէ դեռ շատ կանուխ է... Թոյլ տալու համար որ Պ. Կիւլպէնկեան գլուխն առնէ երթայ զգուանքով ու նողկանքով...

Բնորոշ ազդանշան...

Մ. Ե.

ՄԱՄՈՒԼ

ԽՈՒՎԱՑՈՑՋ ՌՈՒՍԻԱՆ

Պուքրէշի "Հայաստան,,ը այս խորագրով խմբագրական մը ժէջ կը գրէ (27 նոյ.)

— «Գաղատագիրը մեր երկրի բախտը կապեր է Ռուսիոյ ճետ։ վերջինիս կեանքի մէջ ամէնքրա-դարձող երեւոյթները իրենց վճռական ազդեցութիւնը կ'ունենան նաեւ մեր փոքրիկ հայրենիքի վրայ։

Բացի ընդհանուր պատճառներէ նաեւ այս յոյժ կարեւոր պարագան կը պարտադրէ մեզի լրջօրէն հետեւելու Ռուսիոյ մէջ տեղի ունեցող անցուդարձերուն, այլապէս ռուսական հսկայ նաւի տատանումներու ատեն մեր վերջին փոքրիկ նաւակն ալ կը կորսնցնենք։

Այն ինչ որ տեղի կ'ունենայ վերջին երկու ամիսներու ընթացքին Ռուսիոյ պետական կեանքի բոլոր մարզերուն վրայ աննախընթաց է թէ իր ձեւովը եւ թէ իր խորքովը։

Ճշմարիտ է՝ կոմունիստական վարչածեւը իր խելացնոր վազքի ընթացքին, իր գոյութեան 13 ամեայ պատմութեան շրջանին բազմաթիւ անկումներու եւ բարձրացումներու առիթներ է տուեր՝ Ճշմարիտ է՝ կոմունիզմը իբրեւ ընկերային-քաղաքական վարդապետութիւն իր յախուռն նուաճումներու, յաղթանակներու առաջին իսկ օրէն ինքզինքն ուտելու, բարոյապէս սնանկանալու բոլոր տուեալներն ունէր, Ճիշդ է՝ ան իր քաղաքական ու տնտեսական անիրագեղեցիկ պահանջներով ճամայն Ռուսաստանը չեկայի մտրակներով դէպի անդունդը կը տանէր, սակայն ամէնէն յոռետեսներն անգամ կանխատեսել չէին կրնար այն ահաւոր ողբերգութիւնը, որու ծանրութեան տակ այսօր յուսահատօրէն կը տքան խորհ. Միութեան բոլոր ժողովուրդները։»

Մէկ բառով կրնաք որակել Ռուսիոյ խռովայոյզ կացութիւնը՝ դժոխք։

Մեծագոյն սխալը գործած պիտի ըլլայինք եթէ այս ներքին վերիվայրումներուն մէջ մենք եւս մխրճուէինք, խորհրդային միութեան մէջ եղող բոլոր ժողովուրդներու կացութիւնը անճամեմատ աւելի լաւ է, քան՝ մերը, մենք բացառիկ պայմաններու եւ վտանգներու շրջան մը կ'ապրինք, Երքական արշաւանքի կամ սադրանքներու ժխտական վտանգը կախուած կայ մեր գլխուն, մեր գերագոյն հոգերու առարկան պիտի ըլլայ մեր ներքին ճակատին ամրապնդումը, բոլոր միջոցները պիտի գործադրենք փոքրիկ Հայաստանը հեռու պահելու Ռուսիոյ մէջ ծաւալող իրադարձութիւններէ որքան ալ այս դժուար ըլլայ ստեղծուած անտանելի դրութեան պատճառաւ։»

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՄԱՐ
2 ՄԻԼԻՈՆՆՈՑ ԲԱՆԱԿ

Ջօրջ Սըմմըրսլ, ամերիկեան բանակի սպայակոյտի նախկին պետը, իր տարեկան տեղեկագրին մէջ կարեւոր Թելադրութիւններ կ'ընէ Ամերիկայի սպառազինութեան մասին։

Ջորավարը կը պահանջէ որ 2 միլիոն հոգինոց բանակ մը ստեղծուի, ինչ որ անհրաժեշտ է Ամերիկայի ապահովութեան ճամար։ Այս բանակը պատերազմի մը պարագային 2 ամսուան մէջ կարելի պիտի ըլլայ զօրակոչի ենթարկել։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Նախարարական տագնապը
ՓԻԷՐ ԼԱՎԱԼ ՁԱԽՈՂԵՑԱՒ
ԿԱՐԳԸ ԱՐՄԱՏԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ Է

Ծերակուտական Լուի Պարթուէ յետոյ, Պ. Փիէր Լավալ ստիպուեցաւ հրաժարիլ դահլիճը կազմելու իր յանձնառութենէն։ Վերջ տալու համար արմատականներու անհաշտ ընթացքին, Պ. Լավալ անոնց յատկացուցեր էր 4 նախարարութիւն եւ 2 փոխ-նախարարութիւն։ Բայց արմատականները դարձեալ եւ այս անգամ գրաւոր ու վճռական պատասխան մը տուին, յայտնելով թէ կը սերժեն ամէն գործակցութիւն Թարտիէօյի և հանրապետական-ռամկավարներու հետ։

Իր կարգին Ֆրանքլէն-Պուլեոնի խմբակը բանաձեւ մը քուէարկեր ընդդէմ որեւէ դահլիճի, որուն պիտի մասնակցի Պ. Պրիան։ Այս դժուարութիւններուն առջեւ, Պ. Լավալ որ մեծ լաւատեսութեամբ ձեռնարկեր էր դահլիճի կազմութեան եւ յոյս կը ներշնչէր թէ պիտի յանգի յաջող ելքի մը, ստիպուեցաւ իր հրաժարականը ներկայացնել հանրապետութեան նախագահին։

Կը կարծուի թէ այս անգամ, հանրապետութեան նախագահը կոչ պիտի ընէ արմատականներու, որ ստանձնեն դահլիճին կազմութիւնը։

Թուրքիոյ եղեռնական հոգերը

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն.— Էնկիւրիի լաւատեղեակ շրջանակները կը յայտնեն թէ Թուրքիոյ ելմտական կացութիւնը կը պահանջէ շարունակական ժտահոգութիւն եւ ուշադրութիւն եւ թէ ելմտական արդի գործավար Սարաճ օղլու Ահմէտ, որուն առողջական վիճակը երկար խնամքի կը կարօտի պիտի հրաժարի։ Անոր տեղ պիտի նշանակուի ուրիշ մը։ Ըսելէ փաստ մօտ առենէն Պոլիս պիտի երթայ տեսակցելու համար Մ. Քէմալի հետ։ Երկու պետական մարդոց տեսակցութեան մեծ կարեւորութիւն կը տրուի։

Խալք կուսակցութեան մէկ ժողովին մէջ, արտաքին գործավարը զեկոյց տուաւ Երքական հանրային պարտքերու վերաբերեալ տեսակցութեանց մասին, զորս ունեցած էր իր ճամբորդութեան ընթացքին, Եւրոպայի կարգ մը պետութեանց ներկայացուցիչներուն հետ։ Այս առթիւ կը յայտնեն թէ, քանի մը օրէն ի վեր Թուրք հանրային պարտքի մասին Թուրք մամուլին մէջ երեւցած տեղեկութիւնները անճիշտ են եւ չբրիւրածոյ։

Էնկիւրիի հաւաստի շրջանակները առհասարակ կը կարծեն թէ պարտապահանջներու պատգամաւորները չպիտի ուզեն Էնկիւրի երթալ բանակցութիւնները վերսկսելու համար։

Չեկաւի Ռուսաստիոյ մէջ

ՊՈՒՔՐԷՇ, 10 դեկտ.— Ընդհ. Ապահովութիւնը կը յայտնէ թէ Կալացի մէջ երեւան հանած է բոլշեւիկ ահաբեկչական կազմակերպութիւն մը։ Խուզարկութեանց եւ ձերբակալութեանց ընթացքին, ոստիկան մը յարձակման ենթարկուեցաւ ահաբեկիչներուն կողմէ եւ ծանրօրէն վիրաւորուեցաւ։

Ձերբակալուեցան 6 ահաբեկիչներ, որոնց վրայէն պայթուցիկներ գտնուեցան։ Անոնք խոստովանեցան թէ իրենք են հեղինակները Պուքրէշի մէջ վերջին գարնան ընթացքին, երկաթուղիի վրայ գործուած ոճրափորձերուն։

Խուզարկութեանց ընթացքին, ոստիկանութիւնը երեւան հանեց պայթուցիկ նիւթեր, որոնք վայրաշարժներու յատուկ ածուխին պիտի խառնուէին։ Այս կերպով արկածներու տեղի տալու համար։

Ահաբեկիչները խոստովանեցան թէ դրամ, հրահանգ եւ պայթուցիկ կը ստանային Օտեսայէն։ Պեսարապիոյ ճամբով անոնք եկած էին Ռուսիայէն։

Ահաբեկչական կազմակերպութեան կեդրոնը կը գտնուի եղեր Քիեւի մէջ, ուր կ'ըսուի թէ ահաբեկչութեան եւ ահաբեկիչ տարրեր հասցնելու յատուկ դպրոց մը կը գտնուի։

Հաստատուեցաւ որ ձերբակալուած անձերը, երկու շաբաթը անգամ մը Ռուսիա կ'երթային, իրենց գործունէութեան տեղեկագիրը տալու եւ հրահանգներ ստանալու։

Կրանտի-Լիտվինովի տեսակցութենէն վերջ

ԼՈՆՏՈՆ, 10 Դեկտ.— «Տէյլի Թելէկրաֆ» կը գրէ թէ Իտալիա հաւանած է օժանդակելու Ռուսիոյ որ առեւտրական նաւատորմ մը կազմէ։ Ըստ «Տէյլի Թելէկրաֆ»ի քաղաքական բաժնի աշխատակցին, իտալեռուսական տնտեսական համաձայնութեան վերջին արդիւնքն այդ է, եւ այդ է որ ամենէն աւելի ուշադրութիւնը գրաւած է Կրանտիի եւ Լիտվինոֆի վերջին տեսակցութեան ընթացքին։

Սկսելու համար, իտալական նաւարանները պիտի սկսին նաւերու շինութեան ի հաշիւ Ռուսիոյ, որ միեւնոյն ատեն արհեստագէտներ եւ գործաւորներ պիտի դրկէ Իտալիա, որպէսզի վարժուին նաւային շինութեան արհեստին մէջ։ Երբ այս գործաւորները ձեռք բերեն անհրաժեշտ փորձառութիւնն ու վարժութիւնը, ռուսական նաւերու շինութիւնը պիտի շարունակուի Ռուսիոյ նաւարաններուն մէջ՝ Իտալիացին գնուած գործիքներով եւ իտալացի մասնագէտներու ղեկավարութեամբ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԸՆԿ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՅ

Ընկ. Շ. Միսաքեան որ 5 ամիսէ ի վեր Ցունաստան կը գտնուէր, մեկնած է արդէն եւ այսօր կը ճասնի փարիզ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Պուլկար երեսփ. ժողովին մէջ, գաճաճաւին տրուելիք պատասխանին առթիւ ընդդիմադիրները կարգ մը քննադատութիւններ ըրին։ Պատասխանելով անոնց, արտաքին նախարար Պ. Պուրձէ ըսաւ.

Պուլկարիա լաւ յարաբերութիւն ունի անխտիր բոլոր մեծ պետութեանց ճետ։ Մեր ճարեւաններուն ճետ ալ լաւ յարաբերութիւն ունինք, եւ անցած է այն շրջանը երբ տարակարծութիւնները վերջնագրերու եւ ծանր ծանուցագիրներու տեղի կուտային։ Այժմ վէճերը կը ճարթուին ճաւասար պետութեանց յատուկ բարեկամական ձեւով եւ լեզուով։

Եուկօսլաւիոյ ճետ բնականոն են մեր յարաբերութիւնները։ երկու դաշնագիր կնքեցինք, մէկը սաճմանի եւ միւսը սաճմանամերձ կալուածներու մասին։

Ցունաստանի ճետ կ'աշխատինք լուծել տարակարծութիւնները, եւ ճաւանաբար իրաւարութեան դիմումը ըլլայ։ Բայց իմ կարծիքով աւելի լաւ է որ երկու երկիրները ուղղակի ճամաձայնին, որպէսզի բարոյական մերձեցում մըն ալ գոյանայ։ Դրամով գնուած բարեկամութիւնները չեն կրնար առողջ եւ պատուաբեր ճիմ մը կազմել տեւական ու ապաճով քաղաքականութեան մը ճամար։ Պալքանեան մերձեցումը պէտք է ճիմնուի փոխադարձութեան եւ ազգերու ճաւասարութեան սկզբունքին վրայ, Պուլկարիա չի կրնար իր տնտեսութեան ճարուած տալ, ճարեւաններու բարեկամութիւնը շաճելու սիրոյն։

Թուրքիոյ ճետ ամէն տեսակ տարակարծութեան ճաւանականութիւնը անճետացած է, շնորճիւ կնքուած ճամաձայնութեանց։ Թէվֆիք Րիւշտի պէյի այցելութիւնը փաստ մըն է այն փափաքին, որով Թուրքիա կ'ուզէ աւելի ամրացնել երկու երկիրներու բարեկամական յարաբերութիւնը։ Այս այցելութիւնը միեւնոյն ատեն փաստ մըն է թէ Պուլկարիա կը քալէ դէպի լոյսը որ պիտի ապաճովէ իր արդար իրաւունքներուն յարգութիլը։

Խօսելով փոքրամասնութեանց մասին, Պ. Պուրձէ յոյս յայտնեց որ անոնց վերաբերեալ տրամադրութիւնները աստիճանաբար պիտի գործադրուին։

Իսկ պատասխանելով աշխատաւորական երեսփոխանի մը Մոսկուայի դաւադրութեան մասին ըրած ճարցումին, ըսաւ.— Պուլկարիա չի կրնար գործ ունենալ Սովիէթներու դէմ ուղղուելիք որեւէ արկածախնդրութեան։

ՆՈՐ ԴԱՍԱԼԻՔ ՄԸ ԵԻՍ

Խորհ. Միութեան Գիտական Ակադեմիոյ անդամներէն Ուսբէկնսկի, երկու տարի առաջ Ամերիկա ղրկուած էր, գիտական պրպտումներ կատարելու համար։

Վերջերս սակայն, ուրիշներու կարգին ինքն եւս Մոսկուա կանչուեցաւ։ Բայց գիտնականը կը մերժէ վերադառնալ եւ հեռաձայնով ի բացակայութեան պիտի դատուի Մոսկուայի մէջ։

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԷՆ ՆԵՐՍ ԵՒ ԴՈՒՐՍ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԹՓՈԹԻ ՄԷՋ

«Կարմիր Սուլթանին» նման, կարմիր բռնակալ Ստալինն ալ դատապարտուած է ապրիլ յաւիտենական սպառնալիքներու ահ ու դողի շրջան մը:

Բացի այն բազմաթիւ «դաւադրութիւններէն» որոնք կը կազմակերպուին «արտաքին աշխարհի հակայեղափոխական գործիչներու» կողմէն, յաճախակի են դարձած «ներքին դաւադրութեան» պատմութիւնները ալ: Տակաւին վերջերս էր, որ երեւան կը հանուէր դաւադրական խոշոր ծրագիր մը ուղղուած Ստալինեան բռնատիրութեան դէմ, հաժարնաւոր կուսակցութիւն ալ եւ ձախ թեւերու կողմէն կազմակերպուած:

Սխալ ըլլայ թէ ուղիղ իրենց իսկ աղբիւրներէ հրապարակուած այս կարգի պատմութիւնները. փաստը այն է որ իբր հետեւանք՝ նորանոր ալեկոծումներու են ենթարկուած բովանդակ խորհրդային երկիրները:

Պայքար «ալ ու ձախ երկեւանիներուն» նշանախօսքին տակ, բազմաթիւ շնորհազրկումներ, հալածանքներ, աքսորներ տեղի կ'ունենան: Կ'իյնան բազմաթիւ հեղինակութիւններ, կուսակցական, քաղաքական եւ ժառանգական ասպարէզներէն, որոնք դեռ երէկ առաջնորդներ էին եւ կուռքեր կարմիր դրօշակին մէջ:

Համառուսական համայնավար կեդրոնական կոմիտէի յարկին տակ երեւան եկած այս շարժումները բնականաբար արձագանգ պիտի գտնէին նաեւ զանազան երկրային կազմակերպութիւններու մէջ: Անդրկովկասեան Երկրային Կոմիտէի առաջին քարտուղար Լոմինաձէյի շնորհազրկումը եւ անոր եւ իր համախոհներու դէմ ակսուած պայքարը, արտայայտութիւնն է բուն Մոսկուայի ներքին անցուդարձերուն:

Սիրցովի շնորհազրկման եւ իր դէմ ակսուած հալածանքի ընթացքին է, որ կը յայտնաբերուի խմբական դաւտնի գործունէութեան ցանցը ղեկավարուած Սիրցովի եւ Լոմանիձէյի կողմէն:

Իրենց ուղղութիւններով տարբեր այս գործիչները, որոնցմէ առաջինը ծանօթ է իր «ալ», իսկ երկրորդը՝ Տրոցկիի ձախ արտայայտութիւններով, ըստ երեւոյթին «փոխադարձ դիւրուժով» կարողացած են հաժաղործակցութեան գետին մը գտնել:

Եւ համաձայն խորհրդային թերթերուն, Լոմինաձէ իբրեւ քարտուղար Անդրկովկասեան Երկրորդ Կոմիտէին, Ստալինի դէմ շարժումը պիտի պատրաստէր նաեւ իր շրջանին մէջ, օգտուելով իր բացառիկ դիրքէն:

Տակաւին քանի մը օր առաջ Լոմինաձէյի իւրաքանչիւր խօսքը պատգամի տեղ ընդունող Հայաստանի մեր հերոսները, այսօր միայն, եւ այն ալ աննկկալօրէն կը փոխեն իրենց դիրքը այս «դաւաճանին» դէմ: Եւ որովհետեւ անգամ մը բանադրուած են այլ եւս երեկուան «ղեկավարները» Մոսկուայի բռնակալի կողմէն, իբր են անցեր բոլորը, բանադրուողներուն հարուած մը աւելի իջեցնելու միտումով:

Այստեղ է ահա որ կը սկսի իրական կատակերգութիւնը: Եւ մանաւանդ ողբերգութիւնը Խ. Հայաստանի ղեկավարութեան, անկամ, անչիղ եւ կամակատար Մոսկուայի եւ Թիֆլիսի: Այս ամէնը խրատուած գոյներով եւ ընեան կուգայ Լոմինաձէյի դէմ ակսուած պայքարի ընթացքին:

Հոկտեմբեր 4ին, վերջինիս ղեկավարած մարմինը ընդարձակապատում յուշագրով մը դիմում կը կատարէ Անդրկովկասեան կուսակցական կազմակերպութիւններուն, օրուան հրատապ խնդիրներուն նուիրուած:

Հոկտեմբեր 8ին, «Խորհրդ. Հայաստան»ը «Ընդառաջ ղեկավար շտապի դիմումին» խմբագրականով մը ըստ էութեան վերլուծելով այդ դիմումը կը գնահատէ որպէս «Բոլոր ֆրոնտներուն սոցիալիստական ճակատլուն արշաւի խիզախ շարունակման մի մարտահրաւէր»:

Ո՛չ մէկ կասկած կար ընդհանրապէս այդ դիմումով մատնանշուած «Ստուերոտ կողմերի, բացերի, ձեղքվածների վրայ», ինչպէս նաեւ առարկութեան «դրանց անյապաղ վերացման հրամայականութեան» դէմ:

Եւ ընդհանրապէս իր ամբողջութեանը մէջ անառարկելի այդ փաստաթուղթի մասին նուիրուած խմբագրականը կը վերջանար հետեւեալ գնահատումով.

«Անդրերկոմի այս դիմումը կուսակցական կարեւորագոյն միտոկուժենտ է, որն օրերս գումարուելիք շրջանային գոնֆերանսների աշխատանքների ուղեցոյց պէտք է հանդիսանայ. նա լայն մասսայականացման պիտի ենթարկուի, պիտի դառնայ մեր բոլոր կազմակերպութիւնների եւ ամբողջ ակտիվի աշխատանքի ու պայքարի դրօշը»:

Օրեր կ'անցնին. Անդրկովկասեան Երկրային Կոմիտէի դիմումը կը մնայ անարձագանգ մասնաւորապէս Պաքուի մէջ, իսկ յետոյ նոյն այդ շրջանէն բոլորովին բացառական գնահատութեան կ'արժանանայ:

Յետագայ դէպքերը, որոնք երեւան կը հանին Սիրցովի գործունէութիւնը, պատճառ կը դառնան Լոմինաձէյի ալ շնորհազրկումին: Եւ ահա կը սկսին փոխուիլ լեզուները:

Անգամ մը որ Մոսկուայէն սկսած է հալածանքը Լոմինաձէյի դէմ, իբրեւ գործակից Սիրցովի, ալ բաւական է որ Անդրկովկասի եւ մասնաւորաբար Հայաստանի մէջ հաւատարքնութեան կարգը սկսուի անոր իւրաքանչիւր մէկ գործի կամ արտայայտութեան մասին:

«Անդրերկոմի դիմումը», որու մասին տեսանք «Խորհրդ. Հայաստան»ի գնահատութիւնը, հիմա այլ եւս արժանացած է ընդհանուր դատողութեան: Որովհետեւ այդ դիմումին մէջ է որ Լոմինաձէ տահեցուցած է իր «ձախ» տրոցկիստական տեսութիւնները:

Թէ ի՞նչ տեսութիւններ են ատոնք, եւ առհասարակ ի՞նչ գլխաւոր խնդիրներ են արծարծուած այդ նշանաւոր դիմումով, կ'անդրադառնանք առանձին:

Այսօրուան համար բսենք այսքան, որ հոն մենք կը գտնենք այնպիսի իրողութիւններ, որոնց մասին խօսիլը յանցանք կը նկատուի առհասարակ օրուան իշխանաւորներու կողմէ: «Խ. Հ.» հիմայ երբ արդէն սուր պայքարի մէջ է Լոմինաձէյի դէմ, իբրեւ գլխաւոր հեղինակը այդ դիմումին, արդէն իսկ կորնցուցած է ինքզինքը: Ան իր նախկին դրական վերաբերմունքի փոխարէն որդեգրած նոր ուղղութեան մէջ դատապարտելով հանդերձ «կոնսակցական այդ կարեւոր դոկումենտը» երբեմն սակայն կը սխալի անուղղակիօրէն պաշտպանելով անոր մտքերը: Եւ ճիշդ այս փոփոխամտութեան համար ալ ան նկատողութեանը ենթարկուեցաւ եւ «Զարիա Վոստոկա»ի եւ Հայաստանի կեդր. Կոմիտէին:

Ի դէպ աւելորդ չըլլայ նկատել, որ ըստ երեւոյթին այս ընդհանուր շփոթին մէջ Թիֆլիսն ու Երեւանը չեն մոռցած իրենց հաշիւները մաքրելու «Զարիա Վոստոկան», իր թոյլ վերաբերմունքով, նախնական շրջանին չուզեց Լոմինաձէն հարուածել այն ուժգնութեամբ ինչպէս որ կը պահանջէր Մոսկուան:

Ասոր հետեւար ալ «Պրաւդա»ն Մոսկուայէն խիստ կշտամբանքի տեսութիւնով մը մեղադրեց Թիֆլիսի օրկանը: «Խ. Հ.»ը իր կարգին ձայնակցելով «Պրաւդա»ին նոյնքան կծու ակնարկներ թափեց Զարիա Վոստոկա»ի հասցէին գտնելով ցեղին Մոսկուայիդատապարտութիւնը:

Հիմա «Խ. Հ.»ն է սակայն, որ արդէն կը մեղադրուի Թիֆլիսի իրենց յիշեալ օրկանին, այն առարկութեամբ թէ՝

«Մերկացնելով Սիրցով-Լոմինաձէյի եզակի ֆրակցիոն աշխատանքը եւ քննադատելով Անդրերկոմի դիմումի ոպորտունիստական սխալները, ինքը («Խ. Հ.») քաղաքական կոպիտ սխալ է կատարել, ըստ էութեան կրկնելով ոպորտունիստների ձեւակերպումը՝ ռէյալ աշխատավարձի շուրջ եղքուածի մասին եւ խճողուած ձեւակերպում է տուել ներկուսակցական դեմոկրատիայի մասին»:

Այս բոլորէն մնզի հետաքրքրողը այն է որ հաժայնավար կուսակցութեան կեդրոնի մէջ տարիներէ ի վեր բոյն դրած ներքին պայքարը, այլեւս դուրս եկած իր հաժեմատաբար նեղ շրջագծէն, լայնօրէն տարածուած է Անդրկովկասեան երկիրներու մէջ:

Խորհ. Հայաստանի մեր թեթեւամիտներու անչիղ, անկամ եւ աննկարագիր կեցուածքը իրական փորձանք մըն է մեր երկրին համար:

Միշտ վերեւի հրամաններու ենթարկուելու իրենց «բարեմասնութեան» հետեւանքով ծիծաղելի դրութեան կ'ենթարկեն իրենք զիրենք:

Երէկ Լոմինաձէի հետ եւ ուրիշի դէմ, այսօր հակառակ կեցուածքի մէջ, ու ընդհանրապէս առանց սեփական ուղղութեան, պատճառ մըն է նաեւ հակառակորդներ շահելու Անդրկովկասեան իրենց կազմակերպութեան մէջ ալ:

Այս ընթացքով ալ պիտի բացատրել նաեւ այն դժբախտ իրողութիւնը — որ Հայաստանի մեր գործիչները ոչ միայն կըշիոք չեն իրենց կուսակցութեան ընդհանուր կեանքին, այլ եւ Թիֆլիսի մէջ ալ, իբրեւ կեդրոնը Անդրկովկասեան դաշնակցային պետութեան:

Մինչեւ ե՞րբ ուրիշի հրամանին տակ:

Ս. ԹԱՓՈՒԼ

ԹԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄԱՋԸ

III

ՀՈՂԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Նախորդ յօդուածներով ընդհանուր ակնարկ մըն էի նետած շինութեան ներկայ տենդոտ գործունէութեան վրայ եւ ի վեր հանած ֆրանսահայոց եւս կարեւոր մասնակցութիւնն այդ շարժման: Յաջորդաբար պիտի ջանամ ծանրանալ շինութիւնով կապուած այլ գործողութեանց վրայ հակիրճ կերպով, պարզելով կարգ մը կէտեր՝ գլխաւորաբար բնակութեան հարցին շուրջ,

Շինել կամ շինել տալ ընդհանրապէս կարեւոր ու շատ կընճռոտ խնդիր մըն է նկատուած ու կը թուի ալ տակաւին ընտանիքի անփորձ հայրերուն: Նման ձեռնարկ մը թուական կը կազմէ ընտանեկան արտակարգ եղելութեանց տարեգրութեան մէջ: Գլխաւոր առաջին գործողութիւնն են, հողին ընտրութիւնն ու գնումը, ճարտարապետին հետ խորհրդակցութիւնը, յատակագիծերու եւ նախահաշիւներու պատրաստութիւնը եւն. այս վերջինին կողմէ:

Այս առթիւ ընտանիքի բոլոր անդամները մեծ թէ փոքր անհրաժեշտ կը նկատեն իրենց տեսակէտը եւ բազում պէտքերը պարզել, թափ տալով անոգ երեւակայութեան մը: Թեր ու դէմ կարծիքներու փոխանակութիւնը, անհատական հակադիր փափաքներու բախումը, հեգնական փոխանակութիւններ բնական նախընթացներն են այս կարեւոր ձեռնարկին: Մինչ խեղճ ընտանիքի հայրը մէկդի թողլով ապագայ տանտէրի իր սեփական երազները պարտաւոր է ստեղծուած բոլոր տարակարծութիւնները հաշտեցնել իր քսակին եւ ճարտարապետին հետ:

Առաջին ամէնակարեւոր գործողութիւնը սակայն հողին ընտրութիւնն է որուն հարկ եղած կարեւորութիւնը չեն ընծայեր ոմանք, տարուած ըլլալով զուտ նիւթական մտահոգութիւններէ: Մեծ է սակայն դերը հողին ընտրութեան, հենքին յաջողութեան մէջ ու սկիզբէն առնուած սխալ քայլ մը կարող է ծանրապես ճնշել ապագային վրայ:

Թաղի մը ընտրութիւնը կախում ունի անհատին ընկերային ու նիւթական դիրքէն, հետեւաբար կարելի չէ այս կէտը ուսումնասիրելու նիւթ ընել: Բայց անգամ մը թաղը ընտրելէ վերջ, բնակարանի շինութեան յարմար հողը պէտք է լրացնէ կարեւոր կարգ մը պայմաններ զորս պիտի ջանանք համառօտակի ամփոփել: Եթէ նկատի չառնենք հողին նիւթական արժէքը, մեր ընտրութիւնը պէտք է տանք կանոնաւոր եւ եթէ կարելի է քառանկիւնաձեւ հողերու: Անկիւնի հողերը առհասարակ աւելի արժէքաւոր կը նկատուին իրենց երեսի առաւել տարածութեան պատճառաւ. պարագան կը տարբերի սակայն երբեմն, երբ յարկ ըլլայ մանաւանդ հողին գնման առթիւ նոր շինուած փողոցին ալ կիսովվճարումընել կամ եթէ նկատի առնուին թաղապետական կարգ մը տուրքեր որոնցմէ ոմանք համեմատական են երեսի տարածութեան:

Առաւելութիւն պէտք է տրուի հողին լայն ու փողոցի կողմի ճակատին դէպի հարաւ ուղղութեան, գլխաւորաբար փարիզ եւ շրջանները: Որովհետեւ առհասարակ ճակատի կողմն է որ կը գետեղուին բնակութեան եւ ընդունելութեան սենեակները որոնք հարաւ, հարաւ-արեւելք եւ կամ հարաւ արեւմուտք պէտք է ուղղուած ըլլան, հիւսիսը վերապահուած ըլլալով խոհանոցին կամ սպասարկութեան այլ մասերուն: Զգուշական միջոց մըն է հողին գնումէն առաջ ճարտարապետին պատրաստել տալ նախնական ու հակիրճօրէն գծագրուած ծրագիրմը, տեղւոյն լաւագոյն ու կարելի օգտագործումը ուսումնասիրելու համար:

Կարեւոր է նաեւ տեղեկութիւններ հաւաքել դրացի այլ շինութեանց վրայ ու աղտոտ կամ հակառողջապահիկ գործարաններու գոյութեան մասին ապագայ անակնկալներէ խուսափելու համար: Արդէն իսկ ճարտարապետը (դարձեալ կը կրկնենք անհրաժեշտութիւն մըն է առնին դիմել արուեստի մարդուն, որ է ըսել նախ քան հողին գնումը, չնչին զոհողութեան մը փոխարէն՝ անդարմանելի սխալներու եւ անպատեհութեանց առաջքը առնելու նպատակաւ) կը դիմէ թաղապետարան տեղական կարգ մը օրինական պարտադրութիւնները նասիրութեան նիւթ ընել: Բայց անգամ մը թաղը ընտրելէ վերջ, բնակարանի շինութեան յարմար հողը պէտք է լրացնէ կարեւոր կարգ մը պայմաններ զորս պիտի ջանանք համառօտակի ամփոփել: Եթէ նկատի չառնենք հողին նիւթական արժէքը, մեր ընտրութիւնը պէտք է տանք կանոնաւոր եւ եթէ կարելի է քառանկիւնաձեւ հողերու: Անկիւնի հողերը առհասարակ աւելի արժէքաւոր կը նկատուին իրենց երեսի առաւել տարածութեան պատճառաւ. պարագան կը տարբերի սակայն երբեմն, երբ յարկ ըլլայ մանաւանդ հողին գնման առթիւ նոր շինուած փողոցին ալ կիսովվճարումընել կամ եթէ նկատի առնուին թաղապետական կարգ մը տուրքեր որոնցմէ ոմանք համեմատական են երեսի տարածութեան:

Առաւելութիւն պէտք է տրուի հողին լայն ու փողոցի կողմի ճակատին դէպի հարաւ ուղղութեան, գլխաւորաբար փարիզ եւ շրջանները: Որովհետեւ առհասարակ ճակատի կողմն է որ կը գետեղուին բնակութեան եւ ընդունելութեան սենեակները որոնք հարաւ, հարաւ-արեւելք եւ կամ հարաւ արեւմուտք պէտք է ուղղուած ըլլան, հիւսիսը վերապահուած ըլլալով խոհանոցին կամ սպասարկութեան այլ մասերուն: Ջգուշական միջոց մըն է հողին գնումէն առաջ ճարտարապետին պատրաստել տալ նախնական ու հակիրճօրէն գծագրուած ծրագիրմը, տեղւոյն լաւագոյն ու կարելի օգտագործումը ուսումնասիրելու համար:

Կարեւոր է նաեւ տեղեկութիւններ հաւաքել դրացի այլ շինութեանց վրայ ու աղտոտ կամ հակառողջապահիկ գործարաններու գոյութեան մասին ապագայ անակնկալներէ խուսափելու համար: Արդէն իսկ ճարտարապետը (դարձեալ կը կրկնենք անհրաժեշտութիւն մըն է առնին դիմել արուեստի մարդուն, որ է ըսել նախ քան հողին գնումը, չնչին զոհողութեան մը փոխարէն՝ անդարմանելի սխալներու եւ անպատեհութեանց առաջքը առնելու նպատակաւ) կը դիմէ թաղապետարան տեղական կարգ մը օրինական պարտադրութիւնները

ուսումնասիրելու եւ ըստ այնմ ծրագիրը պատրաստելու համար: Ամէն ոք գիտէ թէ փարիզի, ինչպէս ֆրանսայի մէկ ուրիշ քաղաքներուն մէջ տեղական յատուկ օրէնսդրութիւն մը գոյութիւն ունի որ մասնաւոր սահմանագծի մը մէջ (gabarit) կ'ամփոփէ բոլոր շինութիւնները փողոցին լայնքին համեմատութեամբ: Նմանապէս կարգ մը սեղմութիւններ ի գործ կը դնէ բարձրութեան, մակերսի, պատուհաններու ծաւալին եւլն. տեսակէտով ի մեծ օգուտ փողոցին առօրեայ լուսաւորութեան եւ առողջապահական պայմաններուն: Նոյնանման օրէնքներ գոյութիւն ունին արուարձաններու եւ իւրաքանչիւր համայնք (commune) մէջ, որոնց պէտք էտեղեկանալ առողջապահական ներքին պարտադրութիւններէն զատ, կառուցելիք շէնքին բարձրութիւնը, դիւցուած մասերու սահմանները balconներու, bow-window եւ baw-windowներու եւլն. մակերեսը կարենալ նախատեսելու համար: Տարբեր կէտ մը որուն վրայ կ'արժէ ուշ դարձնել, այն ալ փարիզի եւ առհասարակ մեծ քաղաքներու շրջանակներուն ապագայ ընդլայնացման ծրագիրներու պատրաստութեան առթիւ նորաստեղծ պարտադրութիւններն են:

Արդարեւ, վերջերս Սէնի եւ Սէն-է-Ուազի նահանգային վարչութիւնը նկատի առնելով տակաւ բարձրացող բողքները, փարիզի շրջականերուն անկազմակերպ վիճակին ու տիրող անկանոնութեանը մասին, քաղաքային ճարտարապետութեան տեսակէտով ձեռնարկեց փարիզէն մեկնող գլխաւոր ուղիներու պահպանման ու ծաւալման ձգտող ընդհանուր ծրագիր - քարտէսի մը/մշակման: Այդ ծրագրին մէջ նկատի առնուեցան զանազան արուարձաններու սեփական պէտքերը եւ իրարու միջեւ հաղորդակցութիւնները:

Միւս կողմէ, շրջականերու ստացած կարեւորութեան առաջ, անհրաժեշտ էր կարգ մը միջոցներ ձեռք առնել նորաստեղծ թաղերու աճումը քաջալերելով հանդերձ, բազմամարդ կեդրոններու առողջապահիկ եւ ապագայ գեղեցկագիտական պայմաններն ապահովելու նպատակաւ: Ֆրանսայի միւս նահանգներէն շատերը հետեւեցան այս շարժման, առանձինն պատրաստելով տեղական ընդարձակման ծրագրեր: Ցաճախ սակայն իրարու հակընդդէմ շահեր պաշտպանելով ինչ որ տեղի տալ սկսաւ անվերջ բախումներու զանազան իշխանութեանց միջեւ: Խրերու այս վիճակին վերջ մը տալու համար է որ նախարարական վճիռով մը նախագիծ օրէնք մը հրատարակուեցաւ բոլոր communeներուն պարտադիր, ապագայ ծաւալման եւ բարեզարդութեան յատակագիծերը պատրաստելու: Եւ որպէս զի ապահովուի նաեւ այդ բոլորին միջեւ խոր կապակցութիւն եւ վարչական կեդրոնագում, ստեղծուեցաւ նախարարական մասնաւոր սպասարկութիւնը:

(I)

Ե. ԻՒԹԻՃԵԱՆ

20 ՄԻԼԻԱՐ

Վիճակագրութեան մը համաձայն Միացեալ Նահանգներու բնակչութեան Հարիւրին 40ը՝ տէր անթել նուագի 1929 տարուան ընթացքին անթել նուագի վաճառումը կը հասնի 20 միլիար 400 միլիոն ֆրանքի:

Բոլոր ճարտարարուեստներուն մէջ, ինքնաշարժի առեւտուրն իսկ այնքան տարածուած չէր:

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԱՇԼԻՃԻՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ՖՐԱՆՍ. ԹԵՐԹԵՐՈՒ ՀԱՅԵԼԻՈՒ

Դահլիճը տագնապի մէջ է դեռ:

Պարթու յուսահատեցաւ. Այժմ Փիէր Լավալն է, որ առանձնած է դահլիճի կազմութեան հոգը: Եւ ֆրանսական թերթերը, որոնք առաջին առթիւ կը նախատեսէին թէ ոչ շատ ուշ պիտի լուծուի դահլիճի տագնապը, այժմ կը խօսին յոյսի նշոյլներու մասին: Ոմանք իրենց լաւատեսութիւնը կը կապեն Լավալի տաղանդին, ճկուն ճարպիկ քաղաքական կեանքին, եւ իր բարեկամական շրջանակներու լայն դիծին: Ուրիշներ, հակառակ այդ յոյսի նշոյլներուն, դժուար կը դնեն յաջողութիւնը: Ահա մէկ քանի թերթերու կարծիքը:

ԲԱՑ ԴՌԻՒ

«Փարի-Սուար», այս խորհրդարանին տակ, կը գրէ եւ կը հաւատայ թէ արմատականները պատրաստ են հաժերաշխատութիւնը ապահովելու.

— «Արմատական ընկերվարականները, խորհրդակցութեան մը յետոյ, յայտարարեցին թէ «պատրաստ են աջակցելու հանրապետական հաժերաշխատութեան այն ցանկութեամբ, զոր արտայայտած էր Վերակոյտը»: Այս յայտարարութիւնը բաց դուռ կը ձգէ, որ թոյլ կուտայ շարունակելու բանակցութիւնները Մարշէնի խմբակին հետ:

Սակայն, խորհրդարանին նրբանցքներուն մէջ արմատական երեսփոխանները չեն ծածկեր իրենց ցանկութիւնը, որ գործակցութեան համար պայման կը դնէ իրենց խմբակին տեսակէտներուն ճանչումը:»

Ը. ԱՀԱՆՋԿՈՒ

Թան կը քննադատէ արմատականները, որոնք կ'ընդունի թէ հաժերաշխատութեան ոգի ցոյց չեն տար.

— «Ստոյգ է, յստակ եւ անհերքելի ստուգութիւն, որ արմատական-ընկերվարականները կ'ուզեն կազմել նախարարութիւն մը զուտ ձախերէ: Անոնք մերժելէ յետոյ առաջարկը, որ կը ներկայացնէր հաշտընթաց Պարթու, երբեք չպիտի յօժարին հաժերաշխատութեան գալու:

Այս կուսակցութիւնը որքորդ հրդարանին մէջ ժեծամասնութիւն չունի, այսքան բացակայ ձակ, այսպիսի գլուխ-գործոց այլասերժութիւն մը ցոյց տալով, ժեծամասնութեան մը դէմ նետուելով, կը հաստատէ թէ կորնցուցած է հանրապետական տարրական ըմբռնումը: Ոչ ձախերու տիրակալութենէն զատ ուրիշ բան չեն ուզեր ժողովրդ ընել եւ չեն ուզեր հասկնալ:

«ՊԱՅՔԱՐԻ ԴԱՇԼԻՃ»

Ու Լէոն Պլէպլի, խօսելով «նոնց գաղափարներուն» մասին, կը հարցնէ թէ «ժամանակը կածէ՞ որարժատական հայրենասէրները լրջախոհութեան գան: Եւ այսպէս կը շարունակէ ենթասիժանի տնօրէնը.

— «Կը կարծեն թէ կրնան կառավարութիւնն ստանձնել իրենց երեք քուէի տարբերութեամբ Վերակոյտին մէջ, ընդդէմ մեծամասնութեան՝ խորհրդարանին մէջ: Կ'ուզեն, որ մեծամասնութիւնը ընդունի այն դահլիճը, որուն իրենք կուտան «պայքարի դահլիճ» անունը: Ներքին տագնապը, որ այսպիսի վէճէ մը ծնունդ կ'առնէ, կրնայ շատ ծանր դառնալ»:

ԴԱՒԱՆԻԱՆՆԵՐԸ

«Լիպէրթէ»ի խմբագիրը կատաղութիւն կը զգայ եւ կը յարձակի «ծախաւածներուն» վրայ՝ վախնալով որ անոնք տասը (խորհրդարան) կը մտնեն ու իրենք բաշխելու համար երկրին:

— «Անոնք, այդ կասկածելիները, որ տապալեցին Թուրքիէն դահլիճը ձերակոյտին մէջ, ընդդէմ մեծամասնութեան՝ խորհրդարանին մէջ: Կ'ուզեն, որ մեծամասնութիւնը ընդունի այն դահլիճը, որուն իրենք կուտան «պայքարի դահլիճ» անունը: Ներքին տագնապը, որ այսպիսի վէճէ մը ծնունդ կ'առնէ, կրնայ շատ ծանր դառնալ»:

ԴԱՒԱՆԻԱՆՆԵՐԸ

«Լիպէրթէ»ի խմբագիրը կատաղութիւն կը զգայ եւ կը յարձակի «ծախաւածներուն» վրայ՝ ձակի «ծախաւածներուն» վրայ՝ վախնալով որ անոնք տասը (խորհրդարան) կը մտնեն ու իրենք բաշխելու համար երկրին:

— «Անոնք, այդ կասկածելիները, որ տապալեցին Թուրքիէն դահլիճը ձերակոյտին

մէջ, չհամարձակեցան կռիւը փոխադրել խորհրդարանին մէջ։ Ապահովաբար պիտի գայթէին այնտեղ»։

ՏԱՐԱԿՈՅՍ

«Փոփիւլէր» կը տարակուսի, որ չավալ յաջողի։ Արմատականները չպիտի ալակցին։ Եւ եթէ Լավալ ալ դահլիճ մը կազմէ, տիրական դիրք մը ապահովելով Թարտիէօյի, դարձեալ յաջողութիւնը պիտի չգտնէ։

— «Մեզ պարագայի, մենք կը շարունակենք հաստատել թէ երկիրը անհանդուրժելի կը դառնէր կառավարութիւնը մարդու մը, որ խորհրդարանին մէջ պաշտպան կանգնեցաւ Ուսթրիքի»։

ԿՏՐՈՒԿ

«Ռոթիտիէն» կը չատագովէ հիմնական փոփոխութիւն մը դահլիճի դէմքերուն մէջ։ Չի հաւատար այս կամ այն խըմբակին բերած օժանդակութեան, զոր կը նկատէ միայն պատրանք։ Եւ ոչինչ աւելի առողջ, ոչինչ աւելի դիմացկուն կը համարի այս երկրորդ փորձին մէջ ալ, զոր կը կատարէ Տուժէրկ դահլիճի կազմութիւնը յանձնելով Լավալի։ Եւ կ'առաջարկէ բոլորովին նոր դէմքեր բերել մէջտեղ։

ԿԵԱՆՔԸ ՄԻԼԱՆԻ ՄԷՋ

ՄԻԼԱՆՕ, 8 Դեկտ.— Երկար ժամանակէ ի վեր մռայլ ու գրեթէ մեռած կեանք մը կ'ապրի մեր գաղութը։ Այս վիճակին գլխաւոր պատճառը տնտեսական ծագնապն է, որ ազդած է բոլորին արմատրութեան վրայ, եւ յատկապէս գաղութիս անդամներուն թիւը, որ գրեթէ ամէն օր կը նուազի։

Ազգային մարմինը այլեւս տիպուած կը զբաղի միայն փիւանագիտական մանր գործերով։ Ունինք սակայն Ուսանողական Միութիւնը, որմէ միշտ կարելի է որոշ գործունէութիւն մը սպասել, բայց ուսանողներն ալ մինչեւ վերջերս զբաղած էին իրենց համալսարանական քննութիւններով, որոնք շատ լուրջ ու տեւական աշխատանք մը կը պահանջեն։ Այժմ արդէն բոլորն ալ յաջող կերպով աւարտած են իրենց քննութիւնները, եւ կը յուսանք որ գաղութին մէջ կենսունակ գործունէութեան մը պիտի լծուին։ Քաղաքիս համալսարանը աւարտած են այս տարի հետեւեալները՝ Ձարտարագիտութեան՝ Վահէ Պալֆեան, Պարոյր Մարիմեան, բժշկութեան՝ Եդուարդ Արսլանեան, քիմիագիտութեան՝ Սերովբէ Եղիկեան, Էրնէսթ Թախթաճեան, Գարպիս Ալէմշահ։

Իսկ Գուրգէն Ալոմշահ միակ հայ երիտասարդն է որ աւարտած է երաժշտական Ակադեմիան։ Այժմ այս երիտասարդներուն հայր, որոնք ունին իրենց յոյսերը ու երազները, կը սկսի ուրիշ պայքար մը, որ այսօր տեւելի դժուարին է, կեանքի պայքարը։

Կ'իմանամ որ, ոմանք պիտի ջանան հաստատուիլ Եւրոպայի մէջ, իսկ ուրիշներ մտադիր են մեկնիլ Հայաստան, եթէ ժամանակին հասնի մուտքի արտօնութիւնը, որ պէտք է գայ Մոսկուայէն։ Համալսարանական կեանքէն հեռացող այս երիտասարդներուն տեղը կը գրաւեն, 8 նոր ուսանողներ, բոլորն ալ Վենետիկի Մ. Ու. վարժարանի շրջանաւարտներ։

Ամսոյս 7ին Մ. Ու. Նախկին Սանուց Միութիւնը, բացառիկ ժողով մը գումարելով, ամբողջացուց Միութեան վարչութեան անդամներուն թիւը։ Այսպէս պարոններ, Դրօշունիի եւ Մարիմեանի տեղ, որոնք հեռացած ըլլալով Միլանոյէն, իրենց հրաժարականները ներկայացուցած էին, ընտրուեցան պարոններ Գէօճեան եւ Պայեան։

Ա. Ս.

ԹՈՒՐՔԻԱ

«ԸՍՄԷԹ ՓԱՇԱՅԻ ՍԽԱԼԸ»

Հիւր Առտմ կը գրէ.—

Լօզանէն ի վեր մեր դրամը անդադար ինկաւ, տուրքերը շատցան եւ սկսան ծնշել, արտադրութիւնը նուազեցաւ, բերքը չի ծախուիր, վաճառման շուկաները կը կորսուին, եւ դրամն ու դրամագլուխը աննախընթաց չափով չկան։ Օտար դրամագլուխ ալ գայ, նախահեղնուէթեան ոգին ու բարոյական ուժը ցնցուած, կոտրած են ...։

Մեր հանրային կառքը ինչո՞ւ այսպէս երկիւղալի տիղմի մը մէջ խրեցաւ։ Անկեղծօրէն կ'ըսենք թէ այս սխալը Ըսմէթ փաշային կը պատկանի։ Լօզանէն յետոյ երբ վարչապետ դարձաւ, կարծեց թէ երկիրը պիտի շէննայ, եթէ տուրքերը դրուին, երկաթուղի եւ ճամբայ շինուի, ու դէպ մը օրէնքներ հրատարակուեցան։ Մինչդեռ չխորհեցաւ թէ Թուրքիա չինմանիր այն երկիրներուն, որոնք հարիւր տարուան մէջ մէկ կամ երկու պատերազմի մտած են։ Ցասը տարուան մէջ, չորս պատերազմ մղեցինք եւ վէրքերով ծածկուեցանք։ Հաշտութեան վաղորդայնին, մեր կրթական գործը ետ էր, ճամբան ետ, դրամը ետ, արհեստը ետ, երկրագործութիւնը ետ, բնակչութիւնը քիչ, հարստութիւնը քիչ։

Այս երկիրը վարչական սովորական միջոցներով մէթէ կրնա՞յ վերաշինուիլ եւ յառաջդիմել ընտրակոյս ոչ։ Մեծ, խոր եւ քրօնիկ հիւանդութիւնները մեծ, հիմնական եւ գիտական միջոցներով միայն կրնան բուժուիլ։

Վարչապետ եղած միջոցին, Ըսմէթ փաշա գոնէ երկու տարի խորհելու, ձեւելու, չափելու եւ գիտական ծրագրով մը գործի սկսելու էր։

1924-1925ին, Ըսմէթ փաշա, սովորութիւն դարձուցած էր հանդիպած տեղը կրկնելու թէ «բերքը կրկնապատկելու է», եւ թէ «արտասահմանէն տասը փարա չպիտի առնենք»։ Աւելի ըլլալով, մեր հաւեստ պիւտճէով սկսաւ երկաթուղի շինել։ Ասոնք հաճելի երազներ էին, բայց երազներ որոնց գործնականութեան արժէքը նկատի առնուած չէր։

Ըսմէթ փաշա նկատի չառաւ թէ մենք չենք կրնար կղզիացած ապրիլ, եւ թէ անհրաժեշտ է քարոտեսի մը վրայ գծել մեր շուրջի ազգերու ընթացքն ու արտադրութիւնները եւ խորհիլ անոր վրայ, մե՛ղք կորսուած առիթներուն։

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԱՌԵՒՏՐ. ՍԵՆԵԱԿ

Պալքանեան երկիրներու առեւտրական համագործակցութեան համար, պալքանեան առեւտրական սենեակի մը կազմութեան գաղափարը կայ։ Այս մասին ծրագիրներ կը կազմուին շահագրգռուող երկիրներու կողմէ։ Ցրուած տեղեկութեանց համաձայն, այս համագործակցութեան պիտի մասնակցին Թուրքիա, Յունաստան Պուլկարիա, Եուկոսլաւիա եւ Ռումանիա։

Ներկայիս իւրաքանչիւր երկիր անջատաբար կը քննէ խնդիրը, ի տարկին մօտերս ընդհանուր խորհրդակցութիւններ եւ բանակցութիւններ կատարելու համար Ծրագիրը յաջողելու պարագային պալքանեան առեւտր. սենեակին մէնէն յարմար կեդրոնը նկատուած է Պոլիսը։

ՊՈԼՈՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԸ

Վիճակագրութեան մը համաձայն, Պոլսոյ մէջ հետեւեալ գործարանները կը գտնուին.— Մետաքսեղէնի II գործարան՝ 150 հոգով, տարեկան արտադրութիւն 450,000 մեթր։

Բուրդէ կերպասներու գործարան 4 հատ, տարեկան արտադրութիւն՝ 150,000 մեթր։

Հիւսուածեղէնի եւ գուլպայի գործարան 40 հատ, տարեկան արտադրութիւն՝ 400,000 մեթր։

Խղաճորդարան 35 հատ, տարեկան կ'արտադրուին ամէն տեսակի կաշի 5,5—6 միլիոն քիլօ։

Կրաղիւսի 5 գործարաններ՝ որոնք տարեկան 200,000 քիլօ արտադրութիւն ունին։

ՖԷԹՀԻ ՊԷՅԻ ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄԸ

Գրած էինք թէ լուծուած սերպէսթ կուսակցութեան պետ Ֆէթհի պէյ Ագգ. Ժողովին գրաւոր հարցապնդում մը տուած է կառավարութեան դէմ, Ատանայի ընտրութեանց շուրջ։ Ֆէթհի պէյ իր «Թաքրիր»ին մէջ կը յայտնէ թէ Ատանայի նախորդ եւ ներկայ թաղապետական ժողովի նախագահին եւ անդամներուն յանգապարտութեան մասին քաղաքային քննիչներուն տեղագիրը ներքին գործավարութենէն պետական Խորհուրդին տրուած էր։ Պետական Խորհուրդն ալ անոնց յանգապարտութիւնը հաստատած ըլլալով որոշած էր որ դատի ենթակուին։

Ցետոյ, սակայն, կուսակալին փոփոխութեան վրայ, տեղւոյն նահանգային ժողովը այս խնդրի մասին դարձեալ քննութիւն կատարած եւ թղթածրարը կրկին ղրկուած էր պետական Խորհուրդին որ իր նախորդ որոշումին վրայ պնդած էր։ Այս թուակաները ի վեր, ամբաստանեալները ոչ թէ միայն չեն դատուած, այլ թաղապետութեան գլուխը անցած են։

Ֆէթհի պէյ կը հարցնէ թէ որո՞ւ կողմէ տրուած հրամանի վրայ այս անձերուն դատը յետաձգուած է, եւ կը խնդրէ որ վարչապետը բերանացի պատասխան տայ։

ԲՈՂՈՔՆԵՐ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ՇՈՒՐՋ

Էնկիւրիէն կը հաղորդեն թէ թաղապետական ընտրութեանց մասին նոր բողոքագիրներ եկած են նաեւ Կիւմիւշխանէէն, Էսկիշէհիրէն, Ատանայէն, Ագսարայէն, պէրկամայէն, Պուրտուրէն, Սէվերէկէն, կէպզէէն, կազի Անթափէն եւ Հավզայէն։ Ներքին գործավարութիւնը պիտի զբաղի այս բողոքներով եւ տեղեկագիրները պետական Խորհուրդին պիտի յղէ։

Միւս կողմէ, նախապէս եղած բողոքներուն վրայ ներկայիս քննութիւն կը կատարուի Տիւզճէի, Սիվրիհիսարի, Գէրիքի եւ Քէսքինի ընտրական տեղեկագիրները վրայ։

Կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋ

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԵՐ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

ՑԷՍԻՆ, 8 դեկտ.— Ընակած փոքր գաղութ մը ըլլալուն Ցէսինի մէջ եռ ու զեռը անպակաս է։ Ընդնող ամիսներու ընթացքին ներկայացումներու շարք մը ունենալու Ցեսին։

Մարուքեանի վերջին խաղէն յետոյ Հ. Ց. Դ. պատ. Միութիւնը, ձեռնարկեց ներկայացման մը, որու անունն էր «Ուրշակ Բ.»։ Այս մասին արդէն մի քանի շաբաթ առաջ գրուեցաւ «Յառաջ»ի մէջ։

Նոյեմբեր 30ին արժանացանք Շիրվանզատէի «Նամուս» խաղին եւս, որու նախաձեռնողն էր «Եկեղեցասէր Ցիկնանց Միութիւն»ը, որոնց «բարեպաշտ ... ձգտումները անտես չառաւ Ցեսինահայը, ինչ չափով արժանի էին։ Ցէս օրէ վերջը ժամ 2·30ին հասարակութիւնը արդէն տեղ բռնած էր։

Ժամը 3ը 25 կ'անցնի եւ ահա մէկը վարագոյրի դուրսի կողմէն բեմ կը բարձրանայ իբր օրուան նախագահ։ Վարագոյրը կը բացուի վերջապէս եւ պ. Ցայեանը օրուան նախագահ, կը սկսի ճառել որովհետեւ Ե. Տ. Մ.ը իր վրայ «պարտականութիւն» էր դրած քանի մը խօսք արտասանել իրենց նպատակի մասին։ Խրիմեանները, Մեսրոպները, Նարեկացիները իրարետեւէ յիշեց։ Անոնց յիշատակն է որ կը յարգէ եղեր Ե. Տ. Մ.ը։

Մէկ քանի խօսք «Նամուս»ի մասին։ Գիտէինք որ պիտի ներկայացուէր «Նամուս»ը, բայց չէինք գիտեր արարուածները կէսի վերածուած՝ վարագոյրը պիտի գոցուէր։ Խաղարկութիւնը չափազանց դժգոհ թողուց ներկայ հասարակութիւնը։

Եւ այսպէս իրարուետեւ, շարք, շարք ներկայացումներու կ'արժանանայ մեր գաղութը։ Ամսոյս 25ին ալ վասպուրականի հայրենակցական Միութիւնը եւս կը ներկայացնէ «Ուշ լինի - Նուշ լինի» օփերէթը։ Իսկ յունուար 4ին, Զմիւռնիոյ հայրենակցական Միութիւնը եւս կը ներկայացնէ Շիրվանզադէի «Զար Ոգին», որուն ղեկավարն եւ գլխաւոր դերակատարն է Պ. Գաղպը։

Ցաջողութիւն եւ եռանդ մեր կազմակերպութիւններուն, բայց թող բարի ըլլան իրենց օյժերու համապատասխան չափով ասպարէզ գալ ...

Մագսուտեան

ՌՕԱՆԻ ՀԱՅԵՐԸ

Մօտ 4 ամիսներ առաջ մեր որբ ընկերներէն մին Պ. Ցակոբ Թամագրճեան ուզելովէր արձակուրթի օրերը անցնել Մարսէյլ, Խիւլէ Մուլինոյէն կը մեկնի ինքնաշարժհեծանիւով եւ գժբախտ արկածի մը հանդիպելով կ'իյնայ Ռօանի հիւանդանոցը, ուր շատ չանցած կարնեցի հայ որբ մըն ալ, նոյնպէս արկածի հետեւանքով դարմանուելու կը ղրկուի։

Անոր միջոցաւ ալ, մեր գըժբախտ հայրենակիցը կը ծանօթանայ Ռօանի հայութեան, որոնցմէ շատ լաւ տպաւորութիւններով բաժնուած է, անոնց գուրգուրանքին առարկայ դառնալէ վերջ։

Ռօան փարիզէն 430 քիլոմեթր հեռու, 40-45 հազարի մօտ բնակչութեամբ ճարտարարուեստական քաղաք մըն է՝ ունի մեծ գործարաններ։ Լուսաբ գետը կ'անցնի քաղաքին ձիշդ կողէն։

1925-26ին մէկ քանի հայեր կուգան կը տեղաւորուին հոն, եւ երթալով ինչպէս ամէն գաղութ հոն ալ կը շատնան, ապահովելով հանգիստ ապրուստ մը։ Ներկայիս 300-350ի մօտ հայութեամբ գաղութ մըն է։ Մեծամասնութեամբ կ'աշխատին գործարաններու մէջ։ Շրջուն վաճառորդներ եւս կան։ Ունին սըրճարան-ճաշարան մը, իրենց հաւաքատեղին։ Իրենց բնակարանները տրամադրուած են գործարաններու կողմէն բարձր հինգ յարկանի մաքուր շէնքեր, ջուրով, կազով եւ ելեկտրականութեամբ։ Մէկ քանիներ ունին իրենց անձնական տուները։

Հոս պզտիկները բոլորն ալ հայախօս են, իսկ մեծերը գովելի նախանձախնդրութեամբ մը կ'ապրին հայ մտքով ու սրտով։ Ահա թէ ութ տարեկան պզտիկ տղայ մը հարցումիս պատասխանելով ի՞նչ կ'ըսէ.

— Հայ եմ եւ հայ պիտի մեծնամ, քալ պիտի ըլլամ ապագային, հայրենիքս պաշտպանելու համար։

Քաղաքական կազմակերպութիւն ըլլալով կայ Հ. Ց. Դ. Ենթակոմիտէ մը, որուն յարած են գրեթէ գաղութին բոլոր ժրաջան ու գործունեայ տարրերը, չկայ ուրիշ ոչ մէկ կազմակերպութիւն։

Ա. Եագուպեան

ՋԻՒՆ ՈՒ ՄՇՈՒՇ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

Առատ ձիւն տեղաց Սկովտիոյ եւ Անգլիոյ վրայ։ Թանձրաթանձր մառախուղ մը գիշերուան պէս պատեց բրիտանական կղզիները։ Ցուրտ, կծու ցուրտ է Լոնտոնի մէջ։ Փողոցները սառած ըլլալով, կառքերն ու ինքնաշարժները վախով ու յամր կ'անցնին։ Շոգեկառքերն իսկ զժուարութեան մատնուեցան։

Մագործեան ուզելովէր արձակուրթի օրերը անցնել Մարսէյլ, Խիւլէ Մուլինոյէն կը մեկնի ինքնաշարժհեծանիւով եւ գժբախտ արկածի մը հանդիպելով կ'իյնայ Ռօանի հիւանդանոցը, ուր շատ չանցած կարնեցի հայ որբ մըն ալ, նոյնպէս արկածի հետեւանքով դարմանուելու կը ղրկուի։

Անոր միջոցաւ ալ, մեր գըժբախտ հայրենակիցը կը ծանօթանայ Ռօանի հայութեան, որոնցմէ շատ լաւ տպաւորութիւններով բաժնուած է, անոնց գուրգուրանքին առարկայ դառնալէ վերջ։

Ռօան փարիզէն 430 քիլոմեթր հեռու, 40-45 հազարի մօտ բնակչութեամբ ճարտարարուեստական քաղաք մըն է՝ ունի մեծ գործարաններ։ Լուսաբ գետը կ'անցնի քաղաքին ձիշդ կողէն։

1925-26ին մէկ քանի հայեր կուգան կը տեղաւորուին հոն, եւ երթալով ինչպէս ամէն գաղութ հոն ալ կը շատնան, ապահովելով հանգիստ ապրուստ մը։ Ներկայիս 300-350ի մօտ հայութեամբ գաղութ մըն է։ Մեծամասնութեամբ կ'աշխատին գործարաններու մէջ։ Շրջուն վաճառորդներ եւս կան։ Ունին սըրճարան-ճաշարան մը, իրենց հաւաքատեղին։ Իրենց բնակարանները տրամադրուած են գործարաններու կողմէն բարձր հինգ յարկանի մաքուր շէնքեր, ջուրով, կազով եւ ելեկտրականութեամբ։ Մէկ քանիներ ունին իրենց անձնական տուները։

Հոս պզտիկները բոլորն ալ հայախօս են, իսկ մեծերը գովելի նախանձախնդրութեամբ մը կ'ապրին հայ մտքով ու սրտով։ Ահա թէ ութ տարեկան պզտիկ տղայ մը հարցումիս պատասխանելով ի՞նչ կ'ըսէ.

— Հայ եմ եւ հայ պիտի մեծնամ, քալ պիտի ըլլամ ապագային, հայրենիքս պաշտպանելու համար։

Քաղաքական կազմակերպութիւն ըլլալով կայ Հ. Ց. Դ. Ենթակոմիտէ մը, որուն յարած են գրեթէ գաղութին բոլոր ժրաջան ու գործունեայ տարրերը, չկայ ուրիշ ոչ մէկ կազմակերպութիւն։

Ա. Եագուպեան

ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ (2)

Անգոր Աբրահամ

— Ցետո՞յ։

— Ցետոյ, պզտիկ Արշաւիր կ'ըսէն, Հայու լաւ տղայ, միւժոէ տուաւ, ըսաւ «Աբրահամ, մեզ փօստան գործ հարցուր», որ ըսելով փօստայի դրան մօտ մէկը կը կենայ լեզուն դուրս հաշած որ բոլոր նամակ ձգողները փուլը լեզուի վրայ քանի, թացացնեն, պահարանին փակեն ու ղրկեն։ Նիտակը ի՞նչ մտքես պահեմ, շատ խելքս պզտիկ, ամմա ի՛նչ ըրած, անգործութիւն որ կայ... Երթացնեմ, գացի։ Ատ պաշտօնի մարդը չի տեսայ, պայց, երբ որ գոց դռան ըմ առջեւ կը սպասէի, ուրիշ մ'ա կար, կերպ ըմ հանկցուցի. ես լեզու ցուցուցի, նա զոտի ցուցուց, վերջը ըսաւ կոմփլե (complet)։ Ատ անատած խօսքն որ իմացայ ալ ո՞ւր կը կենամ, կ'ակ'...։

Աբրահամ ձեռքերը թօթվեց ու ժողցած համբերը՝ մտածումի մէջ ինկաւ։

— Ծո ինձի հաց չի կայ հոս, պէ պապաժ, հաց չի կա՛յ...։

— Շարունակէ՛, Աբրահամ աղբար, շարունակէ՛։

— Անկէ գացի նորէն մեր խահուէն. ատ օրհնեալ ծակն ա որ չըլլէր, հալս ի՛նչ կ'ըլլէր... Աստուած մի արասցէ։ Մէկ ալ շիլ կարապետ կ'ըսեն, եկաւ. Թերթը հանեց, բան ըմ կարդաց։ Սանքի մարդ ըմ կայ ես, ղեր, որի փո՞րն է կը ցաւի ես, ղեր թէ կզակն է կոտրէ, աս կէտը չորոշեցի։ Սա պէտուրատ մարդ, ուժով մարդ ըմ կը փնտռէ, եղեր, որ իրա համար մաքինայէն քաշուած ուտելիքի վրայ, սանկ օխաւի մը չափ թաքէ որ ինք կարողանայ ուտէ ու մարսէ։ Դէ՛ ի՞նչ գիտնամ ճանըմ աղբար, ըսաւ հավոզեց, խօ իմ բարիքը կ'ուզէ։ Գացինք մէկտեղ, մտայ ես դռնէն։ Հէյ վա՛խ, ուրիշ ըմ ինէ աւելի աչք բաց է եղեր։

Կարենալ չհանդարտ հաւոր լեզուս կը խածնէի. մտքիս առջեւ կը պահէի իմ ալ անգործութիւնս. հազիւ կը յաջողէի բարեխառնաբար ինք ուշադրութիւն չէր ընէր։ Շարունակեց։

— Առջի օր դահվէն կաթ ըմ խմելէն ետք, (հա՛, չի մոռանամ, լաւ տղաներ չեն պակսի, չէն, կը ծիծաղեն, կը ծիծաղացնեն, դահվէիս փարան ա կու տան)։ Ինչ է նէ, Օննիկը եկաւ։ Բարեւ ասծու բարին ըսաւ չըսաւ, «եկուր, Աբրահամ, եկուր, պռոաց, թեւէս բռնեց դուրս տարաւ»։ Քալելուն հետ մէկտեղ ըսաւ որ, չուզեր է միւսներուն աչքը բանայ, ինձի համար լաւ գործ ըմ կայ։ Չէ՛յ կիտի շուն երկիր, ինչ բաներ պի սորվեցնես... Դուն եկուր տես որ աս Աւրօրային մէջ մեռելները չեն թաղեր, պզտիկ տուներու մէջ կ'եփեն ու կը պահեն, ամիսն անգամ մ'ըլ թրաշ կէնին եղեր... խօսքով չի գիտնաս հա', իրաւէն իրաւ ածելիով... դուն գիտէի՞ր ասի։

— Չէ, Աբրահամ աղբար, հաստատեցի զարմանք կեղծելով։

— Է լաւ, ըսաւ, երթանք սափրիչ ըլլանք մեռելներուն. հազիւ կը յաջողէի։

— Ես ինձի հաց չի կայ հոս, պէ պապաժ, հաց չի կա՛յ...։

— Շարունակէ՛, Աբրահամ աղբար, շարունակէ՛։

— Անկէ գացի նորէն մեր խահուէն. ատ օրհնեալ ծակն ա որ չըլլէր, հալս ի՛նչ կ'ըլլէր... Աստուած մի արասցէ։ Մէկ ալ շիլ կարապետ կ'ըսեն, եկաւ. Թերթը հանեց, բան ըմ կարդաց։ Սանքի մարդ ըմ կայ ես, ղեր, որի փո՞րն է կը ցաւի ես, ղեր թէ կզակն է կոտրէ, աս կէտը չորոշեցի։ Սա պէտուրատ մարդ, ուժով մարդ ըմ կը փնտռէ, եղեր, որ իրա համար մաքինայէն քաշուած ուտելիքի վրայ, սանկ օխաւի մը չափ թաքէ որ ինք կարողանայ ուտէ ու մարսէ։ Դէ՛ ի՞նչ գիտնամ ճանըմ աղբար, ըսաւ հավոզեց, խօ իմ բարիքը կ'ուզէ։ Գացինք մէկտեղ, մտայ ես դռնէն։ Հէյ վա՛խ, ուրիշ ըմ ինէ աւելի աչք բաց է եղեր։

Կարենալ չհանդարտ հաւոր լեզուս կը խածնէի. մտքիս առջեւ կը պահէի իմ ալ անգործութիւնս. հազիւ կը յաջողէի։

— Է լաւ, ըսաւ, երթանք սափրիչ ըլլանք մեռելներուն. հազիւ կը յաջողէի բարեխառնաբար ինք ուշադրութիւն չէր ընէր։ Շարունակեց։

— Առջի օր դահվէն կաթ ըմ խմելէն ետք, (հա՛, չի մոռանամ, լաւ տղաներ չեն պակսի, չէն, կը ծիծաղեն, կը ծիծաղացնեն, դահվէիս փարան ա կու տան)։ Ինչ է նէ, Օննիկը եկաւ։ Բարեւ ասծու բարին ըսաւ չըսաւ, «եկուր, Աբրահամ, եկուր, պռոաց, թեւէս բռնեց դուրս տարաւ»։ Քալելուն հետ մէկտեղ ըսաւ որ, չուզեր է միւսներուն աչքը բանայ, ինձի համար լաւ գործ ըմ կայ։ Չէ՛յ կիտի շուն երկիր, ինչ բաներ պի սորվեցնես... Դուն եկուր տես որ աս Աւրօրային մէջ մեռելները չեն թաղեր, պզտիկ տուներու մէջ կ'եփեն ու կը պահեն, ամիսն անգամ մ'ըլ թրաշ կէնին եղեր... խօսքով չի գիտնաս հա', իրաւէն իրաւ ածելիով... դուն գիտէի՞ր ասի։

— Չէ, Աբրահամ աղբար, հաստատեցի զարմանք կեղծելով

Ամերիկեան Ծերակոյտը եւ Ֆրանսա

Ամերիկեան Ծերակոյտի նախորդ օրուան նիստին մէջ, վերջին երաշտէն ձլասուած ագարակատէրերուն օգնելու հարցը պատճառ դարձաւ որ կարգ մը ծերակուտականներ արտայայտուին ի նպաստ Գերմանիոյ եւ ընդդէմ Ֆրանսայի:

Ծերակուտական մը, վիճաբանութեանց ընթացքին յայտնեց թէ շատ համակրանք չի տածեր հանդէպ Գերմանիոյ, որ կը պնդէ թէ չի կրնար կատարել պատերազմական հատուցումները: Ծերակուտականին այս խօսքը պատճառ դարձաւ որ արտաքին քաղաքական հարցեր խառնուին ներքին խնդրի վիճաբանութեան:

Արտաքին յանձնախումբի նախագահը Պօրահ խօսք առնելով, փորձեց պատերազմի պատասխանատուութիւնը բաժնել եւրոպական պետութիւններուն վրայ, — Ֆրանսա եւ Մեծն Բրիտանիա, ըսաւ, ինչպէս նաեւ բոլոր եւրոպ. այն պետութիւնները որ 1911էն մինչեւ 1914 կը կիրարկէին զինուորագրութեան եղանակը. պէտք է հաւասարապէս պատասխանատու նկատուին Մեծ. Պատերազմին: Պատերազմի վերջաւորութեան Գերմանիա բոլորովին տարբեր կացութեան մէջ էր քան Դաշնակիցները: Զրկուած էր իր բոլոր ագրիւրներէն ու միջոցներէն եւ մխրճուած ըլլալով շատ դժուար կացութեան մը մէջ, չէր կրնար վճարել իր պարտքերն ու պատերազմական հատուցումները: Համամիտ չեմ անոնց, որոնք պատերազմի միակ պատասխանատու կ'ուզեն բռնել Գերմանիան:»

Պօրահէ վերջ խօսք առաւ ուրիշ ծերախուտական մը Քէփլանտ, որ պահանջեց որ ամերիկեան կառավարութիւնը շատ խստապահանջ չգտնուի Գերմանիոյ հանդէպ.— Ֆրանսա ըսաւ խեղդուած է Գերմանիոյ կողմէ կատարուած հատուցումներով եւ գերման ապրանքներով: Հարաւային Ամերիկայի շուկաները մէջ մեր մրցորդն է: Եթէ պնդենք Գերմանիոյ հատուցումներուն վրայ, մենք պիտի խեղդուինք»:

Երրորդ ծերակուտական մը եւս Ռիտ, իր կարգին սկսաւ քննադատել Ֆրանսայի ընթացքը, ըսելով թէ Ամերիկա Ֆրանսայի շնորհած էր իր պահանջներուն 2)3ը եւ այդ կերպով թոյլ տուած էր որ ան դառնայ աշխարհի ամենէն բարգաւաճ ժողովուրդը, ոսկիի հսկայ պահեստներով, բանուկ ճարտարարուեստով մը եւ առանց անգործութեան վախի:

Վատիկան եւ Մոսկուայի դաշտը

Վատիկանի թերթը «Օսսէրվաթորէ Ռոմանօ» խմբագրականով մը կ'անդրադառնայ Մոսկուայի դաշտավարութեան:

Թերթը յաջորդաբար կը դասաւորէ դաշտավարութեան հետաքրքրական, այլանդակ եւ անհասկնալի երեւոյթները եւ հարց կուտայ թէ ի՛նչ նպատակ կրնան հետապնդած ըլլալ բոլշեւիկները: կը հաստատէ թէ օտար անձնաւորութեանց դէմ հաւաքուած մեղադրանքի փաստերը, երբեք երեւան չհանուեցան եւ թէ այս դատին եղրակացութիւնը, մահապատիժներու բանտարկութեան վերածումը՝ ծիծաղելի կը դարձնէ բոլշեւիկներու փորձը:

Թերթը դիտել կուտայ նաեւ թէ ցարդ բոլշեւիկները նուազ անյիշաչարութիւն ցոյց տուած են, երբ խնդիրը կը դառնար կրօնական արարողութեան մը հետեւանքով տրուելիք դատապարտութեանց շուրջ: «Շիտակ է թէ կ'եզրակացնէ, անօգուտ է այս դատէն բան մը հասկնալու ելլել»:

Ռամովսկի ծանր հիւանդ

Մոսկուայէն հերագիր մը կը յայտնէ թէ Փարիզի խորհրդային նախկին դեսպանը Ռաքովսկի ծանրօրէն հիւանդ է: կը յիշուի թէ իբր ձախ համայնավարներու ղեկավարներէն մէկը, Ռաքովսկի աքսորի դատապարտուած էր:

Լրտեսական գործ մը

Իչէռի ոստիկանութիւնը ու Թուլոնի ընդհ. ապահովութիւնը այս միջոցիս քննելու վրայ են լրտեսական գործ մը, որ կ'ենթադրեւի կոչուած է մեծ աղմուկ հանելու:

Իչէռի մէջ, կիրակի իրիկուն իտալացի ֆաշիստներու եւ հակաֆաշիստներու միջեւ տեղի ունեցած կռիւի մը հետեւանքով, ոստիկանապետը հարցաքննութեան ենթարկեց տեղական ֆաշիստներու պետը, որ ազատ արձակուեցաւ:

Իր օգնականն եւս հարցաքննուեցաւ, շրջուն վաճառորդ մը, որուն վրայէն գտնուեցաւ Ֆրանսայի ազգ. պաշտպանութեան վերաբերեալ փաստաթուղթ մը: Փաստաթուղթը որ կը կրէ 1929 թուականը, կարեւոր նկատուած է բայց դեռ անոր գաղտնիքին կարելի չէ եղած թափանցել: Ատկից զատ անոր վրայէն գտնուեցան նաեւ Իտալիայէն գտնուած նամակներ, որոնց ծով պարզուեցաւ թէ, ֆաշիստական գործակալ էր ան:

Հարցաքննութեան ընթացքին, յիշեալը պնդեց թէ այդ փաստաթուղթը գտած է Թուլոնի մէկ պանդոկին սենեակէն ուր պահ մը ծառայեր էր իբր սպասաւոր, թէ որեւէ կարեւորութիւն չէր տուած անոր: Սակայն հիմնաւոր կասկածներու վրայ, յիշեալը բանտարկուած է եւ քննութիւնները առաջ կը տարուին:

CORDONNERIE « AKAP »
Maison A. KAPIKIAN
17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89
Մէթրօ՝ ԱՎԼՈՆ կամ ՆԱՍԻՈՆ
Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի: Մասնագիտութիւն *Քոէֆ տը Շինի*, Հեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ, ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ:
Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

Կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան անուշեղէններու ամենաճաշակը՝ պատրաստուած ժամանագէտ
ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ
փնտռեցէք ամէն տեղ միմիայն MELKON վաճառանիշով *լոքում, փաքլաւան, հէլվան, գատայիֆ* եւ իզմիրի հռչակաւոր *բիւշմանի հէլվան* եւայլն:
O. OHANESSIAN
25 Rue Vilin. PARIS (20) Tél. Ménil. 69—15

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՇՔԵՂ ԵՐԵԿՈՅԹ

Ջ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀՆԳԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԻ

ՍԱԼ ՏԸ ԺԻՕԿՐԱՖԻ ՄԷՋ, 184 Bld. St. Germain, Paris

13 Դեկտեմբեր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

կը խօսին Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ (Հ. Յ. Դ.)

Գ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ (Հ. Մ. Ը. Մ.)

եւ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ (Ջ. Ե. Ո. Մ.)

Գեղարուեստական ճոխ բաժին հայ եւ օտար արուեստագիտուհիներով, Ջ. Ե. Ո. Միութեան ԵՓՐԱՏ նուագախումբը՝ Մանրամասնութիւնները յաջորդաբար

ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած Ֆ. Հայ Աբիներու փարիզի շրջանի երէց, սկաուտ, եւ գայլիկներու խումբերու կողմէ

կը նախագահէ ԿՈՄՍ ՀԱՆՐԻ ՄԱՐԹԻ

Անդամ սկաուտական միջազգային կոմիտէին

13 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

Salle d'Iénah մէջ, 10 Ave. d'Iéna (Թրոքատէրոյի մօտ):

Հ. Ց. Դ.

ԳԱՒԱՌ

ՎԱՆԱՆՑԻ Երջ. կոմիտէն դասախօսական եւ վիճաբանական ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները ու համակիրները այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Հ. Ց. Դ. Գրադարանը: կը խօսի՝ ընկ. Գեղամ Սարոյեան: Նիւթ՝ Ռուս բոլշեւիկները եւ Եւրոպա:

ՄԱՐՍԷՅԻ Քրիստափոր ենթակոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերներն ու ընկերուհիները այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի եւ բացակայողները պատասխանատու պիտի նկատուին:

ՄԱՐՍԷՅԻ Ակնունի ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 7.30ին ծանօթ հաւաքատեղին, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: Բացակաները նկատի պիտի առնուին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ Պուա-Քոլոնպի մէջ կազմուած է պատանեկան միութիւն մը, որուն առաջին ժողովը այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 79 Rue des Chambards, (Bois Colombs) սրճարանին մէջ: Անդամակցիլ փափաքողները կը հրաւիրուին այս ժողովին:

ԱՆԻԷՌ-Պուա-Քոլոնպի Ջ. Ե. Ո. Միութեան ժողովը այսօր ժամը 8.30ին 178 Ave. d'Argenteuil, Asnières.

ՈՒՐՖԱՅի Հայը Միութեան ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Քափէ Քլիթի սուրսի մէջ: Մէթրօ՝ Օտէոն:

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԵ պարահանդէս կազմակերպուած Տէսինի Ջմրուռնիոյ Նահանգային Հայր. Միութեան կողմէ, 4 յունուար 1931 կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին սօսիէթէ Լիոնէզի ճաշասրահը: կը խնդրուի նկատի առնել սոյն թուականը:

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

Այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Քաֆէ Voltaireի մէջ, (21 rue de l'Odéon), կը խօսի Պ. Ռէնո, նիւթ՝ Պատերազմի եւ խաղաղութեան գաղափարը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Արմաշցի Հեղինէ վարդինեան, մօր անունը Սրբուհի, հօր անունը Դաբրիէլ, ամուսնին անունը Սիրուն, երկու աղջիկներուն անունը՝ Բարուհի եւ Սիրազարդ, կը կարծուի Սուրիոյ գիւղերուն մէջ, կը խնդրուի տեղեկութիւն տալ Շ. Նարդունիի, *Յառաջի* հասցէով:

— կը փնտռուին Գոնեայի գաղթականներէն Վագէր աղա Թելֆեան (ապուխտագործ) իր քեռայրը Գալայճը Խաչէր աղա Խաչատուրեանի զաւակները ցակոբ եւ Եղիա 20 եւ 25 տարեկան, քոյրերնին Տիկին Էլիքա 35 տարեկան, որոնք մինչեւ 1921 Գոնիա կը գտնուէին: կը կարծուի թէ այժմ Յունաստան կամ Սուրիա կը գտնուին: Իմացնել դեղագործ ցակոբ Խաչատուրեանի, 159 Rue Pierre Corneille, Lyon, France. Լուր տուողին նուէր,

կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Բապաեթ, ց. եղբ.— 140:
Կըրնոպլը, ց. Մ.— 105:
Լիոն, Գործ.— 1000:
Լիոն, ե Վ.— 100:
Մարսէյլ, Մ. Ա.— 70:
Լը Ման, Ս. Մ.— 35:
Մարսէյլ, Խ. ց.— 150,
Փոն տը Շէրիւի, Գործ.— 300:
Կըրնոպլը, Ղ. Գ.— 35:
Պանեէօ, ե. ց.— 70:
Օպրիէ, Մ. Կ.— 140:

ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Ամուսն արժանի է միմիայն այն սիմիթը որ պատրաստուած է A. LA GARDE, 1 Rue St. Lazare, PARIS (9e) Nord Sud, N. D. de Lorette. Téléphone Trudaine 95-21

EMPIRE Միւգիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Սէն Տընի, Ռէօմիւր: Վէներական ախտեր, ջերմամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան եւ մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր: Դարմ. եղեկտրականութեամբ, ոչօնթկինեան եւ անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով: Խորհրդակց. ամէն օր 9 12 եւ 2-8: Կիր. 9 12:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիճի: Մասն. լաբորատորիա: Միզամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն՝ ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12:

Վարձու աթէլիէ (պայ ա սէտէ) 52 Rue de Crimée, Métro Botzaris. Նոր եւ շատ լուսաւոր, կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, տարածութիւն 50 քառ. մէթր: Դիմել՝ քոնսիէրժին կամ Տէտէեանի, 14 Rue Cadet. քիւսլ տիաման-թէր, ժամը 9—12 եւ 2—5:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H STEPAHN

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ
42 Rue Tourtille, BELLEVILLE *Մէթրօ՝ Պէլվիլ*
ԱՐԻԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ
ԹԱՐՄ ԼԱԻ ԱԺԱՆ

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԼԷՍԷՐԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:
Տիադէռմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.
ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱԶԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ
Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49
(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ԴԵՐՁԱԿ
Ս. ԿԻԼԻՊՕԼԵԱՆ
3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ
ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ



ՀԱՁԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE
ՁԵՐ ԵՒ ՁՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61
Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնգէտը կ'ընդունի Գշ., Երք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամ 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

Քաշիր շիներներ, առիթեն օգտուեցիր
Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն զոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գործերէ մեծաքաշ ամբարած է: Այս կարճով եւ կամ Ա. ՔԻՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել: Վճարումի համար դիւրութիւն:
Դիմել՝ D. Dwekի, 9 Rue Provence, Paris.

ՏՕՔԹ. Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ
Աչքի, տդայոց եւ ներքին հիւանդութիւններ
Շաւիլի մէջ՝ ամէն օր (բացի երկուշաբթի) ժամը 10—12 եւ ժամադրութեամբ, 27 Ave. Bellevue, Chaville (S. et O.).
Թրամուէյ թիւ 1 իջնել «Puits sans Vin» կայարանը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ
Columbia
(En exclusivité)
Լ. ՆՇԱՆԵԱՆ
56 RUE PIAT, PARIS (20e). METRO: BELLEVILLE

ՕՐ. ՋԵՓԻՒՐ ԱՊԷԼԻ
ԵՒ
ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՃԵԱՆԻ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐԸ
Պահանջեցէք մասնաւոր քաթալոկը

Թիւ 1	Տավրոս	ՕՐ. ՋԵՓԻՒՐ ԱՊԷԼ	»
	Տուլ-Տուլ	»	»
3	Հօ՛յ Նազան իմ	»	»
	Հայրենի գարսուն	»	»
4	Հայ դրօշին	»	»
	Աւազակի սէրը	»	»
5	կիւլի ճան	»	»
	Նոր տարի	»	»
6	Հայրենիք	ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՊԷԶԵԱՆ	»
	Սիծեռնակ	»	»
7	Գարուն	ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՃԵԱՆ	»
	Քէմէրս չողեր	»	»
10	Տալվորիկ	»	»
	Իմ չինարի եարը	»	»
11	Քէլէր-Չոլէր	»	»
	կուժն արա ելայ սարը	»	»

Ձեր մեքենան գնելէ առաջ այցելեցէք մեր վաճառատունը:
ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՌԻԿ

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
13
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930
13 DÉCEMBRE 1930

Ք. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1442

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱՋԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԴԱՒԱԴՐԱԿԱՆ ՋԱՒԵՇՏԸ

ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Պելճիքայի կարմիր խաչի կորովի միջամտութեան շնորհիւ, բոլշեւիկեան դժոխքէն ազատելով, մէկ քանի օր առաջ իր հայրենիքը վերադարձաւ պելճիքացի ճարտարագէտ մը Մաքս Հէնքարթ, որ 24 տարիէ իվեր կը բնակէր Ռուսիա։ Ահա թէ ինչպէս կ'ամփոփէ իր տպաւորութիւնները Մոսկուայի դատավարութեան մասին։

— Ձեւ գիտեր թէ Եւրոպայի մէջ կարելի՞ է երեւակայութեամբ գաղափար կազմել Ռուսիոյ ներկայ կեանքին մասին։ Թշուառութիւնը հոն խոր է եւ տարածուած, վարչաձեւը գարշելի, հարստահարութիւնները տեւական։ Ինչ որ կը ճգմէ աւելի հաւասարակշիռ, ամենէն դիմացկուն ժարդը, ինչ որ կը խեղթեցնէ ամենէն ամուր ուղեղը, կէսփէուի սարսափն է։ Ուր որ ալ ըլլաք, ամենէն սեղմ մտերմութիւններու շրջանակին մէջ իսկ, սարսափի շնորհիւ, կէսփէուի կողմէ վարձուած մատնիչ մը կայ։ Իւրաքանչիւր ոք իր կեանքը կը փրկէ, ուրիշ մը մատնելով։ Ոտքին անշուշտ, օր մը, անխոհեմութիւնը գործեց թեթեւ բառ մը արտասանելու։ Թերեւս բան մըն ալ չըսաւ. բայց մատնուեցաւ։

Երբ տարիներէ ի վեր գիշերը կը լսէք փողոցէն անցնող ինքնաշարժի մը աղմուկը, որ գիտէք թէ կանգ պիտի առնէ տան մը առջեւ, ձերբակալութեան մը համար, որ երկու ժամ յետոյ մահուան պիտի փոխուի, երբ մարդ միշտ ենթակայ է այս մղձաւանջին «թէ՝ ի՞մ տանս թէ դրացիին տան առջեւ կանգ պիտի առնէ», այն ատեն խիղճը տեղի կուտայ։ Ձեր լեզուն բարեկամին մահը կը թեթեւցնէ ձեզ։

Մարդ իր գոյութիւնը կը փրկէ ուրիշները ծախելով։ Ոմանք՝ իր կեանքը փրկելու համար, անմեղներ դատապարտել տուաւ, ընդունեց դատավարութեան ընթացքին, հրապարակաւ կարդալ դատախազ Քրիլէնքոյի բարբանջանքները։ Մենք, իր աշխատակիցները չարդարացուցինք զինքը, բայց ըմբռնեցինք իր վատութիւնը. ու մեղքցանք զինքը։

Երբ բոլշեւիկները Մոսկուայի դատը ծանուցին, Ռամզինի աշխատակիցները գիտէին թէ ամբաստանագրին մէջ որեւէ ճշմարիտ բան չկայ։ Ռամզին եւ իր համհարզները, տարապայման աշխատանքի լծուած արհեստագէտներ, իրենց գործէն զատ ուրիշ բանով չէին զբաղեր։ Կը նախզգայինք զաւեշտը որ պիտի պարզուէր։ Բայց ժողովուրդին մէջ, «դաւադրութեան» երեւան ելլելը գրմանալի շարժուձեւ մը առաջ բերաւ,— Ուրեմն, դաշնակիցները կը մտածէին վերադառնալ. վայրագութեանց վերջը մօտ էր... Օտար միջամտութեան ուժերու Ռուսիա մուտքը պիտի պատճառէր ընդհ. ըմբոստացում։ Բայց դատը կոտրեց ժողովուրդին խանդավառութիւնը։ Աստանալները կը կարդային յայտարարութիւններ որոնցմով կը լեցուէր Թերթերու էջերը։ Իսկ բարձրախօս գործիքներով անոնք կը տարածուէին ամէնէն փոքր համախմբումներուն մէջ իսկ։ Դաւադրութիւնը գաւեշտ մըն էր եւ Ռուսերը որ կրնան ահաբեկուած, խաբուած, յետամնաց ըլլալ, բայց խելացի են, հասկցան։

Ինչո՞ւ Ստալին դիմեց այս խեղկատակութեան։

Բազմաթիւ պատճառներով։ Նախ որ մեծադղորդ դատ մը ժողովուրդին պահ մը մոռցնել կուտայ Թշուառութիւնը։ Այդ կերպով արտասահմանը պատասխանատու ցոյց կը տրուէր դժուարութիւններուն, ժողովուրդին կը տրուէր ելուդի մը, իսկ համայնավարներուն ալ՝ տագնապին բացատրութիւնը։ Հընգամեայ ծրագրի գործադրութեան համար՝ բոլշեւիկներու կողմէ ժողովուրդին պարտադրուած զոհողութիւնները, այս կերպով ցոյց կը տրուէին իբր հետեւանք քաղքենի տարրերու հալածանքին։

Ցետոյ, ազդարարութիւն մը տրուած կ'ըլլար բոլոր անոնց որոնք փրկութիւնը կը յուսային արտաքին միջամտութենէ եւ ցոյց կը տրուէր պատիժը որ իրենց կը սպասէ։

Այս դատը կը ծառայէր նաեւ օրինականացնելու կէսփէուի ըմբոստացնող չափազանցութիւնները։

Այդ կերպով նաեւ կը բացատրուէր հնգամեայ ծրագրի ձախողութիւնը գիւղերու մէջ եւ անոր ամբողջական ձախողութեան մասին մտքերը կը պատրաստուէին։

Երկար պիտի ըլլայ պարզել բազմաթիւ պատճառները, որոնք կ'արգիլեն Ստալինը հաստատելէ համայնավար վարչաձեւը, հոն ուր Լէնին ձախողեցաւ։

Կարգ մը կէտերու մէջ, պիտի յաջողի... Ուրիշ կէտերու մէջ արդէն ձախողած է։ Ամէն տեղ հաստատել ամենէն կատաղի արդիւնաբերութիւնը, երբ նախանիքը կը պակսի, կը նշանակէ դատապարտուած ըլլալ առջուց, որ արտադրութեան սուղի նստի։

Գալով Ռամզինի եւ ուրիշ ճարտարագէտներու դէմ բացուած դատին, ժողովուրդին մեծ մասը հասկցած է զզուելի զաւեշտը որ խաղցուեցաւ։ Շնորհի արժանանալէ յետոյ, Ռամզին իր ճարտարագիտական աշխատանքները կը շարունակէ բանտին մէջ, որովհետեւ բոլշեւիկները չեն կրնար զրկուիլ անոր աշխատանքներէն։ Քանի մը ամիսէն պիտի ազատուի եւ դարձեալ իր նախկին պաշտօնը պիտի ստանձնէ։

Ներկայ պայմանները թոյլ չեն տար ըսելու թէ ո՞ւր կ'երթայ Ռուսիա։ Ստալինի ուժը ամբողջովին կարմիր բանակի գնդացիրներուն մէջ է։ Եթէ բանակը ելլէ իր ձեռքէն, վարչաձեւն ալ վերջ կը գտնէ։ Բայց ներկայիս կարելի չէ ըսել թէ կրնայ այդ բանը պատահիլ։ Ներկայիս, Խորհրդային Ռուսիոյ մէջ կրնայ պատահիլ ամէն ինչ եւ ոչինչ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔՐՏԱԿԱՆ ՑԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԾԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

ԻՍԿ ԹՈՒՐՔԸ ՆՈՐԷՆ ԿԸ ՋԱՐԴԷ ...

Թուրք ընդդիմադիրներու Թերթը La République Enchainée *որ լոյս կը տեսնէ Փարիզի մէջ, կը հրատարակէ Քաժըլըի իր մասնաւոր թղթակցին հետեւեալ նամակը նոյ. 18 Թուականով.*

— Արեւելեան Նահանգներու ըմբոստացման հետեւանքով ստեղծուած ծանր կացութիւնը ցարդ արգիլեց զիս ձեզ գրելէ։ Յուլիսէն ի վեր, ըմբոստութիւնը բռնած է Արեւելեան Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքները։ Եւ այս շարունակական կռիւները կը ներկայացնեն փոփոխական յաջողութիւններ Քիւրտերուն համար, որոնք յաճախ մեծ յաղթանակներ տարին։ Այսպէս է որ երկու անգամ Մէրտինը պաշարուեցաւ յեղափոխականներուն կողմէ, բոլոր գիւղերն ու նոյնիսկ գիւղաքաղաքները ենթարկուած էին ըմբոստներու նուաճման։

Զինուորական գործողութիւնները սկսան 15 օր առաջ, հակառակ ձմրան։ Այս գործողութեանց կը վստահէր կառավարութիւնը զինադադար մը ձեռք ձգելու եւ կռուի պատրաստուելու համար։ Մի վախնաք ձեր ընթերցողներուն յայտնելէ թէ գիւղացիներու, լեռնականներու, անմեղներու, կիներու եւ մանուկներու կոտորածները վերսկսած են։ Ամենէն զարհուրելի վայրագութիւններն իսկ գործուեցան։ Երբեմն անկարելի է հետքը գտնել այն գիւղերուն, ուրկէ անցած են զօրախումբերը։ Ջարդերը որոնք կազմակերպուած են կառավարութեան հրամանով, ամբողջ աշխարհի կարեկցութիւնը կը գրգռեն, բացի դեկավարներէն։ Ցանուն մարդկութեան, պէտք է այս դժբախտներուն օգնութեան սուրալ։

Ազատագրութեան գաղափարը ծնած է բոլոր սրտերուն մէջ։ Արդէն մեծ ճամբայ հարթած է ժողովուրդին մէջ, հակառակ կառավարութեան ճնշումին։ Շարունակեցէք ձեր ջանքերը ազգին ու հայրենիքին համար։ Դուք որ պաշտպաններն էք ճնշուածներուն, ցոյց տուէք աշխարհի թէ ինչպէս, քսաներորդ դարուն մէջ, ժողովուրդ մը կը ջարդեն այն տեսակ եղանակներով ու միջոցներով, զորս միջին դարն իսկ պիտի այպանէր։ Ձեր պարտականութիւնն է լոյս սփռել այս մութ եղերերգութեան վրայ որ կը խաղցուի Արեւելեան վիլայէթներուն մէջ։ Մէրտինը, Սաւուրը, Միրայաթը, Նիսիպինը, Ճէզիրէն, եւ Արեւելեան Նահանգներու բոլոր գիւղերը կատարելապէս չանհետացած, պէտք է ահազանգ հնչեցնել դէպի քաղաքակիրթ աշխարհը։

ՃԻՇՏ ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐՈՒՆ ՊԷՍ

Տիգրանակերտէն *Տօղրու Եօլի* կը գրեն.—

Քրտական վերջին ըմբոստութեան հետեւանքով, քէմալական կառավարութիւնը, ըմբոստներէն վրէժ լուծելու համար, գրաւեց երկրին բոլոր խաղաղ երեւելիներու ինչքերը եւ անոնց հողերը սկսաւ բաժնել իր կուսակիցներուն։ Որ եւ է քիւրտ հարուստ, ասկից վերջ, չպիտի կրնայ հազար «տէօնիւմ»է աւելի հող ունենալ։

...ՈՒ ՆԱԵԻ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՊԷՍ...

Դարձեալ *Տօղրու Եօլի* մէջ կը կարդանք.—

Քէմալականական կառավարութեան գործած ոճիրներն ու հարստահարութիւնները Արեւելեան Նահանգներու գիւղերուն ու քաղաքներուն մէջ, աննկարագրելի են։ Այս շրջաններուն մէջ տիրող թշուառութիւնն ու անօթութիւնը սիրտ կը պատռեն։ Կը հանդիպիք անձերու, որոնք քանի մը քիլօ հացի համար իրենց զաւակները կը ծախեն։ Քաղաքացիները կը հեռանան իրենց տուներէն, լեռներն ապաստանելու համար։ Անոնցմէ ոմանք եփրատ գետը կը նետուին եւ ուրիշներ իրենց զաւակներն ու կիները սպաննելէ վերջ, անձնասպան կ'ըլլան, այլ եւս չհանդուրժելով իշխանութեանց վայրագութիւններուն եւ հալածանքներուն։

Երկրաշարժ Երզնկայի մէջ

Էննիհիրի, 11 դեկտ.— Երկրաշարժի բուռն ցնցում մը քանդեց Երզնկայի շրջանը։ Աւերներու մասին ճշգրիտ թիւերը կը պակսին տակաւին, բայց կը կարծուի թէ երկրաշարժը մեծ թիւով զոհեր պատճառած է։

Վերջին տեղեկութիւններու համաձայն, երկրաշարժի պահուն լսելի եղած են ընդերկրեայ գոռոումներ եւ ցնցումը 50 երկվայրկեան զգալի եղած է հիւսիս-արեւելեան եւ հարաւ-արեւմտեան ուղղութեամբ։

Հանրային բազմաթիւ հաստատութիւններ եւ քանի մը դպրոցներ վնասուած են։ Մզկիթ մը, բանտ մը եւ քանի մը տուներ քանդուած են։ Քանի մը բանտարկեալներ փիրաւորուած են։

Երկրաշարժը զգալի եղաւ նաեւ Քէմախի մէջ, բայց առանց վնաս հասցնելու։

Ստալինի դէմ դաւադրութիւնը

ԵՒ ԲՈԼՇԵՒԻԿԵԱՆ ԴԻՒԱՆԱԳԷՏՆԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 11 Դեկտ.— «Տէյլի Մէյլ» կը գրէ թէ ի վիճակի է լոյս սփռելու խորհրդաւոր անցուդարձերուն վրայ, որոնք վերջին տասներս տեղի ունեցան Ռուսիոյ մէջ։ Անգլիական Թերթը հետեւեալ կերպով կը ներկայացնէ դէպքերը եւ անոնց անդրադարձումները արտասահմանի մէջ, հաստատելով անոնց վաւերականութիւնը։

Կազմակերպուած էր մեծ դաւադրութիւն մը զոր Ստալին յաջողեցաւ ի դերեւ հանել վերջին պահուն, շնորհիւ իր լրտեսական ցանցին։

*Տէյլի Մէյլ»*ի կողմէ տրուած դաւադիրներու ցանկը շատ երկար է։ Անոնց մէջ են Ռիկով, Թոմսկի, Վորոշիլով, Ուիշլիխի, Պուտիէնի, Սիրցով, Լոմինաձէ, փիաթաքոֆ եւ ուրիշներ։

Դաւադիրները բաժնուած էին երեք խումբի. առաջինին գլուխը կը կենար Ռիկով, Քաղաք, Դիւանին մէջ՝ բացէիբաց Ստալինի դէմ պայքարելու յանձնառութեամբ։ Երկրորդ խումբը կը ղեկավարէր Սիրցով, որ նոյ. 7ին տարեդարձի օրը՝ պետական հարուած մը պիտի փորձէր։ Այս խումբը կրցաւ դրական օժանդակութիւնը ձեռք բերել բանակի եւ նաւատորմի մէկ մասին ու Մոսկուայի պահակազօրքին։

Երրորդ խումբը, որուն գլուխն էր Լոմինաձէ, պաշտօն ունէր գրաւելու Կովկասը եւ Ուկրայինան։

Ստալինը տապալելէ վերջ, երեք խումբերը պիտի միանային եւ պիտի կազմակերպէին նոր կառավարութիւնը։

Բայց, շնորհիւ իր լրտեսական ցանցին, Ստալին յաջողեցաւ երեւան հանել դաւադրութիւնը եւ դիմեց միջոցներու, որոնցմով կրցաւ զայն ձախողութեան մատնել, առանց սակայն կարենալ արգիլելու գինարաններէն զէնքերու եւ ռազմանիւթերու գողութիւնը։ Չկրցաւ նոյնպէս ձախողեցնելու Շէհէրզինի՝ ոսկիի եւ բլաթինի հանքերուն վերահսկիչին եւ փիաթաքոֆի դաւադրութիւնները, որոնք ելմտական մեծ օժանդակութիւն բերին դաւադիրներուն։

Ստալին սկսաւ ձերբակալել կամ աքսորել կարգ մը սպաներ եւ պաշտօնատարներ եւ յաջողեցաւ Մինսք փոխադրել տալ Մոսկուայի պահակազօրքը՝ նոյ. 6ի գիշերը եւ այս կերպով խափանեց Սիրցովի յատակագիծը։

Պետական հարուածի ձախողութիւնը սակայն չկրցաւ արգիլել կարգ մը ըմբոստացումներ՝ որոնք տեղի ունեցան Մինսքի, Խարքովի եւ Պաքուի մէջ։

Իսկ դաւադրութեան մասնակցող արտասահմանի խորհրդային դեսպաններուն դէմ, Ստալինի գործը աւելի կը դժուարանար անշուշտ։ Ստալին փորձեց զանոնք Մոսկուա կանչել, մասնաւորաբար Սոքոլնիքօվը (Լոնտոն) եւ Եուրէնէֆը (Վիեննա)։ «Տէյլի Մէյլ» այս կերպով կը բացատրէ նաեւ Հռոմի կարմիր դեսպանատան քարտուղարին Լէվինի անձնասպանութիւնը։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Անգլիոյ նախարարական շրջանակներուն մէջ, կռիւը կը շարունակուի հատուածական տարրերուն եւ կառավարական մեծամասնութեան միջեւ։

Վէսթմինսթրի մէջ, Սնոտըն կը մեղադրուի իբր ազահի քաղաքականութիւն վարող։ Բայց ելմտական նախարարը անդրդուելի կը մնայ եւ ընդդիմադիրներուն յայտնած է թէ ոչ մէկ դրամ ունի իրենց պահանջներուն յատկացնելիք։

Համահնդկական խորհրդաժողովին մէջ եւս ծանր տարակարծութիւններ կան եւ բանակցութիւնները խզելու սպառնալիքին առջեւ, կատարուած Աղա Խանի կողմէ, մաքառնալ ստիպուած է միջամտել։ Վարչապետը կը շարունակէ հաշտեցման իր ջանքերը, բայց դեռ շատ դժուարութիւններ կը մնան հարթելի։

Ազատականներն եւս պառակտուի պահեր կ'անցընեն։ Սըր Ճոն Սայմընն հրաւէր ուղղած է Լոյտ Ճորճի։ Վէճը հարթելու համար, ազատականներու խորհրդարանական խմբակը նիստ գումարած է։ Սայմընն կը պահանջէ որ ներկայ դահլիճին անկումը՝ անմիջական նպատակը դառնայ ազատական խմբակին։

Լոյտ Ճորճ դէմ է Սայմընի առաջարկին եւ կը պաշտպանէ հակառակ տեսակէտը։

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Այս առտու տակաւին նախարարական տագնապին ելքը չէր տեսնուէր։

Առջի իրիկուն, Պ. փիէր Լավալ հրաժարեր էր գահլիճը կազմելու յանձնառութենէն։ Ճիշտ Պ. Պարթուի պէս, բախեր էր նոյն խոչընդոտին, արժատական-ընկերվարականներու վճռական մերժումին՝ մտնելու գահլիճի մը մէջ, որու պիտի մասնակցին նաեւ հանրապետական-ռամկավարները։ Անոնց մերժումը մասնաւորաբար ուղղուած էր նախկին վարչապետին Թարտիէօյի դէմ։ Ատկից զատ, Պ. Լավալ դժկամակութեանը հանդիպած էր քաղաքական այն մարդոց, որոնց աջակցութեան ու գործակցութեան վրայ մեծ յոյս դրած էր։ Այս պայմաններուն մէջ, չէր կրնար անշուշտ գլուխ հանել իրեն վստահուած պաշտօնը։

Երէկ առտու, հանրապետութեան նախագահը Պ. Տումէրկ, Շան գ'Էլիզէ հրաւիրեց ծերակուտական Պ. Սթէկը, հետեւելով այն սովորութեան որ կը պահանջէ գործի հրաւիրել նախորդ երկու փորձերը վիժեցնող կուսակցութիւնը։

Պ. Սթէկ ստանձնած է գահլիճը կազմելու հոգը։ Բայց կ'ենթադրուի թէ աւելի ծանր դժուարութիւններու պիտի հանդիպի քան Պարթու եւ Լավալ։

վերջին տասներս տեղի ունեցան Ռուսիոյ մէջ։ Անգլիական Թերթը հետեւեալ կերպով կը ներկայացնէ դէպքերը եւ անոնց անդրադարձումները արտասահմանի մէջ, հաստատելով անոնց վաւերականութիւնը։

կազմակերպուած էր մեծ դաւադրութիւն մը զոր Ստալին յաջողեցաւ ի դերեւ հանել վերջին պահուն, շնորհիւ իր լրտեսական ցանցին։

*Տէյլի Մէյլ»*ի *կողմէ տրուած դաւադիրներու ցանկը շատ երկար է։ Անոնց մէջ են Ռիկով, Թոմսկի, Վորոշիլով, Ուիշլիխի, Պուտիէնի, Սիրցով, Լոմինաձէ, փիաթաքոֆ եւ ուրիշներ։*

Դաւադիրները բաժնուած էին երեք խումբի. առաջինին գլուխը կը կենար Ռիկով, Քաղաք, Դիւանին մէջ՝ բացէիբաց Ստալինի դէմ պայքարելու յանձնառութեամբ։ Երկրորդ խումբը կը ղեկավարէր Սիրցով, որ նոյ. 7ին տարեդարձի օրը՝ պետական հարուած մը պիտի փորձէր։ Այս խումբը կրցաւ դրական օժանդակութիւնը ձեռք բերել բանակի եւ նաւատորմի մէկ մասին ու Մոսկուայի պահակազօրքին։

Երրորդ խումբը, որուն գլուխն էր Լոմինաձէ, պաշտօն ունէր գրաւելու Կովկասը եւ Ուկրայինան։

Ստալինը տապալելէ վերջ, երեք խումբերը պիտի միանային եւ պիտի կազմակերպէին նոր կառավարութիւնը։

Բայց, շնորհիւ իր լրտեսական ցանցին, Ստալին յաջողեցաւ երեւան հանել դաւադրութիւնը եւ դիմեց միջոցներու, որոնցմով կրցաւ զայն ձախողութեան մատնել, առանց սակայն կարենալ արգիլելու գինարաններէն զէնքերու եւ ռազմանիւթերու գողութիւնը։ Չկրցաւ նոյնպէս ձախողեցնելու Շէհէրզինի՝ ոսկիի եւ բլաթինի հանքերուն վերահսկիչին եւ փիաթաքոֆի դաւադրութիւնները, որոնք ելմտական մեծ օժանդակութիւն բերին դաւադիրներուն։

Ստալին սկսաւ ձերբակալել կամ աքսորել կարգ մը սպաներ եւ պաշտօնատարներ եւ յաջողեցաւ Մինսք փոխադրել տալ Մոսկուայի պահակազօրքը՝ նոյ. 6ի գիշերը եւ այս կերպով խափանեց Սիրցովի յատակագիծը։

Պետական հարուածի ձախողութիւնը սակայն չկրցաւ արգիլել կարգ մը ըմբոստացումներ՝ որոնք տեղի ունեցան Մինսքի, Խարքովի եւ Պաքուի մէջ։

Իսկ դաւադրութեան մասնակցող արտասահմանի խորհրդային դեսպաններուն դէմ, Ստալինի գործը աւելի կը դժուարանար անշուշտ։ Ստալին փորձեց զանոնք Մոսկուա կանչել, մասնաւորաբար Սոքոլնիքօվը (Լոնտոն) եւ Եուրէնէֆը (Վիեննա)։ «Տէյլի Մէյլ» այս կերպով կը բացատրէ նաեւ Հռոմի կարմիր դեսպանատան քարտուղարին Լէվինի անձնասպանութիւնը։

Ազգային ներքին կացութիւնը

Անգլիոյ նախարարական շրջանակներուն մէջ, կռիւը կը շարունակուի հատուածական տարրերուն եւ կառավարական մեծամասնութեան միջեւ։

Վէսթմինսթրի մէջ, Սնոտըն կը մեղադրուի իբր ազահի քաղաքականութիւն վարող։ Բայց ելմտական նախարարը անդրդուելի կը մնայ եւ ընդդիմադիրներուն յայտնած է թէ ոչ մէկ դրամ ունի իրենց պահանջներուն յատկացնելիք։

Համահնդկական խորհրդաժողովին մէջ եւս ծանր տարակարծութիւններ կան եւ բանակցութիւնները խզելու սպառնալիքին առջեւ, կատարուած Աղա Խանի կողմէ, Մաքառնալ ստիպուած է միջամտել։ Վարչապետը կը շարունակէ հաշտեցման իր ջանքերը, բայց դեռ շատ դժուարութիւններ կը մնան հարթելի։

Ազատականներն եւս պառակտուի պահեր կ'անցընեն։ Սըր Ճոն Սայմընն հրաւէր ուղղած է Լոյտ Ճորճի։ Վէճը հարթելու համար, ազատականներու խորհրդարանական խմբակը նիստ գումարած է։ Սայմընն կը պահանջէ որ ներկայ դահլիճին անկումը՝ անմիջական նպատակը դառնայ ազատական խմբակին։

Լոյտ Ճորճ դէմ է Սայմընի առաջարկին եւ կը պաշտպանէ հակառակ տեսակէտը։

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՉԸ "ԳԱՂՈՒԹԱՀԱՅ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ,,

«Լցուէք ըմբոստութեան ոգով եւ պայքարի եռանդով, մեկնէք ձեր կոշտացած ձեռքը ձեզ շրջապատող դասակարգային ընկերներին եւ բազմացնելով սրանց յեղափոխական շարքերը, պայքարէք յանուն կապիտալիստական աշխարհի կործանման, յանուն սոցիալիստական աշխարհի յաղթութեան, յանուն խորհրդ. Միութեան եւ նրա մասնիկը կազմող խորհրդ. Հայաստանի ջատագովն գոյութեան եւ յարաճուն բարգաւաճման»: *Մ. Կասեան*, («Խորհրդ. Հայաստան», Նոյ. 11):

Նոյեմբեր 29ին լրացաւ Հայաստանի Խորհրդայնացման տասնամեակը. ցոյնակատարութիւնները այս առթիւ Հայաստանի մէջ թէ դուրսը կազմակերպուած օրուան իշխանաւորներու եւ անոնց անանուն մանկլաւիկներու կողմէն, բնականօրէն պիտի ձգտէր ո՛չ միայն փառաբանելու օրուան «ուրախառիթ» եւ «երջանկաբեր» նշանակութիւնը, այլ եւ պիտի ջանար աւելի քան քօղարկել պատմական դէպքերն ու անցքերը կապուած այդ թուականին հետ:

Ասկէ զատ համապատասխանաբար իշխանաւորները ոչ մէկ միջոցի առաջ կանգ պիտի առնէին վարդագոյն գոյներով ներկայացնելէ Հայաստանի կացութիւնը Խորհրդային իրաւակարգի տակ, իբրեւ պերճախօս ապացոյց իրենց դրական տիրապետութեան: Եւ իբրեւ բնական շարունակութիւն այս կարգին, անոնք եւ իրենց համախոհները պիտի փորձէին ոգի ի բուն հարուածել Դաշնակցութիւնը, որքան իբրեւ «Թշնամի Խ. Հայաստանի», նոյնքան եւ իբրեւ «Հեղինակ»ը Հայութեան կրած բոլոր հին ու նոր զրկանքներուն եւ տառապանքներուն:

Այսքանը սակայն անբաւական պիտի ըլլար պանծացնելու մեր երկրի Խորհրդայնացման «յաղթական տասնամեակը»: Հարկաւոր էր նոր թիւ մըն ալ ընդհանուր Հանդիսութեանց ծրագիրը ձոխացնելու համար: Այդ բացառիկ պատիւը բնական էր որ տրուէր օրուան «կարկառուն» վարիչներէն մէկուն Պ. Կասեանին՝ նախագահը Խ. Հայաստանի Գործադիր Կոմիտէին: Եւ որովհետեւ կ'ենթադրեմ թէ շատերը ինձ նման առիթ չեն ունեցած մասնակցելու մեր ակնարկած տօնակատարութեանը ուստի չափով մը գոնէ հաղորդակից ըլլալու համար ընդհանուր խրախճանքներուն ներկայացնենք Պ. Կասեանի կողմէ հեղինակուած թիւը:

Ի դէպ ըսեմ թէ քանի մը ժամանակ է ի վեր կը սպասէի, որպէսզի Փարիզի տօնակատարութիւնը «փլուզուն» ներկայացնելու ցաւէն տառապող թերթը օգտագործէր այս պատեհութիւնը:

«Բազմահազար» ժողովուրդի խանդավառութիւնը ինչքա՜ն պիտի բարձրանար Սէլ Վակրամի թէ Փարիզի փողոցներու մէջ, եթէ ոչ ամրողջութեամբ, գէթ քանի մը քաղուածքով հանրութեան փոխանցուէր Պ. Ս. Կասեանի «բազ նամակը» ուղղուած «գաղթահայ աշխատաւոր զանգուածներին»:

Կ'երեւի սակայն փարիզի տօնակատարութեան կազմակերպիչներն ու անոնց անպաշտօն օրկանը, կ'ուզեն մեր ժողովրդի մէջ սէրը Խ. Հայաստանի հանդէպ խորացնել ո՛չ թէ Հայաստանի վարիչներու այլ իրենց իսկ «փրկարար» ճառերովը…

Այսպէս կամ այնպէս, չենք դժկամակիր մենք սրբագրելու այս թերագումը, որ միաժամանակ կ'ըլլայ նաեւ մեր տուրքը մեր երկրի տէրերուն եւ իրենց յաղթանակի տօնակատարութեան:

Ըսի արդէն, որ Պ. Ս. Կասեանը «Նոյեմբեր 29ի նախօրեակին» գաղթահայութիւնը մասնակից ընելու համար «մեծ եւ պատմական» օրուան ուրախութիւններուն, մեր թերթի կէս ծաւալէն աւելի ընդարձակ նամանակով մը իրապէս «պատմական» յուշագիր մըն է, որ կ'ուղղէ «գաղթահայ աշխատաւոր զանգուածներին»:

«Շուտով լրանալու է տասը տարին այն օրից — կը սկսի ան — երբ Հայաստանի ապստամբ բանուորութիւնը եւ աշխատաւորութիւնը դեկավարող ցեղափոխական կոմիտէն Դիլիջանի ձիւնապատ բարձունքներից յայտարարել է Հայաստանը *Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետութեան*, իսկ Դաշնակցական ոճրագործ եւ արիւնարբու կառավարութիւնը որպէս ժողովրդական լայն զանգուածների ոխերիմ թշնամու՝ ընդմիշտ *տապալուած*»: («Խորհրդ. Հայաստան», Նոյ. 11-12):

Ահա ուրեմն բուն նշանակութիւնը «պատմական մեծ օրուայ տասնամեակին» որ տօնուելու էր Հայաստանի բանուորներուեւ գիւղի աշխատաւորներու կողմէն «մեծ ցնծութեամբ' իբրեւ իրենց դասակարգին յաղթութեան շքեղ այլայլացումի, նոր կացութեան արեւածագի տասնամեակը:

Ճշդում մը սակայն անհրաժեշտ է մեր երկրի «մեծ» առաջնորդի «բազ նամակը» պատմական դէպքերու անճշդութենէն փրկելու համար:

Տասը տարի շարունակ Հայ Համայնավարները հակառակ իրենցգոգադրած «անվախութեան», քաջութիւն չունեցան «Հայաստանի Խորհրդայնացման» փաստը դնել այնպէս, ինչպէս որ ան գոյութիւն է ունեցած: Անոնք գիտակցօրէն կեղծեցին բոլոր տարաբնութիւնները, Հայաստանի օրուան կացութիւնը 1920 Նոյ. 29էն առաջ, եւ ընդհակառակն օր ցերեկով փորձեցին Հայաստանէն ներս եւ դուրս կլլեցնել անճշդութիւններ: Եթէ վերջին հաշուով կուսակցական պայքարներու ընթացքինմէկքանի անթոլատրելի արարքներ «ներելի» կը դառնան, յամենայն դէպս անները լի է այդ միջոցներու տեւականացումը:

Հայ Համայնավարները սակայն ըստ երեւոյթին Հայաստանի Խորհրդայնացման շուրջ ստեղծուած իրենց սուտ առասպելները կ'ուզեն ընդունիլ, իբրեւ ճշմարտութիւն: Այլապէս ինչո՞վ բացատրել այն անիմաստ եւ սուտ պատմութիւնը թէ 1920 Նոյ. 29ի փոփոխութիւնները Հայաստանի մէջ յառաջացած են «բանուորութեան եւ աշխատաւորութեան ապստամբութեան» հետեւանքով: Պ. Ս. Կասեանը որ մէկն է այդ օրուան «Հերոսներէն» կրնա՞յ փաստել, իբրեւ «Ցեղափոխական Կոմիտէի» նախագահ ո՞ւր, ե՞րբ եւ ի՞նչ ուժեր ապստամբած էին «Դաշնակցական ոճրագործ եւ արիւնարբու» կառավարութեան դէմ: Ան կրո՞ղ է ըսել թէ ո՞ւր դիմաւորուած է Հայաստանի յեղափոխական ժողովրդի կողմէն, երբ ինք իբրեւ Հայաստանի Ռազմայեղափոխական Կոմիտէի նախագահ՝ ռուսական II-րդ զօրաբանակի հետ Ա-դրբէջան էն ներս կը մտնէր Հայաստանի սահմանը:

Եթէ իրապէս Հայաստանի մէջ ի նպաստ իրենց ժողովուրդը ապստամբած էր օրուայ կառավարութեան դէմ. ապա ինչո՞ւ համար պ կասեանները սահմանագլուխէն կը շարունակէին բանակցիլ երկրի օրինաւոր կառավարութեան հետ իրենց ներկայացուցիչ պ Լեկրանի միջոցով: Եւ վերջապէս կարող է յիշել ոեւէ դէպք, որ ցոյց տար դասակարգային պայքարը արդարացնող իրենց «Նէյրիմ»ները:

Ի Հարկէ ո՛չ պ կասեանը եւ ո՛չ ալ ոեւէ մէկը, որ դատելու, դիտելու եւ ճշմարիտը խոստովանելու ընդունակութիւնն ունի, չիկրնար Նոյ. 29ի փոփոխութիւնները արդիւնք նկատել Հայաստանի բանուոր եւ գիւղացի աշխատաւորութեան ապստամբութեան, ընդդէմ օրուան օրէնսդիր իշխանութեան:

Եւ ընդհակառակն ան հարկադրուած պիտի ըլլայ պատմութեան համար խոստովանելու բոլորովին այլ իրողութիւններ, հիմնովին հակառակը կատեաններու տեսածին եւ պատմածին: Իրողութիւն մը, որու մէջ Հայաստանի բանուորութեան ու գիւղացիութեան փոխարէն, իբրեւ իրական դերակատար երեւանկուգան Ռուսական կարմիր բանակն ու Ադրբէջան ապաւինած կատեանն ու իր խմբակը, իբրեւ «դաւադրող», Հայաստանն ու իր ժողովուրդը կռնակէն հարուածող, ստոր եւ անարգ տարրեր:

Պարտութիւնը, որուն ենթարկուեցաւ Հայաստանը, նաեւ Ռուսական խարդաւանքներու հետեւանքով, Հայ Թրքական պատերազմին մէջ —ինչ խօսք որ գլխաւոր եւ հիմնական պատճառն է մեր երկրի խորհրդայնացման:

Ս. ԹՈՎՄԱՍ

ԾԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄԱՋԸ

IV

ՀՈՂԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Երէկուան մեր գրութիւնը կը կը վերջացնէինք, թէ ըսելով թէ շինութեան գործին մէջ, մխրճնակութիւն մտցնելու համար, ստեղծուեցաւ նախարարական մասնաւոր սպասարկութիւն մը հետեւեալ նպատակներով:

Ա.— Պահպանել ու ստեղծել գլխաւոր ուղիներն ու հաղորդակցութեան միջոցները լաւագոյն պայմաններու մէջ ու արդիական վերջին ըմբռնումներու համաձայն:

Բ) Օգնել ու խորհուրդ եւ մասնագէտներ տրամադրել տեղական ուժերու անբաւականութիւնն պարագային վերագրեալ յատակագիծերու ուսումնասիրութեան առթիւ:

Գ.— Ստանձնել ի պահանջել հարկին սոյն ծրագիրներու պատրաստութիւնը:

Դ. Ու գլխաւորաբար իրարմէ տարբեր եւ հակոտնեայ շահերը հաշտեցնել իրարու հետ յօգուտ ընդարձակ ու դաշն ամբողջի մը իրականացման:

Ե. — Հսկել առողջապահական պայմաններու կիրարկման:

Այս բոլոր ծրագիրներու ուսումնասիրութիւնը եւ ապա իրականացումը սակայն կը կարօտի տակաւին երկար տարիներու ու իբր օրինակ կրնանք յիշել Փարիզ քաղաքն իսկ որ Hausmannի ծրագրին գէթ մասամբ իրականացման հազիւ կարողացած է հասնիլ մէկ քանի տասնեակ տարիներու աշխատանքէն վերջ: Տակաւին վերջերս էր որ մեծ Boulevardները միացուեցաւ շրջագծային երկրորդ Zôneի գլխաւոր ուղիներէն մէկուն, Boulevard Haussmannի քիչ մը օդ եւ կենդանութիւն պարգեւելով սոյն խճողեալ թաղին:

Սպասելով սակայն մեծ ծրագրերու իրականացման, տեղական իշխանութիւնները գէթ ժամանակ կերպով պարտաւորուած են մէկ քանի միջոցներ ձեռք առնել, աչքէ չկորսնցնելով ապագայ ընդհանուր բարեփոխութեան հիմերը: Առայդ, շատ մը թաղերու մէջ մասնաւոր տարածութիւններ կը վերապահուին խոշոր գործարաններու, ձուլարաններու եւ առհասարակ օդին ապականութեան սպառնացող բոլոր հաստատութեանց, զանոնք ըստ կարելւոյն բաժնելու համար բնակութեան յատկացեալ վայրերէն: Միւս կողմէ կը տրամադրուին գետիններ ապագայ պարտէզներու, squareներու, ժարմնակրթանքի դաշտերու համար ինչպէս նաեւ զպրոցական, բժշկական եւ վարչական այլ հաստատութեանց յատուկ: Գալով բնակութեանց յատկացեալ հողաբաժիններու, առաւելագոյն օդ, լայն ուղիներ, պարտէզներով շրջապատուած, ժամադութեան դլխաւոր նիւթերը եղած են օրէնքին նախազիծերը պատրաստողներուն: Այս նպատակաւ է որ արուարձաններէ ոմանց նոր շինութիւններուն կը պարտադրեն ա) չբարձրանալ որոշ սահմանէ վեր, բ) երկու երեք մեթր երեւին նոյնիսկ աւելի, ներս քաշել փողոցի սահմանագիծին առ ի նախատեսութիւն ապագայ ընդլայնման: Այս կէտը կարեւոր է նկատի առնել հողին գնման միջոցին: Յաճախ ծրագրի մը իրականացումը որոշ պահանջքի մը համաձայն կը դժուարանայ հողին տարապայման նեղութեան կամ բարձրութեանպատճառուց: գ) Արգիլել որոշ համեմատութենէ մը աւելի մակերեսով շինութիւն, գլխաւորաբար ազգային եւ նահանգային ուղիներէ հեռու գըտնուող հողամասերու համար: Սոյն համեմատութիւնը կը տարբերի հարիւրին երեսունէն մինչեւ չիսուն: Գիտենք շատեր որ անգիտանալով այս պարագան ու հրապուրուած ընդարձակ գիներէն տիրացած են բաղդատաբար ընդարձակ հողերուր հազիւ կարելի եղած է միայն փոքր տնակ մը բարձրացնել: Ահա թէ ինչպէս հողին մակերեսին մօտաւորապէս կէսը տրամադրուած է նոր փողոցի մը շինութեան կամ նախկին ճամբուն ընդլայնման: (Lotissementի մէջ ետնուելուն: Պէտք է ըսել որ այս կէտը կարելի է նախատեսել քանի որ lotissementներու նոր օրէնքին համաձայն ուղիները սկզբունքով պէտք է աւարտած ըլլան բաժիններուն ամբողջութեամբ ծախուելէն առաջ: Ուրեմն կիսովին գիտակցութեամբ է որ այս պարագան դիմագրաւած են վերոգրեալ անհատներէն ոմանք): Միւս կողմէ շինութեան սահմանադիծը փողոցին ճակատներէն 2 ական մեթր ներս է քաշուած անկիւնի հող ըլլալուն պատճառաւ եւ տեղական օրինական պարտադրութեանց հետեւանքով. (zône non aedificandi): Լրացնելու համար այս բոլորը, ինացեալ մասին ալ վրայ հարիւրին չիսուն հաճեմատութեամբ սահման թոյլատրուած է շինութիւնը: Այս պարագան բացառիկ է սակայն եւ ցանցառ է այս բոլորը միացած գտնել միանդամայն:

Եթէ շարունակենք աչքէ անցնել կարելի բոլոր հաւանականութիւնները հողի մը ընտրութեան առթիւ, պէտք չէ ուշադրութենէ վրիպեցնել հողին խաւային կազմն ու ներքնական բնոյթը: Հողաբարդ, խախուտ ու կասկածելի հողերէ կարելի եղածին չափ պէտք է զգուշանալ: Հաստատ հիմեր գետեղել կարենալու հաւար, յաճախ հարկ կ'ըլլայ խոր փորել ու մասնաւոր միջոցներ ձեռք առնել որոնք ծախսի նոր դուռներ են: Ջրային կակուղ, կաւային անհաստատ եւ աւազային հեղուկ հողերն ալ լաւագոյն է մէկ կողմ թողուլ մանաւանդ երբ կ'ուզուի խոշոր ու բազմայարկ շէնքի մը կառուցման ձեռնարկել: Այս առթիւ դարձեալ կը կրկնենք աւելորդ զգուշութիւն մը չէ ո եւ է շինութեան սկսելէ առաջ դիմել ճարտարապետին կամ այլ մասնագէտի մը որոնց պարտականութիւնն է ու դերը նախատեսել ներկայ եւ ապագայ անպատեհութիւններն ու զանոնք դիմագրաւելու միջոցները:

Կ'արժէ նաեւ քիչ մը ծանրանալ հանքերու եւ քարահանքերու պարագային վրայ, մանաւանդ Փարիզի եւ շրջականերուն մէջ: Ծանօթ է որ Փարիզի կարգ մը թաղերուն եւ հիւսիս ու հարաւային արուարձաններուն մէջ երկար տարիներու ընթացքին, քարի հանքեր են շահագործուած բացօթեայ կամ դետնափոր:

Բացօդեայ քարահանքերը, շինութեան հողի յատկացուելուն առթիւ ժամանակի ընթացքին լեցուած են հողով՝ բան մը որ դիւրին է հաստատել եւ ըստ այնմ միջոցներ ձեռք առնել: Աւելորդ չէ սակայն մէկ քանի խորաչափութիւններով տեղեկանալ հողին իսկական խորութեան փոխանցման ձեւակերպութիւնները աւարտելէ առաջ: Տարբեր է սակայն գետնափոր քարահանքերու պարագան, եթէ մանաւանդ անկայուն փայտղիներ գտնուին հողին ձիգ եւ մակերեսին մօտ: Յաճախ պէտք կ'ըլլայ գետնափոր աշխատութիւններ կատարել տակ այս պարագային, ժակերնսի խաւը ամրապնդելու հաւար:

Դժուար չէ երեւակայել նման աշխատութեանց ծաւալն, ու հետեւաբար գինը: Սոյն անպատեհութիւններէն ալ խուսափելու լաւագոյն միջոցը, քարահանքերու տնօրէնութեան դիմելն է ուր մեծ մասամբ հարկ եղած տեղեկութիւնները կը տրուին հողին կազմին, քարահանքին իսկական դիրքին եւ ձեւի մասին:

Նկատելի կէտ մըն ալ յանձնառութեանց տեսրերու մէջ ընդհանրապէս նշանակուած հարկերը. կրնայ պատահիլ որ դրացի հողատէր մը դէպի ճանապարհ որոշ եւ ուղղակի ելք մը չունենալով, նոր հողատէրը պարտաւորուի իր հողաբաժինէն մասնաւոր անցք մը տրամադրել: Օրէնքը բացարձակ է այս մասին, լաւագոյն է նախապէս տեղեկանալ:

Lotissementի ձեւին տակ ծախուող գետինները թէպէտ առերեսոյթս յաճախ հրապուրիչ գիներ կ'ընծայեն, բայց ներքնապէս կարող են շարք մը անպատեհութիւններ ունենալ: Այս մասին ծանօթ են մէկ քանի տարի առաջուան խայտառակութիւնները: Հակառակ եղած խոստումներու, անգամ մը նոտարի առաջ առուծախի գործողութիւնները աւարտելէ յետոյ, ոչ փողոցի, ոչ կայուղիի, ոչ ջուրի եւ ոչ ալ ելեկտրականութեան շինութիւններն ու գետնուղիները կ'աւարտէին: Ատկից ի վեր կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առաւ հանրութեան բարեմտութիւնը այս ձեւ շահագործողներուն դէմ, եւ թէպէտ ներկայիս նմանօրինակ գեղծումները մեծ մասամբ սանձուած են, բայց աւելորդ չէ անգամ մը քննութիւն մը կատարել որոշում մը տալէ առաջ:

Գետի մը կամ գետակի մը մօտաւորութեան պարագային, յանձնարարելի է տեղեկանալ ու ճշտել շրջանային յորդումներու բարձրագոյն մակարդակը: Ապագայ անհաճոյ անակնկալներէ խուսափելու լաւագոյն միջոց է:

ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ

ԲՈՒՐՔԻՆԱ

ՄԱՅՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱՅ ՅՈՐՆԵԼԵԱՆ

Դեկտ. 6ին մայր եկեղեցի մէջ մեծ հանդիսութեամբ ունեցաւ պէկճեան Մայր վարժարանի հաստատութեան հարիւրամեակը: Պոլսոյ զանազան թաղուհուն բազմութիւն մը փութած էր իր մեծարանքի եւ երախտագիտութեան հարկը մատուցելու այս գարաւոր հաստատութեան հիմնադիրին, բարերարուն, կրթական վաստակաւորուն եւ հոն ուսում առնող բազմաթիւ մտաւորական ու հասարակական դէմքերու յիշատակին:

Նարոյեան պատրիարքական դիւանատուն թափօրով եւ ամբողջ իր ներքեւ Ազգ. պատրիարքարանէն առաջնորդութեամբ եկեղեցի պատարագեց եւ օրուան տօնը պանծացնող քարոզով հիւրեց ժողովուրդը ամէն գոհութիւն յանձն առնել, կրթական հաստատութիւնները եւ մասնաւորաբար Մայր վարժարանը պահելու բարգաւաճ վիճակին հետեւելով նախորդներու գեղեցիկ օրինակին:

Երգեցողութիւնները տուին ունեցան Մայր վարժարանի «Ազգ» երգչախումբին կողմէ մշակուած բազմաձայն եղանակներով:

Պատարագի արարողութենէ վերջ մասնաւոր հոգեհանգստեան կատարուեցաւ պէկճեան ամրոցին շիրիմին վրայ ուր ծաղկեպսակ դրուած էր:

Մայր վարժարանի բարերարներուն կենդանագիրները քանդակուած վրայ հանուած բաժնուած ժողովուրդին: Ցիշատակարանի քոյկներու սպառումէն ետք նոր հատոր մը գոյացաւ:

Ցոբելինական հանդիսութեան իրենց մասնակցութիւնը բերին ազգային մարմիններու, կրթական հաստատութիւններու ներկայացուցիչները:

Եկեղեցական արարողութիւնէն վերջ տեղի ունեցաւ մատաղաշխութիւնը ժողովրդական անխոիր, յիշեցնելով հին շրջանի սովորութիւնները:

Ցարմար առիթով մը դպրոցական առանձին հանդէս մը կազմակերպուեցաւ Մայր վարժարանի հարիւրամեակին:

ՌՈՒՄԱՆԻԱ

«ՄԱՍԻՍ» ՌՈՒՄԱՆԱՀԱՅ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պուքրէշէն կը հեռագրեն Յուսաբերի.—

Պուքրէշի մէջ կազմուեցաւ ընկերութիւն մըն ալ՝ արժանի խրախուսանքի եւ աջակցութեան:

Ընկերութիւնը, ինչպէս անունէն յայտնի կ'ըլլայ, զուտ տարակչական է: Առայժմ չունի իր վերջնական մշակման կանոնագրութիւնը, որպէս զի կարելի ըլլար ներկայացնել պահակրը: Սակայն, Ընկերութեան հիմնադրական արձանագրութիւնը արդէն բաւականաչափ ճշդուած են գործունէութեան նպատակները:

Դիտողութեանց սոյն շարքը վերջացնելու համար ըսենք որ գործաւորներու կամ շինութեան նախանձութեան կեդրոնին հաստատութիւնը կամ ժողովրդական թիւնը կարող են ազդել հոգի մը արժէքին վրայ: Լաւ հող պէտք է ըլլայ ժառանգելի եւ փոխադրութեան միջոցներու:

Յաջորդիւ կը ծանրանանք շինութեան եւ բնակութեան արդի ըմբռնումներուն վրայ:

Ե. ԻՒՐԻՒՐԵԱՆ

ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ԱՐՇԱՎԱԾ

— Չե՞ս մի բերիր, ասում եմ, նրանց այս-ինչ ամսագիրն ես, նրանց ինչ-որ թերթն ես, նրանց ինչ-որ ծաղրանկարն ես, նրանց ինչ-որ գրքույկն ես, նրանց ինչ-որ գրքերն ես, նրանց ինչ-որ ինչերն ես... Ես ինչ ունեմ նրանց հետ, որ ինչ-որ բան ունենամ...

Ես ինչ ունեմ նրանց հետ, որ նրանց ինչ-որ բան ունենամ... Ես ինչ ունեմ նրանց հետ, որ նրանց ինչ-որ բան ունենամ... Ես ինչ ունեմ նրանց հետ, որ նրանց ինչ-որ բան ունենամ...

Ես ինչ ունեմ նրանց հետ, որ նրանց ինչ-որ բան ունենամ... Ես ինչ ունեմ նրանց հետ, որ նրանց ինչ-որ բան ունենամ... Ես ինչ ունեմ նրանց հետ, որ նրանց ինչ-որ բան ունենամ...

—

Հ. Յ. Դ. ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Դեկտ. 21ին SALLE GAVEAU*ի մէջ*

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ **Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ**

ՄՈՒՏՔ՝ 7.50 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերու համար դիմել այժմէն «Յառաջ»ի խմբագրութեան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՔԵՂ ԵՐԵԿՈՅԹ

Զ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀՆԳԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՍԱԼ ՏԸ ԺԷՈԿՐԱՖԻ ՄԷՋ, 184 Bld. St. Germain, Paris

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ **Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ**

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԵՒ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի

Կը խօսին Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ (Հ. Յ. Դ.)

Գ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ (Հ. Մ. Ը. Մ.)

եւ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ (Զ. Ե. Ո. Մ.)

Գեղարուեստական ճոխ բաժին հայ եւ օտար արուեստագէտուհիներով, ինչ ալ ցուցակահար Mr. WORMS, երգչուհի Mme. Jane HÉRAULT HARLÉ, ջութակահար Օր. ԱԼԻՍ ԵՐԱՄԵԱՆ: Զ. Ե. Ո. Միութեան եփրաց նուագախումբը, Լուսաբծակով ցոյց պիտի տրուին աքսորի տեսարաններ, որբերու խմբանկարներ, եւայլն:

ՄՈՒՏՔ՝ 3 ՖՐԱՆՔ

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած փարիզի Շար. շրջանի (Պանեէօ, Քաշան, Պուրկ լա-Րէն, Ռոպէնսոն եւ Մոնրուժ) ցառաջդիմասիրաց Միութեան կողմէ՝ ի նպաստ իր բացած Դպրոցին:

20 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, 3 Villa d'Orléans (voie privée hauteur du 67 Ave. d'Orléans) մէթրօ՝ Alésia.

Հայերէն երգեր եւ արտասանութիւններ դպրոցին երկսեռ 30 աշակերտներէն:

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ հաճելի անակնկալներ. ընտիր ձագպանտ, Թառիստ Աբգար կը նուագէ, մատչելի պիւֆէ:

Ով որ կը սիրէ հայ մանուկը եւ հայ լեզուն, Թող հաճի ներկայ ըլլալ,

Մուտք՝ այրերու 7.50, կանանց 5 ֆրանք

Պատրաստուեցէք Հ.Մ.Ը.Մ.ի «Խթալի»ի

ՄԱՍՆԱՃԻՒղԻՆ ԿՈՂՄԷ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

27 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն, Salle Renard*ի մէջ, 12* Rue Renard

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿՐ ՏԵՍՆԷ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

Պատմական նոր մէկ վէպը՝ (Մարիամ Մագթադինացիի կեանքէն)

Ռ Ա Պ Պ Ի

Թորիւրդանկարուած ՄԵԼՔՈՆ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆԷ

Գին՝ 15 Ֆր. Դիմել հեղինակին՝ 208bis Rue Lafayette, Paris (10)

ԿԱՂԱՆԴԻ ԳԵՂԵՑԿԱԳՈՅՆ ՆՈՒԷՐ ՄԸ

ԿԵՆՔ ԵՒ ՕՐՈՒԵԱՄ

ՏԱՐԵԳՐՔԻ Ա. ՏԱՐԻՆ 1931

Մեծադիր, պատկերազարդ եւ ճոխ բովանդակութեամբ

Խմբագրութիւն՝ Մ. եւ Մ. ՊԱՐՕԱՄԵԱՆ

Գինը՝ Ֆրանսա, Սուրիա, Պալքաններ եւ Թուրքիա 40 ֆրանք. Ամերիկա, Անգլիա, Եգիպտոս եւ Պարսկաստան 2 տոլար:

Դիմել ընդհանուր հասցէին, «Chanth». Arts et Lettres, 94 rue Lafayette, Paris (10e). *կամ* L. Kévonian*ի*, 235 Fbg. St. Martin, Paris (10e).

ՁԵՐ ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԷՆ

24 Rue Bergère PARIS (9) Tél. Prov. 05-49

"MADELEINE" ԿԸ ԾԱՆՈՒՑԱՆԷ ՔԷ,

վաճառատունը ճախուաճ ըլլալով, ստիպուած է իր ապրանքները, կանանց գգեստներ, մանթօներ, գլխարկ, lingerie, bonnetterie, եւն. մինչեւ ամսոյս վերջը ամենաչնչին գիներով վաճառել,

Առիթէն օգտուիլ փափաքողները Թող պաճպարեն,

Աշխատողներու դիւրութեան համար վաճառատունը բաց պիտի մնայ ամէն օր (նաեւ կիրակի մինչեւ 8.30):

Հասցէ՝ MADELEINE, 33 Rue des Dames, Métro Place Clichy.

ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ փոխադրուած է 51 Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e). Tél. Danton 88-65, *ՀՐԱՆՏ ՕԱՄՈՒԼԻ ԳՐԱՏՈՒՆԸ*, պ. Պալենցի բոլոր յաճախորդները այսուհետեւ պէտք է դիմեն յիշեալ հասցէին, ուր պիտի գտնեն հայերէն եւ ֆրանսերէն ամէն կարգի գրքեր:

ՀԱՄԵՂ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հաստատուած BOYERի ժամ 95 Rue du Belleville

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)

Մէթրօ՝ Beaugrenelle

Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկալատ: Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3 9: կիր. եւ տօն օրեր 10-12:

ԳԵՂՈՒՀԻ ԹԱԳԸՄՃԵԱՆ

(ԿԱԲՈՒՀԻ)

Ամէն տեսակ կահավի հագուստներ, Հասցէ՝ 11bis Rue Julien - Certain, Viroflay.

ԱԶԴ

Յառաջիկայ Յունուարի սկիզբները, Փարիզի մէջ, Տոքթ. Միհրան Կ. Քէչիշեանի խմբագրութեամբ, պիտի հրատարակուի «Առողջ կեանք» անունով բժշկա-առողջապահական ամսագիր մը, որուն՝ իրենց աշխատակցութիւնը պիտի բերեն հայ եւ օտար բժշկական գաստ լաւագոյն ուժերը: «Առողջ կեանք» երեւան պիտի գայ ընդարձակ բայց իրազործելի ծրագրով մը, նպատակ ունենալով տարածել մեր մէջ ընդհանուր առողջապահութեան սրբենքները, ուսուցանել բազմաթիւ հիւանդութիւններէ զգուշանալու միջոցները, տալ տնական բժշկութեան եւ տնական դեղարանի յատուկ ծանօթութիւնները, զբաղուիլ նաեւ գեղեցկազիտական առողջապահութեամբ որ խորապէս կը հետաքրքրէ տիկիններն ու օրիորդները, տալով այս առթիւ խնամքով պատրաստուած ուսումնասիրութիւններ, որոնց հետեւելով միշտ կարելի է երկար տարիներ անվթար պահել գիզիքական դեղեցկութիւնը եւ աւելցնել մարմնական շնորհն ու հրապարոյրը, կամ զայն ձեռք ձգել:

Ամսագիրը, պիտի ունենայ նաեւ գիտական բաժին մը դիւրահասկնալի հետաքրքրական եւ օգտակար:

Բաժանորդագրութեան պայմաններն են.

40 ֆրանք, Ֆրանսայի, Սուրիոյ, Թուրքիոյ եւ Պալքաններու համար: 2 տոլար միացեալ երկիրներու համար:

Թղթակցութիւն, յօդուած, դրամ դրկել միայն հետեւեալ հասցէին.

Dr. Mihran G. Kechichian, 6 Rue Victor-Cousin Paris (5e)

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք ժամանակէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol *մէթ. Սէն Տընի, Ռէօմիւր: Վէներական ախտեր, Ջերմաժիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, Ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան և մէզի քննութիւն, քէթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր: Դարմ. եղեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով: Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8: կիր. 9 12:*

Կ'ուզուի տնական գործերու օգնելու համար, մնայուն աղջիկ մը որ քիչ մը Ֆրանսերէն գիտնայ:

Դիմել՝ Հ. ՍԷՓԵԱՆի, 20 Passage des Petites-Écuries, Paris (10)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Ամմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէնէրհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապօռաթուռաւ Խղճամիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն: Ամէն օր 9—12, 2—
Կիրակի 9—12.

EMPIRE Մուգիք-Հոլ՝ 87 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H STEPAHN

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (Էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական փորձին մեթոտներով:

Ցիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒի ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ընդունելութեան ժամերը ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ

42 Rue Tourtille, BELLEVILLE *Մէթրօ՝* Պէլվիլ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ

Թ Ա Ր Մ Լ Ա Հ Ա Ժ Ա Ն

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՃԸՐ

ՋԱՁԱՐԱՆ Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ



ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ Ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէնէրական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը ամէն երեք գէշաբթի կ'ընդունի գշ., եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6, Քիթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19:

Քաշօղ չիւղուներ, սոխրեն օգտուեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մեծաքանակ պատրաստած է: Այս կորնիւղ եւ կամ Ա. ՔԷՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել: Վճարումի համար դիւրութիւն:

Դիմել՝ D. Dwekի, 9 Rue Provence, Paris.



THÉ YAVROU ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880ԻՆ

ՅԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՒԻԹՈՎ

ԴԵՂԻՆ ԵՒ ԿԱՊՈՑՏ ՕՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿԱՆ

ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՒԷՐՆԵՐ (surprise)

ՄԵԾԱՓԱՆԱԿ

23, Rue Sénac :-: MARSEILLE

?



?

SEVA

SEVA

LE PLUS ÉLÉGANT PHONO FAISANT MEUBLE ET PORTATIF

APPAREIL DÉPOSÉE

ՄԻԱԿ ՖՈՆՈԿՐԱՖԸ ՈՐ ԶԱՐՄԱՑՈՒՑ ԱՇԽԱՐՀԸ

PARIS SUISSE LONDRES ET SUD - AMÉRIQUE

LA MARQUE MONDIALE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
14
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930

14 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ Թիւ 1443

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻ ԽՈՀԵՐ

Գալ կիրակի, Դաշնակցութիւնը Փարիզի մէջ՝ կը տօնէ իր քառասնամեակը։ Ո՛չ թէ յոբելեանը լրացած գործին, այլ հանգրուանը նոր մեկնումներու պատրաստութեան։

Իր կեանքի միջինքին, Դաշնակցութիւնը ճամբորդն է որ, բարձունքն ի վեր պահ մը կանգ կ՛առնէ յետադարձ ակնարկի հպարտութեամբ։ Մեկնակէտը ուր հրաժեշտի առաջին ողջոյնը տուաւ ապահով ծուլութեան ու հանգստի ուրախութիւններուն, կը սկսի արդէն խառնուիլ ժամանակի մշուշին։ Կը յիշէ։ Առաջին քայլերը նեղեր էր անփորձ խանդավառութիւններու հեւքովը, նորածին հաւատքի վարանումներով։ Ու ճամբու կէսին՝ հասնելու կամքը կը շեշտէ գագաթին որ վայրկեանի ու վերելքի անակնկալներէն վեր՝ կը ցցուի խորհրդաւոր գանձարանի հմայքով ու կը կանչէ։ Պիտի քալէ։ Ոտքն ամուր է, յոյսը յորդուն, ու կամքը բնագդի պէս որ նահանջ չի ճանչնար։

Գալ կիրակի, Փարիզի մէջ, Դաշնակցութեան գլուխը պահ մը պիտի խոնարհի ու կքի յուշերու սրբութեաց ու խելայեղ խուժումէն ու նորէն պիտի բարձրանայ հպարտ ու շողապատ, անգամ մը եւս չափելու համար զոհողութեան ու տառապանքի ճամբան, որ իրն է նա՛խ, ներքին ճակատագրին իսկ պարտադրութեամբ։

Եւ ինչպէս միշտ, այդ օր ալ, ժողովուրդը որ ազատ ու ամփոփ միջավայրերու մէջ, իր գործօն համակրութեամբ կամ հակակրութեամբ, դէպքերու ընթացքը պիտի շեղէր, շոկէր, դանդաղեցնէր կամ փութացնէր, պիտի գայ ականջ տալու Դաշնակցութեան ձայնին։ Անոր հետ, ինքն ալ պիտի աւաղէ անողոք բախտի մը խաղերուն առջեւ, ամենազոհ ճիգերու ամլութիւնը ու պահ մը, դիւցազնական մեծութիւններու չունչովը թարմանալէ յետոյ, պիտի անիծէ վատութեան ոգին, որ միշտ նոյն՝ երէկ, այսօր եւ վաղն ալ, ժամնեց, կը դաւէ ու պիտի նիւթէ։ Անոր հետ դարձեալ, պահ մը կրկին պիտի մոայլի ներկայ տրտմութիւններով ու նորէն, հաւատքի կենդանութեամբ հաղորդուած, պիտի բռնկի վաղուան յոյսերով։

Ու այդ օր, ինչպէս միշտ, հակառակորդը նորէն պիտի փափաչ իր քսութիւնը, գիշերուան շշուկներու պէս անիմաստ, մուրթ ու խառնակ։ Ծնած է առտր համար։ Ատով կը կը վերջանայ իր օրական կեանքը։

Ու Դաշնակցութիւնը նորէն պիտի շարունակէ քալել յառաջդեմամբ մը, որուն ուժի աղբիւրը դարերու խորութեան մէջ է ծածկուած։

Այսօր դեռ, անոր պատմութիւնը հակառակորդն է որ կը գրէ։ իր բոլոր վատութիւններու ներշնչումովը։

Վաղը, իսկատիպ պատմաբանը երբ ուզէ Դաշնակցութեան հարազատ դէմքը գծել, նախ պէտք պիտի ունենայ անոր յղացման խորհուրդը փարատելու ու պրպտելու համար ծնուցիչ դէպքերու ներքին իմաստը, անոնց տրամաբանական կապակցութիւնը, պիտի խրի դարերու փոշեկոյտին մէջ։

Դաշնակցութեան բոլոր հակառակորդները, իրենց գոյութեան իրաւունքին ժխտումը եւ իրենց ամենէն հիմնաւոր թերացնամութեան հերքումը կը գտնեն Հայոց պատմութեան եւ անոր իմաստին մէջ։

Դաշնակցութիւնը ծնած ազատագրութեան նշանաբանին տակ, ինչ որ այսօր կը հետապնդէ առաւելագոյն ուժերու զոհաբերումով, նորութիւն չէ Հայոց պատմութեան համար։ Անկախութեան մեր ձգտումը պարզապէս՝ վերադարձի փորձ մըն է դէպի հնաւանդ իրաւունքներու վերստացումը, անշուշտ նոր ըմբռնումներու լոյսովը պայծառացած։

Ատով՝ Դաշնակցութեան առաքելութիւնը կը դառնայ ճակատագրային պարտադրութիւն նա՛խ, — ցեղը տանիլ երազին, որ անցեալի ներշնչումներով ու ներկայի թելադրութիւններով հիւսուած, կը նայի վաղուան, կը յամառի անոր յոյսերով, ժպտքի ու սրտի, զգացումի եւ գիտակցութեան անքակտելի դաշինքի մը կամքով։

Ատով՝ Դաշնակցութիւնը կը դառնայ պատմական մեծ ու անխուսափելի խաղին ընտիր գործիքը։ներշնչուն դերակատարը։ Անոր համար որ դաշնակցականութիւնը նախ խառնուածք մըն է, ինքնատիպ՝ նոյնիսկ իր բոլոր տկարութիւններուն մէջ, միջին գիծէն դուրս ու վեր,և այդ խառնուածքին մէջ, ամենէն աւելի հայ հնութեան ազդեցութիւններն են որ կը բանին։

«Մեռելներու եւ ողջերու կենակցութիւնը» փիլիսոփային յորիւրանքը չէ։ Ողջ, ուժեղ եւ խօսուն, երկրին մէջ թէ անկից դուրս, օտարութեան լայծուն ափերուն վրայ մանաւանդ, ներքին իրականութիւն մըն է դաշնակցական հոգիին եւ ուղեղին մէջ։

Ատով իսկ, Դաշնակցականին մէջ հայ զգացումը կը դառնայ կրօնք, աշխարհական ու բնական, իր յատուկ պատուէրներով ու օրէնքներով։ Ատով, ցեղին կտակը— անկախութեան երազը՝ անոր մէջ կը յամառի ուխտի հմայքով ու տիրակալութեամբ։

Եւ եթէ. չկրցաւ բոլոր ցեղը հաւաքել մեռելներու եւ լաւագոյն ողջերու երազին շուրջ, թող այդ ըլլայ իր պարտութիւնը։

Պիտի գործէ սակայն մինակ ու գիտէ թէ պիտի հասնի։ Իր գիտակցութեան մէջ՝ իր վաղուան յաղթանակը։

Մ. Ե.

ՕՐ ԸՕՐԻՆ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

ԴԱՇԼԻՃԸ ԿԱՋՄՈՒԵՑԱՒ ԱՌԱՅԺՄ...

Պ. Սթէկ որ ուրբաթ օր կէս օրին, իր քաղաքական կուսակիցներուն եւ բարեկամներուն հետ խորհրդակցելէ յետոյ, ընդուներ էր ստանձնել դահլիճին կազմութիւնը, յայտնեցաւ գործը գլուխ հանել եւ երէկ առտու նախարարական կազմը ներկայացուց հանրապետութեան նախագահին։

Նախարարական տագնապը ուրեմն, որ ցնոր տնօրինութիւն, վերջ կը գտնէ այս կերպով, կը նկատուի ամենէն դժընդակն ու կնճռոտը, վերջին երեսուն տարիներու ընթացքին։

Տագնապին արագ լուծումը գլխաւորաբար դժուարացաւ անոր համար, որ միջկուսակցական հակամարտութիւններուն վրայ կուգար բարդուիլ նաեւ Ուսթրիքի գայթակղութիւնը։

Ընկերվարականները որոնք հեռու կը մնան նախարարական մասնակցութեան հոգերէն, ամբողջ ուժով ձեռք առին Ուսթրիքի գործը, անոր տալու համար քաղաքական բնոյթ, քանի որ հաստատուեցաւ թէ գործինմէջ մատ ունէին նախկին դատական նախարարը, երկու փոխ-նախարարներ եւ քաղաքական այլ անձնաւորութիւններ։

Այս պարագան է որ ձախողեցուց Պարթուն եւ Լավալը եւ դժուարացուց Սթէկի գործը։ Նախարարական կազմին մէջ կը հանդիպինք հետեւեալ շատ ծանօթ անուններուն, վարչապետ եւ գաղութներու նախարար՝ Սթէկ, փոխ-վարչապետ եւ դատական՝ Շէրօն, ներքին՝ Ժորժ Լէյգ, արտաքին՝ Պրիան, պատերազմական՝ Պարթու, ելմտական՝ Ժէրմէն-Մարթէն, ծովային՝ Ալպէր Սարրօ, հանր. շինութիւններ՝ Տալատիէ, Ազգ. տնտեսութեան՝ Լուշէօր, օդահաւային՝ Փէնլեվէ, կրթական՝ Շօթան։

Նոր դահլիճը կը բաղկանայ 18 նախարարներէ եւ 12 փոխնախարարներէ։

Օսարականները Ֆրանսայի մէջ

Յատուկ շրջաբերականով մը, Ֆրանսայի վարչապետութիւնը նահանգապետներուն կը յիշեցնէ թէ ի՞նչ են օտարականներու պարտականութիւնները, որոնց փոխարէն, Ֆրանսայի մէջ կը վայելեն Ֆրանսացիներու հաւասար ազատութիւն։ Մասնաւորաբար կը շեշտէ լիակատար հիւրասիրութիւնը զոր կը վայելեն, ազատօրէն ճամբորդելու հնարաւորութիւնը, իրենց անհատական յարմարութիւններուն համաձայն հաստատուելու թոյլտուութիւնը, հանրապետութեան օրէնքներով երաշխաւորուած հանրային եւ ընկերային իրաւունքներու կիրարկումը՝ անոնց վրայ խստօրէն պարտք կը դնեն ենթարկուիլ կարգուկանոնին, չխառնուիլ ներքին քաղաքական կեանքին եւ իրենց անձնական կիրքերուն յագեցման ու վճճերուն կարգադրութեան համար, կոուադաշտի չվերածել երկիրը, որ զիրենք կ՛ընդունի եւ ապաստան կուտայ իրենց։

Վորոշիլով կը ճառէ

ԼՈՆՏՈՆ, 12 Դեկտ.— Ռիկայէն թերթերուն կը հեռագրեն թէ խորհրդ. պատերազմական գործավարը Վորոշիլով, խօսելով Մոսկուայի զինուորական վարժարանի ուսանողներուն, Ժրնեւի մէջ զինաթափութեանց խորհրդաժողովի ձախողութիւնը վերագրեց «մեծ պետութեանց կեղծաւորութեան», ինչ որ կը հաստատուի եղեր խորհրդային պատուիրակութեան առաջարկներուն՝ անոնց կողմէ մերժուելով։ «Խորհրդային Միութիւնը, ըսաւ, գիտէ թէ ինք անպարտելի է, եւ հետեւաբար, կրնայ հանդարտօրէն հետապնդել ճարտարարուեստացման նպատակները եւ հնգամեայ ծրագրի իրականացումը։

«Սակայն, այնքէ հեռացնելու չենք թէ աշխարհի զինապաշտները ծարաւի են աշխատաւորներու արիւնին։ Օր մը անոնք հրաւէր պիտի կարդան Խորհրդ. Միութեան, եւ այն ատեն, խորհրդ. ուժերը օդին մէջ, եւ ծովու ու ցամաքի վրայ, պէտք է պատրաստ ըլլան ոչ միայն ետ մղելու նուաճողները, այլ նաեւ զանոնք ընդմիշտ անդամատելու»։

Իր ճառէն յետոյ, Վորոշիլով զինուորական վարժարանի ուսանողներուն առաջարկին որ հարցումներ տան իրեն, եթէ ունին։ Վայրկեանի մը վարանումէ յետոյ, անոնցմէ մէկը հարցուց.

— Ցոյս կա՞յ որ մեր հացի եւ միսի օրական բաժինը աւելնայ»։

Վորոշիլով իբր իր նիւթէն եւ իրաւասութենէն դուրս, անշուշտ խոհեմութիւն համարեց մերժել պատասխան տալ նման անկապ... հարցումի մը։

Ռաւզիլ եւ իր ընկերները

Ռիկայէն «Մորնինկ Փոսթ»ի թղթակիցը կը տեղեկացնէ թէ Չեկան գաղտնօրէն Նիժնի-Նովկորոտի բանտը տարաւ ութ ճարտարագէտները, որոնք Մոսկուայի դատավարութեան ընթացքին իբր հնգամեայ ծրագրի խափանարարներ եւ արտահանման հակայեղափոխական ուժերու օժանդակութեամբ կարմիր բռնապետութեան դէմ դաւ սարքողներ դատապարտուած էին։ Կը յիշուի թէ անոնցմէ հինգը դատապարտուեր էին մահապատժի, որ գերագոյն շնորհով մը... բանտարկութեան վերածուեցաւ։

Միւս կողմէ սակայն, խորհրդային աշխատանքի գործավարութիւնը երեւան հանած է խափանարարութեան պարագաներ՝ բանուորական շրջանակներու մէջ եւ որոշած է կարգել յատուկ յանձնախումբ մը, որ քննութիւն պիտի կատարէ գործարաններուն մէջ։ Քննութիւնները պիտի կատարուին երկրին ամենէն մեծ հարիւր գործարաններուն մէջ։ Ցանցաւոր նկատուած գործաւորները՝ անտառներու մէջ տաժանակիր աշխատութեան պիտի դատապարտուին։

Արեւելեան Նահանգներու մէջ

Արեւելեան Նահանգներու ընդհ. քննիչ Իպրահիմ Թալի պէյ, որ առենէ մը ի վեր Պոլիս կը գտնուի, հետեւեալ յայտարարութիւնը բրած է։ «Արեւելեան Նահանգներու մէջ հրոսակներու մնացորդն իսկ չկայ։ Անդորրութիւնը կատարեալ, կացութիւնը բնականն է։

100 միլիոն կուտան Թուրքիոյ

Էնկիւրիէն կը գրեն թէ գերմանական զօրաւոր խմբակ մը, երէկ, Հանրօգուտ գործավարութեան 100 միլիոն ոսկիի փոխատուութիւն մը առաջարկած է։ Առաջարկուած փոխատուութեան 50 միլիոնը երկաթուղիի, 50 միլիոնն ալ հանրօգուտ շինութեանց համար պիտի ըլլան։

Առաջարկին համաձայն, հանրօգուտ գործերը կառավարութեան հակակշռին տակ եւ թուրք լանձնառուներուն միջոցով պիտի ըլլան։ Խմբակը առաջին 5 տարիներուն բնաւ դրամ չպիտի առնէ, միւս 5 տարիներուն իր դրամը պիտի վճարուի։

Հանրօգուտ գործավարութիւնը այս առաջարկը կը քննէ։

Թուրքիա, Իտալիա, Ռուսիա

Հռոմէն «Թանի Թղթակիցը կը գրէ.— Գուլկարիայէն չմեկնած Թուրք արտաքին նախարարը Թեվֆիք Րիւշտի իտալական ընթեփանի գործակալութեան ըրած է կարգ մը յայտարարութիւններ, որոնցմէ կ՛արժէ անջատել հետեւեալ հատուածը։

— Արդէն յայտարարեցի իտալական մամուլին, ըսեր է Րիւշտի, թէ Թուրքեւյոյն դաշինքը կարեւոր տեղ մը կը բռնէ մեր քաղաքականութեան մէջ եւ կարելի է զայն նկատել իբր գլխաւոր յենարան մը։ Կրնամ ձեզ յայտնել թէ յառաջիկայ գարնան Մուսթաֆա Քէմալի հետ Աթէնք պիտի երթանք վենիզելոսի փոխ-այցելութեան։ Այս բարեկամութիւնը որ կը համապատասխանէ հանրապետութեան նախագահին, ինչպէս նաեւ քաղաքական անձնաւորութեանց եւ Թուրք ժողովուրդի փափաքներուն, իր գոյութեան իրաւունքը կը գտնէ դրացիներուն հետ բարեկամութեան եւ գործակցութեան մեր քաղաքականութեան մէջ։ Այդ քաղաքականութիւնը մեզ կը պարտադրուի Թուրքիոյ աշխարհագրական դիրքով։ Այս բարեկամութիւնը մասնաւորապէս կ՛ուղղուի Գուլկարիոյ, որուն հանդէպ երկար ատենէ ի վեր լաւ զգացումներ կը տածենք եւ փոխադարձ։ Միեւնոյն ատեն կը կարծենք թէ Պալքանեան խաղաղութեան ամրապնդումը պէտք ունի ուժեղ եւ անկախ Գուլկարիոյ մը։ Գալով միւս երկիրներու հետ մեր յարաբերութեանց յայտնի է թէ Թրքական քաղաքականութիւնը ուղղուած է դէպի Հռոմ եւ Մոսկուա եւ կը կոթնի շատ ամուր հիմերու վրայ, որոնք հետզհետէ աւելի կը զարգանան, շնորհիւ այցելութիւններուս եւ յարաբերութիւններուս։ Հռոմէն, իմ երկիրս կը տանիմ Իտալիոյ արտաքին նախարարին՝ Կրանտիի էնկիւրի այցելութեան խոստումը, որ պիտի իրականանայ մօտ ատենէն։

Սպանիոյ մէջ խռովութիւն

Մադրիտի պահակազօրքը (սպանիական բերդաքաղաք) ըմբոստացած է։ Մադրիտի եւ Մատրիտի միջեւ յարաբերութիւնները խզուած են։

Զինուորական այս ըմբոստացումը քաղաքական է եւ հանրապետական բնոյթ կը կրէ, եւ մանաւանդ աւելի կարեւորութիւն կը ստանայ այն պատճառով որ ժողովուրդն ալ միացած է զինուորներուն ու զինուած։

Ըմբոստները որ գրաւած են կայարանն ու քաղաքապետարանը, յարաբերութեան բոլոր միջոցները արտաքին աշխարհի հետ խզած են։

Կառավարութիւնը որ կը յուսայ 2 օրուան մէջ խեղդել ըմբոստացումը, մադրիտի վրայ ղրկած է զօրախումբեր։

Ներքին նախարարը յայտնեց մամուլի ներկայացուցիչներուն թէ, կառավարութիւնը դիմած է միջոցներու, որոնցմով կարճ ատենուան մէջ պիտի զսպուի ըմբոստութիւնը եւ թէ, քանի կը տեւէ այս կացութիւնը, թիւրիմացութիւններու եւ անհիմն ղրոյցներու առաջքն առնելու համար, որոշած է գրաքննութիւն հաստատել։ Գրաքննութենէն պիտի անցնին ըմբոստացման եւ քաղաքական բնոյթ կրող կռիւներու վերաբերեալ լուրերը։

ՆՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ ՄԸՆ ԱԼ

Անգլ. թերթ մը կը յայտնէ թէ մօտերս Ազգերու Դաշնակցութեան հրաւէրով գումարելի ելմտական միջազգային խորհրդաժողովը, բոլորին հաւանութեան կ՛արժանանայ, նկատելով որ բոլոր պետութիւնները համաձայն են թէ համաշխարհային տնտեսական տագնապին պատճառն է միջազգային ելմտական անկայուն կացութիւնը։

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՉԸ "ԳԱՂՈՒԹԱՀԱՅ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ,,

Բ.

Համայնավար կուսակցութիւնը Ռուսիոյ Ազգային իր քաղաքականութեան մոլուցքէն գինովցած, տակաւին 1920ի սկիզբը, հաշտուած էր Հայաստանը զոհելու գաղափարին հետ։

Թուրքիան վերջնականապէս իր կողմը շահելու, եւ զայն Միջերկրական ուղղութեամբ մասնաւորաբար Անգլիոյ սպառնալիք ծառայեցնելու համար, ան (Ռուսիա) ո՛չ մրայն չէր ընդդիմացած Հայաստանի հանդէպ Թուրքիոյ մշակած ծրագիրներուն, այլ եւ իր օժանդակութիւնն էր խոստացած, Հարկ եղած պարագային։ (Էնկիւրիի 1925-1926ի դատավարութիւններու ընթացքին շահեկան մանրամասնութիւններ հրատարակուեցան այս մասին, հաստատելով առանց այդ ալ ռուս-թրքական գործակցութեան ծրագիրը)։

Ռուսական կառավարութեան խուսափողական վերաբերմունքը Հայաստանի Հանրապետութեան պատուիրակութեան բանակցութեան ընթացքին (1920ին Մոսկուայի մէջ), Պ. Լէկրանի քաշքշուքներն ու խաղերը Երեւանի մէջ — Նոյեմբերի նախօրեակին — անոնց «Միջնորդութիւն»ը Հայ-Թրքական պատերազմին եւ վերջապէս Հայաստանի ամենատգնապալի մէկ շրջանին թիկունքէն Հարուածելը, կասեցնելը չեն որ պիտի յայտնի ջրել։ Լաւ է ոչինչ գրել այս մասին, իսկ եթէ պէտք կը տեսնեն, ապա ուրիշ, Թող բարի ըլլան հրապարակել բոլոր այն որոշումները, որոնք կը վերաբերին Հայաստանի ճակատագրին, որոշումներ տրուած են մասնաւորապէս Պաքուի մէջ, Հայ Համայնավար ղեկավարներու կողմէն։

Բայց Հարկ չկայ աւելի կանգ առնելու այս կէտին վրայ, Հերքելու Համար կասեցներու քննութիւններն ու կեղծիքները։ Որովհետեւ այս մասին իրենց այսօրուան պնդումներուն, իրենք ալ չէին Հաւատար Նոյեմբեր 29էն յետոյ, իրենց իշխանութեան առաջին շրջանին։ Այլապէս ինչ իմաստ ունէին Պ. Պ. Աւիսի եւ Ա. Ցովհաննիսեանի (շնորհաւորկուած Հայաստանի Ցեղափոխական կոմիտէի կարեւոր գործիչներ) այն ապացուցուած յայտարարութիւնները թէ՝

— «Առանց քաղաքացիական կուի չի խորանայ խորհրդային իրաւակարգը Հայաստանի մէջ մենք կ'ամրանանք միայն՝ երբ Եռեւանի փողոցներու մէջ բանուորութեան գրոհին տակ արեան մէջ խեղդուի Հայ ազգայնականութիւնը։»

Խոստովանինք, որ Պ. Կասեան յամենայն դէպս ի բնէ արիւնէ խուսափող, այնքան ալ չէ ոգեւորուած այս կարգախօսքով. եւ ասոր Համար ալ ժամանակին իր իսկ ընկերներէն պատուհաս «տիրացու» տիտղոսով։ Այսպէս կամ այնպէս, ասոնք բոլորը գոյց կուտան թէ Հայաստանի խորհրդայնացումը եղած է առանց յետդարձի, այլ իրրեւ Հետեւանք Հայաստանի քաղաքական գերազանցապէս աննպաստ պայմաններուն, որոնց յառաջացման մէջ պատուոյ տեղն ունին իրենք Հայ Համայնավարները մասնաւորապէս։

Պ. Կասեանի նամակի յառաջաբանի մասին այս դիտողութիւններէն ետք, լսենք սակայն յաջորդական մասերը։

Ըն նկարագրելով Հայաստանի բանւորութեան եւ գիւղացիութիւնը զգացած խանդավառութիւնը, այս «մեծ օրուան» առթիւ, չի մոռնար աւետելու որ այս

«Ալիճով խորը ուրախութեան զգացմունքով պիտի լրծուին նաեւ միւս *խորհրդային երկրների* բանւորներն ու գիւղացիները։»

Այս տասը տարուան ընթացքին բազմաթիւ անգամներ խորհրդային դրախտով հետաքրքրուածները առիթ են ունեցած արձանագրելու նման «ուրախութեան զգացմունքները»։ Անդրկովկասեան դաշնակցային կառավարութեան եւ Երկրային կոմիտէի մէջ Խ. Հայաստանի կատարեալ «չէզոքացումը», մեր երկրի Համար կենսական նշանակութիւն ունեցող տնտեսական ծրագիրներու մերժումը եւ կամ անտարբեր վերաբերմունքը, Անդրկովկասեան Դաշնակցային Հանրապետութեան նիւթական հսկայական աղբիւրներէն Հայաստանի տրամադրուած աննշան տոկոսը, եւ վերջապէս «Մեծապետական» տրամադրութիւններու խորացումն եւ ծաւալումը «Թիֆլիսի եւ Մոսկուայի» մէջ նշաններ են այդ ուրախութեան չէ՞, Պ. կասեան։

Ճիշտ է, ոչ մրայն Դաշնակցական, այլ ոեւէ խելքը գլխին մարդ դժուար թէ կարողանայ ըմբռնել այս բոլորէն ետք իրական արժէքը այդ կարգի ուրախութիւններուն, որոնք ըստ ամենայնի կը Հաւատան թէ գոյութիւն ունին։ Այո՛, վստահ ենք թէ ձեր դրացիները գոհ են ձեր յաղթանակին, որովհետեւ առանց այդ իրողութեան իրենք չպիտի յաջողէին տեսնել Հայաստանը քաղաքականապէս անվտանգ եւ տկար եւ մանաւանդ շահագործուելու ենթակայ ի Հաշիւ իրենց սեփական երկիրներու շահերուն։

Պ. կասեանի տեսողութիւնը սուր է, ան կը տեսնէ աշխարհ[ի]ս չորս անկիւնները, խանդավառութեան մթնոլորտը ամէն կողմ մեր խեղճ ու կրակ երկրի խորհրդայնացման առթիւ։

«Նոյն զգացմունքով (ուրախութիւն) պիտի Համակուի ողջ աշխարհի բանւոր դասակարգ, *ինչպէս* նաեւ «բոլոր գաղութների եւ կիսագաղութների ժողովուրդները»։

Զարմանալի է սակայն, որ Հոս Եւրոպայի բանւորութեան ո՛չ մրայն ուրախութիւնը, այլ սոսկական Հետաքրքրութեանուհէ արտայայտութեան ականջալուր չեղանք մենք Հոս ինչպէս նաեւ Հնդկաստանի, Չինաստանի, Ափրիկէի գաղութներէն ալ ոեւէ արտակարգ շարժում, Հայաստանի խորհրդայնացման տասնամեակի առիթով։

Զգարժանանք սակայն, որովհետեւ կասեանները կը տեսնեն ու կը լսեն այն ամէնը ինչ մենք տեսնել ու լսել չենք կրնար։

Էականը սակայն այս չէ — այլ Պ. կասեանի մտային սառառնումը, ան բոլորը իրեն ուրախակից նկատելով կ'ուզէ ծանօթացնել գաղթահայ աշխատաւորութեան տրամադրութիւններուն Հարցնելով

«Իսկ դո՞ւք։

«Դուք որ արիւնախում իմպերիալիստների սարքուած եղբայրասպան պատերազմի ժամիշաունէ եւ աւերող բոցերի մէջ կորցնելով ձեր տունն ու տեղը, *ժարայի արեւելեան կողմը բազմաթիւ էին յունադաւան բոշաները։ Zapari կոչուած ցեղը — ժահմետական — ամենէն բարբարոսն էր եւ անոնցմէ կ'ընտրուէին Թուրքիոյ դահիճներն ու կախաղանի չուանը քաշողները։ Բժիշկ Պասպատի իր* Les Tchinghianes de l'Empire Ottoman *գրքին մէջ կը յիշէ թէ անդամ մը Պոլսոյ մօտերը գտնուած են երկու ժուխտարներու (հարկահաւաք) դիակներ, որոնք աչքերնէն ցիցերով ծակուած էին գետնին, զապարիներու կողմէ։ Այս վայրի գնչուհիներէն տեսնուած են այնպիսիներ, որ կամաւոր կերպով հաշմանդամած են իրենց երախաները, հանրութեան կարեկցութիւնը գրգռելու համար մուրացկանութեան ժամանակ։ Հայ բոշան թեէ առաջին ակնարկով տարբեր կ'երեւի ընդհանուր գնչու տիպէն, բայց անոնց նմանութիւններն աւելի շատ են քան տարբերութիւնները։ Մասնաւորապէս անոնց լեզուն, ինչպէս ըսինք արդէն, ըստ Ջինքի, ամէնէն անադարտ մնացածն է բաղդատմամբ միւս գնչու գաւառաբարբառներուն։*

Այր բոշան քիչ անգամ կ'երեւի քաղաքներու մէջ։ Անոր գործն է քաղաքի մօտերը զարնուած սեւ վրաններուն տակ ամբողջ օրը մաղ, խոզանակ, կողով, սակառ եւ այլն պատրաստել։ Մէկ բոշան օրական մինչեւ հինգ մաղ կրնայ հիւսել, մետաղնայ կամ մետաքսեայ թելերով եւ կամ կենդանական լարերով։ Մաղի տեսակները շատ են նայելով լարերու խըտութեան. շարժաղ, ձարժաղ եւայլն։ կը շինեն նաեւ գոյնզգոյն մաղեր եւ խոզանակներ։

Կին բոշան է որ կը զբաղի առեւտրական մասով. կը շալկէ ինչ որ կրնայ բեռցնել իր տոպրակին մէջ եւ կը պտըտի տուներ տուն. կը սակարկէ եւ միեւնոյն ժամանակ կը մուրայ այնպիսի աներեսութեամբ որ յաճախ անտանելի է. հացն առնելէ վերջ մինչեւ որ պատառ մը պանիր ալ չառնէ, տունէ դուրս չելլեր։ Ոչ մէկ ընծայ կը մերժէ, որչափ ալ որ աննշան ըլլայ եւ կը նետէ իր տուրիկին (պալուսակին) մէջ։ Ան աւելի կը նախընտրէ փոխանակել իր ապրանքներն ուտեստեղէնի կամ այլեւայլ առարկաներու հետ քան դրամով ծախել։ Երբ արդէն հաւաքած է բեռը, կը մեկնի մօտակայ գիւղը, ուր կ'ուներայ հայ գիւղացի բարեկամ մը եւ կը վստահի անոր իր բեռն, որ յաջորդ օրը այրը պիտի գայ կրելու դէպի վրան։

Նոյեմբերի սկիզբներուն կը վերջանայ աստանդական կեանքը եւ բոշան ամբողջ ընտանիքով կը փոխադրուի քաղաքի եզերքները գտնուած ժամանակաւոր թաղերու խրճիթները։ Կարնոյ «Բոշաներուն Մահլան»ը Սանասարեան վարժարանի դէմն էր, քաղաքի ամենէն օդասէտ եւ լաւ մասին վրայ։ Կիներու տուն դառնալէն վերջն է որ այրերն իրենց էշերով խմբովին կ'երթան ուռենիի ճիւղ, ձիու պոչի մազ եւ կենդանիի աղիք հաւաքելու համար եւ այնուհետեւ ամբողջ ձմեռը փակուած կը մնան խրճիթներուն մէջ։ Ամէն օր կը վառի սանթօն (օջախը) պատ պատրաստելու, կերակուր եփելու, բնակարանը տաքցնելու եւ միեւնոյն ժամանակ երեկոյին լուսաւորելու համար։ Վառարան կամ ճրագ գոյութիւն չունին։ Շաբաթը անգամ մըն ալ կը վառի թոնիրը. հաց թխելու համար։

Անոնց սիրական կերակուրներն են խաւիծն ու փիլաւը, զոր կը պատրաստեն ամէն տեսակ ընդեղէններով,— պլղուր, կորկոտ, կանտրմա, սըմբնդ (մանր պլղուր) փրթիկ (փոշի պլղուր), իսկ հանդիսաւոր օրերուն բըրինձով։ Հացը կը պատրաստուի գարիով, հաճարով եւ ցորենով։ Կերակուրները միշտ համեմուած են կծուով եւ թթուով։ Կծուն կը պատրաստեն տաք դեղով (կանաչ պղպեղ), իսկ թթուն կամ խաղողի ազոխէ եւ կամ խակ սալորէ, ինչպէս Հայերը։

Քիչ շատ բարեկեցիկները կը հագուին հայ գիւղացիի նման, վաչկատուններէն ունին լայն բաճկոն, կարճ շալվար եւ ձմեռն ալ աբա մը, առհասարակ ամէնքն ալ ահագին եւ բազմաթիւ կարկատաններով։ Շապարը հազուագիպ է եւ բոշան հինայ ալ չի գործածեր ինչպէս Քրըտուհին կամ Հայուհին։

Իրարու հանդէպ շատ բարեացակամ են եւ մարդասէր. ոչինչ կը մերժեն ազգակցի մը. անոր դուռը միշտ բաց է որեւէ կարօտ բոշայի Համար։ Օտարներու հետ շփում ունենալէ կը զգուշանայ Բոշան, որովհետեւ գիտէ թէ Թուրքը եւ Հայը հաւասարապէս կ'ատեն զինքը։ բոշային փափաքն է հայ քաւոր (կնքահայր) մը ունենալ հարսանիքի կամ կնունքի Համար։ Քաղաքացի Հայը կը կոչէ գա, չուտ, որ կը նշանակէ վաճառական, իսկ գիւղացի Հայը կըլարաւ որ կը նշանակէ երկրագործ. Թուրքը պասու (անօրէն, այլազգ) է իսկ Ռուսը սիմօրով (մեծ գլուխ)։

Յարգանք ունին դէպի կրօնաւորը եւ կը վախնան անոնց անէծքէն. անոնց քահանան միշտ Հայ է, որովհետեւ ըստ Հայուն անոնք կայէնի սեւ ունդէն ըլլալով անիծուած ժողովուրդ մըն են եւ չեն կրնար Աստուծոյ պաշտօն մատուցանել։ Սրուանձտեան գրած է թէ անոնք «Ղերմեռանդ են եկեղեցիի, եկեղեցականաց եւ եկեղեցիի օրինաց», բայց շատ հաւանական է թէ առ երեսս է անոնց Ղերմեռանդութիւնը եւ ի ցոյց մարդկան։ Միայն նոր տարին կը տօնեն եւ այդ օրն է որ կը լուացուին բացառաբար եւ կը պարպեն օդիի վերջին շիշը։ Ազգային տօն մըն ալ ունին որ կը կոչուի կակկավա, կաթսաներու տօն եւ կը զուգադիպի գարնան կամ Ջատկուան տօնին։

Ուժան փափաք չկայ. շատ քիչերը հայ դպրոց կը ղրկեն իրենց տղաքը ձմեռուան երեք չորս ամիսներուն միայն եւ հազուադէպ ուսեալներն ալ կը խորշին աւելի վերջերը վրան վերադառնալէ եւ կը մնան քաղաքը։

Երբ պսակէն վերադառնան, փեսան կը մտնէ թոնիր եւ կը յաստատի դուրս ելլելէ, մինչեւ որ նոր հարսը գայ եւ աւէ՛ աւէ եկու, եկու կանչէ, խոստանալով տան բոլոր անդամներու ներկայութեան թէ «պիտի մուրայ եւ կերակրէ»։ Այս հանդիսաւոր յանձնառութիւնը կը նկատուի երաշխիք ապագայ տիկնոջ հաւատարմութեան, հնազանդութեան եւ մանաւանդ աշխատասիրութեան։ Ընտանեկան պատիւը նուիրական է հայ բոշային համար։ Փեսացուներն առհասարակ նախանձոտ են իրենց կիներուն համար եւ մրակ կռիւները բոշաներուն մէջ կնոջ պատճառաւ տեղի կ'ունենան։

Մասնաւոր դեղեր կը պատրաստեն դաշտերու այլեւայլ ծաղիկներէն եւ իշու կաթէն եւ ամէն հիւանդութեանց Համար կը գործածեն։ Հայ գիւղացիներն ալ յաճախ անոնց դեղերուն կը դիմեն իրենց հիւանդներուն համար։ Հիւանդի վիճակին վայրկեաններուն ազգականները կը փափաքին, որ, եթէ հնարաւորութիւն կայ, հայ տէրտէրը պահպանիչ մը կարդայ կամ աւետարան մը բանար գլխուն։

Եւրոպացի գնչուներուն նման երաժիշտներ չկան հարշաններուն մէջ, եւ սա դիտելի հանգամանք է մեզ Համար։ Անոնք խաչպար մը միայն ունին, որ տիկով ու քչչէով կը պարուի, Հարկու առվորական շրջապարերուն նման։ Հայ գաւառացի կիներուն նման առանձին եւ դէմ դիմաց պարեր ալ ունին, որոնց ժամանակ առատ ճոթիկ կը զարնեն բթամատի եւ միջամատի շփմամբ։

Մ. ՏԷՐՊԻՏԻՐԵԱՆ

ՀԵՌԱԻՈՐ ՅԻՇԱՏԱԿ

ԿԸ ՅԻՇԵՍ...

Լուսայորդ ու ճեշտալի քաղցր պահերն երջանիկ,
Երբ շրթներս շրթներուդ՝ խենթ համբոյրով կ'իջնէին,
Ու կը բացուէր՝ անուրջէ ծաղիկի նման գեղեցիկ
Լուսնկան, աղբիւրին մէջ, մազերուդ մէջ տրտմագին։

Կը փշրըւէր ծովուն վրայ լուսափառ արեւն աշնան,
Ու աչքերս կ'իյնային մուխ խորն շագանակէ աչերուդ,
—Երկու պգտիկ կարապներ բաժակներու մէջ անձայն—
Կը լեցուէր լիճն ինոգիիս, գոյնով, բոյրով, ծափծափով։

Ու կը կարծես թէ կ'իջնէին ցուրտ սենեակիս որմերուն,
Գարունն էր բորբ արեւով, ծառերն ամբողջ ծաղկաւէտ,
Ու սրտիս մէջ՝ կ'ըլլար շունչդ բոց ու մրրիկ անանուն։

Կը մեռնի լոյսն ու կ'իջնէ տրտում գիշերն անպարփակ,
Իրիկնային աստղածոր լըռութեան մէջ կը բացուին
Հոգիիս, խորունկ աչերդ մուխգոյն ու մազերդ տրտմագին։

Պ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԷՆ

ՄԱՀ ՄԸ

(ՊԱՏԿԵՐ)

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻՆ

Կէս գիշեր էր։
Փոքրիկն Արտեմիս բացաւ աչքերն ու յօրանջեց, մէկուկէս Նման, որ կիսավառ տան մէջ փլատակներուն տակէն նոր դուրս եկած է։

Մայրը՝ քառասունի մօտ կլոր ու ազնուական կին մը, կը արթնուն, լուսնկային ազօտ հիւանդագին ցոլքերէն օգտուելով, գաւաթ Արտեմիսին թաթիները, հին ու բարակ ծածկոց մը տակ թաքնուած, եւ ափերուն մէջ առնելով, գորովագութ յուզուած շեշտով մը հարցուց

— Ի՞նչ ունիս, գաւակս, որ տեղդ կը դայլի, բան մը կ'ուզե՞ս։

— Ո՛չ, մամա՛... աչքերս կը մարմրին... ոտքերս կը դողդողան, մամա՛, մամա՛, բռնէ գիս... ջունիմ... կը տանի՛ն գիս, նայէ՛, նայէ՛... ըսաւ ու լռեց, սեւ մահուան քօղովը ծանրացած մոլորուն աչքերը անհունին գամելով։

Խե՛ղճ հայու կին։

Աղջկանը ձեռքերը իր ձեռքերուն մէջ բռնած անթարթ եւ ուշադիր նայեցաւ դէպի հոն՝ ուր ժամանակ էր Արտեմիս։ Նայեցաւ ընդ երկար ու ո՛չ միայն բան մը չտեսաւ, այլ անապատին մենութենէն մէջէն կարծեց լսել ահագոյժ ձայներ ու մռնչիւններ, որոնք ու կարծեց տեսնել նաեւ, ահ ու դաժան ուրուականներ, որոնք անօթի գազաններու պէս երեսներնին բացած, դիւային քրքիջներով իրենց կողմը կուգային։

Երկար մնաց այս դիրքին մէջ թաղուած՝ յոյզերու եւ յուշերու խոր ու թախծոտ աւետարանին մէջ ժաշած ու դեղնած էջերուն մէջ։

Ա՛խ, այդ յոյզերն ու կրկնակ յուշերը։

*** Արբունքի հասած՝ նոր արբունքի չէկ էր, դեղեցիկ ու գրաւիչ շատեր՝ գիւղին աղուոր մանչերէն, կ'ուզէին ունենալ զինքը ո՛չ մէկին կը հաւնէր։

Օր մը, Արտեմիսին հայրը տեսաւ, իրենց տանը ճամբուն

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ՄԱՏՅԱՆԻՆ

ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԱՐՎԵՍՏԱԳԻՏ

Ս. ՊԱՐՈՒՅՐ

Ս. Պարույր, ինչպես հայտնի է ընթերցողին, ծնվել է 1914 թ. Ալեքսանդրապոլում։ Ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի պատմության ֆակուլտետը։ Ուսանողական տարիներին հրատարակել է մի քանի պատմական ուսումնասիրություններ։ Ավարտելուց հետո աշխատել է որպես դասախոս, ապա՝ գրականագետ։ Ս. Պարույրի գրական ասպարեզ մուտքը կատարվել է 1940 թ. «Գրական թերթում» տպագրված «Ծիրանի ծառերի տակ» պատմվածքով։ Ս. Պարույրի գրական ստեղծագործությունները հրատարակվել են «Գրական թերթում», «Գրական Հայաստանում», «Սովետական գրականության» և այլ պարբերականներում։ Ս. Պարույրի առաջին գրքույկը՝ «Ծիրանի ծառերի տակ» պատմվածքների ժողովածուն, լույս է տեսել 1941 թ.։ Ս. Պարույրի գրական ստեղծագործությունները հրատարակվել են նաև ռուսերեն։

Ս. Պարույրի ստեղծագործությունները հիմնականում նվիրված են ժամանակակից թեմաներին։ Նրա պատմվածքների հերոսները ժամանակակից մարդիկ են՝ կոլտնտեսականներ, մտավորականներ, զինվորներ։ Ս. Պարույրի պատմվածքներին բնորոշ է հերոսների հոգեբանության խորը ներթափանցումը, նրանց ներաշխարհի նրբին շարժումների ճշգրիտ արտահայտումը։ Ս. Պարույրի պատմվածքներում հեղինակը հաճախ դիմում է ներքին մենախոսության, հերոսների ներքին խոսքի ձևին։ Ս. Պարույրի պատմվածքներին բնորոշ է նաև հերոսների խոսքի ճշգրիտ, բնորոշ լինելը։ Ս. Պարույրի պատմվածքներում հեղինակը հաճախ դիմում է նաև հերոսների նամակների ձևին։

Ս. Պարույրի պատմվածքներին բնորոշ է նաև բնության նկարագրությունների մեծ դերը։ Ս. Պարույրի պատմվածքներում բնությունը ոչ միայն հերոսների ներաշխարհի արտահայտման միջոց է, այլև ինքնուրույն գեղարվեստական արժեք։

Ս. Պարույրի պատմվածքներին բնորոշ է նաև հումորի առկայությունը։ Հումորը հաճախ հանդես է գալիս հերոսների խոսքի միջոցով։

Ս. Պարույրի պատմվածքներին բնորոշ է նաև հերոսների խոսքի ճշգրիտ, բնորոշ լինելը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ՆՈՐ ՀԱՎԱՔԱԽՄԲԱԿԱԶՄԸ

Հայկական հանրապետական թատրոնի նոր հավաքախմբակազմը կատարվել է թատրոնի գեղարվեստական խորհրդի որոշմամբ։ Նոր հավաքախմբակազմի մեջ են մտել թատրոնի լավագույն դերասանները, ինչպես նաև երիտասարդ դերասաններ, որոնք ավարտել են թատերական ուսումնարանը։

Նոր հավաքախմբակազմի մեջ մտնում են՝ Ա. Ալազանյան, Ա. Ասատրյան, Ա. Ավետիսյան, Ա. Ազատյան, Ա. Ալեքսանյան, Ա. Ալեքսանյան, Ա. Ալեքսան

CINÉMA ALMA-PALACE (MAGIC-CITY)

RUE DE L'UNIVERSITÉ (ANGLE AVE. BOSQUET) MÉTRO: ALMA ET ECOLE MILITAIRE

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 26ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1 ԱՄԷՆ ՕՐ

SOIRÉE եւ MATINÉE, ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ

"ԵՐԳՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ" ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ԱՌՆՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ Ն. ԿՈՐԿԱՆԵԱՆԻ, ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՏԻԿ. ՔՆԱՐԻԿԻ ԵՒ ՊՐ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

ԳԻՆԵՐԸ՝ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ 5 — 12,50 ՖՐԱՆՔ, ՅԵՐԵԿՆԵՐԸ 4 — 10,50 ՖՐԱՆՔ

ԿԸ ՍԿՍԻ ՍԻՆԷՄԱՑԻ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԺԱՄԵՐՈՒՆ

Հ. Ց. Դ. ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Դեկտ. 21ին SALLE GAVEAU*ի ՄԷՋ*

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ **Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ**

ՄՈՒՏՔ՝ 7.50 ՖՐԱՆՔ

Տոմսերու համար դիմել այժմէն «Ցառաջ»ի խմբագրութեան

ՄԱՆՕՔ ԲԺԻՇԿ ՏՕՔԹ. Կ. ԽԱՆՃԵԱՆ

Թելէֆօն Gut. 03—81: Հաստատուած է՝ 21 Rue Pronchet, Paris (8), Ա. յարկ, աջ կողմի դուռը, ուր իր հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր ցերեկէ վերջ ժամը 3էն 6 (բացի կիրակիէ) եւ ժամադրութեամբ.

ԼԱՒ ՊԱՏԵՂՈՒԹԻՒՆ

Վարձու է թրոքատէրօի Թատրոնին մէջ խանութ մը, որ ունի փորձի սենեակ եւ աշխատանոց, պայլ 4 տարի, րըփրիզ 15.000ֆր., տարեկան վարձք՝4000, Դիմել՝ մինչեւ դեկտ. 25 Մուրատեանի, 3 Rue Sommerard. Paris (5).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, էլեմամիզ.) եւ վարիսի. Մասն. լապօռատորեան: Ախտաճանաչում եւ արագ խորհրդակցութիւն. ամէն օր 9—12, 2—5 կիրակի 9—12.

BRASSERIE HAROLA

3 Rue la Vieuville
Place des Abbesses
Métro: Abbesses, Tél. Marc. 39-88

ՎԱՐՁՈՒ ՍՐԱՀՆԵՐ

Պարահանդէսի, հացկերոյթի, երեկոյթներու եւայլնի համար, Մասնաւոր գին Հայերու

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
ՄԷԹՐՕ՝ Beaugrenelle

Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ: Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3-9: կիր. եւ տօն օրեր 10-12:

EMPIRE Միւգիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

Docteur ès-sciences occultes
Գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ



կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու: Ամէն օր (կիր.ն ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի Շբ.էն: 62 RUE DE LA ROCHEFOUCAULD բակին խորը, Բ. յարկ, աջ կողմ. MÉTROPIGALLE.

ՀԻԻԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք ժանապէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Մէն Տընի, Ռէօմիւր: Վէներական ախտեր, Լերմամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան և մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր: Դարմ. ելեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով: Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8: կիր. 9 12:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPAHN

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՑՐ

8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)

Հեռաձայն, PROVENCE: *20—37*

Կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւնները

կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7 եւ ժամադրութեամբ: կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—12:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ!

Ս. ԳԱԼԹԱՔՃԵԱՆԻ

Նոր հասցէն է՝ 14bis Rue St. Georges, Paris

Ուր պիտի գտնէք նորագոյն զուտ անգլիական կերպասներու ձոխ մթերք, արանց հագուստի, ինչպէս նաեւ մասնաւոր drap կանանց վերարկուի համար:

Գիներր բացարձակօրէն անմրցելի! մէթրօ' de Pelletier

ԴԵՐՁԱԿ

Ս. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ՁԵՐ ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԷՆ

24 Rue Bergère PARIS (9) Tél. Prov. 05-49

Կ'ուզէք ճաշակել սրեւելեան անուշեղէններու ամենաճաշակեղը՝ պատրաստուած մասնագէտ

ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

փնտռեցէք ամէն տեղ միմիայն MELKON վաճառանիշով *լոքում, փաքլաւան, հէլվան, գաուրիֆը* եւ իզմիրի համբաւաւոր *բիւշմանի հէլվան* եւայլն:

O. OHANESSIAN

25 Rue Vilin. PARIS (20) Tél. Ménil. 69—15

Կ'ուզէ՞ք օգտուիլ քացառիկ զեղչէ մը

եւ հագուիլ ըստ ձեր ճաշակին խնամուած հագուստներ դիմեցէք կանանց, եւ արանց դելնակ

ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆԻ

Նոր հասցէն

65 Bld. Sebastopol PARIS (1er) Tél. Central 99-31

Ձեր հաւանած գինով տրուած ԱՊՍՊՐԱՆՔԷՆ ՎԵՐՋ՝ Յոյց տուէք այս կտրոնը, պիտի ունենաք հարիւրին 10 զեղչ

"MADELEINE" ԿԸ ՄԱՆՈՒՑԱՆԷ ԹԷ,

վաճառատունը ծախուած ըլլալով, ստիպուած է իր ապրանքները, կանանց գգեստներ, մանթօները, գլխարկ, lingerie, bonnetterie, եւն. մինչեւ ամսոյս վերջը ամենաչնչին գիներով վաճառել,

Առիթէն օգտուիլ փափաքողները թող աճապարեն,

Աշխատողներու դիւրութեան համար վաճառատունը բաց պիտի մնայ ամէն օր նաեւ կիրակի մինչեւ 8.30:

Հասցէ՝ MADELEINE, 33 Rue des Dames, Métro Place Clichy.

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ Տնօրէն՝ **Տ Օ Ք Թ. Գ Ր Գ Ո Յ Ե Ա Ն**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ. Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6, Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3, Ատամնաբոյժը ամէն օր ժամը 9էն 19,

ԶՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ, ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ցոյց կը տրուին մեր գրասենեակին կողմէ՝

1.— փարիզի շրջակաները ամէն ուղղութեամբ ջողաքաժիններ գնելու,

2.— Ամսավճարով տուսշինելու ամբողջութեամբ կամ մասամբ վճարուած ջողամասերու վրայ:

3.— Վիլլաներ, տուներ եւ բնակարաններ գնելու եւ վաճառելու,

4.— ցուներու եւ ամէն տեսակ fonds de commerceներու վրայ գրաւականով փոխառութիւն ստանալու:

5.— Ամէն տեսակ ապահովագրութեանց մասին դիմեցէք

ՏԱՐԱՍՈՎ ՏԷՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Գրասենեակը, 18 Rue Chaussé d'Antin, Métro Opéra եւ Chaussé d'Aantin, ամէն օր ժամը *10—12* առաւօտները եւ *4—7* կէսօրէ վերջ, կիրակի եւ տօն օրեր ժամը *10—1*: Հեռախօս Provence *87—32 եւ 82—48*:

ՏՕՔԹ. Ա Ս Լ Ա Ն

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.
Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ *Ազիքի* հիւանդութիւնները ցատուկ յարկաբաժին *վէներական* եւ *մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *ոսկրի*, ջղային, արեան հիւանդութիւններ եւ ցօղացաւ: ինչպէս նաեւ Assurances Socialesի հիւանդներ:

կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր:

CORDONNERIE « AKAP »

Maison A. KAPIKIAN
17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39.88

ՄԷԹՐՕ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՄԻՈՆ

Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի: Մասնագիտութիւն *Ռէյմը Շինի*, Հեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ, ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ:

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

Քաշօղ շիւողներ, առիթեն օգտուեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գիներէ մեծաքանակ ապրանք է: Այս կտրոնով եւ կամ Ա. ՔԻՊԱՊՃԵԱՆԻ անունով դիմողները 30 ֆրանկ ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել՝ վճարումի հատար դիւրութիւն:

Դիմել՝ D. Dwekի, 9 Rue Provence, Paris.

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՍ

Ստացած եմ մեծ քանակութեամբ զանազան տեսակի սուրճեր

ֆաֆէ Մատակասքար Ա.	տեսակ	12.75, Բ.Գ. տեսակ	աւելիաժան
» Սանթոս Good Ա.	»	14.25 » » » »	
» Santos supérieur	»	18 » » » »	
» » Domincul		20	
» » Caracoli		22	
ֆաֆէ Mocca Hodeldan		24	իսկականը եւ ոչ Թէ կեղծ
» Godlup		25	
» Ceylan		28	
» Margajid		31	

Կը յայտարարեմ յաճախորդներուս Թէ սուրճի գիները կը տարբերին համաձայն իրենց տեսակին: Զգուշացէ՛ք ամանսուրճերէն: Այցելեցէք մեր գործատեղին գաղափար կազմելու համար սուրճի տեսակներու մասին:

ՀԱՍՑԷ՝ **" CAFÉ SULTAN "**
TOROSSIAN
92 Rue d'Angoulème Métro: Couronnes, Tél. Ménil. 56—06

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ

Columbia

(En exclusivité)

Լ. ՆՇԱՆԵԱՆ

56 RUE PIAT, PARIS (20e), METRO: BELLEVILLE

ՕՐ. ՋԵՓԻՒՌ ԱՊԷԼԻ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՉԵԱՆԻ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐԸ

Պահանջեցէք մասնաւոր քաՀալոկը

Թիւ 1	Ֆավրոս	ՕՐ. ՋԵՓԻՒՌ ԱՊԷԼ	
	Ֆուլ - Ֆուլ	»	»
3	Հօ՛յ Նազան իմ	»	»
	Հայրենի գարսուն	»	»
4	Հայ դրօշին	»	»
	Աւազակի սէրը	»	»
5	կիւլի ձան	»	»
	Նոր տարի	»	»
6	Հայրենիք	ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՊԻԵԱՆ	
	Տիճեռնակ	»	»
7	Գարուն	ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՉԵԱՆ	
	ֆէմէրս չողեր	»	»
10	Տալվորիկ	»	»
	Իմ չինարի եարը	»	»
11	ֆէլէը - Զոյէր	»	»
	կուժն արա ելայ սարը	»	»

Ձեր մեքենան գնելէ առաջ այցելեցէք մեր վաճառատունը:

ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՌԻԿ

"MADELEINE" ԿԸ ՄԱՆՈՒՑԱՆԷ ԹԷ,

վաճառատունը ծախուած ըլլալով, ստիպուած է իր ապրանքները, կանանց գգեստներ, մանթօները, գլխարկ, lingerie, bonnetterie, եւն. մինչեւ ամսոյս վերջը ամենաչնչին գիներով վաճառել,

Առիթէն օգտուիլ փափաքողները թող աճապարեն,

Աշխատողներու դիւրութեան համար վաճառատունը բաց պիտի մնայ ամէն օր նաեւ կիրակի մինչեւ 8.30:

Հասցէ՝ MADELEINE, 33 Rue des Dames, Métro Place Clichy.

SEULE AGANCE EXCLUSIVE EN FRANCE



ՀԱՅԵՐԻՆ
ՅՈՒՆԱՐԷՆ
ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ



20 ՖՐ. — Columbia — REGISTERED TRADE MARK — 20 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

Մեր փլաքներու ճոխ մթերանոցին մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն վաճառանիշ ձայնասփիւռներ,— DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.: Գիները՝ *120, 180, 300, 450, 525, 750, 800, 1000* եւ մինչեւ *2,800* ֆր. Նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով, Բաց է ամէն օր:

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	»
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
16
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930
16 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1444

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԱՄԲՈՅՐ ՄԸ ԵՒ ԻՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Փոքր ազգ ենք եւ մեր սրտերուն ամենէն լուսաւոր անկիւններուն մէջ գիտենք տեղաւորել ու լուռ հպարտութեամբ, պակասաւոր պարտեալի վեհութեամբ կրել ամենէն մեծ ու խորացաւերը: Ցաւեր՝ որոնց վհատեցնող թելադրութիւններն ու ազդեցութիւնները, թերեւս, այսօրուան հզօրները, բազմամիլիոն ամիսով ու ազատ ժողովուրդները պիտի փշրէին, քայքայէին, ու յանձնէին ուրացումներու եւ դրժումներու, նուիրական ու նաւանդ ըմբռնումներու դէմ յոռեգոյն ըմբոստացման:

Ու, օտարութեան այս ափերուն վրայ, որոնց, երախտագիտութեամբ, դառնութեամբ ու հեգնանքով, կուտանք «հիւրընկալ» տիտղոսը, առիթը չէ որ կը պակսի անոնց վերարծարծման:

Մէկն ազգ, իր ցաւն ունի անշուշտ, քաղաքակրթութեան քաներորդ դարուն այս փոխանցման բաւիղին մէջ: Բայց ո՛չ մէկ ազգ կը ճանչնայ ցաւը որ Հայունն է, պարզ՝ պահանջի մը բնազդական նախնականութեամբ եւ իրաւունքի մը սկզբնական տարրականութեամբ,—Հայ ապրելու իրաւունքը, գոյութեան ու տեւականութեան երաշխիքներով ու ցաւը՝ որ եղիի յորդառատ աղբիւրի պէս կը բխի զրկանքէն:

Զափահաս Որբերու հնգամեակը որ տօնուեցաւ շաբաթ Փրիկուն, Փարիզի մէջ, ծառայեց անգամ մը եւս բանալու եւ ըղձրելու վէրքը՝ ներկաներու սրտին մէջ, սակայն, հոն կաթեցնելու համար սփոփանքի մը հեղուկը, բուժումի յոյսերով:

Իրօք, խորթ ու մռայլ այս հորիզոններուն տակ, հայրենական երազներով տառապող զանկերուն համար, ի՜նչ աւելի մեծ մխիթարութիւն, յոյսի ու կորովի ի՜նչ ամուր ու իրական ներշնչարան, քան տեսնել նորահաս փաղանգ մը կուռ, խանդավառ ու յանդուգն, որ աքսորի ճամբաներուն ու ջարդի սպասներուն վրայ՝ մարզուելէ յետոյ դառնութեան ու տառապանքի դարբնոցներու մէջ, Հայու յամառ ու ըմբոստ հոգի մը կը ցցէ օտարութեան բոլոր դիւթանքներուն, դիւրին վայելքներուն եւ ինքնամատոյց զեղխութիւններու յորձանքին դէմ:

Ու այդ հոգին՝ իրաւատէր միակ միջնորդը մեր մեռելէտուն ու վերապրողներուն, շաբաթ իրիկուն, հրապարակաւ՝ մուրհակ մը ստորագրեց ի հաշիւ Հայոց գալիք պատմութեան, որ Հայու հարազատ ձեռքերով արձանագրուելու համար, այլեւս չի գոհանար խոստումներու եւ դիւրին երդումներու շռայլութեամբ, այլ կը պահանջէ ու կը պարտադրէ աւելի կորով, աւելի զոհողութիւն, մտածուած, գիտակից խենթութիւններու յանդգնութեամբ:

Մենք չենք մոռնար երբեւիցէ հպարտ ու անվարան խոստովանութիւնը, զոր Զափահաս Որբերը կատարեցին հայրենասիրուկ բազմութեան առջեւ, թէ ունին որբութեան պատճառին խոր գիտակցութիւնը ու զայն իր վերջին հետեւանքին տանելու կամքը:

Հետաքրքրութեամբ, պարծանքով ու հոգեկցորդ եղբօր գլուխկցութեամբ, լսեցինք Միութեան տեղեկագիրը որ աւելի՛ի, յանդուգն յայտարարութիւն մըն էր խորապէս մտածուած ու ներշնչուն, քաղաքական ու հայկական:

Ըմբոստացանք իրենց հետ՝ իրենց դառնութիւններով, ոգեւորուեցանք իրենց յոյսերով ու հպարտացանք ծնողագուրկ ու անզաւակ երիտասարդներու իրենց խանդավառութիւններով: Բայց ինչ որ հո՛ն, օտար սրահին օդը հայացուց, ու մեզ բոլորս ապրեցուց հայ հոգի պատրանքը, հարազատ, ազատ ու ինքնօրէն՝ Որբին սրտաբուխ խոստումն էր, ակամայ պոռթկումի բնազդականութեամբ, հաւատքի թելադրականութեամբ ծծուն, — չծուլանալ երազանքի բանաստեղծական հնչառնքով ու ցեղին դարաւոր երազը՝ իբր առողջ հունտի ծլարձակումի, ինամքի, անդադար՝մշտարթնուն պահակներու պէս ուխտի յամառութեամբ ու ցմահ յանձնառութեան հոգածութեամբ:

Ու որբերը թող չմոռնան յուզումը որ բռնեց սրահը՝ երբ հայ ըմբոստ ոգիին բանաստեղծը Ահարոնեան եւ իրենց ներկայացուցիչը Նարդունի, գիրկ գիրկի՝ սերունդներու համբոյրը կը փոխանակէին: Կենդանի պատկե՞ր: Ո՛չ: Կեանքի հրաշք, խորհրդաւոր, վեհաշուք ու պերճիմաստ: Գերագրգիռ յուզման ու խանդավառ, կատաղի ծափերու այդ պահուն, ըմբռնեցի՞ն թէ նոյն վշոտ ու դաժան ճամբուն վրայ՝ իրենք՝կրտսերները ձեռք կուտային անդրանիկին, ու կը հաղորդուէին պարտուած մեծութիւններու, մեծագոյն յանդգնութիւններու նշխարներովը:

Զգացի՞ն թէ համբոյրի մը ուժով կը խորտակէին սերունդէ սերունդ բաժանումներու պատնէշը ու որբութեան իրենց յատկանիշները կէսառկէս կը բաշխէին անոնց հետ որ իրենց տրտում հայրերով ու թախծոտ մայրերով՝ իններ են օտարութեան այս ափերը՝ քաւելու հայ անունին մեղքը ու ետ տարութեան այս ափերը՝ քաւելու հայ անունին մեղքը ու ետ դարձնելու հայկական հպարտութեան լաւագոյն օրերը, վերարծարծումը հայ ատրուշանի բոցերուն, որուն իրաւատէր պահակները կը մնան նա՛խ որբերը բոլորէն առաջ:

Վերջացնենք՝ մեր կարգին կրկնելով.— «Ժողովուրդը մեկնեցաւ գոհ տպաւորութեամբ»:

Իրօք: Այդ տպաւորութիւնը՝ անգիր մուրհակի պէս, նման հնաւանդ ու անմեռ ուխտի մը պահանջներուն, կ'արժէ որ կրկնուի ամէն անգամ որ Որբը հանդիպի Հայուն:

Մինչեւ լիակատար հատուցանէ իր «ճիտին պարտքը»...:

Մ. Ե.

ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԱԴՐԲԷՋԱՆԻ ՄԷՋ

Պերլինի «Ֆօսիշէ Ցայթունկ» Թերթը «Վատօդարանը Անդրկովկասի մէջ» խորագրով յօդուած մը կը հրատարակէ Թիֆլիզի իր մասնաւոր Թղթակցէն, ընդգծելէ ետք խորհրդային կառավարութեան կողմէ ստեղծուած դժուարութիւնները, ազգային կեդրոններու (Հայաստան, Վրաստան եւ Ազրպէյճան) գոյութեամբը, Թղթակիցը կ'ըսէ Թէ բաւական է փոքրիկ կայծ մը՝ պատերազմական այս Թաքուն վիճակը իսկական յեղափոխու, Թեան փոխակերպելու համար, Կրկին անգամ ըմբոստութեան շրջան մը սկսած է, զոր Մոսկուայի կառավարութիւնը խիստ ճարտարօրէն պահած է, Թիֆլիզի մէջ այն տպաւորութիւնը կայ Թէ պաշարման մնայուն վիճակ մը կը տիրէ, տեսնելով զրահապատ կառախումբերը, որոնք կայարաններուն մէջ կը մտնեն: Բայց վանաւանդ Հայաստանի մէջ է որ արիւնը ֆոսած է: Ակդարեւ, վիրաւորներով լեցուն երեք կառախումբեր անցած են միմիայն Թիֆլիզի մէջէն,

Միւս կողմէ, վրացի գիւղացիները ըմբոստացած են կոլխոզներու դէմ եւ կռիւները նուազ արիւնալից չեն եղած,

Թղթակիցը կը նկարագրէ այն անգթութիւնը, որով իշխանութիւնները գնդացիրի բռնած են կիներն ու մանուկները: Հետաքրքրական դէպքը այն է, որ երկրին ընթացիկ դրամն է տուլարը եւ ոչ բուպլին, որ իր եօթներորդ արժէքին ինկած է,

Երջանի ընդհանուր իրամանատարը Ռուս մըն է, բայց ամբողջ ագգաբնակչութիւնը խորապէս ֆակառակ է գրաւող ուժերուն: Նոյնիսկ գործարաններու գործաւորական շրջանակներուն մէջ մարդոց 70 առ հարիւրը հակաբոլշեւիկ է,

ԱԴՐԲԷՋԱՆԻ ՄԷՋ

Կարսէն Պոլսոյ ճամբով կը հաղորդեն Թէ, պաշարման վիճակ յայտարարուած է կովկասի սովիէԹական հանրապետուԹեան մէջ, Լեռնականներու նոր եւ կարեւոր ըմբոստութեան մը հետեւանքով:

Ըմբոստներու զօրաւոր խմբակ մը, իրամանատարութեամբ մուսաւաԹական ՌիւսԹէլ Ռամազան օղլուի, մեծապէս վճռական յաղԹանակ մը տարած է կէֆէուի ջոկատներուն վրայ, որոնք իր դէմ կուգային ձիպրայիլի շրջանը, Ադրբէջանի մէջ:

Կարմիրները, 8 ժամ տեւող պատերազմէ մը ետք, անկարգօրէն քաշուած են, տեղին վրայ ձգելով 600 մեռեալ եւ մեծաքանակ ռազմամԹերք:

Միեւնոյն ատեն, Ադրբէջանի կէֆէուի պետը՝ Ալիէֆ, սպանուած է իր քննական առաջին պտոյտին ատեն:

ՄԵՌ ՉԵԼՇՈՒՄ ՄԸ

Աթէնքի ազգային դրամատան պետական փոխառութեանց պարտաթուղթերու սպասարկութեան մէջ երեւան հանուեցաւ հսկայ զէղծում մը, որ 60 միլիոն տրախմիէն աւելի է:

Զեղծումին մէջ մատ ունին դրամատան բարձրաստիճան պաշտօնատարները: Ընդհ. տնօրէնն Պ. Տրօսոփուլոս խիստ քննութեան ձեռնարկած է, բոլոր պատասխանատուութիւնները երեւան հանելու համար:

Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց դրամատան պաշտօնեաներէն Փանաեօթոփուլոսը, որ յիշեալ սպասարկութեան տնօրէնն էր:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ֆրանսայի նոր դահլիճին շուրջ

Ծերակուտական Պ. Սթէկի վարչապետութեամբ կազմուած նոր դահլիճը գործի ձեռնարկեց երէկ, շաբաթ օր ներկայանալէ յետոյ հանրապետութեան նախագահին: Նախարարներն ու փոխ-նախարարները նշանակող նախագահական հրովարտակը լոյս տեսաւ կիրակի օր, ֆրանսական պաշտօնաթերթին մէջ:

Դահլիճը խորհրդարանին պիտի ներկայանայ այս հինգշաբթի օր: Գործունէութեան հիմնական ուղեգիծ ընդունած է «ծառայել անաչառ արդարութեամբ՝ կրքերու խաղաղեցման, խաղաղութիւնը պահպանել՝ երկրին ապահովութեան երաշխիքով, ելեւմուտքի հաւասարակշռութիւն՝ պահել, եւ երկրին տնտեսական զարգացումը հետապնդել, ընկերային յառաջդիմութեամբ»: Խորհրդարանի առաջին նիստէն իսկ՝ պիտի պահանջէ որ ելեւմուտքի վիճաբանութիւններուն տրուի նախընտրութիւնը:

Ծերակոյտը, որ տապալեր էր Թարտիէօյի դահլիճը եւ բացեր էր նախարարական տագնապը, գոհունակութեամբ լսեց Սթէկի յայտարարութիւնը: Միայն մէկ քանի ձախ հանրապետականներ եւ արմատականներ կը ցաւին որ նախարարական կազմին մէջ աւելի լայն տեղ տրուած է չափաւոր տարրերու:

Իսկ Խորհրդարանին մէջ, մինոլորտը բոլորովին տարբեր է: Մեծամասնութիւնը որ 1928էն ի վեր նեցուկ հանդիսացեր էր Փուանքառէի, Պրիանի եւ Թարտիէօյի դահլիճներուն, դէմ է ներկայ նախարարութեան:

Զախ հանրապետականները որոնց կը պատկանի նախկին վարչապետը Թարտիէօ, ժողով մը գումարելով, քուէարկեցին հետեւեալ բանաձեւը.—«Թէ խմբակցութեան անդամներէն մէկ քանիին դահլիճին մէջ ներկայութիւնը՝ որեւէ կերպով երկդիմութեան մէջ չի կրնար դնել խմբակցութեան քաղաքական վերաբերմունքը»: Այս խմբակցութենէն նոր դահլիճին մէջ կան 4 անդամներ:

Խորհրդարանական ուրիշ խմբակ մը եւս, որուն մէջ են նախկին դահլիճէն Մաժինօ, եւ ժան Ֆապրի, դէմ արտայայտուած է ներկայ դահլիճին, ինչպէս նաեւ հանրապետականռամկավար խմբակը, որուն դէմ այնքան ուժգնօրէն կռուեցան արմատական-ընկերվարականները, ձախողեցնելով յաջորդաբար Պարթուն եւ Լավալը: Այս վերջինները գոհ են որ նախարարական տագնապը վերջ կը գտնէ այս կերպով:

Իսկ ընկերվարականները կը յայտնեն Թէ իրենք ձեռնպահ պիտի մնան, եթէ որեւէ վտանգ չսպառնայ ներկայ դահլիճին: Հակառակ պարագային, իրենց քուէները պիտի կեդրոնացնեն ի նպաստ անոր:

Սթէկի դահլիճը կը բաղկանայ 18 նախարարներէ եւ 12 փոխ-նախարարներէ, ինչպէս զրեր էինք:

Փոխ-նախարարներէն երկու հոգի որոնք կը պատկանին Թարտիէօյի խմբակին, հրաժարեցան, ենթարկուելով իրենց կուսակիցներու որոշման:

Փիւռեր կը շարունակեն գործել

Ուրքայէն կը հաղորդեն Թէ հակառակ ձեռք առնուած այնքան միջոցներուն, հարաւային սահմանին վրայ դէպքերը անպակաս են: «Սուրիոյ մէջ կազմուած աւազակախումբերը առիթը գտնելնուն պէս մեր հողը կը մտնեն ու կողոպուտ կը կատարեն:»

Հարաւէն եկած վեց աւազակներ Ուրքայի եւ Պիրէճիկի միջեւ ու Պիրէճիկէն 10 քիլոմեթր հեռու, հինգ ինքնաշարժեր վրայ կրակ բացած ու զանոնք կեցնելով մէջը գտնուողները կողոպտած են: Ինքնաշարժներէն երեքը քամիօն, միւսները մարդատար էին: Աւազակները ճամբորդները կողոպտելէ վերջ, մահուան սպառնալիք կ'ընեն շարժավարներուն եւ ինքնաշարժերը նստելով մինչեւ սահմանագլուխը կ'երթան, եւ շարժավարներուն ոտքի պարզեւ տալէ վերջ կը ձգեն ու կը հեռանան:

Կողոպուտի երկրորդ դէպք մըն ալ եղած է Տիարպէքիրի եւ Սէվէրէկի միջեւ: Աւազակները երկու ինքնաշարժ կողոպտած են այս վայրին մէջ: Երկու օր առաջ, մէկ ժամ տեւող ընդհարում մը եղած է մաքսանենգներու եւ դէտերու միջեւ, ու վեց պարկ ծխախոտ գրաւուած է:»

Պոլսոյ մեծ հրդեհը

Պոլսոյ արուարձաններէն Պէշիկթաշի մէջ, մեծ հրդեհ մը ծագած է: Թաղը մեծ մասամբ փայտեղէն բնակարաններէ բաղկացած ըլլալով, դժուար եղած է հրդեհը սահմանափակել: Ցարդ աւելի քան 400 տուներ այրած են:

Հրդեհին զոհ գացած են նաեւ բազմաթիւ անձեր: Տակաւին կարելի չէ եղած զոհերու ճիշդ թիւը ստուգել:

Փոփոխութիւն Թուրք դահլիճին մէջ

ՊՈԼԻՍ, 14 դեկտ.— Հանրապետութեան նախագահին, Մուսթաֆա Քէմալի նախագահութեամբ կարեւոր խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ երէկ Տոլմա-Պաղչէի պալատին մէջ: Այս խորհրդակցութեան կը մասնակցէին Ըսմէթ փաշա Լ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅՈՒ ՄԸ ՈՃԻՐԸ

ԿԸ ՍՊԱՆՆԷ ԿԻՆ ՄԸ ԿԸ ՎԻՐԱՒՈՐԷ 2 ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ

Լիոնի մէջ Հայու մը գործած ոճրին մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն

ՆԱՄԱԿ ՄԸ ԿՈՎԿԱՍԷՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆՔԸ ԻՐ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԻ ՄԷՋ ԱՊՐՈՂ ԱԶԴԱԲՆԱԿԶՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՊ

Նոյնութեամբ գրի կ'առնեմ կովկասից նոր ստացած մէկ նամակի ներեւեալ մանրամասնութիւնները, մինակ ուղղագրութիւնը փոխելով:

ՍԱՐՈՑ

Ծարգելի եղբայրներ եւ քոյրե՛ր,

Անշուշտ օտար հորիզոնների տակ դուք հայրենիքի կարօտն էք քաշում, առանց իմանալու թէ այդ հայրենիքում ապրող ժողովուրդը ինչ օրեր է ապրում շնորհիւ խորհրդային իշխանութեան կարգերի:

Հայ ժողովուրդը գլխատուած հօտի կը նմանի, բոլշեւիկները ինչպէս ուզում են այնպէս էլ քշում են նրան: Ամենից առաջ պիտի ասեմ, որ վերջերս մեր կողմերից բաւականին մարդիկ են անցնում ձեր շրջանները, շատ զգոյշ պիտի լինէք, նրանց մէջ կան գայլեր, որոնք ոչխարի մորթ են հագած եւ Ձէկայի ագենտներ են, պէտք չէ նման սրիկաներին ընդունել եւ հաւատալ, նրանք վարակիչ ախտ են, կարող են այդտեղ էլ մի փոքր մարդկանց խաբել, ձիշդ այնպէս, ինչպէս որ մեր ժողովուրդը խաբուեց բոլշեւիկների խոստումներից եւ իր անկախութիւնը ձեռքից բաց թողեց Այժմ խորհրդային իշխանութիւնը դասաբ դարձած. աչքին լաւ երեւացող մարդկանց մէկ-մէկ գընդակահարում է, իսկ միւս կողմից էլ մեր ամբողջ ունեցուածքն է թալանել:

Մեր ցորենը, իւղը, պանիրը մեր ձեռքերիցը խլել է.մասնաւոր առեւտուրը արգիլել է: Այս րոպէին ոչ գիւղացին եւ ոչ էլ քաղաքացին չեն կարողանում իրենց քրտինքով աշխատած բերքը ծախել կամ փոխանակել հարեւանի հետ. հիւանդը հոգի է տալիս մէկ բաժակ կաթի համար. երախաները մահանում են, բայց կոպերատիւները չկայ են պատասխանում. ու խեղճ հիւանդի տէրը ինքն իրեն անիծում է խորհրդային կարգերը, որ թոյլ չեն տալիս մէկ կով, կամ մէկ հաւ պահելու, որպէս զի հիւանդին ուժգնկեր երեխային օգնութեան հասնին: Երեք ամսից աւելի է մսի երես չենք տեսել. հագուստեղէնի, ոտնամանի անունները մոռացել ենք, ոտնաբոբիկ ու տկլոր ենք: Երբ մէկը համարձակւում է այս ուղղութեամբ խօսիլ, իսկոյն ձերբակալում ու աքսորում են. իսկ ոմանց էլ ելեքտրական տոկով են սպանում: կարող եմ ասել, որ այժմ ամբողջ կովկասում չիսուն հազարից աւելի բանտարկուած անմեղ մարդիկ կան. իսկ ամեն օրեայ սպանութիւնները սոսկալի բաներ են դարձած:

Այս տարի գարնանը, խորհրդային իշխանութիւնը խիստ միջոցների դիմելով, կոլեկտիւացման խնդիրը առաջ տարաւ. բայց եղան շրջաններ, որոնք չենթարկուեցին կառավարութեան որոշմանը եւ զինուած մարդիկ լեռները բարձրացան. Հենց կառավարութեան ցանկացածն էլ այդ էր, որպէսզի նրանց այսինքն անհաշտ տարրերին դուրս բերի գիւղից եւ կոտորի: Այդպէս էլ եղաւ. հաւաքեց իր զօրքը, թնդանօթներով ու գնդացիրներով դուրս եկաւ ապստամբներին ձնշելու: Գիւղը գիւղի դէմ, եղբայրը եղբօր դէմ հանեց եւ իր նպատակին հասաւ:

Ապստամբները պաշար չունեալ ու պատճառով, շատ շուտ ինքնին իրենց դիւքերը, մի մասը կոտորուեց իսկ մի մասն էլ հեռացաւ տարբեր ուղղութիւններով: կառավարութիւնը դրանով էլ չբաւականացաւ: Ապստամբների ունեցուածքը գրաւեց. իսկ նրանց ընտանիքներն էլ աքսորից հեռաւոր վայրեր:

Համատարած ժամանակ դի շրջանում մօտ 400 փոքր երեխաներ, որը գրկից, որը սովից, որն էլ ընկաւ սայլերի ու եզան ոտքերի տակ մահացաւ:

Դէռ այս վէրքերը չբուժած, նոր նոր տուրքերի ենթարկուեց գիւղացիութիւնը:

Երբ ծառերի պտուղը հասաւ, գիւղացիները ուրախացան, որ կը տանեն քաղաք իրենց պտուղները, կը ծախեն եւ իրենց ընտանիքի կարիքների մի մասը կը հոգան, բայց այդ էլ չյաջողուեց, որովհետեւ մի գիշերուայ մէջ շրջապատեցին գիւղերը, փակեցին այգիների ճանապարհները ու յայտարարեցին որ բոլոր ծառապտուղի տէրերը պարտադիր կերպով իրենց հասունացած մրգերը պիտի ներկայացնեն այգեգործական պահեստը: Ինչ խօսք որ նրանց հրամանը ճշտութեամբ կատարուեց: Ու այդպէս հաւաքեցին տանձը, խնձորը, դեղձը եւ մի կոպէկ չտուին: Այս բոլորից յետոյ, սեպտ. 5ին սկսեցին միւս տուրքերը հաւաքել, առանց ժամկէտներ նշանակելու, խեղճ գիւղացիները աղաչում, պաղատում են որ սպասեն մինչեւ խաղողների հաւաքելը, բայց պրիստաւից վատ բոլշեւիկ պաշտօնեաները չեն համաձայնում եւ միլիցապետների միջոցով վերցնում են տուրք չվճարողների տան իրերը, ւ ին էլ ոչ թէ իրենց հասանելիք տուրքի չափով, այլ կրկնակի եռակի:

Մեր յոյսը խաղողն էր, նա էլ բռնագրաւեցին եւ նորից դրամ չի տուին: Այն բանւորները որոնք խաղողի այգիներում աշխատել էին, իրենց խաղայինների գլուխն էին կոտրում եւ աշխատավարձ պահանջում, իսկ այգետէրերը ձեռքները ծալած ոչինչ չէին կարողանում պատասխանել, քանի որ ամբողջ բերքը բռնագրաւել էին եւ ոչինչ չէին վճարել: Այգետէրերը օրերով սոված, ծարաւ, վարկային ընկերութեան գրասենեակների դռան առաջ կանգնած աղաչում էին, որ գոնէ իրենց խաղողների արժէքի մի մասը տան. բայց ո՞վ է լսողը:

Մեր շրջանի իւրաքանչիւր գիւղի կոպերատիւ 4 5 կտոր ամերիկան էր բերել ժողովուրդին ծախելու՝ պայմանով, որ ամեն մի գիւղացի 35 ռուբլի բաժնեվճար տայ կոպերատիւին, որից յետոյ կը ստանայ վեց մեգր ամերիկան:

Խղճ գիւղացիները զուրկ ամեն ինչից, վիզները ծռած կոպերատիւների առաջ նայում են ամերիկանների թափին ու ա՛խ քաշում, քանի որ գրպանում մի կոպէկ չունի, իսկ ունեցուածքն էլ ձեռքից խլել են:

Չի զարմանաք թէ ասեմ, որ Հայաստանի ազգաբնակչութեան Հարիւրին 80 բոլորովին տկլոր ու քաղցած վիճակի մէջ կ'ապրի:

1929 թուականին Գ. Բ.ում, Վ. Բ.ում եւայլ շրջաններում հողժողկոմի կարգագրութեամբ պարտադրեցին գիւղացիներին, որ ցորենի փոխարէն բամբակ ցանեն, այդպէս էլ եղաւ, սակայն այն հողերը որոնք անոյժ էին ցորենի համար պէտք է որ համապատասխան վերաբերմունքով ճշդէ իր դիրքը: Բայց կասկած մը, որ ըստ երեւոյթին անհանգստութիւն կը պատճառէ մեր պատգամախօսը: Անոր կարծիքով, որ չափով որ բարձրանայ գաղթականութեան կենդանի հետաքրքրութիւնը «խորհրդային աշխարհի» որ ըսել է նաեւ Խ Հայաստանի հանդէպ, որ չափով որ խորանայ համակրանքը սէրը դէպի այդ աշխարհի բոլոր շարժուձեները

— «Այնքան աւելի շանթահարելու է, այնքան աւելի թունաւոր դառնալու, այնքան աւելի լպիրշանալու է դաշնակցութիւնը»:

Լոկ կասկածի արդիւնք չէ այս եզրակացութիւնը, այլ հիմնաւորուած անգայլի փաստերով:

«Եթէ տասըտարուայ ընթացքում, կանգ չառնելով եւ ո՛չ մի միջոցի առջեւ, դիմելով ջրէշաւոր ստերի, զգուելի խաբեբայութիւնների, ստոր կեղծիքների, լպիրշ զրպարտութիւնների, դաշնակցականները ձգտել են պահելու ձեզ անգիտութեան մէջ Խ. Հայաստանի նկատմամբ, մթագնելու ձեր միտքը դէպի աշխատաւորների սոցիալիստական հայրենիքը, թունաւորելու ձեր աշխատաւորական գիտակցութիւնն եւ զգացմունքները սոցիալիստական կեանքի հերոսական շինարարութեան հանդէպ, ապա այսօր մեր տասնամեակի առիթով նրանք պիտի կրկնապատկեն, եռապատկեն, տասնապատկեն իրենց այդ վայրահչութիւնները»:

Կասեանին եւ իր կուսակցութեան համար միայն գործածուելիք արտայայտութիւններն ու բառերը իրենց դարձնելով, հարկ է սակայն աւելի լրջութեամբ անդրադառնալ բուն խնդրին:

Նորութիւն չէ դաշնակցութեան հասցէին նետուած սա մեղադրանքը թէ՝ ան կը ձգտի թշնամական տրամադրութիւններ տարածել գաղթականութեան մէջ Խ. Հայաստանի հանդէպ, «կարմիր» ըլլալ ան թէ դեղին, որովհետեւ ինչ որ ըլլայ հոն հայրենիք է մօտ մէկ միլիոն հայութեան:

Ս ԹՈՎՄԱՍ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Հունգարիոյ պատերազմական նախարարը, կոմպոս, ռազմաշունչ ճառ մը խօսեցաւ Պուտափէշթի մէջ:

— Երկիրը կը դողայ Եւրոպայի մէջ: Մենք կը գտնուինք պատմական մեծ դէպքերու նախօրեակին: Փրկութեան մեր միակ միջոցն է քաջաբար եւ ճակատէն դիտել ու քննել իրողութիւնները, եւ պատրաստուիլ կռուելու անոնց դէմ:

Եւ «Յանուն խաղաղութեան, փափաքելով սպառազինուած տեսնել Հունգարիան», ըսաւ թէ ապագրութեան ժամը պիտի հնչէ շուտով:

ԳՆՉՈՒՆԵՐԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

ՓՈՔՐ ԱՍԻՈՅ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՈՇԱՆԵՐ

Ինչպէս Թուրքիոյ այլեւայլ հաւաքականութիւնները, բոշաներն ալ ունէին իրենց ազգապետը կամ աթոռակալ կը կոչուէր, ինչպէս ժամանակակից էինզինեներուն միւտիր: Ունէին նաեւ ազիլներու (ծերերու) խորհուրդ. Ներակոյտի, որ կը գաւազէր իրենց մէջ տեղի ունեցած անմանաւանութիւնները: Շատ կաւագէպ պարագաներու միայն բոշաները պետական դատարանի կը դիմէին, որոնց հետեւ ամօթ կը համարուէր իրենց գործերու կարգադրութիւնը պաուներու յանձնել: Անոնց թոռակալը պաշտօնապէս ճանցուած էր նաեւ ցարական վարչութեան կողմէն, որ անոր խորհուրդներուն կը դիմէր գնչուներուն տանեկան խնդիրներու կարգադրութեան համար: Երեւանի վերջին Մելիք Աղամալեաններու նահապետը — Մելիք Սահակ — եղած է բոշաներու աթոռակալ:

Անոնց անուններն առնապակ հայկականացած են, ինչպէս եւրոպացի գնչուներունը՝ նորպական: Ցաճախ բոշան կը փոխէ իր ժօր անունով քան նորը ազգանունի կամ մականունի ժառանգութիւն չկայ, ինչպէս կայ նաեւ թուրքերու մեծամասնութեան մէջ: Այսպէս օրինակ, Ալամգարեան վարդապետ, փրոֆէսէօր Քէորօղլի Պատկանեան, Շիրվանզադէ եւ վերջապէս Փափազեան, յիշեալ մեծալիր պէհաւորները:

«Քնար Հայկական»ի էջ 585 կը կարգանք.

«Ցարութիւն վարդապետ Ալամդարեան ծնած 1796 թուին Հաշտարխանի մէջ, հոր անունն էր Բաշմախչի (մաշկակար) Մանուկ. հօրը հայրն էր բոյա ցովսէփ, խոյայ (պարսկահայոց մէջ) խանի դրօշակիր. 14 տարեկանին աշակերտեցաւ հայկազան պոլսեցի Սերովբէ վարժապետի քով եւ 1828ին վարդապետ ձեռնադրուեցաւ. 1833ին գնաց Նոր Նախիջեւանի Ս. Խաչ վանքը եւ աւազակներու յարձակմանց ենթարկուելով տեղւոյն 1834ին: Գերեզմանը կը գտնուի Նալբանդեանի գերեզմանին դիմացը, Ս. Խաչի մատուռին քովի:

Մխիթարեան «Քնար Հայկական»ի 354 էջին մէջ կայ Պատկանեանի կենսագրութիւնն այսպէս.

«Քերովբէ Տէր Պետրոսեան Պատկանեան որդին էր Սգոյ բոպուլ քաղաքի աւագ քահանային եւ զօրէնտ հայկական լեզուի Պետերբուրգի հաւաստարանուն: Հօրեղբօր որդին է Րաֆայէլ Տէր Գաբրիէլեանի (Քամառ Քաղիպա) եւ մօր կողմէն թոռն է Յարութիւն վարդապետ Ալամդարեանի, որ նախապէս քահանայ էր եւ այրեցնալուց յետոյ վարդապետ ձեռնադրուեցաւ»

Իսկ Ալամգարեան, գիտենք թէ, բոշայի սերունդէ էր:

Գալով Շիրվանզադէի եւ Փափազեանի, «Բանաւէրի 1900 թուի հատոր ի-ի մէջ Գրիգոր Վանցեան կը գրէ խըմբագրին ուղղուած նամակով մը.

«Բացի Շիրվանզադէի անձնական հաստատուէն, ունինք նաեւ ուսուցիչ Աբեղեանի վկայութիւնը, որ զբաղուած է այդ խնդրով եւ կ'ըսէ թէ Շիրվանը գերձակ Մինասի տղան է: Մինասը տէնգչի Մովսէսի տղան է, իսկ ասոր կինն է Բոշաղան Ցաղիկը որ ծնած է Շամախւոյ Բոշա Յովակիմից: Բոշա Յովակիմը ծնուած է Շամախւոյ Բոշա Աատուրից, իսկ սա եւ իր եղբօրորդի Գրիգորը եկած են Մազանդարանից... Այսօր ալ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ Հ. Յ. Դ. ԲԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՊԻՏԻ ՏՕՆՈՒԻ

Յառաջիկայ Կիրակի երեկոյ, Դեկտ. 21ին **Salle Gaveau**ի *մէջ*

Կը նախագահէ՝ **Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ**

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

ՀԱՅ ԾԱՆՕԹ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՅԺՄԷՆ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՏՈՄՍԵՐԸ *Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ*

Ամենամեծ Շիրվանը կը կոչեն Ղարաղանց Մինասի տղայ... Իսկ Ղարաղանց Մինասի Փափազեան 1883ին Ղարաղանդրաբոլում ինք անձնական հաղորդած է մեզ ուրիշ մանրամասնութիւններու ներկայութեան, որ ինք բոլշայի սերունդէ է մօր կողմէ. մեծ հայրը Երեւանցի բռնուած է եղեր որ վանայ մէջ մէկը կը սպանէ իր աղջիկը՝ Անթառամ կնութեան տուած է Փափազեան ամէկու մը, որմէ ծնած են Ղարաղանէս եւ իր եղբայրները»...

Գ. վանցեան այդ նամակին մէջ կը յիշէ նաեւ գնչու բառագիտական հետազօտութիւնների գիտակցելի կեանքն եւ գրած հետաքրքրական հատուածներն, որ եւրոպական համբաւի արժանացած են եղեր։ Այդ կինը մեծ հեղինակութիւն է 1840 - 1850 թուականներուն Պոլսեցի հայ ընտանիքի մը մօտ եւ երգած է հայերէն եւ թուրքերէն։— Հակառակ այս մը պրպտումներուս, որեւէ տեղ չգտայ, որ այդ գնչուհին իր գրածներու մասին որեւէ տեղեկութիւն կարողանար տալ ինձ։

* * *

Հայ բոշաներն առհասարակ հայերէն կը խօսին մինչեւ իսկ իրարու մէջ գ-ը յ-ի կը փոխեն եւ կը հնչեն օրինակ հայնիլ, գանակ հագնելու կամ Գիւլօր Գիւլանակ Գիւրգորի. Զ. եւ Ծ. տերն աւելի դիւրութեամբ զ կը հնչեն։ Լեզուին հազիւ հինգ հարիւր բառէ կը բաղկացայ։ վերացեալ գաղափարներու համար բառեր չունին եւ ոչ ալ տարբերութեանց նրբութիւններ. ազատին սեւ թռչուն կ'ըսեն, ծովին մեծ ջուր։ Ունին նաեւ այլեւայլ խումբերու միայն յատուկ մանաւոր բառեր. ինչպէս, օրինակ, Արաբկիրի արհեստաւորներն ունէին մասնաւոր բառեր թուրքերու գաղտնի խօսակցութեան գաղտնի խօսակցութեան համար։ բոլոր կը հանակէր դրուշ եւ ստակ փարա։ չորս բոլոր քսան ստակ կը հանակէր 4 դրուշ 20 փարա։

Գնչու լեզուին մէջ կան արաբական եւ իգականի հետքեր. արական բառերը ο եւ իգականները իով կը վերջանան։ Այսպէս, ուաքտօ = երիտասարդ, ուաքտի = աղջիկ։ Բառերու սեռականը կը գործածուի իբր ածական, իսկ բայերու անորոշէն մէ միեւնոյն ժամանակ հրամայական է — անորոշը կը վերջանայ ավա կամ ավավ՝ ալ Օժանդակ բայը կը խոստովի այսպէս՝

Անձնական դերանուններն են.

Յոգնակիի նշանը երբեմն ա ինչպէս, բալ = մազ, բալա մազեր, եւ երբեմն մանաւանդ հոլովական մէջ ս. գայ = մայր, գայս = մայրեր։

Բացառական մասնիկն է նա որով կը շինուին շատ մը ածականներ։

Անաւասիկ թիւերու անուններ այլեւայլ գաւառաբարբառներու մէջ։

Ահաւասիկ նաեւ բոշայերէն նախադասութեան մը նմոյշը.—

Բադուչնիս բուիու կամ կաղեցի մերավիս բուիու գլրավեցի (այսօր շատ գործ ըրի ես, շատ շրջեցայ)։

Ահաւասիկ ոտանաւոր մը.—

Աէ ինձա հոսել վէսէ գուգաիիս, բիէմ մանուս ավէ նալիս դլայիս (եկուր տղայ այս տեղ նստէ մօտս, վախնամ մարդ գայ անուշս յայտնես)։

Փոքր Ասիոյ եւ Թրքահայաստանի հայ բոշաներն անշուշտ կոտորուեցան հայկական արհաւիրքներու ժամանակ եւ վերապրողներն Թրքացան ըլլալ պէտք են բոլորովին։ Իսկ Կովկասի բոշաները ցայժմ կը շարունակեն իրենց նախապատերազմեան կեանքը, յարմարելով նոր միջավայրին. համախմբուած են Արագածի փէշերուն վրայ եւ Լենինականի մէջ։ Անոնք ալ ունին իրենց կոմբջիլներն ու կոմերիտներն եւ, եթէ քիչ մը աւելի բազմաթիւ ըլլային, թերեւս պիտի կազմէին «անկախ» Բոշայաստան մը Խ. Մ. Հ. Մ.ի շրջանակին մէջ։

Եթէ գնչու ժողովուրդը մինչեւ այժմ կրցած է պահել իր ինքնութիւնն իբր առանձին ժողովուրդ, այդ պարտական է իր բացառական յատկութեանց եւ մասնաւորապէս իր աստանդական կեանքին եւ քաղաքական հանդէպ տածած նողկանքին։ Որեւէ ազգայնական զգացում կամ անջատողական ձգտում գոյութիւն ունեցած չէ անոնց մէջ բառին իսկական իմաստովը։ Եւ այս իսկ պատճառաւ քաղաքակրթութեան ծաւալումով ոչ շատ հեռաւոր ապագայի մը մէջ ապահովաբար գնչուն պիտի չնչուի աշխարհի վրայէն՝ առանց որ եւէ գրական հետք թողած ըլլալու պատմութեան էջերուն մէջ...

Մ. ՏԻՐՊԻՏԻՐԵԱՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԽԱԼՔԻ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Խալք կուսակցութեան մասնաճիւղերու ընդհ. ժողովները պիտի սկսին եւ օձախներու վարչական ժողովները պիտի ընտրուին։ Որոշուած է որ ընտրութիւնը ազատօրէն տեղի ունենայ, եւ նախապատուութիւն տրուի այն անձերուն որոնք յեղափոխութեան գաղափարները իւրացուցած են եւ կասկածէ վերծ անցեալ ունին։ Այս կերպով, գործերէն հեռու պիտի պահուին այն անձերը որոնք կուսակցութեան գործերը իրենց մեծ նաշնորհը դարձուցած էին։

Օձախներու ընտրութիւններէն վերջ, նոր կանոնագրով գործունէութիւնը պիտի սկսի, կուսակցութեան ներքին թէ հանրային տեսակէտով։ Սերտ շփումներ պիտի ըլլան ժողովուրդի զանազան խաւերուն հետ, յաճախակի ժողովներ գումարելով կեդրոններուն մէջ։ կուսակցութիւնը աւելի մօտէն յարաբերութիւն պիտի ունենայ արհեստակցական միութիւններուն հետ։

ՎԱՇԻՆԱՒՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Ներքին գործավարութիւնը կուսակութիւններուն շրջաբերական-հրահանգ մը ղրկած է որպէս զի հակակշռի տակ պահեն այն մասնաւոր հաստատութիւնները որոնք փոխատուութիւն կ'ընեն ժողովուրդին։ Այս հրահանգը արդիւնքն է այն քննութիւններուն որ եղած են կազիին ճամբորդութեան առթիւ, որովհետեւ տեսնուած են այն կարգի հաստատութիւններ ու անհատներ որոնք ժողովուրդը շատ կը նեղեն ծանր տոկոսներով։

Այս հրահանգին վրայ, առեւտրական տնօրէնութեան կողմէ յանձնախումբ մը կազմուած է որ փոխատու հաստատութեանց համար կանոնագիր մը պատրաստէ։ Այս կանոնագրով տեւականօրէն հակակշռի տակ պիտի գտնուին փոխ դրամ տուողներուն գործողութիւնները, եւ տոկոսները բանաւոր աստիճանի մը պիտի իջեցուին։

«ԼՈՌՏ ՔԻՐՋԸՆԻՆ ՅԱՂԹՈՂԸ»

«Ի դրլապ»ի մէջ Ալի Նաճի պէյ կը յարձակի Ըսմէթ փաշայի հին ու նոր քննադատներուն վրայ, սկսելով բառէ պէյէն մինչեւ բէֆէթ փաշա եւ ֆէթհի պէյ։

Առաջինին համար կ'ըսէ թէ գինադադարին երկրին գէնքերը յանձնեց Թշնամիներուն, եւ ի վերջոյ անկումէ անկումի իյնալով, հայրենադաւերուն գիրկը ինկաւ։

Բէֆէթ փաշա գինովցաւ Պոլսոյ մէջ իրեն եղած ցոյցերէն եւ սայթաքեցաւ։ Վերջ ի վերջոյ՝ Իզմիրի անկախութեան առեթին առջեւ բարոյապէս կախուեցաւ։ Նոյնպէս եւ Գարապէքիր ու միւս փաշաները։

ֆէթհի պէյ, որ առատ ամսականի կը ստանար փարիզի մէջ, երբ Իզմիր գնաց ու զարդանիշերու վրայ իր պատկերը տեսաւ, բոլորովին գինովցաւ, կասկածելի տարրերուն միացաւ, եւ ի վերջոյ ինկաւ։

Գալով Ըսմէթ փաշայի, ան պարտութեան մատնեց Լորտ Քըրզընները, եւ անոր յօրդորելու համար, պէտք է անոր արժանիքները ունենալ, անոր նման գիտնալ երկիրը շէնցնել։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԸ

Ինչպէս յայտնի է, Հանրային պարտքի բաժնետէրերը վերջին անգամ՝ բողոքագիր մը ղրկած էին կառավարութեան, մասնավճարը ամրողջութեամբ չտրուելուն համար, եւ կը յայտնէին թէ ի հարկին ստիպուած պիտի ըլլան Թուրքիոյ ելմտական վիճակը բացատրելու շահագրգռուող կառավարութեանց եւ ճարտարարուեստական հաստատութիւններուն։

Փարիզի Թրքական գեսպանատունէն տեղեկագիր մը եկաւ վերջին կացութեան մասին ցեղեկագիրը կը յայտնէ թէ բաժնետէրերու պատուիրակները իտալական, ֆրանսական, գերման եւ անգլիական կառավարութիւններուն դիմելով մէջնորդութիւն խնդրած են բայց մերժուեր են։ Այս անյաջողութեան վրայ, պատուիրակները դիմած են Թուրքիոյ հետ առեւտրական դաշինք կնքող պետութիւններուն, առաջարկելով որ իրենց առեւտրական կապերը խզեն, բայց դարձեալ չեն յաջողած։

Ի վերջոյ, բաժնետէրերու ներկայացուցիչները որոշեր են ամբողջ աշխարհի ելմտական եւ ճարտարարուեստական հաստատութեանց ուղղուած յայտարարութիւն մը հրատարակել, թէ լաքդելով որ Թուրքիոյ բացած վարկերը դադրեցնեն։ Բայց ասկէ ալ օգուտ մը չտեսնելով, որոշեր են դարձեալ բանակցութեան սկսիլ։

Բաժնետէրերու պատուիրակները կ'ուզեն որ այս անգամ բանակցութիւնները փարիզի մէջ կատարուին, բայց կառավարութիւնը Էնկիւրիի վրայ կը պնդէ։

Բանակցութեանց մէջ ըլլալիք առաջարկներն են։ Ա. 1928ի համաձայնագիրը ընդել Բ. Ցոկոսի համեմատութիւնը իջեցնել գ. վճարման պայմանաժամերը բարեփոխել ներկայ ելմտական վիճակին համաձայն։

«ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԷՆ ՆՈՐ ԲԱՆ ՉԿԱՅ»Ն ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Գերման շարժանկարներու վերահսկիչ կեդրոնական յանձնախումբը որոշեց մերժել Ռըմառքի համբաւաւոր գործին «Արեւմուտքէն նոր բան չկայ» ֆիլմին ներկայացումը։ Նման որոշումներ տուած են նաեւ պատերազմական եւ ներքին եւ արտաքին նախարարութեանց մասնագէտները։ Առաջինը յայտնած է թէ ֆիլմը ուղղուած է գերման բանակին դէմ, անոր համար որ ներկայացուած գինուորներէն մէկը՝ ոճրագործի դլուխ ունի։ Արտաքին նախարարութեան քննիչ մասնագէտը յայտնեց թէ արտասահմանէն ստացուած են տեղեկագրեր, որոնց համաձայն անոր ներկայացումը կը վնասէ Գերմանիոյ հմալքին։ Ներքին նախարարութիւնը իր մերժուքը կ'արդարացնէ Գերմանիոյ մէջ տիրող յուզումով՝ հետեւանք այս ֆիլմին ներկայացման։

Իսկ խորհրդարանի ընկերվարական խմբակը հետեւեալ հարցապնդումը ուղղեց կառավարութեան.— Այդ գործին ներկայացման արգելքը իբր վնաստակար Գերմանիոյ հեղինակութեան, գայրոյթը գրգռած է Հանրապետականներուն եւ խաղաղութեան բարեկամներուն։

Այս ֆիլմը, զոր շատերը կը նկատեն իբր լաւագոյն քարոզչութիւնը ի նպաստ խաղաղութեան եւ ժողովուրդներու հաշտեցման, կարելի չէ երկրին ներսը թէ անկից դուրս, մեկնաբանել իբր անարդական հանդէպ մեծ պատերազմը ժղող գերման բանակին։ Արտաքին, ներքին եւ պատերազմական նախարարութեանց քննութիւնները չեն համապատասխաններ ժողովրդային լայն խաւերու զգացման։ Անոնք ընդհակառակն կը կազմեն ազգայնական գրգռութեան համար մեծ քաջալերանք մը»։

«ԸՆԿԵՐվարական կուսակցութիւնը կը պահանջէ ուրեմն կառավարութենէն, գիտցնել թէ ինչ կը մտածէ ընել, զարմանալու համար տնտեսական ու քաղաքական միասը որուն կ'ենթարկուի Գերմանիա, արտասահմանի մէջ այս ֆիլմին ներկայացման արգելքովը»։

ՆՈՐԷՆ ՏԻԿԻՆ ՀԱՆՕՆ

Համբաւաւոր Տիկին Հանօն որ դեռ նոր աղատեցաւ բանտէն դարձեալ կոչուած է դառնալու օրուան հերոսուհին։

Իր հին պարտապահանջները չեն մոռցած, քիմիագէտ. ճարտարապետ մը, դիմում կատարած է հարցաքննիչ դատաւորութեան, վստահութեան դեղծում վերագրելով Տիկին Հանոյի եւ դատ բանալով անոր դէմ։

Ճարտարապետը կ'ըսէ թէ «կապէթ տիւ Ճրան»ի անանկութեան առթիւ, Տիկին Հանօ իր անձնական հաշուոյն, բազմաթիւ միլիոններ կորզած է։ Հարցաքննիչ դատաւորը պաշտօն յանձնեց դատական ոստիկանապետի մը, որ երեք մասնագէտներու ընկերակցութեամբ պրպտումներ ու քննութիւններ կատարէ։ Երբ ոստիկանապետը ներկայացաւ Տիկին Հանօի այս վերջինը խստօրէն մերժեց իր գրասենեակը ենթարկել որեւէ քննութեան ու պրպտումի։ Երկար բանակցութիւններէ վերջ, երբ տիկին Հանօ կը յամառէր ոստիկանապետին արգիլել իր գրասենեակին մուտքը եւ անոր յանձնել իր արկղին բանալին, այս վերջինը որոշեց կողպարար մը կանչել։

Ոստիկանապետը գրաւեց Տիկ. Հանոյի հաշուետետրերը, զանոնք յանձնելու համար հարցաքննիչ դատաւորին, որպէսզի քննուին մասնագէտներուն կողմէ։ Իսկ արկղը կնքուեցաւ։

Տիկ. Հանօ իր կարգին բողոք ներկայացուցած է դատական այս գործողութիւններուն դէմ։

ԿԵՆԴԱՆԱԳԻՐ

Ջեր եւ ձերիններուն մնծադիր պատկերները ունենալու համար, դիմեցէք ուղղակի արուեստագէտին, որուն գործերը կը զարդարեն, 30 տարիէ ի վեր, ֆրանսայի բազմահազար տուներ։

Անմրցելի՝ նմանութեան եւ գեղեցկութեան կողմէ։

Ցանձնարարութիւններ կ'ընդունուին՝ արտասահմանէն։

Դիմել՝

J. ASSADOURIAN 9 rue Dagorno Paris XII.

Կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋ

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (87)

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

1901 Նոյեմբեր 4ի առաւօտը երեք քիւրտեր յանկարծակի կուգան եւ դուռը բացանելուն տեղ մեզ։

Քիւրտերը կը վերադառնան Պէրդակ եւ կ'ըսեն հազարապետին, թէ վանքը ֆէտայիներ տեսանք՝ Հարիւրապետը կ'ըսէ հազարապետին։

Բերդակցիք մեզ լուր ղրկեցին թէ՝ լսեր են ձեզ Հոդ ըլլալը, որք կուգայ։ Մենք ունէինք ընտանիքը 8000 փամփուշտ, 10 հազար բերտանկայի գնդակ, նոյնպէս կապար եւ մի ձեռք գործիք գնդակ պատրաստելու համար։ Մուշէն ստացած էինք 21 արծաթը ղրկեցի Մուշ՝ ուսապահան 21 տուփ վառօդ բերել տուին։ Կանչեցի Գէորգին, Հաճիին, Վարշակին եւ այսպէս խօսացի.

«Ազգիս այնինչ իրեղէնները կը վերցնես, կուգաս Ծիրինկատարի առաջի աղբիւրը։ Ամէն գիշեր երեք ընկեր կը ղրկեմ այդ աղբիւրի քով քեզ սպասելու, որպէսզի միասին գաք. եթէ ընկերները չտեսնես՝ գիտցիր որ պատրաստ եմ, չեմ կրցեր ընկերները ղրկել։ Այդատեն աղբիւրից կ'իջնես կումկումներով, կուգաս Արաբօ քարը, կը պոռաս մեր փարօլան «լուսնակ, լուսնակ» ու կը զարնես. մենք ալ ներսէն կը զարնենք։ Դրան առաջ դիրքեր կան քեզ համար շինուած, որպէսզի գալուատեն ներս մտնես։ Դուռը քեզ համար բաց է. եթէ մտնել չկրցար մեր քով, դեռ չլուսացած՝ կը վերադառնաս, կ'երթաս Սասուն»։

Նոյեմբեր 4ի կէսօրն անցած էր, Բերդակէն(*) Հարիւրապետը մը ձի հեծած, 17 զօրք հետը, կուգայ դէպի վանք։ Իւրաքանչիւրի վրայ 3 3 կարգ փամփուշտ կար։ Դրանք Աստուածածնի տակ դուրս եկան, մենք ալ տեսանք։ Հաւատորիկի կողմը չանգած՝ պահապանները փողը հնչեցին։ Հարիւրապետի քովը գտնուած պռոզան ալ սկսեց փող հնչել։ Վանքի գարգեհները փակուած էին։ Դուռը հասնելուն մնացեր էր 300 քայլ։ Ներսը գտնուած գինուորները պատրաստ կանգնած էին՝ 27 կանոնաւոր հրացան, 17 չախմախը։

Կանչեցի Վաղարշակին, Գէորգին, Հաճիին եւ չորս հոգուս մէջ ըսի.

«Մեզ դրան յետեւ թաւլաները։ Նրանք միամիտ են, երբ ներս մտնեն՝ զարնէ՛ք մի երկու ղալպ վրանին. սպաննուածը կը սպաննուի։ սպաննուածը կը բռնէք, կը գնէք սենեակի մէջ։ Իրանց փամփուշտները իրանց վրայ կը ձախսէք։ Ինպէս ըլլէք, որ Հարիւրապետին չսպաննէք։

Մնացեր էր նրանց 150 քայլ դրանը հասնելու։ Ճաշապարանքով մեր գործերը առաջ կը տանէինք։ Վաղարշակը համաձայնեց առաջարկիս։ Ցօտս Հաճին եւ Գէորգը չհամաձայնեցին, առարկելով թէ ցարութիւնը չկայ, նաեւ թէ՝ վանքին թնդանօթ կը զարկեն, կը ռմբահոծեն։

«Մինչեւ ե՞րբ պիտի այսպէս ըլլայ, — ըսի ես, — երբ ալ ըլլայ մենք պիտի զարնենք։ Աւելի լաւ է ես քչին զարնենք, փամփուշտին վերջնենք, յետոյ թող շատանան»։

Բայց ըսածիս էլի չհամաձայնեցին։

Հարիւրապետը հասաւ փոքր դրան առաջ, ձիուդ իջաւ, ֆէսը վար առաւ գլխուդ, երեք անգամ խոնարհութիւն արաւ վանքին, կ'ուզէր ներս մտնել՝ դուռը գոց էր։ Ցետոյ եկաւ մեծ դուռը, որ երկփեղկանի է։ Էն ալ գոց գտաւ։ Հետերնին եկած էր Ասլաց գիւղի քիւրտը։ Նա պոռաց.

«Մովսէս, դարգեահ բաշի, դուռը բացէ՛ք»։

Հոդ կը գանուէր Այնթապցի վարպետ մը իր ընտանիքով, զոր բերած էր Բաբգէն վարդապետը։ Բաբգէն վարդապետը գացած էր, եկած էր Մշոյ Առաջնորդ Խոսրով վարդապետը։ Այդ վարդապետին ըսի՝ «Ըսէ ինչ որ քեզի ըսեմ՝— դուռը չի բացուիր, արգիլուած է»։— «Ինչո՞ւ համար արգիլուած է»։— «Անցեալ օրն ալ քանի մը զօրք եկան, երախաներ վախեցան, ֆերիկ փաշան եւ Խոսրով վարդապետը ըսին՝ առանց մեզնից հրաման ընելու ոչ ոք չընդունէք»։— «Խօմ մենք քիւրտ չե՞նք, մենք Թագաւորի զօրքն ենք, մեզ հետ կայ իւղբաշի. որքերը Թագաւորի որքերն են։

(Շար.)

(*) Հաւատորիկը վանքէն մի ժամ է, Բերդակն ալ վանքէն մէկ ժամ է, Առաջ գրեցի կէս ժամ է։

Հ. Յ. Դ. ԲԻՒՐՕՆ, ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷՆ, ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ՀՐՋԱՆՆԵՐՈՒ ԿՈՄԻՏԷՆԵՐը ԽՈՐԻՆ ցաւով կը ծանուցանեն

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ՍԱԹԵՆԻԿ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ

մաիը, որ տեղի ունեցաւ ղ-ըրքաթ օր կարճատեւ ֆիւանդութենէ մը վերջ:

ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ ընտանիքը, ազգականներն ու բարեկամները կը ծանուցանեն մաիը

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ ՍԱԹԵՆԻԿ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ

ցուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, այսօր, ժամը 9.30ին, թաղման արարողութիւնը պիտի կատարուի Շավիլի գերեզմանատան մէջ (կայարան՝ Մոնփարնաս) ժամը 10.30ին:

Փարիզի, Պերլինի, Լոնտոնի թուրք դեսպանները ինչպէս նաեւ Ժընեւի զինաթափութեան խորհրդաժողովին մասնակցող թուրք պատուիրակութեան զինուորական խորհրդականը՝ Ճէվատ փաշա:

Խորհրդակցութեան գլխաւոր առանցքը կազմած է հանրային պարտքերու խնդիրը:

Զրոյց կը շրջի նաեւ թէ գործավարներու խորհուրդին մէջ կարգ մը փոփոխութիւններ նախատեսուած են:

Թուրք հաւատային պատուիրակը

Հանրային Պարտուց վարչութեան խորհուրդին մէջ թուրք պահանջատէրերու պատուիրակը, Զէքիայի պէյ Պոլիս հասաւ: Լրագրողներուն յայտնեց թէ մասնաւոր որեւէ պաշտօն չունի: Սակայն ստացուած ստոյգ լուրերու հիման վրայ, կը կարծուի թէ Զէքիայի պէյ պիտի չանայ թուրքիոյ եւ պարտապահանջներուն միջեւ հաշտեցման ուղի մը գտնել, կիրարկելու համար Փարիզի համաձայնութիւնը, որ նկատի առած է թուրքիոյ վճարման կարելիութիւնները:

Բանակցութիւնները կը դժուարանան, որովհետեւ թուրք կառավարութիւնը, ազդուելով Հանր. Պարտուց վարչութեան վերջին բողոքէն, որ վատ ազդած է միջազգային ելմտական շրջանակներուն վրայ, կը յայտնէ թէ առաջարկուած պայմանները անընդունելի են:

ՁԵՐ ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐը

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԷՆ

24 Rue Bergère PARIS (9) Tél. Prov. 05-49

ՏՕՔԹ. Յ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆ

Աչքի, տպայոց եւ ներքին հիւանդութիւններ

Շաբիւիի մէջ՝ ամէն օր (բացի երկուշաբթի) ժամը 10—12 եւ ժամադրութեամբ, 27 Ave. Bellevue, Chaville (S. et O.).

Թրամուէյ թիւ 1 իջնել «Puits sans Vin» կայարանը:



ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՅԱՏ ԵՒ ՅՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր չատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Ռէնթկ, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

ԼԱՒ ՊԱՏԵՂՈՒԹԻՒՆ

Վարձու է թրոքատէրօի Թադամասին մէջ խանութ մը, որ ունի փորձի սենեակ եւ աշխատանոց, պայ 4 տարի, բրփրիզ 15 000ֆր., տարեկան վարձք՝4000: Դիմել՝ մինչեւ դեկտ. 25 Բուրատեանի, 3 Rue Sommérard, Paris (5).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաբ.էն Արմատ. եւ նոր մեթոտով գարմանում արանց եւ կանանց մորքի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, կարմամիզ.) եւ վարիսի: Մասն. լապօռատուար: Ախտաճանաչութիւն եւ արագ խորհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12:

EMPIRE միգիթ-Զօլ՝ 37 Av. Wagram

ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Ամուսան արժանի է միմիայն այն սիմիթը որ պատրաստուած է A. LA GARDE, 1 Rue St. Lazare, PARIS (9e) Nord Sud, N. D. de Lorette. Téléphone Trudaine 95_21

Վարձու աթէլիէ (պայ ու սէտէ) 52 Rue de Crimée, Métro Botzaris. Նոր եւ շատ լուսաւոր, կազ, ջուր, ելեկտրականութիւն, տարածութիւն 50 քառ. մէթր: Դիմել՝ քոնսիէրժին կամ ֆէտէեանի, 14 Rue Cadet, բիւզ տիաման-Թէր, ժամը 9—12 եւ 2—5:

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ Կը ՑԵՍՆԷ



Գինն է 6 ֆր. կանխիկ, փոստի ճախքը մեր վրայ, 7.50 ֆր., contre remboursement փոստով: Դիմել՝ L. Mozian, 5 Rue Champlain, Paris (20).

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Մէն Տընի, Ռէօ. միւր վէներական ախտեր, Ջերմամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան և մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր: Դարմ. ելեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով: Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8: Կիր. 9 12:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPAHN

Պատրաստուեցէք Հ.Մ.Ը.Մ.ի «Իրպաշ»ի

ՄԱՍՆԱՃԻԼԻՆ ԿՂԶԷ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

27 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն, Salle Renard *մէջ, 12* Rue Renard

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՒ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

7րդ ՏԱՐԻ Ղեկավար Տ. ՆՇԱՆԵԱՆ 119րդ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

THÉATRE CONSERVATOIRE RENÉE-MAUBEL

8—10 Rue do l'Orient, Métro Abbesses

ի պատիւ դերասան Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի

20 Դեկտեմբեր Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին կը ներկայացուի՝

ՇԻՐՎԱՆԶԱՏԷի ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ (ՏՐԱՄ 4 ԱՐԱՐ)

Կը մասնակցին՝ տիկ. Սիրուհի Նշանեան, Ընաճիտ, Քնարիկ, Պ. Պ. Տ. Նշանեան, Ա. կոթիկեան, Ա. Գմբէթեան, Սուրէնեան, Տէրվիշեան եւ Աբգար: *Գինները ժողովրդական*



Հ. Ց. Դ.

ԳԱՒԱՌ

Լիոնի Պատ. միութեան ընդհանուր ժողովը այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրազարանի սրահը՝ Խիստ կարեւոր օրակարգ:

Լիոնի կայծակ խումբի ժողովը վաղը Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Գրազարանը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԲՈՒՇԱՏԵՏՐ

Զ. Ե. Ո. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը այս Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Ժլօրիայի մէջ: Կը խօսի Պ. Օհան Կարօ, նիւթ ունենալով աշուղ Սայաթ Նովան: Մէկ ժամ սինէմա:

Զ. Ե. Ո. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը սիրայօժար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները վաղը իրիկուն ժամը 8ին Cours Lafayette *181 café de la Gare-ի ներքնասրահը: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԿ

ՄՏԱՑՆԵՔ

Մարսէյլ, Գործ.— 980:
Փարիզ, Լ. Ե.— 35:
Կարտան, Ա. Հ.— 245:
Ժուաեէօզ, Ս. Մ.— 70:
Միլան, Գործ.— 88,25 լիրէդ:
Ալէս, Մ. Կ.— 140:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Արմաշցի Հեդինէ վարդինեան, մօր անունը Սրբուհի, հօր անունը Դաբրիէլ, ամուսնին անունը Սիրուն, երկու աղիկներուն անունը՝ Բարուհի եւ Սիրազարդ, կը կարծուի Սուրիոյ գիւղերուն մէջ, կը խնդրուի տեղեկութիւն տալ Շ. Նարդունիի, Յառաջի հասցէով:

— Կը փնտռուին Գոնեայի գաղթականներէն Ղազէր աղա Թէլֆէեան (ապուխտագործ) իր քեռայրը Գալայճը Խաչէր աղա Խաչատուրեանի զաւակները ցակոբ եւ Եղիա 20 եւ 25 տարեկան, քոյրերնին Տիկին Էլիքա 35 տարեկան, որոնք մինչեւ 1921 Գոնիա կը գտնուէին: Կը կարծուի թէ այժմ Յունաստան կամ Սուրիա կը գտնուին: Իմացնել դեղագործ ցակոբ Խաչատուրեանի, 159 Rue Pierre Corneille, Lyon, France. Լուր տուողին նուէր,

Կր խնդրուի արտասահմանի Թերթերէն արտատպել:

ԱԶԴ

Յոռաջիկայ Յունուարի սկիզբները, Փարիզի մէջ, Տօքթ. Մխրան Կ. Քէշիշեանի խմբագրութեամբ, պիտի հրատարակուի «Առողջ կեանք» անունով բժշկա-առողջապահական ամսագիր մը, որուն՝ իրենց աշխատակցութիւնը պիտի բերեն հայ եւ օտար բժշկական դասու լաւագոյն ուժերը: «Առողջ կեանք» երեւան պիտի գայ ընդարձակ բայց իրազօրծելի ծրագրով մը, նպատակ ունենալով տարածել մեր մէջ ընդհանուր առողջապահութեան օբէնքները, աւանդաբար հիւանդութիւններէ զգուշանալու միջոցները, տալ տնական բժշկութեան եւ տնական դեղարանի յատուկ ծանօթութիւնները, զբաղուիլ նաեւ գեղեցկագիտական առողջապահութեամբ որ խորապէս կը հետաքրքրէ տիկիններն ու օրիորդները, տալով այս առթիւ խնամքով պատրաստուած ուսումնասիրութիւններ, որոնց հետեւելով միշտ կարելի է երկար տարիներ անվթար պահել գիշերական գեղեցկութիւնը եւ աւելցնել մարմնական շնորհն ու հրապարոյրը, կամ գոյն ձեռք ձգել:

Ամսագիրը, պիտի ունենայ նաեւ գիտական բաժին մը դիւրահասկնալի հետաքրքրական եւ օգտակար:

Բաժանորդագրութեան պայմաններն են.

40 ֆրանք, Յունաստան, Սուրիոյ, Թուրքիոյ եւ Պալքաններու համար: 2 տոլար Ամերիկայի երկիրներու համար:

Թղթակցութիւն, յօդուած, դրամ ղրկել միայն հետեւեալ հասցէին.

Dr. Mihran G. Kechichian, 6 Rue Victor-Cousin Paris (5 e)

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱՒԻՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

Ցիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՓՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'էսդի մէջտեղը)

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀ

TAILOR

ԳՒՆԵՐԸ ՑՈՒԹԱԿՈՒՐ



Georges Cherbetian

Métro: Poissonnière 94 RUE LAFAYETTE - PARIS

ՔԱՇՕՂ ՀԻՒՆՈՂՆԵՐ, ԱՒԻՒՔԵՒ ՕԳՏՈՒԵՑԵՔ

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մետաքս ամբարած է: Այս կարճով եւ կամ Ա. ՔԷՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել: Վճարումի համար դիւրութիւն:

Դիմել՝ D. Dwekh, 9 Rue Provence, Paris.

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՍ

Ստացած եմ մեծ քանակութեամբ զանազան տեսակի սուրճեր

Քաֆէ Մատակասքար Ա. տեսակ		12.75, Բ.Գ. տեսակ	աւելիմաս
» Ցանճոս Good Ա.	»	14.25 » » »	»
» Santos supérieur	»	18 » » »	»
» » Domincul		20	
» » Caracoli		22	
Քաֆէ Mocca Hodeldan		24 իսկականը եւ ոչ Թէ կեղծ	
» Godlup		25	
» Ceylan		28	
» Margajid		31	

Կը յայտարարեմ յաճախորդներուս Թէ սուրճի գիները կը տարբերին իմաստասէր իրենց տեսակին: Զգուշացէ՛ք ժամանակ սուրճերէն: Այցելեցէք մեր գործատեղին գաղափար կազմելու իմաստ սուրճի տեսակներու մասին:

ՀԱՍՑԷ՝ **"CAFÉ SULTAN"**

TOROSSIAN

92 Rue d'Angoulème Métro: Couronnes, Tél. Ménil. 56—

"MADELEINE" ԿԸ ՄԱՆՈՒՑԱՆԷ ԹԷ,

վաճառատունը Ճախուաճ ըլլալով, ստիպուած է իր ապրանքները կանանց զգեստներ, մանԹօներ, գլխարկ, lingerie, bonnetterie, մինչեւ ամսոյս վերջը ամենաչնչին գիներով վաճառել:

ԱւիԹէն օգտուիլ փափաքողները Թող աճապարեն:

Աշխատողներու դիւրութեան համար վաճառատունը բաց պիտի մնայ ամէն օր նաեւ կիրակի մինչեւ 8.30:

Հասցէ՝ MADELEINE, 33 Rue des Dames, Métro Place Clichy

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ!

Ս. ԳԱԼԹԱՔՃԵԱՆԻ

Նոր հասցէն է՝ 14bis Rue St. Georges, Paris

Ուր պիտի գտնէք նորագոյն գուտ անգլիական կերպասներու Ճոխ մԹերք, արանց հագուստի, ինչպէս նաեւ մանաւոր drap կանանց վերարկուի համար:

Գիները բացարձակօրէն անմրցելի! մէԹրօ՝ de Pelletier

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐը

ՀԱՅԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

մէԹրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

?

?



SEVA

LE PLUS ÉLÉGANT PHONO FAISANT MEUBLE ET PORTATIF

APPAREIL DÉPOSÉE

ՄԻԱԿ ՓՈՆՈԿՐԱՓԸ ՈՐ ՁԱՐՄԱՑՈՒՑ ԱՇԽԱՐՀԸ

PARIS SUISSE LONDRES ET SUD-AMÉRIQUE

LA MARQUE MONDIALE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
17
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930
17 DÉCEMBRE 1930

Ք. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1445

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Բարդ, վատագոյն անակնկալներով յղի, դաժան ողբերգութիւն մըն է հայ կեանքը, որուն ելքը՝ կրնան միայն նշմարել յատակ կամքերն ու խոր անդրդուելի հաւատքները, հակառակ բոլոր ձախողութիւններուն:

Ցրուած՝ աշխարհի բոլոր անկիւնները ոչ միայն եղեռնակայ նք օտար ու եթէ ոչ թշնամի՝ գոնէ անբարեացակամ օրէնքներուն, այլ նաեւ բոլորովին տէրը չենք մեր կամքին, եւ ո՛չ իսկ մեր քսակին: Ու ամէնէն եղկելին: Բոլոր երկիրներուն մէջ, ուր ապաստան ենք գտած, ոչ միայն պիտի մտահոգուինք մեր անմիջական ներկայով, մեր ազգային հեռանկարներով, մեր հաւաքական գոյութեան տագնապ ապահովումով, այլեւ, աւելի քան բնիկները, օրը օրին պարտադրաբար պիտի հետեւինք մեր նոր ու անհարազատ բնակավայրերու քաղաքական ու տնտեսական ելեւէջներուն: Մանաւանդ տնտեսական:

Տուն ու տեղէ եղած, աշխատանքի եւ արտադրութեան ամէն միջոցներէ զուրկ, գաղթական հայութեան մեծագոյն մասը՝ այսօր, իր բազուկները միայն կրնայ ներկայացնել համաշխարհային դրամատիրութեան, չոր ապրուստ մը ապահովելու համար: Հոն իսկ սակայն, նիւթական համեստ ապահովութիւնը՝ ի գին դաժան աշխատանքի, որ նաեւ պիտի պաստէր հանդարտեցնելու Հայուն զերազգիր ու տրտում ոգին, կը պակսի: Ու բոլորը գիտեն թէ տնտեսական որեւէ տագնապի առաջին զոհերը ամէն տեղ իրենք են, անտէր ու անտեղազուրկ հայութեան բեկորները:

Այսպէս նաեւ Ֆրանսայի մէջ, որ տնտեսական տագնապի արձագանգն ալիքներուն առջեւ, չի կրնար անշուշտ մինակը անի երկար տոկալ, հակառակ պաշտօնական ու լաւատես յայտարարութիւններուն:

Անշուշտ, տակաւին Ֆրանսա կը մնայ բաղդատաբար, տնտեսապէս ամէնէն ապահով երկիրներէն մէկը: Սակայն, տագնապի ազդանշանները արդէն կը տրուին, մանաւանդ ճարտարութեան գլխաւոր կեդրոններէն, ուր բնականաբար, առջին զոհերը կ'ըլլան օտարականները եւ անոնց մէջ ալ՝ նախ եւ առաջ, որոնց ի գուր է թելադրել որ ամուր կառչած մնան իրենց գործերուն:

Դրամատէրը ինչ ազգի ալ պատկանի, գիտէ Հայուն յատուկ բարեխիղճ աշխատանքը գնահատել առատ գործի ու արդիւնութեան լաւագոյն օրերուն միայն: Իսկ տագնապի մտահոգութիւններուն առջեւ, եթէ ոչ խիղճով կամ անտարբերութեամբ, գոնէ օրէնքի իսկ կաշկանդումով, ստիպուած պիտի ըլլայ աւելի երկարատեւ աշխատանք ապահովելու համար տեղացիին, զրկել օտարը:

Տնտեսական տագնապը, ի հարկէ, Ֆրանսայի մէջ, տակաւին չէ առած սպառնական համեմատութիւններ, փողոց թափելով գործազուրկներու հսկայ բանակներ, ինչպէս դրացի երկիրներու մէջ:

Սակայն, այժմէն իսկ մտահոգուելու համար հայ աշխատաւորին կացութեամբ, պէտք չկայ սպասելու որ անգործութեան վտանգը դառնայ իրական. կը տեսնուի արդէն որ գործատէրերն, տեղէ տեղ անձկութեան ձայներ կը հասնին:

Չհարցնենք թէ ո՞վ պիտի մտահոգուի անոնցմով, երբ, տէրն արդէն ընտանիքի տէր օգնութեան կանչեր կը փրցնէ:

Ֆրանսական կառավարութիւնը, բացայայտ է թէ ամէն առջ կը մտահոգուի իր հպատակներով: Իսկ ընկ. ապահովագրութեանց օրէնքը, ո՛չ մէկ երաշխիք կուտայ օտարականին՝ ընդդէմ անգործութեան: Չկայ ազգ. կեդրոնական մարմին մը, որ այժմէն իսկ միջոցներ պրպտէ ու կարգադրութիւններու հետամտի:

Կան սակայն, բոլոր խարդարդէտ Միութիւնները, Բարերարական ընկերութիւնները, Հայրենակցականները, որոնք չպիտի մոռնան թէ քսակովը կ'ապրին այն բարեխիղճ ու աստուածեան ժողովուրդին, որ տագնապի օրերուն, դառնապարտուած է տանջուելու եւ հեծելու ամէնէն սեւ թշուառութեամբ:

Մեծ մասն այդ միութիւններուն բաղկացած ժողովրդական խաւերէն, պարտաւոր են հիմակուընէ իսկ միջոցներ խորհիլ գործնական կարգադրութիւններ նախապահմանել, երբ դեռ ուշ չէ, փոխանակ վերջին պահուն անգօր վարանումներով, պարանոցովի մատնուելու եւ նոր դառնութիւններ քաղելու:

1926ի անգործութեան օրերու թշուառութիւնը պէտք չէ որ կրկնուի այս անգամ, եթէ պատահի որ տագնապը նոյն ծանութեամբ չոքի Հայ աշխատաւոր բազուկներու վրայ: Այդ առթիւ, իրենց բաց ձեռքերով, անոնք ցոյց տուած են որ արժանի են ամէն օժանդակութեան, որ որքան ալ անհատական ըլլայ բաղդատմամբ պահանջին, կը բաւէ գոնէ չափով մը մեղմելու ցաւերն ու կարօտութիւնը, պայմանաւ որ ըլլայ կազմակերպուած եւ դրուած ամուր հիմերու վրայ:

Այս պայմանը, կազմակերպուած եւ ամուր օժանդակութիւն մը ապահովելու համար, կ'արժէ որ բոլոր միութիւնները այժմէն իսկ տեսնեն անհրաժեշտ նախապատրաստութիւնները, որպէսզի քաղաքացիութիւնն իր վայրին մէջ, կարենայ գոնէ սահմանափակելու համար չարիքը:

Մ. Ե.

ՄԱՄՈՒԼ

ՀՈԳԵԿԱՆ ԿԱՊԸ

«Յուսաբեր»ի խմբագրականէն (6 դեկտ.)

— «Հայաստանի մէջ բացայայտ ճիգ մը կայ արտասահմանեան հայ գրականութեան կապուելու: Պատնէշները, որոնք երեւանը կը բաժնեն գաղութէն, գրական չեն, այլ քաղաքական: Խորհրդային իշխանութիւնը դաշնակցական գրագէտէն կը սարսափի այնքան, որքան կը սարսափի դաշնակցական գործիչէն: Ու ճիշդ այդ պատճառով ինչ դաժանութեամբ որ կը հետապնդէ վերջինին գործը, նոյն մոլեգնութեամբ ալ կը հալածէ առաջինին գրիչը:

Ու յաճախ, իր այս սարսափին ու մոլեգնութեանը մէջ, երեւանը բոլոր ոչ-համայնավար գրիչներու տակ դաշնակցական դէմքեր կը տեսնէ՝ անգգալաբար բովանդակ հայ քնարը մեր կուսակցութեան սեփականութիւնը հռչակելով:

Երեւանի համար դիւրին չէ տարբերել դաշնակցական գրագէտը ոչ-դաշնակցական գրագէտէն: Ու դժուար է անոր համար, որ խորհրդային գրաքննիչը ոչ թէ գրականութեամբ ճեղինակին անձը կը ճշդէ, այլ անձի գրականութեան բնոյթը կը սահմանէ: Ու ճիշդ հոսկէ ալ կը սկսին չեկայի խարխափումները՝ յաճախ գինք ծիծաղելի կացութեան մատնելով: «Դիւրին» է Աիարոնեանի գրականութեան արժէքը սահմանել, որովհետեւ դժուար չէ անոր քաղաքական դաւանանքը ճշդել. — քանի որ արգիլուած է մարմնեղէն Աիարոնեանի, իբրեւ դաշնակցականի, մուտքը Հայաստան, արգիլուած է մուտքը նաեւ հոգեղէն Աիարոնեանի՝ անոր գրականութեան: Աիա այսքան հեշտ է չեկայի աշխատանքը բոլոր մեծ ու փոքր, անփայլ ու փայլուն Աիարոնեաններուն կատմամբ:

Այս ախտաւոր մտայնութիւնը արդիւնք է նոյնքան ախտաւոր ըմբռնումի ընդհանրապէս գրականութեան մասին:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ

Միացեալ Նահանգները ձեռնարկած են վերակազմութեան ենթարկելու իրենց պատերազմական նաւատորմը, որ 4 գլխաւոր բաժանումներու պիտի ենթարկուի, մարտանաւեր, հետախուզական նաւատորմ, ընդծովեաններ եւ խարսխային նաւատորմիղ:

Այս վերակազմութիւնը կը լրացնէ գործողութեանց նոր յատակագիծը, որ ամբողջովին պիտի իրագործուի Փանամայի ռազմափորձերուն առեն: Գործողութեանց այս յատակագիծը 4800ի կ'իջեցնէ նաւային զօրքերու թիւը եւ գործունէութենէ դուրս կը ձգէ 49 հին նաւեր, 120.000 թոնօ տարողութեամբ: Այս կերպով, այս ելմտական տարուան ընթացքին՝ Ամերիկա կը խնայէ 3 միլիոն 440 հազար տոլար. իսկ յառաջիկայ շրջանին 7,758,000 տոլար:

Դուրս ձգուած են 16 Թորփիլահալածներ, 25 ընդծովեաններ, 2 յածանաւեր եւ ուրիշ հին նաւեր:

Մարտանաւերու տորմիղը պիտի գործէ Խաղաղականի մէջ եւ բաղկացած պիտի ըլլայ դրահաւորներէ, յածանաւերէ, Թորփիլահալածներէ, սաւառնակ փոխադրող նաւերէ եւ ականադիրներէ:

Հետախուզական նաւատորմը պիտի գործէ Ատլանտեանի մէջ եւ բաղկացած պիտի ըլլայ յածանաւերէ, Թորփիլանաւերէ եւ դպրոց-նաւերէ եւ օդանաւ փոխադրող նաւերէ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Անգլիա դժգոհ Ռուսիոյ պատասխանեն

ԼՈՆՏՈՆ, 15 Դեկտ.— Խորհրդարանին մէջ հարցապնդման մը պատասխանելով թէ Մոսկուայի դառավարութեան առթիւ, Անգլիոյ դէմ եղած վերագրումներուն հետեւանքով, կառավարութիւնը պիտի շարունակէ՞ հետապնդել իր բողոքները, արտաքին նախարարը Հէնտէրսըն ըսաւ ու կառավարութեան հրահանգին վրայ, Մոսկուայի անգլ. դեսպանը խորհրդ. իշխանութեանց յայտնեց թէ Մոսկուայի դատին ընթացքին, դատախազին կողմէ եղած վերագրումներուն հետեւանքով՝ մեր բողոքին տրուած պատասխանը գոհացուցիչ չէ, եւ թէ իբր կառավարութեան՝ Մոսկուայի իշխանութիւնները չեն կրնար դրժել ամէն պատասխանատուութիւն:

Իր պատասխանին մէջ՝ խորհ. արտաքին գործավարը կրկին շեշտեց թէ դատախազը ստիպուած էր ի նկատի ունենալ ամբաստանեալներուն յայտարարութիւնները եւ թէ այդ կէտին մէջ, կառավարութիւնը ոչ հրահանգ կրնար տալ, ոչ ալ որեւէ պատասխանատուութիւն ստանձնել: Միայն դատական ատեանը իրաւունք ունէր պրպտումներ կատարել եւ վճիռը կարենալ տալու համար պարտաւոր էր մեղադրանքներն ստուգել: Վճիռը տրուած ըլլալով՝ խորհ. կառավարութեան այլեւս ըսելիք որեւէ բան չի մնար:

— Այս պատասխանին առջեւ, եզրակացուց Անգլիոյ արտաքին նախարարը, հրահանգեցի Մոսկուայի դեսպանին, որ Խորհ. իշխանութեանց յայտնէ բուռն դժգոհութիւնը որ կը զգանք իր բռնած դիրքէն:

Ձէմպըրլէնի պնդումին վրայ, Անգլիա Մոսկուայէն պիտի պահանջէ տրուած վճռին պատճէնը:

Արտաքին նախարարը յայտնեց նաեւ թէ խնդրին քննութենէն յետոյ, կառավարութիւնը որոշած է Մոսկուա չղրկել դիւանագիտական կցորդ:

Չեխաստան կը շարունակէ ապստամբել

Մոսկուայէն Պերլինի թերթերուն կը հաղորդեն թէ վերջին 10 օրերու ընթացքին, Չեխան Սիպերիա աքսորած է 380 անձեր, որոնք կ'ամբաստանուին հակախորհրդային գործունէութեամբ եւ դրամի, ինչպէս նաեւ սննդեղէնի վրայ շահադիտութեամբ:

Աքսորականներուն արգիլուած է մտնել կեդրոնական Սիպերիա: Անոնք ստիպուած են բնակիլ միմիայն հիւսիսային Սիպերիոյ մէջ:

Սպանիոյ խռովութիւնները

Ժաքայի զսպումէն յետոյ, ըմբոստացման հոսանքը այժմ փոխադրուած է Սպանիոյ մայրաքաղաքին Մատրիտի մէջ:

Երէկ առտու, Մատրիտի օդանաւային կայանէն կը թռէին վեց օդանաւեր, որոնց մէկը կըղեկավարէր Ֆրանքօ, յայտնի հանրապետական, որ վերջերս փախեր էր բանտէն: Օդանաւերը Մատրիտի վրայ կը տեղացնէին թռուցիկներ՝ որոնցմով ժողովուրդը կը հրաւիրէին միանալու ըմբոստներուն: Թռուցիկները, սիեւնոյն ատեն կը յայտնէին թէ եթէ պահակազօրքը շատ կարճ ժամանակի մէջ չվիանայ յեղափոխականներուն, զօրանոցները պիտի ռմբակոծուին: Թռուցիկներու այս տարափէն անմիջապէս յետոյ, 5.600 ըմբոստներ՝ որոնց գլուխը կը գտնուէին զօրավար մը եւ Ֆրանքօ, կը խուժէին օդանաւային կայանը, գերի կը բռնէին կայանէն պահակ զինուորները, կը գրաւէին ձեռնառումբերը եւ զանոնք կը փոխադրէին օդանաւերը:

Սակայն, Մատրիտի զինուորական հրամանատարը շուտով լուր առաւ եւ անմիջապէս կայանին վրայ դրկեց ուժեղ զօրախումբեր: Տեղի ունեցած բախումի մը ընթացքին, ըմբոստներէն բազմաթիւ վիրաւորներ եւ սպանեալներ մնան, իսկ դեկավարներէն Ֆրանքօ յաջողեցաւ օդանաւով փախիլ:

Ահա՛ քանի մը ժանրամասնութիւններ դէպքին ծագման մասին:

Ժաքայի ըմբոստութենէն յետոյ, հաւանական դէպքերու առաջքն առնելու համար, կառավարութիւնը կարգ մը միջոցներու դիմած էր: Առջի օր, Մատրիտի ժողովուրդը զարմանքով տեսաւ օդանաւ մը որ թռուցիկներ կը նետէր: Ժամը 10ի տեսնողները հինգ օդանաւեր եւս միացան անոր, որոնք իրենց թեւերուն վրայ կարմիր դրօշներ կը կրէին: Արդէն լուր տարածուեր էր թէ Մատրիտի զինուորական օդանաւային կայանը ըմբոստացած է: Ասոր վրայ, կառավարութեան հրամանով, ոստիկանութիւնը կարգը պահպանելու համար, գրաւեց հանրային բոլոր հաստատութիւնները: Բազմաթիւ զօրախումբեր շարժման մէջ դրուեցան, զսպելու համար ըմբոստները:

Ըմբոստ օդանաւորդները, իրենց օդանաւերով ապաստանած են Փորթուկալ: Անոնց մէջ են ըմբոստութեան երկու ղեկավարները Ֆրանքօ եւ զօրավար Քուիպօ տէ Լանօս:

**** Ամբողջ Սպանիոյ մէջ, յեղափոխական այս դէպքերուն հետեւանքով, պատերազմական վիճակ յայտարարուած է: Երկաթուղային սպասարկութիւնները ո՛չ մէկ տռմսակ կուտան ճամբորդներուն:*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԼԻՈՆԻ ՈՍԿՐԻՆ ԱՌԹԻՒ

Երէկ հաղորդեր էինք Լիոնի մէջ Հայու մը կողմէ գործուած ոճիրին մանրամասնութիւնները:

Այս առթիւ, փարիզեան կարեւոր թերթ մը «Ֆիկարօ» կը գրէ.— Փարիզ այլեւս այնքան ընդարձակ չէ իր կրկէս ծառայելու համար օտար յեղուզակներու, որոնք մեր երկիրը կուգան իրենց արտճանակները փորձելու, ըլլայ գոհացնելու համար իրենց քաղաքական կրքերը, ըլլայ յագեցնելու համար իրենց ստորին բնազդները»:

Ու պատմելէ յետոյ Լիոնի Հայուն ոճիրը, կը յայտնէ,— Մինչեւ ե՞րբ պիտի տրուի որ գաղթականները մեր հողին վրայ հետապնդեն իրենց վէճերը: Եթէ անոնք չեն յարգեր իրենց տրուած ապնիւ հիւրընկալութիւնը, կառավարութեան վրայ պարտք կ'իյնայ մեզ ազատել այս անբաղձալիներէն»:

7750 ՅՈՅՆ ԳԵՐԻՆԵՐ ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՄԷՋ

ԲՈՂՈՔ ՄԸ ՎԵՆԻԶԵԼՈՍԻ ԴԷՄ

Ցունական «Ֆոս» թերթը կը գրէ.—

Հազարէ աւելի կիներ որոնց ամուսինները տակաւին հոգեւ գերի կը սեպեն փոքր Ասիոյ մէջ, շնորհիւ այն ոճրային անտարբերութեան, որով վարչապետը Էնկիւրի գտնուած ատեն չէ զբաղած ճելլէն բանակի այս մնացորդներու վիճակով, խմբագրած են երկար յուշագիր մը, զոր պիտի յանձնեն կառավարութեան:

Այս յուշագրին մէջ կ'ըսուի թէ, Պ. վենիզելոս, Էնկիւրիի մէջ դիտմամբ չէ քրքրած այս խնդիրը եւ չէ հետաքրքրուած վիճակովը Անատոլուի մէջ գրտնուող գերիներուն, որոնց թիւը, Միջազգային կարմիր խաչի պաշտօնական տեղեկագիրներուն համաձայն 7750ի կը հասնի:

Այս տեղեկութիւնները կ'ըսեն թէ, գերիները ամէն տեսակ չարչարանքներու ենթարկուած են, Ասոնցմէ, մերկ, պարկերէ շինուած ցնցոտիներ հագած, բոլորովին ջիւծած անասնական կեանքկ'անցընեն իրենց գտնուած վայրերուն մէջ: Եղներու տեղ զանոնք կը լծեն սայլերուն, իրենց շալակներով հսկայ քարեր կը փոխադրեն, երկաթուղագծեր եւ կամուրջներ կը շինեն, քար կը կոտրեն, թուրքերու անասունները կ'արածեն եւ կը գործածուին ամէնէն ծանր եւ սպառիչ գործերու մէջ: Եւ այս բոլորը պատառ մը չորհացի փոխարէն:

Այս յուշագրով, կը պահանջուի կառավարութենանմիջական միջամտութիւնը, որպէս զի առանց ժամանակ կորսնցնելու կարելի ըլլայ ազատել այս գերիները:

Նմանօրինակ դիմումներ պիտի ընեն նաեւ գաղթականական այլ կազմակերպութիւններ:

ՓՈՒԱՆՔԱՐԷ ՀԻՒԱՆԴ

Շաբաթ իրիկուն, փարիզի մէջ զրոյց կը շրջէր թէ Ֆրանսայի հանրապետութեան նախկին նախագահ եւ քանիցս վարչապետ Փուանքարէ ծանրօրէն հիւանդացած է անակնկալ կերպով, թերթերը երէկ միայն լուրը հաղորդեցին:

Պ. Փուանքարէ փոխադրուած է հիւանդանոց ուր կը դարմանուի բժիշկներու տեւական հսկողութեան տակ:

ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՊԱՏՄԱԾՆԵՐԻՑ

... Նոյեմբեր 27

Թորիդային Հայաստանում երկար տարիներ ապրած չէզոք մէկ գրողի՝ (բայց ոչ պրոլետ) Ն. Նշտունու Թարմ յուշերից:

— *Խորհրդային Հայաստանի գրողները իրենց կոմունիստական գաղափարախօսութիւնից ամենափոքրիկ շեղում մը անդամ անելու հնարաւորութիւնը չունին իրենց գրւածքներում, հակառակ այն փաստին, որ ամենից շատ են խօսում քննադատութեան ծաւալման մասին։ Իրականութեան մէջ փաստօրէն նրանք խեղդում են այդ քննադատութիւնները անդամ գրականութեան ամենաչէզոք բնագաւառներում եւ հարցերում։ Նրանց ամենաշնորհալի գրականագէտ Ե. Չարենցը այժմ աքսորւած է Հայաստանի սահմաններից՝ ամենագռեհիկ մի յանցանքի համար, որին թիւրը աժօթխածութեան դէմ է...։ Հայ բոլշեւիկ գրականութիւնը չունի ոչ մի աչքառու եւ արժանաւոր ղեկավար, ովքեր ներկայումս ղեկավարում են այդ գրականութիւնը, նրանք աւելի հաւակնութիւններ ունին, քան թէ արժանիք։*

Ազատ Վշտունի, Նալբրի Զարեան. Դաբաղեան, կարմէն եւ շատ շատերը— հոյակապ ոչնչութիւններ են եւ ուրիշ ոչինչ։ Նոյնիսկ այնպիսի ինտելիգենտ կոմունիստներ կան, որոնք առիթ եղած դէպքում, երբ խօսք էր լինում պրոլետ գրողների մասին, ասում էին՝ «մեր գրողները աւելորդ տեղը թուղթ եւ թանաք են սպառում ու պետական միջոցները վատնում»։

Գոնէ գրածները մի բանի նմանէր, ոչ հայերէն է եւ ոչ էլ չինարէն։ Ամբողջապէս այդ գրողները պետքաղ վարչութեան (Չեկա) տեսակէտն են արտայայտում բացառապէս իրենց գրւածքների մէջ։ Երբեք դուք չէք տեսնի եւ չէք հանդիպի մէկ ազատ գրողի, որը համարձակէր ամենաթեթեւ շեղում մը ունենալ պետական գրական հայեցակէտից եւ ինքնուրոյն կարծիք ունենար։ Վա՛յ նրան, ով դուրս կը գայ այդ շրջանակից, անմիջապէս նրա անունը կը գրւի սեւ տախտակի վրայ եւ կ'ամբաստանւի որպէս թեքւած ունեցողի ու կը զրկւի իր պաշտօնից։ Դրանով էլ չի վերջանայ խնդիրը, նրան կը բանտարկեն ու կ'աքսորեն։

Ահա այսպիսի դժոխային պայմանների մէջ կ'ապրի Հայաստանի գրականութիւնը։

Ներկայիս Խորհ. Հայաստանի կառավարական կազմը բաղկացած է ամենաակտիւ կուսակցականներից, որոնք առանց բացառութեան իրենց աշխատանքներից դուրս միշտ «արտաժամեաններ» են կատարում։ Այս «արտաժամեանները» պիտի հասկանալ այսպէս,— իրենց գործից դուրս լրտեսի դերում սրա-նրա հետեւից ընկած հետախուզութիւններ են կատարում։ Եւ այս աշխատանքը կատարւում է մեծ եռանդով։ Նրանք ապրում են խիստ բարեկեցիկ պայմաններում, եւ այս, այն միակ յատկանիշն է, որով նրանց անվրէպ կերպով կարելի է տարբերել եւ ճանաչել ժողովրդից։

Կոլէկտիվիզացիոն քաղաքականութիւնը առաջ է բերել նրանց մէջ աղ ու ձախ թեքումներ։ Պատահած են այնպիսի կուսակցականներ, որոնք իրենց կուսակցական տոմսը յետ են վերադարձրած, յայտարարելով, որ այլեւս իրենց համար պատիւ չեն համարում կուսակցութեան մէջ մնալը։ Ինչ խօսք, որ այդպիսիներն էլ են ենթարկւում Չէկայի խստութիւններին։

Խորհրդային երկրում դրութիւնը այսպէս է, եթէ մի մարդ կուսակցական չէ, այլ ունի կուսակցականի գաղափարախօսութիւնը եւ արտայայտութիւնը իր առօրեայ կեանքում, այդպիսիներին մարդապոչի տեղ են դնում՝ իսկ ովքեր ծանրաբեռնւած են ընտանիքով եւ չեն հետաքրքրւում քաղաքականութեամբ, մի խօսքով չէզոքներ են, նրանց նախ, մարդու հաշւի չեն դնի եւ երկրորդ՝ նրանց այնպիսի աշխատանքներ են տալիս, որ առաջին երկու կատեգորիայի պատկանողները հրաժարւում են անել, իսկ վա՛յ էն մարդուն, որ կը համարձակւի քննադատելու խորհրդային կարգերը, այդպիսիները կամ պէտք է զէնք վերցնեն բարձրանան լեռները, կամ թէ չէ պէտք է թողնեն խորհրդային երկրի սահմանները անլեգալ կերպով։

Խորհ. Հայաստանի քաղաքներում եւ թէ գիւղերում «ժողովրդի տնտեսական դրութիւնը ուղղակի զարհուրելի է, միայն այս ամառ Երեւանի կոոպերատիւների առաջ շարան-շարան կանգնած պոչերում երկու կին մահացած է, բազմաթիւ երախաներ վիրաւորւած են ոտքերի տակ գնալով, իսկ անհաշիւ կանայք վիժած են հերթի կանգնած մէջտեղին աղ ու ձախ սեղմուելիներից։

Բազաքացիները Բանկոպի անդամ լինելով, սկզբում այն համոզումը ունէին, որ սննդամթերքի պարենաւորման կողմից աւելի լաւ վիճակի մէջ պիտի ապրին, քան առաջ, սակայն իրենց այդ երազները ի դերեւ ելան եւ հիասթափւած են այժմ, չնայած այն հանդամանքին, որ նրանք իր ժամանակին վճարել են 30-150 ռուբլի անդամավճար։

Ազգաբնակչութիւնը իր անհրաժեշտ կարիքները բաւարարելու համար մինչդամայն զուրկ է։ Այսպէս օրինակ, մէկ կոճի թել, մէկ տուփ ծխախոտ, մէկ կտոր օճառ ստանալու համար, նա պէտք է բազմաթիւ ժամեր հերթի կանգնի։ Հաշւել են, որ եթէ բանւորը առանց աշխատելու ոճիկ ստանայ, նա պէտք է նորից առնւազն օրւայ մէջ 10-17 ժամ յատկացնէ հերթերում իր եւ իր ընտանիքի հաւար անհրաժեշտ մթերքները ստանալու համար։

Եւ այս բոլորը արւում է «յեղափոխական» բոլշեւիկեան «դրբախտ»ում։

Շարունակ սեւ հաց ուտելուց եւ իւղ գործ չածելու պատճառով, ժողովրդի հարիւրի 75ը հիւանդ է ստամոքի զանազան հիւանդութիւններով, որոնց բոլորին բժիշկները պատւիրել են ղեղատոմսով գործ ածել՝ սուխարի, սպիտակ հաց, կաթ եւ կարագ, բայց աւա՛ղ, հիւանդները ժանեում են, որովհետեւ այդ կենսամթերքների անունները մեռնակ ղեղատոմսի մէջ են կարդում։

Ամբողջ Երեւանի կոոպերատիւները պատէք- վերոյիշեալ մթերքների երեսը չէք տեսնի, իսկ եղած դէպքում էլ, դեռ կոոպերատիւ չհասած բաժանում են իրենց վստահելի կուսակցականների միջեւ՝ կոլէկտիւների ձեւով։

Եթէ դուք այսօր անցնէք Հայաստան եւ ամբողջ քաղաքների բանկոպները հետազօտութեան ենթարկէք, դատարկութիւնից բացի ուրիշ բան չէք տեսնի, իսկ դրա հակառակ այլ պատկեր են ներկայացնում Չինկոպները (Չինուորական կոոպերատիւներ), որոնք լեփ լեցուն են ամէն տեսակի ապրանքներով։

Անշուշտ ընթերցողին կը հետաքրքրի այս գաղտնիքը։

(1) ԱԱՄԵ։

Կարդացէք և Տարածեցէք ԾԱՌԱՋ

ԻՍԿՈՒՀԻ ԹԻՐԵԱՔԵԱՆ

Ա.

Նոյ. 14ին, Զակազիկի մէջ, երկարատեւ ու ծանր ջիւանդութենէ մը ետքը մեռաւ ցիկին Իսկուհի Թիրեաքեան, կինը ան ժոռանալի Հրայրին (Հայկ Թիրեաքեան)։

Հանգուցեալը իր ծադիկ հասակէն արդէն նուիրուած էր յեղափոխական գործին եւ, Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերու մէջ, իր դիւցազնատիպ ամուսինին հետ մասնակցած էր ամենէն պատասխանատու ձեռնարկներուն եւ անոր հետ երկար տարիներ բաժնած տաճկական զնտաններու եւ աքսորի տառապանքը։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ շաբաթ կէսօրէն վերջ, մեծ բազմութեան մը ներկայութեան, եկեղեցիին բակը կարճ դամբանական մը խօսեցաւ Դաշնակցութեան Զակազիկի կոմիտէին ներկայացուցիչը։

Ստորեւ կը հրատարակենք հանգուցեալի ինքնակենսագրական նշմարները, որոնք պատմական վաւերաթուղթերու կարեւորութիւնը ունին։

ԻՆՔՆԱԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ՆՇՄԱՐՆԵՐ

Ծնած եմ Պոլիս 1874ի մայիս 1ին։ Մանկութեան օրերս շատ ուրախ անցուցած եմ քրոջը Զապէլի եւ եղբօրս հետ։

Այն ատեն մանկապարտէզներ չկային, ուստի նախնական կրթութիւնը տունը առած եմ։ Տասներկու տարեկան հասակիս մտեր եմ Նարեկեան վարժարան (այժմու Եսայեան), ուր մնացեր եմ մինչեւ չորրորդ կարգ. ապա անցեր եմ Բերայի Աղջկանց Արհեստանոցը եւ աւարտեր եմ դայն 7 ընկերուհիներուի հետ, որոնցմէ մտերիմներս եղած են Մաոի Պէյլէրեան (բանաստեղծուհին) եւ Տիկին Նիկողոսեան։

Արհեստանոցի այդ երեք տարուան շրջանին, ի թիւս մեր լաւագոյն ուսուցիչներու, հայերէնի դասատու էր Մելքոն Կիւրճեանը (Հրանդ) որ մեծ ազդեցութիւն ունեցեր է վրաս, ներշնչելով ինծի հայրենիքին եւ յեղափոխական գործին նուիրուելու զգացմունքը։ Դասարանի եօթ ընկերուհիներէս հինգը պահպանողականներ էին, իսկ Մաոին եւ ես՝ կարմիր յեղափոխականներ։ Հոն, դպրոցին մէջ, երկուքս ալ ուխտեցինք նուիրուիլ մեր դատին եւ միասին աշխատիլ մեր ուժերուն ներած չափով։

1890ին հնչակեաններ եկած էին Պոլիս (որոնց մէջ էր Արվախի — Վարդ-Պատրիկեան). անոնք, ի մէջ այլոց, նաեւ օրիորդաց խումբ մը կազմեցին։ Այդ միջոցին էր որ տեղի ունեցաւ Պատրիարքարանի ցոյցը։ Ինձ առաջարկեցին նոյն օրը Պատրիարքարան գտնուիլ եւ ճերմակ դրօշ մը ձեռքս, սպասելիրենց կարգադրութեան, Որքա՜ն երջանիկ էի ես այդ օրը եւ դիշերը, միշտ ժտածելով թէ ես ալ նման բանի մը օգտակար պիտի ըլլամ։

Որոշեալ ժամին երթալով մեր ժողովատեղին, կը սպասէի ինձ յանձնուելիք դրօշին։ Ու մեծ եղաւ յուսախաբութիւնս, երբ ընկերները ըսին ինծի, թէ դեռ փոքր եմ այդ կարգի վտանգաւոր գործերու մէջ ներգնելու համար, եւ թէ առաջարկը ըրած էին միայն դիս փորձելու նպատակով։

Յոյցը տեղի ունեցաւ, որուն հերոսը, Զանկիւլեան, ձերբակալուեցաւ։ Այդ օրերուն ընկերուհիներս եւ ես անսահման ոգեւորութեամբ կը զբաղէինք զէնքեր ու թերթեր տեղափոխելով։

Դպրոցական շրջանս աւարտելով, նոյն վարժարանին մէջ պաշտօն ստանձնեցի, իսկ մէկ ու կէս տարի ետքը անցայ Մաքրի-գիւղի ազգային վարժարանը։ Այդ ժամանակ արդէն հեռացած էի հնչակեան կուսակցութենէն։ Այդ (կուսակցութիւնը իր կարգ մը ապիկար անդամներու շնորհիւ՝ արդէն քայքայման վիճակի մէջ էր։

Ուսուցչական պաշտօնս գոհացում չէր տար ինծի։ Իրաւ է, ամբողջովին աշակերտներուս նուիրուած, օրն ի բուն կ'աշխատէի, բայց հոգիս ուրիշ պահանջ ունէր։

Այդ ատեն էր որ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը մուտք գործած էր Պոլիս եւ կազմակերպութիւններ առաջ բերած։ Ընկեր մը առաջարկեց ինձ՝ անդամագրուիլ Դաշնակցութեան եւ օրիորդաց խումբ մը կազմել։ Ամենայն ուրախութեամբ ընդունեցի առաջարկը, եւ քանի մը օր յետոյ ունէինք արդէն մեր խումբը՝ բաղկացած հինգ անդամուհիներէ։ Մեր առաջին աշխատանքը եղաւ ձեռագործներ պատրաստել վիճակահանութեան համար։ Կը հաւաքուէինք Օր. Իւստիւկի տունը, որ հետզհետէ դարձաւ Դաշնակցականներու ժողովատեղին։

Տարի մը յետոյ թողուցի ուսուցչական պաշտօնս եւ ամբողջովին նուիրուեցայ կուսակցական գործունէութեան։ Դաշնակցականներէն Հրաչ կ'ապրէր Օր. Իւստիւկի տունը։ Հոն տեղի կ'ունենայինկուսակցական ժողովները, որոնց կը մասնակցէին Բարգէն - Սիւնի, Աշոտ, Եղուարդ, Միկօ եւ ուրիշներ։ Ես ալ յաճախ ներկայ կ'ըլլայի այդ ժողովներուն։

1896ի յուլիսն էր։ Օր. Իւստիւկի տունը մեծ իրարանցում կը տիրէր։ Ամէն կողմէ ընկերներ հաւաքուած էին Պոլիս՝ մեծ ձեռնարկ մը կազմակերպելու համար։ Արմէն Գարօն, Հրաչը, Աշոտը, Օր. Իւստիկը եւ ես երկու ամիսէ ի վեր զբաղած էինք ռումբեր լեցնելով, որոնց թիւը 600ի կը հասնէր։

Ժամանակը եկած էր գործածելու այդ ռումբերը։

Ընդհ. ժողովներու մէջ (որոնց կը մասնակցէին ռուսահայ ընկերներէն Բորիս, Արվախի, Մարիսկ տեղացիներէն Գնունի, Միսաքեան, Բաբկէն, Աշոտ, Հրաչ, Գարօ եւ ուրիշներ) մշակուեցաւ Օսմ. Պանքի գրաւման եւ Սամաթիոյ կռիւին նախագիծը։ Սամաթիոյ գործին ղեկավարութիւնը յանձնուեցաւ Դնունիին եւ Անդրէասեանին։ Դէպքի ատեն երկուքն ալ զոհուեցան, երեւան բերելով անձնական հերոսութիւն։

Պանքի գրաւումէն առաջ Օր. Իւստիւկի տունը ամբարուած ռումբերը փոխադրած էինք զանազան տեղեր։ Այդ աշխատանքը կատարած էինք Արմէն Գարօն, Հրաչը եւ ես, յաճախ կասկածուելով եւ հետապնդուելով ոստիկանութեան կողմէ։

Պանքի ցոյցը նշանակուած էր օգոստոս 16ին։ Նախորդ գիշերը փոքրիկ հաւաքում մը ունեցանք՝ վերջին մնաք-բարեւները ընդունելու Հրաչը, հրաժեշտ առնելով, գնաց Խասգիւղ, իսկ Գարօն մնաց։ Շատ տխուր էր։ Երկար խօսեցանք, ու վերջը ան ինձ յիշատակ մը տուաւ մանչն Նտքը իր սիրելւոյն յանձնելու։ Հրաչը չկարողացայ այլեւս տեսնել։

Հետեւեալ կէսօրին պանքը արդէն գրաւուած էր։ Բաբկէնը սպաննուած էր շէնքին դրան առջեւ (*)իսկ Գարօն և Հրաչը, 24 ժամ պանքինտէր ըլլալէ յետոյ՝ եղած էին անկէ ռուս դեսպանատան միջնորդութեամբ։

Դէպքէն յետոյ ոստիկանութիւնը քանի մը օր շարունակ խուզարկութիւններ կը կատարէր։ Մենք, օր. Իւստիւկ, քոյրս եւ ես, փախանք տունէն։ Բայց, նկատի ունենալով որ տունը տակաւին ռումբեր մնացած էին, վերադարձանք, ռումբերը ջրհորը իջեցուցինք եւ մեկնեցանք՝

(*) Իր ձեռքէն ինկած ռումբի պայթումէն։

Հ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀՆԳԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԸ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ ՃԱՌԸ

Շաբաթ գիշեր փարիզի Սըխարհագրութեան ընկերութեան գեղեցիկ ու մեծ սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Հ. Ե. Ո. Միութեան հնգամեակը, նախագահութեամբ Ա. Ահարոնեանի։

Երկու օր առաջ արդէն սպառած էին տոմսերը։ Եւ շաբաթ երեկոյ կանուխէն եկած էր ժողովուրդը, լեցնելու սրահը, ուր շատեր ոտքի վրայ մնացին։ Երկար ատենէ ի վեր այսպիսի խանգավառ հանդէս մը չէ տրուած փարիզի մէջ։ Հանդիսականներուն տրամադրութիւնը չափազանց բարձր էր, ի պատիւ Զափհաս Որբերու։ Հիմա մեր ժողովուրդը կատարեալ յարգանքով կը հետեւի Ճառախօսներուն եւ գեղարուեստական բաժնին, եւ ոչ թէ միայն չաղմկեր, այլ նաեւ ցոյց կուտայ իր համակրանքն ու խանդավառութիւնը։

Հանդէսին կարգապահութեան կը հսկէին Հ. Մ. Ը. Մ.-իսկաուտները, գլխաւորութեամբ սկաուտ պետ Ազէլեանի, որոնց Միութիւնն ալ կը մասնակցէր հանդէսին։

Ներկաներուն մէջ էին Տիկին Ահարոնեան, Տիկ. Շ. Միսաքեան, Մ. Վարանդեան, Հ. Ց. Դ. Եւրոպայի կեդր. կոմիտէին բոլոր անդամները, Մ. Պարսամեան, Տօքթ. Լ. Գրիգորեան, Օրներ Թորոսեան, դերասան Ա. Շահխաթունի, Հրանտ Սամուէլ, նկարիչ Հ. Ալեանաք, սկաուտներու ազգային պետ՝ Գ. Ցակոբեան, Հ. Մատթէոսեան, Գ. պետրոսեան, Զահրէճեան, Գէպիւս, կարօ Ալշգլեան եւ ուրիշներ։

Ուղերձներ ղրկած էին Փարիզի Հայ Դրական Միութիւնը, Ուրֆայի Հայր Միութիւնը, Գարակէօզեան Որբանոցը, Սեվրի Մխիթարեան վարժարանը եւ ուրիշ ազգմակերպութիւններ։

Նախագահ Պ. Ա. Ահարոնեանի մուտքը ողջունուեցաւ բուռն ծափահարութեամբ։

Ցետոյ Պ. Ահարոնեան բեմ բարձրացաւ ֆրանսական եւ հայկական քայլերգներով, զորս նուագեց Հ. Ե. Ո. Միութեան «Եփրատ» նուագախումբը։ Ցետոյ Հանդէսը բացաւ գեղեցիկ ճառով մը.

Ա. Ահարոնեանի ճառը

«Զափհաս որբեր հայոց աշխարհի։

Այսօր դուք կը տօնէք ձեր կազմակերպութեան հնգամեակը։ Հինգ տարիներ, որոնք ձեր սեփական ջանքերով դարձած են հարուստ ու բեղմնաւոր, ինքնուրոյն եւ ոգեւորիչ։

Հայոց աշխարհին մէջ երբ որբ երախաները չափահասութեան տարիքը թեւակոխէին, գեղի քահանան զանոնք կը տանէր իրենց ծնողներուն գերեզմաններուն մօտ «պահպանիչ» կ'ըսէր անոնց գըլխուն եւ «Հոգւոց» կը կարդար ննջեցեալներուն Հոգւոյն։

Այսօր, իմ սիրելի Զափհաս Որբեր, ձեր Միութեան հնգամեակը տօնելով՝ չափահասութեան պսակն է որ կը պահանջէք պէտք է որ գեղի քահանան, Հայոց աշխարհի քահանան ձեզ ալ տանի կեանքիս վերջին թելը ձեզի։ Եւ ո՜վ կը սիրէ ձեզ ո՛չ մայրենի ձեզի պէս, ան է որ կը հայրենիքը։ Դժուար է ձեր ճամբան, այն ճամբան զոր դուք բացիք, ո՛վ չորցած եղեւնիներ վերընձիւղած ծիլերը, դժուար բայց գեղեցիկ եւ յուսալից ճամբայ մը։ Իւրաքանչիւրը թող կրէ իր սրտին մէջ իր գեղին աւանդութիւնները, յոյսերը, գեղեցիկ թիւնները, հայրենիքին քարերը, յիշատակները, ամէն օր ու

կեանի լուսթեամբ յարգել անձ յիշատակը)։

Չափահաս Որբերու Միութիւն, երեք բառեր են եւ այս երեք բառերու մասին ես իմ նախագահական խօսքս ունիմ սելիքի։ Նախ ըսեմ թէ ինչ համ մեծագոյն յարգանքն է որ ցուցաբերած է այս երեկոյ, այս հանդէսը, իմ աստաւելիք երեկոյթիս նախագահութեամբ։

Առաջին հայեացքով դժուարկը թուի իրարու հետ հաշտեցնել այս երկու բառերը, որոնք յատկանշական անունը կը կազմեն սերունդին, Զափհաս եւ որբ։ Ինչ կը նշանակեն այս բառերը։ Գիտեմ թէ որբ կը կոչուի այն երախան, որուն ծնողները մեռած են, ուստիւրու հաց չունի, հագուստ չունի, զրկուած է գուրգուրանքներ որոնք ամենուրեք կան։ Բայց այդ որբը չէ Հայոց աշխարհի որբը։ Հայոց աշխարհի որբերը տարբեր են, տարբեր են անոր համար որ անոնց հայրն ու մայրերը մեռած չեն, խողխողուած են, սպաննուած են։ Մեր որբերը ոչ միայն զրկուած են սնունդէ եւ գուրգուրանքէ, այլ նաեւ զրկուած են հայութենէ։ Ա՛հա այս է որ կը կազմէ անոնց որբութեան գերագոյն տխրութիւնը։

Բայց ինչո՞ւ չափհաս սենք։ Երբ որբը մեծնայ բոլոր ուժերու ուժ, մտածելու հասունութիւն, չարն ու բարին զատանելու յստակութիւն ունենայ, ան կը դառնայ չափահաս եւ կը դադրի որբ կոչուելէ։ Բայց հայ որբը երբ չափահաս դառնայ ան չի դադրիր տակաւին որբ ուելէ, որովհետեւ ան միշտ կուած է հայրենիքէ։ Ան գիտէ որ որբ կոչուի՝ մինչեւ որ հրենիք վերագառնայ, մինչեւ որը որ դուք կարենաք դարձեր հօր, գերեզմանին մօտ որբեր էք։

Ձեր ձեռքին մեծ մարմը կայ, աշխարհի մեծերէն ուած՝ եւ դրոշմուած՝ ձեր հրերու արիւնով։ Ուժեղ պահիր զայն ձեռքերուն մէջ, անվեհ պիտի պահանջէք ձեր իրաւունքը եւ շահիք ձեր դատը. հայրենիքի դատը։

Այսօր երկու երիտասարդական հաւաքոյթ կայ (ակնարկելով Ֆրանսահայ Արիներու կոյթին)։ Ցաւալի երեւոյթ ուակներս, մենք մեծերս, պեցանք անմիթարանութեան րեսէն, բայց ես վստահ եմ դուք գեղին կենսունակութեամբ օժտուած՝ պիտի կարենաք միանալ եւ միացնել ձեր քէնոտ մեծերը։

կը տառապինք Թիւրի երեսին մեր ամբողջ կեանքը մաթեմաթիք է, մեր գոյութիւնը թիւի մէջ է։ Ցարգեցէք իրար եւ մի ցուցէք ձեր ճիգերը ամէն անդր որ շաղախ կը պատրաստեն Հայրենիքի համար. վստահ եմ ձեր ծրագիրը այդ ուղղութեան է որ կ'առաջնորդէ ձեզ, եւ ես այդպէս է ես պատրաստ եմ իմ կեանքիս վերջին թելը տալ ձեզի։ Եւ ո՜վ կը սիրէ ձեզ ինչպէս մեծ ձեզի պէս, ան է որ կը հայրենիքը։ Դժուար է ձեր ճամբան, այն ճամբան զոր դուք բացիք, ո՛վ չորցած եղեւնիներ վերընձիւղած ծիլերը, դժուար բայց գեղեցիկ եւ յուսալից ճամբայ մը։ Իւրաքանչիւրը թող կրէ իր սրտին մէջ իր գեղին աւանդութիւնները, յոյսերը, գեղեցիկ թիւնները, հայրենիքին քարերը, յիշատակները, ամէն օր ու

աւելուս չվերադառնալու պայմանով։

Մեր մէկ ընկերուհին, որ իտալահպատակ էր, ժիջոցներ տուաւ մեզ՝ հետերնիս ունենալով ծնողքս եւ Օր. Իւստիւկը՝ անվտանգ կերպով Պուլկարիա անցնելու։ Աւստրիական նաւ մը նստանք եւ, հարիւրաւոր փախստականներու հետ, երկու օրուան սոսկալի փոթորկէ մը վերջ, ապահովաբար պուլկարական հողը։

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ Հ. Յ. Դ. ԲԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՊԻՏԻ ՏՕՆՈՒԻ

Յառաջիկայ Կիրակի առեկոյ, Դեկտ. 21ին **Salle Gaveau**ի *վրայ*

Կը նախագահէ՝ **Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ**

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

ՀԱՅ ՄԱՆՕՔ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՅԺՄԷՆ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ԶԵՐ ՏՈՄՍԵՐԸ — *Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ*

Ամ, հաւատքով ու փո՛քով, Մինչեւ որ օր մը դառնայ իր Հողը գերեզմանը, վերագտնելու Եւ գրկելու — Հայր, Հանգի՛ստ եղիր, ես այլեւս չափահաս որբ եմ. ես Հայրենիքիս քաղաքացին եմ»:

Պ. Ա. Ահարոնեանի բանախօսութենէն յետոյ որ քանիցս ընդմիջուեցաւ բուռն ծափահարութիւններով, նուագախումբը նուագեց «Յալուորիկը»: Ետքը տղայ սկաուտ մը կարդաց հետեւեալ ուղերձը:

Ջ. Ե. ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ողջո՛յն ձեզ, վահագնաշունչ հայորդիք,

Նահատակներու ձայնն էք դուք կենդանի,

Կտակակատարը անոնց վերջին ազնիւքին:

Դուք Հայութեան գոհարաշէն գուրս եկաք, իբր բողոք՝ քքնելու «արդարութեան» ոխին:

Ձեր բռունցքը սարսափն է թշնամիին եւ ձեր կուրծքերը վահան մեր ցեղին...

Ո՛չ, դուք գութ ու գորով չէք մուրար, դուք բոցաշունչ եւ բարձակ երիվարը վրէժի...:

Մեր սրտերը ձեզի հետ են ո՛վ պղպատէ բազուկներով քաջորդիք.

Ողջո՛յն ձեզ, ողջո՛յն:

Արեւակէզ ճակատներով եղբայրներ:»

Այս ուղերձէն ետք, թաւշիլեակահար Պ. Worms նուագեց երեք կտոր, Մոցարթէն, Ա. պարթեւեանէն եւ Օփիէրէն:

(Շարունակելի)

ԱՂԱԲԵԿՈՎԻ ՌՄԲԱԿՈՏՈՒԹԵՆԷՆ ՅԵՏՈՑ

Հայագգի Պ. ձիուգէփփէ Պերնարտի որ Ադաբեկովի յուշերուն մէջ խնդրոյ առարկայ դարձած էր, կը խնդրէ մեզմէ հրատարակութեան տալ հետեւեալ հերքմնագիրը, Ադաբեկով Պ. Պերնարդին ցոյց կուտար իբր իր գործակալը:

Քապուլի իտալական պատուիրակութեան Թարգման ըլլալով, ինչ ցոյց կուտայ՝ իբր իր «տեղեկատուն» պատուիրակութեան գործերուն մասին, եւ իբր Ազգանխոտանի ելմտական նախարարութեան խորհրդական, երբ կ'ըսէ թէ երկրին տնտեսական ու ընկերային կեանքի զանազան ճիւղերուն մասին՝ իրեն տեղեկութիւններ կը հաղորդէի, այս մարդը ո՛չ մէկ անգամ իմ պատուիրակութեան հետ կը խաղայ:

Ազգանխոտանի «խորհրդային պատուիրակութեան քաղաքական կցորդ»ի հանգամանքով, (այսպէս գրուած էր իր այցաքարտին վրայ) Ադաբեկով կը յաճախէր դիւանագիտական շրջանակները եւ շատ անգամ ինձ կը հանդիպէր պաշտօնական ընդունելութիւններու եւ ճաշկերոյթներու ընթացքին: Քապուլի եւրոպական գաղութը փոքր ըլլալով, հանդիպումները յաճախակի էին: Առեն մը, ամիսը երկու անգամ քապուլի բոլոր եւրոպացիները բացի Անգլիացիներէն իրարու կը հանդիպէին խորհրդ. պատուիրակութեան երեկոյթներուն մէջ:

Ինծի հանդիպումներ ոչ մէկ իրաւունք կուտան Ադաբեկովին, իրենց յուշերը զարդարեն մեր անուններով, իբր իրենց "մարդոց,, անունները, անոր համար որ մեր տուները կը յաճախեն, առանց սակայն գիտնալու մեր ընկերութեան հետ իրենց չփումներուն իսկական նպատակը:

Իտալական եւ ֆրանս կառավարութեանց գիտութեամբ եւ արտօնութեամբը, Ազգանխոտանի մէջ կը ներկայացնէի մէկ քանի կարեւոր առեւտրական տուներ, որոնց անունները շփոթուած են Ազգանխոտանի յուշերուն մէջ: Այդ տուներէն նախ սէնդիքան, իտալիոյ գործակատարին միջոցաւ ինձմէ խնդրեց ներկայացնել զինք իբրեւ պատուաւոր եւ առեւտրական մէկը, եւ ուսերէնի ծանօթ: Այդ ներկայացուցչութիւնը որ եւ է մասնաւոր պայման չունէր: Մեր պայմանագրութիւնը կնքուեցաւ 1 Դեկտեմբեր 1924ին, քապուլի մէջ. Իտալիոյ արքայական պատուիրակութեան կողմէ՝ պայմանագրութիւնը կը կրէ 105 համարը վեց ամսուան համար էր (ռուսական քարիւղը սուղ ըլլալով եւ անգլիական քարիւղը աժան ըլլալով), իմ գործս աւարտեցաւ, ծախելով քապուլի քաղաքապետութեան 80 - 90 թիթեղ (եթէ չեմ սխալիր), եւ մեր պայմանագրութեան համաձայն, ծախուած ամէն թիթեղէ 800 900 ֆրանք ստացայ (200-225 րուփի): Ալ ասկից յետոյ ուրիշ որ եւ է աշխատութիւն չեմ կատարած սովետներու հետ քապուլի մէջ, որովհետեւ չուզեցի շարունակել ներկայացուցիչ ըլլալ, քանի որ շահաբեր չէր:

Կարելի՞ է արդեօք որ ես իբրեւ պաշտօնական ներկայացուցիչ իտալական եւ ֆրանս կառավարութեան քապուլի մէջ եւ ստանալով արդէն իսկ ամերիկեան մէկ տունէ մը այն 240.000 ֆրանք տարեկան, առանց հաշուելու պաշտօնական ռոճիկս, գիջանէի 800-900 ֆրանք նուէրի մը՝ Ծանր թիթեղներու բեռը վրաս առնելու տեղ, կը նախընտրէի անգլիական փայլուն ոսկիները, որոնք պ. Ադաբեկովի յայտարարութեանց համաձայն Ազգանխոտանի սովետական դեսպանատան մէջ կը գտնուէին: Այդ օրուան թուականով դիմեցի թէհրանի ֆաշիստական կոմիտէին, որուն գանձապահն էի ես քապուլի մէջ, հոն գտնուած միջոցիս, խնդրելով որ թէհրանի իտալական դեսպանին օգնութեամբ քննէ Ադաբեկովի յայտարարութիւնները, հասկնալու համար թէ ի՞նչ նպատակով այդ մարդը ուզած է զիս պատուել իր ազնուախոհ հոգածութեամբը ...:

Իբրեւ ազատ վաճառական, ես կ'աշխատէի առեւտրական զանազան հաստատութիւններու հետ, առանց հարցնելու թէ ի՞նչ ազգէ են եւ ո՞ր կառավարութեան կը պատկանին:

Վերջապէս, պարտք կը համարեմ յայտարարել թէ չորս տարի Ազգանխոտան բնակելէ յետոյ, այդ երկրէն մեկնեցայ պատուաբեր նամակներով եւ զանազան պատուանշաններով՝ իտալական եւ ֆրանս:

ՀՆԴԿԱԿԱՆ ԽՈՒՎԱՐԹԻՆՆԵՐԸ

Պոմպէի մէջ զրոյց չրջեցաւ թէ Փանչեսըրէն գրկուած կտաւեզէն փոխադրող բեռնատար ինքնաշարժի մը վարիչը՝ ոտիկանի մը դրդումին անսալով, դիտմամբ կոխկռտեց հնդիկ կամաւոր մը, որ մեռաւ: Կառավարութիւնը կը հերքէ այս պարագան: Իրականութիւնն այն է որ գերագրգռութեան պահու մը մէջ, կամաւորը իբր նոր տեսակի ցոյց մը օտար ապրանքներու վաճառման դէմ, նետուեցաւ բեռնատար ինքնաշարժին տակ: Ժողովուրդը չափազանց յուզուած է կամաւորին այս կերպ անձնասպանութենէն եւ անոր դիակը կը պտցնեն թաղէ թաղ, հոծ թափօրի մը ընկերակցութեամբ:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԵՆԷՆ ՎԵՐՋ

Լեհական թերթերը կը գրեն թէ խորհրդային կառավարութիւնը մտադրութիւն ունի պաշտօնապէս բողոքներ եւ դիտողութիւններ ներկայացնելու ֆրանսական կառավարութեան, Ռուսիոյ դէմ զինեալ միջամտութեան մը պատրաստութեան մէջ՝ Ֆրանսայի պետական մարդոց մասնակցութիւնը պատրուակելով:

*** Քէրէնսկիի թերթը «Ցնի» Ռուսիայէն ստացուած հետեւեալ նամակը կը հրատարակէ կառավարութեան կողմէ՝ արմտքի բըռնագրաւման մասին:

— Ամբողջ զօրախումբեր, գնդացիրներով եւ հրձիգ գործիքներով զինուած, պաշտպանուած յատուկ դիմակներով, բռնի կը հաւաքեն արմտիքը, գետնախառը, բանջարեղէն եւայլն: Բայց, որովհետեւ կարելի չէ բոլորը փոխադրել՝ միջոցներու անբաւականութեան պատճառով, փորուած փոսերու մէջ կը թաղեն մնացեալը: Երբ զօրախումբերը կը մեկնին, անօթութենէ մահուան սպառնալիքին տակ մնացած գիւղացիները կ'երթան փոսերէն դուրս հանել հրենց բերքերը: Ցաճախ կը յաջողին:

Բայց, ատով չեն գոհանար: Անոնք կը յարձակին նաեւ արմտիք փոխադրող կառախումբերուն վրայ: Ընդհակառակն եղած է որ 5—6 վագոն արմտիք փոխադրելու համար, կառախումբին մէջ կը տեղաւորեն 20ի չափ «յոտից ցէլուխ» զինեալ պահակներ:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ԿԱՐՄԻՐ ԱՂԱԲԵԿԻՋՆԵՐԸ

Կալացի ոստիկանութեան կողմէ, ընդհ. ապահովութեան կեդրոնին ուղղուած տեղեկագիրը կը յայտնէ թէ վերջերս երեւան հանուած ահաբեկչութեան մասին քացուած քննութիւնները վերջացած են:

Տեղեկագիրը կը հաստատէ թէ ահաբեկչական կազմակերպութեան պետերը, որոնք Ռուսիայէն կուգային, ուղղակի յարաբերութեան մէջ են Թիրասփոլի կէփէուի կեդրոնին մէջ:

Առաջին ահաբեկչական ոճիրը գործուեցաւ Պրագիի կայարանին մէջ՝ Գոստանցայի մօտ: Ահաբեկիչները նոր պատրաստութիւններ կը տեսնէին օդը հանելու կալացի մօտ, երկաթուղիին փապուղիները եւ մտադրութիւն ունէին օդը հանելու Դանուբի մէկ կամուրջը:

Ահաբեկիչները որոնք մէկ տարիէ ի վեր կը գործէին Ռումանիոյ մէջ, ժամանուեցան կէփէուի լրտես երէն լեհացիի մը կողմէ:

Ամբաստանեալները խոստովանած են մրեւնոյնատեղերտեսութեամբ ալ կը զբաղէին եւ կը ջանային կալացի օդանաւային կայանէն եւ Դանուբի նաւատորմին վերաբերեալ գաղտնիքներ կորզել:

ՍՏԱԼԻՆԻ ՏՂԱՆ՝ ՀՕՐԼ ԴԷՄ

Վարշաւիայէն տրուած տեղեկութեան մը համաձայն, կարմիր բռնաւորին զաւակը ծանօթ Ստալին ձերբակալուածէ մարտանաւ մը վրայ, Օտեսայի նաւահանգստին մէջ:

Ստալինի զաւակը տեղէ մը ի վեր բուռն պայքար կը մղէր ի նպաստ ընդդիմադիր տարրերուն, որոնց ուժ տալ կը թելադրէր Սեւ ծովու նաւատորմի նաւազներուն:

ԹԱԻՐԻՒՈՅ ԴՐԱՄ ՓՈԽ ԿՈՒՏԱՆ

Էնկիւրիէն եկած լուրերը կը յայտնեն թէ նոր փոխատուութեան առաջարկներ եղած ըլլալու մասին զրոյցներ կը շրջին: Գրած էինք թէ գերման խմբակ մը 60 եւ չուէտական խմբակ մըն ալ 290 միլիոն ոսկի առաջարկած են Հանրօգուտ շինութեանց համար:

Նոր տեղեկութեանց համաձայն, պելճիքական խմբակ մըն ալ, որուն գլուխը ծերակուտական մը կը գտնուի, 500 միլիոն ոսկի փոխ տալու առաջարկ ըրեր է կառավարութեան: Ցայտնի չէ թէ խմբակը ինչ պայմաններ ունի, միայն թէ Հանրօգուտ շինութեանց ծրագրով հետաքրքրուած է եւ կառավարութենէն խնդրած է որ անոր մէկ օրինակը տրուի իրեն ուսումնասիրութեան համար:

ՍՊԱՆԻՈՅ ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԸՄԲՌՈՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Հակառակ Սպանիոյ մէջ հաստատուած խիստ գրաքննութեան, կարելի եղած է կարգ մը մանրամասնութիւններ քաղել ֆրանք եւրոպանիական սահմանագլուխին մօտ, ծագած զինուորական ապստամբութեան մասին:

Վերջին տեղեկութիւններուն համաձայն, ապստամբութիւնը բոլորովին ձախողած ու զսպուած է կառավարական զօրախումբերու կատարուած գործողութեանց հետեւանքով:

Տակաւին յայտնի չէ թէ որքան մեռեալ եւ վէրաւորներ կան. բայց կ'ըսուի թէ ըմբոստները ունեցած են հարիւրի չափ սպանեալներ եւ վիրաւորներ, որոնց մէջ երեք հարիւրապետներ:

Կառավարական ուժերու եւ ըմբոստներու միջեւ կռիւը կէս ժամէ աւելի չէ տեւած եւ երբ Թաբարի ըմբոստ քաղքենիները լսեցին յեղափոխականներու պարտութիւնը անմիջապէս ձգեցին քաղաքն ու լեռ բարձրացան:

Բազմաթիւ ըմբոստներ ալ անցած են սահմանը եր Ֆրանսա ապաստանած:

Կռիւին ականատես վկայ մը կը պատմէ թէ ըմբոստները կը պատրաստուէին խրամներուն մէջ տեղաւորուիլ երբ երկու տարբեր ուղղութեամբ իրենց վրայ ղրկուած երկու զօրասիւներ եւ ութ հրետանի յարձակման սկսաւ: Թնդանօթաձգութիւնը կատարեալ սարսափ մատնեց ըմբոստները, որ սկսան նահանջել, երբ արդէն պաշարուած էին կառավարական ուժերուն կողմէ: Ըմբոստներուն մէջ կը գտնուէին նաեւ Համալսարանի ուսուցիչ մը:

Ըմբոստ սպաներէն չորս հարիւրապետներ որոնք դերի ինկան խռովարար ուժերու ձեռքը: Կ'ըսուի թէ անմիջապէս հրացանի բռնուեցան:

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Կոմիտասեան Խոմ. Ցանձնաժողովը մտադրած ըլլալով մօտերս Համերգ մը սարքել ի պահու եւ ի յօգուտ վարդապետին, պէտք ունի իգական ձայներու, խմբական կազմը ամբողջացնելու Համար:

Այն օրիորդները որոնք կը փափաքին մասնակցիլ այս խումբին, Թող Հաճին դիմել Հայոց Եկեղեցին, ամէն Հինգշաբթի եւ երեկոյ ժամը 8էն 8 30, ուր խմբապետ Ն. Սերգօեան պիտի սպասէ արձանագրութիւնները կատարելու Համար:

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ (88)

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ի ՆՆԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

Իւզրաշին մինչեւ հիմա վանք չէ տեսեր, եկեր է այցելելու եւ պիտի շուտով վերադառնայ: — «Դէհ, ըսին, որ չէք բանար, բան մը տուէք, որ փոենք մեր իւզբաշին նատի»:

Պարսպէն կարպետ մը նետել տուի, փոեցին նստան: Իւզբաշին ու բաշ-չաւուշը առանձին մի երեք քառորդ ժամ խօսացին, յետոյ ելան գացին. զօրքն ալ հետերնին: Գացած առեններին, փողը հնչեց իրենց կողմից եւ Հաւատարիկայ կողմից:

Այդ առենին՝ անգլիական կոնսիւլն ու մրսաբը Բօլն էլ Մուշ կը գտնուէին, ուր մօտ 20 օր մնացին: Նրանք առաջարկեցին թէ՝ «Հայեր, ինչ բողոքներ տուեր էք ռուսաց կոնսիւլին, նոյնը տուէք եւ ինձ»: Բայց ոչ մի հատ մարդ մօտը չգնաց, բոլորն էլ ռուսաց կոնսիւլին կը դիմէին: Մոկունք գիւղը բողոքական էին, որոնք գիւղի մէջ ժողովարան մը ունէին: Անգլիական կոնսիւլն ու մրսաբը Բօլն եկան այդ գիւղը, այրուած գիւղի լուսանկարը քաշեցին: Նոյեմբեր 7ի առաւօտը զարձան գացին Բաղէշ:

Վանքի ոչխարէն մորթելու համար միշտ 40 հատ ներս կը պահէին: Գէորգն ու Հաճին ըսին. «Մեղք են հոս մնան, թող սարը երթան, ղրկենք»: Հովիւը ներսանք ալ սարը տարաւ: Մի 15 կով, եզ վանքից մի 200 քայլ հեռու կ'արածէին:

Նոյեմբերի 7ին ժամը 7ին լուր եկաւ թէ՝ չորս կողմից զօրք կուգայ: Տաւարը անմիջապէս ներս բերել տուի, չազացքէն բերած մի 10 բեռ ալիւր ներս առի:

Մեր զինուորները կ'ըսէին. «Դէ՛հ, ելի՛ր, դուրս երթանք սարը դիրք բռնենք»:— «Դէ՛հ, ինաս չունի, կ'ըսէի, դուրս կ'ելլանք, ի՞նչ է որ կ'աճապարէք»:

Զօրքերը թագնուելով կուգային: Ձէները սկսան երեւալ: Քովս ունէի զեղեցիկ դիտակ մը որ Բաբգէն վարդապետն էր ղրկեր: Ատով նայեցայ՝ տեսայ որ Միրինկատարի սարը Մշոյ զօրքը լցուած է: Զօրքերը սկսան 400 քայլի վրայ համարձակ ժան գալ:

Կով... էֆէնտին երբեմն կառավարութեան գաղտնիքները կ'իմացնէր: Նա պոռաց. «Մանիսալի, մանիսալի, դուրը բացէ՛ք»: Ինչ որ հարիւրապետին՝ նոյնը կրկնել տուի վարպետին դրանց պատասխանի համար... էֆէնտին ըսաւ. «Ամէն բան յայտնի եղեր է, ալ ծածկելու ոչինչ կայ, ո՛վ են էդ զօրերը մարդիկը: «Գիտէ՞ք ես ով եմ .. էֆէնտին եմ, իսկ քովս ալ նախկին Մըհէ չաւուշը: Այսինքն՝ կը հասկցնէր՝ եթէ խփէք ինծի չխփէք, քովինիս:

Ճանչցողները ըսին թէ էդիկ Մըհէ չաւուշն է, խալիւի ընկերը: Աչխարհի մէջ եթէ վատ արարած մը կար, էդ Մըհէ չաւուշն էր. Հայերուն նա շատ մեծաններ ըրեր էր: Վաղարշակը միշտ հաժաձայն էր, որ զարնէինք, միւսները չէին հաժանձայներ, կ'ըսէին՝ սպասենք Յարութիւնին:

Վանքի մեծ դրան առաջ կայ մի մեծ կալ, իսկ դիմացը՝ մարգն ու թաւալն, որի հեռաւորութիւնը 60 քայլ է: Զօրքերը ընտելացան, մեծ բազմութեամբ լցուեցան էդ մեծ կալի մէջ: Նրանք կը կարծէն թէ 2-3 հոգով ենք եւ պիտի անձնատուր ըլլանք: Մատնիչներու մէջ եղած են նաեւ Հայեր:

Բոլոր զինուորները՝ թէ չախմախլը, թէ՝ բերտանկա, պատրաստ կանգնած էինք: Կալի մէջ ասեղ ձգէիր զօրքերու մէջ՝ գետին չէր ընկնի: Ըսի. «Տղե՛րք, ես կ'երթամ զանգակատուն՝ զանգը խփելուն պէս դուք բոլորդ կը զարնէք քանի մը զալպ: Մինչեւ իրենք փախնին, դուք 3-4 զալպ իրարուետեւէ կուտաք»:

Տղերք չը համաձայնեցին ըսելով, թէ Յարութիւնն ու տղերքը դեռ չեն եկած, կամ՝ կրնայ ըլլալ թնդանօթ եւայլն:

Իրիկունը ժուռի ընկաւ՝ մօտը զօրքեր թաւալն լցուեցան 40 փամփուշտ հետերնին: Պահապանները դրի, չորս կողմը որոշ տեղերից պատեր ծակեցի, դիրք շինեցի եւ ըսի Հաճին ու Գէորգին. «Յարութիւնն էս իրիկուն անպատճառ կուգայ, զարնենք հիմա, յետոյ զանգը քաշենք եւ քանի մը չախմախլը միշտ զարնենք, որպէսզի Յարութիւն գիտնայ որ կուիւ է»:

Յարութիւնը երեք օր մօտ կուգայ հրացանի պատճառաւ, բայց չի կրնար գտնել: Հետը կը վերցնէ քանի մը սաաունցի ու կուգայ որոշած աղբիւրի վրայ: կը տեսնէ ինձնից՝ զինուոր զբրկուած չկայ, բայց ըսածս ճամբան կը թողնէ եւ ուրիշ ճամբով կուգայ: Վանքից 2000 քայլ վերեւ կը տեսնէ

CINÉMA ALMA-PALACE (MAGIC - CITY)

RUE DE L'UNIVERSITÉ (ANGLE AVE. BOSQUET) MÉTRO: ALMA ET ECOLE MILITAIRE

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 26ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1 ԱՄԷՆ ՕՐ

SOIRÉE եւ MATINÉE, ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ

"ԵՐԳՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ,, ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ԱՌՆՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ Ն. ԿՈՐԿԱՆԵԱՆԻ, ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՏԻԿ. ՔՆԱՐԻԿԻ ԵՒ ՊՐ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

ԳԻՆԵՐԸ՝ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ 5 — 12,50 ՖՐԱՆԲ. ՅԵՐԵԿՆԵՐԸ 4 — 10,50 ՖՐԱՆԲ *ԿԸ ՍԿՍԻ ՍԻՆԷՄԱՅԻ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԺԱՄԵՐՈՒՆ*

Կառավարութեան կողմէ տրուած տեղեկութեանց համաձայն, հանդարտութիւն կը տիրէ Սպանիոյ ամբողջ գաւառներուն մէջ։

Ամերիկայի ելմտական տագնապին առթիւ

Նիւ-Եորքի կարեւոր դրամատուններէն «Միացեալ-Նահանգներու դրամատունը» անակնկալ եղաւ։ Այս անակնկալութիւնը խոշոր անդրադարձումներ ունեցաւ Սակարանին վրայ։ Բազմաթիւ արժեթուղթեր մեծ անկում կրեցին։ Այս անակնկալութեան հետեւանքով, ամերիկեան Մերակոյտը հաւանաբար որոշէ քննութիւն կատարել ամերիկեան դրամատուններու նիւթական կացութեան մասին։

«Տէյլի Հէրոլտ» կը գրէ թէ ամերիկեան ուրիշ դրամատուն մը եւս պիտի փակէ իր դռները այս մէկ քանի օրուան մէջ։

Վճարումները դադրեցուցած են նաեւ բազմաթիւ երկրորդական դրամատուններ։

Անգլիական կարեւոր թերթեր, որոնց մէջ «Թայմզ» կը բացատրեն Նիւ-Եորքի ելմտական այս կացութիւնը եւ կը կարծեն թէ Ամերիկայի ելմտական այս ներկայ վիճակը հետեւանքն է ամերիկեան դրամատուններու գործունէութեան եղանակին։

Կը կարծուի թէ Ամերիկա, Ֆրանսա եւ Անգլիա մօտ ատենէն պիտի ստիպուին գործակցիլ ոսկի-պահեստի բաշխուելուն մասին կարգադրութեան մը գալու համար։

Ամերիկայի կարմիրները Ֆրանսայի դէմ

Հազար հինգ հարիւր ամերիկացի հաւայնավարներ փորձեցին տողանցք մը կատարել Նիւ-Եորքի ֆրանսական հիւպատոսարանին առջեւէն, կրելով դրօշներ՝ որոնց վրայ ֆրանսական եւ անգլիական կառավարութեան դէմ անարգական ու թշնամական արձանագրութիւններ կային։ Ոստիկանութիւնը արգիլեց ցոյցը, որուն հետեւանքով՝ զիրկ գիրկի կռիւ մը տեղի ունեցաւ։

Ոստիկանութիւնը պատուեց դրօշները։ Հազարաւոր անձեր հաւաքուած էին դիտելու կռիւը։

Կռիւներ տեղի ունեցան նաեւ ցուցարարներուն եւ հաւաքուած բազմութեան միջեւ։ Ոստիկանութիւնը կրկին յարձակեցաւ եւ մեծ դժուարութեամբ միայն յաջողեցաւ ցրուել ցուցարարները։ Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան։

Կռիւը Պերլինի փողոցներուն մէջ

Կիրակի երեկոյ Պերլինի չորս թաղամասերուն մէջ տեղի ունեցան ուժեղ ցոյցեր, զոր կազմակերպած էին Հանրապետականները՝ բողոքելու համար «Արեւմուտքէն նոր բան չկայ» շարժանկարին արգելքին դէմ։ Այս ցոյցերուն ընթացքին պատահեցան կռիւներ եւ վիրաւորուեցան 2 հանրապետականներ եւ 4 հիտլերեաններ։ Յայտարարուած ըլլալով թէ հիտլէր ճառ մը պիտի խօսի այս հինգշաբթի երեկոյ, հանրապետականները որոշած են ամէն միջոցաւ խանգարել։

ՈՁԻՐ ՄԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Թուրքիոյ Էնախոտի վարչութեան ընդհ. տնօրէն պէհճէթ պէյ, երբ իր գրասենեակը կը մտնէր, յարձակում կրեց նոր ճամբուած պաշտօնեայի մը կողմէ, որ քանի մը ձեռք ատրճանակ պարպեց իր վրայ։

Պէհճէթ Թեւթեւօրէն վիրաւորուեցաւ. ծանրօրէն վիրաւորուեցաւ անոր ընկերակցող ուրիշ պաշտօնեայ մը։ Ոճրագործը անձնասպան եղաւ։

ԴԵՐՁԱԿ

Ս. ԿԻԻԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ՀԱՄԵՂ ՄԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ BOYERի մօտ
95 Rue du Belleville

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Մէն Տրնի, Ռէօ. միւր։ Վէներական ախտեր, լեռմամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւնները, արեան և մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր։ Դարմ. էլեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով։ Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8։ Կիր. 9-12։

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿԸ ՑԵՍՆԷ



Գինն է 6 ֆր. կանխիկ, փոստի ծախքը մեր վրայ, 7.50 ֆր., contre remboursement փոստով։ Դիմել՝ L. Mozian, 5 Rue Champlain, Paris (20).

Ա. Ե. Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍԸ

10 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1931

Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ այդ թուականը։

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած փարիզի Շար. Շրջանի (Պանեէօ, Քաշան, Պուրկ լա-Րէն, Ռոպէնսոն եւ Մոնրուժ) ցառաջդիմասիրաց Միութեան կողմէ՝ ի նպաստ իր բացած դպրոցին։

20 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, 3 Villa d'Orléans (voie privée hauteur du 67 Ave. d'Orléans) մէթրօ՝ Alésia.

Հայերէն երգեր եւ արտասանութիւններ դպրոցին երկսեռ 30 աշակերտներէն։

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ ֆաճելի անակնկալներ. ընտիր ճաշպատ, Թառիստ Աբգար կը նուագէ, մատչելի պիւֆէ։

Ով որ կը սիրէ հայ մանուկը եւ հայ լեզուն, Թող ֆաճի ներկայ ըլլայ։

Մուտք՝ այրերու 7.50, կանանց 5 ֆրանք

Հ. Ճ. Դ.

ԳԱՒԱՌ

ԼԻՈՆԻ Պատ. միութեան ընդհանուր ժողովը վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը՝ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆԻ Կայծակ խումբի ժողովը այսօր Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Գրադարանը։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՅՈՒՇԱՏԵՏԻ

Ջ. Ե. Ո. Միութեան Փարիզի ժողնաճիւղին դասախօսական ժողովը վաղը Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Ցլօրիայի մէջ։ Կը խօսի Պ. Օհան Կարօ, նիւթ ունենալով աշուղ Սայաթ Նովան։ Մէկ ժամ սինէմա։

Ջ. Ե. Ո. Միութեան Լիոնի ժողնաճիւղի վարչութիւնը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները այս իրիկուն ժամը 8ին Cours Lafayette 181 café de la Gare-ի ներքնասրահը։ Կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԵՐԵԿՈՅԹ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Լիոնի Պատ. Միութեան կողմէ Գամառ ֆաճիպայի եւ Միքայէլ Նալպանտեանի ֆարիւրամեակին առիթով դեկտեմբեր 20ին։

ՆԱՄԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՄՏԱՑԱՆՔ

Քրայովա, 3. Ջ.— 200։
Փարիզ, Ղ. Ս.— 105։
Փարիզ, Գ. Ջ.— 50, մինչեւ 5 փետրուար 1931 կը պարտիք 90 ֆրանք։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով գարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներ. հիւանդութեանց (ֆրանկախտ, լեռմամիզ.) եւ վարիկի։ Մաս. լապատաճուտա, հիդճամիտ եւ արտ. խարհրդատուութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12։

EMPIRE Միգիք-Շօ՝ 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPAHN

Առաքել Թաթուլեան, օղիտա Սերոբեան, Թովմաս Սերոբեան կը ծանուցանեն դառնադէտ մահը իրենց ամուսնոյն, աղբկան եւ քրոջ՝

ՋԱՐՈՒՀԻ ԹԱՔՈՒԼԵԱՆԻ

որ կնքեց իր մահկանացուն 20 տարեկանիսաս Լիւն մէջ, տակաւին մէկ ամիս առաջ, Թաղեէ յետոյ իր փոքրիկը՝ կարապետը։

Թաղման արարողութիւնը տեղի պիտի ունենայ 4, Ave. Porte d'Italie (մէթրօ Իթալի), այսօր, Շորեքշաբթի առաւտեան ժամը 9 ին։

LE CAFÉ MARTIN

DÉPÔTS

Paris-Banlieue-Province

PARIS-BANLIEUE . PROVINCE

4f80 LES 250 GRS 5f »

Le "Café Martin" ne comporte qu'une seule qualité et vous êtes certain, en le consommant, d'obtenir le meilleur café au prix le plus juste.

34, RUE JOUBERT
PARIS

Գին՝ Փարիզ-Արուարձան 4 ֆր. 80, 250 կրամը։ Գաւառներ՝ 5 ֆրանք։

Café Martin-ը մի միայն մէկ տեսակ է եւ վստահ եղէք թէ պայն գործածելով, կը ստանաք ամէնէն լաւ սուրճը՝ ամէնէն արդար գինով։

34 Ree Joubert, PARIS

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

Ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)



ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ ցնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը քննուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Եշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՀԱՅԵՐՒՆ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ Ծէն Միշել Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀԱՆՐԱՇԱՆՕՔ ԳՈՀԱՐԱՎԱՉԱՌ-ԺԱՄԱԳՈՐԾ

ՀՐԱՉ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Նախկին վարիչ ֆրէչական ՕՄԷԿԱ ժամացոյցներուն

ժընեւի գործարանին

261 Fbg. St. Martin, Paris (10)։ Մէթրօ՝ Louis Blanc եւ Jaurès. Հեռ. Nord 85—63 եւ 95—50։ Հանրակառք՝ 5, 50, 51, 52, 21, 26, 29, Օթօպիւս՝ W. M.

Պատի եւ գրպանի ամէն տեսակ ժամացոյցներ, քարիյոններ, նշանտուքի, ֆարսնիքի ժատանիներ եւ ամէն տեսակ ոսկի եւ արծաթ գարդեղէններ եւ Թանկարժէք գոհարեղէններ։ Ոսկերչութեան եւ ժամացոյցի վերաբերեալ խնամով նորոգութիւններ։

Մէթերանոց ՕՄԷԿԱ, Ջէնիթ, Լօնժին, Էլէքսիոն, Լիր, Ռիւտէքս, եւայլն մարքաներու։

SEULE AGANCE EXCLUSIVE EN FRANCE

ՀԱՅԵՐԻՆ



ՅՈՒՆԱՐԻՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԻՆ



20 ՖՐ. Columbia 20 ՖՐ.

REGISTERED TRADE MARK

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61-85

Մեր փլաքներու ճոխ մթերանոցին մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն վաճառանիշ ֆոներ,— DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.։ Գիները՝ 120, 180, 300, 450, 525, 750, 800, 1000 եւ մինչեւ 2,800 ֆր. Նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով։ Բաց է ամէն օր։



THÉ YAVROU ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880ԻՆ

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

ԴԵՂԻՆ ԵՒ ԿԱՊՈՑՏ ՕՐԵՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿԱՆ

ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՒԻԷՐՆԵՐ (surprise)

ՄԵԹԱՔԱՆԱԿ

23, Rue Sénac :-: MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
18
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930

18 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1446

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

Երկար բանակցութիւններէ ու բուռն յանքերէ յետոյ, Ֆրանսա ունեցաւ վերջապէս իր դահլիճը, որ իր քաղաքական եւ ընկերային ընդհանուր ուղեգիծը ճշդելէ յետոյ, այսօր կը ներկայանայ Ազգային Ժողովին:

Թարտիէօյի անկուժէն յետոյ, Պարթու ստանձներ էր դահլիճին կազմութիւնը, միջկուսակցական համերաշխութեան ու գործակցութեան նշանաբանով: Իր անձնական յաջորդը Լավալ՝ նոյն լաւատեսութեամբ ու նոյն սկզբունքներով՝ յանգեր էր՝ նոյն ձախող ելքին:

Իսկ Սթէկի դահլիճը երեւան կուգայ գերագրգիռ ու հրատապ մթնոլորտի մը մէջ, հակառակ իր կազքին ու բաղձանքին սրելէ յետոյ կուսակցական հակամարտութիւնները եւ Ազգային Ժողովը յստակօրէն բաժնած՝ երկու առանձին հատուածներու:

Այս պայմաններուն մէջ, որոշակի չի նշմարուիր թէ ինչ չափ վիճակուած է իրեն եւ նոյնիսկ եթէ կարենայ Ազգային Ժողովին մէջ՝ առաջին հանդիպման մը հարուածները կրել անվրդով ու անվտանգ, պիտի կարենա՞յ տեւել եւ ապահովել աւելի մեծամասնութիւն մը, որ վտանգի պահերուն իրը վահան ծառայէ իրեն եւ առաջուց, սայթաքման դատապարտէ քուէի խաղերը:

Ընդունելու համար տարտամ կացութիւնը նոր դահլիճին, հակիրճ ակնարկ մը նետենք պատճառներուն վրայ, որոնք ձախողեցուցին Պարթուի եւ Լավալի ջանքերը:

Պարթու փորձեց քալել համաձայն «կեդրոնացման» թելադրութիւններուն, որոնք երկար առենէ ի վեր կը յեղյեղուէին՝ քաղաքական պահանջի յաւատութեամբ: Այս հիման վրայ, ան փորձեց իրականացնել չափաւոր տարրերու եւ արմատականներու գործակցութիւնը, բայց հանդիպեցաւ այս վերջիններու բուռն մերժումին: Ձէին կրնար անդուլ նոյն դահլիճին մէջ վարել քաղաքականութիւն մը, որ ուշ կամ ուշ դատապարտուած էր բախելու ռամկավարներու ներքին եւ արտաքին քաղաքական ըմբռնումներուն՝ ընդդէմ Լոքսընոյի ոգիին եւ աշխատակցման սկզբունքին:

Պարթուի յաջորդը՝ Փիէր Լավալ, նոյնքան ճկուն եւ աւելի յանդուգն, կեդրոնացման նոր եւ ամուլ փորձերէ վերջ, ձգտեցաւ «անձնական» դահլիճ մը յաջողցնել, գործի կանչելով կուսակցական հեղինակաւոր դէմքեր՝ որոնք յօժարէին նախարարական կառքին լծուիլ, նոյն իսկ հակառակ իրենց խմբակցութեան կամքին ու մերժումին: Լաւալի ձախողութեան այս կանխիկ պատճառին վրայ կը բարդուէր նաեւ միշտ, արմատականներու բացասական դիրքը:

Իսկ Սթէկի կը մնար կռնակ տալ արմատականներուն եւ անոնց հետեւորդ խմբակցութիւններուն, իր դէմ լարելով Թարտիէօյի մեծամասնութիւնը, հակառակութեան վարանումի ամէն նշոյլ վերցնելով անոնց մտքերէն: Իր դէմ ունի ուրեմն նախկին մեծամասնութիւնը որ Թարտիէօյի ձեռքին մէջ՝ ուժեղ զէնք մը կը դառնայ ընդդէմ նոր դահլիճին, վստահաբար իր հետ ունենալով արմատականները, եւ Թարտիէօյի ընդդիմադիր փոքր խմբակցութիւնները, վերջին պահուն միանալու մէջ ընկերվարականներն եւս համբելու յոյսով:

Կրնայ նաեւ պատահիլ որ քաղաքական ներկայ փափուկ կացութեան մէջ՝ նոր տագնապ մը եւս չսեղմելու մտահոգութեամբ, Սթէկի ընդդիմադիրները սեղմացնեն իրենց անհաշտ ընթացքը եւ ժամանակաւոր վարկ մը բանան նոր դահլիճին: Չեւանական է, մանաւանդ որ Փուանքարէ որուն վրայ դրեր էին իրենց վերջին յոյսը զայն կրկին գործի գլուխ տեսնելու եւ ընդդէմ ձախ ընդդիմադիրներուն՝ իր հեղինակութեամբ տագնապին վերջ դնելու ենթադրութիւններով, իր հիւանդութեամբ կրկնակի շփոթի կը մատնէ աղերը:

Իսկապէս սակայն, դժուար կացութեան մը առջեւ կը գտնուի նոր դահլիճը, որ իր մէջ կը համբէ Ֆրանսայի ամենէն հեղինակաւոր դէմքերէն ոմանք: Սթէկ կոթնելով մէկէտէղ արմատականներուն, որոշ չափով կրցած է իրականացնել Լաւալի ձգնակը, եւ շնորհիւ մէկ քանի նախարարներու, որոնք իրենց խմբակցութեանց կամքին հակառակ, յօժարած են մտնել նոր դահլիճին մէջ, կրնայ նաեւ պատահաբար վստահիլ մաս մը ձգերու — նախկին մեծամասնութեան — քուէին:

Եւ սակայն, ատով եւս ոչինչ կը փոխուի կացութենէն, որուն հիմնական պատճառը, ինչպէս ըսեր էինք նախօրօք, միաձոյլ եւ ուժեղ մեծամասնութեան մը բացակայութիւնն է:

Թարտիէօ Ազգային Ժողովին մէջ շահելէ յետոյ, Շերակոյին մէջ կորնդուց միայն 8 քուէի տարբերութեամբ, ինչ որ նախկին մեծամասնութեան յոյս կը ներշնչէ ուզուած պահուն տապալելու Սթէկի նախարարութիւնը:

Եւ այդ յոյսը ամրացնելու, նախկին մեծամասնութեան մէջ վարանումի եւ պառակտումի տարրերը վերցնելու համար, աշխատող գրիչներ ու բերաններ չէ որ կը պակսին: Բուռն պայքար մը բացուած է արդէն նորակազմ կառավարութիւնը ցոյց տալու իբր նախկին Քարթելի վերակենդանացումը եւ կերպով մը զայն բոլորովին նետելու ձախերու գիրկը:

Այլուս, քաղաքական տարակարծութիւնները չէ որ կը բանին կառավարական կազմին շուրջ, այլ կուսակցական նկատումներն ու հետապնդումները:

Մ. Ե.

ՄԱՄՈՒԼ

ՎՃՌՒԻ ՄԸ ԱՐԺԷՔԸ

Պոլսոյ «Ազդարար»ը կը բացատրէ խմբագրականի մէջ (7 դեկտ.)

— «Բացառիկ կարեւորութիւն ունի այն որոշումը, զոր վճռաբեկ ատեանը այս անգամ տուաւ Սանասարեան խանի դատի մասին:

Իրականին մէջ, խանէն աւելի՝ Պատրիարքութեան գոյութեան կը վերաբերի որոշումը, եւ հետեւաբար շատ աւելի խոր ու լայն արժէք կը ներկայացնէ,

Արդարեւ, երեք տարի առաջ, երբ խանին գրաւման խնդիրը դատի ինկաւ, Պոլսոյ քաղաքային Բ. ատեանը ամէնէն առաջ սկզբունքով զբաղեցաւ.— Նարոյեան պատրիարք իրաւունք ունի՞ իբր սեփականատէր, իբր «միւթէվէլի ներկայանալու, եւ երկար դատավարութենէ մը յետոյ, 20 ապրիլ 1929ին շատ ծանր որոշում մը, տուաւ, յայտարարելով թէ «պատրիարքութիւնը ջնջուած է իրաւապէս եւ գործնապէս», թէ պատրիարքը չի լրացներ «միւթէվէլլի»ի հանգամանքը, եւ թէ, վերջապէս, չի կրնար սեփականատիրութեան դատ բանալ:

Հարուածը կրկնակի էր ուրեմն, մէկ կողմէ Սանասարեան խանը ձեռքէ կ'ելլէր, իսկ միւս կողմէն նոյն ճակատագրին կը դատապարտուէին ազգային միւս բոլոր գաղուածները: Որովհետեւ, եթէ ատոնք ալ իրենց կարգին գրաւուէին, չկար իրաւասու մէկը որ կարենար դատարան դիմել եւ վերստացում պահանջել:

Եւ ինչ որ աւելի դժնդակ կը դարձնէր կացութիւնը, այդ ալ այն էր որ որոշումը տրուեցաւ միաձայնութեամբ,

Ազգ. իշխանութիւնը, սակայն, որ ամբոխ չէր, այլ գիտէր թէ ի՞նչ կ'ընէ եւ որո՞ւ կը դիմէ, չյուսահատեցաւ այս անակնկալ ի՞արուածէն, այլ շարունակեց դատը, այն կատարեալ վստահութեամբ թէ արդարութիւնը երեւան պիտի գայ ուշ թէ կանուխ, եւ ի պատիւ իր իրատեսութեան, պէտք է ըսել թէ արդիւնքը եկաւ լիովին եւ բան մըն ալ աւելիով արդարացնելու իր յոյսերը: Այսպէս, վճռաբեկ ատեանը հիմնովին ջնջեց Պոլսոյ դատարանին որոշումը, բացէ ի բաց յայտարարելով թէ՝

Ա.— Պատրիարքութիւնը գոյութիւն ունի իրաւապէս եւ գործնապէս:

Բ.— Ներկայիս պատրիարքը Նարոյեան արքեպիսկոպոսն է:

Գ.— Իբրեւ պատրիարք, Նարոյեան արքեպսկ. արդէն իսկ «միւթէվէլլի է, այս հանգամանքը ըլլալով ի պաշտօնէ, այսինքն օրէնսդրութեան, առանց որեւէ քննութեան եւ վկայականի:»

ՅՈՅՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՄԸ ՀՐԱԺԱՐՈՒՄԸ

ԱԹԻՆԲ 16, Դեկտ.— Յոյն ներքին նախարարը իր հրաժարականը տուաւ հետեւեալ պատճառներով: Երեւան եկաւ որ հացի գինը սահմանելու համար կազմուած յատուկ յանձնախումբը իր հաշիւներուն մէջ սխալներ գործած էր եւ այդ սխալներուն հետեւանքով՝ հացին գինը սովորականէն աւելի բարձր պիտի նշանակուէր: կը հաստատուի թէ յանձնախումբէն բազմաթիւ անդամներ խոշոր գումարներ են ստացած վաճառականներու կողմէ, որոնք ուզած են առիթէն օգտագործել կեղծ հաշիւներ ներկայացնելով:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Նոր ակղումներ Խորհ. Միութեան մէջ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 16 դեկտ.— Խորհրդային Միութեան կեդր. Գործադիր Կոմիտէն եւ Գործավարներու Խորհուրդը, որոշեցին ջնջել ինքնավար հանրապետութեանց տեղական ներքին գործավարութիւնները: Այս հանրապետութեանց գործավարներու խորհուրդին պիտի կցուին համայնական տնտեսութեան, զինուորական եւ հանրային ապահովութեան կեդրոնական վարչութիւններ: Բանտերը պիտի դրուին արդարութեան գործավարներու հակակշռին տակ: Հանրապետութեանց կեդրոնական գործադիր կոմիտէներու դիւանները պիտի կատարեն քաղաքային գործողութեանց, հպատակութեան փոփոխութեան, օտար անցագրերու եւ օտարներու քաղաքային իրաւունքներու հաստատման վերաբերեալ արձանագրութիւնները:

Սպանիոյ ձախողած յեղափոխութիւնը

Երէկգրերէինք թէ Սպանիոյ յեղափոխութեան դեկավարները օդանաւերով ապաստանած էին Փորթուկալ: Փորթուկալի պատերազմական նախարարը յայտնած է մամուլի ներկայացուցիչներուն թէ սպանիացի փախստականները կը նկատուին քաղաքական ապաստանեալներ եւ ոչ թէ գերիներ: Ներկայիս անոնք կը գտնուին Մաֆրա, եւ խօսք տուած են չհեռանալ շրջանէն, մինչեւ որ իրենց մասին որոշ կարգադրութիւններ ըլլան: Անոնց մասին, փորթուկալի կառավարութիւնը տակաւին որեւէ գրութիւն չէ ստացած Սպանիոյ կառավարութենէն:

Ահա թէ փախստական սպաները ինչպէս կը ներկայացնեն դէպքերը:

Յեղափոխութեան թուական նշանակուած էր երկուշաբթի օր, առտուն ժամը 6ը: Բայց հարիւրապետներէն մէկը անխոհեմութիւն գործեց ու որոշուած ժամանակէն առաջ սկսաւ գործել, գրաւելով կառավարութեան ուշադրութիւնը, ինչ որ շփոթի մատնեց յեղափոխականները: Ամէն մէկը ձեռք առած էր Մատրիտի օդանաւային կայանը պաշտպանելու համար: Բազմաթիւ օդանաւեր սկսան սաւառնիլ քաղքին վրայ, թռուցիկներ տեղացնելով:

Բայց ուրիշ կազմակերպութեանց պատկանող յեղափոխականները չմիացան շարժման եւ ժամը 9ին, կառավարական զօրախումբերը սկսան ռմբակոծել օդանաւային կայանը:

Կացութիւնը վտանգաւոր էր յեղափոխականներուն համար, որոնցմէ ոմանք որոշեցին փախիլ, ուրիշներ՝ անձնատուր ըլլալ: Եւ մինչդեռ ճերմակ դրօշը կը պարզուէր կայանին վրայ, օդանաւերով ոմանք կը փախչէին դէպի Փորթուկալ:

Ապստիւլ Համիտի ժառանգորդները

Պոլիսէն կը հեռագրեն թէ անգլեթուրք խառն դատարանը մերժեց իրաւունք տալ Ապտիւլ Համիտի ժառանգորդներուն (չորս այրի կիներ, մէկ աղջիկ եւ եօթը զաւակներ), որոնք թուրք կառավարութենէն կը պահանջէին բռնապետին ստացուածքները՝ երկու միլիառ ֆրանք արժէքով:

Միւս կողմէ իտալեթուրք խառն դատարանը որ նոյնպէս Պոլսոյ մէջ կը գործէ, նման վճիռ մը տուաւ Ապտիւլ Համիտի այն կալուածներուն մասին, որոնք կը գտնուին Պաղեստին եւ Պէնկազի:

Երկու դատարանները իրենց վճիռները տուած են հիմնուելով Լոզանի դաշնաիրին 60 եւ 65րդ յօդուածներուն վրայ: Ժառանգորդները դատապարտուեցան վճարելու դատական ծախքերը:

Թուրքիոյ հաւերային պարտէզը

Զրոյցներ կը շրջին թէ օտար պետութեանց ներկայացուցիչները առաջարկներ ըրած են Թուրք կառավարութեան՝ հանրային պարտքերու կարգադրութեան համար:

Պերլինի Թուրք դեսպանը Քէմալէտտին Սամի փաշա առաջարկներ ստացած է գերման պահանջատէրներու կողմէ կարգադրութիւն մը յաջողցնելու նպատակով: Իտալացիներն ալ իրենց կողմէ նման փափաքներ յայտնած են: Իսկ Պոլսոյ անգլիական դեսպանը իր միջնորդութիւնը առաջարկած է վէճը հարթելու համար: Թուրք կառավարութիւնը անոր յանձնած է հարցին պատմականն ու Թուրք կառավարութեան եւ պահանջատէրներու պատուիրակներուն միջեւ փոխանակուած բղդթակցութեանց պատճէնները: Ֆրանսացիներու կողմէ տակաւին որ եւ է առաջարկ չէ ներկայացուած: Ֆրանսական շրջանակները կը կարծեն թէ այս զրոյցները կը ձգտին ճնշում բանեցնելու Ֆրանսացի պահանջատէրներուն վրայ, որոնք ամէնէն աւելի շահագրգռուած են այս խնդրով:

Օրճոնիքիձէյի շնորհագրկումը

Բոլշեւիկեան «Թաս» գործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ հայ ժայռնավար կուսակցութեան հակակշռի կեդր. յանձնախումբը իր լիակատար նիստին մէջ, իր կողմէ՝ Քաղաք. Դիւանի թեկնածու նշանակած է Անտրէ Անտրէյէվը՝ Օրճոնիքիձէյի տեղ:

(Ստալինի նախկին աջակիցն ու մտերիմ Օրճոնիքիձէ՝ խառնուած էր Սիրցովի, Լոմինաձէյի եւ ուրիշներու կողմէ կազմակերպուած վերջին դաւադրութեան, իր մասին տրուած այս որոշումը մասնաւոր կարեւորութիւն մը կը ստանայ ենթակային բուռն նկարագրին պատճառով, որ գինքը կը դարձնէ վտանգաւոր հակառակորդ մը Ստալինի):

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ԹԻՒԸ ԲԱՑԱՌԻԿ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՄԲ 8 ԷՋ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ՔՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ՉԷ ՄԱՐԱԾ

ԲՈՒՌՆ ԿՌԻԻՆԵՐ ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԻ ԵՒ ՈՒՐՖԱՅԻ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Պէյրութի «Էլ Անվալ» արաբական թերթէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Քիւրտ ապստամբները տեսնելով որ իրենց եղած խոստումները չեն յարգուիր, նորէն գյուխ ցցեցին եւ այս անգամ աւելի վճռակտնօրէն գործի լծուեցան: Մոսկուան մեծաքանակ ուտելիք եւ ռազմամթերք տուաւ անոնց եւ Թոյլատու ընթացք մը բունեց: Քիւրտերը այս Թոյլտուութենէն չափազանց քաջալերուած իրենց կեդրոնն ու ճակատը ընդարձակեցին եւ կարեւոր ուժեր փոխադրեցին իպրահիմ փաշա լեռներուն երկայնքը, որ կ'երկարի Քէօշէհիրէն մինչեւ Ուրֆա եւ Թուրք եւ սուրիական սահմանը: Այժմ այդ ընդարձակ տարածութեան վրայ գտնուող բոլոր Քիւրտերը կը մասնակցին ապստամբութեան եւ պատրաստ են ընդհանուր շարժման: Շարունակ տեղի կ'ունենան կռիւներ, որոնք շատ բուռն են եւ սաստիկ, մանաւանդ Տիարպէքիրի շրջանին մէջ:

Քրտական այս վերջին աշեղ շարժումը սկսաւ շատ յանկարծակի եւ անակնկալի մատնեց Թուրքիան: Կռիւներու սաստկութիւնը կը շեշտէ նաեւ վերջերս իպրահիմ Քալի պէյի էնկիւրի կանչուիլը, ուրկէ նոր հրահանգներ ստանալէ վերջ, ան նորէն Ազեւելեան Նահանգներ մեկնեցաւ:

Քիւրտ ապստամբութեան ներկայ վիճակը առաջուանէն շատ աւելի ընդարձակ եւ բուռն է եւ ապստամբները աւելի լաւ զինուած եւ լաւ կազմակերպուած են քան առաջին ապստամբութեան օրերուն: Հիմա Թուրք կառավարութիւնը սկսած է շատ մեծ ուժեր կեդրոնացնել Տիարպէքիրի կողմերը, ուր մօտ օրէն տեղի պիտի ունենան արիւնահեղ կռիւները եւ ճակատագրական բախումներ:

Թուրք կառավարութիւնը *միլիս* (կամաւոր) գունդեր կազմած էր Տիարպէքիրի եւ Ուրֆայի շրջաններուն մէջ քրտական վերջին ապստամբութեան օրերուն եւ բոլորն ալ լաւ մը գինած: Ատոնց մէջ բազմաթիւ Քիւրտեր կը գտնուէին: Բայց երբ տեսաւ որ ապստամբութիւնը այդ շրջանները փոխադրուեցաւ, ստիպուեցաւ լուծել զանոնք եւ հաւաքել անոնց գէնքերը: Սակայն հաշիւը տարբեր դուրս եկաւ. *միլիս*ներու մեծամասնութիւնը փախաւ եւ միացաւ ապստամբներուն:

Սուրիական եւ իրագի սահմաններուն վրայ կատարուած քրտական այս ուժեղ պատրաստութիւնները Թուրքերուն շատ վախ պատճառել սկսած են եւ մինչեւ անգամ Թուրք արտաքին գործավարութիւնը իր Պէյրութի հիւպատոսին միջոցաւ դիմած է վարզպանութեան եւ կարգ մը անուններ տուած, որոնք իբր Թէ կը նպաստեն քրտական այս շարժումը: Այդ անունները մարգպանութեան կողմէ յանձնուած են ընդդ. Ազգութեան Ցնորհ. նութեան հետապնդելու համար:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՉԸ "ԳԱՂՈՒԹԱՀԱՑ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ,,

Դ.

Ի՞նչ լուրջ եւ իրական փաստերու ապաւինած, Դաշնակցութիւնը կը մեղադրուի հակահայաստանեան ուղղութեան մէջ։ Յարդ այս մասին ո՛չ մէկ արժէքաւոր փաստ կարողացան տալ մեզի մեր ամէն տեսակի հակառակորդները։

Մի թաղելի պիտի ըլլար առնուազն, Դաշնակցութեան ընդդիմադիրի կեցուածքը Խորհրդային Հայաստանի կարչաճեալի եւ օրուան վարիչներու վտանգաւոր քալելու հանդէպ, բացատրելու իրերն թշնամական կամ հակահայաստանեան։

Մենք այն հաստատ եւ խոր հաւատքն ունինք թէ այս ընդհանուր շրջագծին մէջ յայտնաբերած մեր քննադատական ուղղութիւնը որեւէ ձեւով չի ձգտիր հեռացնելու գաղթահայը եւ ժանաւանդ իր տառապող ժողովուրդին։ Դատապարտելով եւ խարազանելով բոլոր տեսակի ծայրայեղութիւնները, շատ անգամ փոխադրուած Մոսկուայէն հայ համայնավար ղեկավարութեան ապիկարութիւնը՝ երկրի սեփական շահերու անտեսման եւ յաճախ ալ ուղղակի ուրացման հետեւանքով, պատճառ մը չէ նոյնպէս որ մենք պարկեշտութեամբ չարձանագրենք այն բոլոր գրական աշխատանքները որոնք կատարուած են երբեւէ։

Մեր հիմնական տարբերութիւնը այն է, որ հայութիւնը այդ դրական աշխատանքներու համար, պարտական չէ Ռուսաստանին, Խորհրդային ըլլայ թէ ոչ, եւ ոչ ալ մեր կարմիր հերոսներու ժանքի հասունութեան ու ճկունութեան։ Ու ընդհակառակն, մեր համոզումն է Խորհ. Հայաստանը առանց Խորհրդային վերջնական իր իսկ ժողովուրդի ձեռներէցութեան եւ շինարարութեան ոգիին կրթնած, այս տասը տարուան ընթացքին կարող էր զարգանալ եւ յառաջդիմել անհամեմատօրէն աւելի, քան որ ան է այսօր։ Այլ խօսքով մենք չենք ուզեր երեւութական, անշնչան առաւելութիւններու գինով վճռագնել մեր ժողովուրդի մէջ հաւատքը դէպի իր սեփական արժէքը, ուժը, եւ մանաւանդ դէպի իր ազատ ապրելու տեւական պահանջը։ Եթէ մեր այս ընթացքն է, որ կը բացատրուի բացասական, ապա ուրեմն զուր տեղն իսկ կը յոգնին Պ. Կասեաններն ազատագրել գաղթահայը այդ ընթացքէն ծնած առողջ տրամադրութիւններէն։

Ռամկավարները հայհոյանքներէն աւելի կը գրեն եւ կը խօսին մեր այս ուղղութեան դէմ, ամենատգեղ եւ զզուելի ձեւերով. բայց հակառակ այդ բոլորին գաղթահայը ռամկավարի գծած ուղիներով չէ որ կը կապուի Հայաստանին։

Եթէ ի վերջոյ Կասեաններու հայհոյանքներ բարոյական արժէք կը ներկայացնեն գաղթահայ աշխատաւոր զանգուածները, ապա ուրեմն անհրաժեշտ է անոնց մէջ հիմնական բեկում յառաջացնող նոր միջոցներ։ Այս ուղղութեամբ ո՛չ ոք կարող է իրական դեր կատարել — եթէ ո՛չ ինք՝ Խ. Հայաստանը իր կարմիր ապերներովը։ Ի վերջոյ կ'ուզեն որպէսզի գաղթահայը անվերապահօրէն իր երեսը ուղղէ Հայաստանին.—Եթէ այո՛, ապա ուրեմն պէտք է գործով իրական եւ կենդանի գործով Հայաստանին տալ այն բովանդակութիւնը, որ երազն է եւ նպատակը գաղթահայուն։ Կասեանները ի վիճակի՞ են այս աշխատանքի, եւ կամ տրամադի՞ր, այն ատեն կարող են հանգիստ ըլլալ, որ ինչ ալ ուզէ, ինչ ալ փորձէ Դաշնակցութիւնը չպիտի կարողանայ ազդել այս ժողովուրդի վրայ։ Մենք միամիտներ չենք այս կարգի հրաշքներ ակընկալելու համար վարչաձեւէ մը եւ իր մէջ դարձող անյարգան դերակատարները, որոնց մահն իսկ է մեր ակնարկած պահանջները։

Իրենք ալ տարբեր կերպ արդէն իսկ խորհած չունին, հակառակ մեր ռամկավար աղբարիկներու պնդումներուն, եւ սակայն աւելորդ ալ չեն նկատեր նուազել իրենց անվարժ այն բոլոր գործիքներու վրայ, որոնք ոեւէ ձեւով ազդուկ յառաջացնելու չափ շնորհք եւ կարողութիւն ունին։

Աւելորդ է ըստ էութեան անդրադառնալու Պ. Կասեանի ջղնդաբանութիւններու այն մասին ուր ան կ'աշխատի կապ մը տեսնել Դաշնակցութեան եւ «կապիտալիստական երկիրներու» միջեւ։ Սակայն որպէսզի գաղափար մը հնարաւոր ըլլայ կազմել այս մարդոց հիւանդոտ երեւակայութիւններու մասին, տանք քանի մը հատուածներ։

Իր ուզած եղանակով բացատրելով Դաշնակցութեան տրած հակահայաստանեան քարոզչական աշխատանքները, Պ. Կասեան կը շարունակէ.

«Մարող եւ մեռնող կապիտալիստական աշխարհը Դաշնակները ներկայացնում են եւ աւելի եւս պիտի ներկայացնեն իբրեւ մի չքնաղ արքայութիւն, որտեղ բանուոր դասակարգը եւ աշխատաւոր գիւղացիութիւնն ապրում է իբրեւ թէ առանց դժուարութիւնների, առանց զրկանքների, վայելում մարդավայել կեանք։

«Նրանք (դաշնակց.) ամէն ջանք գործ են դնելու, որ թագցնեն ձեզանից այն ընդհանուր եւ համատարած չքաւորութիւն եւ զրկանքները, որոնց մէջ թաւալում են այսօր կապիտալիստական աշխարհի պրոլետարիատը եւ աշխատաւոր տարրերն ընդհանրապէս։»

Կարճ խօսքով Դաշնակցութիւնը ըստ Պ. Կասեանի բովանդակ գաղութներու մէջ իր լուսանդակ ուժերը լարած կը ճգնի մէկ կողմէն վատաբանել, սեւցնել ու նսեմացնել Խորհրդային երկիրներն ու իրենց ընդհանուր զարգացման վիճակը միւս կողմէն աւելի ուժգնութեամբ կ'աշխատի «կապիտալիստական» աշխարհի գովքը հիւսել ու ծածկել հայ աշխատաւորութենէն բոլոր դժուարին եւ ծանր իրողութիւնները։

Եւ ի վերջոյ այս բոլորով Դաշնակցութիւնը իբր թէ կը հետապնդէ «չորս իրարից բխող եւ իրար պայմանաւորող նպատակ։»

«Նախ՝ ամուր պահել ձեր (գաղթահայի) մէջ կապիտալիզմի անսասանութեան, բուրժուական կարգերի առաւելութեան եւ բուրժուազիայի գերիշխանութեան անխուսափելի անհրաժեշտութեան սին համոզումը։

«Երկրորդ՝ Թշնամական տրամադրութիւն ստեղծել ձեր մէջ ընդդէմ սոցիալիզմի... ընդդէմ Խորհրդային իրաւակարգի որ դարձել է համաշխարհային յեղափոխական պրոլետարիատի եւ բոլոր ճնշուած ու կեղեքուած տարրերի եւ ազգերի (արդեօ՞ք, Ս. Թ.) ազատագրական կռուի նշանաբանը։

«Երրորդ՝ հեռու պահել ձեզ ձեր շուրջը տեղի ունեցող դասակարգային պայքարից...։

«Չորրորդ՝ ներշնչել ձեզ իրենց սին յոյսերը, հրէշ իմպէրիալիստների արիւնաթաթախ ձեռքերով եւ իրենց ակտիւ մասնակցութեամբ կործանել ձեր սոցիալիստական հայրենիքը, ստեղծել «ծովից-ծով Հայաստան» եւ հաստատել իրեն դաժան իշխանութիւնը, մի իշխանութիւն, որին անէծքով է յիշում Խորհրդային Հայաստանի աշխատաւորութիւնը»։

Հարկ կա՞յ լրջօրէն առարկելու այս իրապէս զառանցագին արտայայտութիւններուն, երբ Դաշնակցական ժամուլը ճիշդ ու ճիշդ հակառակ ուղղութիւնն է որ կը թելադրէ գաղթահայ աշխատաւորութեան։

Առանց «կապիտալիստական» աշխարհի դէմ սուրեր ճօճելու մեր ժամուլը ո՛չ մէկ ճիգ կը խնայէ քանդելու այն բոլոր սին ու պատիր յոյսերը, որ հայութիւնն ունեցած է եղեր անցեալի եւ դուցէ այսօր նոյն այդ դրաժատիրական աշխարհի հանդէպ։

Համաշխարհային տնտեսական տագնապի իրական վերլուծումը, առանց ծայրայեղ ենթադրութիւններու եւ մանաւանդ նախասիրութիւններու կարեւոր մէկ գիծն է մեր մամուլին։

Բայց ամէնէն զզուելին Կասեանի այն վերագրումն է որ իբր թէ Դաշնակցութիւնը կը ձգտի Հայաստանի տապալումին «իմպերիալիստների արիւնաթաթախ ձեռքերով»։ Միանգամ ընդմիշտ վերջ տալու այս կրկնուող վիվուկին, գաղթահայ աշխատաւորութեան եւ նոյնիսկ դաշնակցական զանգուածներու բարիքին համար Պ. Կասեանները յանձն չպիտի՞ առնէին արդեօք այս ուղղութեամբ գոնէ իրենց ունեցած փաստերը ? հանրային դատաստանին յանձնելու։ Որովհետեւ մէկ հատիկ իրական, լուրջ եւ հիմնաւոր փաստ շատ աւելի պիտի նպաստէ Դաշնակցութեան դէմ իրենց բացած պայքարի յաջող ելքին, քան ընդհանուր եւ նոյն իսկ անըմբռնելի ոլորապտոյտ բազմաթիւ ըսի ըսաւները։

Լուրջ նկատառութեան կէտ մը ունի սակայն Պ. Կասեանը, այդ իրր թէ Դաշնակցութեան հետապնդած երրորդ նպատակն է։ Չեն ճիշդ է, որ կան ճշմարտանման բաներ ըսելիք, ժանաւանդ գաղթահայը հեռու պահել, դանագան երկիրներու մէջ «դասակարգային պայքարներից» որու մասին սակայն կ'անգրադառնանք մեր յաջորդ եւ վերջին յօդուածովը։

Ս. ԹՈՎՄԱՍ

ԻՍԿՈՒՀԻ ԹԻՐԵԱՔԵԱՆ

Բ.

Մեր հեռանալէն քանի մը օր յետոյ լուր առինք, թէ մեր տուները խուզարկուած են, իւէքերը գրաւուած, իսկ մենք ի բացակայութեան 101 տարուան թիւապարտութեան դատապարտուած։

Մեզի այլեւս պոլիս վերադառնալու յոյս չէր մնար. հաստատուեցանք Վառնա։ Մեծ ժամանջութեան մէջ էի սակայն, որովհետեւ պանքի ընկերներէն ոչ մէկ լուր կար։ Բայց քիչ վերջը Մարսէյլէն նամակ մը ստացայ Հրաչէն, որ կ'իմացնէր թէ ֆրանսական իշխանութիւնները բանտարկած էին զիրենք՝ իբրեւ ահաբեկչական գործողութիւն։

1902ի մայիսին ծնաւ անդրանիկ զաւակս՝ Բաբկէնը։ Հազիւ չորս ամսու էր, երբ գիշեր մը ոստիկանութիւնը հարիւրէ աւելի զինուորներով շրջապատեց մեր տունը եւ, մանրակրկիտ խուզարկութենէ մը ետքը, ձերբակալելով Հրաչը՝ գլխաքաց, ոտաբոբիկ ու ծեծի տակ բանտ տարաւ։ Մեր ամբողջ ունեցածը կողոպուտի ենթարկուեցաւ։ Հրաչի ձերբակալման պատճառը քանի մը օր առաջ Իզմիրի մէջ տեղի ունեցած ահաբեկչական գործողութիւնն էր։

Երկրորդ առաւօտ նորէն քանի մը ոստիկաններ գնան եւ զիս զաւակիս հետ կառք նստեցուցին՝ բանտ տանելու համար։ Նոյն պահուն մեր ընկեր Մինաս խաչտուրեանը, որ գիշերուան պահակածէն ոչ մէկ լուր ունենալով անհոգ ու անտարբեր մեզ մօտ կուգար, նոյնպէս ձերբակալուեցաւ եւ մեզի հետ միասին բանտ առաջնորդուեցաւ։

Զիս Բաբկէնի հետ ուղղակի ոստիկանապետի մօտ տարին։ Ամբողջ օրը հոն մնացինք եւ երեկոյեան ուշ ատեն բանտ փոխադրուեցանք։ Բանտի դրան խոշոր բանալիին կռնչոցը շատ գէշ ազդեց վրաս։ Բայց, աւելի ամուր գրկելով Բաբկէնս, աներկիւղ ներս մտայ։

Մերկ ու գուրտ գետնայարկ մը։ ոստիկան մըն ալ մեզի ընկեր։ Քառասուն օր հոդ մնացի։ Ու ամէն օր, կէս գիշերէ վերջ, վայրագ ոստիկաններով կուգային հարցաքննելու զիս։ Վերջապէս յուսահատելով թէ պիտի չկարենան քան մը կորզել ինձմէ, սպառնացին զաւակս խլել։ Սոսկալի հարուած մըն էր այդ ինձ համար։ Ու ատկէ ետք ամէն գիշեր, երբ կը լսէի դրան բացուիլը, կը գտակէի տեղէս ու կը գրկէի Բաբկէնը։

Քառասուն օր տեւեց այդ տառապանքը, մինչեւ որ Հարցաքննութիւնը վերջացաւ։ Այնուհետեւ այլեւս հանգիստ ձգեցին զիս՝ թոյլ տալով տեսնուելու միւս բանտարկեալ կիներու հետ։

Հազիւ ազատուած էի ոստիկաններու այդ չարչարանքներէն, երբ յանկարծ առաւօտ մը շատ կանուխ զիս ոստիկանապետի մօտ տարին։ Հոն ինծի կարդալու տուին Հրաչի մէկ ծածկագիր նամակը, որ բռնուած էր բանտի մէջ։ Զուր անցան հաւաստումներս, թէ չէի հասկնար զայն։ Երեք օր շարունակ, ոստիկանատուն տանելով զիս, կը պահանջէին որ անպատճառ կարդամ։ Մինչեւ իսկ քեմալիզմի փաշան անձամբ խօսեցաւ ինծի, խոստանալով ոչ միայն ազատ արձակել զիս, այլեւ խոշոր դրամական պարգեւ մը տալ, եթէ յայտնեմ նամակին բովանդակութիւնը։ Սակայն, տեսնելով որ ամէն ջանք անօգուտ է, զիս այս անգամ հիւանդանոց նետեցին, ուր մարմարէ յատակին վրայ խոտէ խշտեակէ մը զատ ուրիշ ոչինչ կար։ Հոն հիւանդացայ եւ քանի մը օր վերջ նորէն բանտ փոխադրուեցայ։

Ցետոյ բեմ բարձրացաւ Զ. Ե. Ո. Միութեան կեդր. վարչութեան նախագահը, Ե.Նարդունի, որ կարդաց գրաւոր երկար ճառ մը, կուտանք մէկ մասը.

Զ. Ե. Ո. Միութիւնը աւանդութիւն դարձուց ամէն տարի տօնել Ապրիլ 11ը, որ տօնն է մեռելներուն։

Այսօրուան տօնը՝ տօնն է ողջերուն։ Եթէ տխրութիւն մը կայ Ապրիլ 11ի տօնին մէջ, դուք պիտի տեսնէք, որ խանդավառութեան, եռանդի, քաջութեան եւ կեանքի շունչ մը կայ այս նոր տօնին մէջ։

Լաւ ուրեմն, հասկնանք թէ ի՞նչ տօն է այս։

Փոքր Ասիոյ բարբարոսութեան վրայ պատմութեան ամենահին ժողովուրդներու,— Ասորիներու, Քաղդէացիներու, Փռիւգիացիներու եւ ուրիշներու,— կարգին կ'ապրէր ու կը պայքարէր հայ կամ արմէն ժողովուրդն ալ։ Հազար հազար տառապանք, պատերազմ, կոտորած, աքսոր տեսաւ, բայց դիմացաւ հայ ժողովուրդը, եւ ապրեցաւ հասնելով մինչեւ այսօրուան։ Միւս ազգերը մեռան։ Հայ ժողովուրդը ի վերջոյ ղէմ յանդիման եկաւ նոր թշնամիի մը, որ կը կոչուի Թուրք։ Ի՛նչ կռիւներ ըրին իրարու հետ։ Ի վերջոյ պահ մը Թուրքը յաղթանակը տարաւ, եւ դուրս նետեց մեզ մեր երկրէն։

Առաջին անգամ պարպել տուաւ ամբողջ գիւղերն ու քաղաքները, քշեց տարաւ դէպի անապատները։ Բայց այս ժողովուրդը ետ դարձաւ նորէն։ Երկրորդ անգամ բոլորովին դուրս նետեց մեզ այն երկրամասէն, ուր կը գտնուի մեր հայրենիքը։

Այս գործողութիւններուն ընթացքին կատարուեցան վայրագութիւններ, որոնք ծանօթ են ձեզի։ Ամբողջ տարիներ կիլիկիոյ դաշտերուն աղջեւ, ձորերու մէջ, թուփերու տակ, անապատներու վրայ թափառեցաւ մանուկներու բազմութիւն մը, որ կը սնանէր սատկած կենդանիներու միսով, յարդով կամ խոտով։ Մեռան անոնցմէ շատերը, — հիւանդութիւնները հնձեցին եւ անոնց դիակները ձգեցին անթաղ։ Թշնամին եւս երբեմն կը զարնէր, կը սպաներ այս երախաները։ Հայ գինուորները կը պատմեն թէ ինչպէս Ատանայի շրջանին մէջ, ճախճախուտի մը եզերքը նետուած էին հարիւրաւոր երախաներ, որոնք կուլային ու կը ճչային, մինչ թուրք գինուորները կ'ըսէին թէ ի՛նչ տեսակ զորտեր են որ ժեծցեր են, ու կը ծիծաղէին կատուներու նմանցնելով այդ անօթի անսուաղ երախաները, որոնք հազիւ չորս-հինգ տարեկան կային։

Հայրենակիցներ,

Ահա այդ չորս-հինգ տարեկան երախաներն են, որոնք ձորերէն, ճախճախուտներուն եզերքէն եկեր են եւ հանդէս կուտան ձեզի։ Այո՛, այդ տղաքն են այս որբերը, որոնք հրաշքի պէս ողջ մնացած են։ Ես չեմ ուզեր շարունակել անոնց պատմութիւնը, որովհետեւ կը տրտմեցնեմ ու կը լացնեմ ձեզ — այնքան տխուր եւ սրտակսկիծ են այդ պատմութիւնները։

Չեմ ուզեր շարունակել այդ պատմութիւնները, որովհետեւ կ'ուզեմ ոչ թէ լացնել, այլ քաջալերել, ձեր տրամադրութիւնը բարձրացնել, հայկական կռիւ մղելու հաղորդել, որովհետեւ օրուան տօնին նշանակութիւնը եւ նպատակը ա՛յդ է միայն։

Ուրեմն, բացատրենք այդ նպատակը։

Զարդերէն ազատած այս տղաքը պատերազմէն յետոյ դրուեցան որբանոցներու մէջ։ Մեր ազգային իշխանութիւնները պահ մը գովելի եռանդ ցոյց տուին, թրքական տուրքէն, արաբական վրաններէն, անապատներէն ու գիւղերէն հայ որբ հաւաքեցին ու դրին որբանոցներու մէջ։ Այդ որբերը տարիքի հաշիւով կարելի է բաժնել (1920ին) երեք խումբերու։

1.— Անոնք որ ծնած էին 1905ին, ուրեմն 15—18 տարեկան։

2.— Անոնք, որ ծնած էին 1910ին, ուրեմն 15—15 տարեկան։

3.— Անոնք, որ ծնած էին 1915ին, ուրեմն 5—10 տարեկան։

Կարելի է ըսել՝ 3 տարբեր սերունդ։ Աւելցուցէք նաեւ այն ահաւոր տարբերութեամբ մը, ջաւայրները, ուր նետուած էին անոնք, տառապանքները զորս տեսած էին, պատերազմի մըրիկները որ ամէնուն հոդիին վրայ կը ճնշէր, եւ զրկանքը ծնողքէ եւ ընտանիքէ,— ան պատճառներ, որ այս որբերուն պիտի տային տարօրինակ նկարագիրներ։

Եւ աւելցուցէք նաեւ մի ազգային կազմակերպութիւններու ահաւոր ապիկարութիւնները, որոնք այս որբերը դրին ճամբու մը մէջ, որ ոչ ծրագիր ունէր, ոչ ալ կազմակերպութիւն։ Հայ հարուստը իր տան համար ծառայ-հոմանուհի պէտք ունէր, եկաւ որբուհի մը առաւ, Ամերիկացին գթութեան շապիկ հագած՝ իր քաղաքացիներուն պաշտօն մը ստեղծելու համար եկաւ որբանոցները տեսնելու, եւ մենք երբե՛ք, երբե՛ք հակակշիռ իսկ չպահանջեցինք ոչ իրենց բարոյական, ոչ իրենց կրթական եւ ոչ իրենց ժողովրդային ըմբռնումներուն մասին։

Յունական պատերազմի դէտալի վախճանին, երբ որբերը արբունքի հասած էին մեծ մասը,— տարիք մը որ հոգեկան պատերազմի մը նշանակութիւնն ունի,— որբերը փաթաթէսի չուվալի կամ գինակառի պէս լեցուցին Յունաստան։ Այնտեղ ամերիկացի պաշտօնեաները բռնապետութիւն մը ստեղծեցին, որովհետեւ փարա կուտային մարդիկը, իսկ մեր հայ վարժապետները ուտելու հացի պէտք ունէին, չէին կրնար ձայն հանել։ Ունեցանք հայեր ալ, որոնց սիրտին մէջ ապահովաբար ցեխ կար, անթէ ինչո՛ւ ամէն վատութիւն երին այս հայ որբերուն։

Յունաստանի որբանոցներուն մէջ տեղի ունեցածը երբեմն պատմութիւններ գիտեմ, որ վկայեն թէ ի՛նչպէս կը կատարուէին վիժումները այդտեղ։ Պատմութիւններ գիտեմ, որոնք կը սահմռկեցնեն ձեզ։

Հինգ-վեց տարիէ ի վեր որբերու հետ եմ, միշտ իրենց խնդրերն եմ որ պատմեն իրենց կեանքը։ Որբերու Միութիւնը իրրեւ ղեկավար ուժ անդամներ եմ պատմութիւններ որոնք զիս չեն քնացուցեր։ Բոլոր դիշերներ, Չեմ ուզեր ձեզ դայթակղեցնել, այդպիսի պատմութիւններ ընելով։ Բայց

ՆԱՀԱՊԵՏԻ ՎԽՎԱՆՈՑԸ

Գ Ր Ա Հ Ա Տ Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն

Ճշտությունը ցնցեց Հայկին։ Նա ոչինչ չհասկացավ նախապատմության վիրաորական մասերից։ Միայն զգաց, որ Տիգրանը ինչ-որ ծանր բան է ասում։ Ուզեց հարցնել, բայց Տիգրանը ձեռքի շարժումով նշան արեց, որ լռի։

Գործակալները լուռ էին։ Նրանք ամեն ինչ գիտեին։ Նրանց համար ոչ մի նոր բան չկար։ Նրանք միայն հետևում էին Հայկի դեմքին, որ ամեն րոպե փոխվում էր։ Նրանք ուզում էին տեսնել, թե ինչպես կազդի Հայկի վրա այն, ինչ որ նա լսեց։

Տիգրանը ոտքի կանգնեց, մոտեցավ Հայկին, ձեռքը դրեց նրա ուսին և ասաց.

— Հայկ, ես գիտեմ, որ դու ինձ չես հավատում, բայց ես ասում եմ ճշմարտությունը։ Ես ուզում եմ, որ դու ինձ հավատաս։ Ես ուզում եմ, որ դու ինձ հավատաս, որովհետև ես քեզ սիրում եմ։ Ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու իմ որդին ես։ Ես քեզ սիրում եմ, որովհետև դու իմ որդին ես։

Հայկը ոտքի թռավ։ Նրա դեմքը կարմրեց։ Նա ուզում էր գոռալ, բայց ձայն չկար։ Նա ուզում էր հարձակվել Տիգրանի վրա, բայց ոտքերը չէին ենթարկվում նրան։ Նա ուզում էր ինչ-որ բան անել, բայց չգիտեր, թե ինչ։

Գործակալները ոտքի թռան։ Նրանք կարծեցին, որ Հայկը ուզում է հարձակվել Տիգրանի վրա։ Նրանք պատրաստ էին պաշտպանել Տիգրանին։ Նրանք ձեռքերը դրեցին իրենց զենքերի վրա։

Տիգրանը նայեց գործակալներին և ասաց.

— Մի՛ դիպչեք նրան։ Նա իմ որդին է։ Ես ինքս կխոսեմ նրա հետ։

Գործակալները նստեցին իրենց տեղերում։ Նրանք չհասկացան, թե ինչ է կատարվում։ Նրանք չգիտեին, թե ինչ պետք է անեն։ Նրանք սպասում էին Տիգրանի հրամանին։

Տիգրանը նորից նստեց Հայկի դիմաց։ Նա նայեց նրա աչքերի մեջ և ասաց.

— Հայկ, դու ինձ չես հավատում։ Դու կարծում ես, որ ես խաբում եմ քեզ։ Դու կարծում ես, որ ես ուզում եմ քեզ վնասել։ Դու կարծում ես, որ ես ուզում եմ քեզ սպանել։ Բայց դա ճիշտ չէ։ Ես ուզում եմ քեզ օգնել։ Ես ուզում եմ քեզ փրկել։ Ես ուզում եմ քեզ տանել տուն։ Ես ուզում եմ քեզ տանել մայրիկիդ մոտ։ Ես ուզում եմ քեզ տանել Արտաշատ։ Ես ուզում եմ քեզ տանել մեր տուն։ Ես ուզում եմ քեզ տանել մեր ընտանիք։ Ես ուզում եմ քեզ տանել մեր ընտանիք, որտեղ դու կլինես ապահով։ Որտեղ դու կլինես երջանիկ։ Որտեղ դու կլինես սիրված։ Որտեղ դու կլինես ինքդ քեզ։

Հայկը լսում էր նրան և չէր հասկանում։ Նրա գլուխը պտտվում էր։ Նրա սիրտը բաբախում էր։ Նրա ձեռքերը դողում էին։ Նրա ոտքերը թուլանում էին։ Նրա աչքերը լցվում էին արցունքներով։ Նրա շուրթերը դողում էին։ Նրա ամբողջ մարմինը դողում էր։

Նա չգիտեր, թե ինչ անի։ Նա չգիտեր, թե ինչ ասի։ Նա չգիտեր, թե ինչ մտածի։ Նա չգիտեր, թե ինչ զգա։ Նա չգիտեր, թե ինչ լինի։ Նա չգիտեր, թե ինչ կատարվի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է անի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է ասի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է մտածի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է զգա։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է լինի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է կատարվի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է անի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է ասի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է մտածի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է զգա։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է լինի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է կատարվի։

Հայկը նայեց Տիգրանի աչքերի մեջ և տեսավ, որ նա լաց է լինում։ Նա տեսավ, որ նրա աչքերից արցունքներ են հոսում։ Նա տեսավ, որ նրա դեմքը ծռմռվում է։ Նա տեսավ, որ նրա շուրթերը դողում են։ Նա տեսավ, որ նրա ամբողջ մարմինը դողում է։

Հայկը չգիտեր, թե ինչ անի։ Նա չգիտեր, թե ինչ ասի։ Նա չգիտեր, թե ինչ մտածի։ Նա չգիտեր, թե ինչ զգա։ Նա չգիտեր, թե ինչ լինի։ Նա չգիտեր, թե ինչ կատարվի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է անի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է ասի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է մտածի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է զգա։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է լինի։ Նա չգիտեր, թե ինչ պետք է կատարվի։

Հայկը նայեց Տիգրանի աչքերի մեջ և տեսավ, որ նա ուզում է գրկել իրեն։ Նա տեսավ, որ նա ուզում է համբուրել իրեն։ Նա տեսավ, որ նա ուզում է սեղմել իրեն իր կրծքին։ Նա տեսավ, որ նա ուզում է ասել իրեն, որ սիրում է իրեն

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ Հ. Յ. Դ. ՓԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Այս կիրակի երեկոյ **Salle Gaveau***ի մէջ ւէրթ՝* **Miromesnil**

Նախագահական մարմին՝ Ա. Գիւլպենկեան, Շ. Միսաքեան, Ս. Վրացեան, Ա. Ջամալեան, Մ. Վարանդեան, Բժիշկ Տէր Դանիելեան, Լ. Թադէոսեան, Մ. Երիցեանց, Լ. Գեհոնեան, Լ. Մօզեան, Ս. Տէր Թովմասեան, Մ. Գուշումճեան, Վ. Շուշանեան, Ս. Նահապետեան, Վ. Փաստրմաճեան։

կը նախագահէ՝ Ա. Ահարոնեան

կը խօսին՝ Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Մ. ԳՈՒՇՈՒՄՃԵԱՆ

ԵՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆԿՎ. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկիններ Զապէլ Արամ, Իդա Արդ Ղուկասեան, Ա. Գեհոնեան, Օր. Ազաբէկեան, Պ. Պ. Ն. Ղուկասեան, Նահապետեան (երգ), Օր. Ա. Երամեան (ջութակ)։ Օր. Արտեմիս Տէր Թովմասեան, Պ.Պ. Ս. Թորոսեան, Շ. Սարեան, նուագախումբ։

Մուտքը արգիլուած է։ Միւնչեւ 7 տարեկան տղոց մուտքը արգիլուած է

Ձեր տոմսերը ապահովեցէք Ա.Յ.Դ. Գրասենեակէն

Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի վարչութեան

ՀԱՆԴԷՍԸ ԿԸ ՍԿՍԻ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 8.30ԻՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՒ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

7ՐԴ ՏԱՐԻ — Ղեկավար Տ. ՆՇԱՆԵԱՆ — 119ՐԴ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

THÉATRE CONSERVATOIRE RENÉE-MAUBEL

8—10 Rue do l'Orient, Métro Abbesses

Ի պատիւ դերասան Ա. Գմբիկեանի

20 դեկտեմբեր շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին կը ներկայացուի՝

ՇԻՐՎԱՆԶԱՏԻ ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ (ՏՐԱՄ 4 ԱՐԱՐ)

Կը մասնակցին՝ Տիկ. Սիրուհի Նշանեան, Ալմաիտ, Քնարիկ, Պ. Պ. Տ. Նշանեան, Ա. Կոթիկեան, Ա. Գվբէկեան, Սուրէնեան, Էրվիշեան եւ Աբգար։ *Դիները ժողովրդական*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Յ. Ե. Ո. Մխիթեան Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 9ին Ճլօրիայի մէջ։ Կը խօսի Պ. Օհան Կարօ, նիւթ ունենալով աշուղ Սայաթ-Նովան։ Մէկ ժամ սինէվար։

Անիէրի Պուա Քոլոնպի Յ. Ե. Ո. Մխիթեան ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։

Սիփան երգչախումբի փորձը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 71 Ave. Kléber.

Ատափազարի Հայր. Միութեան անդամական ժողովը այս կիրակի ժամը 2.30ին, 40 rue de Belleville-ի սրճարանին վերնայարկը։ Կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները։ Ներկաներուն թիւը վճռամասնութիւն պիտի համարուի։

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

Վաղը իրեկուն ժամը 8.30ին 71 Ave. Kléber. Կը խօսի Բժ. Ամատեան, «Հեղինակները եւ ժառանգութիւնները»։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— կը փնտռուին Գոնեայի գաղթականներէն Ղազէր աղա Թէլփէեան (ապուխտագործ) իր քեռայրը գալայճը Խաչէր աղա Խաչատուրեանի զաւակները ցակոբ եւ եղիա 20 եւ 25 տարեկան, քոյրերնին Տիկին Էլիքա 35 տարեկան, որոնք մինչեւ 1921 Գոնիա կը գտնուէին կը կարծուի Թէ այժմ Յունաստան կամ Սուրիա կը գտնուին։ Իմացնել դեղագործ ցակոբ Խաչատուրեանի, 159 Rue Pierre Corneille, Lyon, France. Լուր տուողին նուէր,

կը խնդրուի արտասահմանի Թերթերէն արտատպել։

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Մէն Տրոյի, Ռէօ. միւր։ վէներական ախտեր, Լերմաժիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախատ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան և մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր։ Դարմ. էլեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով։ Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8։ կիր. 9 12։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Մրմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախատ, լերմաժիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապարատուռ։ Ռէնթկինա եւ արագ խորհրդակցութիւն. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12։

EMPIRE մեթրօ-շօ՝ 37 Av. Wagram

ԲԺՇ. եւ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
մէթրօ՝ Beaugrenelle
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախատ։ Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3-9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։



Հ. Յ. Դ.

Փ ա ր ի զ

Կ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջանի կոմիտէներու ներկայացուցիչները այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին «Յառաջ»ի խմբագրատունը։

Բոլոր կոմիտէներէն եւ խումբերէն կը խնդրուի իրենց մօտ գտնուած Հ. Յ. Դ. Քառասնամեակի տոմսերը վերադարձնել ընկ. Գեւոնեանի ամենաուշը այս Շաբաթ իրիկուն մինչեւ ժամը 7։

Աղբիւր-Սերոբ խումբի ժողովը այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Գ ա խ ա ր

Լիոնի Պատ. միութեան ընդհանուր ժողովը այսօրՀինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Գրադարանի սրահը՝ խիստ կարեւոր օրակարգ։

Մարսէյլի Պուլվար Օտտօի Վահանեան ենթակոմիտէի դասախօսութիւնը այս կիրակի ժամը 5ին։ Կը խօսի ընկ. Ա. Մարտիրոսեան։

Մարսէյլիս. Անթուանի Ընկ. կարօ խումբի դասախօսութիւնը այս կիրակի ժամը 5ին։ Կը խօսի ընկ. Հ. Մէրէնկիւլեան։

Մարսէյլի Ս. Լուի Ակնունի ենթակոմիտէի դասախօսութիւնը այս կիրակի ժամը 3ին, կը խօսի ընկ. Մ. Մարութեան։ կը հրաւիրուին Ս. Մարկրիթի ընկերները։

Մարսէյլի Ս. Լուի Ակնունի ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին։ Ներկայ կ'ըլլայ կոմիտէն։

Մարսէյլի շրջ. կոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլ քաղաքի Քրիստափոր, Ռոստով եւ Իշխան ենթակոմիտէներու բոլոր ընկերները այս կիրակի ժամը 3ին, սովորական վայրը։ Կը դասախօսէ ընկ. Բ. Միլտոնեան

Մարսէյլի Իշխան ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի երեկոյ ժամը 8ին ծանօթ հաւաքատեղին։

ԱԶԴ

Յառաջիկայ Յունուարի սկիզբները, Փարիզի մէջ, Տոքթ. Մինրան Կ. Հէշիշեանի խմբագրութեամբ, պիտի հրատարակուի «Առողջ Կեանք» անունով բժշկա-առողջապահական ամսագիր մը, որուն՝ իրենց աշխատակցութիւնը պիտի բերեն հայ եւ օտար բժշկական դասու լաւագոյն ուժերը։ «Առողջ Կեանք» երեւան պիտի գայ ընդարձակ բայց իրագործելի ծրագրով մը, նպատակ ունենալով տարածել մեր մէջ ընդհանուր առողջապահութեան սրբենքները, ուսուցանել բազմաթիւ հիւանդութիւններէ զգուշանալու միջոցները, տալ տնական բժշկութեան եւ տնական դեղարանի յատուկ ծանօթութիւնները, զբաղուիլ նաեւ գեղեցկագիտական առողջապահութեամբ որ խորապէս կը հետաքրքրէ տիկիններն ու օրիորդները, տալով այս առթիւ խնամքով պատրաստուած ուսումնասիրութիւններ, որոնց հետեւելով միշտ կարելի է երկար տարիներ անվթար պահել ֆիզիքական գեղեցկութիւնը եւ աւելցնել մարմնական շնորհն ու հրապարոյրը, կամ գոյն ձեռք ձգել։

Ամսագիրը, պիտի ունենայ նաեւ գիտական բաժին մը դիւրահասկնալի հետաքրքրական եւ օգտակար։

Բաժանորդագրութեան պայմաններն են.

40 ֆրանք, Ֆրանսայի, Սուրիոյ, Թուրքիոյ եւ Պալքաններու համար։ 2 տոլար Ամերիկայի երկիրներու համար։

Թղթակցութիւն, յօդուած, դրամ դրկել միայն հետեւեալ հասցէին.

Dr. Mihran G. Kechichian, 9 Rue Victor-Cousin Paris (5e)

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPAHN

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էվոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

Տիաթէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆԸ
ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49
(կառ. տիւ նօռի եւ կառ. տը լ'էսդի մէջտեղը)

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՍ

Ստացած եմ մեծ քանակութեամբ զանազան տեսակի սուրճեր

Քաֆէ Մատակասքար	Ա. տեսակ	12.75,	Բ.	Գ.	տեսակ	աւելիաժան
» Սանթոս Good	Ա. »	14.25	»	»	»	»
» Santos supérieur	»	18	»	»	»	»
» » Domincul		20				
» » Caracoli		22				
Քաֆէ Mocca Hodeldan		24	իսկականը եւ ոչ Թէ կեղծը			
» Godlup		25				
» Ceylan		28				
» Margajid		31				

կը յայտարարեմ յաճախորդներուս Թէ սուրճի գիները կը տարբերին հաժածայն իրենց տեսակին։ Ջգուշացէ՛ք ժան սուրճերէն։ Այցելեցէք մեր գործատեղին գաղափար կազմելու համար սուրճի տեսակներու մասին։

ՀԱՍՑԷ՝ **"CAFÉ SULTAN"**
TOROSSIAN
92 Rue d'Angoulème Métro: Couronnes, Tél. Ménil. 56—08

ՀԱՅԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՁԷՐ ԵՒ ՑՆՕՐԷՆ՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**
29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բացէ ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՅԱՐԱՆ ՓԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէոն եւ Սէն Միշէլ — Հեռաձայն Littré 38—43
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ



ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ

Columbia

(En exclusivité)

Լ. ՆՇԱՆԵԱՆ

56 RUE PIAT, PARIS (20e), METRO: BELLEVILLE

ՕՐ. ՋԵՓԻՒՌ ԱՊԷԼԻ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՉԵԱՆԻ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐԸ

Պահանջեցէք մասնաւոր քաթալոկը

Թիւ 1	Ցավրոս	ՕՐ. ՋԵՓԻՒՌ ԱՊԷԼ	
	Ցուլ - Ցուլ	»	»
3	Չօ՛յ Նազան իմ	»	»
	Հայրենի գարուն	»	»
4	Հայ դրօշին	»	»
	Աւազակի սէրը	»	»
5	Կիւլի ճան	»	»
	Նոր տարի	»	»
6	Հայրենիք	ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՊԷԵԱՆ	
	Թիֆեռնակ	»	»
7	Գարուն	ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՉԵԱՆ	
	Քէմէրս շողեր	»	»
10	Ցավորիկ	»	»
	Իմ չինարի եարը	»	»
11	Քէյէր - Ջոյէր	»	»
	Կուժն արա ելայ սարը	»	»

Ձեր մեքենան գնելէ առաջ այցելեցէք մեր վաճառատունը։

ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՌԻԿ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ!

Ս. ԳԱԼԹԱՔՃԵԱՆԻ

Նոր հասցէն է՝ 14bis Rue St. Georges, Paris

Ուր պիտի գտնէք նորագոյն զուտ անգլիական կերպասներու ճոխ մեթերք, արանց հագուստի, ինչպէս նաեւ մասնաւոր drap կանանց վերարկուի համար։

Գիները բացարձակօրէն անմրցելի! Մէթրօ՝ de Pelletier

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ

42 Rue Tourtille, BELLEVILLE — *Մէթրօ՝ Պէլվիլ*

ԱՐԻԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ

Թ Ա Ր Մ — Լ Ա Ւ — Ա Ժ Ա Ն

Քաշմօլ շինողներ, ասիրեն օգտուեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մեծաքանակ ժամանակ մը առաջ կտրոնով եւ կամ Ա. Քէպապճեանի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել։ Վճարումի համար դիւրութիւն։

Դիմել՝ D. Dwekh, 9 Rue Provence, Paris.

ՏԱՆՕՔ ԲԺԻՇԿ Տօքթ. Կ. ԽԱՆՃԵԱՆ

Թէլէֆօն Gut. 03—81։ Հաստատուած է՝ 21 Rue Pronchet, Paris (8). Ա. յարկ, աջ կողմի դուռը, ուր իր հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր ցերեկէ վերջ ժամը 3էն 6 (բացի կիրակիէ) եւ ժամադրութեամբ։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ (Հաստատուած 1923ին)

CABINET V. YARJANIAN

Հասցէ՝ 54 rue Lafayette, Paris (9). Tél. Prov. 87-53, Métro Cadet

Կ'ընդունի ամէն օր, 9էն 12 եւ 2էն 7, բացի Կիրակիէ եւ տօն օրեր։ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐՔ ՄԻՆՉԵՒ ԿԷՍ ՕՐ։

Գաւառներէն եւ արտասահմանէն եղած դիմումներուն կը պատասխանուի անմիջապէս։

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ՔԱԺՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ԹՐԱՆՍԻԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շ.	40 շ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)
MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՈՒՐԲԱԹ
19
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930
19 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1447

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ԱԶԱՏ ԵՒ ԻՆՔՆԱՎԱՐ"

Մոսկուայէն տրուած հեռագիրը մը կը յայտնէ թէ «Խորհ. Միութեան Գործադիրը Կոմիտէն և Գործավարներու Խորհուրդը որոշած են ջնջել ինքնավար հանրապետութեանց ներքին գործավարութիւնները»։

Բայց որովհետեւ, հեռագրին մէջ «Հայաստան» անունը չէր յիշատակուած, շատերն անդրադարձած ըլլալու չեն թէ ի՛նչ նոր սեղմուժի է որ կ'ենթարկուի խորհրդ. հանրապետութեանց կարգին՝ նաեւ «Ազատ և ինքնավար» Հայաստանը, յանուն «վարչական վերակազմութեան»։

Առաջին անգամը չէ անշուշտ, որ Մոսկուայի կեդրոնական բռնապետութիւնը յաջորդաբար կը հարուածէ տեղական... ազատութիւնները եւ ազգային ինքնորոշման պիտակին տակ, աստիճանաբար կը սեղմէ բոլոր հաստատութիւնները, որոնք իր սահմաններուն մէջ՝ իբր հանրապետական ծաղրանկար կազմակերպուած ժողովուրդներուն՝ պատրանքը պիտի կրնային տալ անգոյ ինքնավարութեան մը։

Այն օրէն ի վեր, երբ սուիններու ուժով՝ մուրճին ու մանգաղին սարսափը բռնեց կովկասը, Քրէմլին իր ձեռքերուն մէջ կեդրոնացած պահեց ներքին ու արտաքին անկախութեան կիրակման բոլոր բանալիները։ Արտաքին յարաբերութիւններ, դիւանագիտական եւ առեւտրական, պատերազմ. ելեւմուտք, հաղորդակցութեան բոլոր միջոցները, վերջապէս ամէն ինչ որ կը պահանջէ իսկապէս անկախ պետութեան մը գոյութիւնը։

Պարզ է թէ ռուսական բոլշեւիզմը, որ մահատարած վտանգի պէս Ռուսիոյ մէջ փոուեցաւ ազատութեան ու անօրինակ բարգաւաճման խոստումներով, իր շուրջը չի կրնար հաշտ աչքով դիտել թէեւ համայնավար, բայց օտարածին հանրապետութիւններ, որոնք ազգային յաւակնութիւններու հպարտութիւնը փսփսան իր ականջներուն։

Ու պահ մը զանոնք թմրեցնելէ յետոյ ընկերվարական... ազատութեան ու տեղական ինքնավարութեան օրօրներով, աստիճանաբար սեղմեց ճնշիչ մեքենան։ 1929 Նոյեմբերին, արդէն ջնջեր էր ազգ. հանրապետութեանց հոդագործական գործավարութիւնները։ Նոյն տարին դեկտեմբերին, կրճախաէին նաեւ Հայաստանի, Ուրիմի եւ Պաշկիրի դատական գործավարութիւնները, մինչ միւս կողմէ, անշուշտ, մասնաւոր դրդումներու վրայ եւ մտքերու անհրաժեշտ նախապատրաստութեան համար, թերթերու մէջ պայքար կը բացուէր «լուծարքի ենթարկելու ներքգործժողկոմատը»։ Ահա մէկ տարի յետոյ, այդ էր կը կատարուի։

Կը մնայ գիտնալ թէ ինչ շնորհ տակաւին Մոսկուա կը նէ անաղարտ, իբր հանրապետութիւն բնորոշելու համար Խորհր. Միութեան բաղկացուցիչ երկիրները՝ երբ անոնցմէ նշած է արդէն անկախութեան բոլոր ատորգելիներն ու յանուն ներքին ինքնավարութեան՝ զանոնք վերածած ծաղրանկարային նահանգապետութիւններու, որոնք աւելի ազատ չեն, քան որեւէ եւրոպական պետութեան ամէնէն հեռաւոր ու չնչին գաղթավայրերը։

Շատ ենք խօսած բոլշեւիզմի ներքին քաղաքական ըմբռնումներուն մասին, շատ պրպտած ու քրքրած իմաստը որ ան կուտայ ազատութեան եւ ազգերու ինքնորոշման իրաւունքին։ Ու մեզ համար անակնկալ չէ տեսնել սեղմուժները, որոնք յաջորդաբար կը կաշկանդեն խորհր. փոքր հանրապետութիւնները։ Կը սպասենք նոյնիսկ աւելի կոպիտ ճնշումներու։ Իրաւասութիւններու կեդրոնացումը նոյն ձեռքերուն մէջ, էապէս կը բխի որեւէ բռնապետութեան կիրարկման պահանջներէն ու անհրաժեշտութիւններէն ու քսաներորդ դարու ամենէն վիթխարի ու գարշ բռնապետութիւնը չի կրնար խուսափիլ իր օրէնքէն։

Թող պահ մը մտածեն անոնք որ Մոսկուայի հետ՝ խառնուելու աստիճան սերտ կապակցութեան մէջ կը յամառին նանելու Հայաստանի «ազատութիւնն ու ինքնավարութիւնը», ու հակառակ ճնշումի, հալածանքի, թշուառութեան ու անհանդուրժելի կեանքին որ «դրախտավայրը» կը վերածէ ամբողջական գնտանի, տակաւին, հայրենաբաղձ գաղութներուն մէջ՝ սուտի ու խեղաթիւրումի անպարկեշտութիւնը կը պտըտցնեն թերթէ թերթ ու բեմէ բեմ։

Ճղճիմ ու նուազագոյն շինարարութիւնը որով կը փորձեն ամայել գաղութները, ոչ մէկ կերպով կրնայ արդարացնել բարոյական իշխանութեան մը յաջորդական ճնշումները, որոնք Մոսկուայէն մեկնած՝ զանազան հանրապետութեանց... կարգին՝ կը ձգտին խեղդել նաեւ Հայաստանը, միեւնոյն զայն վերածելու համար նոյնպէս նահանգի մը։

Բոլշեւիզմը իր մեծատիրութեան մոլուցքով, հոդ է որ ներթայ ու շատ հեռու չի մնար ցարական վարչաձեւի ձգտումներէն, աւելի յոռետես տարբերութեամբ մը սակայն։

Հոն, Հայաստանի գլխուն նստած բոլշեւիզմը սերունդ կը տացնէ, մատաղ հոգիներէն փետելով անցեալի ամէն ազգութիւն, ամէն ինչ որ մարդը կը կապէ իր շրջավայրին, ազգային աւանդութիւններու եւ հեռանկարներու ուժով։ Հայ մունէին տակ, հոն, միջազգային անգոյն մարդը կը պատրաստի այսօր։ Մէկ սերունդ յետոյ, մեր երկրին մէջ Լենինի դաղթանակը կատարեալ պիտի ըլլայ։

Եւ այդ օր, «ազատ եւ ինքնավար» Հայաստանի ասօրեան պ սշտպաններն ու խորհր. կարգերու թմրկահարները, թէ իրօք հայ են, չենք գիտեր թէ ո՞ւր պիտի փնտռեն ու գտնեն «երկիր դրախտավայր»ը...։

Մ. Ե.

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Թուրք ազգ. ժողովին մէջ՝ ընդդէմ պատերազմի՝ ազգերու դաշինքին ցրդ յօդուածին կիրարկումն ապահովող յանձնախումբին մասին՝ հարցման մը պատասխանելով, Ֆէթհի պէյ դիտել տուաւ թէ յանձնախումբին երրորդ նիստէն ի վեր՝ որուն առաջին անգամ ըլլալով մասնակցելու իրաւիրուեր էր, Թուրքիա կը պաշտպանէ այն տեսակէտը որուն համաձայն ներկայ պայմաններու մէջ ապահովութեան երաշխիքները կը կայանան չէզոքութեան մէջ եւ Թոյլ չեն տար որ սահմանափակ բնոյթ ունեցող չէզոքութեան, իրաւարարութեան եւ ապահովութեան փոխադարձ դաշինները կնքուին որեւէ պետութեան դէմ։ Այս եղանակը աւելցուց Ֆէթհի, կը կազմէ Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութեան էական գիծը եւ ներկայիս ամէնէն աւելի տարածուածն է։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՈՒԺԵՂԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Մոսկուայի դատավարութենէն յետոյ, որ վերջացաւ համաշխարհային խաղաղութեան ուղերձներով... բոլշեւիկեան, բանւորական սէնտիքաներու Թերթը «Թրուտ» կը հրահանգէ.— ձարտարարուեստական իւրաքանչիւր ձեռնարկի մէջ պէտք է գինուորական քարոզչութիւնը յարմարցնել արտադրութեան մասնայատկութիւններուն եւ կարելիութիւններուն։ Պէտք է որ պաշտպանութեան հարցերը յստակօրէն բացատրուին ամէն մէկ գործաւորի, բոլոր գործաւորներն ու գործաւորուհիները պիտի կրթուին այնպէս որ ամէն մէկը գիտնայ իր տեղը եւ օգտակար ըլլայ պաշտպանութեան։ Այս նպատակով ալ, իւրաքանչիւր ձեռնարկի մէջ՝ պէտք է մշակել գինուորական կրթութեան ծրագիր։ Այս աշխատանքին յարաճուն կարեւորութիւնը՝ Թոյլ չտար այլեւս, որ բանւորութեան կրթական հոգերուն մէջ՝ երրորդ կարգի վրայ դրուի գինուորական կրթութիւնը։ Պիտի մշակեն մանրամասն ջրագիր մը, որ առանց բացառութեան, իւրաքանչիւր ձեռնարկի կողմէ կիրարկուի։

ՔԱՂԱԳՈՒՄ ԹՈՒՐՔ

Առջի օր, Սէն-Միշէլի բազմամարդ պողոտային մէջտեղը կանգնած երիտասարդ մը սուլիչ մը կը փչէր ու կառքերու երթեւեկը կը կանոնաւորէր։ Ոստիկան մը հարցուց Թէ ի՞նչ հանգամանքով կը շարժէր, բայց իր հարցման իբր պատասխան ուժգին հարուած մը ստացաւ հայհոյչներու ընկերակցութեամբ։

Անցորդները օգնութեան փութացին ոստիկանին, մարդը զսպելու համար։ Հասկցուեցաւ Թէ քսան տարու Թուրք մըն է, ֆախրի, հսկայակազմ, որ բանտ գնաց քիչ մըն ալ խելքը կարգի դնելու։

ԱՆԳԼԵԻԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԴԱՇԻՆՔԸ

Անգլիոյ խորհրդարանին մէջ, արտաքին նախարարը Չէնտըրսըն խոստովանեցաւ Թէ անգլեւեգիպտական դաշինքի մը կնքման համար, կառավարութեան կողմէ առաջարկուած պայմանները եթէ ընդունուին եգիպտոսի կողմէ, հետեւանքը պիտի ըլլայ եգիպտոսէն անգլ. ուժերու հեռացումը, բայց աւելցուց Թէ սպասելով որ այդ հարցին շուրջ բանակցութիւնները վերսկսին, տակաւին գինուորական ուժերը քաշելու հրահանգ չէ տրուած։

ՀՐԱՒԷՐ

Հ. Յ. Դ. ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ

որ կը տօնուի այս կիրակի իրիկուն ժամը 8.30ին, Salle Gaveau ի մէջ

կը հրաւիրուին քաղաք. կուսակցութիւնները, ազգ. կազմակերպութիւններն ու մրուքիւնները։

Հ. Յ. Դ. ԵՒՐ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷ

ՄԻ ՄԻՏՔ

Քիւրտերը կը շարունակեն գործել

Էնկիւրիէն տրուած լուրերու համաձայն, մէկ պահէն միւսը կը սպասուի որ Արարատի քիւրտ ցեղախումբերը նոր յարձակում մը փորձեն ընդդէմ Թուրքիոյ։

Պարսիկ կառավարութեան կողմէ ազատ ձգուած քիւրտ ղեկավարներն ու քիւրտ ցեղախումբերը վերստացած ըլլալով իրենցմէ գրաւուած զէնքերը, համախմբուած են սահմանագլուխին երկայնքը եւ սպառնական դիրք ցոյց կուտան։

Թրքական զօրախումբերն ու տեղական կամաւորները հրաման ստացած են՝ քիւրտերու կողմէ յարձակման պարագային՝ զանոնք հետապնդել պարսիկ հողին վրայ իսկ։ Թրքական սպայակոյտը զսպումի մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնէ։

Պաճարախտը ատստկացած Թուրիոյ մէջ

Պաճարախտը, որ Էրզրումի եւ շրջականերուն մէջ բաւական տարածուած էր, վերջերս յանկարծ եւ այնքան տարածուած է որ հասած է մինչեւ Սվազ եւ Կեսարիա։ Անասուններու այս ախտը Ռուսիայէն եկած է, անկէ բերուած արջառներու միջոցով։

Տնտեսական գործավարութիւնը բացառիկ միջոցներ ձեռք առած եւ անասնաբուժական յատուկ մարմիններ ղրկած է վարակուած շրջանակները։ Մասնագէտներու կողմէ պայքարը Թէ՛ շատ դժուար տեղի կ'ունենայ եւ Թէ բաւական երկար պիտի տեւէ։

Պաճարախտի ատերները տարեկան Էրէք մէրէտ ոսկի ջուտուած են երկրին տնտեսութեան։

Ձեռքի պակասը Ռուսիոյ մէջ

Ըստ բոլշեւիկեան «Թաս» գործակալութեան, խորհրդային ճարտարարուեստի մասին կատարուած վիճակագրութիւնը ցոյց կուտայ Թէ 1931ին, պէտք պիտի ըլլայ 1,300,000 բրակեալ բանուորներ ճարել՝ աւելցնելու համար արդէն աշխատողներուն վրայ։

Շինարարական նախատեսուած աշխատանքները յառաջիկայ եղանակին համար պիտի պահանջեն մօտ 3 միլիոն բանուորներ, այնպէս որ 1930ի բաղդատմամբ, գործաւորներու Թիւը պէտք է աւելնայ հարիւրին 15։

Բոլշեւիկեան Թերթ մը գործարաններու մէջ կը մատնանշէ բազմաթիւ աւերներ, զորս կը գործեն բանուորները։ Մասնաւորաբար, անոնք կ'աւերեն եւրոպական կատարելագործուած մեքենաները։ Միայն սեպտեմբերի ընթացքին, Սթալինկրատի մէկ գործատան մէջ 150ի չափ մեքենաներ խանգարուած են։ Անոնց նորոգութիւնը միայն, այդ գործատան արժած է 13 միլիոն ֆրանք։

Այս գործատան մէջ աշխատող ամերիկացի մասնագէտները կ'ըսեն Թէ ռուս բանուորները երբեք իրենց չեն դիմեր խորհուրդ հարցնելու համար։ Հպարտութիւնը, զարգացման մասին անոնց ցոյց տուած դժկամակութիւնն ու արդի մեքենաներուն դէմ անոնց արհամարհանքը պատճառ դարձած են որ գործատան արտադրութիւնն զգալապէս նուազի։

Բոլշեւիկներ դրամանենգ

ՊԵՐԼԻՆ, 17 Դեկտ.— Դրամաթուղթերու հսկողութեամբ զբաղող սպասարկութեան մէկ զեկոյցը կը յայտնէ Թէ շրջաբերութեան տրուած են բոլշեւիկեան 5 րուբլինոց կեղծ դրամանիշեր։

Այս կեղծ դրամանիշերը իսկականներէն գտնել անկարելի է։ Յարդ Գերմանիոյ մէջ, կարելի եղած է ձեռք ձգել 1925ին հրապարակ հանուած 200 կեղծ դրամանիշեր։ Հինգ րուբլինոց երկու ծրարներ կան որոնք բոլորովին իրարու նման են եւ կը կրեն նոյն Թուահամարներն ու նոյն Թուանշանները։

Գերման Պետական Դրամատան մասնագէտները կը յայտնեն Թէ այն դրամանիշերը այնքան վարպետութեամբ կեղծուած են որ իսկական կը Թուին։ Այս պատճառով ալ ոստիկանութիւնը հրաւիրեց ժողովուրդը որ բոլշեւիկեան 5 րուբլինոց ունեցողները, իրենց դրամը յանձնեն յատուկ սպասարկութեան։

Այս առթիւ, գերմանական Թերթ մը կը յայտնէ Թէ աշնան, գերմանական տուն մը ապսպրանքներու փոխարէն Ռուսիայէն ստացաւ 15,000 րուբլի, 3 եւ 5 րուբլինոց դրամանիշերով։ Դրամանիշերու դէպին մէջ, տեսնուեցաւ որ կարգ մը Թիւեր կը համապատասխանէին նոյն շարքէն ուրիշ դրամանիշերու։

Այս գործը ժամանակին յանձնուած էր Մոսկուայի գերմանի դեսպանին ուշադրութեան։ Դեսպանը իրողութիւնը յայտնած էր Խորհր. կառավարութեան որ պատասխաներ էր Թէ տպագրական սխալի արդիւնք է։

ԶԵԿԻՍՏ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԸ ՍԱՀՄԱՆԷՆ ԴՈՒՐՍ

ԹԱՒՐԻԶ, 4 դեկտ. (Սեփ. Թղթ.). Քանի մը օր առաջ տեղումս լուրեր էր պտտուում, որ Արսէն եպիսկոպոս Ղըլըճեանը Թէհրանում անհետացել է։

Թէհրանից ստացած մէկ նամակից, այսօր պարզուեց, որ կառավարութիւնն է նրան հեռացրել. ճիշտ այնպէս, ինչպէս մեսրոբ մագիստրոսին։ Չեկայի գործակալ Ղըլըճեանին տարել են փահլաւի (էնզելի) եւ ռուսական նաւ են նստեցրել։ Նաւապետը սկզբում չի ցանկացել ընդունել, պատճառաբանելով որ եպիսկոպոսը վիզէ չունի, սակայն կառավարութեան կտրուկ պահանջի հետեւանքով ստիպուած ընդունել է։

ՀԱԿԱՍԵՄԱԿԱՆ ՑՈՅՑԵՐ ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Երեսփոխան եւ իակաիրէական շարժման դեկավարներէն սուսուցչապետ Փուշայի մէկ ճառը լսելէ յետոյ, բազմաթիւ ուսանողներ, ցոյցեր կատարեցին Պուքրէշի փողոցներուն մէջ, երեքշաբթի գիշեր սինչեւ ժամը 2, ցուցարարները փորձեցին մինչեւ արքայական պալատն երթալ, բայց չկարենալով, գոհացան կոտրելով մասնական ակումբին ապակիներն ու աթոռները, ցետոյ ուզեցին ցոյցեր կատարել ընդդէմ ոստիկանութեան պետին, ոստիկան մը վիրաւորուեցաւ Թեթեւօրէն, ցասնեցուած անձեր ձերբակալուեցան։

ԱՈՂՆՔ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Միացեալ Նահանգները երկու տարուան համար արգելք դրած են բոլոր անոնց առջեւ, որոնք կ'ուզեն Ամերիկա մտնել, բացի անոնցմէ որոնք ծնողքներ եւ մօտաւոր ազգականներ ունին։

ՌԱՔՈՎսՔԻ ՀԻՒԱՆԴ

Ռաքովսքի՝ փարիզի խորհրդային դեսպանը անշուշտ փարիզ կը բնակի, բայց զարմանալի է որ իր մասին լուրերը Մոսկուայէն կուգան։ Բոլշեւիկեան Թերթերը կը գրեն Թէ հիւանդ է։

800 ՄԻԼԻՈՆ ԱՆԳՈՐԾՆԵՐՈՒՆ

Նիւ Եորքի մէջ կազմուած յանձնախումբ մը որ պաշտօն ունէր դրամ հաւաքելու ի նպաստ գործազուրկներուն, յաջողեցաւ հանգանակել 800 միլիոն տոլարի գումար մը։ Այս առթիւ տրուած խնջոյքի մը վերջաւորութեան, յանձնախումբին նախագահը յայտնեց Թէ արդէն 21,324 ընտանիքի անգործ տէրերուն աշխատանք է հայթայթուած։ Անոնք շաբաթական 3 օր աշխատանքի փոխարէն պիտի կրնան ստանալ 375 ֆրանք։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Ամերիկեան 16 դրամատուներ, որոնց 8ը պետական, փակեցին իրենց դռները՝ Արխանսասի մէջ։ Նոյնպէս, Քալիֆորնիոյ եւ Օհիոյի մէջ՝ կարգ մը դրամատուներ դադրեցուցած են իրենց վճարումները։

ՓՈՒԱՆՔԱՐԷՅԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսայի պետական մարդուն Փուանքարէյի հիւանդութիւնը կը շարունակէ մտահոգել Ֆրանսայի պաշտօնական շրջանակներն ու հանրութիւնը։ Բժշկական վերջին տեղեկագրին համաձայն, նախկին նախագահին առողջական վիճակը հետզհետէ բարւոքելու վրայ է։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Աշխատաւորական կուսակցութեան գործադիր խորհուրդը նիստ գումարեց խորհրդակցելու համար, կառավարութեան այն օրինագծին շուրջ, որ պիտի ներկայացուի Խորհրդարանին՝ ընտրական օրէնքի բարեփոխման պահանջով։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ՅԱՐԱՋՈՒՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Մրցանիշ կոտրելը յետպատերազմեան նորութիւն մըն է։ Կարծէք միջազգային տագնապն ալ այդ փառքին կը ձգտի։ Արդարեւ ելմտական տագնապ մը երբեք այսչափ ընդարձակ եւ այսչափ երկարատեւ եղած չէր։

Երկիրներ կան որ տարիէն աւելի է կը տապալին տագնապին մէջ. ինչպէս Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները։ Որիշներ ալ հետզհետէ կը մտնեն անոր մէջ։ Ամէն տեղ անգործութիւն, անանկութիւններ, գիներու անկում եւայլն։

Մասնաւորաբար անգործութիւնը սոսկալի աղէտի մը հանգամանքն ստացած է ամէն տեղ եւ լի է անակնկալներով։ Ըստ Օրիորդ Պոնթֆիլսի, որ մեծն Բրիտանիոյ աշխատանքի նախարարուհին է, դեկտեմբեր ամսուն Անգլիոյ մէջ շաբաթը երկու միլիոն ստերլին բաժնուած է անգործներուն։ Անգործութեան վարձքի — 2.305.000 նպաստընկալ անգործ։ Այս նպաստներու ընդհանուր գումարը պիտի ընէ տարին 13 միլիառ ֆրանք...

Ամուսնացած գործաւորը կը ստանայ շաբաթը 27 շիլին, մայրին 17 շիլին, կինը 15 շիլին, պատանին 7 ուկէս շիլին եւ օրիորդը 6 շիլին։ Շիլինը հաւասար է 6.20 ֆրանքի եւ Անգլիոյ պետական հաշուեցոյցը պիտի բերէ նոյեմբեր 40 միլիոն ոսկիի բաց մը, զոր պէտք է գոցել նոր տուրքերով։

Ըստ Ամերիկեան առեւտրական նախարարութեան վերջին տեղեկագրին, վաճառականութիւնը պակսած է 15 առ հարիւրով, համեմատած 1928ին, որ փայլուն տարի մը չէր։

Գործարանը փակնակ 5000ի, 3000 ինքնաշարժ միայն կ'արտադրէ օրական։ Բոլոր նահանգներու անգործներու թիւը 5 միլիոնէն աւելի է եւ կ'ըսուի թէ մեծ քաղաքներու գիշերային ակումբները, թատրոնները եւ մինչեւ իսկ սինեմաները հազիւ իրենց ծախքերը կը գոցեն։ Գաւառական շատ մը երկրորդական դրամատուներ դադրեցուցած են իրենց վճարումները եւ ահաբեկ ժողովուրդը խուռներամ կը դիմէ մեծերուն պահ գրուած գրամները ետ պահանջելու համար։

Հում նիւթերու գիները կը շարունակեն իրենց թաւալգլորը անկումը։ Եգիպտական բամպակը 1919ին կ'արժէր մօտ 100 ֆր. քիլօն, մինչդեռ այսօր հազիւ 9 ֆր. կ'արժէ։ Ամերիկեան բամպակը հաւասարած է նախապատերազմեան գիներն, այսինքն 5-6 ֆր մինչդեռ 1925ին կ'արժէր 30 ֆրանք։

Արծաթի անկումը ահագին վերիվայրում պատճառած է Հնդկաստանի, Պարսկաստանի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ, ուր այդ մետաղն ընդունուած էր իբր չափանիշ։ Շատ մը ելմտագէտներ կը խորհին թէ աւելորդ եւ վնասակար եղած է դրամի միամետաղեան դրութիւնը եւ տագնապի գլխաւոր պատճառներէն մէկն ալ այդ է։

Իւրաքանչիւր երկիր իւրայատուկ միջոցներու կը դիմէ տագնապը մեղմելու համար։ Անգլիան ինչպէս ըսինք, նպաստ կը բաշխէ անգործներուն։ Շատ մեծ սպառած է ելմտագէտներու կողմէ, այս դրութեան թերութեամբ։ Արդիւնքէն միայն դատելով, կը տեսնենք թէ տագնապը չի մեղմանար եւ ժողովուրդը ծուլութեան կը վարժուի։ Նպաստի առելի գումարը կը սպառնայ խանգարել պետութեան ելմտական հաւասարակշռութիւնը եւ այս պայմաններուն մէջ՝ տուրքերու յաւելումներն աւելի կը դժուարացնեն արտադրութիւնը։ Աշխատաւորական դասին ալ չկրցաւ վերջ տալ նպաստի այս դրութեան եւ ապահովաբար անոր առջին զոհն ալ ինք պիտի ըլլայ։

Գրանսայի մէջ, թօրտիէօի գահլիճը հանրօգուտ մեծ շինութեանց ծրագիր մը պատրաստեց, որուն պիտի յատկացուի հինգ միլիառ ֆրանքի գումար մը, գործ հայթայթելու համար աշխատաւորներուն։ Սթէկի գահլիճը պիտի յաջողի՞ քուէարկել տալ ազգային կոչուած այդ ծրագիրը։ Մօտաւոր ապագան պիտի տայ։

Պետական հաշուեցոյցին մասին տակաւին որեւէ վիճաբանութիւն եղած չէ եւ պէտք չէ զարմանալ եթէ մինչեւ մարտ քուէարկել կարելիջըլլալով խորհրդարանն ստիպուի առժամեայ ամսական նախահաշիւներ քուէարկելու։

Իտալիոյ մէջ նուազ դժնդակ չէ ելմտական տագնապը, երկիրն իրնէ աղքատըլլալով, մեծ դժուարութիւններ կան տագնապը մեղմելու։ Իտալացիի դիմադրական ուժը շատ աւելի տկար է քան Ֆրանսացիին կամ Անգլիացիին։

Ֆաշիստ վարչաձեւի միակ միջոցը բռնի խնայողութիւնն է։ Իտալական թեւթերը կը գրեն թէ քանի որ բանտարկեալները կրնան առանց մեռնելու տակալ համեստ կեցցաղի մը, ինչո՞ւ ժողովուրդը չպիտի կրնայ կէսով զեղչել իր ծախքերը։ պետական պաշտօնեաներու թոշակները զեղչուած են եւ գործաւորներու աւուրչէքերն ալ կը պակսին հետզհետէ։

Օրէնք մը պիտի քուէարկուի մօտերս, որպէս զի ստիպէ կալուածատէրերը վարձքերը պակսեցնելու։ Միեւնոյն ժամանակ հրովարտակով մը պատրաստուած է վաճառականներուն 10-15 առ հարիւր զեղչել ապրանքներու գիները։ Ֆաշիստ պահակներ կը հսկեն հրովարտակիներուն։ Գործադրութեան։

Հետաքրքրական է յիշել այստեղ թէ Ամերիկայի նախագահ Հուվըր ալ կը ջատագովէր շռայլութիւնն իբր միջոց առուտուրի զարգացման եւ կը յորդորէր իր հայրենակիցները ծախսել կարելի եղածին չափ շատ։

Ո՞րն է ճիշտը արդեօք։ կարճեմ աւելի խելացի կ'ըլլար հարուստներուն շռայլութիւն եւ ազքատներուն խնայողութիւն քարոզել։ Բայց ո՞ւր կը վերջանայ աղքատութիւնն եւ ո՞ւրկը սկսի հարստութիւնը։ Շատ հարուստներ կան որ իրենք զիրենք աղքատ կը նկատեն, իսկ աղքատներ որ հարուստներէ աւելի կը ծախսեն...։

Ո՞ր պիտի յանգին այս միջոցները եւ ի՞նչպէս պիտի վերջանայ այս Մրցանիշ-տագնապը։ Բոլոր ձեռք առնուած միջոցներն ալ արուեստական եւ բռնի են եւ ինչ որ բռնի է եւ ոչ ինքնաբուխ ու կամաւոր, չի կրնար տեւական ըլլալ։

Կարծուեցաւ թէ պատերազմէն քանի մը տարի վերջ կարելի պիտի ըլլար արդէն բաժին հանել վերքերն ու վերահաստատել ընդհանուր բարօրութիւնը։ Ժողովուրդներն ու անոնց ղեկավարները հետզհետէ վերահաս կ'ըլլան թէ կարելի չէ անպատիժ խաղալ ժողովուրդներու ճակատագրին հետ։

ԱԿԱՆԱՏԵՍԻ ՊԱՏՄԱԾՆԵՐԻՑ

II

Խորհրդ. Հայաստանի բոլոր քաղաքների Զինկոոպներուն եղած ապրանքները դրուում է կարմիր հրամանատարներին, էհկիստներին, կուսակցականներին եւ նրանց կամակատար զինուորներին։

Այս բոլորը նրա համար է արուում, որպէսզի վերոյիշեալները շարունակեն իրենց դահճային աշխատանքը — անողոք եւ անդադար։

Քաղաքներում ազգաբնակչութիւնը նեղուում է նաեւ մանր դրամ չլինելուց։ Վերջերս արծաթ դրամը սկսել է պակսել շուկայում եւ դրա հետեւանքով առեղծուել է այնպիսի մի դրութիւն, որ աւելորդ հնարաւոր չէ որեւէ մէկ ապրանքից 10 20 կոպէկի բան գնել։ Եթէ պատահում է ցանկանում ես 10 կոպէկի բան գնել, ստիպուած ես այդ նոյն ապրանքից մէկ ռուբլու չափ գնել, քանի որ մանր դրամ չկայ։

Այս հանգամանքը խիստ ծանր կերպով անդրադառնում է բանուորների տնտեսական դրութեան վրայ։ Առհասարակ ամբողջ Հայաստանի ազգաբնակչութիւնը ցնցոտիների մէջ կ'ապրի։ Կտորեղէն կարելի է ասել չկայ։ Լէնինականի եւ նոր Արաբկիրի ջուլհականոցների արտադրածը ժողովրդին ուղարկուում է Ռուսաստան։ Քաղաքներում բանուորների աշխատավարձը համեմատած կեանքի թանգութեան հետ համարեա թէ չէ աւելացած, մինչդեռ սովետական դրամը խիստ ընկած է, այնպէս որ ռուսական 10 ռուբլիանոցը այժմ արժէ 250 ռուբլի եւ այն էլ դժուարութեամբ է ճարուում։ Այնպիսի պայմաններում շատ բնական է, որ գիւղից քաղաք արտահանուող պահուող մթերքները՝ (ցորեն, իւղ, պանիր եւայլն) ղէշ-ղէշ չէր հասնում բերել քաղաք եւ փոխանակել սովետական թղթադրամի հետ, որովհետեւ այդ դրամով նա հնարաւորութիւն չունէր ոչինչ գնելու։

Ահա այս պատճառով գիւղացին սկսեց իր մթերքների արտահանումը զարհուրելի չափով կրճատել եւ քաղաքը սովամահ անելու որոշումը ունէին — ոչնչացնել նրանց իբրեւ կուլակ եւ հակայեղափոխական։

Իր նպատակներին հասնելու համար, 1930 գարնանը խորհր. իշխանութիւնը ձեռնարկեց գիւղերում կոլտնտեսութիւնների աշխատանքներ, կարծելով որ ժողովուրդն էլ իր կուսակցական մասսայի նման ստրկաբար եւ անտրտունջ իր գլուխը պիտի խոնարհեցնէր, բայց իրականութիւնը եկաւ սառ ջուր ածելու ցնորքներից տաքացած իրենց գլուխներու վրայ եւ այդ ժամանակ միայն նրանք հասկացան ժողովուրդի եւ կուսակցական մասսայի ակներեւ ակնբախ տարբերութիւնը, որ մի ժամանակ կուրութեան պատճառով չէին կարողանում նշմարել։

Գիւղը դէմ դուրս եկաւ թէ՛ կառավարութեան եւ թէ քաղաքին։ Ստեղծուեց մի անհաւասար հերոսական կռիւ, որոնք շատ թանկ նստեցին երկու կողմերի վրայ։

1930 փետրուարին «Խորհր. Հայաստան» թերթը իր մտաւորական խմբագիրների շքախմբով դիւային եւ խօլական ցընծութեան մէջ՝ կարծում էին արդէն խնդիրը լուծած է եւ Հայաստանի գիւղը Մոսկուայի հրամանի համաձայն հարիւր տոկոսով արդէն կոլեկտիւացել է։ Իրենց ուրախութեան չափ ու սահման չկար այլեւս. պէտք էր լինել հարիւր տոկոսով քըթամփոփ եւ ապուշ կարծելու համար, որ Հայաստանի գիւղը 1930 գարնանը կարելի է հարիւր տոկոսով կոլեկտիւացնել, երբ 1929ին կոլեկտիւացուած ենթարկուած տնտեսութիւնները հարիւրին մէկ տոկոս անգամ չէին կազմում,

Նոյնիսկ եթէ մենք մտածելու լինենք պահ մը, որ նրանք կը կարողանային կոլեկտիւացնել գիւղը 90-100 առհարիւրով, նրանք չպիտի կարողանային տրամադրել գիւղին շարժումը ղեկավարող կադրը եւ տնտեսական միջոցները։ Ահա թէ ինչպիսի հապճեպ եւ անմտածուած ձեւով սկսեցին կոլեկտիւացուի շարժումը Հայաստանում։

Ի միջի այլոց թէեւնք այստեղ նրանց խեղկատակութիւններից մի նմոյշ։

Երեւանի բջիջներից մի քանիսը որոշեցին քանդել Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցին։ Երբ իրենք որոշեցին, կարծեցին թէ Մոսկուան էլ է այդպէս որոշած, առանց սպասելու որեւէ հրահանգի սկսեցին եկեղեցու գաւիթը քանդել։

Էջմիածինը դիմեց Մոսկուային եւ մի կերպ դադրեցնել տուաւ եկեղեցու քանդումը։ Այս դէպքը մեծ իրարանցում առաջ բերեց հայ կոմունիստների մէջ։

ԻՍԿՈՒՀԻ ԹԻՐԵԱՔԵԱՆ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Անցաւ վեց ամիս, եւ տեղի ունեցաւ դատավարութիւնը Ահաբեկիչ Խորէն Մահուան դատապարտուեցաւ, Հրաչը IOI տարուան բերդարգելութեան, իսկ ես կարգ մը ուրիշ ընկերներու հետ (Մինաս, «Խենթ» Արմենակ եւայլն)՝ աքսորի։

Նախապէս Պոլիս ղրկեցին զիս։ Հոն, երկու ամիս բանտը մնալով սարսափի օրեր կ'անցընէի։ Արգարեւ, եթէ նորէն Հարցաքննութիւն կատարուէր, երեւան պիտի գար որ Պոլսեցի եմ եւ պանքի դէպքին առիթով ի բացակայութեան IOI տարուան բերդարգելութեան դատապարտուած եմ։ Բարեբախտաբար՝ երկրորդ ամսուն վերջը զիս, առանց Հարցաքննութեան, Սամսոնի բանտը փոխադրեցին։ Հոն, բանտի մէջ, 1903ի Մայիսին ծնաւ երկրորդ զաւակս՝ Հերմիւէն։

Սամսոնէն զիս Տրապիզոն պիտի աքսորէին։ Սակայն նկատի ունենալով տկար վիճակս եւ երկու փոքրիկներս, որոշեցին ազատելով զիս բանէն՝ պահել հոն իբրեւ աքսորական։

Հինգ տարի ալ աքսորականի կեանքը վարեցի ու երբ զաւակներս քիչ մը մեծցան, որոշեցի փախչիլ-գրեցի Պոլիս ընկերներուն, անոնք ալ հաւանութիւն տուին։ Ղամհանը շատ ոգեւորիչ նամակ մը գրած էր ինծի։

Փախուստի համար կովկասի ընկերները Սուխումէն առագաստանաւ մը ղրկեցին՝ երկու լազ մակուկավարներով, որոնց ընկերացած էին երկու դաշնակցականներ։ Ասոնցմէ մէկը, Սամսոն Հասնելուն պէս, եկաւ զիս գտաւ։ Դէպի օրը ամէն կարգադրութիւն ընելով՝ գիշերանց նաւակ մը նստանք դէպի առագաստանաւը երթալու համար։

Աստիկ փոթորիկ էր ու անձրեւ։ Նաւակը կը կորսուէր ալիքներու մէջ։ Փոքրիկները կուլային։ Մինչ առագաստանաւը, որ պիտի սպասէր մեզի ծովափէն հեռու, չկար, ու մակուկավարները զուր կը կուէին ալիքներուն դէմ՝ գտնելու համար առագաստանաւը։ Մինչեւ առաւօտ այդ վիճակին մէջ տարուբերուեցանք ծովի վրայ եւ արշալոյսին ստիպուած տեղ մը ափը ելանք։ Ամբողջ օրը հոն սպասեցինք յուսահատ. առագաստանաւը չէր երեւար։

Օրը մթնեց՝ գիշերելու տեղ պէտք էր. բարձրացանք ծովեզրէն վեր, ուր եգիպտացորենի արտեր կային. երախաները հոն քնացան։

Լուսաբացին նշմարեցինք մեր առագաստանաւը, որ՝ ծովեզրին

Նրանց արժանապատուութիւնը վիրաւորուեց, որ Մոսկուան համարձակուել է իրենց ներքին գործերին միջամտել. ուզեցին նորից իրենց էշը քշել. բայց գերադաս մարմինները նրանց կանգնեցրին եւ որպէսզի իրենց պարտութիւնը թագցնեն հասարակութիւնից, խամաճիկներից կազմած մի «հնագէտների» կոմիսիա եկաւ քննեց եկեղեցին եւ գտաւ որ այնտեղ մեծ արժէք ներկայացնող հնութիւններ կան, որից յետոյ «հրամայեց» դադրեցնել քանդումը։

Սրանով հայ կոմունիստները ուզեցին ասել, որ իրենք եկեղեցին ոչ թէ Մոսկուայի հրամանով է որ չեն քանդում, այլ որովհետեւ կոմիսիան գտաւ, որ հնութիւններ կան։

Այս էլ մի ուրիշ տեսակի խաչագողութիւն է, հասարակութիւնը խաբելու համար։ Այսպիսի խեղկատակութիւնների մենաշնորհ միայն բոլշեւիկներին կը պատկանի։

ՀԱՄԵԼ

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Մուրճ-Մանգաղ կը գրէ Հիւսիսային Կովկասի մէջ հայ մը, Սարգսեան, գնդապետ հարուցեալ վերջերս, այն բաստանութեամբ թէ արծաթ դրամ պահած է տանը մէջ։

Լէնինի անուան յիշատակը բան մը կանգնեցին վերջերս Մոսկուայի մէջ, կարմիր պարակին վրայ։ Հակառակ գործադուլներուն, որ պահուած էր սնուցիչի մէջ։

(*) Ակնարկ Հրաչի լուսանկարին, որ պահուած էր սնուցիչի մէջ։

Զ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀՆԳԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԸ
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Գ.

Շարունակելով իր ճառը, Ե. Նարդունի աւելցուց.

Այժմ ըսենք թէ ի՞նչ գործեր տեսնուած են այս հինգ տարուան ընթացքին, որ Միութեան իրաւունք կուտայ տօնել հոն-գամեակ մը։

Եթէ նկատի ունենանք Միութեան միայն ա՛ճումը, որ հիմա քան Մասնաճիւղեր ունի եւ հետզհետէ կ՛աւելնայ ժեզի անցողներուն թիւը, եթէ նկատի ունենանք Միութեան միայն այս հինգ տարուան մէջ գիմացող կեանքը, մենք իրաւունք պիտի ունենայինք պարծենալու հնգամեակով։

Այս հնգամեակն է, որ որքերու բազմութիւնը մէկ դիծի վրայ պիտի հաւաքէր։ Նախ որքերու ժամուլը, օրգանը երկունքն էր, որ դառ եւ ինքնավստահ ձայնով մը կը պայքարի, կը սպառնայ, կը գործէ եւ ուղղութիւն կուտայ։ Վերջերս Որքերու Միութիւնը ունեցաւ նաեւ իր տպարանը, վաճագնեան տպարան, որպէսզի դիւրաւ տանի իր պայքարը, եւ նոյն տեղ հաստոյքի աղբիւր մը դառնայ։ Միւս կողմէ Միութեան անդամները ինքնօգնութեամբ եւ իրենց եռանդով ահ հասած են հաւաստարաններու դուռները։ Ուսանողներ ունինք գրականութեան, բժշկութեան եւ թէքնիք ասպարէզներու մէջ։

Մասնաւորապէս ագարակային աշխատանքներու մէջ՝ մասնագէտներ ունինք։ Ընկեր մը մեզ կը վստահեցնէ թէ մէկ ամիս եւ երկու կովով ու քիչիկ մը հողով կրնայ հիմը դնել ագարակի մը, մինակը կառավարել եւ յառաջդիմել։ Ընկերներ ունինք որոնք մեքենաշարժ ածքով հող վարելու համար առաջնութիւն շահած են օտար հրիտասարդներու մէջ։ Ընկեր մը մեզ կ՛ըսէ, երեք օր վերջը կը պատասխանենք իրենց»։ Երբ Ցովհաննէս վարդապետը այդպէս կ՛ըսէ, կենդանի կը կատաղին, թէ ան ի՛նչ յանդգնութիւն է։ Կուտ գնա՛ պատասխան բեր»։ Ցովհաննէս Հայր սուրբը կ՛երթայ եկաւ, գրեցինք փոքրիկ նամակ մը ըսելով. «Մինչեւ 3 տարի չպատնայ, մենք պատասխան պիտի ստանար»։ Ուրախ գլխատաններու հետ ամէն մէկը ժողով ունէին։

Կռիւը կը շարունակուէր։ Մուտին 180 վարպետ բերին, գաշտէն 200 լուծ գանազան տեղերից գեղացիներ կը կրէին։ 100 գետնափոր տներ չինեցին։ Հողը կը փորէին եւ հնգամեակով վստահութիւն կը ներշնչեն ապագայ գործունէութիւններու համար։

Ապագայ ծրագիրներու մասին խօսելէ առաջ, անհրաժեշտ կը համարիմ ծանօթացնել ձեզի մեր հակառակորդներն ու բարեկամները։

Հայրենակիցներ,

Մեր պատմութեան մէջ, եւ թերեւս օտար ժողովուրդներու պատմութեան մէջ եւս նորօրինակ միութիւն մըն է Որքերու Միութիւնը։ Մանաւանդ երբ գիտենանք թէ Որքերու Միութիւնը գութի Միութիւն չէ։ Որքերն են, որ ժամանակին սպասաւոր պիտի ըլլային ճակատագրապէս։ Այսօր կուգան կը մտնեն ազգային կեանքին մէջ եւ կ՛ուզեն արժեցնել իրենց սերունդի իրաւունքները։ Իրենք կ՛ըսեն թէ զանգուածեղ սերունդ են, որ հասած են, ամէն պատրաստութիւն ունին։ Ու երբ, իրրեւ արտայայտութիւն իրենց ընդվզումին հանդէպ Ապրիլեան եղեռնէն, կ՛ուզեն տօն մը սարքել։ Կարգ մը պատասխաններ, որոնք իրենց անունին շուրջ համբաւը միշտ թարմ պահելու ցանկութիւնն ունին, կ՛ուզեն իրենք տօնել Ապրիլ 11ը եւ կոիւ մը կը ծագի։ Ատկի՛ց կը սկսի քէն մը այս Միութեան դէմ։ Որքերը մեծաքիք չեն տար այդպիսի քէններու եւ քէնոտներու։

Ամէն ազգային կազմակերպութիւն թող նկատի ունենայ, որ Զ. փահաս Որքերը կը կազմեն օրուան սերունդը։

Նոր սերունդն է, որ եկեր է եւ իր տեղը կը գրաւէ հրելով դուրս նետելով այն որ օրուան մթնոլորտին հետ հաղորդուած չէ։

Ռամկավարները, գժտեցնելու համար որքերը որքերուն հետ, որքերը ժողովուրդին հետ, կուսակցականութիւն վերագրեցին այս Միութեան, Դաշնակցական է ըսին։ Պաշտօնապէս կը յայտարարեմ.

— Պարապ փորձեր են այդ վերագրումները։ Երբեք կարեւորութիւն չենք տար ռամկավարներու ամբաստանութիւններուն, եւ ատոր համար, նոյնիսկ ռամկավարները բարկացնելու համար, կամ միայն քէյֆի համար՝ եթէ ուզենք՝ կը յայտարարենք թէ Դաշնակցական Միութիւն է Որքերու Միութիւնը։ Թող պոռան իրենց բոլոր թերթերով։ Մէկ նախադասութիւնով այնպիսի ասեղ մը կը զարնենք, որ իրենց տարուան մը գրած յօդուածներով չեն կրնար վրէժ լուծել։

Եթէ այս մարդիկը խելացի են, կը լռեն։

Ու դարձեալ կը յայտարարեմ.

— Մեզի միշտ բարեկամ է եղած Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը։ Ո՛րովհետեւ կը գնահատէ մեր նպատակը։ Բայց երբեք Դաշնակցութիւնը ժամանած չէ իր ձեռքը դնել այս Միութեան վրայ։ Այդ հզօր կուսակցութիւնը ռամկավա՞ր մը խաբելու համար է, որ վարագոյրի ետեւէն պիտի գործէր։ Դաշնակցութեան եւ Որքերու Միութեան բարեկամութիւնը կը ծագի ազատ եւ անկախ հարիւնիքի մը նոյն սէրէն։ Ու մինչ Դաշնակցութիւնը քաղաքական գործունէութիւն ցոյց կուտայ՝ հասնելու համար այդ նպատակին, Որքերու Միութիւնը իր անդամները կը պատրաստէ անոր գաղափարին։ Մենք այդ գաղափարով մեծցնելէ յետոյ մեր ընկերները, կը ձգենք որ ան ետքէն հետեւի ո՞ր կուսակցութեան որ կ՛ուզէ։ Մենք այս դիծէն չպիտի շեղինք երբեք։ Այսօրուան ցաւագին ազդերու բաժնին մէջ, պատկեր մը տեսայ եւ ուրախացայ, վերը Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը կը տօնէր իր քառասնամեակը, անմիջապէս վարը Որքերու Միութիւնը կը տօնէր իր հնգամեակը։ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը կըրնայ ուրախ ըլլալ, որ իր քառասունին, իր ուժերու լրումին հազիւ հասած, արդէն Որքերու Միութիւնը նոյն նպատակին համար կազմակերպուած՝ իր հնգամեակը կուգայ տօնել։

Ո՛չ, երբեք բաց չպիտի ձնայ, սերունդները պիտի հասնին իրարու ետեւէ, հրմշտկելով իրար։ Որքերու Միութիւնը վրէժի գաղափարին համար գիշեր ցերեկ կ՛աշխատի եւ նոր վահանները կը պատրաստէ։ Եթէ ռամկավարները պաշտօնեայ կը պատրաստեն Բարեգործականի գրասենեակներուն համար, Որքերու Միութիւնը զինուորներ կը պատրաստէ մեր ազատագրութեան համար, եթէ Բարեգործականը մարդ կը հասցնէ ժամուն բանկալը մոմ ծախելու համար, Որքերու Միութիւնը ռիւնտասարդ կը պատրաստէ հայրենիքի սիրոյն կռուելու համար։ Հայրենակիցնե՛ր, չեմ գիտեր թէ ի՞նչ է ձեր գաղափարը, բայց ահա մեր վերջին խօսքը,— Որքերու Միութիւնը վրէժի Միութիւն մըն է, որ հայրենիք կը պահանջէ, իւրաքանչիւր հայ որբ իր հօրը դերեզմանը կը պահանջէ։ Եւ կը պատրաստուի ատոր համար միտքով եւ գործով։ Երբ ամէն հինգշաբթի երեկոյ կը հաւաքուինք Ֆլորիայի մէջ, մէկ կողմէն սինէմա կը դարձնենք, միւս կողմէն կը վիճաբանինք զանազան նիւթերու շուրջ, միշտ հայրենիքն է որ կը ներշնչէ մեզ։ Երբ ուրիշ երիտասարդներ պարելու կ՛երթան, հրբ կարդ մը մարդիկ բամբասանք կը հիւսեն, մեր ընկերները կ՛աշխատին։ Վրէժը արթուն կը պահէ զանոնք։ Թանկագին զինուորներ են որքերը, ահա թէ ինչո՛ւ ես իրենց հետ եմ։ Լքած եմ ամպարէզիս հոգերը, լքած ամէն բան, լքած նաեւ գրականութիւնը, ես որքերուն հետ եմ։ Այնքան ատեն, որ կ՛ուզեն, ես իրենց հետը պիտի ըլլամ, իզին ամէն զոհողութեան։ Երբ չունինք հայրենիք, եթէ չպիտի ունենանք մեր հայրենիքը, գետինն անցնի բժշկութիւնն ալ, գրականութիւնն ալ, եւ ամէն բան։ Մենք հիմա կատուի պէս ո՞ւր նետեն՝ ոտքի վրայ կ՛իյնանք, դիւրին է ապրիլը կամ ապրուստ շահիլը, մենք երիտասարդ ենք։ Բայց մենք ապրուստ շահելէ առաջ՝ հայրենիք կ՛ուզենք։ Որքերը հայրենիք կ՛ուզեն, ուրեմն ես իրենց հետն եմ։ Ու սորվեցնելու համար թէ ի՞նչ է հայրենիքը, ես միշտ կը խորհիմ պատկերը տալ հայրենիքին, գոնէ մանրանկար հայրենիք մը ստեղծել իրենց։ Այդ մանրանկար հայրենիքը ագարակն է։

Ագարակը պիտի ունենայ երկու նպատակ։

Ծրանսան, Յունաստանը եւ Սուրիան կը ներկայացնեն առաւելութիւններ ագարակ հիմնելու համար։ Մարտ ամսուն կը մեկնիմ Յունաստան, անկից Սուրիա եւ այն ատեն դուք կը տեսնէք թէ այս ուրիշէն սանթիմ մը նպաստ չստացած Միութիւնը ի՛նչպէս կը հասնի իր նպատակներուն։ Ագարակը պիտի հասցնէ այդ նպատակներուն։ Ոչ միայն գործ պիտի հայթայթէ որքերուն, այլ անոնց մէջ պիտի արթնցնէ հողին սէրը, ընտանիքին սէրը։ Այնտեղ պիտի փոխադրենք մեր տպարանը, մեր թերթը, հոն պիտի ըլլան դասախօսութիւններ եւ ամէն տեսակ մարզանքներ։ Ագարակին անունով, կարելի պիտի ըլլայ դուրսէն որքեր բերել իրենց աշխատաւոր։ Ու նաեւ աղջիկներ։

Այժմ որքերուն մեծամասնութիւնը ամուսնանալու տարիքին մէջ կը գտնուի։ Ի՞նչ ընել, — այստեղ եւս դանազան հարցեր կան։ Ուշ կամ կանուխ կուի պիտի ըլլայ։ Ամուսնութիւնը արդեօք մը չէ՞ կուիւին, պատերազմին։ Բայց որքուհիին եւս պէտք է պատրաստել այդ դաղափարին։ Այն ատեն ի՞նչպէս ընել։ Միայն ու միայն որքուհիներով մասնաճիւղեր կազմեցինք, որպէս զի դիւրանայ որքը որքին հետ ամուսնութիւնը։ Ագարակը եւս պիտի նպաստէ ատոր։ Պէտք է ստեղծել ագարակներ, իրրեւ օջախներ ոչ միայն արդիւնաբերութեան, այլ նաեւ ընտանիքի։ Փոքրիկ հայրենիք մը վերջապէս, որ ձուլումի վտանգէն ալ փրկէ զանոնք։

Մեր հնգամեակի տօնը այդ գաղափարներուն պսնծացումն է։ Ահա թէ ինչո՛ւ հնգամեակին նախադահութիւնը խնդրեցինք որ ընդունի Պ. Ահարոնեան։

Ինք մարմնացումը հայրենի այդ անվերապահ համակրութիւնը զոր Հ. Մ. Ը. Մ.ը կը վայելէ մեր գաղութին մէջ։

ՄԱՍԻՍ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆԸ.

— Ռումանիոյ մէջ կազմուելու վրայ է «Մասիս» հրատարակչական անանուն ընկերութիւնը, նպատակ ունենալով հիմնել սեփական տպարան իր բոլոր կազմածներով եւ հրատարակել բացի տպարանական ամէն տեսակ գործերէ, հայերէն պարբերականներ, գրքեր, դասագրքեր, մանկական զանազան տեսակի գրքոյկներ, ինչպէս ռումէն եւ օտար լեզուներով հրատարակութիւններ։ Ընկերութեան դրամագլուխն է 500,000 լէյ, կազմուած հազար հատ բաժնեթերէ։ Ընկերութեան դրամագլուխին մէկ երրորդը զանձուելուն պէս պիտի հրաւիրուի բաժնետէրերու ընդհ. ժողով, որուն վերապահուած է ընկերութեան կանոնադրութեան վաւերացումի եւ օրինականացումը։

Սոյն ընդհ. ժողովը պիտի ընտրէ վարչական խորհուրդը և Հարցաքննիչ Մարմինը եւ պիտի մշակէ Ընկերութեան ապագայ գործունէութեան ծրագիրը։ Ընտրած է առժամեայ վարչական մարմին մը որ լիազօրուած է հրապարակ հանելու բաժնեթղթերը, կատարելու դանձումները եւ նախապատրաստական աշխատանքներ ընելու օրինական իշխանութեանց մօտ ընկերութեան վաւերացումը ձեռք բերելու համար։ Հրապարակ հանուած են առժամեայ բաժնետուղթեր՝ ստորագրուած Պ. Պ. Ս. Ահարոնեանէ (նախագահ), Ս. Մատէնճեանէ (քարտուղար) եւ Ե. Յովնանեանէ (գանձապահ)։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Բ. հրապարակային դասախօսութիւնը տեղի ունեցաւ կիրակի 7 դեկտ., Ռումանահայ Կեդր. Մատենադարանի սրահին մէջ։ Դասախօսեց Պ. Յ. Ճ. Սիրունի՝ նիւթ ունենալով «Թատրոնը հին Հայաստանի մէջ»։ Երրորդ հրապարակային լսարանը պիտի նուիրուի Միքայէլ Նալբանդեանի եւ Խաժակ Քաթիպայի՝ անոնց ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ։

ՊՈՒԿՐԻՇԻ ՌՈՏԻՈ - ԿՈՑԱՆ. նէն կիրակի օր բանախօսութիւն մը ըրաւ Պ. Վօյքովէսքու՝ նիւթ ունենալով ռուսէն կեանքի մէջ եւս մեծ դեր կատարած հայ հին առեւտրական մը՝ Մանուկ պէյ Միրզայեանցը, որ 1769ին Ռուսճուք ծնած, նախ ուշագրաւ կեանք մը ունեցած է Պուկարիոյ եւ Թուրքիոյ մէջ՝ իբրեւ խորհրդականը հաժբաւաւոր Պայրաքտար Մուսթաֆա փաշային, յետոյ գործած է Ռումանիոյ մէջ իբր առեւտրական եւ քաղաքական ներկայատար, հուսկ ուրեմն հաստատուած է Պեսարապիա՝ հիմնելով Հընչէշթի գիւղը, եւ ի վերջոյ ունենալով եղերական մահ մը 48 տարեկան հասակին մէջ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (90)

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ցովհաննէս վարդապետին բեռանացի պատասխանեցինք թէ՝ գնա՛ ըսէ, երեք օր վերջը կը պատասխանենք իրենց»։ Երբ Ցովհաննէս վարդապետը այդպէս կը տանի լուրը, հենանք կը կատաղին, թէ ան ի՛նչ յանդգնութիւն է՝ ըսելու. «Կուտ գնա՛ պատասխան բեր»։ Ցովհաննէս Հայր սուրբը կ՛երթայ եկաւ, գրեցինք փոքրիկ նամակ մը ըսելով. «Մինչեւ 3 տարի չպատնայ, մենք պատասխան պիտի ստանար»։ Ուրախ գլխատաններու հետ ամէն մէկը ժողով ունէին։

Կռիւը կը շարունակուէր։ Մուտին 180 վարպետ բերին, գաշտէն 200 լուծ գանազան տեղերից գեղացիներ կը կրէին։ 100 գետնափոր տներ չինեցին։ Հողը կը փորէին եւ գերանները հողով կը ծածկէին։ Գետնափորը կը մտայէր զիւղներուն քնելու եւ հանգստանալու համար։ Գետնափորներու առջեւ քարէ պատնէշներ կանգնեցին եւ այդպիսով դիրքեր չինեցին մեր դէմ։ Պատնէշներու վրայ կային ծակեր՝ հրացանները ուղղելու համար։

5-6 օրն վերջ նամակ մը եւս գրեցին սպառնալիքով։ պատասխանեցինք. «Մինչեւ մեր պահանջներուն բաւարարութիւն չտուի՝ մենք հոս տեղէն չենք դուրս գար. թնդանօթ կը բերե՛ք, զօրք աւելի կը շատցնե՛ք. այդ ձեր գիտնալիք բանն է։ Երբ մտիսեան Ծրագրի բէֆլիները երկրի մէջ մտնան, մենք այն ատեն էստեղից դուրս կուգանք»։

Նամակաբերը գարձեալ Ցովհաննէս Հայր սուրբն էր մի կնոջ եւ մի մարդու հետ։ Ցովհաննէս վարդապետը մեզի գաղտնի ըսաւ. «Ինձ լուր եկաւ Ախլաթէն, թէ Հոայրի քովէն խումբ մը եկած էր (մեր առջեւան ընկերներն են եղած, որոնք Հրայրի քով կը մնային)։ Սպաղանաց Մակարն ալ դաշան էր 10 ընկերներով, 20 ոսկու չափ փող է հաւաքեր (մակարը գիտնալով թէ ես այլեւս չեմ կրնար ազատուիլ՝ անունովս փող էր հաւաքեր եւ ինքը ծախսեր)։ Իրենք 15 հոգի են, 15 հոգի ալ ժողովուրդն են հաւաքած, կ՛ուզեն ձեզի օգնութեան գալ»։ «Ես ըսի՝ «եթէ հեռուէն կուգան, մի-մի հրացան կը զարնեն ու կը հեռանան՝ թո՛ղ երբեք չգան։ Թէ կ՛ուզեն ներս գալ, թո՛ղ էսինչ ձանապարհով գան, պորտան թող պռան, զարնեն, մենք ալ էստեղից կը զարնենք դուրը բաց կ՛ըլլայ էնոնց համար։ Թո՛ղ ներս գան»։ Ցովհաննէս վարդապետը աւելացուց թէ՝ կառավարութիւնը 40 հատ նարդիվաններ (սանդուխներ) կը շինէ՝ յարձակում գործելու նպատակով։

Երկու օր անցաւ։ Երրորդ օրը՝ գիշերը յանկարծ հրացաններու ձայն բացուեց։ Մութ գիշեր էր, քիչ մըն ալ անձրեւային։ Զինուորները ըսին թէ՝ տղերքը եկան։ Պրպտան պռոցող չկար։ Ես ըսի՝ զարկէ՛ք։ Մեզ վրայ յարձակում էր, 3500 կրակ մէկէն կը բացուէր, փողերը կը հնչէին Բողնոյի դլխէն, խորոթ խաչինէն, Արաբս քարէն, Աստուածածնի յիտեւից, այգու հնձանէն, եւ անխնայ կը զարնէին մեզ։

Թաղի վանքի պատուհաններէն ես ծակել էի տուեր մի 50-20 ծակ եւս, իւրաքանչիւր գինուորին պատուիրեր էի 4-4 ծակերէն բանելու, որպէսզի հրացաններու բոցը չորս կողմից դուրս գայ, թշնամին գիտնայ թէ մեր ոյժը շատ է։ Ես երկու դռներուն կը զարնէի։ Դռներուն քաշուած է հին ժամանակեայ երկաթ (ժիստ, թիթեղ), վրան խոշոր գլուխներով գամեր են զարնուած, բերդանման չէր ծակերը, ատոր համար մօսինով կը զարնէի։ Ես հասկցայ, որ թշնամին կ՛ուզէ մեր ուժերը փճացնել, փամփուշտները ծախսել տալ, ուստի պռոցի՝ «Ցղե՛րք, մի գարկէք, միայն մէկ-մէկ չամախալը գարկեցէ՛ք»։

Երկինքը ինչպէս աստղերը կը փայլէին, զօրքերու հրացաններու կրակը այնպէս կը փայլէր մեր չորս կողմը։ Այդպէս կէս ժամ շարունակ կը զարկէին, ապա քիչ մը դադրեցրին։ Հրամանատարի վրանի կողմէն նորէն փողը հնչեց, հնչեցին նաեւ միւս փողերը։ Խիստ հրացանաձգութիւնը տեւեց մէկ ժամ եւ նորէն դադրեց։ Գէորգն ու Հաճին դրինք գինուորներու վրայ, որ չթողնեն քնանան, իսկ ես գինուորները կանչեցի առանձին առանձին, եւ իրենց դատարկ փամփուշտները սկսեցի լցնել մինչեւ առաւօտը լեցուցի 333 փամփուշտ։ Զախմախիներու պակասն ալ հոգացինք եւ իւրաքանչիւրը իր դիրքի մէջ նստեց։

Վանքի մեծ դուռը թաւլայի դրան դիմացն էր, մաս մը զօրք եւս թաւլան լցուեցան։ կասկածելով թէ թաւլայէն թնդանօթ կը զարնեն դրան, ես հոգ ամրացնել տուի։ Դուռը ունէր մէկուկէս սաժէն բարձրութիւն, վրան կամարաձեւ քարուկիր էր շինուած։ Գիշերը 100 հոգի մինչեւ լոյս աշխատեցրի եւ լեցնել տուի հոգ մեծ քանակութեամբ եղած քար ու հողով։ Ա՛լ ապահով էինք այդ կողմից։ Իսկ փոքր դրան կողմից եւս ապահով էինք, որովհետեւ մօտիկ տեղ յարմարութիւն չկար թնդանօթ դնելու եւ զարնելու։

(Շար.)

ՄԱՍՆԱԿՑԵՑԷՔ Հ. Յ. Դ. ՓԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Այս կիրակի երեկոյ **Salle Gaveau***ի վրայ*

47 rue de la Boëtie, *վերը՝* **Miromesnil**

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ԵՒՐ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻ

Նախագահական մարմին՝ Ա. ԳԻՒԼԱՆՏԱՆԵԱՆ, Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ, Բժիշկ ՏԷՐ ԴԱՒԹԵԱՆ, Լ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ, Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ Մ. ԵՐԻՑԱՆՑ, Լ. ԳԵՒՈՆԵԱՆ, Լ. ՄՕՋԵԱՆ, Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ, Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ, Վ. ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ Ս. ՆԱՒԱՎԱՐԵԱՆ, Վ. ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ։

Կը նախագահէ՝ **Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ**

Կը խօսին՝ **Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ**

ԵՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆԿՎ. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկիններ ԶԱՊԵԼ ՍՐԱՄ, ԻՒԱ ԱՐԴ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ, Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ, Օր. ԱՂԱԲԷԿԵԱՆ, Պ. Պ. Ն. ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ, ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ (երգ). Օր. Ա. ԵՐԱՄԵԱՆ (ջութակ)։ Օր. ԱՐՏԵՄԻՍ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ, Պ.Պ. Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Շ. ՍԱՐԵԱՆ։ Նուագախումբ։

Կը մասնակցի ՍԻՓԱՆ երկսեռ երգչախումբը ղեկավարութեամբ ՍԱՔՈ ՅԱԿՈԲԵԱՆի

Ծխելը արգիլուած է։ Մինչեւ 7 տարեկան տղոց մուտքը արգիլուած է

ԱՅԺՄԷՆ ԱՊԱՀՈՎԵՑԷՔ ՁԵՐ ՏՈՄՍԵՐԸ Դիմել «ՅԱՌԱՋ»ի ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՆԴԷՍԸ ԿԸ ՍԿՍԻ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 8.30ԻՆ

ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ.— Հանրակառք Թիւ 26, 28, 37 եւ 41: Ծթօպիւս՝ AT. ATbis, AH, AQ, B, AB, իջնել rue la Boétie.

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած փարիզի Հար. շրջանի (Պանեէօ, Քաշան, Պուրկ լա-Րէն, Ռոպէնսոն եւ Մոնրուժ) ցառաջդիմասիրաց Միութեան կողմէ՝ ի նպաստ իր բացած դպրոցին:

Վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, 3 Villa d'Orléans (voie privée hauteur du 67 Ave. d'Orléans) մէթրօ՝ Alésia:

Հայերէն երգեր եւ արտասանութիւններ դպրոցին երկսեռ 30 աշակերտներէն:

Եւրոպական, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւ ֆաճելի անակնկալներ. ընտիր ճաշպանտ, Թառիստ Աբգար կը նուագէ, մատչելի պիւֆէ:

Ով որ կը սիրէ հայ մանուկը եւ հայ լեզուն, Թող ֆաճի ներկայ ըլլայ:

Մուտք՝ այրերու 7.50, կանանց 5 ֆրանք

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏՐԱՄԱԲԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

7ՐԴ ՏԱՐԻ Ղեկավար Տ. ՆՇԱՆԵԱՆ 119ՐԴ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

THÉATRE CONSERVATOIRE RENÉE-MAUBEL

8—10 Rue do l'Orient, Métro Abbesses

ի պատիւ դերասան Ա. ԴՄԲԼԹԵԱՆի

Վաղը Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին կը ներկայացուի՝

ՇԻՐՎԱՆԶԱՏԻ ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ (ՏՐԱՄ 4 ԱՐԱՐ)

Կը մասնակցին՝ Տիկ. Սիրուհի Նշանեան, Անահիտ, Քնարիկ, Պ. Պ. Տ. Նշանեան, Ա. Կոթիկեան, Ա. Գվբէթեան, Սուրէնեան, Տէրվիշեան եւ Աբգար: *Գիները ժողովրդական*

ԳԱՄԱՌ ՔԱԹԻՊԱ ԵՒ ՄԻՒԱՅԼ ՆԱԼՊԱՆԴԵԱՆի

ԾՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Լիոնի Պատ. միութեան կողմէ Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ ազգ. միութիւններու

Վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին Գ. թաղապետարանի սրահին մէջ

կը նախագահէ Ա. ԱՆԹԻՓԱՃԵԱՆ, կը խօսին ընկերները Ա. ՋուլԷրեան եւ Արամ Գառօնէ, դեղարուեստական ճոխ բաժին,

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Այս կիրակի, կէսօրէն վերջ ժամը 2.30ին, սկզբի մուրատեան վարժարանի սրահին մէջ կը բանախօսէ վէնետիկի մխիթարեան միաբանութեան նորընտիր ԱԹոռակալը Շ. Գաբրիէլ վրդ. Նախապետեան: Նիւթ՝ *Հայաստանի աւերակները*, մոգական լապտեր:

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Ա. Ե. Շ. Կ. Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ: Վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին Brebant Marseillaish սրահին մէջ. 140 Ave des Chartreux. Նախագահութեամբ Գր. եպիսկ. ՊԱԼԱՒԱՆի: կը մասնակցին դերասանները Պ. Պ. Մարութեան, Ագաբեան եւ ֆնար նուագախումբը: Պարերը կը ղեկավարենՊ.Պ.Եուսուֆեան եւ Ղամսխեան: Հայկական հարսանիք հայկ. տարազներով: Մուտք 10 ֆր.: Հաղորդկց. միջոցներ՝ հետրակառք Թիւ 41, 48 եւ 53

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Սեբաստիոյ Գոչհիսարի Հայր. Միութեան կողմէ, 25 Դեկտ. Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ Փըթի Ժուռնալի սրահին մէջ, 21 rue Cadet. Métro Cadet.

կը նախագահէ *Սուրէն Փիլէկեան*

կը ներկայացուի՝ **ՍԵՒ ՀՈՂԵՐ**

Եւրոպական եւ հայկական պարեր, երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ ընտիր ժագ:

Տոմսերու գիները են՝ 10 եւ 7.50 ֆրանք:

ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած Շավիլի երիտ. երկսեռ միութեան կողմէ

27 Դեկտեմբեր, Շաբաթ գիշեր

Յանրաժասնութիւնները մօտ օրէն

ՍԻՄԻԹՆԵՐ

EMPIRE միգիթ-շօլ՝ 37 Av. Wagram

Ընուան արժանի է միմիայն այն սիմիթը որ պատրաստուած է A. LA GARDE, 1 Rue St. Lazare, PARIS (9e) Nord Sud, N. D. de Lorette. Téléphone Trudaine 95.21

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPAHN



Հ. Յ. Դ.

ՓԱՐԻԶ

ԲՈԼՈՐ կոմիտէներէն եւ խումբերէն կը խնդրուի իրենց մօտ գտնուած Հ. Յ. Դ. Քառասնամեակի տոմսերը վերադարձնել ընկ. Գեւոնեանի ամենաուշը վաղը Շաբաթ իրիկուն մինչեւ ժամը 7։

ԱՂԲԻՒՐ-ՍԵՐՈՒ խումբի ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԳԱԻԱՌ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Պուլվառ Օտտօի Վոաժեան ենթակոմիտէի դասախօսութիւնը այս կիրակի ժամը 5ին։ կը խօսի ընկ. Ա. Մարտիրոսեան։

ՄԱՐՍԷՅԼԻՄ. Անթուանի Ընկ. կարօ խումբի դասախօսութիւնը այս կիրակի ժամը 5ին։ կը խօսի ընկ. Հ. Մէրճէկիւլեան։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Մ. Լուի Ակնունի ենթակոմիտէի դասախօսութիւնը այս կիրակի ժամը 3ին։ կը խօսի ընկ. Մ. Մարութեան։ կը հրաւիրուին Մ. Մարկրիթի ընկերները։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Մ. Լուի Ակնունի ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս իրիկուն ժամը 8.30ին։ Ներկայ կ'ըլլայ կոմիտէն։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ շրջ. կոմիտէն դասախօսական ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլ քաղաքի Քրիստափոր, Ռոստով եւ Իշխան ենթակոմիտէներու բոլոր ընկերները այս կիրակի ժամը 3ին, սովորական վայրը։ կը դասախօսէ ընկ. Բ. Միլտոնեան

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Իշխան ենթակոմիտէի ժողովը այս կիրակի երեկոյ ժամը 8ին ծանօթ հաւաքատեղին։

ՍԱԼԻՆ ՏԸ ԺԻՐՕ.— Բաբգէն Միւնի խումբի ընկերական ժողովը այս կիրակի ժամը 1ին։ Ներկայ կ'ըլլայ Մարսէյլի կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ԼԱ ՍԻՕԹԱ.— Խաժակ խումբի ընկերական ժողովը այս կիրակի ժամը 3ին։ Ներկայ կ'ըլլայ Մարսէյլի կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Յակոբ Դարապաճեան, Տէր եւ Տիկ. Արտաշէս Պիպէոեան, Տիկ. Արաքսի Աշճեան, Տիկ. Ա. Բուսեակ Զէմէնեան եւ այրի Տիկ. Ադաւնի Գարապաճեան իրենց բոլոր պարագաներով խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք՝

ՏԻԿ. ԱՍՏՂԻԿ ԳԱՐԱՊԱՃԵԱՆի

(ծնեալ Պիպէոեան)

մահուան առթիւ անձամբ կամ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին։

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Դատեմի Ուսումնասիրաց Ընկերութեան Լիոնի ժամնաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ՅԱԿՈԲ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի ժահուան առթիւ. (որ տեղի ունեցաւ ղեկտ. 4ին Սէն Շամոնի մէջ), իր կնոջ եղբօր եւ պարագաներուն։ Հանգուցեալը կը թողու այրի մը եւ չորս անչափահաս զաւակներ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Խորին ցաւակցութիւններս կը յայտնեմ ընկ. Յովհաննէս Սէմէրճեանի՝ իր սիրեցեալ եղբօր ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԷՄԵՐՃԵԱՆի դառնակսկիծ ժահուան առթիւ որ տեղի ունեցաւ Ալճերիոյ մէջ 22 տարեկան երիտասարդ հասակին մէջ։

Հայկազուն Աբրահամեան փարիզ

***

Փարիզի Քրիստափոր ենթակոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկ. Յովհաննէս Սէմէրճեանի՝ իր եղբօր ընկեր ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԷՄԵՐՃԵԱՆի դառնադէտ ժահուան առթիւ։

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Դատեմի Ուսումնասիրաց Ընկերութեան Լիոնի ժամնաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ՅԱԿՈԲ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի ժահուան առթիւ. (որ տեղի ունեցաւ ղեկտ. 4ին Սէն Շամոնի մէջ), իր կնոջ եղբօր եւ պարագաներուն։ Հանգուցեալը կը թողու այրի մը եւ չորս անչափահաս զաւակներ։

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

ֆիադէրմի (diathermie), (իլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ընդունելութեան ժամերը ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՀԱՅԵՐՈՒ ԺԱՄԱԴՐԱՎԱՅՐԸ

ՋԱՁԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէոն եւ սէն միշէլ Հեռաձայն Littré 38—43

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՔԱՀՕԼ ՀԻՒՆՂԱՆԵՐ, ԱՒԻՐԵԼ օգտուեցէք!

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, այժմէն տեսակ գոյներէ մետաքս ամբարած է։ Այս կտրոնով եւ կամ Ա. ՔԻՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել։ Վճարումի համար դիւրութիւն։

Դիմել՝ D. Dwekh, 9 Rue Provence, Paris.

SEULE AGANCE EXCLUSIVE EN FRANCE



ՀԱՅԵՐԷՆ

ՅՈՒՆԱՐԷՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ





REGISTERED TRADE MARK

20 ՖՐ. 20 ՖՐ.

H. ARTINIAN, 26 28 rue Lessage, Paris XX. Tél. Ménil. 61.85

Մեր փլաքներու ճոխ մեթրանոցին մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն վաճառանիշ ֆոնոներ,— DECCA, COLUMBIA, PATHÉ, POLYDOR, NIRONA, DIAMOND, եւն.: *Գիները՝ 120, 180, 300, 450, 525, 750, 800, 1000 եւ մինչեւ 2,800 ֆր. Նպարեղէններուն լաւը, ժողովրդ. գիներով։ Բաց է ամէն օր*

ԳՐԱԿԱՆ ԱԿՈՒՄԲ

Վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին 71 Ave. Kléber. կը խօսի Բժ. Աժատեան, «Հեղինակները եւ ժառանգ հիւանդութիւնները»։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑՈՂ

Մարթիկ, Օ. Ֆ.— 35։
Սէնթ Ան, Կ. Ա.— 35։
ՍէնՓիէռՍուռ'Օպլնա, Կ.Յ.—15։
Պլէֆոո Ե. Տ.— 35։
Ռընաժ, Դուրտ.— 263։
Փարիզ, Ռէֆ.— 175։
Վալանս, Ս. Ս.— 100։
Մարսէյլ, Գորտ.— 980։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Քորֆուէն Ովաննա Գայեան կը փնտռէ իր երկու եղբայրները՝ Աւետիս եւ Յարութիւն Գայեանները, մեծը՝ 20 տարեկան, պզտիկը՝ 17, որոնք ասկէ երկուքուկէս տարի առաջ Յունաստանէն Ֆրանսա եկած են։ Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել ցառաջի միջոցաւ Հրանտ Սրապեանի։

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաբաթ-Կիր. եւ նոր մեթոտով դարմանում օրով եւ կանանց մորքի, արիւնի եւ վէնհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, Լիմֆատիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լաբորատուար։ Ուշադրութիւն եւ արագ հրդ. տեղ. մէջ օր 9—12, 2—4, կիրակի 9—12։

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

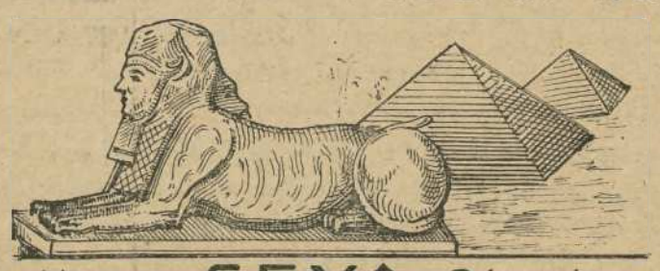
Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Սէն Տընի, Ռիւժիւր վէնհրական ախտերը (երժամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորքի հիւանդութիւններ, արեան և մէզի քննութիւն, քիթի կոկորդի եւ ականջի ցաւեր Դարմ. եղեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրամանիշակագոյն ճառագայթներով։ Խորհրդակ. ամէն օր 9 12 եւ 2-8։ կիր. 9 12։

ՋՈՒԱՐԹ ԵՒ ՀԱՃԵԼԻ ՆՈՒԷՐԸ

ԱՄԷՆԷՆ ՇՔԵՂ ՖՈՆՈՆ ՈՐ ՄԻԱԺԱՄԱՆԱԿ ՍԻՐՈՒՆ ԿԱՐԱՍԻ Է ԵՒ ՓՈԽԱԴՐԵԼԻ

APPAREIL DÉPOSÉ

ՄԻԱԿ ՖՈՆՈԿՐԱՖԸ ՈՐ ՋԱՐՄԱՑՈՒՑ ԱՇԽԱՐՀԸ



REGISTEND TRADE MARK

ՓՆՏՌԵԼ ԲՈԼՈՐ ԼԱԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿԱՄ

MANUFACTURE GÉNÉRALE DE MACHINE PARLANTE

SEVA

206, RUE LAFAYETTE, 206, PARIS, *Մէթրօ՝* **LOUIS-BLANC**

Հաստատութիւնը բաց է ամէն օր ժամը 9էն մինչեւ 18, փակ է Շաբաթ կէս օրէ վերջ եւ կիրակի օրերը

AGENT PARTOUT LA MARQUE RÉPUTÉE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Ցուց.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

Խմբագիր՝
Ե. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
20
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930

20 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1448

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ, ՎԱՂԸ ԳԻՇԵՐ, ՍԱԼ ԿԱՎՕ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻ ԽՈՀԵՐ

Վաղը բոլորս Սալ կավօ, անցեալի հպարտութեամբ ու վաղուան մտահոգութեամբ, անցեալի ազնուագոյն ներշնչումով ու լաւագոյն վաղուան հաւատքով, կորովի, յանդգնութեան եւ անվհատ պայքարի ոյժերով։

Մնած՝ հայրենիքին համար ու հայրենական հողերու վրայ, Դաշնակցութիւնը իր քառասնամեակը կը տօնէ գեղածիծաղ, բայց անհրապոյր Սէնի եզերքներէ։

Հակադրութի՛ւն, որ իբր ճակատագրին ամենէն վատ խաղն ու հեգնանքը, կրնայ միայն հայութեան հայ ոսոխները հրմուռնել։

Մնած ու մեծցած գարշ բռնութեան մը նկուղներուն մէջ, Դաշնակցութիւնը այսօր իր հասակը կը ցցէ ազատ երկինքներու տակ։ Ականջէ ականջ ազատութիւն կը փսփսար վախով, զգուշութեան հազար խորամանկութիւններով, կասկածի բոլոր վարանումներով։ Այսօր իր նպատակը կը գոռայ բեմէ բեմ ու թերթէ թերթ, ազատ, անվախ, անկասկած։

Ո՛չ։ Մենք չուզեցինք այս ազատութիւնը որ մերը չէ, չի կրնար ըլլալ, նոյնքան հակահայ ու աւելի կեղծաւոր քան Համիտներու բռնութիւնը։

Ու ձգտումներու եւ իրականութեան կոպիտ այս բախումը որ հակադրութեան ողբերգական ցանցին տակ կը պլորէ Հայուն երազն ու Դաշնակցութեան մտասեւեռումը, անողոք ու ծակչէք կուռքի պէս կը պահանջէ անընդհատ հաւատքի, զոհողութեան, յանդգնութեան ու գործի նոր յաւելումներ։ Միշտ կրկնապատկուած ու միշտ անբաւական՝ մինչեւ «Մահ կամ Ազատութիւն», մինչեւ այն Ազատութիւնը որ մերը պէտք է ըլլայ, Հայուն, մեր հողերուն վրայ՝ մեր կամքով շարժելու, մեր օրէնքով գործելու, մեր քմահաճոյքով շինելու, քանդելու, ստեղծելու, աստուածանալու կամ նոյն իսկ խենթենալու իրաւունքը՝ հայկական, հարազատ ու անկապտելի։

Իր Քառասնամեակի սեմին՝ Դաշնակցութիւնը իր այդ յանձնառութիւնն է որ կը կրկնէ ու կը վերանորոգէ։ Որովհետեւ, անցեալը լո՛կ ցուցադրելու իբր հոյակապ ու մեծաշուք քանգարան՝ որուն պատմութիւնը կը սկսի սեմէն ու կանգ կ'առնէ խորքի պատին վրայ, դեռ ատենը չէ եկած։ Կը շարուի։

Կը շարունակուի. անոր համար որ հնամենի, հաստաբուն ու միշտ կենսունակ ցեղին երազը չի կրնար վրդովիլ քսուքեան փսփսուքներով ու վատութեան, նահանջի թելադրութիւններով։ Հայուն հոգին՝ ստրկութեան շղթան քակեց օղակ առ օղակ այնատեն, երբ վրէժի եւ ըմբոստութեան առաջին շնորհը պայթեցուց յանդուգն ձեռք մը։

Կը շարունակուի։ Որովհետեւ, եթէ դարերու այլագան ու վատասերող ազդեցութիւնները, բոլոր բռնութիւնները, ջարդերն ու աքսորները չկրցան ցեղին հոգին, ո՛չ մէկ ուժ կրնայ զայն վրիպեցնել իր ճակատագրէն, որ կը փնտռէ իր գործիքը։

Ու Դաշնակցութիւնը մշտանորոգ գործիքն է հայ ճակատագրին։

Ու թո՛ղ, ո՛չ մէկ քսութիւն հարց տայ.— ի՞նչ իրաւունքով եւ որո՞ւ հաւանութեամբ։ Հաւանութի՞ւն։ Ո՛չ անշուշտ անոնցմէ որ փլած հողիներու ստորնացումներն ուխտած են վատուցանել միայն հանգստի, եւ ապահով կեանքի աստուածին, ի՛նչ ճահիճի մէջ ալ գտնեն հանգստի վատութիւնը եւ ի՛նչ բանտի մէջ ալ ապահովն կեանքի ծուլութիւնը։

Պատմութեան մէջ՝ իրաւունքն անորն է որ կը յաւակնի ու կը յանդգնի, ճակատագրի խաղերուն դէմ կը պատնիշէ դիւցազնական հոգիի մը պողպկումներուն հետ՝ յստակատես ու մարգարէական մտքի մը յղացումները ու դէպքերու ընթացքը կը փորձէ դառաւորել բարձրագոյն ու անշեղ կամքի մը պարտադրութեամբ։ Ո՛վ ունի այդ հոգին, չի վարանիր ու ճամբուն վրայ կը հետեւի փաղանգին՝ որուն ամենէն մանր քայլութիւնը՝ մահուան արհամարհանք է։

Ո՛վ ունի այդ միտքը չի ծուլանար, ու դարերու թենճուկին տակ թաղուած գուշակելէ յետոյ ցեղին երազը՝ կը տքնի անոր յարութեան գիւտին։

Եւ ո՛վ ունի այդ կամքը, չի յամենար երազանքի հեղգութեամբ։ Կը քրտնի գործին վրայ։

Ու բոլորը միացած՝ կը փնտռեն ամբակուռ դաշնակցութիւնը հոգիի, մտքի ու կամքի, որ ճակատագրական պարտութեամբ, բոլոր բռնութիւններուն դէմ պիտի քալէ հայ յեղափոխութեան ճամբէն։ Հող, գրկանքներու եւ տառապանքներու ճամբուն վրայ, ո՛չ ոք թող հաւանութեան լիազօրագիր պարտնէ, ու ո՛չ ոք թող իրաւունքի վաւերաթուղթ փնտռէ։

Որովհետեւ, եթէ պէտք է որ հայը հայ ապրի, խօսքը մնանցն է, որ գիտեն հայու լեզուով խօսիլ։

Եւ եթէ, պէտք է որ հայուն երազը քակէ դարերու թենճուկը ու յաւիտենական լոյսին՝ ազատ ու հպարտ, մերկ բոլորկեղծիքներէն, զգուշութիւններէն, վարանումներէն ու ներքին վատութիւններէն պարզէ իր գեղեցկութիւնը, գործը անոնցն է որ ձեռք ունին ու կը պեղեն, կը բարձրացնեն, կը շոյեն ու կը պարնեն երբ պէտք է, համաձայն պարագային, դէպքին ու դէմքին ու միշտ նոյն նպատակին համար։

Հո՛ղ է, եւ այդ է Դաշնակցութիւնը իր ուժով եւ հայքով։

Մ. Ե.

ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ ՄԱՏՆԻՇԸ

«Վռնտուած հայ լիտը մը» վերնագրով կը գրէ Դամասկոսի «Էլիֆպա» թերթը.—

«Հնչակ կուսակցութեան նախագահ Միհրան Ադազարեան, անցեալները արաբ թերթերուն յայտարարած էր թէ Հայերը օտար քաղաքականութեան խաղալիք դարձան եւ շատ մեծ վնասներ եւ դժբախտութիւններ տեսան անկէ, հետեւաբար ան կ'առաջարկէր որ, Հայերը պէտք է փոխեն իրենց ընթացքը ազատուելու համար միջազգային խաղերէն։

Այս լիտրը կը գտնուէր առաջ Պէյրութ եւ Թրիբոլի, վերջը Հալեպ գնաց, հոն առեւտուրով զբաղելու համար։ Ժամանակ մը Հալեպ կենալէ վերջ ոստիկանները եկան եւ անոր հաղորդեցին որ իսկոյն հեռանայ Հալէպէն, յայտնելով որ կասկածելի մարդ մըն է ինք։ Ադազարեան չկրցաւ կենալ հոն եւ վերադարձաւ Պէյրութ եւ անկէ ալ եկաւ Դամասկոս։ Հոս, Դամասկոսի մէջ, ան կառավարութեան պետ շէյխ Թաճէտտին էֆէնտիին ներբսագիր մը ներկայացուց՝ բողոքելով Հալէպէն հեռանալու համար իրեն տրուած հրահանգին դէմ։

Ադերսագիրը կառավարութեան պետին կողմէ փոխանցուեցաւ ներքին գործոց նախարարութեան եւ անկէ ալ ոստիկանութեան։ Այս վերջինը սակայն Հալէպի ոստիկանութենէն հարցուցած է անոր վտարման պատճառը։

ՇԱԼԻԱՓԻՆ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՄԻԼԻՈՆ

Ռուս համբաւաւոր երգիչը Շալեափին անցեալ մարտին երբ փարիզ կը գտնուէր, Օտէոնի մէկ գրատան ցուցափեղկին առջեւ, գարմանքով տեսաւ գիրք մը, որուն ինքնակութիւնը իրեն կը վերագրուէր — «Նշանաւոր արուեստագէտին Շալիափինի յուշերը.— էջեր իմ կեանքէս»։ Արդ, արուեստագէտը նման գիրք մը հրատարակելու համար, ֆրանսացի մէ այլ որեւէ գրավաճառի հետ, կարգադրութիւն մը չէր բրած, ցիշեց սակայն թէ երբ տակաւին Մոսկուա կը գտնուէր, սկսեր էր իր յուշերը գրի առնել, սակայն չէր աւարտեր ու ձեռագիրը յանձներ էր իր բարեկամներէն մէկուն։

Շալիափին գրաւել տուաւ գրքերը։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն մը բացաւ եւ այդ կերպով, երեւան ելաւ թէ գրքերը ծախուած էին ուղղակի եւ պաշտօնապէս փարիզի խորհ. առեւտրական պատուիրակէութեան կողմէ։ Շալիափին խորհ. միութեան դէմ դատ բացաւ Սէնի առեւտրական դատարանին առջեւ եւ պահանջեց երկու միլիոն վնասուց հատուցում։

Դատավարութեան ընթացքին, յայտնուեցաւ թէ Շալիափինի ձեռագիրը գողցուած էր իր բարեկամէն, եւ տպուած խորհ. պետական տպարանին մէջ, իսկ թարգմանութեան իրաւունքը ծախուած էր ֆրանսական հրատարակչական տան մը։

Շալիափինի փաստաբանը պնդեց թէ ռուս պետութիւնը գիրքը տպած ու ծախած է Ռուսիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ՝ իբր առեւտրական, որ սակայն, խարդախութիւն գործած է, քանի որ ձեռագիրը իրեն չէ յանձնուած հեղինակին կողմէ։

Իսկ խորհ. պատուիրակութեան փաստաբանը կը կանգնի դիւանագիտական անձեռնմխելիութեան գետնին վրայ եւ կը պնդէ թէ այդ դատը պէտք է տեսնուի խորհ. դատարանի առջեւ։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ քաղաքական և այլ կազմակերպութեանց ու միութիւններու կողմէ, Հ. Յ. Դ. Քառասնամեակի տօնին մասնակցող պատուիրակութիւններէն կը խնդրուի, սրահ մուտքի պահուն ներկայացնել իրենց լիազօրագրերը։

Հ. Յ. Դ. ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԿԵՆՏՐ. ԿՈՄԻՏԷ

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ֆրանս. դահլիճը Խորհրդարանին առջեւ

ԵՐԵՔ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐ ԿԸ ՀՐԱԺԱՐԻՆ

Ֆրանսայի նորակազմ դահլիճը, Հինգշաբթի օր ներկայացաւ Խորհրդարանին եւ ինչպէս կը սպասուէր, առաջին առթիւ իսկ՝ աջերու կողմէ բուռն յարձակումներու ենթարկուեցաւ եւ սակայն 284ի դէմ 291 ձայնով, վստահութեան քուէ շահեցաւ վիճաբանութիւններէն յետոյ, հակառակ որ խորհրդարանական տարեգրութեանց մէջ, աննախընթաց միջադէպ մըն ալ կուզար աւելի ծանրացնելու դահլիճին կացութիւնը։ Խորհրդարանի նիստը հազիւ բացուած էր, երբ լսուեցաւ թէ նախարար մը և երկու փոխ-նախարարներ, երեքն ալ ձախ հանրապետականներ, հրաժարած են դահլիճէն, յայտնելով թէ՝ եթէ դահլիճը վստահութիւն պիտի շահի ընկերվարականներու քուէներով, իրենք յաջորդ օրն իսկ չպիտի կրնան այլեւս մասնակցիլ կառավարական կազմին։ Իսկ անոնց այս յայտարարութեան վրայ, վարչապետ Պ. Սթէկ խնդրեց անոնցմէ որ դահլիճին հետ չներկայանան Խորհրդարան։

Ձախերը երեք նախարարներու այս քայլին մէջ նշմարեցին վերջին պահու ոգեւափոխ մը՝ ձախողութեան մատնելու դահլիճը, քանի որ անոր երեք ժողովներուն մասնակցեր ու հաւանութիւն յայտներ էին կառավարական յայտարարութեան։

Ահա կառավարական յայտարարութեան գլխաւոր գիծերը, հակիրճ կերպով.— Արտաքին խաղաղութիւնը կը համապատասխանէ բոլոր Ֆրանսացիներու ժիահաւուռ փափաքին։ Բայց լոկ փափաքով չիրականանար։ Շահեր, նախապաշարումներ, քէներ տակաւին կը ճնշեն ժողովուրդները։ Յամառօրէն եւ արթնամտութեամբ պէտք է հետապնդել խաղաղութեան գործը, առանց աչքէ վրիպեցնելու ազգային պաշտպանութեան հոգերը։ Տնտեսական տագնապը սկսած է ծայր տալ Ֆրանսայի մէջ։ Տագնապը կը պահանջէ բուռն, կորովի ճիգեր, մանաւանդ որ ապրուստի եւ արտադրութեան գիներն ալ կը սղեն։ Ֆրանսա պիտի ջանայ միջազգային շուկան զօրացնել, առանց արտաքին շուկաները փակելու ֆրանսական արտադրութեան առջեւ։»

Վարչապետը՝ իր կառավարութեան տեսակէտները յայտնելէ վերջ երկրագործական, գաղթային, ելմտական ու ժողովրդային կրթական հարցերու մասին, վերջացուց հետեւեալ կերպով.— Միջազգային խաղաղութիւն՝ ապահովութեամբ եւ դաշնագրերու հանդէպ յարգանքով։ Ազատութիւն բոլորին՝ հանրային կարգի պահպանման պայմանով, ելմտական արթնութիւն եւ պարկեշտութիւն, ժամքերու խաղաղեցում եւլն.։

Վարչապետին յայտարարութենէն յետոյ, հարցապնդումները սկսան, ու վերջացան դահլիճի հանդէպ վստահութեան 7 քուէի առաւելութեամբ։

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

Սեպտեմբերին, վօլթերրայի ոստիկանութիւնը ձեռք անցուցեր էր հակաֆաշիստ թուղթիկներ, զորս ցրուեր էր համայնավարական գաղտնի կազմակերպութիւն մը, միեւնոյն ատեն գաղտնօրէն տպուած համայնավարական թերթեր կը տարածուէին քաղքին մէջ, եւ Թագաւորին ու Մուսոլինիի հանդէպ անարգական յայտարարութիւնները կը փակցուէին պատերուն վրայ։

Երկար պրպտումներէ յետոյ, ոստիկանութիւնը երեւան հանեց համայնավար կազմակերպութիւն մը՝ բաժնուած մասնաճիւղերու եւ բջիջներու, ջերբակալուեցան 45 անձեր, որոնց 15ը ազատ արձակուեցան՝ իբր չգոյէ փաստի։ Իսկ մնացեալ երեսունը՝ Հռոմի մէջ պիտի դատուին այս օրերս։

Թուրք հաւատացեալ պարտէզը

Տրուած տեղեկութեանց համաձայն, Հանրային Պարտքի խնդրին շուրջ բանակցելու համար Պոլիս պիտի գան ոչ թէ բաժնետէրերու պատուիրակները, այլ եւ ուղղակի բաժնետէրերէն կազմուած խմբակ մը։

Պոլսոյ օտար շրջանակներու կարծիքով, բաժնետէրերը ուզածնէն խիստ միջոցներ ձեռք առնել Թուրքիոյ դէմ, եւ ձեռնարկներ ըրած են ընդհանուր ելմտական «պօյքօթ»ի մը համար։ Բայց այս ձեռնարկները ապարդիւն անցած են եւ հիմա ստիպուեր են անձամբ Ենկիւրի գալ տեսակցելու համար, բաժնետէրերը ամէնէն աւելի իրար անցած են վերջերս տեղի ունեցած փոխատուութեան առաջարկներուն վրայ։ Պահանջատէրերը կը խորհին եղեր որ եթէ Ենկիւրիի այս անգամուան բանակցութիւնն ալ վճռական արդիւնք մը չտայ, իրենց կառավարութիւններուն միջոցով Լաչէի Իրաւարար Ատեանին դիմեն։

ՅԱՌԱՋ.Ի ԲԱՑԱՌԻԿԸ

Հ. Յ. Դ. Քառասնամեակին առթիւ, «Յառաջ»ի կիրակի օրուան թիւը լոյս կը տեսնէ կրկին ծաւալով եւ բազմաթիւ նկարներով։

Յօդուածներ ունին Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ, Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ, Լ. ՄՕՋԵԱՆ, ՇԱՀԱՐՈՒՆԻ, Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ, ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, ՓԱՅԼԱԿ ՍԱՆԱՍԱՐ, ՈՒԽՏԱՒՈՐ, ԱՐԱՄ ԳԱՌՕՆԷ, Դ. ՄԵԼՈՅԵԱՆ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Բ. ԳԱՎԷՋ, Պ. ՄԻՒԱՍԵԱՆ, Մ. ԹԱԹՈՒԼ և ՈՒՐԻՇՆԵՐ։

Գինը՝ 1 ֆրանք

ԲԱՑՕՒՄ ՈՒՄԱՆՈՂԱԿԱՆ ՈՍՏԱՆԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆԻՆ

Երեքշաբթի օր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, փարիզի մէջ բացուեր կատարուեցաւ ուսանողական ոստանի հայկական բաժինին։ Գեղեցիկ շէնք մըն է որ արժած է մօտաւորապէս 3 միլիոն, նուիրատուութիւն Պողոս Նուպար փաշայի։ Շէնքը կը բաղկանայ 70 սենեակներէ, օդասուն եւ պայծառ, որուն մէջ արդէն քանի մը տասնեակ ուսանողներ տեղ բռնած են։

Բարեգործականի ներկայացուցիչներէն զատ, բացման հանդէսին ներկայ էին նաեւ Թերակուտական Պ. Շօնօրա եւ փարիզի համալսարանին վարիչը Պ. Շարլէթի։

ՍՊԱՆԻԱ ԽԱՂԱՂԱԹ

Մատրիտի մէջ, Սպանիոյ մեծամեծները, ազնուականներ, քաղքենիութեան եւ ճարտարարուեստի ներկայացուցիչներ, ինչպէս նաեւ գրագէտներ ժողով գումարեցին, կարծիքի փոխանակութիւն ունենալու համար թէ ինչ կերպով կարելի պիտի ըլլայ վերջ տալ քաղաքական խռովութիւններուն։ Որովհետեւ, եթէ դէպքերը կրկնուին, կրնան վտանգել ազնուականներու եւ քաղքենիներու կացութիւնը։ Ու, բոլոր ժողովականներուհամոզումն այն է թէ յեղափոխութիւնը հանրապետական վարչաձեւ չէ որ կը հետապնդէ, այլ մանաւանդ խորհրդ. վարչաձեւի տակ՝ տեսակ մը անիշխանութիւն։

Ժողովը մշակեց յեղափոխութեան դէմ պայքարի յատակագիծ մը, որուն հաւանութիւն յայտնեցին բոլոր ներկաները։ Անոր գործադրութեան մասին լռութիւն կը պահուի։

Վերջին 24 ժամուան ընթացքին, հաւաձայն կառավարական զեկոյցի մը, կացութիւնը բարւոքած է գաւառներու մէջ։ Պարչելոնայի բանուորական սէնտիքային կողմէ յայտարարուած գործադուլը չէ տուած սպասուած արդիւնքը։ Ճարտարարուեստական կեդրոններու մէջ, ինչպէս Պիլպաօ, Վալանս, Սարակոս եւ Պարչելոնա աշխատանքը կը վերսկսի։

Լուրջ միջադէպ մը տեղի ունեցած է միայն Ալէքանդէի մէջ, ուր համայնավարները քանդեցին երկաթուղին եւ հեռագրական ու հեռաձայնական հաղորդակցութեան միջոցները։ Բայց բոլորն ալ ձերբակալուեցան։ Մարօքէն բերուած օտար լեգէոնի զինուորները որոնք կը փոխադրուէին շոգեկառքով ստիպուեցան պահ մը կանգ առնել։ Կարգ մը փոքր քաղաքներու մէջ, ըմբոստացման փորձեր կատարուեցան սակայն, շուտով զսպուեցան։

Սաթենիկ Արղութեանի Դամբարանին Առջեւ

ԹՄԲ.— Ողբացեալ ընկերուհի Սաթենիկ իշխան Արղութեանի յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ երեքշաբթի օր, փարիզի Հայոց եկեղեցին, նախագահութեամբ վ.ռամշապուհ արքեպիսկոպոսի որ դամբանական մը խօսեցաւ: Ներկայ էին Հ. ց. դ. բիւրոյի եւ եւրոպայի կեդր. կոմիտէի անդամները, ընկեր Աճառեան, իշխան Պ. Արղութեան, Ցիգրան Բէգզատեան, Հանգուցեալին ազգականները եւ ուրիշ ընկերներ ու բարեկամներ, որոնց մեծ մասը դագաղին հետեւեցաւ մինչ եւ շավիլի գերեզմանատունը:

Ընկեր Մ. վարանդեան մեզի յանձնած է այս գրութիւնը փոխան դամբանականի.

Գերեզման իջաւ աւագագոյնը մեր Դաշնակցական ընկերուհիներէն, 90ական թուականներու մեր անգրանիկ փաղանգէն:

Ո՞վ չի ճանչնար Սաթենիկը, իշխան Արղութեանի ամուսինը եւ գինակիցը: Ո՞վ չի ճանչնար Պատեհանեներու երախտաւոր գերդաստանը, որ տուաւ շարքմը անձնուէր սպասաւորներ Հայոց ազատութեան գործին,— Նիկոլ, Նատալիա, Սաթենիկ:

Մղեռանդ հայրենասէրներ— եւ հայրն ու մայրը: Հայրենասէր— եւ լայնախոհ, ազատմիտ: Ազատ մթնոլորտի մէջ սնուեցին, մեծցան եւ զաւակները Ա.Մէնէն նշանաւոր —ինքը Սաթենիկը: Վաղաժամ ազատագրեց ինքզինքը հայ նահապետական կեանքի կապանքներէն: Վաղաժամ թօթափեց միջավայրի գռեհիկ նախապաշարումները եւ համարձակ, բայց ճակատ բեմ նետուեցաւ տղամարդոց հետ՝ հայրենիքին սպասաւորելու, հայ ժողովուրդը դաստիարակելու ժամանակակից ոգով: Դիւրին բան չէր այն օրերուն: Ակէ 40 տարի առաջ էր, հայ ազատագրական շարժման արշալոյսին, Հ. Ց. Դ. նակցութեան սկիզբներուն:

Մենակ չէր: Իրեն հետ էր իր քոյրը, Նատալիան, որ քանի քանի անգամ բանտ նետուեցաւ իր քարոզչութեան ընթացքին, իրեն հետ էր Դարիա Գօլոշեանը (Թադէոսեան): կային ուրիշներ: Բեմ նետուեցաւ Սաթենիկը եւ առաջին իսկ օրերէն կապեց իր կեանքը մեր Ցովսէփ Արղութեանի հետ, որ մէկն էր Դաշնակցութեան հիմնադիրներէն:

Թիֆլիզի մէջ կարճատեւ եղաւ երկու նշանուածներու գործունէութիւնը: Նշանուածներ էին à la *Մանցօնի* (Promessi sposi): Նշանուածներ էին եւ ուխտակիցներ ս գործին: *1891ին* պարսկաստանը —յեղափոխական գործիչներու առաջին հանգրուանը: Պարսկաստանը— գուռը վաստրականի, մեր զէնքերու մթերանոցը, մեր ռազմական խումբերու մարզարանը:

Նշանուածները հաստատուեցին Թաւրիզի մէջ— եւ մինչ Ցովսէփ կ'երթեւեկէր Սալմաստի ու վանի միջեւ, Սաթենիկը, վարժուհի տեղական հայ դպրոցում, համակ եռանդ ու ոգեւորութիւն, կ'արծարծէր հայոց ազատութեան գաղափարը հայ կանանց շրջաններուն, կը կազմակերպէր կանանց խումբեր:

Կուգար երբեմն կովկաս, կը մասնակցէր կուսակցական ժողովներուն: Խելօք, վճռական, դէմքով ազդու, հոգով արի, հայրենասէր օրիորդի ներկայութիւնը կը խանդավառէր մեր երիտասարդ շարքերը:

Ցետոյ գինքը առաջին անգամ *1895ի* օգոստոսին, կարսի մէջ, երբ մեր հայաստանցի հարիւրաւորտիձ'ները խումբ խումբ,զինուած կ'անցնէին սահմանը: Եւ այդ առաջին հանդիպումս տեղի ունեցաւ սփինձիհամարանասոր թատերական պարագաներուն, զոր երբեք չպիտի մոռնամ: Իմ առաջին պատյտն էր Արարատեան աշխարհում ու ռուս թրքական սահմաններուն մօտ, նոր կը տեսնէի մեր հայդուկ ընկերներն ու ընկերուհիները: Եւ երբ հասայկարս, տեղւոյն կոմիտէն տարաւ զիս երեկոյեան ֆէդայիներու ժողովատեղին: Ընդարձակ, անշուք սրահ մը, խուռն երկսեռ բազմութիւն, ընթրիքի սեղանի շուրջ, երաժշտական խումբ, երգեր ու ճառեր: Եւ հոն բազմած էր Սաթենիկը, շրջապատուած հայոց աշխարհի տիտաններով, Սերոբ. Հրայր, Աշոտ Թ. Թուլ, Առիւծ Ասագ, Դուրբախ, Նագօ... (Անդրանիկը մեկներ էր իր խումբով, քանի մը օր առաջ): Ցաջորդ օրը իրենց հարիւրաւոր ընկերներով սպառազինուած, պիտի անցնէին զուլումի երկիրը՝ ժողովուրդի ինքնապաշտպանութիւնը կազմակերպելու:

Վերադարձաւ օրիորդը Պարսկաստան: Նշանուածները ամուսնացան: Ցովսէփը կը շարունակէր իր գործը, մերթ իբրեւ ուսուցիչ, տեսուչ, մերթ իբրեւ զինատար խումբի առաջնորդ: Դարձաւ ի վերջոյ Խանասորի իշխանը: Արշաւանքէն վերջ, մատնուեցան ռուս կառավարութեան, աքսորուեցան դէպի հեռաւոր Վիատկայի նահանգը, ուրից այնտեղ չուրջ երեք տարի: Սաթենիկն ալ բռնեց նոյն ճամբան, գնաց բաժնելու աքսորական ամուսնու դառնութիւնները:

Ապա երկուքով — նորէն կովկաս, ուր կենդանի մասնակցութիւն ունեցան ռուսահայութիւնը փոթորկող բոլոր շարժումներուն: *1915ին* կամաւորական 6րդ գունդին հրամանատարն է: Եւ հոն, Երեւանի շրջակայքում, երկրորդ անգամը տեսայ Սաթենիկը, ամուսնուն քով, ինչպէս միշտ կ'ուզեւորէր, կը քաջալերէր հին հայդուկը: Իշխանը մեկնեցաւ դէպի ամէնէն վտանգաւոր ճակատներէն մին — Ռէվանտուզ — ուր հերոսական կռուին մէջ նահատակուեցաւ մեր քեռին: Իշխանը մեկնեցաւ դէպի կրակ, իր վինակցուհին նոյն ձամբան, գնաց բաժնելու աքսորական ամուսնու դառնութիւնները:

Երկար է պատմութիւնը մեր այս երկու թանկագին ընկերներու արկածալից կեանքին:

Եւ ահա ճակատագրի անգութ խաղը: Երկուքն ալ՝ այսօր պառկած սառը հողին տակ, հեռու, օտար հորիզոններուէ, պարիսկեան խուլ արուարձանին մէջ: քով քովի, անբաժան — ինչպէս անբաժան եղեր են իրենց ամբողջ կեանքի ընթացքին: Խոնարհինք նուիրական դամբաններուն առջեւ, Հանգիստ մաղթենք բազմատանջ աճիւններուն:

Երիտասարդ ընկերներ եւ ընկերուհիներ, ձեր խնամքին կը յանձնուին այդ զոյգ դամբանները, գուրգուրանքով շրջապատեցէք զանոնք: Հոգացէք, որ անոնք չծածկուին անտարբերութեան մամուռով: Հոգացէք, որ այդ սիրելի անունները չմատնուին մոռացութեան ալիքներուն: Ներշնչուեցէք, ընկերուհիներ եւ ընկերներ, անոնց նուիրական յիշատակովը, շարունակեցէք անոնց գործը: Թո՛ղ այդ զոյգ շիրիմները գաղափարային ուխտագնացութեան վայր մը դառնան: Թո՛ղ մեր երկու վեթերանները գերեզմանէն ալ շարունակեն ներշնչել, ոգեւորել ու դէպի գործ մղել սերունդները:

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՉԸ "ԳԱՂՈՒԹԱՀԱՅ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ,,

(Ե. եւ վերջին մաս)

Գաղթահայ աշխատաւորութիւնը հեռու պահել զանազան երկիրներու մէջ դասակարգային պայքարներէն, տեսակէտ մըն է, որուն դէմ չի կրնար ըլլալ ոեւէ հայ, եթէ իրապէս կը մտածէ այդ նոյն աշխատաւորութեան բարիքը:

Կասեանը եւ անոր նման մտածողները, անշուշտ այս ընթացքին մէջ կրնան «դասակարգային թշնամի» տեսնել, եւ կամ «հակայեղափոխական» ուղղութիւն մը, ընդդէմ «մարտնչող պրոլետարիատին»:

Թերեւս արդար են իրենց այս դատողութիւններու մէջ, նկատելով իրենց հիմնական աշխարհայեացքը ընկերվարութեան, ազգութեան եւ յեղափոխութեան մասին:

Եւ սակայն հայ միտքը իր զարգացման ընթացքին իսկ ստիպուած է հաշուի առնել ո՛չ միայն իր ազգային միջավայրը այլեւ շրջապատը:

Գաղթահայութեան քաղաքական անստոյգ վիճակը, մեր ազգային հաւաքականութենապահպանման անհրաժեշտութիւնը, աւելի եւս կը թելադրեն հեռու մնալ զանազան երկիրներու ներքին վէճերէն:

Եւրոպական բոլոր երկիրներու մէջ, ո՛չ միայն չեն հանդուրժեր մեր այս կարգի արարքներուն, այլեւ ամենահասարակ դէպքն իսկ յաճախ ամենավատ ընդհանրացումներով կ'օգտագործեն ի վնաս մեզի: Եւ թող կասեանը երբեք չխախտի ուխտին առարկութեամբ թէ այդ կարգի երեւոյթները յատուկ են «կապիտալիստական» երկիրներուն: Գաղթահայ աշխատաւորութիւնը ժամանակաւորաբար հոս Ցրանսայի մէջ, այս ուղղութեամբ լաւ դասեր ունի առած: Եթէ յաճախ զանազան կուսակցութիւններ կը քաջալերեն մեր աշխատաւորութեան ժամանակցութիւնը այս կամ այն դասակարգային կամ արհեստակցական կազմակերպական ձեռնարկներու մէջ, ատոնք բոլորն ալ արդիւնք են իրենց կուսակցական շահերու պահանջին: Մինչդեռ նոյն այդ կուսակցութիւնները ո՛չ մէկ գնով չեն ուզեր պաշտպանել եւ ո՛չ մէկ օտարական, ով ալ որ ըլլայ ան:

Ի՞նչ ըրաւ Ցրանսայի հայասնավար կուսակցութիւնը իր կազմակերպած կուսակցութիւնը, իր կազմակերպած ցոյցերուն մասնակցելու մեզադրանքով երկրէն արտաքսման դատապարտուածներու համար: Ո՞վ պաշտպանեց գաղթահայ աշխատաւորը այլ առիթներով իր կրած զրկանքներու եւ մանաւանդ գործազրկութեան շրջանին: Ո՛չ մէկը ի հարկէ, երբ երկրի իշխանութիւնը կը դնէ անոր ի նպաստ յատուկ օրէնքներ:

Եւ վերջապէս գիտենք թէ յաճախ ալ կուսակցական համակրտութեանց, ներքին իրարանցումներու զոհ կ'երթան միշտ օտարական աշխատաւորները, որոնց կարգին նաեւ մեր հայրենակիցները:

Հարկ չկայ աւելի ընդհանրացնել այս հարցը: Կասեանը եւ բոլոր տեսակի կասեանները իրենց այդ կարգի մեղադրանքներէ առաջ, եթէ իրապէս անկեղծ են իրենք իրենց զգացումներու մէջ, թող չանան անհետացնել այն բոլոր խոչընդոտները որոնք կը թելադրեն հեռու պահել գաղթահայը դասակարգային վէճերէն:

Ս. Հայաստանի կառավարութիւնը երբ մէկ կողմէն կը մերժէ ամէն պատասխանատուութիւն հայ գաղթահայ աշխատաւորութեան, դնելով հայվաճառոսի վիճակին մէջ, ո՛ր տրամադրութեան եւ բարոյական օրէնքի վրայ կոթնած կը թելադրէ նոյն այդ աշխատաւորութեան.

«Լցուէք ըմբոստութեան ոգւով եւ պայքարի եռանդով, մեկնէք ձեր կոշտացած ձեռքը ձեզ շրջապատող դասակարգային ընկերներին եւ բազմացնելով սրանց յեղափոխական շարքերը, պայքարէք յանուն կապիտալիստական աշխարհի կործանման...»:

Հայաստան նստած այս տողերն ուղղել գաղթահայ աշխատաւորութեան, ոճիր է, ամենավատ տեսակի «սինիզմ», որու դէմ պէտք է պայքարի ո՛չ միայն Դաշնակցութիւնը, այլեւ բոլորը, եթէ մտազաւափ պատասխանատուութեան գիտակցութիւն ունին այս ժողովրդի հանդէպ:

Գաղթահայ կեանքի անդորրութեան մասին պատէ պատ զարնուող պարոնները կը գնահատեն արդեօք, թէ ո՞ւր կը տանի իրենց ստրկական հաւատկերպումը Հայաստանի ցաւագար վարիչներու այս կարգի արարքներու հանդէպ: Կ'ըմբռնե՞ն վերջապէս թէ որքան վտանգաւոր խաղ է յանուն հայրենասիրութեան սիրաբանիլ անոնց հետ, որոնց համար Հայը այնքան արժէք ունի եւ իմաստ, որքան կրնայ նպաստել «միջազգային պրոլետարիատի» դատին:

Դառնանք սակայն Պ. Կասեանին: Ան առանձին կարեւորութեամբ կը ծանրանայ Դաշնակցութեան մեղադրանքներու մասին, որով վիճելի կը նկատուին Հայաստանի շինարարական ձեռնարկները եւ մանաւանդ անկախութիւնը: Փաստարկութիւնները նոր չեն, ոչ ալ անկողմնակալ: Շինարարութեան մասին, մեր ժամուլը իրենց միակ աղբիւրներէն օգտուելով կուտայ իսկական պատկերը առանց չափազանցութիւններու եւ մանաւանդ առանց... երախտագիտութեան:

Կասեանը իր բոլոր փորձերով ատկէ աւելին չըներ եւ չապացուցաներ Իսկանկախութեան մասին իր ըրած բոլոր փաստարկութիւնները ոչ միայն ծիծաղելի են, այլ եւ անիմաստ ու անըմբռնելի:

Ամէնէն առաջ ան իր զուր այս հարցի շուրջ չփոթովկըծածկէ իր իրական միտքերը: Մենք կ'երեւի թէ համաձայնավարը կը ժխտէ անկախութիւնը եւ հայրենիքը այնիմաստով որ կ'ընդունինք մենք գաղթահայերս: Կասեանը կրնա՞յ խոստովանիլ, որ իրենք անկախ են իբրեւ երկիր, իբրեւ ազգ եւ իբրեւ պետութիւն: Ի հարկէ ո՛չ: Փա՞ստ, — իր իսկ Կասեանի վերջին «ելոյթ»ը (Տես յառաջ 13 դեկտ.) որով վտանգաւոր կացութիւն մըն է ստեղծուած իր համար:

Այդ ի՞նչ տեսակի անկախ երկիր է, որ կեդրոնական Գործադիրը կոմիտէի նախագահը, այլ խօսքով խորհրդարանի նախագահը կը դժգոհի թէ՝ ինք եւ իր հետ շատերը «հնարաւորութիւն չունին արտայայտուելու» շնորհիւ այն սարսափելի մթնոլորտին որ ստեղծուած է երկրին մէջ:

Իսկ հոն ուր միտքը կաշկանդուած է, լեզուները փակուած, ուր ժողովրդավարութիւնը, կամայականութիւնը, կեղծիքն ու զրպարտութիւնը թագաւորած, աւելորդ է խօսիլ անկախութեան մասին: Դեռ չենք ուզեր կրկնել թէ ի վերջոյ երկիրը մեքենայ մըն է, խաղալիք մը, որու իրական տէրը վերջին հաշուով Մտալինն է, ամենավատթարագոյն բռնապետը:

Այս բոլորէն ետք, աւելորդ են ծանրանալ Պ. Կասեանի միւս կէտերու վրայ, որովհետեւ կեղծիքը, ինչպէս միակողմանի վերաբերմունքը ամբողջապէս կլանած են զայն: Ան մինչ մէկ կողմէն վայնասուն կը նկատէ Դաշնակցութեան տեղեկութիւնները Չէկայի եւ առհասարակ Խորհրդային արիւնոտ վարչակարգի մասին, հակառակ երկրի «խաղաղ եւ անդորր» վիճակին, միւս կողմէն սակայն կը գրէ.

«Ընտարակոյս, բանւորութեան դիկտատուրան, ամենադաժան կերպով պատժում է նրան, որը համարձակւում է փորել իր հիմքերը»:

Եւ դիտէ՞ք թէ որոնք են այս հիմերը փորողները, «աշխատաւոր զանգւածների դասակարգային թշնամիներ», որ Թարգմանի Հայաստանի գիւղացութիւնը, մտաւորականութիւնը, հոգեւորականութիւնը եւ բոլոր ո՛չ հաժայնավարները:

Հոս արդէն վերջակէտ մը, վերջ տալու հաժար այս շարքին: Փորձը որ ըրած է կասեանը Խ. Հայաստանի տասնամեակի առիթով վերջին հաշուով ո՛չ այլ ինչ է եթէ ո՛չ դասակարգային ժարտակոչ մը, գաղթահայ աշխատաւոր զանգուածին, ընդդէմ «կապիտալիստական աշխարհին» ընդհանրապէս եւ Դաշնակցութեան մասնաւորապէս:

Հայ աշխատաւորութիւնը, այս հրաւէրին չէ որ կը սպասէ Խ. Հայաստանի վարիչներէն, որովհետեւ շատ լաւ գիտէ դասակարգային պայքարներու արժէքը, իր բնական միջավայրերուն մէջ իսկ:

Պահանջը որ ունի գաղթահայը, հայրենիքի հարազատ ձայնն է, ժօր մը զորովով եւ կարօտով, հայրենի հարազատ կառավարութեան կանչը հոգածու քնքշութեամբ, վերջ տալու հաժար այս աստանդական եւ վտանգաւոր իրականութեան: Իսկ երբ այդ բոլորը անկարելիութիւններ են այսօր, գաղթահայը նորէն անտրտունջ կը լիշէ իր հայրենիքը, միայն թէ ձգեն զինք հանգիստ եւ անխռով...:

Ս. ԹՈՎՄԱՍ

ՉՈՐՍ ՀԱՅ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՆԵՐ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ՑԱՐԻՆ

Վէպ չպիտի պատմեմ ձեզի: Ու կը խնդրեմ «Ցառաջ»ի պ. խմբագրէն, որպէսզի այս յօդուածաշարքը չնետէ թերթին ստորնալարկը՝ ուր առհասարակ կը գետեղէ չեղած կամ չըլլալիք բաները, իրենց մտացածին հերոսներով:

Իմ հերոսներս կեղծ չեն. միս ու ոսկոր ունին ձեզի պէս Աւելին. դուք բոլորդ կը ճանչնաք զանոնք նոյնիսկ եթէ անոնց անունը չտան:

Ոչ ալ ձեզ հաճոյք պատճառելու համար՝ դէպքեր պիտի հնարեմ: Ես պիտի պատմեմ միայն քսաներորդ դարու մէջ պատահած բաները...

* * *

Վէպին առաջին հերոսը Պարոնիկեանն է: Չէ՞ք ճանչնար զինքը, Ցօքթոր Արմենակ Պարոնիկեան, տէրը, տնօրէնը, գանձապահը, նախագահը, պատուիրակը, եւ ամէն ինչը գերմանեւհայ լուսաւորչական առաքելութեան, որ կարծեմ գոյութիւն չունի: Եթէ գոյութիւն ունի ալ՝ իր երեւակայութեան մէջն է միայն: Երբեմն ալ իր երեւակայութենէն աշխարհ կ'իջեցնէ զայն գերման միամիտներ ճարելու համար: Ու այդ միամիտները իրա՛ւ կը հաւատան որ հայ եւ գերման առաքելութիւն մը կայ, ու շատով Ցիրոյը փարախը պիտի բերէ բոլոր հայերը: Այսքանն ալ արդէն բաւ է որ միամիտ քսակները բացուին, ու չէքով լեցուի Պարոնիկեանին գրպանը:

Ահա՛ Պարոնիկեանը: Քսայց դեռ ան չամբողջացաւ:

Այս ան պատուելին է որ քանի մը տարի առաջ իրար անցուց աշխարհի բոլոր հայ թերթերը: Ան էր որ պոլքանները մանեկաւ հայ եկեղեցին բարեկարգելու համար, Ցունաստանը, Ռումանիան ու Պուլկարիան փորձեց ճանկը ձգել, եպիսկոպոսներու եւ տէրտէրներու հնապաղտուեցաւ, ժպտեցաւ վարժապետներուն ու խմբագիրներուն, եկեղեցիները մտաւ քարոզ խօսելու, ու ամէն տեղ ցուցուց չէքի մը ծայրը առանց մէկու մը տալու: Հիմա եկեր էր գուցելու, վե՛րջը պիտի տար, Եթէ իրեն յանձնէին հայ եկեղեցին, որպէսզի փրկէ...

Ու քիչ մնաց պիտի փրկէր եթէ «Ցառաջ»ը չըլլար....

Ան էր որ՝ Գերմանիա դարձին՝ հատո՛ր մըն ալ գրեց իր գերման որսերուն հաւատացնելու համար թէ արդէն իր ճիրանները մէջն է հայ եկեղեցին, ուստերը, իմաստակութիւնները, ինչ նագովութիւնները կը վճռացին այդ հատորին մէջ, որպէսզի իր հարկատուները հաւատային թէ Պարոնիկեանը արդէն հրաշքը կատարած է: Ու ինչպէ՞ս չհաւատային ան լուսանկարներ ալ տպած էր իր գրքին մէջ: Անոնք քաշուած էին հայ եպիսկոպոսներուն հետ պագտուած ատենը, կամ յեղափոխականներու հետ ձայն մը եւ նոյնպէս հնձեց թշնամին սեղանին վրայ: փաստը երբոր կը տեսնեն ինչպէ՞ս չհաւատան: Ցուցո՛ւր դուն փաստըգործ մը միամիտները իրենց քսակը շուտ մը կը բանան, մանաւանդ երբ հայ ազգը պիտի գայ Ցիրոյը փարախը...

Ու ան էր դարձեալ որ հայ ժողովուրդին քարոզեց «սիրելէ զթշնամիս ձեր»: Ան իր գրքի մէջ պատմեց տեսիլք մը՝ ուր Ցիսուսը իբր թէ երեւցած է իրեն գիշեր մը, զինադադարի վաղորդայնին, երբ դեռ թարմ էր զարհուրելի սպանդը, եւ երբ Պարոնիկեան, լայփցիկի մէջ բժշկական ուսանող, միտքը կը բերէր իր տանջուած ժողովուրդը եւ անոր տուած մէկիսմէկ միլիոն մը զոհերը, իր միտքը կը բերէր իր իսկ պատգաները՝ որ նոյնպէս հնձեց թշնամին:

Այդ պահուն է որ ան կը լսէր անուշ ձայն մը որ իրեն կ'ըսէր, պէտք չէ վրէժխնդիր ըլլաս, այլ պէտք է թշնամիներդ սիրես: Ու իբրեւ թէ այդ րոպէէն կը սկսի սոսկալի փոթորիկ մը իր հոգիին մէջ, ու կը տեւէ մինչե՛ւ առաւօտուան վեցը, երբ Ցիսուսը այլեւս կը համոզէ զինքը: «Ու այդ գիշերը, կ'ըսէ Պարոնիկեան, առաջին անգամ աղօթեցի ես սրտանց թուրքին փրկութեանը համար...»

Ու երբ կը շրջէր պալքաններէն, այս մարդուն շրթունքէն մեղր կը վազէր: Ան գիտէր քաղցրացնել իր առաջարկները:

Դիմացինը հայ եպիսկոպոսն էր. Պարոնիկեան անմիջապէս կ'երկարէր խաչը.

— Սրբազա՛ն, դուք պիտի ըլլաք իմ ճեմարանիս տեսուչը:

Անգործ վարժապե՞տ մըն էր խօսակիցը: Պարոնիկեան գիտէր զայն ձանկը ձգել:

— Իմ ճեմարանիս մէջ ուսուցիչ պիտի ըլլաք դուք: Եւ լաւ ռոճիկով:

Ու այսպէս փաստո՛վ գիտէր խօսիլ համբագիրներուն, վարդապետներուն, սեղաններուն, փոքրաւորներուն, տնտեսներուն, լուսարարներուն հետը:

Ու միշտ գրպանէն կ'հերեւար չէքին տետրակը...

* * *

Արդ այս մարդուկն է որ այս ամառը «առաքելական» ճամբորդութիւն մը կատարած է դարձեալ դէպի Երուսաղէմ, Եգիպտոս եւ Ցունաստան, այլեւս վճռած հայ ժողովուրդը Ցիրոյը ծոցը բերել: կ'երեւայ այս անգամ քիչ մը աւելի կրցած է հոդ շտհիլ: Ու գերմանիա դարձին

...ած կ'աւետէ յաղթանակը իր գեր-...ման դաշերուն։ Ան իր առաքելու-...թիւնը կը պատմէ իր օրգանին (Das neue Armenien) 25րդ թիւին մէջ, որ...ով Հայաստանի դէպի փաստով գուցէ իր յաղ-...թանակը։ Առաջին տատներէք էջերը լուսանկարներ են՝ որոնք կը ներկայացնեն հայ եպիսկոպոսներ ու վարդապետներ, յաձախ պարոնիկեանը եւ իր կինն ալ մէկ...ջէ։ Ցետոյ (էջ 14-18) կը պատ...ի իր առաքելութիւնը եւ իր բա...նակցութիւնները հայ հոգեւո...չականութեան հետ՝ հայ եկեղե...ին իր ուղեանը ձգելու համար։

Պարոնիկեան արդէն կը փայ...լակէ։ Ան վստահ է ա՛լ վերջ...նական յաղթանակին։

Երկու տարի առաջ եթէ ան ...նդոգեցաւ՝ անպիտան «Ցառաջ»ն էր պատճառը։ Հազիւ ծուխն էր ...ձեր ուղեանը՝ ան փախցուց տըղ...մար ձուկերը։ Գերմանիոյ մէջ գլխ...ին ձանչցողները իր դիմակը պատռեցին, ու պահ մը շուարե...ցուցին զինքը։

Թայց օրհնեալ է սէրը որ օգ...նութեան եկաւ իրեն։ Այս անգամ ալ պիտի յաջողի։ Իր հետ են արտասահմանի բոլոր կարկառուն ...գեւորականները, որոնց ալ կ'ե...ցնայ գուցուցեր է չէքին տեղ...ը, իր տեսրակին մէջ ան ար...ձն կը խօսի յաղթականի մը պէս ...ր ձգմած է թշնամին։

Օրհնեա՜լ է ցերը՝ որ մեղքցաւ հայ հեթանոս ժողովուրդին։

Պարոնիկեանը կը յուսայ ...նչիսկ ձեռք ձգել Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութիւնը։ Քուէ-...երը գրպանն են, չէքի տեսրին ...ովիկը։ Արդէն հիմակուընէ ան ...ոյած է վարդապետները, նոյնիսկ ...սկոպոսները եպիսկոպոս ձեռնա-...րել...

Ուշքէ անցուցէք, խնդրեմ, «Նոր Հայաստան»ին 25րդ թիւը։ ...ուսագէմի ժառանգաւորաց դպ-...րոցին տեսուչ Կորիւն վարդապետը ...եպիսկոպոս է դինած հոն, Ազեք-...անդրիոյ Մամբրէ վարդապետը՝ ...արքեպիսկոպոս, նոյնիսկ եպիսկո-...պոս օծած է Երուսաղէմի ինը նոր-...հայ աթեղանները։

Արաժիտ ընթերցողը հարկաւ ...ահից ինչու՛ն։ Որպէսզի գեր-...ան որսերը գիտանան թէ պարոնիկ-...ը եպիսկոպոսներու ամբողջ ...անակ մը ունի ձեռքին տակ, ու ...ժամ կրնայ ամբողջ հայ ժողո-...ուրդը տիրոջը փարախը բերել։

* * *

Հիմա որ գլխաւոր հերոսը ...ղի նկարագրեցի, դառնանք ...իւս հերոսներուն։

ՇՐՋԻԿ

Զ. Ե. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՀՆԳԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

(Դ. եւ վերջին մաս)

Ջեկոյց բանախօսութենէն յետոյ, զոր Շ. Նարդունի կարդաց յաճախակի ծափահարութիւններու տակ, նախագահ Ա. Ահարոնեան ոտքի ելաւ եւ հաւատուրեց Նարդունիի ճակատը, մինչ ան յուզուած կը հաւատուրեր Ահարոնեանի ձեռքը։ Ժողովուրդը եւս խանդավառուած էր երէց և կրտսեր սերունդներու նոյն արտայայտութենէն եւ կը ծափահարէր շարունակ։

Ցետոյ Ահարոնեան խօսեցաւ.

— «Այս զեկոյցը պատկեր մըն է իրական եւ ողբերդական, բայց յուսալի եւ ուժեղ։ Սիրելի Նարդունի, եւ Զափահաս Որբեր, Հայոց անդաստանի ծիլեր, ո՛չինչ, ո՛չ գրականութիւն, ո՛չ գիտութիւն եւ ո՛չ մէկ բան, այո՛, ոչ մէկ բան չէ կարեւոր՝ եթէ չկայ հայրենիք։ Այո՛, սիրելի զաւակներս, բոլորիդ հետ եմ, հայրենիք պէտք է եւ պէտք է զայն կերտել»։

Ցետոյ Տիկին Ժան Հէրօ-Հարլէ երդեց երեք եւրոպական կտորներ։

Հանդէսին երկրորդ մասն սկսելով բեմ հրաւիրուեցաւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Փարիզի Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը Դ. Յովհաննէսեան.

— Ես ալ որբ մըն եմ հայրենազուրկ, եւ կ'ուզեմ յարգանքի բաժինս ձեզ բերել ի տես հընդամայ հսկայական վերելքին, զոր առջեւ կը գտնուինք։ Ձեր միութեամբ խոշոր կորիզ մը կը բերէք, նշան ձեր աննկուն կամքին։ Մենք ի՞նչ պիտի ընէինք ձեր կողքին։ Ծափահարելը չի բաւեր։ Ձեր կարաւանը փոքր է սկսուած գործին համար եւ ճամբան երկար է։ Մենք ձեր կարաւանին կը միանանք, կ'ուզենք այն մուրհակէն, որուն մասին խօսեցաւ մեր մեծ հեւետորը, կըտոր մըն ալ մենք վերցնել, բաւ է որքան անտարբեր մնացինք, հայրենակիցներ։ Կորսուելու դատապարտուած ենք եթէ այսպէս շարունակենք։ Օրինակ առէք մեր որբերէն, եւրէկուան որբերէն։ Թող քարանան այն Հայերը, որոնք վայրկեան մը իսկ կը մտածեն թէ մեր Դատը կորսուած է։

Զափահաս որբեր, ձեր հայրերը մեզմէ բախտաւոր մեռան, անոնց հոգիներուն մէջ գոնէ հաւատքը կար։ Պահեցէք այդ հաւատքը, այդ թանկագին ժառանգութիւնը ձեր մատաղ հոգիներուն մէջ»։

Օր. Ալիս Երամեան Լուիթակով նուագեց երկու կտորներ։ Ցետոյ խօսեցաւ Հ. Յ. Դ. Եւրոպայի կեդր. կոմիտէին կողմէ Մ. Գուլումճեան։

—«Ինչպէս սովորութիւն է, այսօր ալ Զ. Ե. Ո. Միութեան հընգամեայ գործունէութեան տօնին առթիւ, անոր պատմականն ընենք սկսելով ծագումէն։ Ո՞վ հիմնեց այս կազմակերպութիւնը։ Պատասխանը անմիջական է.— Թուրքը։ Մեր ցեղին կէսը բնաջնջելու համար Թալէաթը կը հրամայէր 7—70 տարեկանները ջարդել։ Մինչեւ 7 տարեկանը խնայելով՝ Թուրքը նուազագոյն խիղճը չէ ունեցած սակայն մեր ցեղին հանդէպ։ Այդ կը կազմէր իր դիւային ծրագրին երկրորդ մասը, այն էր Թրքացնել եւ ձուլել։ Իրականացա՞ւ Թուրքին ծրագիրը։ Ցեղին կէսը բնաջընջել յաջողեցաւ, բայց անոր բեկորները, մինչեւ 7 տարեկան խնայուած որբերը ոտքի ելան անապատներէն իրենց ծնողներուն վերջին մրմունջներուն ունկնդիր ցեղին ուռճացման հայ շառաւիղներ հանդիսանալու համար։ Անապատներէն վերջ ազգային եւ ամերիկեան որբանոցներուն մէջ նորանոր զրկանքներ, նորանոր տառապանքներ իրենց մէջ դարբնեցին վրէժխնդրութիւնը, որպէսզի անոնք արդար պատուհասը դառնան իրենց հիմնադրին։ Այս սերունդը սկսած է ամէն կողմ խլրտիլ։ Եթէ իրենց շարժումը գիտակցական չէ, բնազդական է։ Այս Միութիւնը կրանիտի պէս կ'ամրացնէ հայ ժողովուրդի գործօն տարրերը։ Մեր անցեալը դառնութեան պատմութիւն է։ Այս Միութիւնը այսօրուան հանդիսաւորութեամբ նոր յանձնարարագիր մը կը ստորագրէ։ Դաշնակցութեան համակրանքը միշտ իրեն հետ պիտի ըլլայ, որովհետեւ այս Միութիւնը ժառանգորդն է աստուշանի վերածուած մեր հայրենիքին։ Զափահաս Որբեր, որքան կարելի է հեռու մնացէք անմիաբանութենէ եւ կուսակցական վէճերէ, նուիրուելով ձեր սրբազան նպատակին։ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ձեզմով կը գտնէ նոր ազդակ մը ժողովուրդի ազատագրական պայքարին մէջ։ Նոր նոր շարքեր կազմած միասնաբար դէպի կուիւ դէպի հայրենիք»։

Ժողովուրդը, տեսնելով ներկայութիւնը Շ. Միսաքեանի, որ նոր կը վերադառնար Յունաստանէն, բուռն ծափահարութիւններով բեմ հրաւիրեց զայն։ Ընկերը յանպատրաստից ուզեց քանի մը խօսք ըսել։

— Շատ բան ունիմ ձեզի ըսելիք, ուրիշ առիթով մը։ Որբերու հետ գտնուեցայ Մակեդոնիոյ գիւղերուն մէջ։ Ամէն տեղ նոյն պատմութիւնն է որ կը շարունակուի, անասելի եւ ահաւոր։ Որբերու անհամար թիւ մը, ցրուած աւելի քան 50 գիւղերու մէջ։ Օրական 18-22 ժամ աշխատանք ծխախոտի դաշտերու մէջ։ Անոնք մեզի կ'ըսէին.— Գացէք եւ ամէն տեղ պատմեցէք «Հայ ենք մենք եւ Հայ կը մնանք»։ Բայց անոնք Հայ են այնքան որքան կրցած են հայերէն սորվիլ անապատներու մէջ կորսուած իրենց ծնողներէն կամ որբանոցներու մէջ։ Յիրուցան՝ լեռներու եւ գիւղերու մէջ, անոնք կտրուած են ազգային կեանքէ։ Անհրաժեշտ է նոր ճիգ մը փորձել, ընդարձակել Զ. Ո. Մ. ցանցը Թրանսալէն Մակեդոնիա եւ մինչեւ Սուրիա, երեք հիմնական թեւերով, փրկելու համար այս թանկագին բեկորները»։

Յայտագիրը աւարտած ըլլալով, Զ. Ե. Ո. Միութեան կողմէ Բաբգէն Փէշիշեանի շնորհակալական խօսքերէն յետոյ, այսպէս կատարեց փակումը Ա. Ահարոնեան.

— Այս փառաւոր երեկոյին, քաղցր, ոգեւորիչ, կրթիչ եւ յուսալից, հայ ժողովուրդի գիտակից մասը իր Զափահաս Որբերուն հետ էր։ Եթէ թերթերու մէջ չեն լիշեր ձեր անունը, այդ ոչինչ կը նշանակէ։ Փաստն այն է որ ժողովուրդը մեծ հատակրանք ունի ձեզի հանդէպ։ Մենք հին սերունդ, միջակ սերունդ, տեսնելով այս ոգեւորիչ շարժումը, մենք եւս թափ կ'առնենք եւ կ'երիտասարդանանք։ Մեր քաջալերութիւնը, մեր սիրտը, մեր հոգին ձեզի հետ է այժմ եւ միշտ»։

Ու երբ Որբերու «Եփրատ» նուագախումբը կը թնդացնէր քայլերգը, բազմութիւնը կը մեկնէր գոհ տպաւորութեամբ։

Ց. ԱՆԱՍԵԱՆ

ԴՊՐՈՑԻ ՇԷՆՔ ՄԸ ԿԸ ԳՆԵՆ ՄԱՐՍԻԼԻՈՑ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 14 դեկտ — Մէկուկէս ամիս առաջ Մարսէյլի առաջնորդը պաշտօնական կոչ մը կ'ուղղէր Հայ ժողովուրդին քաղաքիս կեդրոնին մէջ վերջերս գտնուած յարմար շէնք մը գնելու եւ զայն յատկացնելու մանկապարտէզ նախակրթարան։ Այդ շէնքին արժէքն է 350,000 ֆր. Մօտաւորապէս, որուն 230'000ը ապահովուած է երեք ազնիւ առատաձեռն բարերարներէ։ Սակայն բարերարները մէկ պայման կը դնեն, այն է՝ Ձեռնարկ 120,000 ֆրանքը Մարսէյլի գաղութը հանգանակէ նախապէս, որմէ յետոյ բարերարները անմիջապէս պիտի տրամադրեն իրենց խոստացած գումարները։ Այդ հանգանակութեան գործը գլուխ հանելու համար Առաջնորդը Ազգ. կեդրոն վարչութեան հետ համախորհուրդ ընտրեց 9 հոգիէ բաղկացած յանձնախումբ մը, որ պաշտօն ունի ամէն հայու անխտիր դիմելու խնդրելով անոնց լուման, որպէսզի կարելի եղածին չափ շուտով հայ մանկտւոյն ազգային դաստիարակութեան ամենագլխաւոր ազդակը եղող վարժարանը ստեղծէ։ Մարսէյլի բոլոր արուարձանները երբ ունին իրենց սեփական մանկապարտէզները, քաղաքիս կեդրոնի հայութեան ամօթ պիտի ըլլար չունենալ իրենը։

Արդ մենք հաւատացած ենք թէ Մարսէյլի հայութիւնը լայնօրէն պիտի մասնակցի այդ հանգանակութեան եւ իրեն դիմողյանձնախումբին անդամները ձեռնունայն չպիտի վերադարձնէ։ Ուրախ ենք յայտարարելու թէ քաղաքիս 30ի չափ հայրենակցական միութիւնները արդէն աննման եռանդով լծուած են այս գործին եւ կը տրամադրեն այս ազգօգուտ նպատակին՝ ո՛չ միայն իրենց գանձին մէջ գտնուած պատրաստ գումարները, այլ նաեւ որոշում տուած են իրենց բոլոր անդամակիցներուն եւ անդամ չեղող քաղաքացիներուն նիւթական օժանդակութիւնը ապահովել ամէն գնով։ Երբ այս նուիրական գործը՝ այսքան ջերմ եւ անվերապահ ընդունելութիւն կը գտնէ ժողովրդական համեստ, բայց լայն խաւերու մէջ, ասիկա արդէն յաջողութեան ամենամեծ գրաւականն է մեզի համար։

Յանձնախումբիս նախագահն է պ. Արմենակ Կիւլկէնկեան։

Հանգանակութեան փակման թուական որոշուած է 1 փետրուար 1931։

Ի Դիմաց կեդր. Հանգանակիչ Յանձնախումբի առենապետ՝ Գ. Գ. Խայիկեան, առենադպիր՝ Մ. Կապուտիկեան։

Ց. Գ.— Ուրախ ենք աւելցնելու թէ երկու օր առաջ՝ նոտարին քով 5000 ֆրանքի կանխավճար մը ձգուած է վերոյիշեալ նպատակին, որով գործին յաջողութիւնը գրեթէ ապահովուած է։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Ե. Ե. Մ. ՇԱՎԻԼ

7 Դեկտ. կիրակի օր Շավիլի Երկ. Երիտ. Միութեան գնգախաղի խումբը բարեկամական մըրցում մը կատարեց E. Romenville (R) խումբին դէմ, որուն յաղթեց 3ով 0։

Իսկ անցեալ կիրակի 14 դեկտեմբեր խումբը մեկնեցաւ Ivry մրցելու համար տեղական C. A. Ivry (R)ի դէմ։ Ծրանսացիներուն բուռն յարձակողականները ապարդիւն ճնացին մեր պաշտպանողական գիծին առջեւ։ Իսկ մեր յառաջապահներուն եւ միջնապահներուն լաւ խաղարկութիւնը ապահովեց խումբին յաղթանակ մը եւս, շահելով 4 նշանակէտ՝ 0ի դէմ։

Վազը Վիռոֆլէյի դաշտին վրայ (Rue Versailles, Viroflay) տեղի կ'ունենայ հետաքրքրական մրցում մը մեր եւ C. O. Suresnes (Latil) խումբին միջեւ ժամը 13.15ին։

Ժամադրավայր մարզիկներուն։ — «Du puits sans vins» հանրակառքի կայանին առջեւ ժամը 12.15ին։

Կ. Թ.

ՎԻԵԺԵՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

«Մուրճ-Մանգաղ» (21 նոյ.) կը պատմէ թէ Գանձակի մէջ Հայ արի մը, Գ. Ցակոբեան, լուր կուտայ իշխանութեան թէ նիկոլ Արամեան արծաթ դրամ պահած է տանը մէջ։ Քննութիւնը արդարեւ երեւան կը հանէ 100 րուբլի արծաթ, զոր կը գրաւէ կառավարութիւնը եւ Արամեանն ալ գնդակահարութեան կը դատապարտէ։ Ցետոյ այս դատավճիռը կը փոխուի 10 տարուան բանտարկութեան,

Ժամանակ մը յետոյ Արաժեանի ընկերը Մսագործ Սիմոն Մովսէսեան, երկու բարեկամներու հետ, քաղաքէն դուրս կը տանի Ցակոբեանը եւ կը մորթէ, վրէժը լուծելու համար իր ընկերոջ։ Այս ոճիրին ականատես կ'ըլլայ փոքրիկ աղջատած մը, որ կը փախչի եւ կ'ազատի ոճրագործներուն ձեռքէն։

Լուր կը տրուի քաղաքին իշխանութեան, որ երեք օր կը փնտռէ Ցակոբեանի դիակը եւ չի յաջողիր գտնել։ Ոճրագործներն ալ փախած էին, բայց ի վերջոյ կը ձերբակալուին։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀԱՑԵ ՄԵՒԵԼՆԵՐԸ

Ընդհ. Պատերազմի ընթացքին շատ Հայեր գերի տարուեցան ռուս կամ ուրիշ բանակէ մը, եւ կորսուեցան ու մեռան Գերմանիոյ, Աւստրիոյ, Հունգարիոյ մէջ կամ այլուր։ Ռուս Սինոդին պատուիրակը, փիեր տը Ժանքովքի, կը յայտնէ թէ իր տրամադրութեան տակ ունի ինչպէս ռուս նոյնպէս Հայ մեռելներու անուանացանկը, անոնց թաղուած տեղին յիշատակութիւնը։

Բոլոր այդ տեղեկութիւնները պաշտօնական են։ Անոնք որ մեռել մը ունին կամ կորսուած ընտանեկան անդամ մը, կրնան դիմել ռուս սինոդին պատուիրակին որուն հասցէն է.

Pierre de Jankowski, délégué général, Berlin-Chalottenburg, Wallstrasse 30, II Treppen.

Կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋ

ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՄԱՍ

Մեռած օրերէս մինչեւ դուրս ...ած օրերնիս բուռ քամի, անձ...ախառն ձիւն էր։ Ջօրքերու ...ութիւնը շատ վատ էր։

* * *

Երկու օր վերջ նորէն նամակ ...ղկեցին ինծի։ Երբ սուրհանդակ կուգար՝ (մի կին եւ մի մարդ) նամակը մատներու առաջ, զօրքերը պոռոզանը հնչեցնէին, հրացանաձգութիւնը կը գադարէր։ Նամակին ...ախանեցի. «Մենք նամակ իրար չենք կրնայ հասկացնել։ Գերիկ փաշան եւ Բադէչի ...ոյ գան, անձամբ կը խօսինք իրարու հետ»։

Մեր իրանց գրած նամակնիս ամէն օր սուլթանին հեռագրով կը հաղորդէին։ Ինտեղից իրատէի սանիէ ելաւ, թէ՝ Թող երթան սարկոմիսէր Մուղդար էֆէնտին եւ երկրորդ կոմիսէր Մահմուտ էֆէնտին։ Հետերնին դրին խօսրով եւ Ցովհաննէս վարդապետները եւ ուղարկեցին մեր քովն։ Նրանք եկան Աստուածածնի տակ։ Ցովհաննէս վարդապետին առաջ ղրկեցին, իրենք յետեւից կուգային։

Վանքի Առաջնորդարանի սենեակը մաքուր փռուած էր։ Իննը աչքի զարնող լաւ տղաներուց իւրաքանչիւրին վրայ 6-6 կարգ փամփուշտ լեցուցի։ Վանքի մէջ մոմի դատարկ սնտուկներ կային, բերի նրանք ալ իրարու վրայ դարսեցի, վրայի արկղներու մէջ լիք փամփուշտներ լեցուցի։ Վառօդով տոպրակներ քովս էին, նաեւ տուփերով գործիքներն ալ հոդ էին դրուած։ Մնացած տղաները եւ մխթարանութիւնը լեցուցի իննյարանի մէջ, պատուիրեցի որ ոչ ոք դուրս չգայ, պահապան մըն ալ դրի, որ պատուէրիս հակառակ ոչ ոք դուրս չգայ։

Վաղարշակն ու Ցերկեւանցի Բարսեղը դուռը բաց ըրին՝ հրաժեցէ՛ք ըրին։ Մուղդար էֆէնտին չէր ուզեր ներս գալ, դողը վերցուցեր էր իրեն, որովհետեւ կը յիշէր իր ըրած չարիքները հայերու գլխուն։ Մի տասը րոպէ ձգձգուեցաւ ներս գալերնին։ Վերեւէն Վաղարշակին պոռացի. «Թէ հրաման եղած է Թո՛ղ գան, ի՞նչ կայ վախնալու։ Եթէ զարնելու ըլլայինք՝ Աստուածածնի մօտ կը գարնէինք. մենք խաբելով մարդ չենք սպաններ։ Դուռը գոցէ՛, վերեւ եկո՛ւր»։ Դուռը գոցելու ատեն Մահմուտ էֆէնտին ոտը կը դնէ դրան արանքը եւ կ'ըսէ. «Կեցի՛ր, ոտս կոտրեցիր»։ Վերջապէս ներս մտան։

Վաղարշակն առաջնին ընկաւ, բերաւ Առաջնորդարանի սենեակը։ Կոմիսէրներու վրայ սուրեր ու ատրճանակներ չկային, արձակեր էին, մէկ պաշտօնական շորերնին էին հագած։

Խոսրով բռնեց ձեռքս եւ ըսաւ. «Զաւակս, համբուրի՛ր»։ «Ես ալ ադ կը մտածեմ, ըսի, հայր սուրբ, համբուրեմ չէ նէ չհամբուրեմ»։ «Համբուրի՛ր, համբուրի՛ր», ըսաւ։ Մրւսներուն ալ՝ «բարի էք եկեր» ըսի։

Մեր խօսակցութիւնը տաճկերէն էր։ Ես Ցովհաննէս հայր սուրբին 95էն կը ձանչնայի. մի հարիւր անգամ տեսնուած էինք իրարու հետ, բայց իրան խոսրով կը կանչէի։ Կոմիսէրները կ'ըսէին. «Ընուններդ դուն սխալ կուտաս՝ խոսրովն է՛ս է, Ցովհաննէսն է՛ս է»։ Մուղդար էֆէնտին ըսաւ. «Մենք հոս եկեր ենք թագաւորի հրամանաւ, առաջարկութիւններդ ի՞նչ է, ըրէ՛»։ «Թուղթ ու գրիչ բերէ՛ք, ըսի, ու գրեցէ՛ք»։

Նրանք չորսն ալ մէկ ըսին, թէ գրելու պէտք չկայ, թէ, կ'երդուին, որ բոլոր խօսածներս, առանց խօսք մը աւելցնելու կամ պակսեցնելու հոն ըսելու։ Մենք առաջարկեցինք մեր պահանջները։

Ես ըսի.— «Մայիսեան բէֆորմները եւրոպական մեծ պետութիւններու երաշխաւորութեամբ պիտի ժանեն երկրի մէջ։ Սուլթանը ինքը ընդունեց այդ եւ ստորագրեց, բայց յետոյ ըրաւ ընդհանուր կոտորածը, որ գրեթէ մինչեւ օրս ալ կը շարունակուի։ Նախ՝ Ամառը Դաշտի մէջ գանգատ գիւղերէն սպաններիք 59 Հայ։ Խալիլը ե՛ս եմ սպաններ, ես նոր գլուխը կտրողը ես ինքս եմ եղեր, ինչպէս նա կտրեց Սերոբինը։ Ահա ես ալ իրեն պատուհաս եկայ։ Ես ալ ատոր համար եկայ որ ձեզ ալ նոյն պատուհասը տամ

ՄԱՍՆԱԿՑԵՑՔԻ Հ. Ց. Դ. ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Վաղը՝ կիրակի երեկոյ **Salle Gaveau***ի մէջ*

47 rue de la Boëtie, *մերձ՝* **Miromesnil**

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Ց. Դ. ԵՒՐ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻ

Նախագահական մարմին՝ Ա. ԳԻՒԼԱՆՏԱՆԵԱՆ, Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ, Բժիշկ ՏԷՐ ԴԱՒԹԵԱՆ, Լ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ, Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ Մ. ԵՐԻՑԱՆՑ, Լ. ԳԵՒՈՆԵԱՆ, Լ. ՄՕՋԵԱՆ, Ս. ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ, Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ, Վ. ՇՈՒՇԱՆԵԱՆ՝ Ս. ՆԱՒԱՎԱՐԵԱՆ, Վ. ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ։

կը ևախագահէ՝ **Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ**

կը խօսին՝ **Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Մ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆԻ ԳՈՐԾԱԴԻՐԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԷՆ

PIERRE RENAUDEL, ՎԱՌԻ ԵՐԵՍՓԽԱՆ ԵՒ JEAN LONGUET, ՆԱԽԿԻՆ ԵՐԵՍՓԽԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ ՏԻԿԻՆՆԵՐ ԶԱՊԷԼ ԱՐԱՄ, ԻԴԱ ԱՐԴ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ, Ա. ԳԵՒՈՆԵԱՆ, Օր. ԱՂԱԲԷԿԵԱՆ, Պ. Պ. Ն. ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ, ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ (երգ), Օր. Ա. ԵՐԱՄԵԱՆ (ջութակ)։ Օր. ԱՐՏԵՄԻՍ ՏԷՐ ԹՈՎՄԱՍԵԱՆ, Պ.Պ.Ս.ԹՈՐՈՍԵԱՆ, Շ. ՍԱՐԵԱՆ արտասանութիւն։

G. MARTINET (թաւջութակ) Ա. մրցանակ փարիզի պետական երաժշտանոցէն
S. MARTINET (ալթօ) » » » » »
N. LEICKNAM (ջութակ) » » » » »
J. CACHEUX (դաշնակ) » » » » »
S. MARTINET պիտի նուագէ H. Büsserի «Rapsodie Arménienne»ը *հայ ժողովրդական ժօթիֆներով կտոր մը որ իբր նիւթ արուած էր պետական երաժշտանոցի այս տարուան մրցումներուն։*

կը մասնակցի ՍԻՓԱՆ երկսեռ երգչախումբը ղեկավարութեամբ ՍԱՓՕ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

Ծախքը արգիլուած է։ Միչեւ 7 տարեկան տղոց մուտքը արգիլուած է

ՄՈԳԱԿԱՆ ԼԱՊՏԵՐՈՎ ՅՈՅՑ ԿԸ ՏՐՈՒԻՆ ՅԵՂԱՓՈԽ. ԴԷՄՔԵՐ, ՄԱՐՏԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԵՐ ԵԻՆ

ՀԱՆԴԷՍԸ ԿԸ ՍԿՍԻ ԺԱՄԸ ՁԻՇԴ 8.30ԻՆ

ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ.— Հանրակառք Թիւ 26, 28, 37 եւ 41: Օթօպիւս՝ AT. ATbis, AH, AQ, B, AB, իջնել rue la Boétie.

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած փարիզի Հայր. Ընդհանուր Միութեան կողմէ՝ ի նպաստ իր բացած դպրոցին:

Այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ, 3 Villa d'Orléans (voie privée hauteur du 67 Ave. d'Orléans) մէթրօ՝ Alésia՝

Մուտք՝ այրերու 7.50, կանանց 5 ֆրանք

Ա. Ե. Ը. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻ ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՉԱՆԴԷՍԸ

Յունուար 10ին Salle d'Horticultureի մէջ, 84 rue de Grenelle Métro, Bac-

կը նախագահէ Պ. Ալ. ԽԱՏԻՍԵԱՆ

Երգ, նուագ, պարեր, մինչեւ առաւօտ։ կը մասնակցին արուեստագէտներ։ *Մուտք 10 ֆրանք*

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՔ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲ

7ՐԴ ՏԱՐԻ Ղեկավար Տ. ՆՇԱՆԵԱՆ 119ՐԴ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ

THÉATRE CONSERVATOIRE RENÉE-MAUBEL

8—10 Rue do l'Orient, Métro Abbesses

ի պատիւ դերասան Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի

Այսօր Շաբաթ գիշեր ժամը 8.30ին կը ներկայացուի՝

ՇԻՐՎԱՆԶԱՏԻ ՊԱՏՈՒԻ ՀԱՄԱՐ (ՏՐԱՄ 4 ԱՐԱՐ)

Կը մասնակցին՝ Տիկ. Սիրուհի Նշանեան, Անահիտ, Քնարիկ, Պ. Պ. Տ. Նշանեան, Ա. Կոթիկեան, Ա. Գվբէթեան, Սուրէնեան, Տէրվիշեան եւ Արգար: *Դիները ժողովրդական*

ԳԱՄԱՌ ՔԱԹԻՊԱ ԵՒ ՄԻՒԱՅԷԼ ՆԱԼՊԱՆԴԵԱՆԻ ՄՆՆԴԵԱՆ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

կազմակերպուած Շ. Ց. Դ. Լիոնի Պատ. միութեան կողմէ Հովանաւորութեամբ Շ. Ց. Դ. Լիոնի կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ ազգ. միութիւններու

Այսօր իրիկուն ժամը 8.30ին Դ. Թաղապետարանի սրահին մէջ

կը նախագահէ Ա. ԱՆԹԻՓԱՆԵԱՆ, կը խօսին ընկերներ Ա. ՋուլՀէրեան եւ Արամ Գառօնէ, Դեղարուեստական Ճոխ բաժին։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Ա. Ե. Շ. Կ. Թաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին կողմէ: Այսօր իրիկուն ժամը 8.30ին Brebant Marseillaiseի սրահին մէջ. 140 Ave des Chartreux. Նախագահութեամբ Դր. Եպիսկ. ՊԱԼԱՓԵԱՆի: կը մասնակցին դերասանները Պ. Պ. Մարութեան, Ագարեան եւ Քնար նուագախումբը: Պարերը կը ղեկավարենՊ.Պ.Եուսուֆեան եւ Ղամսիսեան: Հայկական հարսանիք հայկ. տարազներով: Մուտք 10 Ֆր.: Հաղորդկց. միջոցներ՝ հանրակառք Թիւ 41, 48 եւ 53

ԹԱՏԵՐԱ — ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Սեբաստիոյ Գոչհիսարի Հայր. Միութեան կողմէ, 25 Դեկտ. Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ Փրթի Ժուռնալի սրահին մէջ, 21 rue Cadet. Métro Cadet.

կը նախագահէ Սուրէն Փիլիկեան։

կը ներկայացուի՝ **ՍԵՒ ՀՈՂԵՐ**

Եւրոպական եւ հայկական պարեր, երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ ընտիր ժամ։

Տոմսերու գիները են՝ 10 եւ 7.50 ֆրանք։

ՀԱՑ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆԸ

ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆԸ

Մ. ՀԱՊԵԱՆ

31 rue Cramme 31 Bois Colombes Tél. Charlebourg 16-29

Ամէնէն ընտիր եւ աժան արեւելեան նպարեղէնները այս վաճառատան մէջ է որ պիտի գտնէք

Նոր տարւոյ եւ Ս. Ծնունդի առթիւ բոլորովին Թարմ ապրանքները

%. 10 ԶԵՂՉՈՎ

Ապսպրանքները արագ կը յանձնուին բնակարանները

ՀԻԻԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք ժամանագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol *մէթ. Մէն Տրնի, Ռէօմիւր։ Վէներական ախտեր, ջերմածիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւնները, արեան և մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր։ Դարմ. եղեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրամանիշակագոյն ճառագայթներով։ Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8։ Կիր. 9 12։*

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ա.ՏԱՓԱՋԱՐԻ Հայր. Միութեան անդամականժողովը վաղը կիրակի ժամը 2.30ին, 40 rue de Bellevilleի *սրճարանին վերնայարկը։ կը հրաւիրուին բոլոր հայրենակիցները։ Ներկաներուն թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի։*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Բալուի Հայր. միութեան անդամականժողովը վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 8ին, Պ. Մ. Ալիբխանեանի սրճարանին մէջ։ կը խնդրուի բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ գտնուիլ այս կարեւոր ժողովին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԵՐՃԱՆԵԱՆ

42 Rue Tourtille, BELLEVILLE *Մէթրօ՝ Պէլվիլ*

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ

ԹԱՐՄ ԼԱՒ ԱԺԱՆ

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Ցէր եւ Ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

"MADELEINE,, ԿԸ ԾԱՆՈՒՑԱՆԷ ԹԷ,

վաճառատունը ծախուած ըլլալով, ստիպուած է իր ապրանքները կանանց գգեստներ, մանթօներ, գլխարկ, lingerie, bonnetterie, եւն մինչեւ ամսոյս վերջը ամենաէնէին գիներով վաճառել։

Աւիճէն օգտուիլ փափաքողները Թող աճապարեն։

Աշխատողներու դիւրութեան համար վաճառատունը բաց պիտի մնայ ամէն օր նաեւ կիրակի մինչեւ 8.30։

Հասցէ՝ MADELEINE, 33 Rue des Dames, Métro Place Clichy.

Քաշօլ շիճողներ, առիթեն օգտուեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մետաքս ամբարած է։ Այս կարճնով եւ կամ Ա. ՔԻՊԱԳՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճկրմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել։ Վճարումի հաւատար դիւրութիւն։

Դիմել՝ D. Dwekh, 9 Rue Provence, Paris.

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէնէրհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմահիզ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապօռաթուառ։ Ընդմիտ եւ արագ իսոհրդակցութ. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12։*

EMPIRE Մեգիր-Շօ՝ 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի(էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

ՏիաԷրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ տիւ Նօռի եւ կառ տը լ'Էսդի մէջտեղը)

RÉVEILLON
LE 24 ET 31 DECEMBRE

ՁԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ 61 RUE MR.-LE-PRINCE, PARIS (6)

Ջափաւոր գիներով ճաշացուցակ, մսեղէն 10—15 ֆր. աղանդերք 2—4ֆր., ուրախ մթնոլորտ, միւզիքեէ պար մինչեւ առաւօտ

69, RUE D'ANGOULÊME PARIS (XI)



ՌԱՏԻՕ ՄԱՍՆԱԳԷՏ Պ. Ա. ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

2 rue des Fossés St. Jaèques. Paris (5)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐ
Columbia

(En exclusivité)

Լ. ՆՇԱՆԵԱՆ,

56 RUE PIAT, PARIS (20e). METRO: BELLEVILLE

ՕՐ. ԶԵՓԻՒՌ ԱՊԷԼԻ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՉԵԱՆԻ ՆՈՐ ԵՐԳԵՐԸ

Պահանջեցէք մասնաւոր քաթալոկը

Թիւ 1	Տավրոս	ՕՐ. ԶԵՓԻՒՌ ԱՊԷԼ
	Տուլ - Տուլ	» »
3	Չօ՛յ Նազան իմ	» »
	Հայրենի գարուն	» »
4	Հայ դրօշին	» »
	Աւազակի սէրը	» »
5	Կիւլի ցան	» »
	Նոր տարի	» »
6	Հայրենիք	ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՊԷԵԱՆ
	Միծեռնակ	» »
7	Գարուն	ՏԻԿԻՆ ԹՕՓՉԵԱՆ
	Քէմէրս ղողեր	» »
10	Տալվորիկ	» »
	Իմ չինարի եարը	» »
11	Քելէր - Ջոլէր	» »
	Կուժն արա ելայ սարը	» »

Ձեր մեքենան գնելէ առաջ այցելեցէք մեր վաճառատունը:

ԿԱՆԽԻԿ ԵՒ ԱՊԱՌԻԿ



THÉ YAVROU ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880ԻՆ

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

ԴԵՂԻՆ ԵՒ ԿԱՊՈՑՏ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿԱՆ

ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՒԷՐՆԵՐ (surprise)

ՄԵԹԱՔԱՆԱԿ

23, Rue Sénac :-: MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70ֆ.	140ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»		»
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
21
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930

21 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1449

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 1 ՖՐԱՆԲ

ՓԱՌՔ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՁԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ ՋՈՀՈՒԱԾ ԱՆՀԱՄԱՐ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒՆ



ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊԱՏՆԷՇԻՆ ՎՐԱՅ

Հանդիսաւոր տօները չեն որ պիտի բացատրեն Դաշնակցութեան իմաստն ու արժէքը: Ոչ ալ ճառերն ու երգերը:

Աւելի խոր, աւելի խօսուն եւ աւելի տոկուն քան բոլոր ճառերն ու երգերը, մենք ունինք պատմութիւնը մեր կեանքին: Պատմութիւնը ամէն օրուան: Եւ ամէն տեղի:

— Լսէ՛, ընկեր, այս կայանին մէջ, վրանի մը տակ էր որ հինք հիմը մեր կազմակերպութեան, 1923ին: Անձրեւ, ցեխ: Վրանը՝ կարկտան, մենք՝ փախստական, մեր հագուստը՝ ցրնցոտի: Եւ ահա կը տեսնէք պատկերը, —Շրջ. Կոմիտէ, Պատ. Միութիւն, խումբ խումբ ընկերներ, նոյն իսկ ընկերուհիներ:

— Եօթը հոգի էինք մենք ալ, մեր կայանին մէջ: Ժողով՝ փուռի մը անկիւնը: Ժողովուրդը տակաւին չունէր գլուխը դնելիք տեղ մը: Տարին չանցած, արդէն կը հաշուէինք 120 ընկեր:

Եւ կայաններ կան ուր մեր ընկերները մինչեւ ութ քիլոմեդր ճամբայ կը քալէին, ժողովի երթալու համար:

Եւ ութ տարին մեծ փոփոխութիւն մը չէ բերած անոնց կեանքին մէջ: Գիւղէ գիւղ պտոյտ՝ 1½-2 ժամ հեռաւորութեամբ, ժողովի համար (Մակեդոնիա): Ժողով՝ փլփլկած տան մը անկիւնը, ուր ոչ աթոռ կը գտնուի, ոչ նստարան, ուր մոմն անգամ դուրսէն կը բերեն (Կրետէ): Եւ ժամի լոյսով ժողով: Ժողով՝ հագիւ դարձած աշխատանքէն, գիշերուան ժամը 11ին, աշխատաւորի գոգնոցը վրան:

Դաշնակցութիւն, դաշնակցականգործ՝ այնպէս ինչպէս քառասուն տարի առաջ, սարի մը ստորոտը, մարագներու կամ գիւղերու կամ քարայրներու մէջ: Դաշնակցութիւն՝ առանց սենեակի: Առանց փողկապի եւ ձեռնոցի: Կուրծքը բաց, ձեռքերն ու երեսը մրոտ, մազերն խառն ի խուռն: Եւ բարի, բարի՛ աչքերով:

×

Դաշնակցութեան գլխաւոր ուժն անոր մէջ է որ, գիտցաւ, կրցաւ միշտ մնալ պատնէշին վրայ, հակառակ բոլոր փոթորիկներուն, որոնք ամէնէն առաջ կ'իջնէին իր գլխուն: Մանաւանդ իր յեղափոխական, աշխատաւոր շարքերու գլխուն:

Դաշնակցութիւնը շատոնց թաղուած կ'ըլլար, առանց այդ բարի եւ արի բազմութեանց, որ գունդագունդ լեցուցեր են եւ կը լեցնեն, տակաւին, իր շարքերը, ամէն ժամանակ եւ ամէն տեղի մէջ.

Փոթորիկներու պահուն ալ, ինչպէս վրիպուժի վայրկեաններուն, այդ նոյն բազմութիւնն է որ կը մնայ պատնէշին վրայ: Հոն կը պահէ մեզ կանգուն՝ պատնէշին վրայ:

Առաջին իսկ օրէն հայ գիւղացին իր ճակատագիրը կապեց Հ. Յ. Դաշնակցութեան հետ:

Հայ ժշակը իր ամէնէն սրբազան երդումը կատարեց Դաշնակցութեան զինանշանին վրայ:

Եւ փոխադարձաբար, Դաշնակցութիւնը ամէնէն աւելի ներշնչուեցաւ ու գործեց գիւղին մէջ: Եւ գիւղին համար:

Գիւղէն, սարէն էր որ մեր կուսակցութիւնը արշաւեց դէպի քաղաքները, իր խիզախ եւ խրոխտ կերպարանքը պտոյտ պողոտաներուն վրայ:

×

Այս երկրին բարբարոս դէմքերէն մէկը յայտարարած է, ճակատագրական պահու մը.

— Պիտի կոտրիմ փարիզի առջեւ. պիտի կոտրիմ փարիզի մէջ. պիտի կոտրիմ փարիզի ետին:

Քառասուն տարի յետոյ ալ, Դաշնակցութիւնը կը յայտարարէ, նոյնքան անողոք վճռականութեամբ.

— Պիտի կոտրիմ թշնամիներուն առջեւ, պիտի կոտրիմ թշնամիներուն մէջ. պիտի կոտրիմ թշնամիներուն ետին:

Ինչ որ կը նշանակէ,— պիտի կոտրիմ բոլոր ճակատներուն վրայ, յանուն այս ժողովուրդի փրկութեան: Յանուն հայրենիքի ազատութեան:

Թո՛ղ չվեղաշրջեն մեզ արիւնախանձ ախորժակներով: Եւ ոչ ալ յետաձգեց, ժամանակավրէպ ունակութիւններով: Գիտենք թէ ո՛ւր ենք:

Մե՛նք ալ տեղեակ ենք «աշխրքի բաներուն»: Այո, պարոնները, այս աշխարհը բոլորովին ո՛րիշ բան է:

Եւ սակայն, այս գիտակցութիւնն իսկ մեր վրայ կը դնէ պարտք՝ աւելի ամուր կենալ պատնէշին վրայ: Աւելի արթուն եւ աւելի աշխոյժ:

Ի՞նչ կը քարոզէին, կամ կը փորձէին կատարել մեր անդրանիկները քառասուն տարի առաջ:

— Հաւաքել յեղափոխութեան, ազատագրութեան ցիրուցան, պատահական, յաճախ հակամարտ կայծերը եւ վերածել մէկ խուրձի, ուղղելով մէկ նպատակի.— Ազատութիւն եւ հայրենիք: Մէկ դրօշի տակ համախմբել բոլոր հալածական, աշխատաւոր եւ ռազմունակ տարրերը: Զարին հանդէպ դառնալով երկու անգամ աւելի չար, զարնել՝ զարնողին: Ներշնչել ինքնավստահութիւն եւ ապրելու կամք: Մաքրել խանութպանի եւ փերեզակի արատը, պատրաստելու համար քաղաքացին: Քակել, քանդել բոլոր տեսակի շղթաները: «Բանւոր հօտը» դարձնել ժողովուրդ, հատուածները՝ մէկ ամբողջութիւն: Ժողովուրդին հարիւրին 80ը ըլլալով մշակ — բուն բանուորը յետոյ ունեցանք — ձեւակերպել եւ պաշտպանել անոր իրաւունքները: Կազմակերպել, կարգ կանոնի վարժեցնել արի, չարքաշ այլ «պաշըպօղուք» բազմութիւնները:

Այս բոլորը եւ դեռ ուրիշ առաջադրութիւններ՝ անշուշտ հայրենիքի համար: Հայրենիք եւ ազատութիւն ստանալու, կազմակերպելու համար:

Ո՞վ կրնար պնդել թէ ամբողջովին իրականացած են այս բոլորը: Թէ մենք «անելիք չունինք այլ եւս»:

Եւ ո՞վ կրնար, առանց վտանգելու իր պարկեշտութիւնը, յայտարարել թէ կա՛ն ուրիշ ուժեր որոնք ընդունակ են եւ պատրաստ՝ տիրաբար գլուխ հանելու այդ աւանդէ: Նոյն իսկ անոր մէկ մասը:

Սնապարծութեան տօն մը չէ Դաշնակցութեան քառասնամեակը: Ոչ ալ աժան պատեհութիւն՝ փող հնչեցնելու եւ թմբուկ զարնելու: Դաշնակցութեան օր մը այս ալ, քառասնամեակով ճոխացած:

Քառասուն տարուան զինուորութիւնը չէ փրկած մեզ՝ մեր յանձնառութիւններէն:

Աւա՛նդ մը կայ սերունդէ սերունդ փոխանցուած, և մենք պատնէշին վրայ կը մնանք ոչ միայն մեր հիմնական ծրագրով և առաջադրութիւններով, մեր կենդանի խօսքով ու գործով, մեր արուս կերպարանքով եւ պայծառ աչքերով, այլեւ իբրեւ հատուցում ուրիշներու անյատակ տգիտութեան եւ քամահրելի ապիկարութեան:

×

... Քառասնամեա՛կ: Երկունք մը՝ զարհուրելի եւ աննման: Աւիւծի մռունչ՝ անդնդախոր վերիվայրումներով:

Ողջո՛յն այն թանկագին փաղանգին որ անխնայ սպաս դրաւ իր միտքն ու սիրտը, շնչասպառ իյնալով ազատութեան ճամբուն վրայ:

Եւ հանգոյն այն անհամար եւ անանուն քաջերուն որ Դաշնակցութեան դրօշին տակ, կամ Դաշնակցութենէն առաջ, կամ անոր հետ զուգընթաց, կամ ուրիշ դրօշի տակ, կռուեցան մինչեւ վերջին շունչը, ազատութեան եւ հայրենիքի կարօտով:

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՔԻՉ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Դաշնակցութեան Քառասնամեակին առթիւ, կ'արժէ գրի առնել քանի մը թուականներ, որ տրամաբանօրէն կը յանգին մեր կուսակցութեան հիմնարկութեան.—

1862ին՝ տեղի կ'ունենայ Զէյթունի ապստամբութիւնը:

1870ին՝ գաղտնի կազմակերպութիւն մը կը ստեղծուի Էրզրումի մէջ,

1872ին՝ վանի մէջ կը հիմնուի «Միութիւն ի փրկութիւն»,

1884ին՝ Թրքահայ տառապանքներու արձագանգը հասած ըլլալով կովկաս, Թիֆլիսի մէջ կը կազմուի «Հայրենասիրաց Միութիւն»ը, որ իբրեւ օրկան կ'ունենայ «Ազատութեան Աւետաբեր»ը,

1885ին՝ Մարսէյլի մէջ կը հրատարակուի «Արմենիա»ն, Մ. փորթուգալեանի խմբագրութեամբ,

1887ին՝ կը հրատարակուի «Հնչակ»ը:

1889ին՝ Թիֆլիսի մէջ կը հաստատուի «Երիտասարդ Հայաստան» կազմակերպութիւնը:

1890ին՝ ցոյց մը տեղի կ'ունենայ Կարինի մէջ եւ արիւն կը թափուի:

1890ին Թիֆլիսի մէջ տեղի կ'ունենայ «Երիտասարդ Հայաստան»ի ընդհ. ժողով եւ ՀԻՄԸ ԿԸ ԴՐՈՒԻ «ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ», բոլոր յեղափոխական խումբերը միացնելու առաջադրութեամբ, սակայն ձախողելով, կը վերածուի ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ,

1890ին լոյս կը տեսնէ «Դրօշակ»ի առաջին թուագիրը. իսկ 1892ին կը մշակուի Հ. Յ. Դաշնակցութեան անդրանիկ ծրագիրը:



ՌՈՍՏՈՄ, ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ, ՋԱՒԱՐԵԱՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Ա. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՀԱՑԵ՛Ր,

Այսօր Հայոց հարցը նոր շրջանի մէջ է մտնում, դարերից ի վեր ստրուկ Թրքահայաստանը ազատութիւն է պահանջում:

Հայր, որ դեռ երէկ շլինքը ծռած եւրոպայից օգնութիւն էր աղերսում, այսօր համոզուելով, որ օտարի վրայ դրած յոյսը ցնորք է, վճռել է իր ձեռքով պաշտպանել իր իրաւունքը, իր կայքը, պատիւը, ընտանիքը...

Դարերով ճնշուել է հայ ժողովուրդը Թուրք բռնապետների լծի տակ: Դարերի ընթացքում ցանել է, բայց պտուղը երբեք չի վայելել. աւազակ տիրողը յափշտակել է: Դարերի ընթացքում անարգել են նրա սրբութիւնները, բայց կրել է այս բոլորը, կրել է հանգրուեաւմբ, շարունակելով ողողել հայրենիքի հողը իր քրտինքով... Դարերի ընթացքում Հայը կարծէք Թէ կամեցաւ ապացուցանել մարդկութեանը Թէ կարելի է ազատութիւն ձեռք բերել կուլտուրական ճանապարհով: Քաղաքակիրթ եւրոպան խոստացաւ վերջ տալ Թուրքերի բարբարոսութիւններին Հայաստանում: Սակայն անցան տարիները տարիների յետեւից եւ Հայերի դրութիւնը իրանց հայրենիքում ոչ Թէ միայն չը լաւացաւ, այլ աւելի ծանրացաւ եւ այժմ մրանգամայն անտանելի դժոխային է դարձել, Հայի պէս համբերող ազգն անգամ անկարող է շարունակել իր գոյութիւնը այդպիսի երկրում:

Բայց համբերութիւնն էլ ունի իր սահմանը: Գագաթնակէտին հասցրած հալածանքները վերջապէս սթափեցրին Հային. այսօր նա վճռել է կամ մեռնել կամ ազատուել, եւ ահա էրզրումը եւ ապա կ. Պոլիսը աներկիւղ բողոքում են անիրաւութիւնների դէմ, հայը այլեւս չի խնդրում, այլ պահանջում է, պահանջում է զէնքը ձեռքին:

Սուլթանը սարսափահար է. Թուրք կառավարութիւնը գլուխը կորցրել է:

Այսօր եւրոպան իր առաջ տեսնում է մի ամբողջ ժողովուրդ, մի ամբողջ ազգ, որ սկսել է պաշտպանել իր մարդկային իրաւունքները:

Այդ ժողովուրդը հասկացել է, որ իր ուժը իր մէջ է, երէկուան ստրուկ, համբերող Հայաստանցին այսօր յեղափոխական է դարձել, Հայոց հարցի վճռի յետաձգելը այլեւս անկարելի է: Այսպէս մի պատմական ճգնաժամի միջոցին, առաջին հարցը, որ պէտք է զբաղեցնէ ամէն մի լուրջ հայրենասէրի,— այդ՝ բոլոր յեղափոխական ուժերի միութեան եւ դաշնակցութեան հարցն է:

Այդ յեղափոխական գաղափարի դրօշակիրն է «Հայ յեղափոխականների դաշնակցութիւն»ը որ սորանով դիմում է բոլոր Հայերին եւ հրաւիրում է կանգնել մի դրօշակի տակ:

«Հայ յեղափոխականների դաշնակցութիւնը» Թէեւ նոր է հանդէս գալիս իբրեւ կազմակերպութիւն, բայց նա վաղուց գործող խմբերի միութիւնն է, խմբերի, որոնք նոյնիսկ հայ ժողովուրդի ձգտումների ծնունդն են... «Դաշնակցութիւնը», ձգտելու է միացնել բոլոր ուժերը, կապելով իր հետ բոլոր կեդրոնները, նպատակ դնելով Թուրքաց Հայաստանի քաղաքական եւ տեսական ազատութիւնը: «Դաշնակցութիւնը» մտել է այն կռուի մէջ, որ սկսել է ինքը ժողովուրդը տաճկաց կառավարութեան դէմ, ուխտելով մինչեւ արեան վերջին կաթիլը կռուիլ, հայրենիքի ազատութեան համար:

Միանանք ամէնքս ժողովուրդի հետ, որ բարձրացրել է ազատութեան դրօշակը. նա, ով այսօր երեսը կը դարձնէ ժողովուրդից եւ չի հետեւիր նրան, նա այդ ժողովուրդի հակառակորդն է նրա թշնամին է...

Ուրեմն, եղբայրներ, միանանք յանուն սուրբ գործի ընդհ. թշնամու դէմ: Եւ դուք, երիտասարդներ, միշտ եւ ամէն տեղ վսեմ գաղափարների պաշտպաններ, միացէք ժողովուրդի հետ:

Եւ դուք, ալեզարդ ծերունիներ, ոգեւորեցէք ձեր որդոց եւ օգնեցէք նոցա ձեր բազմամեայ փորձառութեամբ:

Եւ դուք հարուստներ, բաց արէք ձեր քսակները, զէնք հայթայթելու ժողովուրդին, որ նա կարող լինի պաշտպանել իր կուրծքը, որ բաց է արել թշնամու դէմ, եւ դուս, հայ կին, ոգի ներշնչիր սուրբ գործի մէջ: Եւ դուս, հայ ոգեւորական, օրհնիր ազատութեան զինուորներին...

Սպասելու ժամանակ չէ...

Համախմբուենք, Հայեր, եւ քաջութեամբ առաջ տանենք հայրենիքի ազատութեան սուրբ գործը:

"ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐԻ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ,,

ԾԱՆՕԹ. (Գրուած Ռոստոմի ձեռքով).— Դաշնակցութեան առաջին մանիֆեստն է, 1890ի գարնանը հրատարակած: Ոչ մի տեղ չէր ճարւում. գտնուած է Պետրոգրադ, գաղտնի բաժանմունքի թղթերի մէջ, ուրիշ կարեւոր հակառակիւտ դոկումէնտների հետ: Որքան յիշում եմ, այս կոչը խմբագրել է Քրիստափորը:

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻՆԵՐ(*)

... Ծնունդ առաւ հայ ժողովուրդի նոր զաւակը կարճատեւ ու տագնապալի երկունքէ յետոյ — եւ ծնունդի պարագաները մասամբ արդէն կանխորեշեցին անոր զալոց ճակատագիրը: Ծնուած էր նոր քաղաքական կազմակերպութիւնը հայ ազգային իտէալով, կը լիներ ան գաղափարական երիտասարդութեան ստուար շարքերուն վրայ եւ կ'ազդարարէր ազատութեան գաղափարին հետ ռահվիրաներէն տասքը: Հայ ունեւոր դասակարգը վաղաժամ լքեց զայն: Հայ խոշոր բուրժուազիան շարունակեց իր կրաւորական դիրքը շարժման հանդէպ՝ անոր ամբողջ տեւողութեան ընթացքին: Հետացան նորակազմ «Դաշնակցութենէն» և այդ խոշոր դրամատիրութեան անունի բանբերները, իտէոլոգները: Մնացին հրապարակի վրայ բուն ժողովրդական տարրերը: Մնաց հրապարակի վրայ — հայկական դեմոկրատիան: Նա՛ էր, որ կը կազմէր կուսակցութեան ողնաշարը: Նա էր, որ պիտի լեցնէր մեր շարքերը 40 տարի շարունակ:

Անշուշտ, ուրիշ դասակարգերէն եւս — վերին, բարեկեցիկ, հարուստ ու նոյնիսկ ազնուական խաւերէն մնացին գործիչներ մեր շարքերուն մէջ — իրենք ալ ազնուական արտով ու ժաքով, անոնցմէ էր իշխան Արղութեան, մեր առաջնակարգ ռահվիրաներէն. անոնցմէ էր Սիմոն Զաւարեան: Բայց գործիչներու ճնշող մեծամասնութիւնը առաջին իսկ տարիներէն, թէ Կովկասի եւ թուրքիոյ մէջ, հայ ժողովուրդի խոնարհ, համեստ խաւերէն էին — շինականի, արհեստաւորի, մանր առեւտրականի կամ քահանայի զաւակներ, ուսուցիչներ — Ներսիսեան ու թեմական դպրոցներու եւ ճեմարանի ուսումնասիրտներ — գրասենեակի ծառայողներ, համալսարանական ճարտարագէտներ, բժիշկներ, պետական պաշտօնեաներ եւայլն:

Հայկական շարժումը չէր կարող ուրիշ բնոյթ մը ունենալ բայց եթէ միայն դեմոկրատիկ, ժողովրդավար, վասնզի հոսանքը մնուցանող ակունքներն էին, մէկ կողմէն՝ Խրիմեան ու Ալիշան, միւս կողմէն՝ Րաֆֆի եւ Նալբանդեան: Հայ յեղափոխականութիւնը գաղափարային ժառանգութիւնն էր այդ մեծ, ժողովրդածին ռահվիրաներուն:

* * *

... Ուժերու անսահման գերզնահատումը եւ ժամանակի հաւատը կը ծնէին յախուռն, գահավէժ, քաոսային թռիչքներ: «Ժողովուրդը պատրա՛ստ է» — կուգային ազդարարելու սահմանի միւս կողմէն՝ Սարկաւագները, Զաքրեաններն ու Յունօները: «Ժողովուրդը պատրաստ է — տուէ՛ք միայն զէնք, զրա՛մ ու առաջնորդ»...

Կո՛ւէ...: Նպատա՞կը: Ատով շատ ալ չէին մտահոգուեր... «Բան մը, անշուշտ, պիտի ըլլայ»... «Պուլկարիոյ պէս բան մը»... «Լիբանանի պէս բան մը»...

Իսկանը կուիւն է, ինացածը եւ կրօրդական է: «Դաշնակցութիւնը» երեք տարի ծրագիր չունի...Թէեւ արդէն գործիչները հաստատուեր էին երկրի մէջ, զինագործարանը կը բանէր Թաւրիզում, զէնքերը կը փոխադրուէին երկիր, իսկ կովկասը պատած էր կոմիտէներու ցանցով... «Մենք գործի կուսակցութիւն ենք» — Շատոնց յայտարարեր էին վարիչները: Զինակիր խումբ մը, որ մէկ տասնեակ հրացան ու դաշոյն կը փոխադրէր Հայաստան, անհամեմատ աւելի արժէք ունէր, քան տասնեակ ծրագիրներ գալոց քաղաքական եւ ընկերային կարգերու մասին:

Եւ կուուի բոլոր ձեւերը ընդունելի են: Զա՛րկ Թուրքին ու քիւրտին, կառավարական պաշտօնեաներուն, ժողովուրդի հարստահարիչներուն, ազգուկներուն, զա՛րկ եւ ներքին ոսոխներուն, ուխտադրուժ ընկերներուն, ամէն կարգի հայ ցեցերուն, դաւաճաններուն, լրտեսներուն ու մատնիչներուն: Զա՛րկ, վրէ՛ժ...

Եւ ի՛նչ խօլական ձեւեր կ'առնէր վրէժխնդրութեան տենչը: Ալաշկերտցի Յունօն — մեր անդրանիկ ռազմական փաղանգէն — իր որսած Քիւրտերը ողջ-ողջ կը տապակէր եւ արիւնն ալ կը խմէր: Ղարաբաղցի Աբրահամը — Կուկունեանի արշաւախումբէն — իր սպաննած Քիւրտերու ականջները կը կտրէր եւ արիւնաթաթախ կը ծծէր:

Վրէժխնդրութեան վայրենի բռնկումներ — նաեւ հայ ժարդոց դէմ: Սարկաւագը տէրբօրի կ'ենթարկուի, վասնզի արդելք կը լինի Կուկունեան արշաւախումբի շուտափոյթ մեկնումին: Արսէն Թոխմախեան — Խրիմեանի քանքարաւոր աշակերտներէն — չարաչար կը խոշտանգուի նոյն Յունօի ձեռքով (ըստ ոմանց՝ նոյնիսկ ողջողջ կը վառուի թոնիրին մէջ), վասն զի շշուկ մը տարածուեր էր — քնաւ չփաստուած — թէ նա պաշտօն ունէր Թուրքերու կողմէն լրտեսելու հայ յեղափոխականները Պարսկաստանի մէջ: Դժբախտ Կերեկեհանը կը սպաննուի Էրզրումի մէջ, տեղական մեր կոմիտէի որոշումով, կը սպաննուի իր համաքաղաքացի Արամ Արամեանի ձեռքով (ամենամտաքուր, գաղափարական մեր ընկերներէն), որովհետեւ Կերեկեհան տարբեր կարծիք կը դաւանէր յեղափոխական տակտիկի մասին...: «Ով մեզ հետ չէ, թշնամի է...»: «Զա՛րկ բոլոր հակադաշնակցականներուն...»:

«Դաշնակցութեան կեդրոնը» խստիւ կը դատապարտէր տերրօրական այդ սանձարձակ թռիչքները, որոնք, աւա՛ղ, անխուսափելի էին այն հեռաւոր օրերուն, հայկական շրջապատը կիրքերու մթնոլորտում — անխուսափելի եղած են եւ մեզմէ բարձր ազգերու մէջ: Ցիշենք միայն Ֆրանսական Մեծ Յեղափոխութիւնը, երբ մարդիկ կը կոտորուէին ամենաթեթեւ կասկածներու հիման վրայ, մատնութեամբ, կամ պարզ, դեհնիկ հակառակութեան պատճառով: Հայոց իրականութիւնը աւելի դաժան մեթոտներ կը բերէր այդ կարգի մարզանքներու մէջ:

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂ ՓՐԻՍՏԱՓՈՐԻՆ

Ո՛վ աւելի մեծ համարձակութիւն, աւելի մեծ բարոյական իրաւունք կ'ունենար անձնուիրութեան հրաւիրել ժողովուրդի բոլոր կենսունակ տարրերին, քան ինքը՝ առաջինը արեան դաշտ նետուող յեղափոխականը Ո՞վ արդեօք, ի՛նչ մարդ, ի՞նչ քարոզիչ կամ քարոզիչներ կարող էին Պոլսից մինչեւ Վան, Ռուսաստանից մինչեւ Ամերիկա ցնցել հաւատքը՝ բոլորի սրբոտին միեւնոյն զարկը հաղորդելով, բոլորի առջեւ պարզ ամփոփելով մեր ընդհանուր ազգային իղձերը, քան այդ անուն էէին հին յեղափոխական ձեռնարկները: Ո՞ր զրոյը արդեօք, ո՛ր լեզուագէտը, ո՛ր հարուստը, ո՛ր հռետորը կարող էր հայկական պահանջների մասին այնքան հրատարակութիւնների մէջ այնքան լեզուներով, այնքան գրել, այնքան տպագրել, այնքան սրտեր ու մտքեր յուզել, որքան գրել, տպագրել, զգալ ու մտածել էր տալիս հայ ժողովուրդի ծանր, անորժալ, գժոխային կացութեան թարգմանը — յեղափոխական բողոքը:

ՓՐԻՍՏԱՓՈՐ

(*) Հատուած մը «Հ.Յ.Դաշնակցութեան պատմութիւն»էն, որ պիտի լոյս տեսնէ յառաջիկայիս:



ՊԱՆՔ ՕԹՕՄԱՆ

Խաչիկ Գնունի, Սուրէն (Արտաշէս Անդրէասեան), Արտաշէս Միսաքեան, Եգիպտացի, Բարկէն Սիւնի

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻ ԹԵԼԱԴՐԱՆՔԸ

Քառասնամեայ ճակատագրական ժամերուն ու բարդ քուրանէրէն անցնելով՝ Դաշնակցութեան բանակի մնացորդները կանգ կ'առնեն այսօրուան մշուշապատ հորիզոնին վրայ, պահ մը նայելու դէպի իրենց անօրինակ անցեալը: Սակայն այդ անցեալը շատ է մեծ եւ մեր ժողովուրդի ապրած փոթորիկը շատ է տարապայման, այսօրուան կշիռներուն համար:

Հայ ժողովուրդի ազատագրութեան մեծ գործը Դաշնակցութիւնն իր ուսերուն վրայ վերցուց, ու անոր հասնելու համար հայ միտքը եւ բազուկը կազմակերպեց: Քառասուն տարուան հրդեհի մէջէն Դաշնակցութիւնը քալեց դէպի այդ նպատակը եւ հրապարակ դրաւ իր միտքը եւ բազուկը: Ու դժնդակ պայքարի քուրանէրէն հայ ազգը կազմակերպուեցաւ, հայ քաղաքական մտածողութիւնը ձեւաւորուեցաւ եւ հայ կռուող ուժը ժարմին առաւ:

Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը իր վերջնական նպատակին դէպի քառասուն տարիներ, թէեւ բարոյական եւ քաղաքական յաղթանակներ տարաւ, սակայն իր եւ հայ ժողովուրդի կորուստներն այնքան շատ եղան, որ ժամանակակից մարդու համար, փոթորիկներէն վերապրած հայութեան համար անցեալ յաղթանակները մերկացան իրենց փայլերէն եւ սրբուեցան շատերու սրտէն, այսօրուան կանխիկ յուսահատութեան տեղի տալով: Այդ յաղթանակները մնացին պատմութեան բաժին, պարտուած հոգիներու մշուշով ծածկուած, որպէս զի օր մը յարութիւն առնեն: Ազգերու պատմութիւնը օրերու խնդիր չէ, ու պարտութիւնները մահուան նշանակութիւն չունին անոնց համար:

Դաշնակցութեան քառասնամեայ ճանապարհը Դաշնակցականներու եւ համակիրներու համար, այսօր տակաւին հոգի եւ արիւն է, միս եւ ոսկոր չէ դարձած: Մեր հոգին կը խլրտի եւ մեր արիւնը կ'եռայ այդ անցեալով: Ո՛րեմն քառասուն տարուան ժառանգութիւնը անցած է մեզ, վերապրողներուս, հետեւաբար այդ հսկայ անցեալը իր ամբողջ մեծութեամբ կ'ապրի հայ ժողովուրդի հոգիին ու արեան մէջ: Այսինքն, այդ մեծագործութիւնը կայ ու կը մնայ, տիրական է մեր պատմութեան մէջ, բայց շօշափելի ձեւ ու կաղապար չէ ստացած, չի տեսնուիր, այլ կը զգացուի: Որովհետեւ Հայոց պատմութեան փոխանցման այս շրջանին, գերմարդկային ուժերն իսկ անզօր են յուսահատ բազմութեան մը ցոյց տալու յաղթանակի կոթողը հրդեհուած հայրենիքի փոշիներէն վեր բարձրացնելով: Ու մեծագործութիւնը կը մնայ անարժէք պարտուած հոգիներուն համար, իսկ հաւատաւորներու համար մեծագործութիւնները կը մնան իրենց յարաբերական արժէքով, կամ հոգեկան բաւարարութեան չափանիշով:

Սակայն պատմութիւնը հոտ կանգ չառներ... ու այսօրուան խեղճուկ ըմբռնումները վաղուան հովերէն կը տարտղնին ու տեղի կուտան պատմութեան նոր վճիռներուն:

Անցած քառասնամեակը, դալիք քառասնամեակի ընթացքին միս եւ ոսկոր պիտի դառնայ: Հոգեկան ըմբռնումները շօշափելի ապացոյցներով պիտի արձանանան գալիք սերունդներուն աչքին. ու այն ատեն միայն հայ ժողովուրդը պիտի ըմբռնէ այն մեծ հպարտութիւնը որ մեր այնքան ողբերգական անցեալէն իրեն կուգայ:

Երբ Սարդարապատի դաշտին մէջ կը բարձրանայ Հայաստանի ազատութեան արձանը, որու վրայ արձանագրուած կ'ըլլայ հայ ժողովուրդի վճռական ճակատամարտի պատմութիւնը, երբ Վանի ժայռին վրայ կ'աւելնայ նոր արձանագրութիւն մը Ապրիլեան հերոսամարտը յաւերժացնելու, երբ Տարօնի մէջ Հրայրի եւ Գէորգ Զաւուշի բրոնզէ հասակը կը կանգնի անմահութեան իրաւունքով, այն ատեն հայ ժողովուրդի հաւատաւոր ու անհաւատ զաւակները, Հայաստանի մէկ ծայրէն միւսը, յարութիւն առած այս հսկայ կոթողներուն առջեւ՝ նոր պիտի ըմբռնեն մեծութիւնը անցեալ օրերուն:

Դաշնակցութեան արիւնաներկ պատմութիւնը արձանագրուած կը մնայ հայրենի հողին վրայ, ու հաւատքութեամբ կը սպասէ իր յարութեան, իսկ ոգին փոխանցած է վերապրողներուն, որոնք իրենց պապերու ճանապարհէն պիտի քալեն, ուղիղ դէպի նոյն նպատակը, հայ ժողովուրդի ամբողջական ազատագրութիւնը, կեդրոնացնելով հայ ժողովուրդի միտքը, կամքը եւ բազուկը մէկ կուռ բանակի մէջ, որ կը կոչուի Հ. Յ. Դաշնակցութիւն:

Թէլադրանքը որ մեզի կուգայ քառասուն տարիներու խրատական պատմութենէն, հրամայական է եւ սրբազան Դաշնակցականներու համար: ցստակ ըմբռնում, վճռական կամք, կարգապահ բանակ՝ յանդուգն ու արի:

Այդպէս պէտք է ըլլան բոլոր դաշնակցականները:

Այդպէս պէտք է ըլլան մեր բոլոր համակիրները:

Եւ այդպէս պիտի ըլլան, ստիպուած, նաեւ բոլոր անոնք որ անհաւատ են:

Մեզի պէտք է երկաթէ բանակ, գիտակից եւ կեդրոնացած մէկ հրամանատարութեան տակ: Քառասուն տարուան քուրայէն անցած կազմակերպութիւնը այլեւս ժամի ատամնում պէտք չէ ունենայ. ու երբ միտքը կազմակերպուած է, կարող է վրատհիլ բազուկի ուժին, որ այդ պարագային կը դառնայ վճռական, յանդուգն եւ ճակատագրական:

Այժմ մէկ դաշնակցական, քառասնամեակի խոհերու ընթացքին, պէտք է գիտակցի ու հաւատայ, որ իր մէջ կը մեծնայ Քրիստափոր մը իր միտքով, Զաւարեան մը իր խիղճով, Ռոստոմ մը իր կամքով, Գէորգ Զաւուշ մը իր վճռակամութեամբ:

Ու երբ մեր հազարաւոր տիտանները յարութիւն առնեն ձեր հոգիի ու արեան մէջ, ընկերնե՛ր, այն ատեն միայն դուք կարողէք Դաշնակցութեան ըսել.

— Երկաթէ բանակը պատրաստ է, հրամայէ՛:

Կ. ՍԱՄՈՒՆԻ

Կարդացէք և Տարածեցէք ՅԱՌԱՋ

ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԸ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Դժուար է քանի մը հապճեպ դիտերու մէջ տալ Դաշնակցութեան քաոսաստեղծարիներու գործունէութեան պատկերը: Դժուարէ որովհետեւ անոր գործունէութիւնը տարածուած է ամէն մարզի մէջ, ամէն ճակատի վրայ, ուր որ հայաքակական գոյութեան համար ճիգի եւ պայքարի անհրաժեշտութիւն ստեղծուած է: Այսուհանդերձ, քառասնամեակին առթիւ, որ կը տօնուի այս պահուս ամենուրեք, կ'արժէ առաւելապէս ծանրանալ անկախութեան գաղափարին վրայ, որ այսօր, ու մանաւանդ վաղը, կը հանդիսանայ միակ լեռնարանը, փրկութեան միակ լաստը հայ ժողովուրդի գոյութեան, ընդդէմ չարին ու բարիին, որ կը խուժէ ամէն կողմէ ասոր վրայ, չնայելով ազնաւատել անոր տոգին եւ վտանգել ասոր ապագան: Ու նաեւ անոր համար, որովհետեւ Դաշնակցութիւնը, իբրեւ տարաբաժան մեր ժողովուրդի իրական պահանջներուն, կրցաւ անկախութեան գաղափարը բիւրեղացած ձեւով սէկտող դնել, «ըլլալ թէ չըլլալ»ու վճռականութեամբ, եւ իր գործունէութեան խարիսխը դարձնել զայն:

* * *

Հակառակ մեզ շրջապատող դժնդակ պայմաններուն, հակառակ մեր ժողովուրդի գոյութեան ապառնացող բազմաթիւ ազդակներուն, կազդուրիչ է տեսնել լուսաւոր կէտ մը, որ իբրեւ առաջնորդ աստղ, կոչուած է փոթորիկներուն սէկէն, մեր լարաշարժ ու վարանոտ բազմութեանց ակնարկը իր վրայ բռնել ու առաջնորդել զայն դէպի վաղուան փրկութեան հանգրուանը:

Այս լուսաւոր կէտը, անտարակոյս, անկախութեան գաղափարն է, որ հետզհետէ լայն ծաւալ կը գտնէ հայ ժողովուրդի խոշոր զանգուածներուն սէկէ: Ու պէտք է դարձեալ արձանագրել որ, այս գաղափարը այլեւս ժամանակագրական չէ եւ ոչ ալ բաղձանքը պարզապէս մը, ընչպէս կ'երեւէր Պատկանեան, այլ անհրաժեշտութիւն ու պահանջ: Մեր ժողովուրդը, գտնէ այն մասը, որ թրծուած է անկախութեան խտէալով, կը խորհի ու կը զգայ մանաւանդ թէ, անկախ գոյութիւն մը մրակ ըրաշխիքն է ու միակ միջավայրը, ուր կրնայ շնչել ու ապրիլ ինք, եւ զարգանալ ու տեւել: Ան գիտէ այլեւս արժէքն ու իմաստը ազատ ու անպախ կեանքին, որովհետեւ եթէ անկախութիւնը՝ հազիւ շրթներուն հասած, խլուեցաւ դարձեալ իրմէ, առանց զայն լիուլիարէն վայելելու, այսուհանդերձ ամէնէն աւելի եւ խորապէս կը ճանչնայ անազատ կեանքին ամբողջ դառնութիւնը, ամենօրեայ ու պժգալի: Գիտէ ու կը ճանչնայ, իր ներկայ վիճակին մէջ եւս, արհամարհանքն ու խորշանքը որ միշտ իր շուրջը կը դեգերի, գիտէ մտալկումը վաղուան անստուգութեան սարսափին, մանաւանդ գիտէ ու կը զգայ ծանրութիւնը լուծին՝ թշնամիէն զայ անիկա թէ բարեկամէն: Եւ այս բոլորին գիտակցութեամբ եւ փորձառութեամբ, հայ մարդուն միտքը չի վարանիր տրամաբանութեան բաւիղներուն մէջ, զգացումը զիկզակ ճամբաներ չի փնտռեր, դիրքը որոշ է եւ ճամբան շիտակ: Որքան ատեն որ գիտէ այս բոլորը ու կը մնայ հաւատարիմ իր զգացումներուն, պիտի ըլլայ միշտ տոգորուած անկախութեան գաղափարով, ոսկոր ու արիւն դարձած իր մէջ:

Այս գաղափարն է միայն, որ դառնալով հաւաքական սեփականութիւն, ու միեւնոյն ատեն ձեւափոխուելով թանձրացեալ ուժի, ժարմին պիտի տայ այն խտէալին որ բոլորին հոգիէն կը բխի: Բայց մինչեւ մարմնացումը մեր անկախութեան հրաշին, պէտք է որ մենք մնանք հոլ, պէտք է որ հայ ժողովուրդը, ինչ հորիզոնի տակ ալ գտնուի, նախ տէր կանգնի ինքզինքին, իր անցեալին ու իր ժառանգութեանց: Մնայ Հայ, հարազատ՝ իր ներշնչումով և անեղծ՝ իր հոգիով:

Եւ ահա, անկախութեան դաղափարն է դարձեալ, միա՛յն գաղափարը, որ փրկարար դեր պիտի կատարէ Հայը Հայ պահելու գործին մէջ: Ուժացած այլասերման երեւոյթը մասնաւորաբար չունի գրաւելիք այն տարրերը, որոնց մէջ բոյն դրած է, իբրեւ պատուաստ, անկախութեան գաղափարը: Իրապէս, ճշմարիտ պատուաստն է անիկա ապագայի ալագան երեւոյթներուն դէմ:

Առանց ուրանալու այլասերման դէմ գանազան ազդակներ առաւել կամ նուազ ազդեցութիւնը, պէտք է ընդունիլ կայն որ, անկախութեան գաղափարը անոնց մէջէն կը հանդիսանայ առաջինը եւ ամենուժեղը, որ կրնայ չեզոքացնել որեւէ օտարոտի ազդեցութիւն ու ծառայել իբրեւ արդելակ:

* * *

Հայ կեանքին մէջ, դժբախտաբար, միայն Դաշնակցութիւնն է եղած դրօշակիրը հայ անկախութեան գաղափարին: Մնացեալները կա՛մ եղած են չափազանց տկար, անընդունակ որեւէ դեր կատարելու, եւ կամ հակառակորդ՝այդ գաղափարին: Դժբախտաբար ըսինք, որովհետեւ Դաշնակցութիւնը անկեղծութեան փափաքող միայն կրնար ըլլալ որ, իրմէ դուրս ուրիշ տարրեր ու հոսանքներ եւս ուժ տային նոյն գաղափարին, հոգ չէ թէ տարբեր մէկնոցներով: Չէ եղած այսպէս, ինչ որ խթան դարձած է որ ան աւելի եւս ուժգին աւելի եւս կատաղի կերպովնախապնդէ հայ ժողովուրդի, հայաստանի անկախութիւնը:

Ծագո՞ւմը այս գաղափարին: Շատ հեռուները կը տանի այս պրպտումը, բայց ինչ որ կը վերաբերի իրականութեան հետ սերտօրէն կապուած գաղափարին՝ շատ հին չէ անիկա: Ծնունդը, վերջին պատերազմի վրայ, եթէ ուզենք այս գաղափարին զարգացման գլխաւոր հանգրուանը նշանակել: Հոգ ճիշդ ըլլալու համար, պէտք է ըսել որ, պատերազմէն առաջ Դաշնակցութիւնը թէեւ ուղղակիօրէն ո՛չ իր ծրագրին եւ ոչ ալ իր ընթացիկ քաղաքականութեան մէջ ունէր Հայաստանի անկախութեան հետապնդումը, այսուհանդերձ այդ գաղափարը կար միտքերու մէջ ձեւաւորուած ու հիմնաւորուած առանց սակայն խօսքով կամ գրչով արտայայտուելու: Իրականն գործի ընթացքին, կարելի էր նշմարել նոյն գաղափարի հետապնդման թաքուն ջրերը ամէն խնդրի մէջ: Իրրեւ իրապաշտ կուսակցութիւն, որ վաղուանը միայն կը դարձնէ այսօր, առանց հետեւանքներու համար ուժ տալու, Դաշնակցութիւնը, նաեւ քան պատերազմը, աւելի մնաց պահանջներու կը զգուշացնէ աւելին՝ ոչ պայմանները եւ ոչ հնարաւորութիւնները կրնային տալ յուսալու: Բայց ընդհ. պատերազմը եկաւ ազատագրելու, ինչպէս պատրաստեցին զանոնք, նոյնպէս նաեւ կռիւները, ու ահա այդ մթնոլորտին էր որ, գաղափարը իբրեւ կուտակուած ուժ, իր լաւագոյն քին մէջ եւ իրականութեան դիմաց Դաշնակցութիւնը՝ այլեւս նաեւ քան պատերազմին զգացուած ժամանակ բայց զսպուած յոյսի ուժը չէր, որովհետեւ ինքը վայրկեանն եկած էր կեանքը փոխանցելու համար զայն:

Այսօ՞ր: Այնքան պայքարներ եւ զոհերէ վերջ, գաղափարը այսօր աւելի ուժեղ է քան երէկ, այսօր աւելի ծաւալուն է քան երէկ, հետեւաբար վայրկեանն է որ պիտի ցոյց տայ արժէքը ու ժարմին տալու կամքը:

Դաշնակցութիւնը՝ քառասուն տարիներու պայքարներով հասուն եւ ուժեղ՝ հայ ժողովուրդի անկախութեան միահաղոյն հանդիսով, ինչպէս երէկ, եւ պիտի գիտնայ ընտրել ճամբան ռական վայրկեանը, այդ գաղափարին զսպանակները եւ ոստմբի մը պէս կեանքի մէջ:

ԼԵՒՈՆ ՄՕՍԷՍԵԱՆ



ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ԽՈՒՄԲԸ

1. Սեպուհ, 2. Անդրանիկ, 3. Մուրատ, 4. Ճնդօ, 5. Ալետիս
6. Առաքել, 7. Մուշեղ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Քառասնամեակի առթիւ պայմանաղրական յօդուած մը չէ այս։ Փորձ մըն է շատ անյաջող մէկ կենդանագիրը տալու այսօրուան Դաշնակցութեան։

Յատկապէս այսօրուան կ'ըսենք, որովհետեւ, այս Քառասնամեակը առաւելապէս անցնող քառասուն տարիներուն եղած, կատարուած գործերու քննութեան նուիրուած է։

Քառասուն տարին ե՛ւ երկար ե՛ւ շատ կարճ շրջան է։ Մահկանացու անհատի համար ահարկուօրէն երկար շրջան է քառասնամեակը։ Պատմութեան մէջ ակնթարթ մը միայն։ Անհատական կեանքի տեւողութեան մասին մեր անձնական ծօտեցումի ամենապայծառ առումով իսկ խո՛ստ երկար, պատմութեան, ժամանակի տեւողութեան հանդէպ մեր ամէնէն անանձնական և ամէնէն ժլատ վերաբերմունքով իսկ խիստ կարճ այս շրջանը՝ Հ. Ց. Դ. Քառասնամեակը՝ մեղի կը ներկայանայ երեք երեսով։ «Անցեալը»՝ որ իբրեւ շօշափելի, տեսանելի իրողութիւն՝ ճնուիդ կ'առնէ 1890 թիւէն, «Ներկան»՝ որ կը գրկէ մեր ամբողջ այսօրուան գրեթէ բովանդակ կեանքը (իր բացատական ու ղրական անդրադարձումներով) և «Ապագան»՝ որ կը շօշափէ ու կը շոյէ, կը գօտեպնդէ ու թափ կուտայ վաղուան համար մեր ըմբռնումներուն իր ենազանցական բովանդակ ու շքեղ կարելիութիւններով։

Անցեալը վերլուծելու, քննելու ու դատելու մեր բոլոր ցանկութիւնները օրքան ալ բնական ու արդար թուին, ժամանակակից սերունդը երբե՛ք անաչառ, արդար ու ազատ դատաւոր չի կրնար ըլլալ։

Որովհետեւ, Դաշնակցութեան պատմութիւնը մեռած պատմութիւն չէ, այլ «գործող պատմութիւն է»։ Քառասուն տարին երկար ժամանակաշրջան չէ, և այսօրուայ սերունդը, նոր սերունդը (որ անաչառ, արդար ըլլալու առաւելութիւնները ունի և իրաւունք ու պարտականութիւն՝ առաւելագոյն առաւելութիւնները ունի և իրաւունք ու պարտականութիւն՝ առարկայական դատումներ ընելու) տակաւին իր դիմագիծը պարզած չէ, մեր քառասնամեակի պատմութեան իր խանդն ու անձնուէր տրամադրութիւնները նուիրաբերած է, բայց ոչ տակաւին իր միտքն և ուղեղը։

Այսօր՝ նոր սերունդին սիրտն է որ կը բաբախէ ու հոգին կը թեւածէ։ Իսկ ուղեղները դեռ կախած են անցեալի դեռ տեւող սերունդի յուշագրութեանց վրայ, ու բանաստեղծական զմայլանքով լեցուած ենք անցնող քառասուն տարիներու հերոսական ու վսեմ խոյանք–ըրուագներով։

Իսկ այն սերունդը որ պատմել ու յուշել սկսած է, տակաւին դեռահաս է և քառասուն տարուան գործերու առնուազն վերջին երեսնամեակի մերակատար ու բաժնեկից։ Սպասել այս սերունդէն որ անանձնական ըլլայ, անաչառ ըլլայ, գիտուն–վերլուծող և զերծ եղթակայական տրամադրութիւններէ, կը նշանակէ անտեսել պատմութիւն դրելու հիմնական նախադրեալները։ Նախադրեալներ՝ առանց որոնց անհնար է պատմութիւնը գիտութիւն դարձնել ու պատուանդան։

Քանի դեռ մեր պատմութիւնը կը գործէ, մերթ բուռն ու յորձանուտ, մերթ հանդարտ ու հեզասահ, երբեմն դանդաղ քայլերով, յաճախ ոսոխութիւններով և խոյանքներով կը թաւալի մէշտ յառաջ, քանի դեռ Դաշնակցութիւնը իր վերջին խօսքը ըսած չէ, և անակնկալները կը պահէ, իր անձնուէր ճնուիդները դիմք չեն ազատեր մշտակայ երկունքի ցաւերէն, որ է որ այսօր բոլորս ալ ի՛նչ կարծիքներ որ ալ ունենանք բանաստեղծական զմայլանքով ու կրօնական ջերմեռանդութեամբ վայրկեան մը լո՛ւռ երկիւղած դէպի ետ նայինք։ Օրուան հոգերէն և վաղուան անստուգութիւններէն ճոպլած մեր դէմքերը պայծառացնելու համար, ի տես այն արիւնոտ գուլարին, որ Արմէնիներու հնաւանդ ցեղինը եղաւ անցնող քառասնամեակի ընթացքին, ցեղին հզօր ու արգաւանդ ձիգին ի տես՝ արմենական հին հին փառքը վերակերտելու, գոյութեան ահեղ պայքարի մը դիմով ցնցուն ահաւոր ողբերգութիւններով և անսահման հերոսերգութիւններով։ Որեղնաշող դէմքը հերոսներու, անոնց որ շանթը բռնել կամեցան, հպարտ բարձրպղլուա տոզանցումը յաւտակերպ գործիչներու, անստուեր ու անվրդով սրբազնօրէն խաղաղական գոհութիւնը հայրենիքի խոհելին համար ճեռագներուն՝ Թո՛ղ բաւական ըլլան մեր «զմայլանքը» ներշնչումի փոխելու և այդ բոլորին համար կառուցուած հոգեղէն խորանին առջեւ մեր ՈՒԽՏԵՐԸ երդումներու փոխելու.— Արմենաւանդ ճամբով քալելու։

Անցեալի մասին այսքան այսօր։

* * *

Երբ մեր անցեալի մասին մենք չենք կրնար առարկայական և արդար ու անաչառ ըլլալ, պիտի սպասենք այդ արդարութիւնը հակառակորդէն։

Հակառակորդէն՝ որ մեր անցեալին խառնուած է ասիական–թաթարական կիրքով ու մեղքով, իսկ ներկային իր վատութեամբ ու դաւաճան համակերպութեամբ ուղեկից եղեր է, իր ու մեր կամքէն անկախ այն մեղաղրելի մեղքով որուն օրինակներով լեցուն է տիեզերական պատմութիւնը, անշունչ իրերէն ու քարերէն մինչեւ ամենէն բարձր խմացական գոյացութիւնները՝ որ գեղեցկին գիմաց կանգնած է տգեղը, բարձրին գիմաց ցածն ու յանախ թզուկը, լոյսին գիմաց խաւարը, զօրութեան գիմաց տկարութիւնը, բարոյականի դէմ անբարոյականը, դրականին գիմաց բացասականը։ Բոլոր անհատներու եւ ցեղերու պատմութիւնը այս հակապրութեանց կանոնին վրայ հիմնուած է։ Այո՛, անգամ Արմէններու ցեղը չի կրնար բացառութիւն կազմել այս տիեզերական կանոնէն, առաւել եւս Արմէններու մաքուր մեր ցեղը, որովհետեւ, իր վրայէն անցնող ամէն բռնակալ դար ահագին տիղմ կուտակած է մեր մէջ, անցնող ու եկուր իւրաքանչիւր ցեղ մաս մը թունաւոր արիւն ներարկած է մեր երակներուն մէջ։

Դանք ներկային։

Ամէն Ազգ կազմակերպուած հոսանք ու գիմացկուն գաղափարներ ունի։ Հոսանքներու գաղափարները յաճախ ժամանակաշրջաններ՝ դարաշրջաններ կը գրկեն։ Աւելի հեռուն չեմ երթար։ Ֆրանսական մեծ յեղափոխութիւնը դարագլուխ բացաւ։ Ռուսական յեղափոխութիւնը ընկերային շարժման մէջ մեծ փակագիծ մը բացաւ։ Վաղն անտարակուսելիօրէն՝ նոր յեղափոխութիւն մը նոր դարագլուխ պիտի բանայ այսօրուան շատ մը արժէքներ արժէքազրկելու ու շարք մը նոր արժէքներ ստեղծելու համար։ Եւ այսպէս հին ու նոր արժէքներու որոտագին բախումները մշտապէս պիտի տեւեն քանի արեւը վերէն կեանք տայ մեր մոլորակին։

Այս տեսակէտէն դիտե՞նք Դաշնակցութիւնը։ Ան ի՞նչ արժէքներ ստեղծեց։ Կամ յանուն որպիսի՞ արժէքի այնքան մեծ արժէքներ զոհաբերեց։ Որ այդ արժէքը (ինչ ստեղծել կ'ուզենք) վաղը նոր արժէքով մը չդիմի՞ փոխարինուի։ Մեր յեղափոխութեան նպատակը ի՛նչ է կամ ի՛նչ տարբերութիւն ունի ուրիշ մեծ ազգերու յեղափոխութիւններէն։ Մեր յեղափոխութիւնը հին ու նոր արժէքներու բախումը չէ որ յաւիտենական է։ Մեր յեղափոխութեան հիմնական նպատակակէտը ազգային քաղաքական ազատութեան խնդիրն է՝ ազգային սահմաններով և սակայն համամարդկային խաղաղութեան ու համերաշխութեան ընդհանուր ու նպաստաւոր պայմաններու տակ, որ ոչ թէ այսօրուան կամ վաղուան արժէք է, այլ յաւիտենական արժէք է, որքան ժամանակ որ արեւը կեանք պարգեւէ երկրին։ Այս տեսակէտով ոչ թէ այս կամ այն դասու, այս կամ այն դարաշրջանի յատուկ արժէք կը ստեղծենք մենք, այլ կ'ուզենք ստեղծել արժէք մը (Հայրենիք) որ որքան այս դասուն է, նոյնքան միւս դասուն է, որքան անցեալ ժամանակաշրջանի մը կը պատկանի, նոյնքան և աւելի պիտի պատկանի յաւիտենօրէն գալիք տարիներուն, անընդհատ զարգացումի ուղիով։ Ահա՛ այս պատճառաւ է որ չափազանց հետաքրքիր է Դաշնակցութեան ներկան, քան թէ անցեալը։ Մեսրոպեան տառերով գրուեցա՞ւ թէ ոչ, որ Հայութիւնը անորոշ ազգութեան կը պատկանի, հայը անհայրենիք, հայմոլոս ժողովուրդ է։ Այո՛ գրուեցաւ։

Արդ, տարրական տրամաբանութեամբ իսկ հասկնալի՞ է որ բովանդակ հայ ժողովուրդը հմաղրուած ձիգերով ու յամառ կամքով չանայ այս անպատուաբեր ու սպանող կացութենէն դուրս գալու։ «Այո՛, պիտի աշխատի», է պատասխանը։

Կազմակերպուած աշխատանքի, կամ աշխատանքի գիտականացման այս դարաշրջանին, ուեւէ կազմակերպութիւն պիտի գոյութիւն ունենայ թէ ոչ, ցեղին կամքը լծելու համար վերի անվիճաբանելիօրէն յաւիտենական «Արժէք»ը իր տեղը դնելու համար։

Պատասխանը կրկին այո՛ է։

Դաշնակցութիւնը այս նպատակին համար գործող մի՛ակ հայ կազմակերպութիւնն է այսօր։ Լաւ է որ կազմակերպութիւն է, քան թէ կուսակցութիւն։

Հայ ժողովուրդը ծնած է զայն քառասուն տարի առաջ քիչ մը տարբեր պայմաններու տակ, ու տարբեր բովանդակութեամբ թերեւս Այսօր՝ անոր նեքին բովանդակութիւնը քչիկ մը փոփոխելով ու հարստացնելով, արտաքին կազմակերպութեան ձեւը զանգուածեղինացնելով, իր յոյսը կապեր է անոր։

Այսօր՝ քառասուն տարի յետոյ, հայ ժողովուրդին աւելի լաւ, վերի նպատակներուն աւելի շտապ, արագ ճանապարհով տանող կազմակերպութիւն մը չկարենալ ստեղծելու չոր փաստը ինքնին ապացոյց է, որ լաւագոյն կազմակերպութիւնը Դաշնակցութիւնն է։

Ամէն շարժուն ենթակայ է բարեշրջութեան գործոցութեան. Դաշնակցութիւնը կենսունակ է, որովհետեւ անընդհատ կը բարեշրջուի, անընդհատ կը բարեշրջուի, որովհետեւ կենսունակ է։

Այսօր աւելի քան երբե՛ք Դաշնակցութիւնը դարձեր է տարապայման անհրաժեշտութիւն, այսօր աւելի քան երբեք Դաշնակցութիւնը այրող պէտք մը գոհացումն է։

Եթէ Դաշնակցութիւնը գոյութիւն չունենար, այսօր պիտի ծներ։ Եթէ Դաշնակցութիւնը (իբրեւ կազմակերպութիւն) այսօր վերջ տայ իր գոյութեան, վաղը դաշնակցականութիւնը, դաշնակիզմը (իբրեւ գաղափար) իր կազմակերպութեան ուրիշ ձեւը պիտի գտնէ անպայման կերպով։

Այսօր աւելի շատ են մեր ազգային գոյութեան սպառնացող վտանգները՝ քան երբէք, այսօր քայքայումն ու անճիտումը աւելի ապերասան կը գործեն՝ քան երբէք։ Եթէ ծովու վրայ թափառական, իրարմէ հազարաւոր ու հազարաւոր մղոններով հեռու աստանդական հայութեան հոգեկան կեանքը քայքայող մութ ու բութ հազարաւոր ազդակներու դէմ Դաշնակցութիւնը ծառացած է հայրենիքի եւ այդ օրը թող մեռնէր Դաշնակցութիւնը իբրեւ կազմակերպութիւն. որովհետեւ, անով դաշնակիզմը չպղթած կ'ըլլար իբրեւ գաղափար թէ՝ ազգային քաղաքական անկախութեան խնդիրը ազգային սահմաններով այս կամ այն դասակարգի, այս կամ այն դարաշրջանի յատուկ արժէք չէ, այլ յաւիտենական միակ արժէքն է որ գոյութիւն պիտի ունենայ որքան որ արեւը ջերմութիւն պարգեւէ մեր երկրագունդին։

ՇԱՒԱՐՈՒՆԻ



ԴՈՒՄԱՆԻ ԽՈՒՄԲԸ

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ "ԽՕՍՔԸ,,



ԵՐԼՏԶԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ



կառքը պատրաստ...

ԵՐԼՏԶԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ



Դէպի երլտզ...

ՈՐՈ՞ՆՔ ԵՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԷՔՆԵՐԸ

1.— Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը այն ուժն է, որ ձգնեցաւ խուրձի մը վերածել ցիր ու ցան կայծեր, եւ մէկ դրօշի տակ հաւախմբել նախ փո՛քրաթիւ խումբեր, յետոյ ամբողջ բազմութիւններ։ — «Ազատութիւն կամ մահ»։

2.— Դաշնակցութիւնը այս նստակեաց եւ կորաքամակ ժողովուրդէն արտադրեց — ու զարգացուց — սերունդ մը, ընդունակ սուր եւ հրացան գործածելու նոյնքան յարտարութեամբ եւ գիտակցութեամբ, որքան խոփն ու արօրը։ — «Ակն ընդ ական, ատամն ընդ ատաման»։

3.— Դաշնակցութիւնը դաշտերէն եւ լեռներէն դէպի քաղաք փոխադրելով ազատութեան հանգանակը, գործի վերածելով երգերն ու հառաչանքները, արշաւելով «ընդ հուր եւ ընդ սուր», յաջողեցաւ միս ու ոսկոր դարձնել վերացական գաղափար մը, — Ազատութիւն եւ հայրենիք։

Եւ ահա քառասուն տարի վերջն ալ կը քալէ նոյն ճամբէն։ Զարհուրելի տանջուած, բայց աննկուն։ Հայ ժողովուրդի կիսուն հետ կորմնցուցած իր ալ ազնուագոյն կէսը, բայց նորէն պատնէշին վրայ. հալածական՝ հայրենիքի մէջ, բայց խոր, անկորնչելի ակօսներ ձգած ետին։ Ջեռնաթափ՝ իր իսկ ձեռքով ձեւաւորուած պետութեան իշխանութենէն, բայց շրջապատուած գուրգուրանքով եւ յարգանքով բազմութեամբ՝ աշխարհի ո՛ր եւ է մասին մէջ։ Եւ միշտ գործօն։

(«Դրօշակ», 1928, Թիւ 10)

ՔԱՌԱՄՆԱՄԵԱՅ ԿԱՆԹԵՂԸ

Ո՛չ պատմութիւն է, որ կը գրենք, ո՛չ յոբելեան է, որ կը կատարենք, այլ պարզ ու համեստ տարեդարձ մըն է, որ կը տօնենք, անգամ տարաշխարհիկ պայմաններու մէջ։

Հանգրուան մըն է վե՛հ ու գեղակերտ, չքնա՛ղ ու հոյակապ։

Կորովակերտ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, լո՛ւռ ու մտախոհ, իր քառասնամեայ հսկայ բեռը շալկած, փեռեկտուած սրտով, դաւադիր հորիզոններու արիւնոտ ճամբաներէն ծակոտած սրունքներով, Մովսէսի հովուական ու առաքելական մականը ձեռքին, կանգնած է պատմութեան ատեանին առջեւ, հայութեան առջեւ։

Քառասուն տարի առաջ, մեր մեծ դարբինները, սարուկ ու հալածական մեր ցեղէն, կը կռէին ու կը կոփէին զոհաբերող ու անձնուրաց, յանդուգն ու խիզախ, կորովի ու շրջահայեաց, ըմբոստ ու մարտական հայ մարդը, իսկական, մաքրամաքուր ինքը, որ իր հայրենի երդիքին տակ դարձած էր թուլասիրտ ու երկչոտ, անջիղ ու յուսաբեկ։

Մեծ էր երկունքը։

Բացառիկ էր պատմական վայրկեանը։

Անփառունակ էր Դաշնակցութեան ծնունդը։ Սակայն անհրաժեշտ էր և անխուսափելի։

Բնաշխարհի կորաքամակ ու զրկուած, թուխ ու աշխատունակ մեր ժողովուրդը կը հալէր օրէցօր և ելք կը փնտռէր։

Յեղափոխութեան մեծ պատգամախօս անզուգական Բաֆֆին գրչի խօլական թռիչքով մը մեզ կը յանձնէ մեր ժողովրդի վատթար, անյոյս ու անլոյս վիճակի մէկ նկարագիրը հետեւեալ տողերով.

«Ժողովուրդը գտնւում էր այն դրութեան մէջ, որպէս մի թռչուն, որի բոյնը քանդուած է չար երեխայի ձեռքով. նա նըստած է միշտ օրօրուող տերեւի վրայ և չգիտէ ի՞նչ անէ. նա սիրտ չունէը կրկին նորոգելու իր խրճիթը, որովհետեւ մտածում էր արդեօք երկա՞ր կարող է՛ բնակուել նրա մէջ, սիրտ չունէր միւս անգամ ցանել իր արտը, որովհետեւ յոյս չունէր, թէ կը յաջողուի՞ իրան քաղել իր հունձը...»

Այո՛. մեր ժողովուրդը նստած էր «տերեւի վրայ»։

Եւ տարիներու այդ յուսահատ գալարումները եկեր համադրուեր էին ըմբոստացումի, օրհասական հզօր աղաղակի մը մէջ, որ պիտի կոչուէր հայկական յեղափոխական շարժում։

Եւ ահա, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կանգնեցաւ մեր պատմութեան ամպիոնին վրայ, իր գաղափարական բովանդակ հմայքով, իր անսասան հաւատքով ու կամքով։

Սպարդական անողոք կարգերու տակ փոթորկեց մեր իրականութիւնը և դաստիարակեց իր նուիրական Ուխտի բոլո՛ր հաւատացեալները, դարձնելով հայրենատենչ ու ազատատենչ, հրեղէն զաւակները մեր պատմութեան։

Վայրկեան մը դո՛ւրս հանեցէք Հայոց վերջընթեր պատմութեան ծաւալուն էջերէն Դաշնակցութեան քառասնամեայ գործը, և դուք կը տեսնէք այն ահաւոր անդունդը, որ կը բացուի հոն։

Դաշնակցութիւնը խորթ զաւակ չէ և ոչ ալ օտար բոյս, մեր միւս կուսակցութիւններուն նման։ Անիկա, իր մշտաբուխ ուժն ու զօրութիւնը կը ստանայ հայ ժողովրդի գոյամարտի վէրքերէն ու տառապանքներէն, անոր մրմունջներէն ու տրտունջներէն, կամքի ու կորովի անտեսանելի ակունքներէն, գաղափարական թռիչքներէն ու ազատութեան մարմաջէն։ Դաշնակցութիւնը միակ արտայայտիչն է մեր ժողովրդի, եւ մեր ժողովուրդը միակ արտայայտիչը Դաշնակցութեան:

Համազգային քաղաքական պատասխանատուութեան ծանր կոչումով է ծնած Դաշնակցութիւնը և այդպէս ալ կը մնայ։

Եւ ատոր համար է, որ արեան բողոքը երկա՛ր ժամանակէ ի վեր չոքած է Դաշնակցութեան գործին ու գաղափարին վրայ, որովհետեւ հայկական մռայլ հորիզոններուն վրայէն կ'ուզէր ընդմիշտ թօթափել սարկական լուծը։

Եւ Դաշնակցութեան մեծագոյն յաջողութիւններէն մէկը հո՛ն է, որ կ'ընդդիմէ հայ ժողովրդի բոլոր բաղձանքները։

Այդպէս էր անցեալին մէջ, այդպէս կ'ըլլայ եա՛ւ այսուհետեւ։

Դաշնակցութիւնը երբե՛ք չդրժեց իր ուխտը։ Նա եղաւ այնտեղ, ուր մեր ժողովուրդն էր։ Նա մի՛շտ քալեց անոր առջեւէն, բայց չդարձաւ «թիկունքի հերոս» և թուղթի մունետիկ։

Եւ ատոր համար, գիւղական համեստ խրճիթներէն, փոշեպատ աւաններէն ու աղմկալից քաղաքներէն գունդ առ գունդ կուգային Դաշնակցական գաղափարական մեծ ընտանիքը կազմելու, և իրենց կուրծքը պատնէշ դարձնելու հայ ժողովրդի ապահովութեան համար։

Գիւղացին բերած էր իր բահն ու բազուկը, քաղաքացին իր սուրն ու վառօդը, մտաւորականն իր խելքն ու գրիչը, և այդ բոլորէն կերտած սրբազան զինանշան մը՝ բահի, գրչի ու սուրի խորհրդաւոր եղբայրակցութեամբ, իբրեւ հաւաքական կամքը Հ. Յ. Դաշնակցութեան։ Բացուած վէրքի նման, մեր բոլոր վճիռներուն տակ, զինանշանի կարմիր կամքն է դրուէր, իբրեւ պատգամ։

Անճառելի խորհուրդ մըն է Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, իր սրբատիպ առաքեալներու՝ Զաւարեանի, Քրիստափորի և Ռոստոմի շնչով տաքցած, և Հրայրներու, Սերոբներու, Գէորգ-Զաւուշներու, Անդրանիկներու, Մուրատներու, Դումաններու և ուրիշ բիւրաւոր աննման հայդուկներու դիւցազնամարտերով պսակազարդուած։

Մեր քառասնամեայ պատմութեան ամենէն շքեղ ու լուսաւոր էջերը կը պարունակ մեր հայդուկային փաղանգի երկաթէ բազուկներուն, որոնք երբե՛ք չդիմացան դողալ հայրենիքի ներքին ու արտաքին թշնամիներուն հանդէպ։

Դարձեալ անոնք էին, որ մոռցած ամեն ի՛նչ, տուն ու տեղ, ծնող ու ընտանիք, կին ու զաւակ, «Սուրբ Գործ»ի կանթեղը բռնած, ջերմեռանդ նուիրումով ու մոգական ուժով, ազգային արժանապատուութեան հպարտ գիտակցութեամբ տոգորուած, իրենց արիւնով օծեցին մեր հայրենի դաշտերն ու ձորերը և պատրաստեցին վերազարթնումը մեր ժողովուրդին։

Դաշնակցութեան խնկաբոյր Պանթէոնի, յաւերժ անմոռանալի փառքերն են անոնք, որ մշտնջենապէս մեզ ուժ ու կորով պիտի ներշնչեն։

Մեր վէրքերը տակաւին չեն սպիացած։ Մեր դիւցազնամարտի և յեղափոխական շարժման բուն նպատակը — տաճկահայ ժողովուրդը թրքական սպանդին զոհ է դարձած զանգուածօրէն...

Եւ այսօր, մեր յեղափոխութեան տաք մոխիրներուն և մեր բոլոր նահատակներուն անհանգիստ շիրիմներուն վրայ պահակ ենք կեցած երկիւղած հաւատքով, օր մը դա՛րձեալ եռագոյնը տեսնելու Արարատեան դաշտին մէջ։ Այդպէս, Դաշնակցութիւնը կ'ըլլայ հաւատարիմ Հ. Յ. Դաշնակցութեան։

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ



ԶՕՐ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ

ՓԱՌՔ ԵՄ ԱՍԱՒ

Տարիների առաջ կանգնած յաղթ ու խրոխտ,
Եկել եմ իմ երգը ասեմ այս առաւօտ։
Հիւսիս, հարաւ, եւ արեւելք եւ արեւմուտք,
Ուր որ կ'ապրիք ու կը շնչէք,
Լինէք բանտում թէ աքսորում
Ո՛ր բռնակալ երկնքի տակ էլ որ լինէք,
Նետում եմ Ձե՛զ, հէ՛յ ընկերնե՛ր
Իմ մտերիմ երգը հրէ...

Փա՛ռք եմ ասում արդարութեան ուղին հարթող գոռ պայքարին,
Ժանգոտ, խռնաւ դնչեր փշրող յաղթ ձեռքերին փա՛ռք եմ ասում,
Փա՛ռք եմ ասում ես պողպատի շառաչիւնին, այդ մեծ երգին,
Ստրկութեան քունը խզող այդ աղմուկին փա՛ռք եմ ասում։
Փա՛ռք եմ ասում հայրենիքի համար ընկած մարտիկներին,
Հերոսներին բոլոր մեռած ու կենդանի՝ փա՛ռք եմ ասում։
Բազուկներին հաստ, ջլապինդ, հայեացքներին սարսափ ազդող,
Բոլո՛ր ընդոստ ճակատներին փա՛ռք եմ ասում։
Փա՛ռք ասում եմ ես քրտնաթոր մշակներին, բանուորներին քո-
քախտաւոր
Իր վաստակով ապրող բոլո՛ր հոգիներին փա՛ռք եմ ասում։
Փա՛ռք եմ ասում կեանքի մռայլ աղջամուղջում կուռղներին,
Եւ յաղթողին ու ընկնողին արիաբար, փա՛ռք եմ ասում։
Ուղեղներին այն լուսացիր, ու դէմքերին արեւհայեաց,
Դրքի վրայ միշտ կռացած գլուխներին փա՛ռք եմ ասում։
Փա՛ռք եմ ասում հսկայ ժայռը ճեղքողներին,
Դրանիտէ կամք կերտողին փա՛ռք եմ ասում։

Հազար փառքի ու ողջոյնի խօսքեր ունիմ այս առաւօտ,
Որ սրտիս մէջ պիտի պայթի, ինչպէս ռազմի մի հրանօթ.
Եկե՛լ եմ ես, գաղափարի այս յաղթական, այս մեծ օրին
Ողջունելու ու փարելու եղբայրաբար ձեր բոլորին...
Օրհնւած լինի սերունդների մուտքը վսեմ, հազարաւոր.
Օրհնւած լինի տարիների երթը շքեղ ու բեղմնաւոր,
Հազար բարի՛, հազար ողջո՛յն ընկերներին իմ սիրելի,
Եղբայրների՛ն, ի՛մ հարազատ եղբայրներին հազա՛ր ողջոյն...

Փա՛ռք եմ ասում բանտի խռնաւ նկուղներում ապրողներին,
Մահի առաջ գաղափարին պինդ փարուողին փա՛ռք եմ ասում։
Ու հեռաւոր աքսորներում ընկերներին իմ տառապող,
Ասում եմ փա՛ռք ես բոլորի՛ն, հազա՛ր բերան
Փա՛ռք եմ ասում։

ԱՐԱՄ - ԳԱՒՈՒՆԻ

Ամէն մի բռնակալութիւն թշնամի է աշխատաւոր ժողովուրդին և պէ՛տք է լինի։ Նա պէ՛տք է որ աշխատի քայքայուած պահել նրա նիւթականը, մութ խաւար թագաւորացնել նրա ճօտաւոր աշխարհում. փչացնել, լկտիութիւն, լրտեսութիւն, գողութիւն և այլ հազար ու մի ախտ սերմանել նրա բարոյական կեանքում, որ ինքը կարողանայ հաստատ ու անսասան մնալ, որ ինքը հող ունենայ իր ոտքերի տակ...

Միշտ նիւթական հարստութեան հետեւում է ուշ թէ շուտ մտաւոր և բարոյական հարստութիւն։ Եւ ուր կայ մտաւոր ու բարոյական զարգացման այնտեղ չի կարող երկար դիմանալ որեւէ բռնակալութիւն. զարգացած մարդը չի թողնի, որ իրեն կեղեքեն...

Մտաւոր և նիւթական հարստութիւնը ժողովրդի կեանքում անքակտելի կերպով կապած են իրար. մէկը կայ՝ կայ և մնացը։

Գ. ՊՕՇՄԱՆ («Դրօշակ», 1894, Թիւ 8)

*
* *

Ազգերու ամէնէն վսեմ արտայայտութիւնը յեղափոխականներն են եղած։ Ով որ չունի այդ ոգին, դատապարտուած է մեռնելու։ Թուրքիան լմընցնեց, թէ Հայութեան մէջ ահեղ բարոյական ուժ մը կայ. անիկա պիտի դադրեցնէ իր բժշկական անձնուիրութիւնը, հասկացողութիւնը. եթէ անկարող կը զգայ բուժելու անյոյս հիւանդը, զէթ իր ետին կը թողուր ամոքումի բարի շունչ մը։

Որո՞ւ մտքէն կ'անցնէր սակայն որ այդ լուռ լուռ և խոնարհ բժիշկին տակ թագնուած է Դաշնակցութեան անյաղթ մէկ մեծութիւնը։

1908 ի պատմական անկիւնադարձէն յետոյ է որ Կարինը ճանչցաւ կուսակցութեան տարեց թէ երիտասարդ, երկկի և վաղուան յայտնի դէմքերը, Զաւարեանը, Ռոստոմը, Թօփճեանը, Վրացեանը, Մխսքեանը, և այնքան ուրիշներ, որոնց անունն իսկ Մեծ Ազէտը լափեց, լափլիզեց։

Անոնցմէ ամէն մէկը Կարնոյ հանրային կեանքին շեշտ մը, գարկ մը բերած էր, ազդեցութիւն մը թողած, ներմուծ ցանած էր. ժամանակը միայն պիտի արժեցնէր անոնցմէ ամէն մէկուն կնիքը։

Ռոստոմի անունը անբաժան էր Կարնոյ կրթական շարժումէն. ինք կազմակերպեց ոչ միայն ազգային նախակրթութիւնը այլ նաեւ Սանասարեան նոր վարժարանը, Կարնոյ համայնքին սեփական միջոցներով, այն պահուն երբ Պոլսոյ խնամակալութիւնը որոշումը կուտար Սանասարեան մայր վարժարանը Սեբաստիա փոխադրելու։

Ռոստոմը կուսակցութեան հայրն էր արդարեւ. փոքրամասնութիւններ բիւրեղացուցած էին իր մէջ. ժողովներէն, հաւաքոյթներէն ներս ան կը բերէր պատկառանք մը, վիճաբանութիւնները կը խառնէր իր իմաստուն լուծութիւնը, բայց վերջին խօսքը և որոշումը կը մնար միշտ իրը։

Ռոստոմ դաստիարակ էր ոչ միայն դպրոցներու հարկին տակ ուսուցչական ժողովներէ ներս, այլ մանաւանդ կուսակցական հաւաքոյթներու պահուն. ոչ ոք իրեն չափ բծախնդիր գտած եմ կուսակցական հմայքին. «Ինչ որ մեզի անհրաժեշտ է, թիւը չէ երբեք» այլ ընտրանին, գտուած որակը, քիչը՝ որուն կարելի է վստահիլ այդ քիչը շատ շատ իսկ է ինչպէս «թթխմորը» կ'ըսէր ան ու կուսակցութեան դռները կը նեղցնէր, կը փակէր։

Կարնոյ «Յառաջ»ը եղաւ մանաւանդ այն բեմը, ուր հինները և նաեւ նորերը, ինչպէս այն օրերուն Վրացեանը և Մխսքեանը կազմային երկրի կեանքին մէջ թրծուելու, մկրտուելու. քանի քանի նորեր հասունցան հոն, քանիներ տակաւին, որոնց անունը պէտք էր որ կարենայինք յիշել այսօր համակրանքով, պատկառանքով...

* *

Կարնոյ կուսակցական պատմութեան ամենատխուր դրուագը անտարակոյս ողբացեալ Եղիշէ Թօփճեանի սպանութիւնը եղաւ Աքսորի, պատերազմի բոլոր ցնցումները չկարողացան երբեք մոռցնել սրբել դառն յիշողութիւնը այդ դէպքին։

1908ին, Սահմանադրութեան հռչակումէն կարճ ժամանակ մը վերջն էր որ Եղիշէ Թօփճեան (Երուանդ Թամարեան) կովկասէն կ'անցնէր Կարին. դերերը շրջուած էին այդ օրերուն. ազատամարտ մտաւորականութիւնը երբեմն Թուրքիոյ հեղձուցիչ մթնոլորտէն Կովկաս կ'անցնէր կարենալ շնչելու համար, ու այժմ հոսանքը ռուսական դեհենէն ուղղուած էր Թուրքիա. նոր կարգերու հանդէպ վստահութիւնը անվերապահ էր այդ շրջանին։

Եղիշէ Թօփճեան ինքն ալ ներգաղթած էր Կովկաս 1896ին, Սասունի ապստամբութեան ձախողումէն յետոյ։ Ան Սասունի ապստամբութեան ոգեշնչողներէն մէկն էր։ Ան էր որ Սասունի ապստամբութեան ծրագիրը մշակած էր Կարնոյ մէջ, Սասունցի Մուրատի հետ միասին։ Ան էր որ Սասունի ապստամբութեան ծրագիրը Կարնոյ մէջ ներկայացուցած էր Կարնոյ կուսակցական մարմնին։ Ան էր որ Սասունի ապստամբութեան ծրագիրը Կարնոյ մէջ ներկայացուցած էր Կարնոյ կուսակցական մարմնին։ Ան էր որ Սասունի ապստամբութեան ծրագիրը Կարնոյ մէջ ներկայացուցած էր Կարնոյ կուսակցական մարմնին։

ՎԵԹԵՐԱՆՆԵՐ ԿԱՐՆՈՅ ՄԷՋ

ԵՂԻՇԷ ԹՕՓՃԵԱՆԻ ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Կուսակցականներ, ընկերներ, համակիրնե՛ր, մենք բոլորս որ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը մեր սրտին մօտ զգացեր ենք ու կը զգանք, տօնե՛նք անոր Քառասնամեակը նաեւ մեր ներքին լուսթեան, յիշատակներու մեր թագուն օճախին առջեւ։

Երբ զոռ խօսքերու, ծափերու աղմուկը ալ դադրի, վառե՛նք ընտանի կանթեղը մեր ներսիդին. մեծ սուտերներ մեզի այցելութեան պիտի գան. պիտի խօսին մեզի այնպէս ինչպէս թէ երբեք մեռած չըլլային. անգամ մըն ալ պիտի ապրին իրենց երբեմնի գոյութեան անմոռանալի այն պահերը երբ իրենց ակնարկը լեցուն էր հոգիի բոցերով։

Որքան տրամաթիք դէպքեր Դաշնակցութեան կեանքը զարդարեցին. անոնց ամէնը անգամ մըն ալ մեր մէջ պիտի արթնցնեն երբեմնի սարսուռը. որքան յաճախ, մեր երիտասարդ օրերուն, Դաշնակցութիւնը լեցուց մեզ, իր ալիքներուն տակ կորսուեցանք, ան փոխարինեց մեր անձնական կեանքը... Այսօր, մենք ալ մեր Քառասնամեակը տօնենք.յիշենք անոնք, այն մեծ դէմքերը, որոնց շունչին, ակնարկին տակ հասունցանք. մեր ներքին տօնակատարութեան թող ոչ մէկ բառ աւելցնենք մեզմէ. յաւերժօրէն լռած անոնց շրթունքը բաւական է մեզ լեցնելու համար անցեալի արձագանգներով։

* *

Կարին՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան զարկերակն էր. կուսակցութեան սրտէն բխած բոլոր տենդերը և ալիքները կ'անցնէին անկէ. ճիշդ է, մարտական ուժերու, հայդուկային արշաւանքներու հանդրուան մը չէր ան, չէր կրնար ըլլալ, բայց մտաւորական կեդրոն մըն էր ան, որ վայելած է միշտ զգակալար դէմքերու ներկայութիւնը ու կուսակցական գաղափարականութիւնը տարածած է ներս, երկրին աւելի հեռաւոր անկիւնները։

Բնաւէր ծննդավայրիս ուրուապատկերին վրայ, ընտանի յիշատակներու հետ միասին, քանի քանի հանրային դէմքեր, կառոյն որմանկարի մը նման դուրս կը ցցուին. իրենց ակնարկը անթարթ, իրենց դէմքը անդրաշխարհիկ մշուշով մը քօղարկուած, այսուհանդերձ որքա՜ն մօտ կը զգանք զիրենք մեզի, մեր մտածումներուն մէջ իրենց աւիշն է որ կը դառնայ տակաւին, կը դառնայ միշտ. կարծէք շարունակութիւն մըն ենք մենք, վերապրողներու անհետացած այդ սերունդին, մեր արմատները զուգախառնուած անոնց ճիւղերուն հետ։

Կը բաւէ ինձ ակնարկս ետ դարձնել զգալու համար անոնց հանդիսաւոր ներկայութիւնը. իրենց ձայնը իսկ կը հնչէ տակաւին. ոչինչ կրնայ չնչել հետքերը այն քայլերուն, որով անցան անոնք մեր կեանքի ճամբայէն։

1905 6 թուականներուն Տքդ. Զաւրիեւի բժշկական առաքելութիւնը Կովկասէն կ'անցնի երկիր. երկար շրջան մը անոնք կանգ առին նաեւ Կարին. ռուսական անունին տակ թագնուած հայկական առաքելութիւն մըն էր, եթէ չեմ սխալիր, որ անցաւ այնուհետեւ մինչեւ Մուշ, Պիթլիս, դէզ ու դարման, խնամք ու խրատ շռայլելով ձրիաբար աղքատ ժողովուրդին, առանց ցեղի խտրութեան։

Կը յիշեմ ռուսական հիւպատոսարանի առջեւ հերթի սպասող հայ, թուրք հիւանդներուն շարանը. չեմ կրնար մոռնալ թէ ժողովրդական երեւակայութիւնը ինչ մոգական հմայքով մը առասպելացուց Տքդ. Զաւրիեւի անունը. ան տունէ տուն, անարէ անար կը տանէր իր բժշկական անձնուիրութիւնը, հասկացողութիւնը. եթէ անկարող կը զգար բուժելու անյոյս հիւանդը, զէթ իր ետին կը թողուր ամոքումի բարի շունչ մը։

Որո՞ւ մտքէն կ'անցնէր սակայն որ այդ լուռ լուռ և խոնարհ բժիշկին տակ թագնուած է Դաշնակցութեան անյաղթ մէկ մեծութիւնը։

1908 ի պատմական անկիւնադարձէն յետոյ է որ Կարինը ճանչցաւ կուսակցութեան տարեց թէ երիտասարդ, երկկի և վաղուան յայտնի դէմքերը, Զաւարեանը, Ռոստոմը, Թօփճեանը, Վրացեանը, Մխսքեանը, և այնքան ուրիշներ, որոնց անունն իսկ Մեծ Ազէտը լափեց, լափլիզեց։

Անոնցմէ ամէն մէկը Կարնոյ հանրային կեանքին շեշտ մը, գարկ մը բերած էր, ազդեցութիւն մը թողած, ներմուծ ցանած էր. ժամանակը միայն պիտի արժեցնէր անոնցմէ ամէն մէկուն կնիքը։

Ռոստոմի անունը անբաժան էր Կարնոյ կրթական շարժումէն. ինք կազմակերպեց ոչ միայն ազգային նախակրթութիւնը այլ նաեւ Սանասարեան նոր վարժարանը, Կարնոյ համայնքին սեփական միջոցներով, այն պահուն երբ Պոլսոյ խնամակալութիւնը որոշումը կուտար Սանասարեան մայր վարժարանը Սեբաստիա փոխադրելու։

Ռոստոմը կուսակցութեան հայրն էր արդարեւ. փոքրամասնութիւններ բիւրեղացուցած էին իր մէջ. ժողովներէն, հաւաքոյթներէն ներս ան կը բերէր պատկառանք մը, վիճաբանութիւնները կը խառնէր իր իմաստուն լուծութիւնը, բայց վերջին խօսքը և որոշումը կը մնար միշտ իրը։

Ռոստոմ դաստիարակ էր ոչ միայն դպրոցներու հարկին տակ ուսուցչական ժողովներէ ներս, այլ մանաւանդ կուսակցական հաւաքոյթներու պահուն. ոչ ոք իրեն չափ բծախնդիր գտած եմ կուսակցական հմայքին. «Ինչ որ մեզի անհրաժեշտ է, թիւը չէ երբեք» այլ ընտրանին, գտուած որակը, քիչը՝ որուն կարելի է վստահիլ այդ քիչը շատ շատ իսկ է ինչպէս «թթխմորը» կ'ըսէր ան ու կուսակցութեան դռները կը նեղցնէր, կը փակէր։

Կարնոյ «Յառաջ»ը եղաւ մանաւանդ այն բեմը, ուր հինները և նաեւ նորերը, ինչպէս այն օրերուն Վրացեանը և Մխսքեանը կազմային երկրի կեանքին մէջ թրծուելու, մկրտուելու. քանի քանի նորեր հասունցան հոն, քանիներ տակաւին, որոնց անունը պէտք էր որ կարենայինք յիշել այսօր համակրանքով, պատկառանքով...

* *

Կարնոյ կուսակցական պատմութեան ամենատխուր դրուագը անտարակոյս ողբացեալ Եղիշէ Թօփճեանի սպանութիւնը եղաւ Աքսորի, պատերազմի բոլոր ցնցումները չկարողացան երբեք մոռցնել սրբել դառն յիշողութիւնը այդ դէպքին։

1908ին, Սահմանադրութեան հռչակումէն կարճ ժամանակ մը վերջն էր որ Եղիշէ Թօփճեան (Երուանդ Թամարեան) կովկասէն կ'անցնէր Կարին. դերերը շրջուած էին այդ օրերուն. ազատամարտ մտաւորականութիւնը երբեմն Թուրքիոյ հեղձուցիչ մթնոլորտէն Կովկաս կ'անցնէր կարենալ շնչելու համար, ու այժմ հոսանքը ռուսական դեհենէն ուղղուած էր Թուրքիա. նոր կարգերու հանդէպ վստահութիւնը անվերապահ էր այդ շրջանին։

Եղիշէ Թօփճեան ինքն ալ ներգաղթած էր Կովկաս 1896ին, Սասունի ապստամբութեան ձախողումէն յետոյ։ Ան Սասունի ապստամբութեան ոգեշնչողներէն մէկն էր։ Ան էր որ Սասունի ապստամբութեան ծրագիրը մշակած էր Կարնոյ մէջ, Սասունցի Մուրատի հետ միասին։ Ան էր որ Սասունի ապստամբութեան ծրագիրը Կարնոյ մէջ ներկայացուցած էր Կարնոյ կուսակցական մարմնին։ Ան էր որ Սասունի ապստամբութեան ծրագիրը Կարնոյ մէջ ներկայացուցած էր Կարնոյ կուսակցական մարմնին։ Ան էր որ Սասունի ապստամբութեան ծրագիրը Կարնոյ մէջ ներկայացուցած էր Կարնոյ կուսակցական մարմնին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՆԱՀԱՊԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ)

Ինչպէս ամէն օրհասական ժամանակներու, այնպէս ալ մեր ներկայ ճգնաժամին, հայ ժողովուրդը ունեցաւ իր մարդիկը, որոնք ամէն ինչէ առաջ եւ ամէն ինչէ վեր դրին հայրենիքի ազատագրութեան գործը։ Անոնք, որոնք ոչ միայն իրենց կեանքը, այլ նաեւ իրենց պատիւը զոհեցին հայրենիքի սուրբ զոհասեղանին վրայ, անոնք, որոնք ոչ միայն իրենց ունեցուածքը, այլ նաեւ իրենց ընտանեկան երջանկութիւնը ոտքի տակ առին, որպէսզի հայրենիքը ազատ ու անկախ ապրի։

Ահա այդ անձնուէր հայրենասէրներէն մէկն է Գէորգ Չաուշ, որ ծնած է 1879 թուականին Պոլսոյ մէջ։ Ան ուսանած է Պոլսոյ Գալաթասարայի լիսէն, ուր ստացած է գրական եւ գիտական բարձրագոյն կրթութիւն։ Ապա ան մեկնած է Ֆրանսա, ուր ուսանած է Փարիզի համալսարանին մէջ։ Ֆրանսայէն վերադարձին Չաուշ ստանձնած է Գալաթասարայի լիսէի ֆրանսերէնի ուսուցչի պաշտօնը։ Ան ունեցած է նաեւ ուրիշ պաշտօններ։ Ան եղած է Պոլսոյ Ազգային Ժողովի անդամ, Պոլսոյ Ազգային Վարչութեան անդամ, Պոլսոյ Հայոց Թատրոնի տնօրէն, Պոլսոյ Հայոց Հիւանդանոցի տնօրէն, Պոլսոյ Հայոց Որբանոցներու տեսուչ եւ Պոլսոյ Հայոց Ազգային Հիւանդանոցի տնօրէն։

Չաուշ ունեցած է նաեւ ուրիշ պաշտօններ։ Ան եղած է Պոլսոյ Ազգային Ժողովի անդամ, Պոլսոյ Ազգային Վարչութեան անդամ, Պոլսոյ Հայոց Թատրոնի տնօրէն, Պոլսոյ Հայոց Հիւանդանոցի տնօրէն, Պոլսոյ Հայոց Որբանոցներու տեսուչ եւ Պոլսոյ Հայոց Ազգային Հիւանդանոցի տնօրէն։

Ան

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻ՞ՒՆ ԹԷ ՕՐՀԱՍԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐ

Միտքի ծուլութեամբ կամ սոկ աւանդաբար է որ մեր ինքնապաշտպանութեան շարժումը յորջորջուած է յեղափոխական։ Յեղափոխութիւնը, հակառակ իր ազնուական իմաստին որ բարձրագոյն նուիրագործումը ստացաւ Ֆրանսայի մէջ, կը բովանդակէ պէրանքի խորք մը։ Այս յաւելեալ սահմանումով բնաւ չեմ ակնարկեր այն յեղափոխութիւններուն որոնք կատարուած են թագուհիի մը խուովիչ աչքերուն կամ թագապահանջ իշխանի մը քմայքին համար։ Առոնք մարդկային այլասերումի, հաւաքական մտագրութեան նոպաներ են։

Բայց երբեմն աւելի բարձր գին սահմանած են երիտասարդներու արիւնին՝ զայն թափելով սկզբունքի մը յաղթանակին համար, որմէ ժողովուրդ մը իր տնտեսական բարօրութիւնը կը սպասէր։ Կը ճանչնանք նաեւ յեղափոխութիւններ որոնք ձգտած են արբագրել ազգի մը զանազան խաւերուն մէջ տիրող քաղաքական անհաւասարութիւնները։ Եւ ուրիշներ, աւելի լուրջ քաղաքական շարժումներ որոնց շեշտակի խոչընդոտ եղած է թօթափել օտար լուծ մը որ կը կաշկանդէր իրենց ցեղային ուրոյն քաղաքակրթութիւնը։

Ամէնքն ալ մարդկային, ամէնքն ալ արդար են այս նպատակները և մարդ պէտք է Գրգուսի կամ Նեբրովթի ստորոտը ծնած Հայ ըլլայ՝ պէրանք տեսնելու համար անոնց մէջ։

Այո՛, որովհետեւ հայութիւնը զուրկ ըլլալով ամէնէն տարրական իրաւունքներէն, չէր կրնար բարձր տեսիլքներ ունենալ։ Ան վաղուց կորսուած էր ազգային արժանապատուութեան ճաշակը, վաղուց ընտելացած էր գերի ժողովուրդի հոգեբանութեան հետ։ Գոյութեան հարցը այլեւս բնական իրաւունք մը չէր անոր համար, այլ շնորհ մը որ պիտի կաթէր Թուրքին հաշտ նայուածքէն։ Եւ ի՜նչ ճատաղներ չէր կարած որպէսզի բոլորովին չցասքի այդ «շնորհաց շիթ»ին ժլատ ակը։ Սրբութիւն, ազգային աւանդութիւն, լուսաւոր ցեղի մեր պատմական համբաւը, ամէն ինչ տուինք կարենալ ուտելու համար այն ոսպնաթանը զոր սակայն մենք վաստակած էինք։ Խորենացիի ճատեանը, խաչուելու ահէն, ողջ ողջ թաղուած էր առաստաղին մրոտ աճառներուն մէջ։ Մեր հէքեաթներու հերոսները, բոլորն ալ խլացուցած էին պահելու համար... իրենց գոյութիւնը։ Սասունցի Դաւիթը՝ «Տէլի Օղլան» կը կոչուէր, եւ Շուշանիկ իշխանուհին «Կիւլփարի» անունը առած էր։ Գողթան երգերը մոռցուեցան եւ հայ թառն ու կիթառը սկսան մոնկոլեան եղանակներ մլաւել։

Մէկ խօսքով հայութիւնը իր հոգին ծախեց որպէսզի կարենայ մարմինը գնել, բայց այս անարժան առեւտուրն ալ անգօր եղաւ բարւոքելու իր կացութիւնը։ Որովհետեւ հայ աղջիկը, հակառակ իր ինքնաժխտումի ճիգին, չկրցաւ իրեն պարտադրուած սեւ պարեգօտին մէջ լուծել իր աչքերուն սեւ փայլը որ շարունակեց գրգռել շնական ախորժակները։ Միթէ եղիճներուն մէջ բուսած վարդը կրնայ ուրանալ իր թոյրն ու բոյրը։ Հայ մանուկը թաղուեցաւ հօրենական խրճիթին մէջ, առկայծ ճրագի մը դիմաց յագեցնելու իր լոյսի ծարաւը. բայց տնակը խարխուլ էր, եւ պատերուն ճերպերէն դուրս սուլուող նշողիւնը բաւական եղաւ իր շուրջը յառաջ բերելու առեղծութեան հրդեհը։ Ի՞նչ ըներ տղան։ Ցանցանքը փոսուռայինն է, եթէ բնութիւնը լոյսի շիթ մը դրած է անոր մէջ։

Օտարները որ ակամայ կը ծանօթանան այս դժնդակ պայմաններուն, ինքզինքնուն հարց կուտան թէ ի՞նչպէս տակաց Հայ ժողովուրդը։ Պէտք չէ շփանալ այս զարմանքին հանդէպ որմեծարանքի ուղերձի մը պէս կը բարձրանայ դէպի մեզ։ Մենք կը մերժենք այս ձրի խունկը։ Բարոյական ի՞նչ արժանիք ունի եզը որ անգութ մշակի մը վարոցին ներքեւ անընդհատ կը ճեղքէ հողը, կամ կապուած բերանով կը կամնէ ցորենը կալին մէջ։ Մեր ժողովուրդը իր տառապանքին մէջ խորանալով հասած էր այն աստիճանին ուր հիւանդը այլեւս կը կորսնցնէ ցաւին զգայնութիւնը։ Հոգեկան մարդին մէջ այս վիճակը փոխանցումի շրջանն է մարդկութենէ դէպի անասնութիւն։

Բոլորովին տարբեր էր հայ «չափաւոր», «խոհեմ» տարրին մտածումը այս կացութեան մասին։ Անոր պատասխանին մէջ հայ գիւղացին նախասահմանուած էր գերութեան, իսկ թուրքը իշխելու. ինչպէս սեղը բուսած է ոսքի կոխան ըլլալու, իսկ շահոքրաջը լանջապակ դառնալու համար։ Մեր գոյութիւնը պահելու մխակ միջոցն էր այս, ըստ անոր «իմաստուն» պատոդութեանը։

Բայց ի՞նչ կ'արժէ գոյութիւնը ցեղի մը որ զուրկ է մտածումէ եւ զգացումէ։ Ո՞ր մարդկային բարիքին, ո՞ր ընկերային բարձր նպատակին պիտի ծառայէր նման մարդակոյտ մը։ Եթէ կան այսպիսի ժողովուրդներ, լաւ է որ անոնք փճանան եւ աղբի վերածուելով բարւոքեն երկրագունդին խոպան մասերը որպէսզի գոնէ ուղտափուշը աւելի առատութեամբ աճի այդ վայրերուն մէջ։ Ի՞չ վայրենի փարիս կայ Ասիոյ մէջ ուր հարկ ըլլար առնոնց շարքերը խտացնել Հայ գունդերով։

Որքան ալ տխուր ըլլայ, պէտք է խոստովանիլ որ մեր ժողովուրդը իր բարոյական այլասերումը լրացնելու ճամ էր, Հայութիւնը իր ցեղային հոգին աւանդելու վրայ էր, երբ վերջապէս վտանգը նշմարողներ գտնուեցան։

— Ինչո՞ւ, ո՛վ ամլացած հայրեներ, ինչո՞ւ այդքան ուշ երկնեցիր Քրիստափորը, Զաւարեանն ու Ռոստոմը եւ Փէտայի զաւակներուդ քաջարի փաղանգը։ Ինչո՞ւ մանաւանդ շտապեցիր հողին երեսը հանել այնքան մարդակերպ ձիւաղներ եւ հայանուն դաւաճաններ որոնք սեւ լիժերու նման յուռթի սիրտքներէդ կախուելով՝ քու արդար կաթէդ զրկեցին հարազատներդ։

Անհաշուելի են այն կորուստները որոնց ենթարկուեցաւ ազգը սա պարզ պատճառով որ ուժերու կազմակերպութիւնը ուշացաւ։ Ամբողջ շրջաններ Թրքացան կամ քրտացան, առաջնորդութեամբը հին տոհմերու, որոնք, իբրեւ ստուերները վաղմի փառքերու, դեռ կը թափառէին հայ հողի վրայ՝ Ուշտունիքէն մինչեւ Տարօն։

Բայց հայ ժողովուրդին բաղումներէն աւելի մխքն էր որ կաշկանդուած էր։ Ցեղակ մը չարագուշակ իմինոսացումով կարծէք Հայը զաղրած էր վատահելէ իր ուժին։ Ժողովուրդը աւելի զգուրութեամբ կը հաւատար թեւաւոր ուղտի մը առասպելին, քան քաջագէն Հայու մը պատմութեանը։ Ո՞վ պիտի ձերբազատեր հայ հոգին այս դարաւոր ու ահաւոր կախարդանքէն։

Հ. Ց. Դաշնակցութեան սուրն էր որ գործեց այդ հրաշքը։

Եւ սակայն այս սուրին փառաբանութիւնը կատարելու համար չէ որ Դաշնակցութիւնը կը մտածէ իր քառասնամեակի մասին։ «Քաջութիւնը քաջութեան համար» սկզբունք մըն է որ դատարկապորտ ապեհներուն կը վայելէ։ Բայց մեր փրկութեան յոյսը «օձու բերնին մէջ բուսած ծաղիկ» մըն էր, և սուրը Փէտայիի ձեռքին մէջ ծառայեց իբրեւ գործիք՝ այդ ծաղիկը խլելու համար վիշապին կլափէն։

Ո՞վ է որ այսքան բնազդական պահանջ մը շփոթած է քաղաքական յաւակնութեան, կամ ցեղային մեծամոլութեան հետ որ կրնայ տուն տալ ցեղափոխութեան։ Մերը յեղափոխութիւն չէր, մերը օրհասական պայքար էր. մերը յօշոտուող զոհին անխուսափելի անդրադարձ շարժումն էր որ անզօր բողոքի մը պէս պիտի կրկնուէր յաւիտենօրէն, առանց նեղացնելու ծուարող գաղանը։

Դաշնակցութիւնը վարելով այդ շարժումը, անոր մէջ դրաւ ոգի և զօրութիւն։

Ի՜նչ փոյթ։ կեղծ ինքնագովութիւնը տկարին մխիթարանքն է, և Դաշնակցութիւնը կ'արհամարհէ այդ կեղծ փայլը։

Հապա իր քառասնամեա՞կը։

Դաշնակցութեան մտածումին մէջ ան նոր առիթ մըն է մտնելու իր անհուն զոհաբերութիւնները, պանծացնելու համար միայն այդ զոհաբերութիւններու պատուղը — Հայ Ազգին բարոյական վերածնունդը։

ԵԴՈՒԱՐԴ ՏԱՐՕՆԵԱՆ

ԻՐԻԿՈՒՆԸ ՄԷՋ

Այսօր ընկե՛ր, լուսածաւալ ու ըարբարոս իրիկուն.
Լերին մէջ՝ երազիս քաղցրանուշ կարապներն ըսպիտակ
Լուսածաղիկ իրենց վզերն, լոյս ու գոյնէ փրփրուն՝
Աստղերուն ու լուսնակին քաղցրութեան կ'երկարին։
Ճամբուս վրայ ծաղկայեղց ճառագայթներ կը հոսին.
Ծաղիկները լոյսերուն մէջ կը սարսռան հեւասպառ։
Կոչնակները մոլեգին, ծափ ու ծնծղայ, խունկ ու երգ
Կը քրքրեն հողն արգասաւոր հայրենական դաշտերուն։
Աստուածաշունչ կատարներէն հեռաւոր
Լուսօրօր,
Հօտաղի սրինգն հեշտագրգիռ, բլուրներէն բոցավառ
Ծաղիկներուն կոկոնները կը թըրջէ.
Գառները մեղմ կ'արտասուեն։
Ու կը քալեմ տերեւաթափ ճամբաներէն ոլորուն
Աչքերուս մէջ արցունք ու ափիս մէջ ծաղկած վարդեր,
Քիչ մը արեւ գարնանային՝ շիրմին վրայ
Աշնանաբոյր ծաղկի մը պէս սա հոգիիս թախծանուշ.
Իրիկուն. մեղմ կը ծորի թել առ թել
Գինին՝ անցնող մութ բարեգութ իրիկուան,
Լուսաշող մերկ ծառերուն՝ գոյներուն մէջ մեղուապար։
Ճիւղերէն վար, ծաղկաբոյր լոյսի անձրեւ մը սարսռուն
Մացառներու ծըփծըփուն անուշին մէջ կը կըսրի։
Ահ, եթէ քիչ մ'ալ լայննայ, երկարի,
Ու ինծի՛ հասնի։
Մեղմ իրիկո՛ւն. իրիկո՛ւն, Բոյրի ու Գոյնի անձրեւ.
Ճամբաներուն ոսկենման՝ ու սրտիս վրայ կը պառկի
Թախծագին շեշտն իր ոսկեծիր բառերուն։
Տե՛ս, հեռուները մութգոյն
Ծոյլ բարտիներն երկնաճեմ, կիներու պէս երկիւղած
Աստղերուն հետ կ'աղօթեն...
Կանանչներուն լուսածուփ խոռվքին մէջ անորոշ
Հողին վրայ տարփայեղց, գինովի պէս կիսափուլ
Հոմէն յորդահոս գիշերներու լուսինին հետ
Քաղցրօրէն, սենեակիս մէջ կ'արտասուէ...։
Ցայգաթիթեռ մ'երփներանգ
Ծաղիկներուն ու սրտին մէջ վայրապար՝ կը ծափծափէ։
Իրիկո՛ւն, մերկ իրիկո՛ւն։
Լոյսի անձրե՛ւ, անձրեւ ու պատարագ։
Ծառէ կախուած արեւոտ պտուղի պէս հասուն,
Ափ-ափ երանգ, ճիչ ու թրթռում կը ցանէ։
Կը բանամ սիրտս հեշտօրօր՝
Ու աղքատ դուռն իմ տնակիս հողմավար
Բոլոր անցնող ծայներուն, մանուկներուն քաղցրաղէմ,
Ու ծաղկաբեռ սա անցորդին յոգնաբեկ,
Իբրեւ տաճար մը լոյսի։
Շեշտ մ'իր ծայնէն եւ այքերէն քիչ մը լոյս
Կը յամենան ցնծագին իմ սրտիս մէջ մութ-իրկուն.
Ու ծանրութիւն մ'անանուն իր բեռամբարձ ուսերէն
Իմ ուսերուս՝ ու ափիս մէջ կը դնէ։
Սիրտս իրիկուան խաղաղ անուրջին մէջ կը յորդի
Լեցուած գաւաթ մը գինի։
Շրթներուս վրայ կը դառնան բոցի պզտիկ թրթռումներ.
Հրդեհ մ'անուշ բազուկով
Կը գրկէ զիս, կը համբուրէ, միգապատ իմ ճամբայէս
Զիս կը տանի հեռուներուն հրդեհուած ու աստղերուն։
Հոգիիս մէջ կը շրջին ծաղկի քաղցր թերթիկներ.
Բոլոր կանչերն իրերուն, անկարելի տենչերուս։
Իրիկուն, լայնածաւալ ու բարբարոս իրիկուն...
Կարծես, կարծես հեռաւոր անտառին մէջ մութ-աշուն,
Արիւն է ցաթեր ոսկի...
Ու լուսընկան ծառէ ծառ, տերեւներէն քաղցրահոս
Կաթիլներուն պէս մեղրի, ստուերամած լամբիս տակ
Կը կաթկթի սրտիս մէջ, սրտիս մէջ...
Աստղածոր կապոյտին վրայ արծաթահիւս մակոյկներ
Իրենց թեւերը կը բանան փրփրացայտ։
Իրիկունն հոգիիս մէջ կ'երգէ ծափծափող անձրեւի նման։
Ու արտերուն մէջ ինկած ցորեանի սերմերուն պէս ծոցուր
Սիրտս տենդով ու լոյսերով կը բռնկի, կը լայննայ։
Հեռուներէն ինծի կուգան, հեռուներէն մշուշոտ
Հրդեհումներն արեւներուն ու մրրիկներն հրահոսան
Բոց ալիքն հոսանուտ հողին յուռթի ուժերուն.
Սենեակիս մէջ կը լեցուին լուռ՝ գոյներն աղերսող ու մաերիմ.
Ձայներ հնչուն, ծայներ աղուոր ու սիրելի.
Անվերադարձ լոյս է ծեւեր,
Լուսով օծուն ու խունկերով, արեւով։
Ցիշատակներ, ծաղիկներու պէս երփներանգ ու սարսռուն
Կը պարեն կը պարեն, պզտիկ, թեթեւ, լայն-լայն երանգներով.
Սիրուն ու անուշ աղջկան մը պէս մրրկածուփ։
Հովը կիթառ կը նուագէ։
Սիրտս իրիկուան մէջ կիսափուլ կուլայ։
Որմերուն վրայ սենեակիս, լուսածաղիկ,
Դիմագծեր ոսկեդրուագ՝ մտերմօրէն կը ժպտին։
Աչքեր՝ աչքերուս մէջ կը ծաւալին մեղմութեամբ.
Ու շրթունքներ բոցավառ իմ շրթներուս՝
Ու սրտիս մէջ կը թափեն
Բոցն հեթանոս աստուածներուն անծանօթ։
Դիմագծեր կ'իջնեն քովս, կը նուագեն սրտիս մէջ։
Ցայգաթիթեռ մը լուսամբարիս կը զարնուի մոլեգին
Ու կ'իյնայ վար.
Մեռած ցայգաթիթեռ մ'ափիս մէջ դողդոջուն
Ու հազար հազար թիթեռներ լուռ կը դառնան սրտիս մէջ։
Ու լուսընկան ծառէ ծառ, տերեւներէն քաղցրահոս
Կաթիլներու պէս մեղրի, ստուերամած լամբիս տակ
Կը կաթկթի սրտիս մէջ, սրտիս մէջ։

Իրիկուն. երգ ու ծնծղայ սրտիս մէջ։

Պ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՆՈՐԵՐԸ

Քառասուն տարիներու ամեհի պայքարի եւ քառասուն տարուան կեանքի Տօնն է։

Յուզումներ ու ապրումներ կան զորս պարտկելն անհնար է եւ փոքր ատիթ մը իսկ բաւական է յաճախ ակամայ բայց անզուսպ պոռթկումով մը զանոնք լոյս աշխարհ տալու։ Եւ ինչ աւելի գօրեղ, աւելի մղիչ ազդակ քան «քառասնամեակ»ը ըսելու, պոռալու ամենուն, ամենո՛ւն, թէ մենք եւս գաշնակցական ենք։ Գաշնակցութեան նոր գիտուորները որ այժմ անցեալով կը սնանին ու կը խանդավառուինք, իր ներկայով կ'ոգեւորուինք, ապագային նուիրուելու համար, Ապագային՝ որ մերն է, ձերն է, ամո՛ւս է։

Եւ կարծես աներեւոյթ բայց առնական բազուկէ մը մղուած մենք եւս, կրտսերներս ու նորերս, զմայլանքով երկիւղած, յուսով առլցուն կը մօտենանք անա անվարժ բառերով մեր հաւատոյ հանգանակն արտասանելու։

***

Մենք ամէնքս մեր պատանութիւնն համեմեր ենք այն գմայլելի գրքերու անյագուրդ ընթերցումով՝ ուր գրեթէ առասպելական հերոսներ գերմարդկային ճիգերով անկարելին ձեռք կը բերէին։

Կարգացեր ենք թէ ի՞նչպէս սաքսոն հետախոյզը ծովակներու հարստութեան կղզին գրաւեց կամ թէ ի՞նչպէս Սփրիկեան կոյս անձանօթին ծոցն առաջանալով անոր գաղտնիքը կորզեց։ Կարդացեր ենք թէ ի՞նչպէս եօթ փրանկ իշխաններ, եօթ սքաթոնչ ժոյզկներ հեծած արշաւեցին եօթ լեռան հաւէն, լուսնկայի՛ն փոշին բերելու եւ իւրաքանչիւրն առաջինն ինք ցանելու թաղուրի աղջկան մազերուն վրայ, որպէս զի ան իր կինն ըլլայ։

Գիրքը փակելէ վերջ կ'երազէինք երկար։ Մենք եւս կը մտնէինք հարստութեան կղզին ու հոն կը հաստատէինք մեր իշխանութիւնը որ աւա՛ղ, կը տապալէր սթափման հետ։

Ահա այդ առասպելական հերոսութիւններու տպաւորութիւնն եմ կրեր ամէն անգամ որ դրուագ մըն եմ կարդացեր Հ. Յ. Դաշնակցութեան քառասնամեայ կեանքէն։

Հոս իրականն է որ կը խօսի այլեւս եւ հեղինակի վաստակաւորութեան հիւսածը չէ, այլ կեանքն է իսկ ստեղծեր է այդ հրաշալի դիւցազնապատումը որ կը հարկադրէ բաղդատութիւն մը ընել առենօք կարդացած անկարելի պատմութիւններուն եւ այդ դրուագներուն միջեւ եւ որոնք կը նոյնանան մաքիզ մէջ։ Ու կը մնաս ապշած, կը մնաս զմայլած։

Հերոսներու ի՜նչ շարան. յանդգնութեան, արութեան եւ նուիրման ի՜նչ գործեր։

Մարդիկ (ներելի՞ է մարդ կոչել զանոնք) որ թողած ամէն ինչ, զէնքն են դրկեր, լեռ ու ձոր ասպատակեր, մահն արհամարհելով կեանք են տուեր կեանքին տիրանալու համար, կեանքին՝ զոր մարդերը կը զլանային իրենց։

Եւ սակայն ուրոյն ու անջատ դէմքեր չեն անոնք։ Այդ քառասուն տարիներու դէմքերն ու դէպքերը կը շաղկապուին իրարու, մէկ համայնապատկերով կը ներկայանան, անբաժանելի ամբողջութիւն մըն են, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը։

Ծներ է ան ահաւոր ու դարաւոր երկունքով մը և որուն ճակատին կարծես բախտը անողոք տառերով գրեր է թէ՝

Դո՛ւ պիտի ըլլաս քու ժողովուրդիդ անվարձ ապաստարկած, կեանք պիտի տաս անոր կեանքը ապահովելու համար, պիտի կռուիս միշտ խիզախ, յաճախ կարեւեր և սակայն անվարան, առանց յուսահատելու և մանաւանդ առանց վարձատրութեան։ Ճամբուդ փուշեր պիտի ցանեն, պիտի հայհոյեն, պիտի անարգեն, պիտի հալածեն դիակդ, նոյնիսկ քու հարազատներդ։ Դուն ուշ պիտի չի դնես այդ բոլորին. պիտի շարունակես վճռակամ, մինչեւ որ քու հազար անգամ հազար անբախտ ժողովուրդդ հանդրուանին հասցնես։ Դու պիտի ըլլաս իր առաջնորդը, մինչեւ որ ես իմ կենսաբաշխ ձեռքս անոր ճակատին դնեմ։

Դաշնակցութիւնը գործի կը սկսի։

Խաւարի և սարկութեան մէջ մոլորած ամբոխը ժողովուրդ կը դարձնէ, ժողովուրդին ազգի դիմագիծը կուտայ, այդ ազգին քաղաքական խոչընդոտը կը հերքարկէ և ապագան ցոյց կուտայ պռոլով՝

— Ի՛մ ժողովուրդ, հո՛ն պիտի երթանք, հո՛ն է մեր հանգրուանը, ազատ երկնքի տակ մեր ազատ տեղը։ Պիտի քալենք, պիտի հասնինք հո՛ն, մարդերն ուզեն թէ չուզեն, մենք կ'ուզենք այդ։ Առանց անոր կեանքն անիմաստ է ու դատարկ։ Քալէ՛ միչեւ հասնինք, ես պիտեմ, դու յոդնութիւն ու վարանում չես ճանչնար, քալէ՛ և մի վհատիր, ես քու հետն եմ և քու ձեռքէն բռնած։

Ու կը քալէ Հայոց ժողովուրդը։

Ըսէ՛ք, դուք հաւատաւոր ընկերներ և դուք որ զուրկ էք հաւատքէ, Հերակլէաններն ու Աքիլլէանները պիտի կարենա՞ին ընել ա՛յն, ինչ որ Դաշնակցութիւնը կրցաւ ընել։

Օրեր առաջ իմ ընկերներէն մին ճաշի մը մէջ կ'ըսէր և քիչ ապա յօդուածի մը մէջ եւս կրկնած էր թէ դաշնակցականը զուրկ է հրապուրելու շնորհքէն, թէ ան սրտին խօսելէ աւելի, մտքին կը խօսի։ Այս կարծիքն ընդունելով հանդերձ, ես պիտի աւելցնեմ թէ դաշնակցականը զուրկ է հրապուրելու շնորհքէն, որովհետեւ պէտք չունի այդ շնորհքին. պէտք չունի հրապուրել գիտնալու, երբ Դաշնակցութիւնն ինք ամբողջութեամբ հրապոյր է ու «Գործ»ն է, գլխագիր ու շեղագիր, գործը որ իր նուիրական տքնամարտութեամբ ու արդարութեամբ կը հրապուրէ, մագնիսի մը պէս կը քաշէ այն ամէնքը որոնք կամովին կոյր չեն, այն ամէնքը որոնք անցեալը ըմբռնած են ու կ'ուզեն որ ապագան այդ անցեալին արժանի ըլլայ։

Ու անոր է որ կուգան նորերը, կուգան ինքնակամ, կուգան հաւատքով։

Չէ՞ք տեսներ որ մեր քաղաքական (արժանի՞ են այս բառին) խմբաւորումները, իրենց յաւիտենական հիւանդկախ վիճակն անտեսելով, Դաշնակցութեան մահը կը նախատեսեն չարաբաստիկ քրքիջով և սակայն իրենք կը մնան միշտ վատուժ, քարշ տալով անուանական գոյութիւն մը միայն որ ոչինչով կը յաջողին արդարացնել։ Իսկ Դաշնակցութիւնը կ'աճի, կը ծաղկի, կը զօրանայ ու օրէ օր աւելի եւս հասակ կը նետէ։ Ան մշտադալար երիտասարդութիւն է և տարբեր ալ չի կրնար ըլլալ, որովհետեւ անոր վիճակած պատմական մեծ առաքելութիւնը՝ մեր Ազատութիւնը։

Հսկայավայել գործ կատարել վատուժ ու տխեղծ մարմնոյ մը տրուած չէ։

Մենք անհուն հաւատք ունինք Դաշնակցութեան կամքին ու ուժին վրայ ու անոր կուգանք, մենք նորերս ու կրտսերներս, առանց ակնջ դնելու աջին ու ձախին պատուական զառանցանքներուն։ Կուգանք յոյսով ու նուիրմամբ, դաշնակցական ըլլալու քաջ գիտակցելով հանդերձ որ ի՛նչ դժուարութիւններ ունի իր մէջ այդ անունը և որոնք սակայն մեր կորովը յաղթահարելու է վճռակի չեն։

Եւ Հ. Յ. Դաշնակցութեան «քառասնամեակ»ը կը դիմաւորենք կազմ ու պատրաստ, մե՛նք, նոյնքան պանդխտ բայց իրմով հպարտ ու խանդավառ նորերս։

ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԱՌ

ԳԵՏՆԻ ՏԱԿԷՆ

1908ին՝ երբ Ծանօթ դաւաճանութեամբ վիժեցաւ ժամանակաւորապէս վասպուրականի ինքնակազութեան տարիները շաշնակցութեան պատրաստած վեց վիրաւոր պատգամաւորները վեց վիրաւոր պատգամաւորները ժողովրդական ապստամբութեան ձեռնարկը եւ երբ դաւաճանի անկումէն յետոյ, Թուրք ցանի անկումէն յետոյ, Թուրք կառավարութիւնը 12000 զօրքով շրջապատեց Այգեստանը՝ Թրնջանօթները դնելով շրջակայ գարձրութիւններու վրայ, առաքարձրութիւններու վրայ, առաջարկեց յեղափոխականներուն անձնատուր ըլլալ, վասպուրականի դաշնակցական մարմինը Թէեւ մրջոց ուխտը կոտրելու, նոյնիսկ պատռելու շղթան ու շրջակայ լեռներն ապաւինելու, բայց չվտանգելու համար իր ընդհ. ազատագրութեան ծրագիրները, ինչպէս նաեւ անտեղեակ կառավարութեան բուն նպատակները՝ ժամանակ ժողովուրդի պաշտպանութեամբ... կառավարութեան ու Թուրք խուժանի ընդհանուր կոտորածի ձեռնարկելու պարագային — որոշեց պահուրտիլ գետնափոր ջրուղիներու մէջ յայտարարել անոնց ներկացումը Այգեստանէն ետք տալ որ կառավարութիւնը կատարէ խուզարկութիւնը եւ իր ուզածին պէս սկսելու պարագային, դուրս ելլել Թաքստոցէն ու գլուխն անցնիլ ժողովրդական ինքնապաշտպանութեան անխուսափելի կռուին։

Ահա այդ օրերու կեանքն է որ կը պատկերացնէ Հեղինակը, Գ. Ղ. Մելոյեան, իր «Գետնի տակէն» հինգ արարուած ժամանակագրական անտիպ տրամայով, որուն ձեռագրէն քաղուած է հետեւեալ հատուածը։

Կամաւոր.— Անցեալը անցել է, ի՞նչ պիտի անենք այսօր։

Եդուարդ.— Ամէնքդ էլ նոյն հարցն էք տալիս, բայց կարծում եմ, պատասխանը աւելի քան պարզ է։ Կառավարութիւնը այսօր մեզնից հարիւր անգամ ուժով է։ Կարո՞ղ ենք դիմադրել, պարզ է որ ո՛չ մի հնարաւորութիւն չունինք, մի քանի օրուան դիմադրութիւնից յետոյ անպաշտպան ժողովուրդը պիտի ջնջենք Թուրք զօրքի ու քիւրտ վհմակների բերանը... եւ քանի որ կառավարութիւնը որոշել է ամէն գնով ձեռք ձգել մեզ, Թողնենք քաղաքը ու դուրս ելնենք, պաշարման շղթայից անցնելիս, հոդին լոյս ընկնողին։ Պիտի փնտռէ, յեղափոխական Թող փնտռէ որքան կ'ուզէ, մեկը չգտնելով, զայրոյթէն իր վիրը պիտի ուտէ։

Հայկ.— (Գլուխը կը բարձրացնէ) Դառնութիւն է մեր կողմից այս հանգամանքների մէջ լքել ժողովուրդը։ Վաղը ի՞նչ պիտի խօսին, հա՛, խաղաղ ժամանակ դուք տէր էիք, մեծ մեծ կը խօսէիք, բայց երբ վտանգը եկաւ՝ նպատակի երկչոտութեամբ լքեցիք ժողովուրդն ու կծիկը դրիք, չէ՞, Ո՛չ, այս պարագային ժողովուրդի համար աշխատողը, նրա շահերի անունից միշտ խօսողը պէտք է որ ժողովուրդի մէջ էլ մնայ. կռուիլ, ժողովրդի հետ կռուիլ, ապրիլ, ժողովրդի հետ ապրիլ, մեռնիլ, ժողովրդի հետ մեռնիլ, այլապէս մեր վարմունքը պիտի լինէր մի անորակելի վատութիւն։

Մելիք.— Հարցը շատ աւելի լուրջ է, եթէ Թողնենք ու դուրս գանք Այգեստանից, ի՞նչ երաշխաւորութիւն որ կառավարութիւնը գտնելով ժողովուրդը բոլորովին անպաշտպան՝ չի սկսի կոտորածը ո եւ է պատրուակով, եւ անգլուխ ու անկազմակերպ ժողովուրդը ոչխարների հօտի պէս...

Կամաւոր.— Իսկ մեր պահանջները, այժմ մեր ներկայութիւնն է որ մի քիչ վախ ու պատկառանք է ազդում թաքստոցների տէրերին, եթէ այսօր դուրս եկանք, կը վստահեցնեմ ձեզ, որ վաղն իսկ մեր ռազմամթերքը փողոցը պիտի թափուի... Ծանօթ դաւաճանութեան սարսափը այն աստիճանի զօրաւոր է, որ իւրաքանչիւրը մեզմէ, շատերի կարծիքով, վաղը կարող է նոյն դերի մէջ գտնուիլ։

Եդուարդ.— Լա՛ւ, իսկ ընդհարման պարագային, երկու եւ երեք օրուան դիմադրութիւնից յետոյ, նոյնը եւ Թերեւս զէշը չպիտի պատահի։

Մելիք.— Խուզարկութիւնը պիտի լինի շատ մանրակրկիտ, յարաբերութիւնները պիտի դաղրին իսպառ, եւ բոլոր տուները մէկիկ մէկիկ պիտի խուզարկուին, փախստական կամ զէնք գտնուած տունը կրակի պիտի տրուի, իսկ դիմադրութեան պարագային ամբողջ թաղը Թնդանօթի պիտի բռնուի...։

Եդուարդ.— Ուրեմն, ի՞նչ նշանակութիւն, ի՞նչ արժէք պիտի ունենայ քու ներկայութիւնդ, վնասէն զատ օգո՞ւտ։

Հայկ.— Զարմանում եմ, Եդուարդ, քու այդ բոնած ընթացքիդ վրայ, այդ ի՞նչ տրամաբանութեամբ եւ ի՞նչ խղճով եւ յեղափոխականի ի՞նչ բարոյականութեամբ այսպիսի մի տագնապալի պարագայի առաջարկում ես լքել ժողովուրդը։

Հրայր.— Հէնց այդ ժողովրդի օգտի համար։

Հայկ.— Յեղափոխականը պէտք է մնռնիլ գիտնայ իր ժողովրդի հետ։

Եդուարդ.— Խօսքե՛ր... յեղափոխական ինչպէս եւ ամէն մարդու նպատակը ապրիլն է մեռնելէ առաջ... եւ շա՛տ աւելի դժուար։

Հայկ.— Ամօթ է, Եդուարդ, զոհողութեան...

Եդուարդ.— Իսկ երբ գերագոյն րոպէն կը հնչէ, երբ մեռնիլը անհրաժեշտութիւն է դառնում հանրային բարօրութեան համար, ես չեմ, որ ես պիտի կենամ այդ գերագոյն րոպէին...

Հայկ.— Հէնց այդ գերագոյն րոպէն այժմ է։

Եդուարդ.— Ո՛չ Հայկ, Դաւօի դաւաճանութեամբ ապստամբութեան պատրաստութիւնը խորտակուեց... Գործը վիժեց... հետեւաբար այժմ մնում է մէկ բան՝ աշխատիլ փրկել ժողովրդի կեանքը, որպէս զի ժամանակի ընթացքում հնար լինի վերսկսելու ազատութեան գործը։ Երեւակայո՛ւմ ես, ինչ աղէտ պիտի լինի այս պարագային մի ընդհանուր կոտորած։

Մելիք.— Հէնց այդ ընդհ. կոտորածի դէմն առնելու համար անհրաժեշտ չէ՞ մնալ։

Կամաւոր.— Ինչո՞ւ ի զուր ժամավաճառ եմ լինում, նպատակը նոյնն է, երկար խօսելուց աւելի գործի ժամանակ է. քանի որ արդէն ձեռնարկել ենք որոշ պատրաստութիւնների ընդհարումէ խուսափելու, ընտրենք միջոցը, որ երկու պարագային եւս դիւրութիւն ունենանք շարժուելու։

Հայկ.— Այսինքն։

Կամաւոր.— Շատ բնական է որ Եդուարդի առաջարկը ամէնէն նպատակայարմարն է, եթէ վստահ ըլլանք որ կոտորած չըլլար, բայց քանի որ վստահ չենք, եւ կոտորածի պարագային, խայտառակ ամօթից զատ այլ բան չենք մեզի, եթէ ժողովրդի մէջ չմնանենք ու ինքնապաշտպանութեան գործը չկազմակերպենք — մտածել ենք արդէն միջոց, որ մեզի հնարաւորութիւն տայ Թաքնուիլ այնպիսի ձեւով մը, որ կառավարութիւնը եթէ ամբողջ Այգեստանի տուներն իսկ տակնուվրայ անելու լինի չկարողանայ մեզ գտնել։

Հայկ.— Այգեստանի՛ մէջ մնալու պարմանով։

Կամաւոր.— Այո՛, այո՛, Այգեստանի մէջ, նոյնիսկ կեդրոնը։ Եթէ կառավարութիւնը խուզարկութեան պատրուակի տակ, առիթով մը, կոտորածը սկսեց, դուրս կ'ելլենք անմիջապէս մեր Թաքստոցից եւ ինքնապաշտպանութեան գործը կը կազմակերպենք, աւելի ճիշդ կը դեկավարենք, որովհետեւ գլխաւոր կէտերում էլ նոյն միջոցով Թաքնուին պիտի կամաւորական խմբերը։

Եդուարդ.— Իսկ Թէ սատանան բերաւ կառավարութեան ձեռքը հէնց քու այդ Թաքստոցիդ վրայ դրաւ։

Կամաւոր.— Այդ պարագան եւս նկատի նկատի ունեցել ենք, քանի որ մեր նպատակն է ամէն կերպ խոյս տալ ընդհարումներէ, հետեւաբար եւ կրուից, Թաքստոցը պաշարուելու պարագային հնարաւորութիւն պիտի ունենանք դուրս գալու այնպիսի ճանապարհով որ մեզ պաշարողներն էլ զարմանան. եւ միանգամ երբ դուրս ելանք Թաքստոցից առանց ընդհարումի կը տեսնենք, կոտորածի պարագային կը կռուինք, ու կը ղեկավարենք ժողովրդի ինքնապաշտպանութիւնը, իսկ միմիայն խուզարկութեան պարագային կը քաշուինք շրջակայ լեռները Թաքնուելու՝ Թողնելով որ կառավարութիւնը շարունակէ խուզարկութիւնը։

Հայկ.— Ամօթ մեզ, ամօթ բոլորիս, մեռնելու վախը բոլորիդ լիմարացուցեր է...փախուստ Թաքստոց... էլ չգիտեմ ինչ սատանութիւն... փոխանակ ճակատ առ ճակատ Թշնամու դէմը դուրս գալու եւ իյնալու հերոսաբար։

Մելիք.— Ընդհանուր գործի յաջողութեան ժամին նախ պէտք է խորհիլ։

Հայկ.— Այսինքն սեփական կաշուի ապահովութիւն։

Դ. ՄԵԼՈՅԵԱՆ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՕՏԱՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ

Պատասխանելով օտար Թղթակիցներու որոնք, օտար վարժարաններու մասին կառավարութեան տուած որոշման վերաբերեալ Ճշդումներ կ'ուզէին, Յունաստանի արտաքին նախարարը Միխալաքոփուլոս բացատրեց Թէ կառավարութիւնը չի փակեր դպրոցները, այլ պարզապէս, յոյն աշակերտները կը ստիպէ որ ազգային վարժարանների մէջ հետեւին նախնական կրթութեան։

ՀԱՅ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՌԱՀՎԻՐԱՆԵՐԸ



Ութսունական Թուականներուն, երբ դեռ հայ յեղափոխական որեւէ կուսակցութիւն կազմակերպուած ու յստակ ծրագրով՝ հրապարակ չէր իջած, ուրիշ անձնազոհ եւ համեստ հերոսներու կարգին, վրէժի առաջին գէնքերը կը վերցնեն Ալեքսան Ռոստոմեան, Ռաֆայել Մովսէսեան, Բարսեղ Մելիք Գրիգորեան, Հայկ Մ. Ցատայեան, Բագարատ Թէվէքելեան (անունները ձախէն աջ)։

Հ. Յ. Դ. ՑՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԱՌԹԻԻ

(«Ազատ Հայաստան» գրքէն)

Հ. Յ Դաշնակցութի՛ւն...

Վահագնի նման մրրիկներէ ու հրէ ծնած, Վահագնի նման կենսատու Վահագնի նման վիշապաքաղ, Վահագնի նման աստուածային.

— Ցարգա՛նք քեզ...

Հայրենիքիդ ազատութիւնը կերտելու համար՝ խլուրդի նման գետնի տակ աշխատող, բռնակալների Հալածանքներին ենթակայ՝ մեծ յղացումներդ օտար վայրերում բանաձեւող, Հարազատ ժողովրդիդ բոլոր ցաւերով տառապող, ըմբոստացող ու ըմբոստացնող, նահատակների շարան շարքերով ազատութեան հաւատքի ատրուշանը միշտ վառ պահող, բանաերը սրբավայր, կախաղանները իտէալի խաչ դարձնող, Հարազատներէ ու օտարներէ Հալածուող ու բամբասուող, բայց մեծ նպատակիդ Հաւատարիմ կառչած՝ աննկուն նիւթակ՝

— Ցարգա՛ն քեզ...

Հայրենիքիդ ազատութեան ուխտեալ դրօշակիր, պայքարին ճակատող առաջին զինուոր, պարտութենէ չյուսալքուող վերջին զօրավար՝

— Ցարգա՛նք քեզ...

Երկունք երկնեցար՝ ու ծնունդը երկունքիդ կայ՝

— Ազա՛տ Հայաստան...

Երանի՛ քեզ, դու այսօր հրպարտօրէն խորհրդի ես նստում ազատ հայրենիքիդ մայրաքաղաքում, եւ բովանդակ Հայութիւնն ուշկնդրում է քեզ։

Դու մայր գետն ես Հայաստանի, դու Արաքսն ես կամուրջըն. կէց որ ժայռերը խորտակելով, անմռունչ դէպի յառա՛ջ. դէպի բաց դաշտ, դէպի ծով է գլորւում։

Քո բաց դաշտը, ազատ ծովը ազատութիւնն է հայրենիքիդ, որի համար զոհուել ես, զոհւում ես, ու պիտի զոհուես տակաւին։

Քո կամքը — Արտաւազդի գամբռներն են, որ անվհատ կրծեցին, կրծում են ու պիտի կրծեն շարունակ բոլոր շղթաները հայրենիքիդ ազատութիւնը կաշկանդող։

Փոթորիկներէ տնցած ու մրրիկներու յանգիման՝ Մովսէ՛ս, Մովսէ՛ս, Մասիս Սինա լեռնէն իջ նող պատգամաբեր մարգարէ, գիտեմ չպիտի յուսահատես, եթէ տեսնես վերստին ժողովուրդդ ոսկի հորթերի շուրջը պարելիս. Վահագն աստուածային՝

Որոտ ու ծիածան,
Շանթ ու սէր,
Ովսաննա՛, Ովսաննա՛...

ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

ԿԵՆԴԱՆԱԳԻՐ

Ձեր եւ ձերիններուն մեծադիր պատկերները ունենալու համար, դիմեցէք ուղղակի արուեստագէտին, որուն գործերը կը զարդարեն, 30 տարիէ ի վեր, Ֆրանսայի քազմաթիւազար տուները։

Ընմրցելի՝ նմանութեան եւ գեղեցկութեան կողմէ։

Ցանձնարարութիւնները կ'ընդունուին՝ արտասահմանէն։

Դիմել՝

J. ASSADOURIAN 9 rue Dagorno Paris XII.

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի(էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

Ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-49

(կառ տիւ նօռի եւ կառ տը լ'էսդի մէջտեղը)

CORDONNERIE « AKAP »

Maison A. KAPIKIAN

17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-89

Մէթրօ՝ ԱՎՐՈՆ կամ ՆԱՄԻՈՆ

Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի։ Մասնագիտութիւն *Քոէֆ տը Շինի*։ Շեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ՝ ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ։

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

RÉVEILLON
LE 24 ET 31 DECEMBRE

ՃԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ 61 RUE MR.-LE-PRINCE, PARIS (6)

Ջափաւոր գիներով ճաշացուցակ, մսեղէն 10—15 ֆր. աղանդերք 2—4ֆր., ուրախ մթնոլորտ, մրգիքեւ պար մինչ եւ առաւօտ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ!

Ս. ԳԱԼԹԱՔՃԵԱՆԻ

Նոր հասցէն է՝ 14bis Rue St. Georges, Paris

Ուր պիտի գտնէք նորագոյն գուտ անգլիական կերպասներու ճոխ մթերք, արանց հագուստի, ինչպէս նաեւ մասնաւոր drap կանանց վերարկուի համար։

Գիները բացարձակօրէն անմրցելի! Մէթրօ՝ de Pelletier

ԾԱՆՕԹ ԲԺԻՇԿ ՏՕՔԹ. Կ. ԽԱՆՃԵԱՆ

Թելեֆօն Gut. 03—81: Հաստատուած է՝ 21 Rue Pronchet, Paris (8), Ա. յարկ, աջ կողմի դուռը, ուր իր հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր ցերեկէ վերջ ժամը 3էն 6 (բացի կիրակիէ) եւ ժամադրութեամբ։

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՅՐ

8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)

Հեռաձայն, PROVENCE: *20—37*

Կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւններ

Կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7եւ ժամադրութեամբ։ կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—12։

Կ'ուզէ՞ք օգտուիլ բացառիկ զեղչէ մը

եւ հագուիլ ըստ ձեր ճաշակին խնամուած հագուստներ

դիմեցէք կանանց, եւ արանց դերձակ

ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆԻ

Նոր հասցէն

65 Bld. Sebastopol PARIS (1er) Tél. Central 99-31

Ջեր հաւանած գինով տրուած ԱՊՍՊՐԱՆՔԻՆ վերջ՝ Յոյց տուէք այս կտրոնը, պիտի ունենաք հարիւրին 10 զեղչ

ԴԵՐՁԱԿ

Ա. ԿԻԻԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon. PARIS (9e) Métro: Poissonnière

Կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան անուշեղէններու ամենահամեղը՝ պատրաստուած մասնագէտ

ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

փնտռեցէք ամէն տեղ միմիայն MELKON վաճառանիշով *լոքում, փաքլաւա, հէլվա, գատայիֆ* եւ իզմիրի համբաւաւոր *բիւշմանի հէլվան* եւայլն։

O. OHANESSIAN

25 Rue Vilin. PARIS (20) Tél. Ménil. 69—15

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Փակում փրանսական Խորհրդարանի

Ծնունդի տօնին առթիւ, ֆրանս. Ծերակոյտի եւ երեսփ. ժողովի նիստերուն դադար տրուեցաւ։ Փակման հրովարտակը երեսփ. ժողովին մէջ կարդաց վարչապետը՝ Պ. Սթէկ, իսկ Ծերակոյտին մէջ՝ դատական նախարար Պ. Շէրոն։

Նստաշրջանը պիտի վերաբացուի յունուար 13ին, մինչ այդ, վարչապետը պիտի ջանայ երեք հրաժարած նախարարներուն տեղ նորեր նշանակել։

Ատանայի 18 գիւղեր ջուրին տակ

Ատանայի հեղեղին մասին հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը տրուին։

Երեք օրէ տեղացող անձրեւներուն հետեւանքով, Սիհան գետը յորդեցաւ։ Բազմաթիւ թաղերը ամբողջութեամբ ջուրին տակ են։ Թաշքէօփրիւի կողմի տուները կղզիացած վիճակ մը ունին։ Վնասներուն չափը շատ մեծ է։

Ողողուած 18 գիւղերէն դեռ ոչ մէկ լուր առնուած է։ Գարշրեաձայի մէջ ջուրը շատ բարձրացած է. այն տեղի հիւանդանոցին հիւանդները նաւակներով ուրիշ տեղ փոխադրուած են։

Ջուրէն քշուած 7 հոգի եւ հիւանդանոցին մէջ ալ տղեկ մը խեղդուած են։ Անձրեւներուն սաստկութենէն բազմաթիւ տուներ փլած են։ Գիւղերուն հետ հեռագրական հաղորդակցութիւնը բոլորովին խզուած է, թելերը խորտակուած ըլլալով։ Եօթ—ութ հարիւր հոգի բացը մնացած են։ Թաղապետութիւնը կ'աշխատի աղէտեալները բաղնիքներուն մէջ զետեղել եւ զանոնք պարենաւորել՝ կարմիր Մահիկին օգնութեամբ։

Ողողուած թաղերու բնակիչներէն բազմաթիւ թշուառներ ժամերով ծառերու գագաթը սպասած են մինչեւ որ մէկիկ մէկիկ ազատուած են նաւակներով։ Անձրեւը կը շարունակուի։ Թուրք Օճախին կողմերն ալ ողողուած են։

Կ'ըսուի թէ մեծ հեղեղ մը իջած է նաեւ Գոզանի մէջ։ Մերսինի շատ մը փողոցներն ալ ջուրի տակ մնացած են։ Այնտեղ ալ անձրեւը կը շարունակուի։

Ատանայի եւ Պոլսոյ միջեւ հեռագրական հաղորդակցութիւնը խզուած ըլլալով, հեռագրալուրերը Տիարպէքիրի ճամբով եկած են։

Վնասներու քանակը շատ է, դեռ կարելի չէ եղած ճշտել։ Բերքը փճացած կը նկատուի։

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ – POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ցէր եւ ցնօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Շշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ սպասուհի մը տնական գործերու համար։ Դիմել Japhet, 257 rue St. Denis, Փարիզ.

ԶՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ, ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ցոյց կը տրուին մեր գրասենեակին կողմէ՝

1.— փարիզի շրջակաները ամէն ուղղութեամբ ֆողաբաժիններ գնելու։

2.— Ամսավճարով տուսշինելու ամբողջութեամբ կամ մասամբ վճարուած ֆողամասերու վրայ։

3.— Վիլլաներ, տուներ եւ բնակարաններ գնելու եւ վարձելու։

4.— ֆուներու եւ ամէն տեսակ fonds de commerceներու վրայ գրաւականով փոխառութիւն ստանալու։

5.— Ամէն տեսակ ապահովագրութեանց մասին դիմեցէք

ՏԱՐԱՍՈՎ ՏԷՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Գրասենեակը, 18 Rue Chaussé d'Antin, Métro Opéra եւ Chaussé d'Aantin, ամէն օր ժամը *10—12* առաւօտները եւ *4—7* կէսօրէ վերջ, կիրակի եւ տօն օրեր ժամը *10*—1։ Հեռախօս Provence *87—32* եւ *82—48*։

69, RUE D'ANGOULÊME PARIS (XI)

ՄԱՍՆԱԿՑԵՑԷՔ Հ. Յ. Դ. ԲԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

Այսօր կիրակի երեկոյ **Salle Gaveau***ի վրայ*

47 rue de la Boëtie, *վերը՝* **Miromesnil**

ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ Հ. Յ. Դ. ԵՒՐ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻ

Նախագահական մարմին՝ Ա. Գիւլպենկեան, Ռ. Տէր Մինասեան, Շ. Միսաքեան, Ս. Վրացեան, Ա. Զամալեան, Մ. Վարանդեան, Բժիշկ Տէր Թահմեան, Լ. Թադէոսեան, Կ. Սամունի, Մ. Երիցեանց, Լ. Գեհոնեան, Լ. Մօզեան, Ս. Տէր Թովմասեան, Մ. Գուցումաճեան, Վ. Շուշանեան, Ս. Նահապետեան, Վ. Փաստրմաճեան։

Կը նախագահէ՝ **Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ**

Կը խօսին՝ **Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆ, Ա. ԶԱՄԱԼԵԱՆ, Մ. ԳՈՒՑՈՒՄՃԵԱՆ**

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԴԻՐԻ ԱՆԴԱՄՆԵՐԷՆ

PIERRE RENAUDEL, ՎԱՌԻ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ ԵՒ JEAN LONGUET, ՆԱԽԿԻՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Տիկիններ Զապէլ Արամ, Իդա Արդ Ղուկասեան, Ա. Գեհոնեան, Օր. Աղաբէկեան, Պ. Պ. Ն. Ղուկասեան, Նահապարդեան (երգ), Օր. Ա. Երամեան (չութակ)։ Օր. Արտեմիս Տէր Թովմասեան, Պ.Պ.Ս.Թորոսեան, Շ. Սարեան արտասանութիւն։

G. MARTINET (թաւջութակ) Ա. մրցանակ փարիզի պետական երաժշտանոցէն
S. MARTINET (ալթօ) » » » » »
N. LEICKNAM (չութակ) » » » » »
J. CACHEUX (դաշնակ) » » » » »
S. MARTINET պիտի նուագէ H. Büsserի «Rapsodie Arménienne»ը հայ ժողովրդական մօթիֆներով կտոր մը որ իբր նիւթ տրուած էր պետական երաժշտանոցի այս տարուան մրցումներուն։

Կը մասնակցի Սիփան երկսեռ երգչախումբը ղեկավարութեամբ Սաքօ Յակոբեանի

Ծխելը արգիլուած է։ *Մինչեւ 7 տարեկան տղոց մուտքը արգիլուած է*

ՀԱՆԴԷՍԸ ԿԸ ՍԿՍԻ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 8.30ԻՆ

ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ.— Հանրակառք Թիւ 26, 28, 37 եւ 41։ Օթոպիւս՝ AT. ATbis, AH, AQ, B, AB, իջնել rue la Boétie.

Կարգապահութեան հսկող ընկերներէ կը խնդրուի ներկայ ըլլալ ժամը 6ին Salle Gaveau

ՀԱՃԵԼԻ ՆՈՒԷՐ ՄԸ, 1931Ի ԱՌԹԻԻ

Եթէ կ'ուզէք նուէր մը տալ ձեր սիրելիներուն, քնաւ մի' մտածէք թէ, ի՞նչ կրնաք գնել որ ֆաշոյք եւ գուարթութիւն պատճառէ ձերիններուն. դիմեցէք միայն

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ

26 rue Lesage, Paris, Métro Belleville, Tél. Ménil. 61—85

որ ձեզ պիտի գոհացնէ իր ամենավերջին, գուարթ եւ ֆաշեալի եղանակներու փլաքներով եւ նոր տեսակի օթօվաթիք եւ փորթաֆիլ զանազան տեսակի ֆոնօկրաֆներով, ամէն ճաշակի եւ քսակի յարմար։

ՏՕՔԹ. ԱՍԼԱՆ

38 Rue Rochechouart մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.
Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ *Աղիքի* հիւանդութիւնները ցատուկ յարկաբաժին *Վէներական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջղային, Արեան հիւանդութիւնները եւ ցօդացաւ։
ինչպէս նաեւ Assurances Socialesի հիւանդները։
կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
մէթրօ՝ Beaugrenelle

Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւնները եւ ֆրանկալատ։ Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3-9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

IMPRIMERIE - **MASSIS** - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

ՕՐ. ՇՈՒՇԱՆ ԽԵՐԵԱՆ
ԵՒ
ՍԵՐԺ ԱՏԱԼԵԱՆ
Նշանուած

փարիզ 6 դեկտ. 1931

BRASSERIE HAROLA
3 Rue la Vieuville
Place des Abbesses
Métro: Abbesses, Tél. Marc. 39-..
ՎԱՐՉՈՒՀԻ ՍՐԱՀՆԵՐ
Պարահանդէսի, ճաշկերոյթներու եւ այլնի համար
Մասնաւոր գին Հայերու

EMPIRE Մուգիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

Docteur ès-sciences occultes
Գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ



կը բացատրէ անցեալը, ներկան եւ ապագան։ Կ'օգնէ ամէն կարգի մէջ։ Կը գուշակէ ապագան, ըսած կ'ընէ ձեր գործերը, կը ջնջէ ամէն տեսակ անբարեբաստութիւն։ Կը վերադարձնէ ձեր կորսնցուցած իրերը։ Կը գուշակէ քարտերու միջոցաւ։ Կը գուշակէ ձեռագրութենէ։ Կը բացատրէ ձեր երազները։ Կը գուշակէ սուրճի միջոցաւ։ Կը գուշակէ ձեռքի գիծերուն միջոցաւ։ Կը գուշակէ աստղերու միջոցաւ

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԷՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝ Տ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1930
23 DÉCEMBRE 1930

Ք. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1450

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

Հ. Յ. Դ. ՓԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ ՏՕՆՈՒԵՑԱԻ
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՆԴԷՍԻ ՄԸ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԵԱՄԲ

Կիրակի գիշեր, Հ. Յ. Դ. Փառասնամեակը, Փարիզի մէջ նուաճեցաւ մեծ շուքով եւ խանդավառութեամբ եւ ժողովրդա-
ին բոլոր տարրերու մասնակցութեամբ:

Նախորդ իրիկունը, ներկայացման մը վերջաւորութեան, ղողին մթութեան ապաստանած երկու գաճաճներ, վախով ղողով թուղթիկներ սպրդեցուցեր էին հանդիսականնե-
ն ձեռքը.— Այսօր, մէկ նշանաբան կը թելադրէին, թուղթիկին մակաւոր ու երկչոտ հեղինակները,— չերթալ իրենց արիւնոտ ասնամեակին, չմասնակցիլ իրենց բոլոր ճանդէսներուն»:

Ու ժողովուրդը տուաւ արժանաւոր պատասխանը, շառա-
ն ապտակ մը բոլոր անոնց՝ որոնց կոպերուն միջեւ ասեղ-
եր կը ցցուին, ամէն անգամ որ Դաշնակցութիւնը հպարտ ու
միտ կենսուրախ՝ կը ներկայանայ Հայութեան:

Ժամանակէն շատ առաջ, թանձր խումբերով, ուռած ալիք-
ու պէս իրար հրմշտկելով, ժողովուրդը կը խուժէ սրահ: Հանդէսի սկզբնաւորութեան, արդէն ներս մտնելու տեղ չէ ացած: Սրահին դռները ինքնին փակուած են յորդուն բազ-
ութեամբ մը, որ տակաւին կը սեղմուի, կը ճնշուի ու կը
ուի նեղ ոտքի մը տեղ բռնելու համար ուշացածներուն,
ր պտտաբուխ ու որոտագին ծափերու մէջ, ճիշդ յայտա-
րուած ժամուն, օրուան նախագահութիւնը՝ գլխաւորու-
մբ ընկ. Ա. Ահարոնեանի իր տեղը կը գրաւէ ու «Մշակ
ուոր»ի դաշն ու ըմբոստ շեշտերը՝ յարգանքի կը հրաւի-
ն ներկաները՝ բեմին առջեւ, որ յեղափոխական ճրագալոյցի
յորանին պէս կը շողշողայ: Բեմին կեդրոնը, Հ. Յ. Դաշ-
կցութեան մեծադիր զինանշանը շրջանակուած Թարմ դափ-
ներով, այդ պահուն հոդ կը խորհրդանշէ գրչի ու սուր ու
րի պայքարը, որ քառասուն տարի անընդհատ, խումբ
մբ անձնազոհ ու հերոսական հոգիներու կողմէ մղուեցաւ
դեռ կը մղուի՝ յամառօրէն, ազատագրութեան բոլոր ճամ-
ներուն վրայ, ու հեռաւոր հսկայ լուսարձակի մը պէս որ
աւարը կը ճեղքէ եւ ուղեկորոյս բազմութիւններուն ցոյց
ուայ փրկութեան ելքը՝ զինանշանը իր վրայ կը ժողվէ հա-
կրանքի ակնարկները յուզուած ներկաներուն: Կարմիր դրօշ-
ր աջէն ու ձախէն կ'եզերեն զայն, քառասուն աստղերու ծի-
ր մը, ամէն մէկը խորհրդանիշ՝ գոհողութեան, անսպառ կո-
ի ու հոյերական դիւցազնութիւն մէկ մէկ տարուան ու
անշանին եւ աստղերուն վերեւ, յանդգնութեան կարմիր ու
ծիմաստ նշանաբանը. «Մա՛հ կամ Ազատութիւն...»:

Դաշնակցութեան քայլերգէն յետոյ որ ունկնդրուեցաւ
անկայս, խօսք առաւ ընկ. Ա. Ահարոնեան, ներկաները յար-
նքի հրաւիրելով՝ բոլոր անոնց հանդէպ, որոնք ինկան ազա-
ագրութեան ճամբուն վրայ.—

Հ. Յ. Դ. Փառասնամեակին առթիւ, ըսաւ մեր ազգային մեծա-
ադանդ բանաստեղծը, առաջին ժամածումը որ կուգայ մեր սիրտը
ողվելու եւ մեր սիրտը յուզելու, կ'երթան ամէն անոնց, որոնք
առասնամեայ ուժեղ պայքարներու մէջ ինկան զէն ի ձեռին՝ հայ
ղարիի ազատագրութեան համար, ամէն անոնց, որոնք առանց
նքի, արդար ու անմեղ, ճակատագրական աիեղ պայմաններու
ակ, զոհ գացին աշխարհի ամէնէն բարբարոս, ամէնէն վայրագ ու
ան ցեղին բռնութիւններուն: Այս պահուս, մեր առաջին մտա-
ութիներն ու զգացումները անոնցն են որոնք պայքարեցան աիեղօ-
ն, օրիասական կատաղութեամբ, ու իպարտութեամբ զարկին
զարնուեցան, լեռներու քարերէն ու ժայռերէն՝ իրենց անկողին
բարձ շինեցին ու ծամեցին տառապանքի սեւ իացը, հայ հնա-
ութի ցեղին փրկութեան համար: Մենք բոլորս այս պահուս, մտքով
սրտով՝ անոնց հետ ենք, մեր անմեղ երախաներուն՝ որոնք
նուկներու պէս օր մը բարբարոսութեան ու անլուր վայրա-
ութեան՝ ցաւագին ու տրտմագին մայեցին անապատնե-
ու աիաւոր ամայութեան մէջ, բոլոր անոնց հետ, որ ամէնէն
արներէն մինչեւ ամէնէն իզօրներն ու աիեղները,—մեր մայրերը,
ր կոյսերն ու կտրիճները— վայրագօրէն զոհ գացին Հայոց աշ-
արհի ազատութեան համար: Ու յիշատակի այս պարտքը կը իրա-
ել մեզ բուռ մը հող առնել եւ երկիւղածութեամբ՝ իբր աճիւն
ալ աշխարհի չորս ծագերուն, անոնց համար որ ինկան առանց
ոքի ու տրուունջի: Այս հանդիսաւոր ժամուն երբ մենք ամէն-
կ'ապրինք ու կը շնչենք անոնց իտէալին համար, գլխաիակ ու
իւղած, ոտքի կ'ելլենք եւ մեր ժամածումները կ'ուղղենք անոնց
ատակին»:

Ու յարգանքի լռութեան պահէն յետոյ, ընկեր Ա. Ահա-
եան շարունակեց իր բացման գեղեցիկ ճառը (*), որմէ
իշապէս վերջ խօսք առաւ ընկ. Մ. Վարանդեանի:

ԸՆԿ. Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆԻ ՃԱՌԸ

Ընկ. Մ. Վարանդեան ֆրանսերէն գեղեցիկ ճառով մը Դաշ-
կցութեան ողջոյնի խօսքերը ուղղեց միջազգային ընկերվա-
ութեան, զոր կը ներկայացնէր Գործադիրի անդամներէն եւ
անոնց. խորհրդարանի նախկին երեսփոխան քաղաքացի Ժան
նկէ «մեր ժողովուրդին հաւատարիմ ու մեծանուն բարե-
մը եւ Ժան Ժօրէսի զինակիցը», ինչպէս նաեւ բոլոր օտար
ն կուսակցութեանց որոնք իրենց ներկայացուցիչները ղրր-
էին մասնակցելու «Դաշնակցութեան Հառասնամեակին, որ այս
իրուն կը տօնուի ամէն տեղ առանց բացառութեան, տեղ մը

ազատ,ուրիշ տեղ մը գաղտնի,բայց ամէն տեղ ոգեւորութեամբ, նոյնիսկ Հայաստանի մէջ,ուր հայ ըմբոստ ու ողջամիտ գիւղացիութիւնը գզուանքով կը ժխտէ կէփէուներու եւ ջեկաներու աղտոտ վարչածեւը, կարմիր բռնապետութեան յուծը՝ ըմբոստութիւններով, որոնք ուղղուած կեդծ ու պատիր ընկերվարական իշխանութեան մը դէմ, մէկ յստակ իմաստ կ'արտայայտեն.— Չերի'ք, այս ասիական բռնակալութիւնը,ընկերվարութի՞ւն, այո՛:Բոլշեւիզմ,ո՛չ»:

Այս կուսակցութիւնը ըսաւ, ընկեր Մ. Վարանդեան, շատ հետաքրքրական երեւոյթ մը կը ներկայացնէ ինքն իր մէջ. ազգայնական է եւ միջազգայնականմիանգամայն, որ իր առաջին օրերէն իսկ, կրցաւ հայ ժողովուրդի մեծագոյն զանգուածին համակրութիւնը գրաւել եւ ընդարձակ ճիւղեր հաստատել ամէն այն երկիրներուն մէջ՝ որոնք բաժնած էին հայկական հողերը»:

Ընկ. Վարանդեան արագ ակնարկ մը նետեց Դաշնակցութեան անցեալ յեղափոխական գործունէութեան վրայ, որ կը բախէր ոչ միայն բռնապետութեանց պատնէշներուն եւ հալածանքներուն, այլ նաեւ անպատրաստ ժողովուրդի մը վրանումներուն: «Պէտք էր ցեղը մարտականացնել ու մարզել. սկսիլ ու լրացնել անոր զինուորական կրթութիւնը, ստեղծել յեղափոխական կարգապահ ու ամրակուռ բանակ մը այս ժողովուրդէն որ զանազան բռնապետութեանց դէմ իր նախնական իրաւունքները պիտի պաշտպաներ ու խլեր անոնց ձեռքէն: Աշխարհի ո՛չ մէկ յեղափոխական կուսակցութիւն այդքան դժուարին պայմաններու մէջ՝ պայքար չէ մղած, որքան Դաշնակցութիւնը, որ իր շարքերուն մէջ կը համբերէ ամէն դասէ մարդեր, երիտասարդներ, որոնք իրենց Թարմ օրերը կը տրամադրէին ազատութեան անողոք կուռքին, չափահասներ՝ որոնք ո՛չ մէկ զոհողութեան առջեւ կը վարանէին ու նոյնիսկ մտաւորական պետեր, որոնք իրենց յանդգնութիւնը քաւեցին բռնութեան կախաղաններուն վրայ»:

Ընկ. Վարանդեան հակիրճ ու ամփոփ յիշելէ յետոյ Դաշնակցութեան յեղափոխական գործունէութեան գլխաւոր ու յատկանշական դրուագները զանազան երկիրներու մէջ, կոչ ուղղեց ներկաներուն յարգանքի ծափերով ողջունելու բոլոր քոյր կուսակցութիւնները, որոնք կը մաքառին յանուն ընկերային ու քաղաքական ազատագրութեան եւ որոնք, ուշ կամ նուէ, բոլոր երկիրներուն մէջ, կոչուած են ձեռք առնելու իշխանութեան դեկը եւ մեծ դեր ունին կատարելու քաղաքակրթութեան պատմութեան մէջ:

Ընկեր Վարանդեանի բանախօսութիւնը վերջացաւ բուռն ծափերու մէջ, որմէ վերջ խօսք առաւ Ընկերվարական Միջազգայինի գործադիրի անդամներէն ընկ. Ժան Լոնկէ:

ԺԱՆ ԼՈՆԿԷԻ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Դժբախտաբար, տեղը կը պակսի լրիւ տալու համար մեծանուն ընկերվարականին եւ հայութեան բազմավաստակ բարեկամին ճառը: «Միանգամայն, ըսաւ ընկեր Ժան Լոնկէ, երջանիկ, հպարտ ու երախտապարտ եմ որ, Դաշնակցութիւնը երբ իր քառասնամեակը կը տօնէ, մտածեց բարեկամի մը, ընկերոջ մը որ ճիշդ 31 տարիներէ ի վեր իր հնարաւոր ու սըրտագին բաժինը կը բերէ հայ դատի յաղողութեան: Առաջին օրէն իսկ աշխատակիցն եղայ մեր անմահ վարպետին Ժօրէսի իր հիմնած Թերթին Humanité-ի մէջ, որ դժբախտաբար, այսօր դեռ, անունը պահելով մէկկողմէ, խաթարած է իր մեծ հիմնադիրին ոգին, ու գիծը: Իբր քաղաքական բաժնի խմբագիր, այն օրէն հայակրութիւնս ձեր գնած ցեղին որ Ասիոյ մէջ սարկամտութեան ոգիին դէմ կը ներկայացնէր ազատութեան եւ արդիականութեան միտքը: Այդ շրջանին էր որ փիլիսթաւներու, փրէսանսէներու, Ռոպէսպիէռներու եւ դեռ այնքան վեհոգի անձնաւորութիւններու հետ, նոյնիսկ արդար ըլլալու համար պէտք է ըսել, կուսակցութիւններու հետ, որոնք ուղեգծով եւ ըմբռնումներով մեզմէ հեռու էին, ո՛չ մէկ ջանք կը խնայէինք ի նպաստ հայ դատին: Մեր ջանքերը անզօր մնացին: Իզուր ժօրէսի եւ ուրիշներու հզօր ձայնը ֆրանսական խորհրդարանին մէջ, ինչպէս նաեւ Պէրնշթայնինը Ռայխսթագին մէջ, կը բարձրանար, պաշտպանելու Հայոց իրաւունքները: Աւա՛ղ, մեր ջանքերը արդիւնք չտուին: Ձեզ հետ մէկտեղ մենք ալ անողոքպատրանքներ ու հիասթափութիւններ ունեցանք»:

Ընկ. Ժան Լոնկէ արագ ակնարկի մը ընթացքին կանգ առաւ երեւանեան Հանրապետութեան անկախութեան շրջանին, երբ «Քաղաքակրթութեան եւ ապահովութեան ովասիս ը ստեղծեր էր Համիտներու եւ Թալէաթներու ջարդերէն ազատած այս ժողովուրդը որ մեծ է, որովհետեւ տառապած եւ գիտէ տառապիլ, որովհետեւ իր տուրքը տուած է Մարդկութեան եւ Քաղաքակրթութեան»:

Իր խօսքի ճառի վերջաբանին մէջ, ընկ. Լոնկէ ըսաւ.— Այս խուռներամ բազմութիւնը որ նախանձը կրնայ շարժել որեւէ քաղաք. կազմակերպութեան ցոյց կուտայ թէ դուք ձեր հերոսներուն եւ զոհերուն հետ էք, թէ հայութեան մէջ կայ հրաշալի կենսունակութիւն մը, որ հակառակ բոլոր ձախողութիւններուն, կը մնայ յամառ ու կորովի, ինչ որ իրաւունք կուտայ յուսալու, յուսալու եւ գործելու: ԲԱՅՑ ՄԻԱՅՆ'Ք ՁԵՐ ՄԷՋ ԵՒ ՄԻԱՅՑԱԾ ՄՆԱՑԷՔ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆԻՆ, ՈՐ ՄԻՇՏ ՁԵԶ ՀԵՏ Է ԵՒ ՈՐՈՒՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ՁԵՐ ՅՈՅՍԵՐՈՒՆ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄՆ Է:

Մեծանուն ընկերվարականին ճառը որչափ կ'ընդմիջուէր հաճակրանքի ու խանդավառութեան սրտագին արտայայտութիւններով, վերջացաւ որոտընդոստ ծափերու մէջ, որմէ վերջ, Հ. Յ. Դ. Եւրոպայի կեդր. կոմիտէի կողմէ խօսք առաւ ընկ. Մ. Գուշյուժեան:(Ճառը տեսնել վաղուան թիւով:)

ԸՆԿ. ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ ՃԱՌԸ

Վերջին խօսողն էր ընկեր Ջամալեան, Հ.Յ.Դ.Բիւրոյիկողմէ ործափերու մէջ բեմ բարձրացաւ,եւ կարճ ճառով մը, ոգեւորեց բազմութիւնըդաշնակցութեան հոգիով.—Հ.Յ.Դ.Բիւրոյի կողմէ ըսաւ, երկու խօսք ունիմ միայն: Այս հաւաքոյթը մեզ համար նախ կը հանդիսանայ իբր յիշատակի օր: Նախ կը յիշենք անզուգական հերոսներու շարքը, որոնք ինկան մեր դրօշին տակ: Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն մեր իւրաքանչիւրին յուզումն ու զգացումը, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը՝ ցաւով ու կսկիծով չէ որ կը մօտենայ անոնց: Դաշնակցութիւնը գիտէր թէ անոնք կատովին ու գիտակցօրէն նախասահմանուած էին գերագոյն զոհողութեան:

«Դուք գիտէք թէ այս կուսակցութիւնը ամէն վայրկեան՝ նոյն պարտադրութիւնը կրնայ դնել իր բոլոր ընկերներուն եւ հետեւորդներուն: 40 տարի անընդհատ այս կուսակցութիւնը քալեր է անցնելով հուրի եւ սուրի մէջէն եւ միշտ նոյն ճամբէն, նոյն նպատակին համար եւ եթէ պէտք ըլլայ, 40 տարի եւս պիտի քալէ նոյն կորովով ու յամառութեամբ: Ով որ իր մէջ չի զգար այս տրադրութիւնն ու յօժարակամութիւնը, թող դուրս գայ մեր շարքերէն: Մնացեալներով մենք նորէն կը յամառինք ու կը գործենք, մինչեւ կրկին բարձրացնենք անկախութեան դրօշը մեր երկրին վրայ:»

Ընկեր Ջամալեանի բանախօսութիւնը վերջացաւ երկարատեւ ծափերով:

Հանդէսը փակուեցաւ «Մեր Հայրենիք»ով Ընկեր Ահարոնեանի փակման ճառէն վերջ:

Գեղարուեստական բաժնին նկարագրութիւնը վաղուան թիւով:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ararատը Թուրքիոյ չէ ձգուած

Փարիզի պարսկական պատուիրակութեան կողմէ մամուլին հաղորդուած զեկոյցէ մը կը քաղենք հետեւեալ հատուածը.— Թերթերը վերջերս հաղորդեցին թէ Պարսկաստանի եւ Թուրքիոյ միջեւ գոյացած համաձայնութեան մը հիման վրայ, Արարատը ձգուած է Թուրքիոյ, Թուրք սահմանագլուխի հողերէն մէկ մասին փոխարէն: Պաշտօնական աղբիւրներէ մեզ կը յայտնեն թէ այդ մասին որեւէ համաձայնութիւն չէ գոյացած: Պարսկաստան չպիտի լքէ Արարատը, մինչեւ որ իր շահերը չապահովուին:

Թուրքական դաշնագրութիւնները

Աթէնքի խորհրդարանը շարունակեց Թուրքիոյն տնտեսական պայմանագրութեանց շուրջ վիճաբանութիւնները: Ընդդիմադիր բազմաթիւ երեսփոխաններ քննադատեցին այս պայմանագրութիւնները, մանաւանդ նաւային համաձայնութիւնը: Վարչապետը վենիզելոս հերքեց անոնց հակառակ փաստերը եւ ցոյց տուաւ նաւային համաձայնութեան առաւելութիւններն ու օգուտները:

Պատասխանելով Յունաստան ապաստանած հակաքէմալական Թուրքերու վտարման մասին հարցապնդման մը, վարչապետ հերքեց այն գրոյցը թէ անոնք պիտի յանձնուին Թուրքիոյ: Աւելցուց թէ անոնք ազատ պիտի ըլլան երթալու որ երկիրն որ ուզեն:

Հարցը կը դառնայ 150 նոցներու վրայ, որոնց մէջ են գնդ. Ըսմէթ, Պրուսայի նախկին նահանգապետը Ազիզ Նուրի եւ նախկին Շէյխ իւլ իսլամ Մուսթաֆա Սապրի: կը կարծուի թէ անոնք պիտի երթան Պուլկարիա:

Յունական դանլիճը կը հրաժարի

Աթէնք, 21 դեկտ.— Ինչպէս կը սպասուէր արդէն, յունական դահլիճի անդամները իրենց հրաժարականները յանձնեցին վարչապետին՝ վենիզելոսի, որ պիտի ձեռնարկէ նոր դահլիճի կազմութեան:

Կառավարական մամուլը կը յայտնէ թէ այս հաւաքական հրաժարման պատճառը, ներքին բուռն անհամաձայնութիւններ չեն: Այդ քայլը առնուեցաւ թոյլ տալու համար վարչապետին որ կարենայ կառավարական կազմին մէջ, փոփոխութիւններ մտցնել,այդ կերպով նպաստելու համարորազատական կուսակցութիւնը կարենայ մասնակցիլ քաղաքական հանրային կեանքին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

(*) Ընկեր Ա. Ահարոնեանի ամբողջական ճառը «ցառաջ»ի հինգշաթի օրուան թիւով:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՍԵԼԱՆԻԿԷՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔ ԵՒ ԴՊՐՈՑՆԵՐ

Սելանիկի հայ գաղութի ճշգրիտ թիւը կարելի չէ որոշել, որովհետեւ կանոնաւոր մարդահամար չէ կատարուած, ու մանաւանդ կայուն վիճակ մը չունի: Ճմեռուան եղանակին անոր թիւը կը բարձրանայ շրջակայ գիւղերը ցրուած երկրագործներով, ու ամառուան սկիզբն կը նուազի նոյն համեմատութեամբ. ուրեմն ենթադրաբար կրնանք ըսել թէ հայ գաղութը կը բաղկանայ 6500 անձէն: կարելի է զանոնք նկատել ինքնաբաւ, առանց հաշուելու աշխատանքէ զուրկ բազուկները:

Ընդհանրապէս չափահասներուն մօտ վառ կը մնան ազգային զգացումները, կապուած են բնագաւառէն ժառանգած հայրենի սովորութեանց ու աւանդութիւններուն. կ'ոգեւորուին ազգային անցուդարձերով ու իրենց սիրտերը կը բանան անոնց՝ որոնք կը հետաքրքրուին իրենց ապագայով: Ուխտեալ Հայեր են ու կը յամառին պահել այդ դիմագիծը հակառակ միջավայրի փորձութեանց: Իսկ նոր սերունդը, հոս է մտահոգիչ կէտը, գէշ հարցականը որուն ի տես շատեր զարհուրանքով կը լսեն. անոնց համար տարուած աշխատանքը հազիւ թէ ճարակող չարիքին տարածումը կը կասեցնէ, որոշ դասակարգի մը մօտ գոյութիւն ունի նաեւ յոռի անտարբերութիւն մը, ամէն ինչ բախտին ձգելու վատ մտայնութիւնը, որով եթէ բոլորն ալ վարակուին, այս սքանչելի ցեղը անձրկուն ամբոխի մը պիտի վերածուի, ասոր իբր հակազդեցութիւն, բարեբախտաբար, սերունդը հայ պահելու ճգնող երիտասարդներու հոյլ մը կայ, որ չի բաժներ զանգուածին մտայնութիւնը, ու իր կենսունակ գործունէութեամբ հետեւողականօրէն լծուած իր սրբազան առաքելութեան կ'արհամարհէ իր ճամբու խոչնդոտները, դիմելով իր նպատակին,

Սելանիկի հայ գաղութը իր ապագան նուազագոյն վնասով դիմաւորելու համար հետեւեալ զէնքերով պաշտպանուած է.—

Կրթական.— Սկսինք կիւլպէնկեան վարժարանէն, հիմնուած 1923ին, ողբացեալ կիւլպէնկեան յիշատակին, բոլոր ծախսերը կը հոգացուին համանուն կրթական ֆոնտէն. Սելանիկի լիազօր խնամակալն է պ. կարապետ Ղազարեան, ընտիր ու մինչեւ ծուծը հայ առեւտրական մը. որ լաւ ըմբռնած է կատարուելիքներու բուն նպատակը: Սկզբնական շրջանին սահմանափակ ծրագրով գործի սկսուած է, որ հետզհետէ ընդլայնելով, այսօր Սելանիկի հայ վարժարաններու մէջ կը գրաւէ առաջին գիծը ուսման մակարդակի, թիւի ու ժամանակակից ապագայի ունենալիք նպաստաւոր բարեփոխութեանց տեսակէտով: Վարժարանը ունի 250 երկսեռ աշակերտութիւն 5 — 17 տարեկան բոլորովին ձրի. ուսուցչական խումբը կը բաղկանայ 14 անձերէ, տնօրէնն է պ. Ի. պօյաճեան ու ներքին վարիչը՝ պ. Ս. Բարաղամեան որոնք ձեռնհասութեամբ կը տանին իրենց պաշտօնները՝ մնացեալներու մէջ հակառակ փորձառու ուսուցիչներու ներկայութեան, չի տեսնուիր գիծը կորովի հայկականութեան. խանդավառութեան շունչը խիստ մեղմ է, ինչ որ չի բաւարարեր պատնեշութեան հոգեկան պահանջներուն: Վարժարանի շէնքը սեփական է ու նեղ կուգայ յորդող աշակերտութեան առջեւ, շատեր ետ դարձած են դպրոցէն տեղի չգոյութեան պատճառաւ, չի լրացուիր նաեւ մանկավարժական ու առողջապահականպայմանները: Այս անպատեհութիւնները ժամանակին նկատի առնուած են խնամակալներէն, ու կը լսեմ որ միջոցներ ձեռք առնուած են յառաջիկայ տարի պիտի ձեռնարկուի նաեւ լրագոյն կարգերու հաստատման: Փիլպէնկեան վարժարանի վրայ մեծ յոյսեր կապուած են, իբր լուսաւորդ փարոս այս գաղութին մէջ մեծ դեր ունի կատարելիք: Զայն հոգածողներուն կենդանի իշխատակարանը կը նկատուի այն, իր լոյսէն մաս առնողներու բարախուն սիրտերը երախտագիտութեամբ պիտի յիշատակեն անունները լուսապսակ հիմնադիրներուն:

Ազգ. վարժարան.— Կեդրոնի վարժարանն գոյութիւն ունէր վերջին տեղահանութենէն առաջ, ինչպէս կոկիկ եկեղեցին ու առաջնորդարանը, դպրոցն ալ շինուած է նախորդ 40-50 ընտանիքէ բաղկացած հայ գաղութէն: Կեդրոնի վարժարանը ունի մօտ 150 երկսեռ աշակերտութիւն 6-18 տարեկան, վճարովի, անկարողները՝ ձրի, վերջ հոգինոց ուսուցչական խումբ մը կը պաշտօնավարէ: Ազգ. վարժարանի շէնքն ալ չի համապատասխաներ աշակերտութեան պահանջներուն:

Պէշ Չինարի գպրոցը ունի 120 աշակերտութիւն վճարովի ու ձրի, 4-12 տարեկան ու 3 դասարանի դաղներով. քարաչէն հին տաղաւար մը ունի գաղթականի խնայութեան մէջ:

Հարման Քէօյը Սելանիկի ծայրամասը կը նկատուի, հոն փայտաշէն տաղաւար մը շինուած է մատուռով մը միասին: Դպրոցը կը յաճախեն 70ի մօտ տղաք 5-12 տարեկան բոլորն ալ ձրի, ունի երկու ուսուցչուհիներ:

Խարիսաւուզ նմանապէս քաղաքի ծայրամասը գտնուող գաղթական մըն է, որ ունի սրահէ մը բաղկացած իր մանկապարտէզը 30 աշակերտներով 5-11 տարեկան ու երկու ուսուցչուհիներով: Հոս եւս առանց վճարումի է: Վերջին երկու մանկապարտէզներուն ծախքին մեծագոյն մասը կը հոգայ օր. Եւանսըն:

Վերոյիշեալ 4 դպրոցները իրենց 340 աշակերտներով կը գտնուին Ազգ. Իշխանութեան ու Հոգաբարձութեան անմիջական հսկողութեան տակ: Ունի մօտ 25 հազար տրախմի պիւտճէ մը: Մնայուն հասոյթի աղբիւր գոյութիւն չունի, պիւտճէն հաւասարակշռելու միջոցներն են. ազգային տուրքը, աշակերտներուն ամսավճարները, պատահական նուիրատուութիւններ, ու քաղաքապետութեան նպաստը, որ անկանոն ձեւով կը տրուի: Գործի գլուխ գտնուող մարմինները միշտ կը տառապին անտուկի պարապութենէն: Նախկին մարմինէն նորին փոխանցուած 70 հազար տրախմիի բացը դեռ չէ գոցուած, վերջի ընդհ. նուիրահաւաքութենէն մինչեւ այսօր գոյացած է 30 հազար տրախմի որ դեռ կը շարունակուի: Կը լսեմ թէ Գարակէօզեաններու կողմէ պիտի ըլլայ նուէր մը, գոյութիւն օրէնեցող բացը գոցելու համար:

Այս լուրին իրականութեան պարագային հետաքրքրուող մարմինները թեթեւ շունչ պիտի առնեն ու ժամանակ պիտի ունենան մօտէն հետեւելու դպրոցական ներքին կեանքին: Ազգ վարժարաններու կրթական վիճակը այնքան ալ մխիթարական չէ, որուն պատճառը կարող ուսուցիչներու պակասը եւ վարժապետներու առատութիւնն է, այս վերջիններէն շատեր դաստիարակչական գործին փափկութիւնը հազիւ թէ կը զգան, ապրուստի միջոց նկատելով զայն, կը շփոթեն առեւտրական գործին հետ. անտանելի միօրինակութիւն մը ժոդնելով մեր ազգ. հարկերէն ներս, արդարացնելով ժողովուրդի մեծ մասին իրենց հանդէպ ունեցած կասկածանքը: Ներելի՝ հոգաբարձութիւնը. որ առողջ տարրերէ կը բաղկանայ, պէտք է լրջօրէն ուշադրութիւն ընէ յառաջիկայ տարի ուսուցիչներու իր ընտրութեան մէջ. արժանաւորներու յանձնելով տղոց դաստիարակութեան փափուկ գործը:

Օտար վարժարաններ յաճախողներ չեն պակսիր: Ամերիկեան Ընաթոլիա գօլէճը առաջին շարքին վրայ կուգայ, ուր կ'ուսանին 60 կենսունակ հայ տղաներ, անոնք գանազան միջոցներ հայթայթած են դպրոցի ընթացքը շարունակելու: Դժբախտաբար իրենց հայերէնի ուսուցիչը գէշ ընտրուած է, ոչ ոք կարողացած է օգտուիլ անկէ, որ ամերիկացի պաշտօնակիցներու առջեւ ստորին քծնանքներէ զատ ուրիշ առաւելութիւն մը չունի, ատկէ հայ ուսանողութեան վարկն ալ իրեն հասար կ'ընէ: Դպրոցի ընթացքը աւարտողներէն շատեր Ամերիկա կը մեկնին մասնագիտական դասընթացքներու հետեւելու համար, կարելի է ըսել թէ այս հաստատութիւնը միակն է օտար վարժարաններու մէջ, որուն մէջ մեր տղաքը անաղարտ կը պահեն իրենց հայկականութիւնը: Հայ դպրոցներու անբաւականութենէն մաս մը աշակերտներ դանիական նախակրթարանները կ'երթան, որոնք դասէն աւելի աղօթքի ժամ յատկացուցած են, արմատախիլ ընելով երախաներու տոհմային հասկացողութիւնը: Ցունական եւ ֆրանսական վարժարանները գանգառ թիւով հայ ուսանողներ ունին: Այս բոլորէն զատ 300ի մօտ անչափահասներ դուրսը կը մնան իրենց առջեւ փակ գտնելով հայ վարժարաններու դուռները: Ինչպէս վերը յիշեցի, շատ հաւանական է որ փողոցը թափառող այս փոքր հայդուկները, յառաջիկայ կիւլպէնկեան վարժարանի սաները կ'ըլլան, կուլ չերթալու համար «բարեսիրական» նպատակներով լարուած ծուղակներուն:

ԹՂԹԱԿԻՑ

ՊԱՐՈՆԻԿԵԱՆ... ԾԱՊԼՎԱՐԻ ՄԷՋ

Բ.

Պարոնիկեան Ցունաստանէն կը սկսի իր զոհերը ժողվել:

Առաջին անգամ իր ճանկը կ'իյնայ կարապետ արքեպիսկոպոս Մազլումեան:

Սանը գլորեցաւ գնաց գտաւ իր խուփը՝ կ'ըսէ ժողովրդական առածը:

Բայց ես չգիտեմ թէ մեր երկու հերոսներէն ո՞րն է խուփը եւ ո՞րն է սանը: Սա յայտնի է որ գիրար գտան երկուքը. գիրար «Հասկցան», ու ա՛լ դիւրին էր ձնագածը. Ծապլվարը փրկելու համար:

* * *

Նախ Մազլումեան յանձն կ'առնէ պարոնիկեանը պաշտպանել էջմիածնի մէջ: «Ցառաջ»ի ընթերցողները գիտեն որ պարոնիկեան երկու տարի առաջ ալ պալքանները պտըտեցաւ՝ հոգեւոր ճեմարան մը բանալու համար իբրեւ թէ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին թելադրութեամբ: Ու շատերը կլլեցին այս առասպելը: Բայց ստախօսին մոմը մինչեւ առտու հազիւ կը վառի՝ կ'ըսէ առածը: կաթողիկոսը այդ սուտը հերքեց: Հիմա որ էջմիածնի գահակալը մեռաւ՝ պէտք է նո՛ր փորձ մը բերդը ներսէն գրաւելու համար: կորզկլու հմայ էջմիածնի հոգեւոր գերագոյն խորհուրդին հաւանութիւնը: Աթէնքի առաջնորդը պատրա՛ստ է ահա երթալ էջմիածինը համոզելու:

Պարոնիկեան ի՛նքն է որ կը մատնէ իր մեզսակիցը: Իր տեղեկագրին մէջ կը տպէ Մազլումեանի նկարը, ու կ'աւելցնէ տակը.

«կարապետ արք. Մազլումեան, պատուոյ անդամ (Հայեւ-գերման) միսիոնի, բարեկամը, եւ նախանձախնդիր անոր գաղափարներու իրականացման, սրբականը այժմ կը պատրաստուի էջմիածին երթալու, կաթողիկոսական ընտրութեան մասնակցելու եւ անձամբ գերագոյն հոգեւոր խորհուրդին պաշտօնապէս ճանչցնել տալու միսիոնը՝ որուն անդամ է ինքը սրբազանը»:

Հա՛յ արքեպիսկոպոս մը՝ անդամ միսիոնարական կազմակերպութեան մը, որ իբրեւ թէ նպատակ ունի հայ եկեղեցին բարեկարգելու, բայց որ կազմուած է բողոքական դարձնելու խեղճ հեթանոս հայերը, որպէսզի չզրկուին ցիրոջը Աբքայութենէն:

* * *

Բայց պարոնիկեան քիչով գոհացող մարդ չէ, ան գիտէ քամել իր որսը, անգամ մը որ ճանկը ձգած է: Ան նախ կը կաշառէ իր զոհը: Չէ՞ք հաւատար: «Նոր Լուր»ն է որ կը պատմէ թէ «Գերմանեւհայ միութիւնը առած է իր գործունէութեան առաջին քայլը, քահանայ ձեռնադրել տալով արմաշական ուսուցիչ մը պ. Սահակ Մինասեանը, որ կոչուեցաւ Տէր Մկրտիչ քահանայ, եւ որ նոյն միութեան կողմէ կը ստանայ ամսական 50 տոլար, պաշտօն ունենալով հովուել Ցունաստանի անհովիւ մնացած հայութիւնը, եւ կատարել շրջուն քարոզչութիւն: քահանային թոշակներուն կանոնաւոր վճարման համար Ցոքթ. պարոնիկեան պանքան դրած է առայժմ 50,000 տրախմի, Ս. Առաջնորդին տրամադրութեան տակ: Միութիւնը կ'ուզէ յառաջիկային առանձին քահանայ մըն ալ նշանակել քորֆուի եւ շրջակայքից անհովիւ մնացած հայերուն համար, եւ ամսական յատկացումներ ընել Ցունաստանի քահանաներուն, վարժարաններու մէջ կրօնա-բարոյական եւ եկեղեցական պատմութեան դասերու համար եւ մրցանակներ հաստատել եւ պարգեւներ տալ այդ ճիւղերուն մէջ յառաջադէմ աշակերտներու.»:

Երբ տոլարին ձայնը կ'առնեն՝ բան մը կ'ըլլան մեր տէրպապաները ու վարդապետները, մինչեւ հեռուները..

«Յաջողութիւն կը մաղթենք իր գործին ու կորով իր հոգիին» կ'ըսէ հայր փանջունի մը երուսաղէմի «Սիոն»ին մէջ. վազցնելով բերնին ջուրերը...

«Մեր սրտին շատ մօտիկ հոգեւոր շարժումներ են ասոնք, կ'ըսէ պոլսոյ «Հայ Խօսնակ»ը տոլարին ձայնը առնելով, եւ կ'արձանագրենք մեծ գոհունակութեամբ, անոնց մէջ տեսնելով հոգեւոր կեանքի զարթում մը՝ թուրք դնելու համար վերջին ժամանակներու սկեպտիկ վհատեցնող ոգիին դէմ»:

Իսկ ինքը, պարոնիկեան, կ'ըսէ իր տեղեկագրին մէջ, Տէր Մինասեանի պատկերին տակը՝

«Պարոնիկեանի ընտրութեամբ Մազլումեան եպ. ձեռնադրած Տէր Մինասեան աւետարանական քահանան (priester-evangelist)»:

* * *

Պարոնիկեանի զոհերը ասով չեն հատներ:

Անոր որսեր պէտք են գերմանիոյ մէջ իր բանալիք ճեմարանը լեցնելու համար: Միամիտ հայ պատանիներ՝ որոնք գերմանիոյ մէջ մեծ մարդադառնալ կուզեն եւ պարոնիկեանի հետը կ'երթան: Աթէնքի մէջ եօթը այդպիսի յիմարներ կ'ըլլան որ յանձն կ'առնեն իրենց հոգին ծախելու:

Իսկ անդին, «Սիոն»ի յօդուածագրին սրտին իւղը կը հալի: Ինչպէ՞ս ինքն ալ չկայ այդ բախտաւոր եօթնի մէջ: Ու ան կը բացագանչէ.

«Կը թելադրենք իր սիրելի սաներուն որ խստապահանջ չըլլան օտար միջավայրի մէջ, եւ որեւէ կերպով չվշտացնեն հսկայաձեր ազնիւ գերմանացիները, ու հայ անունը վեր բռնեն օտարներուն առջեւ»:

Այսինքն փոր մը հացի համար լռեն իրենց տեսածին վրայ...

«Ցուսադրո՛ղ երեւոյթ» կը գոչէ ապիհէն «Հայ Խօսնակ»: Աւ՜ֆ, ի՜նչպէս ինքն ալ պատանի չէ՝ պարոնիկեանի պոչին կցուելու համար...:

Հիմա այդ սաները տարուած են Նիւբէնպէրկ՝ ուրիշ տեղէ ժողուածներու հետ մէկտեղ: Աւա՜ղ որ պարոնիկեան չէ կրցեր տանիլ իր բոլոր արձանագրածները, իրեւ թէ մեր կուսակցականները, — կ'ափսոսայ «Սիոն»,— իր ձեռքէն յափշտակած են իր սաները: Ու Երուսաղէմի պատրիարքութեան այդ չնաշխարհիկ օձականը՝ կ'անիծէ կուսակցականները որ պարոնիկեանի որսը կը խլեն:

Փանջունի՛ն ալ ասանկ էր Ծապլվարը փրկած առեն,

Շ.Ր.Ջ.ԻԿ

ՄԱՐՍԷՅԼԸ

ԴՊՐՈՑԻ ՇԷՆՔ

ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 17 դեկտ.—Մարսէյլի հայ գաղութը, 18,000 մօտի հոծ եւ որոշ չափով տնտեսական կայուն ու նշանակելի հայ ժողովուրդը՝ կ'ունենայ իր հէնքը մօտ օրէն, իր սեփականութիւնը, իր քրտինքին ու իր ձեռքին գեղեցիկ արդիւնքը: Անշուշտ կարդացիք «Յառաջ»ի մէջ հրատարակուած կոչը:

Մարսէյլը կ'ունենայ իր ազգային դպրոցը:

Կատարուեցան ընտրութիւնները. աղմուկ, շարժում ու խանդավառութիւն անսահման:

Ուսյսօր աւելի ուժգին, աւելի կրակոտ. ո՞ր հայ մարդն է՝ որ չի պոռար, չի բացականչեր ի տես այս ձեռնարկին, համաժողովրդական այս բովանդակալից ու ծաւալուն ցնծութեան:

Մարսէյլի Ազգ. կեդր. վարչութիւնը կազմած է մասնաւոր յատուկ մարմին մը, անհրաժեշտ եւ այժմէական աշխատանքները տանելու համար, որուն անդամ են Արամ Կիւլպէնկեան, Յովհ. Գալփաքճեան, Կրպ. Տէր Պողոսեան, Վրդ. Ղազարեան, Պետրոս Ջամարեան, Աբդար Արզումանեան, Յովհ. Պանտիկեան. Կ. Կապուտիկեան, փրոֆ. Խայիկեան:

Այս մարմնի գանձապահն է Ա. Կիւլպէնկեան, քարտուղար՝ Կապուտիկեան, նախագահ՝ փրոֆ. Խայիկեան:

Ակէ առաջ պաշտօնակատար շրջանակներ մտածած եւ անդրադարձած էին դպրոցին ազգային կեանքին որ պէտք է ունենայ այն ձեւով յետադարձած տրամադրութիւնները թուլացուցած էր: Անցեալ տարուան դպրոցի տխուր կացութիւնը բերած էր շատերը այն համոզումին, որ այլեւս անհրաժեշտ էր լրջօրէն կենալ, միջոցներ որոնել եւ գործնական հիմերը վրայ դնել դաստիարակութեան: Քաղաքի հայաշատ կեդրոնէն Rue des Dominicaines մէջ կար յարմար եւ անբնակ շէնք մը որ միշտ նկատի առնուած էր:

Այդ շէնքի արժէքն էր 350 հազար ֆրանսական ֆրանք:

Ու հնարաւոր չէր եղած այս խոշոր գումարին տակ մտնել որեւէ եղանակով: Ամէն ճիգ ու աշխատանք ապուռ անցած էին: Այս տարի այդ գումարին 230 հազար ֆրանքը ապահովուած էր. կը մնար 120,000ը, որուն համար արդէն այժմէն սկսուած է հանգանակութեան:

Պրն. Ա. Կիւլպէնկեան արձանագրած է 50,000

» Ն. Կիւլպէնկեան 62,500

» Ոսն—Փարիզէն 100,000

Կայ և Պ. Սահաթճեանի մօտ գտնուած գումարը:

Մնացեալ մասը եւս գոյացնելու համար կարգադրութիւններ եղած են յանձնախումբի կողմէ որ ամբողջ ուժերը լրած, ակնհաւատելի աշխատանքի եւ գնահատելի աշխատանքի արդիւնքով մը կարենայ ունեցած է ժողովներ, պարզելով լուսաբանութիւններ եւ ծանօթացնելով բոլոր հրաւիրեալներուն:

Ու այսօր արդէն համազգային բնոյթ ստացած է այս խնդիրը հիմնական եւ եզակի ձեռնարկը ժողովի հրաւիրուած են անխտիր բոլոր հայրենակցական միութիւնները, կազմակերպութիւնները, գանազան միութիւնները եւ յարանուանութիւններն անխտիր:

Հետեւեալ հայրենակցական միութիւնները պատասխանած են եւ ներկայ եղած խորհրդակցական խառն ժողովին.

Ա. Գարահիսար, Բալու, Բաբերդ, Բարձր Հայկ, Եղէգի, Նոր-կաթ, Խնուս, Կարճկան, Պաղուրական Մարաշ, Սալնոյ Զոր, Սեբաստիոյ Մէնէքէրիսեան, Զարսանճագ, Տարօն-Տուրուբերան, Քղի, Քէսրիկ, Ագ-Շէհիր, Խօշմաթ, Սիվրիհիսար, վարդ, Թոմարզա, Խանթուրօզ, Զօրս, Խորասան, եւ խորապէս մանրամասնօրէն էութեան մէջ, ըմբռնելով նիւթին կարեւորութիւնը, բանաձեւած են:

Ա.— Իրենց գանձանակի պատրաստ դրամէն որոշ գումար մը տրամադրել:

Բ.— Անդամներն (անկախ միութեան յանձնառութենէն) անհատաբար մօտենալ եւ դրամ գանձել:

Գ.—Ոչ անդամներէն գանձումներ կատարել:

Դ.— Իսկ այն հայրենակիցներէն եւ ազգայիններէն որոնք գումար մը եւս ապահովելու համար, եթէ միութիւնն ու դաշինքները հնարաւորութիւն չունենան մօտենալու, ուղղակի տնտեսկացենեն կեդրոնական յանձնախումբին: Ուրեմն արդէն գործնական բուլի մէջ մտած է փաստօրէն, եւ ամէն ալեւտանք կը թափուի գործը գլուխ հանելու համար:

Հանգանակութիւնը պիտի կատարուի հետեւեալ ձեւով: Ազգային դպրոցի կեդր. յանձնախումբը պատրաստած է կանոնաւոր ժապաւինեալ տոմսակներ, կնքուած եւ վաւերացուած. Մօտաւորապէս 40 տոմսակ յատուկ ընկալագրեր:

Տոմսակները կը յանձնուին միութիւններուն համապատասխան ընկալագրերով եւ որոնք բաժանուելիները: Ամէն անձնք որոնք կը մասնակցին այս ձեռնարկին, տոմսակին մէջ կը սուրբ

...գրերն իրենց տուած դումարին
...ով, առանալով ընկալագիրը:
...Հաւաքուած դրամը կը կեդ-
...ացնեն յանձնախումբին քով:

...Դեկ. 14ին Café Noailles-ի մէջ
...գին ունեցաւ Գրդ խորհրդակ-
...ական խառն ժողովը որուն
...ներկայացուցիչները, քաղաքա-
...կան երեք կուսակցութիւնները,
...ակի մասնաճիւղը, յարանուա-
...ների ներկայացուցիչները:
...Հրաւիրուածներէն մաս մը
...չներկայացաւ: Ներկաները
...որոշեցին հետեւեալ կազ-
...մակերպութիւնները, քաղաքա-
...կան երեք կուսակցութիւնները,
...ակի մասնաճիւղը, յարանուա-
...ների ներկայացուցիչները:

ՀԱՒԱՔՈՒԱԾՆԵՐԷՆ մաս մը
...չներկայացաւ: Ներկաները
...որոշեցին հետեւեալ կազ-
...մակերպութիւնները, քաղաքա-
...կան երեք կուսակցութիւնները,
...ակի մասնաճիւղը, յարանուա-
...ների ներկայացուցիչները:

Նոյեմբեր ներկայացուցիչները:

Չհաւիրուածներէն մաս մը
...չներկայացաւ: Ներկաները
...որոշեցին հետեւեալ կազ-
...մակերպութիւնները, քաղաքա-
...կան երեք կուսակցութիւնները,
...ակի մասնաճիւղը, յարանուա-
...ների ներկայացուցիչները:

Նոյեմբեր ներկայացուցիչները:

ՉՈՒՆԱՐԿՆԵՐ

Հանգանակիչ կեդր. յանձնա-
...ժողովը, այս առթիւ որոշած է
...երկու ժողովրդական հանդիսներ
...կազմակերպել: Առաջինը 17
...յունուար 1931ին, երկրորդը 7
...փետրուար 1931ին: Խնդրեցին
...ուշադրութեան առնել որ այս երկու
...հանդիսականները միւս բոլոր կազ-
...մակերպութեանց ուշադրու-
...թեան յանձնուին առ ի գիտու-
...թիւն:

ՇԷՆԲԸ

Գնուած շէնքը ունի 5 յարկ,
...որ պզտիկ փոփոխութիւններով
...նորոգութիւններով կարելի
...պիտի ըլլայ դպրոցի վերածել:
...Պաշտօնէութեան համար, կան
...մանաւոր սենեակներ, մէկ յար-
...կի վրայ, միութիւններու եւ մա-
...նուելներու, պզտիկ հրապարա-
...կային հաւաքոյթներու համար
...սենեակ-սրահներ, կարելի պիտի
...ըլլայ լաւ գրադարանով մը օժ-
...տել եւ այս շէնքը դարձնել վա-
...ճարան մը որուն շուրջ հաւաք-
...ուին մեր մշակոյթի ներկայա-
...ցուցիչներն ու միշտ որոնող,
...հետաքրքրող ու սորվելու տրա-
...մադիր նոր սերունդը: Ուրիշ
...առթիւ կ'արժէ կանգ առնել այս
...մտքին մէջ եւ անդրադառնալ
...երկար, առ այժմ այսքան տե-
...ղեկութիւն զետեղենք մեր մտքե-
...րուն մէջ:

Շէնքի մասին արդէն ընդար-
...նակ եւ համապատասխան պայ-
...մաններն ու ձեւակերպութիւն-
...ները կը վերջանան շուտով՝ ոչ
...մէկ դժուարութիւն առայժմ
...կայ, ու աշխատանքները կ'ըն-
...թանան հաստատուն եւ խաղաղ
...ուղեգծով: Նախատեսուած են
...բոլոր կարելիութիւնները՝ ո-
...րոնց կերարկուժով այս հաստա-
...տութիւնը կրնայ դառնալ ուժեղ
...եւ կենսունակ փեթակ մը, մշա-
...կոյթի լաւագոյն կեդրոններէն
...մէկը:

Պ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ՋՐՀԵՂԵԼԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԵՐԸ

Մուսթաֆա Քէմալ Պոլսոյ
...Թուրք հաւաքարանին մէջ դա-
...սախօս եւսւսւի Զիա պէյի հետ
...կը վիճի թէ «ո՞րն է հինը,
...Թրքակա՞ն թէ հելլենական քա-
...ղաքակրթութիւնը»: Ի վերջոյ
...Քրքականն ալ կ'ընդունին որ
...Թրքականն է հինը (sic): Արդեօք
...Թուրքերը գոյութիւն ունէի՞ն
...նախ... Ջրհեղեղին ժամանակ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՑԱՌԻԿԸ

Հ. Ց. Դ. գառասնամեակին
...առթիւ, «Յառաջ»ի կիրակի
...օրուան թիւը լոյս տեսաւ կրկին
...չափով: Սակայն կարգ մը
...յուշիկներ եւ պատկերներ,
...որոնք լոյս չտեսան նոյն թիւին
...մէջ, պիտի ի գործադրուին «Յա-
...ռաջ»ի Հինգշաբթի թիւով (Ըս-
...կզբնդի տօն):

ՍՏԱՑԱՆՔ

POÈMES D'ORIENT, A. Tavarian, տպ. Jouve et Cie. Paris, գին 12 ֆրանք:

ԲԱՆՏԻ ԱՇԽԱՐՀԷՆ, գրեց՝ Լուսիներ: Պէյրութ, 1930: Գին 40 Ս. Դ.: Հասցէ՝ Photo Mourad Rue Gouraud. Beyrouth (Liban):

ԴԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ԱՄՊԵՐՈՒՆ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՓՈՔՈՐԻԿՆԵՐԸ ուրիշ բաներ
...չեն, բայց եթէ ելեկտրականա-
...ցած ամպերու ելեկտրական առ-
...ժամեայ յայտնութիւններ:

Մրրկածին ամպերը կրնան
...բեռնաւորուիլ դրական եւ բացա-
...սական ելեկտրականութեամբ: Ա-
...նոնց ելեկտրականացումը կրնայ
...առաջ գալ մթնոլորտէն, կամ ի-
...րարու վրայ ներգործած ազդե-
...ցութենէն: Փորձառութիւնը ցոյց
...կուտայ թէ ամպերուն ելեկտրա-
...կանութիւնը դիւրաւ կը փոխան-
...ցուի ելեկտրականացած հաղոր-
...դիչներու: Տարբեր ելեկտրակա-
...նութիւն ունեցող ամպերու միջեւ
...ցայտող կայծերը փայլակ կը
...կոչուին: Երբ փայլակը պայթի
...փոթորկալի ամպի մը եւ երկրին
...միջեւ, կ'ըսուի թէ կայծակ ին-
...կաւ: Փայլակին կը յաջորդէ աւե-
...լի կամ նուազ զօրաւոր աղմուկ
...մը, որ արդիւնք է օդի խաւերուն
...դղրդումին, եւ որուն որոտում
...անունը կուտանք:

Փայլակները հրեղէն վիթխա-
...րի կայծեր են, որոնք ընդհանրա-
...պէս շատ ձիւղաւորուած կ'ըլլան
...եւ կը պայթին երկու ելեկտրա-
...կանացած ամպերու միջեւ կամ
...ելեկտրականացած ամպի մը եւ
...հողին միջեւ: Ընդոց լոյսը ձեր-
...մակ է մթնոլորտի ստորին մա-
...սերուն մէջ, եւ աւելի կամ
...նուազ մանիշակագոյն մթնոլոր-
...տի բարձր խաւերուն մէջ, ուր
...օդը շատ նօսր է:

Կայծը, որ կը կազմէ փայ-
...լակը, շատ կարճ տեւողութիւն մը
...ունի, այսինքն մէկ երկվարկեանին
...հազիւ 1)1000ը, իր երկայնու-
...թիւնը կրնայ հասնիլ 10 քիլո-
...մեթրի: Երբ ան պայթի ամպի
...մը ետեւ կամ հորիզոնին վրայ,
...հրեղէն գծին տեսքը կը ծածկուի
...եւ փայլակը կ'երեւայ խառնակ
...լոյսի մը ձեւին տակ, որ յանկար-
...ծօրէն կը լուսաւորէ երկինքը:

Որոտումը այն աւելի կամ
...նուազ զօրաւոր աղմուկն է, որ
...կ'ընկերանայ ամպերու ելեկտրա-
...կան պարպումին. ան կը լսուի
...փայլակի լոյսին երեւումէն յե-
...տոյ, հակառակ անոր որ ձայնի
...եւ լոյսի երեւոյթները միեւնոյն
...տեղի կ'ունենան: Ժամանա-
...կի այս տարբերութիւնը առաջ
...կուգայ սա իրողութենէն թէ
...ձայնը երկվարկեանի մը մէջ մօ-
...տաւորապէս 340 մեթր ճամբայ
...մը կը կտրէ, մինչդեռ լոյսը այդ
...միեւնոյն տարածութիւնը կտրե-
...լու համար խիստ աննշան ժամա-
...նակ մը կը գործածէ:

Որոտումը չոր է ու կարճա-
...տեւ, երբ մօտ ենք ա՛յն տեղին
...ուր ամպերու ելեկտրական պար-
...պումը տեղի կ'ունենայ. երբ ա-
...ւելի հեռուն գտնուինք, որոտումը
...կը լսուի իրարու յաջորդող աղ-
...մուկներու շարքով վերջապէս որո-
...տումը մեծ հեռաւորութեան մը
...մէջ նախ տկար է, յետոյ կը
...կազմէ երկարող թաւալումը, որ
...արձագանգներու արդիւնք ըլլալ
...կը թուի: Լեռնային երկիրներու
...մէջ, որոտումներուն տեւողու-
...թիւնը համեմատաբար աւելի
...մեծ է:

Երբ ձգողութիւնը, որկր կատարուի
...Հողին եւ ամպի մը վրայ տարած-
...ուած ելեկտրականութիւններու
...միջեւ, յաղթող կը հանդիսանայ
...օդին դիմադրական ուժին վրայ,
...ամպին եւ Հողին մէջ կայծ մը
...կը գայթի, որուն համար կայծակ
...ինկաւ կ'ըսենք:

Կայծակի անկումին ընդհան-
...րապէս կ'ընկերանայ «օզոնի»
...յատկանշական սուր ու խայթող
...հոտը:

Մեծ դիմադրական հաղորդիչ-
...ները, որոնք կը գտնուին կայծա-
...կին անցած ճամբուն վրայ, կը
...հալին, մինչեւ իսկ կը ցնդին:
...Վատ հաղորդիչ մարմինները,
...ինչպէս փայտը, կղմինտրը, կը
...կոտրին եւ հոս ու հոն կը նետուին.
...այրելի նիւթերը կը բոցավառին:
...Մարդիկ եւ կենդանիները գետին
...կը տապալին, կ'այրին եւ երբեմն
...վայրկենապէս կը մահանան:
...Վերջապէս կայծակը Հողին մէջ
...մտնելով իր անգին վրայ կը հա-
...լեցնէ կայծքարային նիւթերը եւ
...անոնցմով կը կազմէ fulgurites
...կոչուած ապակեայ խողովակ-
...ները:

Կայծակը յաճախ կ'իյնայ
...Հողին ամէնէն աւելի գայտուն
...կէտերուն, ինչպէս՝ բարձր ծառե-
...րու, շէնքերու, ձիանելոյզներու,
...զանգակատուններու եւ աշտարակ-
...ներու վրայ, որովհետեւ այդ կէ-
...տերուն մէջն է որ մրրկաբեր ամ-
...պերու ազդեցութեամբ կը հա-
...ւաքուի հակոտնեայ ելեկտրակա-
...նութիւնը:

Միւս կողմէ, լաւ հաղորդիչ
...մարմինները իրենց մէջէն կայ-
...ծակին անցքը աւելի կը դիւրա-
...ցնեն, այս պատճառաւ անխոհե-
...մութիւն է փոթորիկի ատեն ա-
...պաստանիլ ծառի մը տակ կամ
...անոր շատ մօտիկը: Եթէ կայծա-
...կը ծառին վրայ իյնայ, կոճղի
...մէջէն կ'անցնի, ու երբ Հասնի
...մարդու գլուխին բարձրութեան,
...կը ձգէ ծառին կոճղը եւ մար-
...դուն մարմինին մէջէն կ'անցնի,
...որովհետեւ մարդկային մարմինը
...փայտէն աւելի լաւ հաղորդիչ է:
...Փոթորիկի ատեն, մարդ աւելի
...ապահով է իր տունին մէջ քան
...թէ դուրսը, նա մանաւանդ երբ
...տունին արտաքին պատերը անձ-
...րեւով թրջուած են, այսինքն լաւ
...հաղորդիչ եղած են:

Երբ կայծակը տունէ մը ներս
...մտնէ, այդ կը նշանակէ թէ տու-
...նին վրայ բարձր ծխնելոյզ մը
...կայ կամ տունը ծածկուած է
...ծխանի մուրի խաւով մը, որ լաւ
...հաղորդիչ է ելեկտրականութեան:
...Այս անպատեհութիւններէն զերծ
...են մառանները կամ գետնափոր
...շտեմարանները, ուր մարդ բա-
...գարձակ ապահովութեան մը մէջ
...կը գտնուի:

Օդերեւութաբանները դիտած
...են թէ կայծակը, հակառակ վե-
...րոյիշեալ նախասիրութիւններուն,
...մասնաւոր հակամիտութիւն մը
...ցոյց կուտայ այն տեղերուն, ուր
...Հողը կը ներկայացնէ երկրաբա-
...նական տարբեր կազմութիւններ,
...այսպէս, կրային Հոծ խաւերը
...նուազ ենթակայ են կայծակի՝
...քան թէ թերթաքարային կամ
...կրանիտային խաւերը:

Եթէ աչքի առջեւ ունենանք
...մէկ կողմէ՝ կայծակ զարկած կէ-
...տերուն դիրքը, եւ միւս կողմէ՝
...երկրաբանական քարտէսները,
...որոնք ցոյց կուտան համապատաս-
...խան Հողերու երկրաբանական կազ-
...մութիւնը, պիտի տեսնենք թէ
...այդ կէտերը գրեթէ միշտ զե-
...տեղուած են տարբեր կազմութիւն
...ունեցող երկու Հողերու բաժան-
...ման սահմանին վրայ:

Այս պատճառաւ, երբ Հարկ
...ըլլայ մեծ շէնքի մը կամ գոր-
...ծարանի մը շինութեան ձեռնար-
...կել, անհրաժեշտ է նախապէս
...նկատողութեան առնել ներքին
...կազմութիւնը այն Հողին, որուն
...վրայ կ'ուզուի կառուցանել շէնքը
...զերծ պահելու համար զայն կայ-
...ծակի Հատուածներէն:

Բարձր շէնքերը կայծակին
...դէմ պաշտպանելու համար շան-
...թարգել կը գործածեն:

ՀՐԱՉԵԱՑ ՏԷՐՈՍԿԻ

ՋԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԿԵՒՆՔԻ ՍԻՆ-ՇԱՄՕՆԻ ՄԷՋ

ՍԻՆ-ՇԱՄՕՆ, 17 Դեկտ. — Ահա տարի մը եւս կ'անցնի, տակաւին մեր գաղութը կը մնայ այնպէս ինչպէս էր նախորդ տարիներու ընթացքին: Բայց այս տարուան ներկայ վիճակը աւելի ժոայլ է, ազգային ոչ մէկ շարժուձեւ հակառակ գաղութին մէջ համրուող 6-7 զանազան միութիւններու:

Ցաւալի է գաղութիս ներկայ վիճակը արդէն հայ ժանուկները ժողցան իրենց ժայրենի լեզուն, իսկ անդին երիտասարդութեան մէկ մասը ֆրանսացի օրիորդներու հետ է պարահանդէսները, սինեմաները, միշտ երես դարձնելով Հայէն, իրենց կիսկատար դիտցած ֆրանսերէնով, ժողացողութեան կուտան եւ չեն ուզեր խօսիլ հայերէն մնծասքանչ լեզուն:

Տեղիս զանազան կազմակերպութիւններուն մէջ միայն Հ. Ց. Դ. Ընթակոմիտէն է որ առողջ կայտառ կը քալէ իրեն յատուկ ճանապարհով, կը գործէ լուռ ժուռջ: Անոր ակումբ-գրադարանը բաց է գիտակից երիտասարդութեան առջեւ, ան կը սարքէ դասախօսութիւններ, երիտասարդութեան մէջ արթնցնելով ազատութեան եւ անկախութեան տենչը:

Քիչ մըն ալ աղտոտ բարքերու մասին: Հաղաքիս մէջ միջադէպերը անպակաս են, ուր նինք հայկ. սրճարան մը ուր կռիւները յաճախակի են մասնաւորաբար կռիւները տեղի կ'ունենան «պլօթճի»ներու մէջ, կ'իյնան իրարու վրայ կոկորդի կոկորդի եւ աթոռներով. մինչեւ որ ոստիկաններ չհասնին կամ սրճարանապետը փեղկերը չդոցած կռիւը վերջ չի գտներ: Հոս գաղութիններ ալ կ'ըլլան Հայերու կողմէ, դեռ անցեալ շաբաթ, երկու ածուխի գող հայ երիտասարդներ ձերբակալուեցան ու տարուեցան Մ. Թ'Էթիէնի բանտը.

Արդէն «Յառաջ»ի մէջ արձագանգ գտաւ գործի տագնապը: Կարգ մը գաղութներէ յետոյ, ահա ներկայիս Սէն Շամօն եւս դործի տագնապ կ'անցընէ, մետաքսի եւ երկաթեղէնի քանի մը գործարաններ սկսան բանուորներ արձակել, իսկ մնացեալները կ'աշխատին շաբաթը 3 կամ 4 օր: Այս տագնապէն ազդուողները կրկին օտարականներն են, մանաւանդ Հայերը որոնք նորէն սկսան խափարիլ փողոցէ փողոց, չկայ Հայրենիք, չկայ ապրուստ, այս մէն օր տեղացիի նախատինք, ու այսպէս անտէր ու անտիրական այրող սրտերն ու դանակը ոսկորին Հասած «հայմաթլոս»ներն են որ կը թափառին այս օտար ափերու վրայ:

Հոս եւս Հանգուցեալ «Հօկ»ի պաշտօնը կատարելու Համար, եւ ըստ իրենց կեդրոնէն ստացած հրահանգին, քանի մը ռամկավար եւ բարեգործական անմիտներ, Նոյ. 29ի այսինքն ազատ եւ անկախ Հայաստանի բռնագրաւման յոբելեանի տաղանդութեանց, տօնակատարութիւնը սարքեցին: Զաւեշտականը էր ան, նախ սրահին մէջ քսան Հոգի իսկ չկար: Կազմակերպիչները շատ սպասեցին, բայց եկող չկար: Երբ ռամկավար եւ բարեգործական մը ազգայնական երգ մը երգեցին, ապին ամացորդ «Հօկ»ի վերմը նետուեցաւ քիչ մնաց որ ռամկավարին գլուխը պիտի կոտրէր, քանի մը վայրկեան յետոյ բեմ եկաւ մի ոմն Պօղոսեան որ, Հայաստանի սովորական պատմութիւնը ընելէ առաջ, ցաւ յայտնեց, ներկաներուն թէ ինչո՛ւ գաղութը ներկայ չէր Հոն: Այս մարդիկը թող լաւ ըմբռնեն թէ այս օտար Հողի վրայ տառապող անՀայրենիք Հայութիւնը, շատոնց երես է դարձուցած իրենցմէ: Քանի՞ անգամն է որ միշտ նման շառաչուն ապտակները կը ստանաք, ու կը տեսնեն որ այս «հայմաթլոս»ները այլեւս չեն ուզեր զիրենք լսել:

Մ. Ազատ

ԿՈՉ ՄԸ ԿՐԹԱՄՈՒԻՐՆԵՐՈՒՆ

ՌՕԱՆ, 8 Դեկ.— Գործերու նուազման Հետեւանքով, գաղութին Թիւը սկսաւ նուազիլ, միայն 60 70 ընտանիք մնացած էր:

Զնայելով իր Թիւին եւ նիւթական կարողութեան, այս գաղութը կը կազմակերպուի օր ըստ օրէ, անցած տարի ծնունդ տուաւ Ազգային Միութեան մը, որ իր փոքրիկ ուժերով օգնեց ամէնուն անխտիր: Իր գործերէն ամէնէն կարեւորն է մանկապարտէզի մը հիմնութիւնը որ աւարտելու վրայ է, կարելի պիտի ըլլայ նոյն Հողին վրայ շինել ապագային մէկ երկու պզտիկ սենեակ վարժուհիին Համար:

Այս նպատակին Համար ցարդ գաղութէն ստացանք 3152 ֆր. եւ Հազար ֆրանք ալ գործարատնէն: Իսկ սկսուած գործը միայն կը լրանայ 15,000 ֆրանքով: Դեռ կան խոստացուած գումարներ գաղութիս անՀատներուն կողմէ, բայց անոնք ալ 2,500ը չեն անցնիր, եւ մանաւանդ ինչպէս վերը յիշեցի, ներկայ անգործութիւնը բոլորն ալ վհատեցուց: Այդ իսկ պատճառով ալ մենք այս նեղ կացութեան մատնուեցանք:

Ուրեմն բաց խօսինք, սիրելի Հայրենակիցներ, Հայր. Միութիւններ, կարմիր խաչեր, Ազգ. Միութիւններ եւ վերջապէս Ազգային մարմիններ, ազնուութիւնը եւ Հայրենասիրութիւնը ունեցէք մեզ օգնելու այս դժուարին եւ օգտակար գործին մէջ աջակցելու Համար եթէ ունիք ձեր արկղներուն մէջ 400, 500, 1000 կամ 2000 ֆրանք, մի սպասէք աւելի յարմար առիթի, վասն զի այս գործն ալ շատ կարեւոր է եւ մենք այստեղ առիթը ունինք մեր պզտիկները իբր Հայ կրթելու, եւ մի Թողուք որ մենք այս Հազուագիւտ առիթը կորսնցնենք:

Կը յուսանք որ այս պարզ կոչը անլսելի չի մնար. եւ դրամական պատասխան մը կը սպասենք:

Նուէրները ղրկել Պ. Բենեամին Թորոսեանի Հասցէով: 1 Rue Cité Gillet, Mate l(Loir):

Ռուան Հայ Ազգ. Միութեան
ատենապետ Մեսրոպ Թորոսեան

ԿՈՉ ՓԻՕԹԱՀԻԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

ՄԱՐՍԷԻԼ, 17 դեկ. «Յառաջ»ի մէջ Հրատարակուած էր թղթակցութիւն մը, որով կը յայտնուէր Թէ Հիմնուած է «Փիօթահիացիներու Հայրենակցական Միութիւն»ը եւ շատ ամփոփ կերպով յիշատակուած էր ընդգրկելիք ուղին:

Փիօթահիոյ Հայութիւնը բախտաւոր նկատուած էր ընդհ. պատերազմի ընթացքին տեղահանուած չըլլալուն եւ որ աշխատած էր իր կարելիութեան չափով առմոքել Հոն ապաստանած Հայ տքսորեալներու ցաւերն ու տառապանքները, սակայն երեք տարի վերջ ինքն ալ ենթարկուեցաւ նոյն անողոք ճակատագրին: Այս անգամ փոխանակ Թալէաթի եւ Էնվէրի Փէմալն էր որ կը լրացնէր առաջիններուն կիսատ ձգած գործը:

Այսպէս ուրեմն քաղաքական անպաստ պայմաններու Հետեւանքով Փիօթահիացիներն եւս գրուած են աշխարհի չորս կողմը, բարոյապէս ու նիւթապէս ընկճուած վիճակի մը մէջ:

Այս օր Մարսէյլի մէջ ունինք 70է աւելի ընտանիքներ, որոնցմէ շատեր Թէեւ բարւոքած են իրենց նիւթականը ոակայն անոնց մանուկները այս լուսածիծաղ պողոտաներու վրայ միշտ ենթակայ են այլասերման: Ունինք նաեւ փոքրաթիւ մաս մը Փարիզի եւ Լիոնի մէջ: Իսկ բուն օգնութեան կարօտ Հայրենակիցներ կը գտնուին Ցունաստանի եւ Պուլկարիոյ մէջ:

Ցաւը մեծ է Հայրենակիցներ

եւ զայն դարմանելու Համար նուիրական պարտականութիւն մը ունինք, Հաւաքուիլ նոնակպմ միութեան շուրջ առանց սեռի, կուսակցական եւ յարանուանական խտրութեան ու սատարել ա-նոր սրբազան գործին:

Ի դիմաց Ֆէօթահիոյ Հայրենակցական երկսեռ միութեան Ա.ժամեայ ցանձնախումբ՝ ատենապետ՝ Հաճի Մարտիրոս Ա.քէլեան, ատենադպիր Եդուարդ Շէհիրլեան:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Մարսիլիոյ, շրջակայից եւ գաղութներու պարբերական մամուլի սէնտիքան մեզի կը Հաղորդէ թէ 1931 սեպտեմբերին Մարսիլիոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ մամուլի Համագումար մը, որուն նիստերը պիտի զուգադիպին Մարսիլիոյ միջազգային մեծ տօնավաճառին:

Պարբերական մամուլի բոլոր ներկայացուցիչները պիտի Հրաւիրուին ներկայ գտնուելու այս Համագումարին, որ պիտի ուսումնասիրէ խմբագիրներու եւ տնօրէններու բարոյական եւ նիւթական շահերը: Համագումարը գումարուելով Մարսիլիոյ մէջ Միջազգային մեծ տօնավաճառին զուգընթաց, պիտի ունենայ մեծ կարեւորութիւն: Շահագրգռուողները կրնան դիմել սէնտիքային հետեւեալ Հասցէով. Syndicat de la presse périodique de Marseille de la région et des colonies 14 Rue Paradis, Marseille.

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

"ԴՐՕՇԱԿ,, Ի

բացառիկ Թիւը, 8 էջ եւ պատկերազարդ, նուիրուած Հ. Ց. Դ. Ֆառասնամեակին, Հետեւեալ ճոխ բովանդակութեամբ.

Քրիստափորի մտքերից, Հ. Ց. Դ. Մարմիններին եւ ընկերներին (Հ. Ց. Դ. Բիւրօ), «Դրօշակ»ն իր դիրքի վրայ՝ «Դրօշակ», մեր Ֆառասնամեակը Հ. Յ. Դ. Լեռնավարի կեդր. կոմիտէ, պիտի ապրի Դաշնակցութիւնը Հ. Յ. Դ. Ատրպատականի կեդր. կոմիտէ, միշտ նոյն նպատակին Համար, միշտ նոյն կորովով՝ Հ. Յ. Դ. Եւրոպայի կեդր. կոմիտէ, Հ. Ց. Դ. Ֆառասնամեակը՝ Հ. Յ. Դ. Կարպատի Մեկուսի Կոմիտէ, ցարգանք գաղափարիդ, յարգանք հերոսներուդ՝ Հ. Յ. Դ. Ովվասխի Մեկուսի Կոմիտէ, Հ. Ց. Դ. Առաջին մանիֆեստը, կռիւն սկսաւ է, 1892ի եւ 3ի խմբագրականը՝ Քրիստափոր եւ Զաւարեան, վերջին դէպքերի առթիւ՝ Դ. Խաժակ, բեֆորմնեը՝ Յովհան Դաւթեան, Հրայրի յայտարարութիւնը, վնասակար տարրեր՝ Ռոստոմ, Նամակ վանից՝ Վազգէն, Բաբգէն Սիւնի Մարգիս Մինասեան, Քալէ՝ Վռամեան, 1898—1899՝ Քրիստափոր, կախադանից առաջ՝ Թաթուլ, Դէպի երկի՛ր՝ Ակնունի, Դաշնակցութեան Արշալոյսին՝ Մ. Վարանդեան, մեր քառասնամեայ պայքարի էութիւնը՝ Ռ. Սեւեան, Ֆառասնամեայ տիտանը՝ Ա. Ջամալեան, Դաշնակցութեան փառքն ու ողբերգութիւնը՝ Նժդեհ, Դաշնակցութեան էութիւնը՝ Ռէն, Ֆառասնամեակի առթիւ՝ Օննիկ Մխիթարեան, Հներից մէկը ինչ օրերի մասին՝ Յովսէփ Մովսէսեան, Հ. Ց. Դաշնակցութեան ծագումը Բուլգարիայում՝ Վ. Մազմանեան, Սամովարի խորհրդաւոր վաճառականը՝ Կարէն, Հ. Ց. Դաշնակցութեան «Խարիսխ» գործարանը՝ Մաժառն, Եփրեմի Արշիվից՝ Quidam, Ընդհանուր ապստամբութեան խնդիրը Հայ ազատագրական շարժման մէջ՝ Կ. Սասունի, Ֆառասնամեակ՝ Ն. Ազբալեան, Ֆառասուն տարի՝ Հ. Օհանջանեան:

ԳԻՆ՝ ՀԱՄԱՐ 7.50 ՖՐԱՆՔ

Կարդացէք և Տարածեցէք
ՅԱՌԱՋԸ

CINÉMA ALMA-PALACE (MAGIC - CITY)

RUE DE L'UNIVERSITÉ (ANGLE AVE. BOSQUET) MÉTRO: ALMA ET ECOLE MILITAIRE

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 26ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1 ԱՄԷՆ ՕՐ

SOIRÉE եւ MATINÉE, ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ

"ԵՐԳՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ,, ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ԱՌՆՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ Ն. ԿՈՐԿԱՆԵԱՆԻ, ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՏԻԿ. ՔՆԱՐԻԿԻ եւ ՊՐ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

ԳԻՆԵՐԸ՝ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ 5 — 12,50 ՖՐԱՆԿ, ՑԵՐԵԿՆԵՐԸ 4 — 10,50 ՖՐԱՆԿ *ԿԸ ՍԿՍԻ ՍԻՆԵՄԱՑԻ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԺԱՄԵՐՈՒՆ*

Միւս կողմէ, լաւատեղեակ շրջանակներ կը յայտնեն թէ նոր դահլիճը իր գլխաւորութեամբ կազմելու մասին՝ տակաւին որոշում չէ տուած վճռեզելոս։

Ընդդիմադիր մամուլը դիտել կուտայ թէ ներկայ տագնապը ներքին նախարար Միտէրիսի հրաժարման հետեւանքն է։ Նախարարը, ինչպէս կը յիշուի հրաժարած էր հացին գինը ճշդելու համար կազմուած յանձնախումբին մէջ երեւան եկած գայթակղութեան հետեւանքով։

Կը կարծուի թէ, ամէն պարագայի մէջ, ինչ որ ալ ըլլայ ապագայ դահլիճին կազմը, արտաքին նախարարը Միխալաքոփուլոս պիտի պահէ իր պաշտօնը։

Հակակրօնական կառմիր պայքարը

Ծննդեան տօներուն առթիւ, բոլշեւիկեան կառավարութիւնը սաստկացուցած է հակակրօնական պայքարը։ Խորհրդային բոլոր թատրոնները կուտան հակակրօնական ներկայացումներ։ Բազմաթիւ դպրոցներու մէջ, կրօնքի դէմ յատուկ դասընթացքներ հաստատուած են։ Լուսաւորութեան գործավարը տեղական բոլշեւիկ կոմիտէներուն ղրկեց հրահանգներ, որոնց համաձայն անոնք պարտաւոր պիտի ըլլան ստուգել ուսուցիչներու կրօնական ըմբռնումները եւ պաշտօնէ զրկել բոլոր անոնք որոնք հրաժարած չեն կրօնական ամէն հաւատալիքէ։

Բոլոր աշխարհի ևաւազներ, միացէ՛ք...

Խորհրդ. մամուլը կ'արտատպէ ամբողջ աշխարհի նաւազներուն ուղղուած կոչ մը, որով հրաւէր կ'ուղղուի կազմակերպելու յեղափոխական կոմիտէներ եւ մտնելու անոնց մէջ։ Այդ կոմիտէներուն գործը պիտի ըլլայ հսկել որ պատերազմական նիւթեր չուղարկուին Լեհաստան, Ռումանիա եւ առհասարակ Ռուսիոյ բոլոր սահմանակից երկիրները։

Կոչը կը յիշատակէ 1918ին Օտեսայի առջեւ, Սեւ ծովու մէջ՝ ֆրանսացի նաւազներու ըմբոստութիւնը եւ կը թելադրէ ուժեղացնել համայնավար քարոզչութիւնը ֆրանսական նաւատորմին մէջ։

Ստալին կը մահրագործէ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 21 դեկտ.— Բոլշեւիկեան հեռագրական գործակալութիւնը կը յայտնէ թէ համայնավար հակակշռի կեդր. յանձնախումբին եւ գործադիր կոմիտէին խառն ու լիակատար նիստերը տեղի ունեցան դեկտ. 17էն 21։ Տրուած որոշումներուն հետեւանքով, Քաղաք. Դիւանի անդամակցութեան իր պաշտօնէն հանուեցաւ Ռիքով։ Խորհր. Միութեան գործավարներու խորհուրդին նախագահ նշանակուեցաւ Մոլոթով, որ ձգեց կեդր. կոմիտէի քարտուղարութեան եւ կազմակերպչական դիւանի անդամակցութեան իր պաշտօնները։

Ամէից յետոյ գաղտնի պիտի ապաւինին

Լեհական թերթերու կողմէ տրուած լուրերու համաձայն, կէֆէուն հրահանգ տուաւ բոլոր բոլշեւիկեան թերթերուն, ամէնէն յետոյ ոչինչ գրել մահապատիժներու գործադրութեան մասին։ Մահավճիռները այն ատեն միայն հրատարակութեան պիտի տրուին, երբ դատապարտեալները ներման արժանանան։

Սեւ ծովու մէջ կ'ըմբոստանան

ՊՈԼԻՍ, 21 Դեկտ.— Օտեսայէն ստացուած լուրերու համաձայն, «Փրոֆինթէրն» ռուսական յածանաւուն նաւազները ըմբոստացած եւ փորձած են ըմբոստացնել նաեւ Սեւ ծովու նաւատորմին նաւազները։

Այս փորձերը ձախողութեան մատնուած են անմիջապէս ձեռք առնուած շատ խիստ ու կտրուկ միջոցներու հետեւանքով։

Հակաֆաշիստական խրտուիլներ

Իտալական կառավարութեան պաշտօնական մէկ դեկոյցը վերջերս կը հաղորդէր թէ հակաֆաշիստական գործունէութեան համար, բազմաթիւ անձեր ձերբակալուած են։ Այս առթիւ, փարիզեան թերթ մը դիտել կուտայ թէ, Հռոմի կառավարութեան զեկոյցէն յայտնի կ'ըլլայ որ հակաֆաշիստական գործունէութիւնը դասելու դիտումով, կազմուած յատուկ սպասարկութիւն մը կայ որ կցուած է ընդհ. ապահովութեան։

Այս սպասարկութեան գլուխը կը գտնուին բարձրաստիճան պաշտօնատարներ, որոնք իրենց տրամադրութեան տակ ունին, ոչ միայն իսկական լրտեսներ եւ գործակալներ, այլեւ ընկերային բոլոր խաւերուն պատկանող լրտուներ։ Անոնց մէջ կան, բժիշկներ, փաստաբաններ, լրագրողներ դրամատան եւ վաճառատան պաշտօնեաներ, դռնապաններ, որոնք կը ժամնեն բոլոր շրջանակները եւ ընդհ. ապահովութեան իմաց կուտան ինչ որ կը խօսուի եւ կը կատարուի։

Գալով վերջերս ձերբակալուած ազատական կուսակցութեան անդամներուն, անոնք միւս պետական եւ կաթոլիկ ըմբռնումներու տէր անձեր են, որոնք կը հետապնդեն ֆաշիստ մենատիրութեան անկումը եւ Իտալիոյ մէջ խորհրդարանական կարգերու հաստատումը։ Անոնք ամբաստանուած են ֆաշիզմի դէմ հրատարակութիւններ բրած ըլլալու յանցանքով։

Ուրիշ ձերբակալումներ եւս կատարուած են Սարտենիայի մէջ, ուր իբր թէ օդանաւ մը հակաֆաշիստական թռուցիկներ է նետած։

ԹԱՏԵՐԱ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Սեբաստիոյ Գոչէհպարի Հայր. Միութեան կողմէ, 25 Դեկտ. Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ Քրիստոսի Ծնունդի սրահին մէջ, 21 rue Cadet. Métro Cadet. *կը նախագահէ Մուրէն Փիլիկեան։*

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ՝ ՍԵՒ ՀՈՂԵՐ

Եւրոպական եւ հայկական պարեր, երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ ընտիր ժամ։

Տոմսերու գիները են՝ 10 եւ 7.50 ֆրանք։

ԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

Պուա Քոլոնպի Հ. Մ. Ը. Մ.ի կողմէ 8 յունուար շաբաթ գիշեր, Թաղապետարանի սրահին մէջ։

Կը նախագահէ Պ. ՋԱՏԻԿ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստակ ճոխ բաժին, մանրամասնութիւնները ժօտ օրէն

Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

ԱՌՆՈՒԻՎԻԼ-լէ-կոնէսի բոլոր ընկերները ժողովի կը հրաւիրուին վաղ Չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին Rue du Parc ընկերջ 3. Խաչատուրեանի տունը, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Ռօզ Ս. Գանճեան եւ զաւակը Պ. Ապրօ եւ իրենց պարագաները խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն գեր. վռամշապուհ եպսկ.ի եւ ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին

ԱՏԱՄՆԱՒՈՑ

ՍԱՀԱԿ ԳԱՆՃԵԱՆԻ

Դառնադէտ մահուան առթիւ որուն յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Դեկտ. 19 Ուրբաթ օր փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ։ Արարողութեան կը նախագահէին վռամշապուհ սրբազան։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Քորֆուէն Ովաննա Գայեան կը փնտռէ իր երկու եղբայրները՝ Աւետիս եւ Յարութիւն Գայեանները, մեծը '20 տարեկան, պզտիկը 17, որոնք ասկէ երկու քառակս տարի առաջ Յունաստանէն Ծրանսա եկած են։ Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել ցառաջի սիջոցաւ Հրանտ Սրապեանի։

— կը փնտռուի կարապետ Շահինեան։ կը կարծուի թէ պէյրութի որբանոցներուն մէջ կը գտնուի։ Իմացնել իր եղբօր Մկրտիչ Շահինեանի, Ferme de Coinville, Aubrié, Mthe et Moselle, France.

Իշխանուհւոյ ՍԱՐԵՆԻԿ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆի մահուան առթիւ, Փարիզի Հայ Արիւնուշները իշխան Բ. Արղութեանէ եւ Պ. Տիգրան Բէկզատեանէ ստացած են 50ական ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի

ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Անուան արժանի է միմիայն այն սիմրիթը որ պատրաստուած է A. LA GARDE, 1 Rue St. Lazare, PARIS (9e) Nord Sud, N. D. de Lorette. Téléphone Trudaine 95_21

EMPIRE Միզիք-Հոլ՝ 37 Av. Wagram

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, *մէջ. Շաբ.էն։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմախտ.) եւ վարիսի։ Մասն. լապոռատորիա։ Ինդեմիտ եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12,*

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol *մէջ. Սէն Տրնի, Ռէօմիւթ։ Վէներական ախտեր, ջերմախտութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան եւ մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր։ Դարմ. էլեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրամանիշակագոյն ճառագայթներով։ Խորհրդակց. ամէն օր 9 12։ 2-8։ Կիր. 9 12։*

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STÉPHAN

ՁԵՐ ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԷՆ

24 Rue Bergère PARIS (9) Tél. Prov. 05-49


ՕՐՓԷՈՒՍ
ՕՏԵԼ ՈՒՆԻՎԵՐՍԷԼ
ՕՏԵԼ ՈՒՆԻՎԵՐՍԷԼ
ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ
ՕՏԵԼ ՈՒՆԻՎԵՐՍԷԼ

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 Ֆ.	70Ֆ.	140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ.	200Ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
24
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930
24 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ Թիւ 1451

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԱՐԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

Աչքերը դէպի Արեւելք

Աւելի քան երբեք՝ աչքերը դէպի արեւելք։ Ոչ միայն տրտաքին-քաղաքական տեսակէտով, այլ եւ ներքին-ազգային նկատի վրայ։

Աւելի ուշադրութիւն դէպի այն երկիրները որ հեռուէն-մօտէն դրացի են մեզի, կը դիմաւորեն մեզ Մօտաւոր Արեւելքի նամբաներուն վրայ։ Եւ եղբայրական խանդաղատանք հանդէպ այն գաղութներուն որ կը գտնուին այդ երկիրներուն մէջ։

Ո՛րքան ալ օտար ըլլան անոնք մեզի, աւելի ընտանի են քան արեւմտեան Եւրոպան եւ Ամերիկաները։

Եւ որքան ալ խոնարհ ըլլան, աւելի կը խօսին մեր հալածական բազմութիւններու սրտին, քան ամուլ եւ համայնական շրջութիւնները բոլոր ոստաններուն։

Թէ Փարիզը Պոլիս է — ամէն հաւեմատութիւն պահելով — մանրանկար գաւառներ են Ռումանիան, Պուլկարիան, Յունաստանը, Սուրիան, Միջագետքը եւ միւսները, իրենց հայկական գաղութներով։

Եւ ինչպէս Պոլիսը կը դառնար անարմատ ծառը առանց Գառին — ի՛նչ տժգոյն բառ — այնպէս ալ Փարիզը չի կրնար ընչել, կանգուն մնալ առանց Աթէնքի եւ Սելանիկի, Պուրկազի եւ Ֆիլիպէի, Հալէպի կամ Պէյրութի գաղթաւաններուն։

Մէկդի դնելով բոլոր բաղդատութիւնները, կրկին և կրկին լսենք մէկ թանձրացեալ իրողութիւն.

— Սերունդ կը հալի այստեղ, սերունդ կը հասնի այնտեղ։

Մէկէն տասնըհինգ տարեկանը մեր աչքերուն առջեւ կը հալին այստեղ։ Մէկէն տասնըհինգ տարեկան ծիլեր կը ծաղկին այնտեղ։

Կը ծաղկին գլխաբաց, ոտքերը բոպիկ, ադտ ու կեղտի մէջ, ջրկուած նոյնիսկ թաշկինակէ։

Կը ծաղկին իբրեւ դասարան ունենալով պատահաբար իյարու գամուած տախտակներ, տանիքները մոմլաթով ծածկուած խշտեակներ։

Կը ծաղկին՝ խառնիխուռն թխմուած ինչպէս մթերանոցներու մէջ։ Աւելի կամ պակաս բախտաւոր՝ կայանէ կայան...

Հայոց աշխարհէն կարին քաղաքը երկու հազար աշակերտ կը հաւրէր, 1912ին։

Ամասիսկ Պուլկարիան՝ երեք հազարով, Յունաստանը՝ չորս հազարով, Սուրիան՝ աւելի քան վեց հազարով։

Ամէնէն համեստ հաշիւն է այս, երեք «արեւելեան նահանգներու» մէջ, եթէ կարելի է գործածել այդ բացատրութիւնը։ Եւ հաշուելով միայն անոնք որ, այսպէս կամ այնպէս, դպրոց երթալու բախտը ունին։ Դեռ հազարներ եւ հազարներ կան՝ կանուխէն շուկայ ինկած, կամ փողոցը մնծցած։

Տեղին վրայ հարեւանցի ակնարկ մը անգամ՝ պիտի ապացուցանէր թէ պատերազմէն առաջ, Պոլիսն ալ գլուխն ըլլալով, մենք աւելի շատ բարոյական եւ նիւթական ուժ կը սպառէինք կրթական ճակատին վրայ, քան հիմա։ Նոյն իսկ աւելի նախանձախնդիր էինք շէնքի համար, քան այսօր։

Եւ պատերազմէն առաջ, ամէնէն «քաղքցի»ն ալ աւելի սիրով եւ գուրգուրանքով կը յիշէր հեռաւոր Սասունը կամ Զէյթունը, քան այսօրուան գիտակիցը։

Զբռեղանք չէ առարկել թէ այն ատեն տուն-տեղ ունէինք եւ հիմա արմատախիլ եղած ենք եւ ցիրուցան։

Այսօր նոյնքան լեցուն ձեռքեր ունինք, իսկ մեր հաւաքական կարողութիւնը հրաշքներ կրնայ գործել, եթէ միայն ուզենք։

Հերի՛ք է ինչքան մեր հոգեկան չքաւորութիւնը շփոթեցինք նիւթական թշուառութեան հետ։

Պահանջներ կան որոնց հանդէպ մեր անճրկումը աւելի շատ զգացումի կամ գիտակցութեան պակաս կ՛ենթադրէ, քան թէ նիւթական անկարողութիւն։

Աթէնքի մէջ կայաններ կան ուր դպրոցի վարիչները շուաբած են քսան գրասեղան նստարանի ծախքին առջեւ։ Արժէքը 4200 տրախմի = 1400 ֆրանք։

Եւ չկարենալով կղմինտրի ծախքը հոգալ, խե՛լք ըրած են մոմլաթով ծածկել իրբեւ մանկապարտէզ ծառայող խեղճուկ տաղաւարներ։

Այսինքն, ամառը քառասուն աստիճան տաքութեան մէջ խաշել, մրկել թշուառ, երիցս թշուառ մանուկներ, մանչ թէ աղջիկ։

Զեզմէ՝ ոչ մէկը պիտի կրնար ոչ իսկ տասը վայրկեան կենալ այդ փուռին մէջ, պատուհաններն ալ բաց թողլով։

Ասոր ալ ծախքը— կը ներկայացնէ նոյնքան ծիծաղելի գումար մը...

Բայց ներելի չէ որ մենք այսպէս կողմնակի, միջանկեալ ներկայացնենք մեր ամէնէն կենսունակ ուժէ շրջանին պատկերը։

Տակաւին առիթ պիտի ունենանք ներկայացնելու, տասն անգամ աւելի ժռայլ իրողութիւններ։ Ինչպէս եւ նոյնքան կազդուրիչ, լուսաւոր երեւոյթներ։

Միայն թէ— աչքերը դէպի արեւելք։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

Թուրքիոյ գիտութիւնները

«Հայրենիք» դիտել կուտայ խմբագրականի մը մէջ (6 դեկտ.)

— «Էնկիւրի նուաճողական կամ յարձակողական ծրագիրներ չունի Արեւմուտքի մէջ։ Իր միակ ձգտումը ինն խաղաղութիւնն է, ներկայ գոյավիճակին ապահովութիւնը։ Ատոր համար ամենայն անկեղծութեամբ կ՛ուզէ առ միշտ բարեկամ դառնալ Թէ՝ Պուլկարներուն եւ Թէ՝ յոյներուն, որոնք դեռ երէկ աչք ունէին Արեւելեան Թրակիոյ եւ Պոլսոյ վրայ։

Իրականին մէջ Էնկիւրի ինքը կը վախնայ Պուլկարիայէն եւ յունաստանէն, որոնք զօրանալով վաղը կրնան պատուհաս դառնալ Թուրքիոյ գլխուն, եթէ վերջինս դժուարութիւններ ունենայ իր արեւելեան կամ հարաւային ճակատներուն վրայ։ Ուստի, Էնկիւրի ամէն ճիգ կը Թափէ այժմ բարեկամական ամէն կարգի դաշինքներու միջոցով ապահովագրել Թուրքիան իր արեւմտեան հարեւաններէն։

Անկասկած նոյն հաշիւներով ու շարժառիթներով էր որ ասկէ երեք տարի առաջ բարեկամացաւ նաեւ իր ամենէն վտանգաւոր արեւմտեան հարեւանին՝ Իտալիոյ հետ։

Սակայն, եթէ Արեւմուտքի մէջ Թուրքիոյ ձգտումները անկեղծօրէն ու անվերապահօրէն խաղաղ են, այդպէս չեն երբեք Արեւելքի մէջ, մասնաւորապէս Պարսկաստանի եւ կովկասի ուղղութեամբ։ Հոս արդէն Թուրքիա դաւադիրի դերին մէջ է եւ խարդախ բարեկամութեան մը քօղին տակ յամառ ու հետեւողական կերպով կը պատրաստուի համաԹուրանական իր մեծ երազներու իրականացման համար, ի հաշիւ Պարսկաստանի եւ Խորհրդամիութեան։ Հոս Թուրքիա ոչ մէկ առիթ կը փախցնէ իր ռազմական եւ քաղաքական դիրքերը ամրացնելու, որպէս զի դիւրացնէ իր ծրագրած վաղուան նուաճումները Պարսկաստանի, կովկասի, Թուրքեստանի եւ ուրիշ հարեւան երկիրներու մէջ։»

Թուրքիոյ հանրային պարտքի խնդիրը

Հանրային պարտքի խնդիրը նոր փուլի մը մէջ մտած է, Ընդունած տեղեկութեանց համաձայն, իտալացի եւ գերման բաժնետէրերը կառավարութեան հետ անջատաբար համաձայնութեան գալու ձեռնարկները ըրած են, Պերլինի դեսպան Ֆէմալէտտին Սամի փաշայի ճամբորդութիւնը կապ ունի գերման բաժնետէրերուն այս դիմումին եւ առաջարկին հետ։ Այս անջատ համաձայնութիւններով փարիզի մէջ կնքուած պայմանագրութիւնը պիտի բարեփոխուի տարեկան ժամանավճարներն ու տոկոսները պիտի զեղչուին։

Հասկցուած է որ անգլիացի պահանջատէրերն ալ այս տեսակ դիմում մը պիտի կատարեն, միւս կողմէ, լուր կը տրուի Թէ անգլիական դեսպանը, վերջերս կառավարութեան պետերուն հետ իր շփումներուն ընթացքին առաջարկած է որ միջնորդի դեր կատարէ հանրային պարտքի խնդրին մէջ։ Դեսպանին հաղորդուած է կառավարութեան տեսակէտը եւ յանձնուած է նաեւ այս խնդրին շուրջ հանրային պարտքի վարչական ժողովին հետ եղած Թղթակցութեանց պատճէնը։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Իհսան Նուրի փաշան ազատ

Պարսիկ կառավարութեան հերքումը

Քանի մը օր առաջ Թերթերը գրեցին Թէ Իհսան Նուրի փաշա, քիւրտ ապստամբութեան ընդհ. հրամանատարը, պարսիկ կառավարութեան կողմէ Թուրքիոյ յանձնուած է։ Այս լուրը լսելով, Պարսկաստանի կառավարութիւնը իր բոլոր հիւպատոսներուն հեռագրով յայտնած է Թէ՝ Իհսան Նուրի փաշա Թէհրանի մէջ ազատ կը պտտի, միայն Թէ Թէհրանէն դուրս ելլել արգիլուած է անոր։

Քրտական նոր ըմբոստութի՞ւն

Էնկիւրիէն կը հաղորդեն «Միլլիէթ»ի.—

Վօլֆ Գործակալութեան համաձայն, Արարատի շարժման միջոցին Պարսկաստան փախած աւազակապետները, որոնք ձերբակալուած էին պարսիկ կառավարութեան կողմէ, վերջերս ազատ արձակուած են։ Իհսան Նուրի փաշա Թէհրանի մէջ ազատ կը պտտի, իսկ միւսները Մակուի մէջ են։ Քիւրտերը կը պատրաստուին նոր դէպք մը յարուցանել, իսկ Պարսիկները Թոյլատու կը շարժին։ Արդէն իսկ վերադարձուցած են անոնց զէնքերը։

Ամէնէն իրաւասու շրջանակներէ առնուած տեղեկութեանց համաձայն, — կ՛ըսէ «Միլլիէթ»ի Թղթակիցը, — եթէ նոր խռովութիւն մը ծագի, սահմանապահ զօրքերը եւ քաղաքապահ ուժերը մինչեւ իրենց որջերը պիտի հետապնդեն աւազակները։ Այս նպատակով, կառավարական ուժերը արդէն իսկ կարեւոր պատրաստութեանց ձեռնարկած են։

Արարատի կռիվը շարժումներ կա՞ն

Էնկիւրիէն տրուած լուրերու համաձայն Թուրքիոյ ներքին գործավարութիւնը կը յայտնէ Թէ լուր չունի որ Արարատէն փախչող աւազակներուն զէնքերը ետ տրուած են, Իհսան Նուրի փաշա Թէհրանի մէջ ազատ կը պտտի եւ Թէ աւազակները սահմանամերձ վայրերուն մէջ շարժուի սկսած են։

Բայց, ուրիշ աղբիւրէ առնուած տեղեկութեանց համաձայն, արդարեւ այս տեսակ բան մը կայ։ Բայց եւ այնպէս Թուրք բանակը կը պատրաստուի սաստկօրէն փոխադարձել դուրսէն գալիք ամենափոքր յարձակման մը դէմ իսկ։ Այս տեսակ շարժուժի մը դէմ սահմանին ապահովութեան համար, ամէն տեսակ միջոցներ ձեռք առնուած են, կը գրէ Թուրք Թերթ մը։

Էնկիւրիէն կը գրեն «ձիւմհուրիյէթ»ի.— *Ներքին գործավարութեան խորհրդական Հիլմի պէյի դիմեցի այն լուրին վրայ Թէ՝ Արեւելեան սահմանագլուխին վրայ դարձեալ պարսիկ աշիրէթներ տեղաւորուած են եւ նշանաւոր յեղուգակապետ Իհսան Նուրի ազատ Թողուած է։ Խորհրդականը յայտնեց Թէ այդպիսի դէպք մը լուր չունի։ Գալով ոստիկանական զօրաց րնդհանուր հրամանատարին, ան ալ յայտնեց Թէ տեղեկութիւն չունի։ Ընդհ. ապահովութեան տնօրէնութիւնն ալ նոյն պատասխանը տուաւ։*

*** Թուրքեւպարսիկ սահմանագլուխին նոր կացութեան վրայ, Թուրք կառավարութիւնը պաշտօն յանձնած է Թէհրանի գործնականատարին որպէսզի ձեռնարկներ ընէ պարսիկ կառավարութեան մօտ։*

*** Սուրիոյ մէջ Ֆրանսացիները ձերբակալած էին կարգ մը քիւրտ պետեր որոնք Թուրք սահմանին վրայ, գրգռութիւններ եւ յարձակումներ կ՛ընէին։ Լուր առնուած է Թէ անոնք ալ վերջերս ազատ Թողուած են։*

*** Թուրք կառավարական շրջանակներու մէջ խոր զայրոյթ յառաջ բերած է պարսկաստանի ընթացքը։ Կը կարծուի որ ատիկա ոչ Թէ միայն Թուրքիոյ, այլ Պարսկաստանի ալ շատ սուղի պիտի նստի։*

Անգործութիւնը Ֆրանսայի մէջ

Օտարականներուն դէմ խիստ միջոցներ

Աշխատանքի Խորհուրդին միայն յանձնախումբը իր նիստը գումարեց Աշխատանքի փոխ-նախարարին նախագահութեամբ։ Զանազան տեղեկագրեր լսուեցան աշխատանքի շուկային ներկայ կացութեան, ինչպէս նաեւ օտար աշխատաւորներով զբաղող սպասարկութեանց գործունէութեան մասին։

Այս տեղեկագրերէն կը յայտնուի Թէ անգործութեան տեսակէտէն, կացութիւնը արժանի է լուրջ ուշադրութեան, Թէեւ Ֆրանսա ներկայիս շատ հեռու է այն կէտէն՝ ուր կը գտնուէր 1921ի եւ 1927ի անգործութեան շրջանին եւ ուր կը գտնուին ներկայիս կարգ մը օտար պետութիւններ։ Յանձնախումբը միջոցներ ձեռք առաւ օրը օրին հետեւելու համար անգործութեան ընթացքին եւ տնտեսական կեանքի փոփոխութեանց։

Միւս կողմէ, յանձնախումբը ուշադրութեամբ քննեց նաև Ֆրանսա մտնելու համար օտար բազմաթիւ գործաւորներու խնդրանքը։ Անոնց Թիւը հետզհետէ պիտի կրճատուի։ Գալով այն օտարականներուն որոնք Ֆրանսա մտած են առանց յայտնելու Թէ պիտի աշխատին եւ կամ ծածկած են իրենց աշխատութեան մտադրութիւնը, եթէ յետագային դիմում կատա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Մեր Թղթակիցներուն

Կը յանձնարարենք Ֆրանսայի եւ առ հասարակ գաղութներու մեր Թղթակիցներուն՝ իրենց սովորական Թղթակցութիւններուն մէջ, մասնաւորապէս պատկերացնել իրենց շրջանի *ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ*, մանաւանդ հիմա որ գործերու Թուլութիւն կը տիրէ։

Դիւրութեան համար, իրենց ուշադրութեան կը յանձնենք հետեւեալ կէտերը.—

1.— Գործազրկութեան նշաններ կա՞ն ձեր քաղաքին կամ ձեր աշխատած գործարանին մէջ։

2.— Ի՞նչպէս կ՛արտայայտուի տագնապը (բանո՞ր կը ծամբեն, աշխատավա՞րձ կը գեղչեն, Թէ աշխատանքի օրերը կը կրճատեն),

3.— Ո՞ր ճիւղերուն մէջ աչքի կը գարնէ տագնապը։

4.— Մինչեւ հիմա քանի՞ հայ բանւորներ արձակուած են ձեր քաղաքին կամ ձեր աշխատած գործարանին մէջ։

5.— Ցեղացիներ ալ կը ծամբե՞ն Թէ միայն օտարներ։

6.— Ընդհանուր տեղեկութիւններ ձեր շրջանի տնտեսական կացութեան մասին։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թրոցքի ծանրօրէն հիւանդ

Պոլսէն տրուած հեռագրի մը համաձայն, Թրոցքի ծանրապէս հիւանդ է։

Թուրք դեսպանները ինչո՞ւ պղտի գացին

Անցեալ շաբթու Թուրք դիւանագիտական մարմնին մէջ, ուշագրաւ երեւեւթ մը նշմարուեցաւ։ Լոնտոնի, փարիզի, Պերլինի եւ Մոսկուայի, ինչպէս նաեւ ուրիշ գլխաւոր մայրաքաղաքներու Թուրք դեսպանները պոլիս կանչուեցան եւ մ. ֆէմալի նախագահութեամբ եւ վարչապետ Ըսմէթի ներկայութեամբ խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցան։ Այս առթիւ «Ցօն փօսթա» կը գրէ.—

Կառավարութիւնը մտադիր է պարտքերու մասին խիստ դիրք մը բռնել բաժնետէրերուն դէմ։ Այսօրուան մեր ելմտական վիճակը Թոյլատու չէ պարտքի մասնավճարները տալու, կառավարութիւնը կ՛ուզէ գիտնալ Թէ այս կէտին վրայ պնդուժը ինչ տպաւորութիւն առաջ պիտի բերէ արտասահմանի մէջ։ Ասկէ զատ խորհրդակցութիւններեղած են նաեւ Թէ ելմտական կացութիւնը կարգի դնելու համար կարելի՞ է դուրսէն նպաստաւոր պայմաններով փոխառութիւն ապահովել։

ֆէվալէտտին Սամի փաշա Գերմանիոյ տպաւորութիւններուն մասին տեղեկութիւն տուած եւ լսած է Թէ այս տեսակ փոխառութեան մը համար նպաստաւոր մթնոլորտ մը չկայ։ Պերլինի դեսպանը հաղորդած է նաեւ 20 միլիոնի երկաթուղիի կազմածներ գնելու մասին կրնքուած համաձայնութեան շուրջ իր քննութեանց արդիւնքը։

Էջմիածին եւ Երուսաղէմ

Էջմիածնի Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդը քանի մը նամակներով իր տեսակէտը կը պարզէ Երուսաղէմի եւ Պոլսոյ Պատրիարքութեան եւ կը Թելադրէ յետաձգել Երուսաղէմի պատրիարքին ընտրութիւնը, նոյն ատեն մտահոգ կ՛երեւի Երուսաղէմի վանքին 100,000 անգլ. ոսկի պարտքերուն մասին։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԻ ՇԱՐՔ ԳՅՈՒՂԱՑԻՆԵՐԻ ԲՈՂՈՔԸ ԴԵՊԻ ՄԵԾ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ԶԳԱՑՄՈՒՆՔ

Ա. ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆԻ

Ա. Նալբանդյանի հայրենասիրությունը ոչ միայն նրա գործունեության, այլև նրա ստեղծագործության հիմնական գծերից է։ Նրա հայրենասիրությունը ոչ թե վերացական զգացում է, այլ կոնկրետ, գործնական վերաբերմունք հայրենիքի ճակատագրի նկատմամբ։ Նա տեսնում է հայ ժողովրդի ստրկական վիճակը, նրա տնտեսական ու քաղաքական հետամնացությունը, և իր ամբողջ կյանքը նվիրում է այդ վիճակը փոխելու գործին։

Նալբանդյանի հայրենասիրությունը սերտորեն կապված է նրա ժողովրդասիրության հետ։ Նա հավատում է հայ ժողովրդի ուժերին, նրա ստեղծագործական կարողություններին, նրա ազատագրական պայքարի հնարավորություններին։ Նա կոչ է անում ժողովրդին գիտակցության, միասնության, համերաշխության։

Նալբանդյանի հայրենասիրությունը հեղափոխական է։ Նա հասկանում է, որ հայրենիքի ազատագրությունը հնարավոր է միայն հեղափոխական ճանապարհով։ Նա կոչ է անում ոչ միայն ազատագրական պայքարի, այլև հեղափոխական գործունեության։

Նալբանդյանի հայրենասիրությունը ինտերնացիոնալիստական է։ Նա կապում է հայ ժողովրդի ազատագրությունը ռուսական հեղափոխական շարժման հաղթանակի հետ։ Նա գիտակցում է, որ հայ ժողովրդի ազատագրությունը հնարավոր է միայն ռուսական հեղափոխության հաղթանակից հետո։

Նալբանդյանի հայրենասիրությունը ժողովրդական է։ Նա կոչ է անում ոչ միայն ազատագրական պայքարի, այլև հեղափոխական գործունեության։

Նալբանդյանի հայրենասիրությունը հեղափոխական է։ Նա կոչ է անում ոչ միայն ազատագրական պայքարի, այլև հեղափոխական գործունեության

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԱԿՈՒՍԱՅԻՆ

ՀՀ ԿԱ ԳԱԱ Ա. Ղանալանյանի անվան ֆիզիկայի ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, ֆիզ.-մաթ. գիտությունների թեկնածու Ռուբեն Ալեքսանդրի Ալավերդյանի

ՄԱՀՎԱՆ

Ցավով տեղեկացանք մեր մտերիմ ընկերոջ՝ ֆիզ.-մաթ. գիտությունների թեկնածու Ռուբեն Ալեքսանդրի Ալավերդյանի մահվան մասին:

Ռուբենը ծնվել է 1941 թվականին Երևանում: Ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետը: Աշխատել է ՀՀ ԿԱ ԳԱԱ Ա. Ղանալանյանի անվան ֆիզիկայի ինստիտուտում: Ռուբենը հեղինակ է 180-200 գիտական հոդվածների, որոնց մեծ մասը տպագրվել է արտասահմանյան հեղինակավոր ամսագրերում: Նրա հետազոտությունները ճանաչում են գտել ինչպես հայրենական, այնպես էլ արտասահմանյան գիտնականների շրջանում:

Ռուբենը մեծ ներդրում է ունեցել ֆիզիկայի զարգացման գործում: Նրա գիտական աշխատանքները նվիրված են ֆիզիկական էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական էլեկտրոնիկայի,

CINÉMA ALMA-PALACE (MAGIC - CITY)

RUE DE L'UNIVERSITÉ (ANGLE AVE. BOSQUET) MÉTRO: ALMA ET ECOLE MILITAIRE

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 26ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1 ԱՄԷՆ ՕՐ

SOIRÉE եւ MATINÉE, ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ

"ԵՐԳՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ,, ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ԱՌՆՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ Ն. ԿՈՐԿԱՆԵԱՆԻ, ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՏԻԿ. ՔՆԱՐԻԿԻ ԵՒ ՊՐ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

ԳԻՆԵՐԸ՝ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ 5 — 12,50 ՖՐԱՆԲ, ՅԵՐԵԿՆԵՐԸ 4 — 10,50 ՖՐԱՆԲ

ԿԸ ՍԿՍԻ ՍԻՆԵՄԱՅԻ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԺԱՄԵՐՈՒՆ

բեն կանոնաւորելու իրենց ինքնութեան թուղթերը, սկզբունքով պիտի մերժուին:

Յանձնախումբը քննեց նաեւ աշխատաւորներու տեղաւորման կամ գործի հայթայթման նպատակով նոր պաշտօնատեղիներ հաստատելու կամ արդէն գոյութիւն ունեցող պաշտօնատեղիներու գործունէութիւնն աւելի ընդլայնելու մասին եղած կարգ մը առաջարկներ:

Վենիզելոս կազմեց նոր դահլիճը

Երէկ գրեր էինք թէ Աթէնքի դահլիճը հաւաքաբար հրաժարած է, թոյլ տալու համար որ Վենիզելոս կարենայ նորը վերակազմել, ազատական երեսփոխաններու մասնակցութեամբ: Աթէնքէն տրուած հեռագիր մը կը յայտնէ թէ յոյն դահլիճը արդէն վերակազմուած է: Հին դահլիճի անդամներէն Միխալաքոփուլոս կը պահէ արտաքին նախարարութիւնը, իսկ Մարիս՝ ելմտականը: Նոր նախարարներն են՝ Արկիրոփուլոս՝ ծովային, Ալեքսանտրիս՝ երկրագործական եւայլն: Նոր դահլիճը կատարեց երդման արարողութիւնը:

Մոսկուա կը կանչեն...

Խորհրդային Միութեան Սթոքհոլմի դեսպանը, Տիկ. Քոլլոնթայ, որ քանի մը շաբթուան արձակուրդով մեկներ էր նոյն քաղաքէն, կ'ըսուի թէ Մոսկուա կանչուած է, Օսլոյի մէջ իր գործունէութեան մասին հաշիւ տալու համար: Խորհրդային շրջանակներ այն կարծիքն ունին թէ Տիկ. Քոլլոնթայի գործունէութիւնը շատ ճղճիմ արդիւնք տուած է:

Սթոքհոլմի ռուս դեսպանուհին կը մեղադրուի նաեւ թէ փարթամ կեանք մը կը վարէ Օսլոյի եւ Սթոքհոլմի մէջ: Ատկից զատ ան կորսնցուցած է հաժարումը Լիտվինոֆի, զոր կը նկատէ քաղքենի մը: Ցարդ տիկին դեսպանուհին կը վայելէր Ստալինի պաշտպանութիւնը:

ԴԵՐՁԱԿ

Ս. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀՆ

ԳԻՆԵՐԸ ՅԱՓԱՒՈՐ

TAILOR

Georges Cherbetian

Métro: Poissonnière 94 RUE LAFAYETTE - PARIS

ՀԱՑԻ ՆՊԱՐԱՎ ՃԱՇԱՒՈՒՆԵՐՈՒՆ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆԸ

ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆԸ

Մ. ՀԱՊԵԱՆ

31 rue Cramme 31 Bois Colombes Tél. Charlebourg 16-29

Ամէնէն ընտիր եւ աժան արեւելեան նպարեղէնները այս վաճառատան մէջ է որ պիտի գտնէք

Նոր տարւոյ եւ Ս. Ծնունդի առթիւ բոլորովին Թարմ ապրանքներ

% 10 ԶԵՂՉՈՎ

Ապսպրանքները արագ կը յանձնուին բնակարանները

Կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան անուշեղէններու ամենահամեղը՝ պատրաստուած մասնագէտ

ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

փնտռեցէք ամէն տեղ միմիայն MELKON վաճառանիշով *լոքում, փաքլաւան, հէլվան, գատալիք* եւ իգմիրի համբաւաւոր *բիւշմանի* հէլվան եւայլն:

O. OHANESSIAN

25 Rue Vilin. PARIS (20) Tél. Ménil. 69—15

Քաշոլ շինողներ, ուշադրեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մետաքս ստացած է: Այս կտրոնով եւ կամ Ա. ՔԷՊԱՊՃԵԱՆի անունով դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել: Վճարումի համար դիւրութիւն:

Դիմել՝ D. Dwekh, 9 Rue Provence, Paris.

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԷՐ եւ ՑՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վիներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

Երեկոյթ - պարահանդէս

կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի Իթալիի մասնաճիւղին կողմէ 27 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն, Salle Renardի մէջ, 12 Rue Renard

կը նախագահէ՝ Պ. ԳԱՌՆԻԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Լ. Ազապէկեան (երգ), Պ. Վ. Տէվէճեան (երգ), Պ. Վ. Քնարեան՝ իր créationsներով, Պ. Զ. Ղարիպեան (արտասանութիւն):

Թատերական ճոխ բաժին: Կովկասեան եւ հայկական երգախառն պարեր Պ. Առաքելեանի կողմէ ընկերակցութեամբ Թաուիստ Աբգարի: Մեծ քօթիյեօն: Ճոխ պիւֆէ:

Abel'sCand orchestra.

Մուտք այրերու 10 ֆր., կիներու 7.50 ֆր.

ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած Շավիլի երիտ. երկսեռ միութեան կողմէ 27 դեկտ. Շաբաթ գիշեր ժամը 8.45ին Ciné Patinի սրահին մէջ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆՈՒԻՆ ԵՐԿՈՒ ԶԱՒԵՇՏՆԵՐ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, հայկական պար գեղչկական տարազով:

Իջնել Թիւ 1 հանրակառքով Ancienne Mairie

Մուտք 4 ֆրանք

Հ. Ց. Դ.

ԳԱԻԱՌ

Լիոնի Շամագասպ խումբի ժողովը այս իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Ց. Դ. գրադարանի սրահին մէջ, բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Նիսի շրջանային կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Մատըլէնի բոլոր ընկերները, այս իրիկուն ժամը 8ուկէսին ընկեր Մեսրոպ Եանըկեանի բնակարանը, կարեւոր օրակարգ:

Նիսի շրջանային կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ Փոն Մայեանի շրջանի ընկերները վաղը իրիկուն ժամը 8ուկէսին ընկ. Ե. Խաչատուրեանի բնակարանը: կարեւոր օրակարգ:

ԿԱՂԱՆԴԻ ՇԱՒ ԵՒ ՄՐՑԱՆԱԿ ԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Ի քաջալերութիւն, սէն միշէլի, Պէլվիլի, Ալֆորվիլի, Անկիէնի, Իսի լէ Մուլինոյի, Պուա-Քոլոնպլի, Սարսէլի եւ Սէվրանի հայ լեզուի 8 դասընթացքներուն հետեւող հայ երկսեռ սաներու, հովանաւորութեամբ Պ. ԳԱԲՐԻԷԼ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆի եւ նախագահուհւոյ տէր եւ տիկին ՊՕՂՈՍ ԷՄԷՐԵԱՆի: Կազմակերպուած Հայկ. Բարեգործական ընդհ. Միութեան փարիզի մասնաժողովին կողմէ, 27 դեկտ. 1930, շաբաթ, ժամը ճիշդ 2ուկէսին Սալ տը ֆէոկրաֆիի մէջ, 184 Boulevard St. Germain, Paris, Mêtro St. Germain des Près, Tramw. 14, 19, 20 Autobus H. O. V. AG. AM. AN. Մուտքը ազատ է: Հանգանակութիւն պիտի չկատարուի կը խնդրուի գիրկի երախայ չբերել:

ԹԷՅԱՍԵՂԱՆ

Վալանսի Սէկոլէոզցիներու «Արեւելք» Հայր. Միութեան կողմէ, 18 րիւ Պիւֆֆի, Պ. Գարաճեանի սրճարանը: Դեկտ. 27 շաբաթ երեկոյեան ժամը 7ին, Արտասանութիւններ փոքրիկներու կողմէ, մեներգ, խմբերգ, նուագ, հայկական եւ եւրոպական պարեր: Մուտքը ազատ է:

ՀԱՄԵՂ ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Հացագործ BOYERի մօտ
95 Rue du Belleville

EMPIRE Մեգիք-Շօ՝ 37 Av. Wagram

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Մէն Տըն, Ռէօ. միւր: Վէներական ախտեր, Ջերմամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, Ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան և մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր: Դարմ. ելեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով: Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8: կիր. 9 12:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹՈՒՑԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՒՆՆԵՐՈՒ

Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

Տիադէռմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ԿՕՇԻԿԻ ՀԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ուր պիտի դտնէք վերջին նորաձեւութեամբ ամէն տեսակ տոկուն կօշիկներ, մեր արհեստանոցին մէջ պատրաստուած,

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

Առաջին փորձով պիտի համոզուիք մեր գներու ժամանութեան եւ ապրանքի տոկունութեան մասին.

Տօներու առթիւ կը տրուի նաեւ օգտակար պզտիկ նուէր մը:

Chaussures «DANEL» 69 rue d'Angoulème, Paris (11)

Métro: Couronnes ou Parmentier, Autobus: AY, BC

RÉVEILLON
LE 24 ET 31 DECEMBRE

ՃԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ 61 RUE MR.-LE-PRINCE, PARIS (6)

Ճափաւոր գիներով ճաշացուցակ, մսեղէն 10—15 ֆր. աղանդերք 2—4ֆր., ուրախ մթնոլորտ, միւզիքեւ պար մինչեւ առաւօտ

ԱԶԳ

Յառաջիկայ Յունուարի սկիզբները, Փարիզի մէջ, Տոքթ. Մ'Իրան Կ. Քէշիշեանի խմբագրութեամբ, պիտի հրատարակուի «Առողջ Կեանք» անունով բժշկա-առողջապահական ամսագիր մը, որուն՝ իրենց աշխատակցութիւնը պիտի բերեն հայ եւ օտար բժշկական դասու լաւագոյն ուժերը: «Առողջ կեանք» երեւան պիտի գայ ընդարձակ բայց իրագործելի ծրագրով մը, նպատակ ունենալով տարածել մեր մէջ ընդհանուր առողջապահութեան օրէնքները, ուսուցանել բազմաթիւ հիւանդութիւններէ զգուշանալու միջոցները, տալ տնական բժշկութեան եւ տնական դեղարանի յաւտուկ ծանօթութիւնները, զբաղուիլ նաեւ գեղեցկագիտական առողջապահութեամբ որ խորապէս կը հետաքրքրէ տիկիններն ու օրիորդները, տալով այս առթիւ խնամքով պատրաստուած ուսումնասիրութիւններ, որոնց հետեւելով միշտ կարելի է երկար տարի անվթար պահել գիքական գեղեցկութիւնը եւ աւելցնել մարմնական շնորհն ու հրապարոյրը, կամ գոյն ձոյլ ձգել:

Ամսագիրը, պիտի ունենայ նաեւ գիտական բաժին մը դիւրահասկնալի հետաքրքրական եւ օգտակար:

Բաժանորդագրութեան պայմաններն են.

40 ֆրանք, Ֆրանսայի, Սուրիոյ, Թուրքիոյ եւ Պալքաններու համար, 2 տոլար միացեալ երկիրներու համար:

Թղթակցութիւն, յօդուած, դրամ ղրկել միայն հետեւեալ հասցէին.

Dr. Mihran G. Kechichian, 9 Rue Victor-Cousin Paris (5e)

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

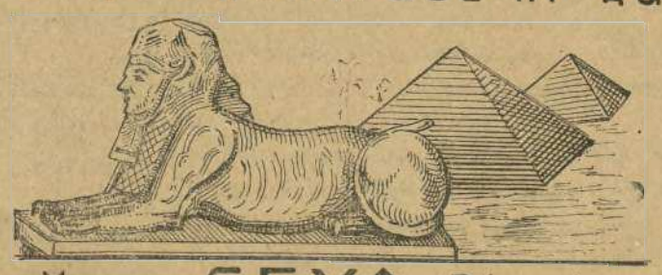
96 r. Rivoli, մէթ. Շաբ.էն Արմատական եւ նոր մեթոտով դարմանում արու եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներական հիւանդութեանց (Ֆրանկախտ, Լիմֆատիզ.) եւ վարիսի, Մասն. լաբորատուար, Ախտաբոյս եւ արագ քննութիւն. Ամէն օր 9—12, 2—5 կիրակի 9—12:

ՋՈՒԱՐԹ ԵՒ ՀԱՃԵԼԻ ՆՈՒԷՐԸ

ԱՄԷՆԷՆ ՇՔԵՂ ՁՈՆՈՆ ՈՐ ՄԻԱԺԱՄԱՆԱԿ ՍԻՐՈՒՆ ԿԱՐԱՍԻ Է ԵՒ ՓՈԽԱԴՐԵԼԻ

APPAREIL DÉPOSÉ

ՄԻԱԿ ՁՈՆՈԿՐԱՖԸ ՈՐ ՋԱՐՄԱՑՈՒՑ ԱՇԽԱՐՀԸ



Marque SEVA Déposée

REGISTEND TRADE MARK

ՓՆՏՌԵԼ ԲՈԼՈՐ ԼԱՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿԱՄ

MANUFACTURE GÉNÉRALE DE MACHINE PARLANTE

SEVA

206, RUE LAFAYETTE, 206, PARIS, Մէթրօ՝ LOUIS-BLANC

Հաստատութիւնը բաց է ամէն օր ժամը 9էն մինչեւ 18, փակ է Շաբաթ կէս օրէ վերջ եւ կիրակի օրերը

AGENT PARTOUT LA MARQUE RÉPUTÉE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք		
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ.	10 տլ.	
ԵՒՐՈՊԱ	100 ֆ.	200 ֆ.	

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
25
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930

25 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1452 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Շ Ա Ղ Ա Խ Ը

Մէկէ աւելի ուշագրաւ երեւոյթներ պարզուեցան Դաշնակցութեան քառասնամեակի տօնակատարութեանց ընթացքին, գրեթէ ամէն տեղ։

Նախ, աչքի կը զարնէր խոհեմ խուսափումը բաժան-բաժան հակառակորդներու, որոնք իրարու հետ համաձայն էին գոնէ այս կէտին մէջ։

Անոնք, այսպէս կոչուած ողջամիտները, հաճոյքով իրենց ամբողջ սպայակոյտը պիտի տրամադրէին ոեւէ ազնուաշուքի մը ՅՆՂԵան տարեդարձին կամ տղուն կնունքին, բայց պատիւ ունէին քէն պահել քառասուն տարուան երկունքի մր հանդէպ։

Յարգանքի եկեր էին Ֆրանսացին ու Հրեան, Ռուսն ու Վրացին, Թաթարն ու Լեռնցին, մինչեւ իսկ հեռաւոր Ուկրայնացին, բայց ո՛չ միւսները, շարք մը հայանուն խմբակցութեանց ներկայացուցիչները։

Իրենց կը թողունք այդ արարքին եւ՛ փառքը եւ՛ յիշատակը։

Իրաւունք չունէինք տարբեր բան սպասելու այն տարրերէն որոնք Ապրիլ 11ի սգահանդէսն անգամ կուսակցական կռուախնձորի վերածեցին, — «Դուք ձեզի, մենք մեզի»։

Երկրորդ, ուշագրաւ էր յորդահոսան բազմութիւնը երիտասարդութեան։ Եւ այս՝ ամէն տեղ։

Ճիշդ է որ, ընդհանրապէս երիտասարդութիւնն է ոգին և մղիչ ուժը այս կարգի համախմբումներու։ Եւ մանաւանդ, երիտասարդութիւնն է որ ամէնէն աւելի կը զգայ, կ՛ապրի յեղափոխական թռիչքներու սարսուռը։

Բայց, այսօրուան երիտասարդութիւնը կը գտնուի այլապէս երիտասարդական, խաւտուտիկ եւ ակնախտիղ տեսարաններու առջեւ։

Այսօր իր ոտքերը կը քսուին ոչ թէ Մուշի կամ Պարբերդի արիւնազանգ դաշտերուն, այլ միջագգային պողոտաներու լպրծուն քարերուն։ Իր աչքերը կը խոնարհին ոչ թէ «Մայր Արաքսի ափերով», այլ Սէնի պղտոր ծոցին մէջ։

կը նշանակէ թէ ուժ ունի դիմադրելու այդ բոլորին։

Ուրիշ խօսքով, Դաշնակցութեան խօսքն ու գործը, այս պայմաններուն տակ/իսկ, աւելի կը խօսին իր սրտին ու մտքին, քան բոլոր հրապոյրները սանձարձակ պողոտաներուն։

Ու վերջապէս, ուշադրութենէ չվրիպեցաւ մէկ իրողութիւն, — այս ցիրուցան բազմութիւնները հետզհետէ աւելի եւ աւելի կը հեւան ազատութեան եւ հայրենիքի կարօտէն։

Եւ որովհետեւ զրկուած են երկուքէն ալ, անձկութեամբ, սարսռագին անհամբերութեամբ կը փարին բոլոր այն սրբութիւններուն որ լոյս կը կաթեցնեն իրենց սիրտերուն մէջ։

Այս տեսակէտով, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կը կազմէ ամէնէն հարազատ եւ ամէնէն ամուր շաղախը՝ բոլոր պողոտաներուն վրայ, փարիզէն մինչեւ յետին գաղթակայանները։

×

Եւ սակայն. իրական գժբախտութիւն մը պիտի ըլլար եւ՛ մեզի համար եւ՛ այս ժողովուրդին համար, եթէ յամենայինք անցեալ փառքերու եւ մեծագործութեանց յիշատակարաններուն առջեւ։

Ու մանաւանդ, եթէ յամառէինք՝ միայն եւ միայն անոնց կառչիլ։

Ահա տասը տարի է որ կը գտնուինք ահեղ յորձանուտի մը առջեւ։ Վա՛յ մեզ, եթէ չկարենանք ըմբռնել ժամանակն ու պայմանները։ Ժամանակաշրջանի պահանջները։

«Հէ՛յ Մշու Սուլթան Սուրբ կարապետ»,— կ՛ըսէր, երէկ, հայ պատանին եւ հրացանն ուսին՝ կը խոյանար դէպի սարերը։ կը դառնար «ֆէտայի»։

Այսօր չունինք Մուշը։ Չունինք Ս. կարապետը։ Ոչ ալ հրացանն ու ֆէտային։

Եւ այսօրուան պատանին չի ճանչնար, չի հասկնար այդ բոլորը։ կա՛մ կը հասկնայ իբրեւ յիշատակ։

Զգացումներ, տենչեր կը խլրտին իր սրտին մէջ, բայց չէն կրնար տեւել։ կը տեւեն առեն մը։ կը տեւեն այստեղ եւ այնտեղ. բայց ոչ ամէն տեղ։

Փոխանցման շրջան է, եւ մեր ճիտին պարտքը պիտի ըլլայ թարմացնել շաղախը, առանց փոփոխելու անոր էութիւնը։

Քառասուն տարի յետոյ, մնալով հանդերձ նոյն արահետներուն վրայ, եւ հաւատարմութեամբ գրկելով աւանդը, ահա սերունդ մը որ բոլորովին տարբեր աստղերու տակ բացաւ աչքերը։ Եւ աւելի կանուխ ու սուր քան անդրանիկները։

Քառասնամեակը պէտք է կազմէ հանգրուան մը, փոխանցումը կատարելու այնպէս ինչպէս գիւղէն դէպի սարը կ՛առաջնորդէին խուժբերը, երէկ։

— Համբերութեամբ, յանդգնութեամբ եւ հաւատքով։

Ինչ որ կը նշանակէ անխոնջ եւ հետեւողական աշխատանք՝ բոլոր ճակատներուն վրայ։ Անշուշտ համաձայն միջավայրի պահանջներուն։

Հոգիները ծարաւի են խանդի եւ խոր յուզումներու։ Եւ միեւնոյն առեն կարօտ՝ լուրջ մշակման։

Իսկ մեր պատասխանատուութիւնն ու հոգերը շատ աւելի բարդ եւ ծանր, քան տասը տարի առաջ։

Մանաւանդ իբրեւ շաղախ։

Շ.



Դ-բան Բարթու առանդագին Հերոս Մհրտիւ Ֆլոճանի

ՕՐՈՒԱՆ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ, տպարանը փակ ըլլալով «ՅԱՌԱՋ»ի յաջորդ թիւը լոյս կը տեսնէ Շաբաթ օր։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Պարակասան կը խաչաձեւէ Քիւրտերը

Էնկիւրիի պարսիկ դեսպանը հերքած է այն լուրերը թէ սահմանագլխուն վրայ քիւրտ ցեղերը շարժուածներ կը կատարեն եւ թէ Իհսան Նուրիին ազատ Թողուած է, բայց եւ այնպէս, կառավարութիւնը պէտք եղած հրահանգը տուած է Թէհրանի գործակատարին եւ Թելադրած է պարսիկ կառավարութեան ուշադրութեան յանձնել իրողութիւնը։

Պարսիկ կառավարութիւնը պատասխան տուած է թէ այդ տեսակ Թոյլտուութիւն մը երբեք չէ բրած, եւ լուր չունի թէ սահմանին վրայ պատրաստութիւններ կ՛ըլլան, բայց եւ այնպէս Թուրք կառավարութեան այս տեղեկատուութեան վրայ, քննութիւններ կը կատարուին։

Դրացի պետութեան քննութիւններու արդիւնքին կը սպասուի մեծ շահագրգռութեամբ։

Թուրք Հաւրապին Պարտերը

Փօլիթիքա, հաւաստի աղբիւրէ մը քաղելով հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Ֆրանս. դաիլիթին ասկէ առաջ կատարած ձեռնարկին մասին.—

Թարտիէօյի դահլիճը դիմեց Լոնտոնի, Պերլինի եւ Հռոմի կառավարութեանց, խնդրելով որ պաշտօնապէս եւ հաւաքաբար ձեռնարկներ կատարեն Էնկիւրի ու յայտնեն թէ Թուրքիա չէ յարգած իր յանձնառութիւնը, չվճարելով Փարիզի դաշնագրութեամբ ճշդուած ժամանակաճարները։

Անգլիական կառավարութիւնը պատասխանած է թէ ինք կը հաւանի հաւաքական ձեռնարկին, եթէ երբեք միւս պետութիւններն ալ հաւանին։ Գերման կառավարութիւնը պատասխանած է թէ իր տեսակէտին համաձայն չէ այդ տեսակ դիմում մը կատարել, իսկ Իտալիոյ արտաքին նախարար կրնտի աւելորդ համարած է, նկատելով որ Թուրքիա առաջուընէ պատրաստ է բանակցութեան ձեռնարկելու։

Այս ձեւով, Թարտիէօյի ձեռնարկը ամէն կողմէ մերժուած է։

Ցեղակից միջեւ կիս գիշեր...

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ Գործավարներու Խորհուրդը դեկտեմբեր 18ին գումարուեցաւ Ըմմէթ փաշայի քէօշկին մէջ։ Ժողովին ներկայ էին նաեւ արտաքին խորհրդական Նուման պէյ, Պերլինի դեսպան Քէմալէտտին Սամի փաշա, Լոնտոնի դեսպան Ֆէրիտ, Փարիզի դեսպան Միւնիր եւ Թուրք բաժնետէրերու պատուիրակ Զէքեայի պէյերը։

Ժողովը ժամը 15ին բացուած եւ մինչեւ առտուան ժամը 3.30 տեւած է, 12 ժամ։ Այս ժողովին մէջ խորհրդակցութեան նիւթ եղած է Հանր. Պարտքի ժողովին կողմէ Զէքեայի պէյի միջոցով եղած վերջին առաջարկները։

∴ Էնկիւրիէն ստացուած վերջին լուրերու համաձայն, Թուրք կառավարութիւնը, մտադիր է պահանջելու իր կողմէ ճանչցուած պարտքերուն վրայ կէս առ կէս զեղչ մը։

Թուրք պատուիրակը՝ Զէքեայի պէյ մօտերս Փարիզ պիտի մեկնի Հանր. Պարտուց վարչութեան ներկայացնելու համար Թուրք կառավարութեան տեսակէտը։

Ելմտական գործավարը առողջական պատճառներով հրաժարած ըլլալով, անոր տեղ նշանակուած է Ապտիւլ Խալիք՝ Ազգ. Պաշտպանութեան գործավարը, որ ելմտական գործավարութիւնը ստանձնած է ժամանակաւոր կերպով։

Համագիտարութիւնը Թուրքիոյ մէջ

ՁԵՐԲԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԷՍԿԻՇԷՀԻՐԻ ՄԷՋ

Էսկիշէհիրէն կը գրեն.— Համայնավարական քարոզչութեան պատճառով, սաւառնակի մեքենավարի մը ձերբակալութեան վրայ, ոստիկանութիւնը մանրակրկիտ խուզարկութիւն եւ հետապնդում կատարելով, բոլոր ապացոյցները ձեռք անցուց եւ գործին հետ կապ ունեցողները ձերբակալեց։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԽՏԱՑՆԵՆՔ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՒԱՏՔԸ

Ներքին ինքնագոհ հպարտութեամբ, խանդավառ մեր ընկերները այս տարի պատեհութիւնը ունեցան «Դաշնակցութեան Օր»ուան տօնակատարութիւններուն միացնելու մեր կուսակցութեան քառասնամեակը:

Հոգեկան այն անխառն, մաքուր ուրախութիւնը, որ ի յայտ կուգայ այս առիթով մեր ընկերական շրջանակներու մէջ, ապացոյց է այն անհերքելի ճշմարտութեան, որ ինչպէս առկէ քառասուն տարի առաջ, նոյնպէս եւ այսօր հայութեան նշանակելի մէկ զանգուածը սիրովու հաւատքով կ'ընդունի մեր կուսակցութեան անհրաժեշտութիւնը, կենսունակութիւնը, ի խնդիր հայ ազատագրական դատին:

Քառասուն տարուան կեանքը փոթորկոտ ու արիւնոտ պայքարներով շաղախուած, նոյնպէս ապացոյց է մեր կուսակցութեան հիմնական դաւանանքներու լայն ժողովրդականութեան:

Սխալ եւ չափազանցութիւն չպիտի ըլլայ հետեւաբար Դաշնակցութիւնը նոյնացնել հայութեան հետ, որովհետեւ ճամբան որ կտրած է Դաշնակցութիւնը, հայութեան ճամբան է եղած, նոյն պայքարներով, նոյն հոգերով, նոյն ձգտումներով եւ մխիթարիչ առաջադրութիւններով:

Մենք կուսակցականներս, այս պարագան մասնաւորապէս պէտք է որ լուրջ նկատողութեան առնենք, այս հանդիսութիւններու առիթով:

Ու ասիկա ոչ թէ կուսակցական նեղմիտ, միակողմանի եւ անիմաստ կիրքերէ առաջնորդուած, այլ մեր աշխատանքները աւելի առողջ, աւելի ամուր եւ հիմնական գետնի վրայ զարգացնելու գովելի եւ անհրաժեշտ նախանձախնդրութեամբ:

Իրողութիւն է այսօր, որ ազգերու կեանքին մէջ գոյութեան իրաւունք ձեռք բերել կը յաջողին ամէնէն առաջ այն կուսակցութիւնները, որոնք իմաստութիւնն են ունեցած իրենց քաղաքական, ընկերային պահանջներն ու ձգտումները պատշաճեցնել ո՛չ միայն այդ նոյն ժողովուրդի, այլեւ երկրի, միջավայրի եւ ժամանակի պահանջներուն հետ:

Մեր կուսակցութեան երկարակեցութիւնը, անվիճելի ապացոյցն է այս տեսակէտին:

Կապը այս ուղղութեամբ անքակտելի պահելու համար, անցեալի դասերով գալիքն է որ պէտք է ապահովենք:

Շատերը մեր երիտասարդ ընկերներէն, որոնք օտար հողին վրայ մինչ տեսան Դաշնակցութիւնը, այն ալ թունաւոր և աննպաստ պայմաններու մէջ, ափսո՛ս, շատ քիչ բան գիտեն մեր անցեալէն: Անոնք չտեսան Դաշնակցութիւնը հայ բնագաւառին մէջ, հայ գիւղին եւ քաղաքին մէջ, ուր բացառիկ պայմաններու տակ կը զարգանար հայ կեանքը: Վերյիշում մը այդ անցեալէն ցոյց կուտայ որքան մեր կուսակցութեան ժողովրդականութիւնը, նոյնքան եւ ժողովուրդի անսահման հաւատքը:

Հայրենի բնագաւառը, մէկէն է եղած այն վայրերէն, ուր Դաշնակցութիւնը ժուռք է գործած իր կազմութեան առաջին իսկ շրջանին: Հակառակ գոյութիւն ունեցող տարբեր կուսակցութիւններու, ո՛չ մէկն անոնցմէ չէ կարողացած ինք եւս իր տեղն ունենալ, հակառակ թափուած բոլոր ջանքերուն: Ուշադրութ այս պատճառով ալ անվարան կարելի է ըսել, որ մեր գաւառը իր բովանդակ հայ ազգաբնակչութեամբ դաշնակցական կը ծնէր ու դաշնակցական ալ կը մեռնէր:

Մանուկը իր պատանեկութեան խանդավառ օրերէն, արդէն իսկ թեկնածու էր Դաշնակցութեան, առանց կողմնակի քարոզչութեան: Փորձի եւ քննութեան շրջանէ մը ետք ան արդէն գործօն կուսակցական կը դառնար անսահման գոհունակութեամբ եւ հպարտութեամբ:

Ո՞րն էր իրական ժուիչը այս բնական դարձած շարժումին: Մանաւանդ մեր այդ օրերու համեմատաբար հաւատարած տգիտութեան մէջ:

— Ժողովրդական առողջ բնազդը հաւանաբար, միացած այն ժաքուր եւ անսահման հաւատքի զգացումնքին որ կը փոխանցուէր մեծերէն փոքրերուն եւ յաջորդաբար:

Այսօր երբ կը յիշեմ այդ օրերը, եւ մանաւանդ իմ կուսակցական կոչումս առնելու շրջանը, կը խոստովանիմ թէ Դաշնակցութիւնը անծանօթ էր ինծի իր ծրագրովը: Բայց ատիկա պատճառ մը չէր, որ Դաշնակցութիւնը հանդիսանար մեզի իբրեւ այն միակ իրական ուժը, որ ի վիճակի էր գործադրելու մեր բոլոր ձգտումներն ու երազները: Գիւղին մէջ, մեր օրուան գլխաւոր հոգը մեր գոյութեան պայքարն էր, օրուան իշխանութեան եւ իր գաւադիր ոտնձգութիւններէն փրկուելու ժառանգուիլը: Ասիկա մեր նուազագոյն պահանջն էր:

Ասկէ զատ ունէինք նաեւ մեր առաւելագոյն պահանջը — Հայաստանի ազատագրութեան գաղափարը — առանց այս օրերու խրթին եւ ակադեմական վերլուծումներուն:

Երբ մէկ կողմէ մեր այս ձգտումներու իրականացումը կ'որոնէինք — չէինք ժռռնար նաեւ այն գիտակցութիւնը, որ Դաշնակցութիւնը պաշտպանն է բոլոր հարստահարուածներուն, աղքատներուն, թոյլերուն եւ անպաշտպաններուն, ինչպէս նաեւ վտանգաւոր եւ անխոցելի թշնամին բոլոր տեսակի վաշխառուներուն, հարստահարիչներուն, գողերուն, գաւաճաններուն եւ վերջապէս ժողովրդական ցեցերուն:

Այս բոլորէն ալ յառաջացած էր հաւատքը, ժոլեռանդ ու անխախտ, դէպի Դաշնակցութիւնը եւ պաշտամունք դէպի անոր գործունէութիւնը:

Կեանքը յուսախաբութեան չէ ժամնած մեր ժողովուրդը: Ան իր բնազդական առողջ հաւատքին մէջ աստիճանաբար ստացած է աւելի եւ աւելի գիտակցութիւն, իբրեւ հետեւանք իրականութեան:

Այս ճամբով եմ ծանօթացած Դաշնակցութեան, իմ ծննդավայրիս մէջ, բոլոր նախորդներուս եւ ժամանակակիցներուս հետ:

Հաւաքխարհային պատերազմին, մեր գաւառը մէկն էր այն բացառիկ շրջաններէն, որոնք կարողացան ճողոպրիլ թրքական եաթաղանէն: Այս փաստը պատկանում էր Դաշնակցութեան յաղթանակին, որ յաղթանակն էր ժողովրդական առողջ հաւատքին:

Որքան ալ կեանքի մեր պայմաններն ու պահանջները փոխուած ըլլան այսօր, պէտք է անցեալի այդ մթնոլորտը ստեղծենք մեր ժողովրդական լայն խաւերուն մէջ, մեր կուսակցութեան հանդէպ:

Քառասուն տարին քիչ եղաւ հասցնելու համար մեր ազգային նաւը իր վերջնական նաւահանգիստը: Ո՛վ գիտէ գուցէ հարկ ըլլայ նորէն քառասուն տարի:

Խանդավառութիւնը մեր ընկերական եւ բարեկամ շրջանակին մէջ վկայ է մեր վճռակամութեան: Յաղթանակը ոսկեայ ապահովելու համար, անհրաժեշտ է աւելի խտացած, ուժգնացած շարքերով քալել միշտ յառաջ:

Հայութիւնը մեզ հետ է, եթէ մենք պահենք զայն ամուր իր ունեցած հաւատքին մէջ որ ուժն է եղած մեր յաւառգոյութեանը:

Այս գիտակցութեամբ միայն կարող ենք տեւականացնել մեր տօնական խանդավառութիւնները: Եւ այս գիտակցութեամբ է որ պիտի անմահացնենք յիշատակը բոլոր մեր նախորդներուն:

Ս. ԹԱՓՈՒԻ

ՓՈԹՈՐԻԿԷՆ ԵՏՔ

(Պատկեր)

Մանիշակի մը պէս, արեւը կորսուեցաւ ամպերու ետին: Լեռը մթնեց: Գիւղին տուները, հաւերու նման, կծկտեր էին ծառերուն տակ:

Ա՛ձրեւը կը սպառնար վայրկեանէ վայրկեան:

Հովը գետնէն կը փախչէր, ճրմռակ փոշին վեր բարձրացնելով վրաններու պէս: Եւ ահա թանձր ամպը վար վազեց լեռնէն, ծեծեց դաշտերն ու պարտէզները, տուներն ու ձամբան մնացած գիւղացիները:

Ու տեղա՜ց, տեղա՜ց:

Կը գոռային ամպերը եւ կարծես կը ճաթէր երկինքի կապարեայ տախտակը: Կայծակը հալած երկաթի պէս կը թափէր գիւղին վրայ, բոց կը բարձրանար տուներէն, բայց կը մարէր շուտով: Հեղեղը կատաղութեամբ կ'իջնէր լեռներէն, կը քանդէր պարտէզները եւ ճամբաները, ու կ'երթար կ'ոռնար ձորին մէջ: Դիւային հովը կը քշէր ամէն բան: կարծես երկիրն էր, որ կը սարսէր:

Ու հետզհետէ մթնեց, հետզհետէ սաստկացաւ քամին: կատղեցաւ անձրեւը: Երկինքը կ'որոտար հեզիզը կը պոռար: Բզիկ բզիկ կ'ըլլային ամպերը, ու բոց կը ժաթքէին: Ջուրը տարաւ հիւղակները, հովը կործանեց տուները: Ծառերն արմատախիլ ինկան: «Աշխարհի վերջին օրն էր»:

*
**

Խաղաղութի՛ւն:

Արեւը առուի պէս կը հոսէր երկինքէն: Լոյսերու մէջ ողողուած էր երկիրը, կարծես աւելի յստակ պարզելու համար աւերակներուն տեսարանը:

Գիւղը քանդուած էր հիմնայատակ: Հեղեղը անապատի վերածեր էր արտերն ու պարտէզները: Ծառ ու ծաղիկ հնձուած:

Միայն վերը, բլուրին կողքին, «արեւին տանը ճամբուն» վրայ, մեծ կաղնի մը, յաղթու հպարտ, կը սլանար երկինք: Միայն ան էր դիմագիծ փոթորիկին ու քամիներուն: Ցուրիչ էր տեսարանը,— մատղաշ ճիւղեր, վիրաւոր թեւերու նման, փոթթուռեր էին իր բունին: Հսկայ ծառեր ինկեր էին գետին, մէկը միւսին վրայ: Գիւղացի մը կայծակնահար փուռեր էր ճամբուն մէջտեղը: կաղնին եւս ձգակոտոր էր ու վիրաւոր: Բայց իր հպարտ բունովը կանգնած կը մնար ու կը դիտէր շրջակայքը:

Ու երգեցիկ թռչունները եկան, թառեցան վրան: Ան ատեն լսուեցաւ հրաշալի երաժշտութիւն մը: Թռչունները կը փառաբանէին յաղթական կաղնին.

— Փա՜ռք քեզի...:

Քնքուշ հովիկը կը գգուէր ու կը շոյէր ճիւղերը: Ու երբ գողը վար կը թափէր, կարծես թէ կաղնին էր, որ կուլար,— հերոսական կաղնին կուլար: Վասնզի ահաւոր էր կռիւը, եւ գոհերը՝ մեծ: Արեւը ապրշում թեւերով նարօտ կը հիւսէր կաղնիին գլխուն, ճառագայթները հրեշտակներու պէս կը փաթթուէին մէջքին: Մինչ թռչունները կ'երգէին.

— Փա՜ռք ի բարձրուց, բարի՛ց փառք...:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿՄԸ ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԹԱՒՐԻԶ, 10 Դեկտ.—(Սեփ. Թղթ.).— Մի խումբ յայտնի առեւտրական տներ՝ Սպահանի, Բադամչի, Իփակչի, Ղագիւնի, եղբայրք Թումաղեաններ եւ ուրիշներ հիմնել են մի երկրագործական ընկերութիւն մէկ միլիոն թումանի դրամագլխով: Այդ ընկերութիւնը նպատակ ունի պարսկական Մուղանում, Մուրանտ շրջանում եւ ուրիշ վայրերում երկրագործական մեծ ձեռնարկներ սկսելու: Արդէն դիմումներ է կատարուած արտասահման, մասնագէտներ հրաւիրելու համար:

Կառավարութիւնը լայն չափով աջակցութիւն է ցոյց տալիս խրախուսում է այդ ձեռնարկը:

Մէկ ուրիշ ընկերութիւն էլ թաւրիզին մօտիկ քարածուխի հանքերի մենաշնորհն է վերցրել 30 տարով եւ արդէն մտցրել գներով քարածուխ է մատակարարում քաղաքին: Եթէ այդ քարածուխը չլինէր, այս տարի թաւրիզի շուկայում վառելափայտը կրկնակի, եռակի արժէքների պիտի բարձրանար Միւս կողմից էլ այն օգուտը տուաւ, որ գիւղացիները իրենց պտղատու ծառերը քիչ կը կտրեն:

** Մէկ տարուց աւելի է թաւրիզի եւ շրջակայքի վաճառականները — Տանաւանդ պայի հետ գործ ունեցողները — ձեռները ծալած նստած են առեւտրական տները, որոնք ամբրիկեան չարիւր հակ գորգ կապէին եւ արտասահման կը ղարկէին, այժմ մի հակ էլ կապում:

Սրանից երկու ամիս առաջ բոլոր տեսակի գորգերի արժէքները սկսան աստիճանաբար բարձրանալ: Այդ էլ առաջ եկաւ նրանից, որ ազգաբնակչութիւնը լոկ պարսկական դրամների փոխանակութեան լուրը, իր ունեցած գրամը գորգի, ընդհանրապէս չէքաւորները իրենց տնտեսական գրամները դուրս բերին եւ խանութները՝ գորգեր գնեցին:

Եւ այսպիսով թաւրիզի շրջակայքում դիզուած գորգերը սկսան ձեռքից ձեռք անցնել: Ի հարկէ այս շարժումը եւրոպական եւ ամերիկեան շուկաների պահանջի արդիւնք չէր, այլ, ինչ պէս ասացինք, տեղական եւ արտասահմանի դրամի փոփոխութեան վախի հետեւանք:

Օտար դրամների արժէքը մէկ ամիս առաջ առասպելական չափերի էր հասել: Օրինակ ստերլինը՝ 115 ղրան, դոլարը՝ 20ղրան, ռուսական տասնոց ոսկին 90ղրան, տաճկական ոսկէ լիրան՝ 85 ղրան: Միշտ էլ բանկերի եւ շուկայի մէջ եղած տարբերութիւնը զգալի չափով է լինում, օրինակ այդ բանկում ստերլինը 59 ղրան է, դոլարը 12 ղրան, իսկ շուկայում ստերլինը՝ 92 ղրան, դոլարը՝ 17 ղրան: Այս բոլորի փոխարէն մինչ «մի սյուն» արժէքով դրամը ռուսական չէրվոնեցն է: Ռուսական բանկում մէկ չէրվոնեցը կ'արժէ 46 ղրան, իսկ շուկայում՝ 82 ղրան: Չպէտք է մոռացրել բոլոր շահերիներին, նրանք հետեւողական են: Ինչպէս որ պետութեանց դէմ են, այնպէս էլ դէմ են նրանց դրամների բարդրագման: Ատոր համար էլ միշտ իրենց չէրվոնեցը ընկած վիճակում են պահում:

ՍԱՐՈՒԽԱՆ

ԼՈՐԻՆՍ ԵՒ ՀՈՄԵՐՈՍ

Գնդապետ Լորէնս սկսած է թարգմանել Հոմերոսը, ինչպէս կը գրեն Լոնտոնի թերթերը: Անոր ոչ ակաւոր գնդապետը պիտի միայն ճարպիկ է Արաբները ըմբոստութեան մղելու, այլ նաեւ ճարտար է հինլեզուներէ թարգմանութիւններ կատարելու մէջ:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ ԽՕՍՔԸ

Ընկերներ եւ հայրենակիցներ,

Հ. Յ. Դ. Դաշնակցութեան Քառասնամեակի այս հանդիսին ինքնաբուխ ու ներհուն մեր ժառանգութիւնը՝ բոլոր մեր հերոսներին, որոնք սքանչելի վճռակամութեամբ իրենց կեանքը զոհաբերեցին Հայոց աշխարհի ազատութեան:

Մեր երկիւղած մտածումները դառնում են եւ՝ այն անանուն բազմութիւններին, որոնք անցնելէն ուարդարվայրագործէն խողխողուեցին մեր քաղաքներուն, գիւղերուն, դաշտերուն եւ տարագրութեան ու զուլումի անիծակուռ ճամբաներուն՝ աշխարհի երեսն իր գոյութեամբ ապականող մեր բարբարոս թշնամու՝ թիւրք ցեղի ձեռքով: վասնզի, բոլոր նրանք, որ ընկան զէնն ի ձեռին ահեղ մարտունիների մէջ, եւ նրանք, որ մեռան անզէն գառնուկների պէս մանուկներ, կոյսեր, դեռատի կանայք, մայրեր, պառաւներ, ու կորաքամակ, ալեզարդ ծերեր, ամէնքը նահատակեցին Հայոց աշխարհի համար:

Եւ ահա այս խորհրդաւոր ժամին՝ մի բուռն հող կ'առնենք ու կը ցանենք դէպի արեւելք, եւ մէկ բուռն հող դէպի արեւմուտք, եւ մէկ բուռն հող՝ դէպի հարաւ, եւ մէկ բուռն հող՝ դէպի հիւսիս, մեր բիւրաւոր նահատակների անշիրիմ, անթաղ նուիրական աճիւններին ու կը մրմնջանք.

«Հանգի՛ստ ու խաղաղութի՛ւն ձեզ»:

Ու ոտքի կանգնած պահ մը խորին լռութեան մէջ մեր հոգիները կը խառնենք նրանց հոգիներուն, հայրենապաշտ ու արդար մտածումներով:

. . . . . .

Ընկերներ ու Հայրենակիցներ.

Դժուարին ու ծանր է ինձ վիճակուած դերն այս երեկոյ:

Հ. Յ. Դ. Քառասնամեակի հանդէսին ներելի չէ թեթեւ սրտով նախագահել: Մի պատիւ է ինձ այս, որ ճնշում է իմ յոգնաբեկ ուսերը ու չեմ վարանում բարձրագոչ յայտարարել, որ սա տօնն է հսկայն հայ ժողովրդի:

Վասնզի ո՛չ միայն Դաշնակցութիւնը հայ ժողովուրդի հարազատ զաւակն է. հապա եւ նրա ամէնէն գեղեցիկ ծնունդը եւ յարուն նման իր ծնողին, բոլոր իր առաքինութիւններով, բարեմասնութիւններով ու թերութիւններով. եւ նրա պէս խէ՜ապաշտ, եւ նրա պէս ասպետականութեան ու երազին սիրահար եւ նրա պէս աննկուն գաղափարի իր ընտրած ճամբին, ու նրա պէս հայ արբազան հողի համբոյրով արբեցած:

Եւ սովորական իմաստով տօնակատարութիւն չէ այս. այլ բազկատարած ու երկիւղած երկրպագութիւն այն խոր հեռաւոր տաճարին, ուր մեր արդար ցեղի լինելութեան ողջակիզումը կատարուեց այնքան նահատակների եւ հերոսների նուիրական արիւնով:

Սրբազան վերյուշերի եւ ոգեկոչումների ժամն է այս:

Ո՛չ փող, ո՛չ ծնծղայ,

Ո՛չ խնդում եւ ո՛չ լաց:

Այլ բաց ճակատ ու խոհական, ահա հոն ենք նայում այսօր, մերթ փառաւոր ու սրտապարար ու մերթ տրտում ու սրտաբեկիչ անցեալին նոր ու բազդորոշ ճամբաների նախօրեակին:

Միայն աստուածները լետ չեն նայում:

Ողբերգական մի զուգադիպութեամբ այս վերյիշումը կատարուում է այս անլոյս ու դաժան օրերում, երբ աշխարհի պատմութեան անիւը դուրս ընկած արդարութեան եւ իմաստութեան շաւիղներից, խելայեղօրէն փշրում ու պղծում է այնքան գեղեցկութիւններ:

Եւ մոտացումի արժանի այս դժխեմ օրերին, մենք պարտաւած ենք ու մենակ: Շքեղ փ սոքեր ունենք՝ վիրաւոր, որպէս թեւատրած խոյանքի պահուն զարնուած արծիւ: Հերոսութիւններ, որոնք առանց զրահի բաց կուրծքով ինացին անարժան, անարգ թշնամի անքի առջեւ՝ իրենց իսկ արիւնակիցների: Եւ մէկ միլիոն մեր անզէն, արդար ժողովուրդը աշխարհի ամէնէն բարբարոս, ամէնէն անագորոյն ու նաժարդ ցեղի՝ թիւրքի գազանութեանը զոհուած:

Հայոց աշխարհի ազատագրական բախումների, վարանչումների քառասնամեայ պատմութիւնը մի դիւթական քնար է կախարդական անտառներում կախուած, որ ռազմաշունչ հնչիւնների եւ քաղցրալուր մեղեդիների հետ եւ արտասուատար հեծկլտանքներ ունի:

Ու վերք կայ մեր բազուկներին:

Վէրք կայ մեր սրտերին:

Վէրք կայ մեր հոգիներին:

Եթէ լանք, արիւն է. բայց խեղդել ենք մեր արցունքը:

Փոթորիկի ենք բռնուած, բայց ճամբան գիտենք:

Անսասան ու անխորտակելի է ուսում մեր հաւատը շքեղ վաղուայնին, որ ուշ կամ կանուխ պիտի փայլի Հայոց աշխարհին յաղթանակի գինովութեան երդի պէս:

Նւիրական աճիւնով լեցուն ոսկէ սափոր է այդ հաւատքը՝ նրա վրայ Հայ հողի ոգին է հսկում:

Մի՛ ժամենք հայ ժողովրդի սրբազան հաւատին թուսկածով, վատաշուրթն բարբանչանքով: Դո՛ւք ամենքդ՝ որ ո՛չ հաւատ ունիք եւ ո՛չ յոյս, ո՛չ երազ, եւ ահաբեկ ու թշուառ դուք էք դէպի արշալոյսն առաջնորդող ճամբաներիս առաջ պարսկիք, փուշ ու տատասկից:

Մեզ հետ է Հայ ժողովուրդը, եւ ահա նա այստեղ է իր դեկան պատկերի լոութեամբ:

Այստեղ են, արիւնակէզ ռազմադաշտերից նոր ելած եւ սպիներով պատած մեր հին ու նոր մարտիկները, այստեղ են Հայ ազատագրութեան գաղափարի վարպետները, գրչի, խօսքի մարդիկ, որոնք սակայն զինտաններ տեսան եւ ռումբերի հետ խաղացին:

Այստեղ են մեր աւազները՝ ալեզարդ գլուխներ, որոնք ուժգնօրէն ապրեցին մեր ցեղի բախտի յեղեղումները եւ կառչած մնացին գերագոյն իտէալին:

Այստեղ են մեր երէկի որբերը՝ մեր վաղուայ անդաստանի կրովի մշակները: կենսալի, առոյգ ու խիզախ, որպէս սանձը կոծտող մատաղ նժոյգներ:

Անապատի կիզիչ կատաղութիւնն են ճաշակել նրանք, ու լաց չունեն, զէնին աւազների անգթութեան մէջ են թաղել իրենց արցունքի յետին կաթիլը եւ. այժմ հուժկու տղամարդ՝ աշխարհի առջեւ են ցցուած, հայրենիք են մոնչում բոցավառ հայեացքները մեր սրբազան հորիզոններին նայելով վահագնեան արշալոյսին:

Ո՛վ իմ սքանչելի զաւակնե՛ր,

Ահա տարիների բեռի տակ կքուող իմ հին աւիւնը ի տես ձեր պայծառ, առնական ճակատների թափ է առնում ու եռում երիտասարդի պէս:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅՈՒՐՆԵՐԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅՈՒՐՆԵՐԸ

Ա. Ալազանի անվան գրադարանում ընթերցողների համար կազմակերպվել է գրքերի ցուցահանդես՝ նվիրված Ա. Ալազանի ծննդյան 150-ամյակին։ Ցուցահանդեսում ներկայացված են գրողի ստեղծագործությունները, նրա մասին հրատարակված գրքերն ու հոդվածները։

Ցուցահանդեսի բացման օրը գրադարանում տեղի է ունեցել գրական երեկո։ Ելույթ են ունեցել գրականագետ Ս. Ղազարյանը, գրողներ Ն. Մելիքյանը և Ռ. Ավետիսյանը։ Ներկաները կարդացել են Ա. Ալազանի ստեղծագործություններից հատվածներ։

Ցուցահանդեսը կտևի մինչև հունվարի 15-ը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅՈՒՐՆԵՐԸ

Ա. Ալազանի անվան գրադարանում ընթերցողների համար կազմակերպվել է գրքերի ցուցահանդես՝ նվիրված Ա. Ալազանի ծննդյան 150-ամյակին։ Ցուցահանդեսում ներկայացված են գրողի ստեղծագործությունները, նրա մասին հրատարակված գրքերն ու հոդվածները։

Ցուցահանդեսի բացման օրը գրադարանում տեղի է ունեցել գրական երեկո։ Ելույթ են ունեցել գրականագետ Ս. Ղազարյանը, գրողներ Ն. Մելիքյանը և Ռ. Ավետիսյանը։ Ներկաները կարդացել են Ա. Ալազանի ստեղծագործություններից հատվածներ։

Ցուցահանդեսը կտևի մինչև հունվարի 15-ը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅՈՒՐՆԵՐԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅՈՒՐՆԵՐԸ

Ա. Ալազանի անվան գրադարանում ընթերցողների համար կազմակերպվել է գրքերի ցուցահանդես՝ նվիրված Ա. Ալազանի ծննդյան 150-ամյակին։ Ցուցահանդեսում ներկայացված են գրողի ստեղծագործությունները, նրա մասին հրատարակված գրքերն ու հոդվածները։

Ցուցահանդեսի բացման օրը գրադարանում տեղի է ունեցել գրական երեկո։ Ելույթ են ունեցել գրականագետ Ս. Ղազարյանը, գրողներ Ն. Մելիքյանը և Ռ. Ավետիսյանը։ Ներկաները կարդացել են Ա. Ալազանի ստեղծագործություններից հատվածներ։

Ցուցահանդեսը կտևի մինչև հունվարի 15-ը։

CINÉMA ALMA-PALACE (MAGIC-CITY)

RUE DE L'UNIVERSITÉ (ANGLE AVE. BOSQUET) MÉTRO: ALMA ET ECOLE MILITAIRE

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 26ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1 ԱՄԷՆ ՕՐ

SOIRÉE եւ MATINÉE, ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ

"ԵՐԳՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ,, ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ԱՌՆՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ Ն. ԿՈՐԿԱՆԵԱՆԻ, ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՏԻԿ. ՔՆԱՐԻԿԻ ԵՒ ՊՐ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

ԳԻՆԵՐԸ՝ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ 5 — 12,50 ՖՐԱՆՔ, ՑԵՐԵԿՆԵՐԸ 4 — 10,50 ՖՐԱՆՔ *ԿԸ ՍԿՍԻ ՍԻՆԷՄԱՑԻ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԺԱՄԵՐՈՒՆ*

Այս առթիւ երեւան ելած են նաեւ ուրիշ կուսակցութիւններու մէջ եղած կազմակերպութիւններ ու համայնավարներու անուններ: Այս կուսակալութեանց ոստիկանութիւններուն լուր տրուած է հեռագրով: Էսկիշէհիրի մէջ ձերբակալուած համայնավարները զանազան հաստատութեանց մէջ պաշտօնավարող մեքենավարներ են:

Ծրագիրներ Սուրիոյ համար

Սուրիոյ Ֆրանսական Մարզպանը Պ.Ֆոնսօ որ փարիզ կը գտնուէր, իր հետ տարած է զանազան ծրագիրներ Սուրիոյ բարգաւաճման համար, Առաջին կարգին վրայ կը գտնուին երկաթուղագծերու շինութիւններ, որոնք մօտ 500 միլիոն ֆրանք պիտի արժեն. գիծ մը Թրիբոլի-Նաքորա, Թրիբոլի-Հօմս, Բալմիր Տէրզօր, եւ այլեւայլ ոռոգման աշխատութիւններ: Ասոնք իրագործելու համար, Մարզպանը խորհրդակցութիւններ կը կատարէ Սուրիոյ պատուիրակներուն հետ:

Համայնավարներու դատավարութիւնը

Սուրիոյ այլեւայլ քաղաքներուն մէջ ձերբակալուելով Պէյրութ փոխադրուած համայնավարներու թիւը կը հասնի 20ի որոնք ձերբակալուած են լուրջ հիմերու վրայ, Ասոնք վերջերս դիմում ըրած էին ընդհ. դատախազին երաշխաւորութեամբ ազատ արձակուելու համար. սակայն մերժուած են,

Քննութիւնները հաստատած են Պէյրութի, Հալէպի եւ Դամասկոսի մէջ գոյութիւն ունին համայնավար բջիջներ, կկդրոն ունենալով Պէյրութը, Դախքերը կը դրկուէին Վիէննայէն,

Ըստ «Լ'Օրիան»ի Պէյրութի համայնավար կեդրոնը գտնուած է վրանաքաղաքին մէջ եւ անդամներու մեծ մասը գաղթականներ են,

Քաշոլ շիւողներ, ուշադիր օգտուեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մետաքս ներբաած է: Այս կտրոնով եւ կամ Ա. ՔԻՊԱՊՃԵԱՆի անունով դիմողները 30 ֆրանքի ներմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել: Վճարումի համար դիւրութիւն:

Դիմել՝ D. Dwekh, 9 Rue Provence, Paris.

ՀԱՁԵԼԻ ՆՈՒԷՐ ՄԸ, 1931Ի ԱՌԹԻՒ

ԵԹԷ Կ'ուզէք նուէր մը տալ ձեր սիրելիներուն, քնաւ մի' մտածէք թէ, ի՞նչ կրնաք գնել որ ճաշոյք եւ գուարթութիւն պատճառէ ձերիններուն. դիմեցէք միայն

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ

26 rue Lesage, Paris, Métro Belleville, Tél. Ménil. 61—85

որ ձեզ պիտի գոհացնէ իր ամենավերջին, գուարթ եւ ճաշելի եղանակներու փլաքներով եւ նոր տեսակի օճառաթիթ եւ փորթաթիթ զանազան տեսակի ֆոնօկրաֆներով, ամէն ճաշակի եւ քսակի յարմար:

Ծախու ճաշարան

Շամալսարանական քաղաքի մէջ միակ հայկական ճաշարանը: Ունի հայ եւ արեւելքցի յաճախորդներ, Շուտով կարելի է գործը ընդարձակել, Քաղաքին մէջ 500է աւելի արեւելքցի ուսանողներկր գտնուին,Գին 25,000 ֆր. որուն 15,000'կանխիկ: Դիմել անձամբ կամ նամակով Agabékianի, «Au petit Gourmand» 29 Rue des Maréchaux, Nancy, (M. et M.)

ՅԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒՆ ՄԻԱՑԵԱԼ ՀԱՆԴԷՍԸ

Փարիզի Հայ Յիկնանց Միութեան Որբերու Օգն. եւ Հ. Կ. Խաչի Օգն. մասնաճիւղերը միացեալ ինդէս մը կազմակերպած են 4 յունուար 1931, կիրակի ժամը 2ու կէսին Salle de Géographieի մէջ, 184 Bld. Saint Germain.

Այս ինդէսին մէջ Որբերու Օգն. մասնաճիւղը մրցանակներ պիտի տայ այն հայ դպրոցականներուն, որոնք վերջին երկու դպրոց. տարեշրջաններուն իրենց յաճախած վարժարաններուն մէջ առաջնութիւն շահած են:

Իսկ Հ.Կ.Խաչի Օգն. մասնաճիւղը մրցանակներ պիտի բաշխէ այն մայրերուն, որոնց կաթնկեր մանուկները՝ յետ բժշկական քննութեան գտնուած են մաքուր եւ առողջ:

Կը հրաւիրուին անխտիր բոլոր Հայերը: ՄՈՒՏՔը ԶՐԻ է, կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ: (կնիք)

ԹԷՅԱՍԵԼԱՆ

Վալանսի Սէկոլէոզգիներու «Արեւելք» Հայր. Միութեան կողմէ, 18 բիւ Պիւֆֆի, Պ. Գաբաձեանի սրճարանը: Դեկտ. 27 շաբաթ երեկոյեան ժամը 7ին, Արտասանութիւններ փոքրիկներու կողմէ, մեներգ, խմբերգ, նուագ, հայկական եւ եւրոպական պարեր: Մուտքը ազատ է:

ԲԺՇԿ. եւ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
ՄԷԹրօ՝ Beaugrenelle

Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ Ֆրանկալատ: Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3-9: կիր. եւ տօն օրեր 10-12:

EMPIRE Մէտրօ-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Սէն Տընի, Ռէօմիւր: Վէներական ախտեր, Ջերմամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, Ֆրանկալատ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան և մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր: Դարմ. ելեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով: Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8: կիր. 9 12:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H. STEPHAN

Երեկոյթ - պարահանդէս

Կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի Իթալիի մասնաճիւղին կողմէ 27 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն, Salle Renardի *մէջ, 12* Rue Renard

Կը նախագահէ՝ Պ. ԳԱՒՌԻԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Օր. Լ. Ագապէկեան (երգ), Պ. Վ. Տէվէճեան (երգ), Պ. Վ. Քնարեան՝ իր créationsներով, *Պ. Զ. Ղարիպեան (արտասանութիւն):*

Թատերական ճոխ բաժին: Կովկասեան եւ հայկական երգախառն պարեր Պ. Առաքելեանի կողմէ ընկերակցութեամբ Թառիստ Աբգարի: Մեծ քօթիյեօն: Ճոխ պիւֆէ:

Abel'sCand orchestra.

Մուտք այրերու 10 ֆր., կիներու 7.50 ֆր.

ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած Շավիլի երիտ. երկսեռ միութեան կողմէ 27 դեկտ. Շաբաթ գիշեր ժամը 8 45ին Ciné Patinի սրահին մէջ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻՆ ԵՐԿՈՒ ԶԱՒԵՇՏՆԵՐ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, հայկական պար գեղչկական տարազով:

Իշնել թիւ 1 հանրակառքով Ancienne Mairie

Մուտք 4 ֆրանք

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏՐԱՄԱԹԻՒ ԹԱՏԵՐԽՈՒՄԲԸ

17 Յունուար Շաբաթ գիշեր

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԷ՝ **ԱՐԹԻՆ ՄԱԼ ԱԼԱՆ**

Պատրաստուեցէք այս աննախընթաց երեկոյթին
Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ցէսինի Ջմիւռնիոյ Նահանգ. Հայրենակցական միութեան կողմէ, Այս կիրակի ժամը 2ին, իսկ ժամը 8ին պարահանդէս Յօսիէթէ Լիոնէզի ճաշասրահին մէջ:

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑ՝ **ԶԱՐՈԳԻՆ**

Ղեկավարութեամբ դերասան Ժ. Ջուլֆիեանի եւ մասնակցութեամբ Պ. Լ. Ղարիպեանի: Օր. Արմէն Շիրինեան, Դաշնակի վրայ պիտի նուագէ միջնարարներուն հայկական եւ եւրոպական կտորներ,: Ժազ եւ Օրքէսթր դեկավարութեամբ Պօգարոֆի: 20 հայ օրիորդներ հայկական տարազներով պիտի պարեն հայկ. պարեր,

Մուտք՝ ներկայացման համար 5 ֆր., պարահանդէսի՝ այր եւ կին 3 ֆր. առանձին 2 ֆրանք:

ԹԱՏԵՐԱ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Մեքանտիոյ Դոչհիսարի Հայր. Միութեան կողմէ: Այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտ Փըթի Ժուռնալի սրահին մէջ, 21 rue Cadet. Métro Cadet.

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ ՍՈՒՐԷՆ ՓԻԼԻԿԵԱՆ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑ՝ **ՍԵՒ ՀՈՂԵՐ**

Եւրոպական եւ հայկական պարեր, երգ, նուագ, արտասանութիւն եւ ընտիր ժազ:

Տոմսերու գիները են՝ 10 եւ 7.50 ֆրանք:

Հ. Ց. Դ.

ԳԱԼԱ

Նիսի շրջանային կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ փոն Մայեանի շրջանի ընկերները այս իրիկուն ժամը 8ուկէսին ընկ. Ե. Խաչատուրեանի բնակարանը: կարեւոր օրակարգ,

Լիոնի կուկունեան խումբէ ժողովողը իրիկուն ժամը 8ին գրադարանի սրահը: Բոլորընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է,

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Անիէի - Պուա ֆոլոնպի Ջ. Ե. Ը. Միութեան ժողովը այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ճաշուճաշի համար: Օրակարգ՝ հաշուետուութիւն եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

ՄԱՐՍԷյԼի Բիւթանական Հայր. Միութեան առաջամեայ վարչութիւնը ստանձնած ըլլալով Միութեան (որ 1924էն ի վեր գրեթէ կազմալուծուած է), վերակազմութիւնը կը խնդրէ Մարսէյլի եւ շրջակալքի բիւթանացի բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ գտնուիլ ընդհանուր ժողովին ուր տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի ժամը 9ին գար տը լա փոստի մէջ, 2 րիւ ֆորպիէր, Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի համարուի:

ՅԱՒԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Ց. Դ. վալանսի կոմիտէն, իր ընկերներէն *ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՓԱՊՈՒՃԵԱՆի* մահուան առթիւ, իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ազգականներուն եւ պարագաներուն:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մէթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (Ֆրանկալատ, Ջերմամիզ.) եւ վարիւր: Մասն. լապօռատուռ: Ախտամիտ եւ արագ խորհրդատուութիւն ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12,

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի(էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

Տիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ԿՕՇԻԿԻ ՀԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ուր պիտի գտնէք վերջին նորաձեւութեամբ ամէն տեսակ տոկուն կօշիկներ, մեր արհեստանոցին մէջ պատրաստուած,

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

Առաջին փորձով պիտի համոզուիք մեր գներու ժամանակութեան եւ ապրանքի տոկունութեան մասին.

Տօներու առթիւ կը տրուի նաեւ օգտակար պզտիկ նուէր մը,

Chaussures «DANEL» 69 rue d'Angoulème, Paris (11)
Métro: Couronnes ou Parmentier, Autobus: AY, BC

RÉVEILLON
LE 24 ET 31 DECEMBRE

ՃԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ 61 RUE MR.-LE-PRINCE, PARIS (6)

Ջափաւոր գիներով ճաշացուցակ, մեծէն 10—15 ֆր. աղանդերք 2—4ֆր., ուրախ մթնոլորտ, միւզիքեւ պար մինչեւ առաւօտ

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՍ

Ստացած եմ մեծ քանակութեամբ զանազան տեսակի սուրճեր

Ֆաֆէ Մատակասքար Ա.	տեսակ	12.75, Բ.Գ. տեսակ	աւելիաժան
» Սանթոս Good Ա.	»	14.25 » » » »	
» Santos supérieur	»	18 » » » »	
» » Domincul		20	
» » Caracoli		22	
Ֆաֆէ Mocca Hodeldan		24 իսկականը եւ ոչ թէ կեղծ	
» Godlup		25	
» Ceylan		28	
» Margajid		31	

Կը յայտարարեմ յաճախորդներուս թէ սուրճի գիները կը տարբերին համաձայն իրենց տեսակին: Ջգուշացէ՛ք աժան սուրճերէն: Այցելեցէք մեր գործատեղին գաղափար կազմելու համար սուրճի տեսակներու մասին,

ՀԱՍՑԷ՝ **"CAFÉ SULTAN,,**
TOROSSIAN
92 Rue d'Angoulème Métro: Couronnes, Tél. Ménil. 56—06

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ!
Ս. ԳԱԼԹԱՔՃԵԱՆԻ

Նոր հասցէն է՝ 14bis Rue St. Georges, Paris

Ուր պիտի գտնէք նորագոյն գուտ անգլիական կերպասներու ճոխ մեթրք, արանց ճագուստի, ինչպէս նաեւ մասնաւոր drap կանանց վերարկուի համար:

Գիները բացարձակօրէն անմրցելի! Մէթրօ՝ de Pelletier

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑՁԲ եւ ՑՆօրէն՝ **ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ**

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը քննուին ամէն տեսակ նորքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Ե շ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:



THÉ YAVROU ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880ԻՆ

ՅԻՄՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

ԴԵՂԻՆ ԵՒ ԿԱՊՈՑՏ ՕՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿԱՆ

ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՒԷՐՆԵՐ (surprise)

ՄԵՄԱՔԱՆԱԿ

23, Rue Sénac :-: MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՖՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՇԱԲԱԹ
27
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930
27 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ Թիւ 1453

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

Այս էջերուն մէջ, յատկապէս ժամնանշուեցաւ չարիք մը որ հետզհետէ աւելի ակներեւ, չօշափելի կը դառնայ։

Կ'ակնարկենք աշխատանքի տագնապին։

Սակայն, կանուխ է, գործածելու համար բուն բառը,—գործազրկութիւն։

Իրականին մէջ, գործերու թուլութիւն մըն է որ կը տիրէ ամիսներէ ի վեր։ Սեւ նախանշան մը, որ կրնայ անհետանալ ձմրան հետ։ Կամ յանգիլ դառն իրականութեան մը։

Ամէն պարագայի մէջ, մեր պարքն է օրը օրին հետեւիլ տագնապին զանազան երեւոյթներուն, եւ արթուն պահել մեր հայրենակիցները, որոնց ջախջախիչ մեծամասնութիւնը աշխատաւորներ են, հասարակ բանուորներ։

Ֆրանսայէն դուրս, տագնապը արդէն ստացած է զարհուրելի համեմատութիւններ։

Կանանչ եւ դեղին տոլարներու երկիրը աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր կը գալարուի աննախընթաց տագնապի մը մէջ։ Դեկտեմբեր 15ի պաշտօնական վիճակագրութիւնը կը ցուցնէր 300,000 գործազուրկներու յաւելում, երկու շաբթուան ընթացքին։ Նոյն տեղեկագրին հաւաձայն, գործազուրկներու թիւն է 5,300,000. իսկ իրազեկներ կը պնդեն որ 8—9 միլիոնէն պակաս չէ։

Գերմանիոյ մէջ, արդէն կը հաւասրեն չորս միլիոն անգործ։

Անգլիոյ մէջ, գործազրկութիւնը դարձած է բնական վիճակ, պատերազմէն ի վեր։ Մօտ երեք միլիոն այր եւ կին — երկիր մը, պետութիւն մը կազմելու չափ ժողովուրդ — նպաստով կ'ապրին տարիներէ ի վեր։ Կը նշանակէ երեք միլիոն մարդ՝ ընդունակ ապստամբելու, ի խնդիր հացի։

Իտալիոյ անգործներուն թիւը շուտով կը յանգի մէկ միլիոնի, այն ալ հիմնուելով պաշտօնական թիւերու վրայ։ Կարելի է գաղափար մը կազմել տիրող տագնապի մասին, աչքի առջեւ բերելով Մուսոլինիի տրակոնեան կարգադրութիւնները՝ ապրանքի գիները կրճատելու, ապրուստը բանի մը ժամանցնելու առաջադրութեամբ։

Զենք խօսիր, տակաւին, պալքանեան երկիրներու մասին, ուր տնտեսական տագնապը ամենօրեայ մղձաւանջի մը պէս կը ճնշէ տարիներէ ի վեր։ Պատերազէն ջախջախուած Պուլկարիան տնտեսապէս ալ կը ծիւրի անդադար եւ իր զաւակներն անգամ գաղթելու հարկադրուած են։ 1924ին, 60,000ի կը հասնէր անգործներուն թիւը, իսկ այսօր արդէն կ'անցնի 200,000ը, ինչ որ ճշմարիտ աղէտ մըն է այդ անդամալոյծ եւ աղքատ երկրին համար։ Ծանր մտահոգութեան մը ժամնուած է նաեւ Յունաստանը, թէեւ կացութիւնը կրնայ շատ մխիթարական համարուիլ, բաղդատելով հարեւան Պուլկարիոյ հետ։

Ինչ կը վերաբերի Ֆրանսայի, գործազրկութեան բազմոտանի հրէշին շուքը միայն կ'երեւայ, առ այժմ։ Մասնակի արձակումներ, աշխատանքի օրերու կամ աշխատավարձի կրճատում, գործերու ամփոփում,— այս բոլորը իրականութիւն են արդէն։ Ու թէեւ անզգալի չափով, բայց յամրաբար կ'աւելնայ գործազուրկներու թիւը։ Պաշտօնական տեղեկագիրը հազիւ 9000 կը ցուցնէ արձանագրուած գործազուրկներու թիւը, ինչ որ կը նշանակէ առնուազն երկու անգամ աւելի։ Տագնապը մասնաւորապէս աչքի կը գարնէ մետաղագործութեան, հանդերձեղէնի, առհասարակ արդիւնագործութեան բոլոր ճիւղերուն մէջ։

Այս մռայլ պատկերին առջեւ, վարդապետական քարոզ պիտի ըլլար յորդորել որ ամէն մարդ իր կեցած տեղը մնայ, եւ գոհանայ իր պատառ հացով։

Ամէն պատրանք փարատելու համար, բաւենք թէ տնտեսական տագնապի սպառնալիքին առջեւ, շատերուն համար կախարդական երկիր մըն ալ, հեռաւոր Արժանթինը, անցագրի վաւերացման տուրքը երեք տոլարէն բարձրացուցած է 33 (երեսուներեք) տոլարի։

Շ.

ՀԱՅՈՒ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻՄԸ

Մէկ քանի շաբաթներ առաջ, գրեր էինք թէ երկու Հայել, Անուշաւան Զատիկեան եւ Յարութիւնօֆ որոնք իբր թէ փախեր էին Ռուսաստանէն, եւ գաղտնի ժամեր Ֆրանսա, կը փնտռուէին Ֆրանս. ոստիկանութեան կողմէ։ Աժէնէն տրուած հեռագիր մը կը յայտնէ թէ ձերբակալուած է Ժորժ Իվանովիչ Փրոթարիուս անունով ռուս մը, որ կը կարծուի թէ փնտռուած Հայերէն մէկն է։

Այս անձը մէկ քանի օրէ ի վեր միայն կ'աշխատէր Ժիւժլի մետաղագործական ընկերութեան մէջ։ կը յայտնէ թէ փախած է Փեդրոկրատի բանտէն, 1929ին, ուրիշ շատ մը բանտարկեալներու հետ. թէ փախելէ յետոյ անցած է Ֆինլանտիա եւ յետոյ Պերլին։ Եղած է Ֆրանսայի գանազան քաղաքները։ Վերջին անգամ կը գտնուէր Քահոր ուրկէ հեռացաւ աշխատելու համար Ժիւժլի մէջ։

Ոստիկանութիւնը կը ջանայ ստուգել այս մարդուն պատմութիւնը։ Իր բնակարանին մէջ կատարուած խուզարկութեան մը ընթացքին, ոստիկանութիւնը ձեռք անցուց Մոսկուայէն թուղրուած բազմաթիւ նամակներ, որոնք երկու տարբեր անուններու ղրկուած են։ Երեւան հանուած է նաեւ պահարան մը որ անգլ. գործակալութեան մը կողմէ ղրկուած վաւերաթուղթ մը կը պարունակէր։

ՀԱՄԱՀԻՆԴԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎ

Լոնտոնի համահինդկական խորհրդաժողովը թէեւ յետաձգուած է եւ պատգամաւորները շատերը կը բացակայէին Լոնտոնէն, սակայն ժամնակի բանակցութիւնները կը շարունակուին հնդիկներու եւ Մահմետականներու միջեւ՝ տարաձայնութիւնները վերցնելու համար։ Այդ է գլխաւոր պատճառը որ կը դանդաղեցնէ խորհրդաժողովին աշխատանքները։ Լոնտոն մնացած հնդիկ պատգամաւորները կը քննեն Մահմետականներու կողմէ իրենց տրուած առաջարկները։ Այս վերջինները կարգ մը պայմաններ դրած են Պէնկալի եւ Փէնճապի մէջ՝ իրենց ներկայացուցչական իրաւունքները ապահովելու համար։ Այս նահանջներու մէջ Մահմետականները մեծամասնութիւն կը կազմեն թիւով, սակայն փոքրամասնութիւն կը մնան ընտրութեանց մէջ։

ԿԻԿԻՆ ՈՒԻՔՈՎ ԵՒ ՊՈՒԽԱՐԻՆ

Խորհրդային Բրավտա թերթը, մեկնաբանելով հաձայնավոր կեդր. կոմիտէի եւ Վերըսուտիչ կեդր. Յանձնախումբի լիակատար նիստի աշխատանքները, չի մոռնար կրկին պահանջելու որ Ռիքով եւ Պուխարին աւելի յստակօրէն ճշդեն իրենց դիրքը բոլշեւիկեան կուսակցութեան մէջ։ «Ամէ պատեհապաշտներու նախկին ղեկավարները Ռիքով եւ Պուխարին, կը գրէ, լիակատար նիստին մէջ՝ անգամ մը եւս յայտարարեցին թէ կը խոստովանին իրենց սխալը եւ թէ համաձիտ են կուսակցութեան ընդհ. ուղեգծին։ Բայց կուսակցութիւնն արդէն նման յայտարարութիւնները բաւական լսած է իրենցմէ եւ կը պահանջէ որ ի նպաստ ընդհ. ուղեգծին վճռական յայտարարութիւնները հաստատուին նաեւ գործով։

«Կուսակցութիւնը իրաւունքն ունի այդ պահանջելու Ռիքովէն եւ Պուխարինէն որոնք տարիներ ամբողջ՝ պայքար մղեցին կուսակցութեան ընդհ. քաղաքականութեան դէմ»։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Տիարուեքիր ապաւուրեան դատը

Պէյրութի «Ազդակ»ը իր վերջին թիւին մէջ մանրամասնօրէն հրատարակելով Ս. Տիարուեքիրի սպանութեան վերջին դատավարութիւնը, (15 դեկտ.), կը ծանուցանէ թէ ամբաստանեալ Ստեփան Սանթուրեան անպարտ արձակուած է։

Խռովութիւններ՝ Թուրքիոյ մէջ

Պոլսէն եւ Իզմիրէն տրուած հեռագրեր կը յայտնեն թէ սուլթանութեան եւ խալիֆայութեան դինեալ կուսակիցներ Մաղնիսայի եւ Մէնէմէնի մէջ փորձեցին ժողովուրդը ըմբոստացնել ընդդէմ կառավարութեան։

Կռուի մը ընթացքին՝ շարժման պարագլուխները պաշարուեցան ոստիկանութեան կողմէ եւ չորս հոգի կորսնցուցին։ Ոստիկանութեան հրամանատարը սպաննուեցաւ։

Շարժման ղեկավարները որոնք կը պատկանին կրօնական կազմակերպութեան մը, ինչպէս նաեւ 10ի չափ անձեր որոնք ծանօթ էին իրենց յեղաշրջական գաղտումներով՝ ձերբակալուեցան Մէնէմէնի մէջ։

**** Պոլսէն առնուած վերջին լուրերու համաձայն, Մէնէմէնի շարժման մասին հակասական զրոյցներ կը շրջին։ Ձերբակալեալներու թիւն է 30։ Կ'ըսուի թէ այս շարժումը գործն է մոլեռանդ կրօնականներու եւ իրենց հետեւորդներուն, որոնք սակայն չեն կրցած ժողովուրդին մէջ ընդունելութիւն գտնել։*

Մէնէմէնի հանդարտած է։ Քննութիւնները կը շարունակուին։

Իզմիրն ալ կը շարժի

ԷՆԿԻՒՐԻ, 25 դեկտ.— Արիւնահեղ բախում մը տեղի ունեցաւ այսօր, Իզմիրի մէջ, ոստիկան զօրաց ջոկատի մը եւ Թուրքերու միջեւ, որոնք ցոյց կը կատարէին ընդդէմ կառավարութեան։

Կռուի ընթացքին սպաննուեցան 3 հոգի եւ վիրաւորուեցան 20 հոգի։

Թուրք հաւրացին պարտքի խնդիրը

ԷՆԿԻՒՐԻ, 25 դեկտ.— Թուրք ելմտական եւ քաղաքական շրջանակները կը մտահոգուին Թուրք հանրային պարտքի հարցով, որուն լուծման կը սպասուի անհամբերութեամբ, նկատելով որ կրնայ անդրադարձումներ ունենալ ընդհ. կացութեան վրայ։

Շատ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի երկրորդ տեսակցութեան զոր Տոլմա Պաղչէի պալատին մէջ, Մուսթաֆա Քէմալ պիտի ունենայ Ըսմէթի հետ։ Այս տեսակցութեան ներկայ պիտի ըլլան դարձեալ Փարիզի, Լոնտոնի եւ Պերլինի Թուրք դեսպանները։

Ըսմէթ փաշա պիտի պարզէ հանրային պարտքի խնդիրը եւ պիտի հաղորդէ գործավարներու խորհուրդին կողմէ տրուած որոշումը։ Անկից վերջ Մուսթաֆա Քէմալ գնահատութեան պիտի ենթարկէ ընդհ. կացութեան վերաբերեալ զանազան խնդիրներ։

Հակահեւալականներ եւ Յունաստան

Աթէնքէն կը գրենքէ կիւմիւլճինայի նահանգապետը յայտարարեց որ հակաքէմալական Թուրքերը ազատ են իրենց ուզած երկիրները երթալու մինչեւ յունուար 16։

**** «Փրօիա» խմբագրական մը գրած է 11 հակաքէմալական Թուրքերու հեռացման մասին։*

Թերթը հակամարդկային գտնելով կառավարութեան այս որոշումը, կը գրէ. «Պ. Վենիզելոսի կողմէ տրուած այս որոշումը չարդարանար, մանաւանդ անոր համար որ Թուրք կառավարութիւնը, ի պատիւ իրեն, այդ իմաստով ոչ մէկ պահանջ չէ ներկայացուցած հելլէն կառավարութեան։ Հանրային կարծիքը շատ գրգռուած ըլլալով, պ. Վենիզելոս պէտք է անդրադառնայ իր տուած որոշման»։

**** Արտաքին նախարար Պ. Միխալաքօփուլոս յայտարարեց թէ Թրակիոյ 11 հակաքէմալական Թուրքերը Թուրք կառավարութեան չպիտի յանձնուին, բայց անոնց հեռացումը անհրաժեշտ է հելլէնաթուրք բարեկամութեան ամրապնդման համար։*

Թրակիոյ Թուրքերը բազմաստորագիր հանրագրութիւնով կը պահանջեն կառավարութենէն որ 11 Թուրքերու հեռացման որոշումը ետ առնուի։

Մոսկուա կը կազմակերպէ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 25 դեկտ.— Գործավարներու Խորհուրդը վաւերացուց աշխատանքի եւ պաշտպանութեան խորհուրդին նոր կազմը որուն նախագահն է Մոլոթով, օգնական նախագահներ, Ռուծուտաք, Քույպիշեւ եւ Անտրէյեւ։ Անդամներ՝ Ստալին, Օրճոնիքիձէ։ Վորոշիլոֆ, երկրագործական, ելմտական եւ պաշտպանութեան գործավարները եւ Խորհ. Միութեան դրամատուն նախագահը Քալմանովիչ։

Ասկից զատ կազմուած է նաեւ երրորդ մեայուն յանձնախումբ մը՝ Գործադրութեան յանձնախումբ, որուն գործը պիտի ըլլայ ստուգել ընկերվարական շինարարութեան եւ պետական կազմակերպութեան կատարելագործման մասին տրուած հրահանգներուն գործադրութիւնը։

Այս յանձնախումբին գլուխը կը գտնուի գործավարներու խորհուրդին նախագահը Մոլոթով՝ օգնական ունենալով Անտրէյեւը։

ՆՈՐ ԳՐԳՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍՈՒԻՐԻՈՑ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

«Էլ Ահրար»ի Հալէպի Թղթակիցը 15 դեկտ. Թուականով կը գրէ իր Թերթին.—

Ամրգի շրջանին մէջ գտնուող տեղացի ժողովուրդը չափազանց նեղուած է եւ վշտացած տեղ. կառավարութենէն, որովհետեւ ան Հայերուն նուիրած է այդ շրջանի ընդարձակ տարածութիւնները, ուր կ'արաճէին իրենց կենդանիները։ Շիտակ է որ այդ հողերը բոլորն ալ պետական են, սակայն ժողովուրդը ամէն տարի կարեւոր տուրքեր կը վճարէը եւ իրենց բոլոր հօտերը կ'արածէը այդ տեղերը։

Այդ պատճառաւ Ամրգի ժողովուրդը կը բողոքէ կառավարութեան այդ կարգադրութեան եւ առատաձեռնութեան դէմ, որովհետեւ այդ հողերը գրեթէ ձրի կը տրուին Հայերուն։ Ձրի կ'ըսեմ անոր համար որ, սուբիական կառավարութեան պետը Ալէքսանտրէթի միւթէսարըֆին հրահանգած է որ իւրաքանչիւր «տէօնիւմ»ը մէկ ոսկի սուրիական հաշուելով տրուի Հայերուն։

Մենք հակառակ չենք Հայերու հողին կապուելուն, սակայն չենք ուզեր որ անոնք վնաս պատճառեն ժողովուրդին եւ իրենք հարստանան։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Փէնճապի կառավարիչը որ վերաւորուեր էր հնդիկ ուսանողի մը կողմէ, ապաքինելու վրայ է։ Ոճրագործը մերժած է հարցաքննութեան ընթացքին որեւէ յայտնութիւն ընել։

Հնդկաստանի փոխարքան զեկոյցով մը կը բացատրէ թէ ինչու համար զրաքննութիւն հաստատած է։ Վերջերս գործուած բազմաթիւ ոճիրներ կը փաստեն թէ թերթերու կողմէ հրատարակուած գրգռիչ յօդուածներ պատճառ դարձած են որ յեղափոխական շարժումն աւելի սաստկանայ։ Նկատելով որ կը յայտնէ փոխարքան, կարգ մը թերթեր չեն ուզեր զգուշ ըլլալ, անհրաժեշտ է խիստ միջոցներու դիմել։

Մատրասի նահանգին մէջ, ամբոխը յարձակեցաւ հարկահաւաքի մը եւ ոստիկանապետի մը վրայ, որոնք խուզարկութիւն կը կատարէին ոգելից ըմպելիի վաճառատան մը մէջ։

Թարրա Վատիի մէջ (Վերին Պիրմանիա) խռովութիւնները սկսան սաստկանալ ու ծաւալիլ։ Ցեղապետ մը սպաննուեցաւ։ 500 գիւղացիներ կողոպտեցին կայարան մը, հրդեհեցին գիւղակ մը եւ յարձակում գործեցին ոստիկաններու վրայ։ Հինգ ոստիկաններ վիրաւորուեցան։

ՄԱՔՈՒԱՅԻՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ՊԵԼԿՐԱՏ, 25 դեկտ.— Կ'ըսուի թէ գերման կառավարութիւնը կարծիքը փնտռած է եուկօսլաւ, ռումէն, հունգար եւ պուլկար կառավարութեանց, հինգ երկիրներու մտքեւ մաքսային դաշնակցութեան մը կնքման մասին։

Ըստ Գերմանիոյ առաջարկին, եուկօսլաւիա, Ռումանիա Պուլկարիա եւ Հունգարիա մասնաւոր դիւրութիւններ պիտի վայելեն Գերմանիոյ մէջ ծախելու համար իրենց արմտիքը եւ փոխարէն՝ գերման արտադրութեանց պիտի տան նախընտրութիւնը՝ իրենց շուկաներուն վրայ։

ԿԵԱՆՔԸ ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԴՐԱԽՏՈՒՄ

Մօտ երկու ամիս է դերասաններ՝ Գ. Քոչարեան եւ Ց. Քանուկեան Թաւրիզ կը գտնուին եւ տեղիս դերասանների ու սիրողների հետ ներկայացումներ կուտան։

Պ. Մանուկեան օրինական ճանապարհով է եկած. իսկ Պ. Քոչարեանը ինք տարի բոլշեւիկեան կարգերը ճաշակելէ ու մի քանի անգամ էլ ձեկայի նկուղներում նստելէ յետոյ, կարողացել է ծպտեալ անցնել Պարսկաստան։

Ջնայած նա որպէս պարսկահպատակ դերասանութիւն էր անում Ռուսաստանի քաղաքներում, նորէն բոլշեւիկները նրան ֆալաճում էին որպէս ֆակարոլշեւիկի։

Ստորեւ՝ իր պատմութիւնը.— ԹՂԹԱԿԻՑ

Ինչպէս շատ շատերը կարողացել են իրենց գլուխը ազատել խորհրդային դժոխքից, նոյնպէս եւ ինձ յաջողուեց ազատել գլուխս կարմիր «սոցիալիստներ»ի դաժանութիւններից։

Անտարակոյս՝ շատ եւ շատ մամուլում գրուած կը լինի նրանց գործունէութեանց մասին, եւ գուցէ ես սրանով մի նորութիւն չպիտի յայտնեմ։ Բայց եւ այնպէս որպէս ականատես բոլոր այն բարբարոսութիւններին եւ դիւային գործունէութիւններին, որ յատուկ են միմիայն բոլշեւիկներին, ես լռել չեմ կարող։

Նախ՝ պէտք է ըսեմ, որ այդ «ազատ» երկրում ժողովուրդը իր ճորտութեամբ ոչինչով չի տարբերւում XVI դարու ճորտերից։ Խեղճ ժողովուրդը հեծում է կարմիր ձիրանների արիւնարբու կարգերի տակ։ Նա չունի ապահովութիւն, ոչ գոյքի եւ ոչ ալ կեանքի, մարդիկ ապրում են այսօրուան օրով, ոչ ոք վստահ չէ, թէ կարող է ազատ մնալ Չեկայի արիւնռուշտ գործակալներից։ Եւ Չեկայի սարսափը այն աստիճանի մեծ է, որ մարդիկ չեն համարձակւում, անգամ իրենց տան մէջ, իրենց հարազատների հետ խօսել ազատ։ Եւ այդ հասկնալի է, որովհետեւ ամէնէն անմեղ խօսքի համար անմիջապէս ուղարկում են «օտարքուխաթիան»։ Թէեւ ժողովուրդը ըմբոստացած, բայց անզօր է արտայայտելու իր ըմբոստութիւնը, որովհետեւ սարսափը շատ մեծ է եւ այն աստիճանի շատ են Չեկայի գործակալները ժողովրդի մէջ, որ մարդիկ հնարաւորութիւն չեն ունենար միմեանց յայտնել իրենց կարծիքները։

Ներկայիս Ռուսաստանի ժողովրդի մտածելու միակ բանը — օրւայ հացը ճարելն է, այն էլ 300 գրամ։ Ամէն մի քաղաքացի ստանում է պետական փուռերէն։ Նա առաւօտ վաղ, ժամի 4ին գնում է փուռի առաջ հերթի է կանգնում եւ հազիւ 5 6 ժամից ստանում իրա բաժինը, հացն է միայն, որ ամէն օր ստանում են 300ական գրամ, այն էլ մեծ դժւարութիւններով իսկ ինչ վերաբերում է մնացած կենսամթերքներին, չկայ ոչ միս, ոչ իւղ, ոչ պանիր, իսկ կօշիկի եւ հագուստի համար կարելի է միայն երազել։ Երբեմն միայն կօօպերատիվը բաց է թողնում իրան անդամների համար չորացրած ձուկ, այն աստիճանի աղի, որ ուտել չի լինում։

Կօօպերատիվների ապակեփեղկերը բոլորովին դատարկ են, եթէ չհաշւենք Ստալինի կամ Լենինի կիսարձանները։ Ռուսաստանի կօօպերատիվների ապակեփեղկերը լցւած են Ստալինի, նրա արբանեակների կիսարձաններով եւ նկարներով։

Այնմի բաժակ կաթը որ պիտի տան հիւանդ երեխաներին դրժբախտաբար խեղճ մանուկները դրանից էլ են զրկւում։ Մինչդեռ իրանք կոմունիստները ամէն ինչ ունեն եւ ոչ մի բանից չեն զրկւում. ամէն ինչ նրանց տրամադրութեան տակ է.։ Երբեմն, երբ մի քանիսներ բախտ են ունենում կօօպերատիվից դուրս պոկել մի զոյգ չուստ (ոտնաման), ձեւերին բռնած ուղեւորում են դէպի իրանց տները։ Ճանապարհին պատահողը բռնում է նրան եւ հազար ու մի չարգ է տալիս, թէ ո՞րտեղից, ի՞նչպէս ստացաք, բռնում են չուստերը, շօշափում, լուր են տալիս դէս ու դէն ու չեն հաւատում իրանց աչքերին։ Գիւղացիների վիճակը նոյնպէս չափազանց ծանր է, արիւնոտ համայնացումը բոլորիս քաղ յայտնի է։ Մի փոքր նմոյշ նրանց կեանքից իրբեւ ականատես։

Անդրկասպեան երկրում երբ գիւղացիները բերում յանձնում են իրանց բամպակը, նախօրօք պետութեան կողմից նշանակած քանակութիւնը չէին կարողանում տալ, այսինքն պետութիւնը ամէն մի տնտեսութեան նշանակել էր 50 փութ, իսկ երբ գիւղացին բերում էր 49 կամ 48 փութ (այդքան բերք էր ստացած) բռնում էին նրան բանտարկում եւ աքսորում, գրաւելով նրա ամբողջ ունեցածը։ Ամենուրեք բանտերը լիքն է գիւղացիներով։

Գալով գեղարւեստին, պէտք ասել, որ տաղանդաւոր դերասանները, եւ առհասարակ կուլտուրական հիմնարկները ամբողջութեամբ գտնւում են կոմսոմոլիստների (կոմերիտների) ձեռքը, նրանց թելադրանքով է որ աշխատում են վաստակաւոր դերասանները եւ ունենում է իրա բացասական ազդեցութիւնը, որովհետեւ դերասանները հնարաւորութիւն չունեն բեմադրել այն պիէսները, որ ժողովրդից սիրւած են եւ դրա փոխարէն բոլշեւիկեան պայքարի անբովանդակ եւ հակագեղարւեստական պիէսներ։ Արւեստը նոյնպէս ճորտագրել են գեղարւեստասերներին եւ գեղարւեստը բոլորովին խեղդել են։

Ինչպէս դպրոցներում, նոյնպէս եւ իրենց ակումբներում ու զանազան ժողովներում, ուժեղ կերպով պայքար է մղւում կրօնի Աստուծոյ եւ առհասարակ այն բոլորի դէմ, ինչոր բուրժուական ամբողջ Ռուսաստանում չի կարելի լսել եկեղեցու զանգերի ղօղանջը։ Եկեղեցիներ քակելու մի դիւային մրոյց են հնարելու բոլշեւիկները կանչում են այս կամ այն տեղի եկեղեցու քահանային, տալիս են նրան հրահանգ հաւաքել այն բոլոր հաւատացեալների ստորագրութիւնը, որոնք ցանկանում են եկեղեցի ունենալ։ Երբ քահանան դիմում է ժողովրդին, շատ քչերն են ստորագրում չեն ստորագրում միմիայն այն պատճառով, որովհետեւ գիտեն, որ եթէ ստորագրեն, իսկոյն եւ թէ որպէս հաւատացեալների զաւակներին նրանց երեխաներին դուրս են շպոտելու դպրոցից եւ զրկուելու են հացի տոմսերէն։

Ահա այսպիսի կեղծ միջոցներով է որ ստիպում են եկեղեցիները քակել եւ յետոյ առանց ամաչելու իրենց լրագրներում յայտարարում են որ մենք չենք քակում եկեղեցիները, այլ ժողովուրդը ինքն է իր ցանկութեամբ քակում։

Թշւա՜ռ ժողովուրդ, գեռ շատ պիտի տանջւի՞ս։

Դ. ՔՈՉԱՐԵԱՆ (դերասան)

Ց. Գ.—Անսքանը գրելուց յետոյ պիտի յայտնեմ յարգելի ընթերցողներին, որ դերասանը իր ինքը տարւայ լրիւ յուշերը պատրաստում է ուղարկել «Հայրենիք» ամսագրին։

ՊԱՐՈՆԻԿԵԱՆԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՁՈՒՀԸ
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄՆ Է

Եթէ ընկեր Փանջունի Ծապլ՛վարով անմահացաւ, Երուսաղէմն է բոլոր խաչագողներուն ասպատակավայրը։ Հոն է որ կը հասունանան բոլոր խաչագողութիւնները։

Բնական է որ Պարոնիկեան շունչը հոն առնէր։ Հարկաւ ան ալ գիտէր թէ Երուսաղէմը Պրոպատիկէ աւազանն է որ կը պարունակէ բոլոր աղտերը, ու մաքո՛ւր կը դուցնէ ջուրը մտնող ելլողը։ Թէ Ս. Յակոբայ վանքին մէջ կրնայ իր ուզածը ընել, որովհետեւ վաղուց մարեր է Եղիշէ Դուրեանին բարի շունչը։

Պարոնիկեան առաջին անգամ «Սիոն»ը կը ձանկէ։ Ա՜ն թերթն է որ պահ մը փորձեց բաներ մը ըլլալ Դուրեանի կենդանութեանը, եւ որ հիմա ծիծաղը կը բերէ մարդուս, եթէ սիրտ ընես ծայրէ ծայր կարդալ։

Արդ «Սիոն»ն է որ Պարոնիկեանի յառաջապահը կ'ըլլայ Երուսաղէմի մէջ։ Սապէս կը նկարագրէ ան իր եւ մեր հերոսը.

«Ամէն քանի մը տարի առաջ թերթերէն լսեցինք Ցոքթ Պարսնիկեանի անունը սակայն՝ ինչպէս իրողութիւն է մեր մէջ, թերթերուն գրածին կարելի չըլլալով բացարձակ վստահիլ, մանաւանդ որ կուսակցական հակառակութեան պատճառաւ աննպաստ գրուածքներ ալ երեւցան թերթերու մէջ իր անուան շուրջ՝ ճշգրիտ գաղափար մը չունէինք իր մասին։ Բայց ժամանակ մը վերջ, երբ ինք անձամբ հոս Երուսաղէմ եկաւ բանակցելու համար իր գործին եւ նպատակին շուրջ, մօտէն ծանօթանալով եւ ՄՏԵՐԻՄ ՑՈՐԱՒԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ մշակելով իրեն հետ՝ ճանչցանք բուն Պարոնիկեանը, անկեղծ եւ գործունեայ հայը»

«Սիոն» այս յառաջաբանէն ետք կը սկսի լորձնաշուրթն փառաբանութեան։

«Ցոքթ. Ըրմեանկ բնիկ վանեցի է, եւ անդամ եղած է տեղւոյն Երիտասարդաց Բարեսիրական Միութեան, որուն անդամները՝ վառվռուն երիտասարդներ՝ նպատակ ունէին կրօնական ու բարոյական ընտանի մթնոլորտ մը ստեղծել վանի մէջ։ Պատերազմի ընթացքին, երբ ամէն ինչ կ'աւերուի, ինքը նոյն ոգիով եւ յարատեւով գերմանիա կը հաստատուի։ Հոն կ'ուսանի աստուածաբանութիւն եւ բժշկութիւն, եւ ծանօթանալով գերման ժողովուրդին եւ լեզուին, կը տեսնէ որ գերման միսիոնարութիւններէն ոմանք յանուն Հայոց բարեսէր եւ հայասէր գերմաններէ գրամ կը հաւաքեն եւ ոմանք բուն նպատակին չեն գործածեր, այլ՝ իրենց կրօնական պրոպագանդին։ Ուստի տոքթ. Պարոնիկեան՝ ազգասիրական ոգիէ մղուած՝ գործի կը լծուի գերմանիոյ մէջ, քարոզելով «Դուք ձեր դրամը հայասիրաբար կուտաք այս միսիոնարներուն Հայոց համար, սակայն անոնք իր բուն նպատակին չեն գործածեր, այլ իրենց կրօնական պրոպագանդին կը շահագործեն։ Եթէ կ'ուզէք Հայոց օգնել, ուղղակի Հայոց միջոցաւ օգնել իրենց, որպէսզի կարենան ինքզինքին գտնել եւ գործուած անիրաւութիւնը դարմանել։» Նախապէս հակառակութիւնը կը սկսի անոնց եւ իր միջեւ, բայց տոքթորը՝ ըլլալով ազդեցիկ խօսող մը, եւ գործունեայ ու եռանդուն քարոզիչ մը, կը գրաւէ բաւական թիւ մը իր կրօնական եւ շինիչ ճառերով։ Ան իսկ կը հրաւիրուի խօսելու շատ մը եկեղեցիներու բեմերէն, եւ իր Ավետարանչի վառվռուն երեւակայութեամբ ու անկեղծ խօսքերով համբաւ մը կը շինէ իրեն՝ ի նպաստ իր գործին։»

Օտեանը այսքան տաղանդաւոր չէր իր հերոսը բեմ հանելու համար...

*
**

Բերդը առնուա՞ծ է ներսէն...

Ս. Պարոնիկեանի տեղեկագրին յետ էջը կը զարդարէ նկարը Երուսաղէմի պատրիարքական փոխանորդ Մեսրոպ Եպսկ. Նշանեանի, որ ընդուներ է Պարոնիկեանը, իր հաւանութիւնն է տուեր անոր ճեմարանին բացման, եւ օրհներ է անոր գործը։

Ուրեմն չո՞րրորդ հայ եպիսկոպոսը որ Պարոնիկեանին ճանկը կ'իյնայ, ու բախտախնդրի մը կը բանայ Ս. Յակոբայ դուռները։

Ու երբ գլուխը ձեռք կ'անցուի՝ դիւրի՜ն է մարմինը ընկճել։

Պարոնիկեան գիտէ սակայն իր զոհերը ընտրել։

Տեղեկագրին 10րդ էջին վրայ կայ Երուսաղէմի Գառանգաւորաց Դպրոցի տեսուչ Կիւրեղ վրդ.ի նկարը՝ հետեւեալ ծանօթութեամբ.

«Հաւատացեալ աստուածաբան, սրտով կապուած Պարոնիկեանի հետ։ Յանկուիթիւն ունի երթալ Խրիմեան Ճեմարան իբր աստուածաբան գործակից»։

Ուրեմն ա՛տ ալ տեսած է չէքին տետրակը։

Ուրեմն հաւատացե՞ր է այս խեղճն ալ թէ Թերթ մը կը պատուի չէքին տետրակէն՝ եթէ ժպտի պատ մը...

*
**

Բայց մարդուս մազերը փուշ փուշ կ'ըլլան, երբ կը բանայ Պարոնիկեանի տեղեկագրին 7րդ էջը, ուր Պարոնիկեան ինքզինքը լուսանկարած է Երուսաղէմի նորընծայ աբեղաներուն հետ, պատկերին կցելով հետեւեալ ծանօթութիւնը.

«Այս եպիսկոպոսներուն, իբրեւ բացառութիւն, Ցոքթ. Պարոնիկեան վեց օր շարունակ աւետարանեց (evangelisieren)»։

Գերմանիայէն եկած հասարակ բախտախնդիր մը պիտի աւետարանէ Երուսաղէմի նորընծաներուն վե՛ց օր շարունակ։ Իբրեւ բացառութի՜ւն...

Ո՛ր ինկեր է Ս. Յակոբը հիմա, Դուրեանին մեռնելէն ետքը։

ՇՐՋԻԿ

«ՀԱՅԵՒՌՈՒՄԷՆ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՈՒՍՄԱՆՑ ՇՐՋԱՆԱԿ»

ՊՈՒՔՐԻՇ. (Սեփ. Թղթ.).— Հայ Մշակոյթի Բարեկամներու Ընկերակցութիւնը կազմած է «Հայ եւ Ռումէն Բարեկամութեան Ուսմանց Շրջանակ» մը՝ որ նպատակ ունի ամրապնդել հոգեկան կապերը Հայաստանէն ժողովուրդներուն միջեւ, եւ որ պիտի ունենայ իր պարբերական հաւաքումները ուր ուսումնասիրութիւններ պիտի կատարուին հայ եւ ռումէն ժողովուրդներուն միջեւ, եւ որ պիտի ունենայ իր պարբերական հաւաքումները ուր ուսումնասիրութիւններ պիտի կատարուին հայ եւ ռումէն ժողովուրդներուն մասին։

Ստորեւ կուտանք այդ առթիւ ստացուած նամակները.—

Ձինուորական Թանգարանի տնօրէն Զօր. Ռօշէթի կը գրէ.

«Հաճոյքով կ'ընդունիմ մաս կազմել Հայեւռումէն բարեկամութեան ուսմանց շրջանակին»։

Ցայտնի արուեստագէտ եւ արուեստի քննադատ Ն. Ն. Թօնիցա կը գրէ.

«Ստանալով ձեր հրաւէրը, որ այնքան պատուաբեր է ինծի համար, կը փութամ պատասխանել թէ ռումէնեւհայ մերձեցում մը միշտ մօտ է սրտիս, եւ կրնաք վստահ ըլլալ թէ իմ բարոյական աջակցութիւնս պիտի ընծայեմ ձեր գեղեցիկ նախաձեռնութեան յաջողութեանը համար»։

Գրագիտուհի Տիկ. Մարա կը գրէ.

«Ցարգանքով կ'ողջունեմ ձեզ եւ կը յայտնեմ թէ հաճոյքով կ'ընդունիմ ընկերակցութեան մասնակցիլ։ Ձեր տրամադրութեան տակ եմ բանախօսելու համար Ս. Ղազարոս հայ վանքին մասին»։

Ծանօթ նկարիչ Շէֆքան Փոփէսքու կը գրէ.

«Ինքզինքս մեծապէս պատուուած կը զգամ ձեր առաջարկին համար հաճոյքով կ'ընդունիմ մաս կազմել Շրջանակին, թէեւ յաճախ բացակայ կ'ըլլամ պուքրէշէն եւ իմ գործակցութիւս հետեւաբար սահմանափակ պիտի ըլլայ այս համակրելի ձեռնարկին մէջ։ Այսուհանդերձ հայ մեծ ժողովուրդը, զոր ուսումնասիրած եմ արուեստին միջոցով, արժանի է ամէն ջանքի, եւ պարտաւոր ենք զայն ընելու»

ՄԻԼԱՆԻ ՈՒՍԱՆ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

Միլան (Սեփ. Թղթ.).— Յառաջի նախորդ թիւերէն մէկուն մէջ հաճոյքով կարդացի Նանսիի Հայ Ուսանողական Միութեան մը կազմութեան մասին։

Հակառակ անոր որ Եւրոպայի գրեթէ բոլոր համալսարանական գլխաւոր կեդրոններուն մէջ ցրուած բազմաթիւ ուսումնասիրաբեղ երիտասարդութիւնմը՝ ապրի, կազմակերպուած ուսանողական միութիւններ մտի վրայ կարելի է հաշուել՝ ճիշդ ասոր համար յաջողութեան եւ յարատեւութեան մաղթանքներով պէտք է ողջունել ամէն նորակազմ ուսանողական միութիւն եւ քաջալերել այն մէկ երկու ուսանողական միութիւնները որ երկար ժամանակէ ի վեր կազմուած, արդէն 5.6 տարուան կեանք եւ գործունէութիւն մը ունին եւ մեզի կը ներկայանան աւելի լեցուն բարիքներու հեռանկարով։

Այս միութիւններու կարգին, ապահովաբար լաւագոյն տեղը պէտք է տալ Միլանի Հայ Ուսանողական Միութեան, որ 1923էն ի վեր անընդհատ, եւ միշտ եռանդուն կը շարունակէ ապրիլ եւ գործել, տարուէ տարի աւելցնելով իր անդամներու թիւը եւ ընդլայնելով իր գործունէութեան հորիզոնը։ Բախտաւոր Միութիւն, որ կրցած է գաղափարի մը շուրջ համախմբել բազմաթիւ ուսանող երիտասարդներ եւ զանոնք լծել՝ ներդաշնակօրէն քանի մը շատ յստակ նպատակներու իրագործման, որոնք ամփոփուած են իր ծրագրին մէջ։ Եւ եթէ միութեան մը արժէքը կը չափուի իր հետապնդած նպատակներու որակէն եւ հմտապատասխան գործունէութեան մը նուաճումներէն, ապա ուրեմն պատի՛ւ այս Միութեան անդամներուն, որ կրցած են գործը միացնել գաղափարին։

Առանց անդրադառնալու Միութեան նախորդ տարիներու գործունէութեան, երկու խօսքով հոս կ'ուզեմ ներկայացնել իր գլխաւոր գիծերուն մէջ Միութեան 1929 30 շրջանի աշխատանքները։ Միութիւնը գործած է երկու ուղղութեամբ.— նախ զանազան ձեռնարկներով դիւրութիւններ տալ իր անդամներուն որ ազգային հարցերու մէջ զարգանան, հմտանան եւ եփին, եւ երկրորդ, Միլանի հայ համայնքին մէջ արթուն պահակը ըլլալ ազգային յիշատակներու, օգնելով գաղութին բարոյապէս եւ օգտուելով անկից նիւթապէս, (Միութեան նպատակներուն իրագործման եւ ոչ թէ ուսանողներու անհատական բարօրութեան համար)։

Միութեան «Ռաֆֆի» գրադարանը, ձօնուած մեր մարգարէշաւունչ վիպասանի յիշատակին, արդէն այսօր նախանձելի հարստութիւն մը ունի, գրի եւ գրականութեան սիրահար միլանաբնակ հայրենակիցներու ջանասէր նուիրատուութեան տակ գնելով 1100ի չափ հատորներ, որոնցմէ 200 հատը միայն՝ եւրոպական գրքեր, բառարաններ, եւ մնացածը մեր վաստակաւոր գրողներու գործերը, հայկական պատեւի միւռոնի բոլորովը օծուն։

Վիճաբանական դասախօսութիւնները, զորս Միութիւնը ակսած է կազմակերպել երեք տարի առաջ, այս տարի ալ ուսանողական եւ երիտասարդական շրջանակի մը մէջ եռանդով շարունակուեցան։ Անսակարկ այս տարուան դասախօսութիւններու նիւթերէն քանի մը նմոյշներ.—

Մեծ Հայքի պատմական աշխարհագրութիւնը (ուսանող Ռ. Ճանիկեան), միսաք Մեծարենցի կեանքն ու գործը (ուսանող կ. Գասպարեան), Լամարթին եւ գ. Դուրեան (ուսանող Վ. Սրապեան), եւայլն։ Իւրաքանչիւր զրոյցէ վերջ, հասարակաց վիճաբանութեան առարկայ զարձած են մասնաւոր ընտրութեամբ «Յուսաբեր»ի մէջ «Հասունցող Սերունդը» վերնագրի տակ եւ թանատոս ստորագրութեամբ շահեկան յօդուածաշարքի մտքերը եւ Մայքըլ Անջելոյի ծանօթ ելոյթը, որ իր ատենին այնքան աղմկեց հրապարակը։ Փափաքելի է որ այս դասախօսութիւնները կամ զրոյցները ինչպէս կը սիրեն յորջորջել զանոնք Միութեան անդամները՝ խորը բառեր գործածած չըլլալու համեստութեամբ, միշտ աւելի եւ աւելի շահեկան ձեւերով՝ յարատեւութեամբ շարունակուին, նկատի առնելով նոնց օգտակարութիւնը մօտիկ ապագայի յոյսերով պատրաստուող նորահաս ուսանողներու համար։ Միութիւնը 1929.30 շրջանին կազմակերպած է նաեւ երկու թատերաերաժշտական հանդէսներ, —երկրորդը Միութեան հնգամեակին առթիւ— որոնց գաղութը սիրայօժար ներկայ եղած է, ներկատար-սիրողներու մեծ ու պզտիկ թերութիւններուն վրայ տեսակ մը ներողամտութեամբ նայելով եւ այս՝ հակառակ համեստ մուտքին, զոր Միութիւնը որոշած էր այդ երկու ներկայացումներուն, իր նպատակներու իրագործման համար նիւթական նորոշ գումար մը ապահովելու մտքով։

Հոս ուրախութեամբ պէտք է արձանագրել թէ Միլանի գաղութը մինչեւ այսօր — եւ կը հաւատանք ասկից վերջն ալ — կրցած է գնահատել Միութեան ջանքերն ու ձեռք բերած արդիւնքները, երկուքին համար ալ հաւասարապէս օգտակար։ Այս տարի Միութեան անդամներու թիւը նորանոր ընդունելութիւններով բարձրացած է 37ի, պատկառելի թիւ մը որ մեզի յոյս կը ներշնչէ թէ Միութեան գործունէութիւնը այս տարի պիտի ըլլայ աւելի բեղմնաւոր։

Միութեան պատասխանատու անդամի մը յայտարարութեան համաձայն, այս տարի Միութիւնը նորանոր ձեռնարկ-

ՆԱԳԱՎՈՒՑ ՎԽՎԴՈՅՀՂԸ

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ

«Ծանոթ էիք մեր հանգուցեալ Պողոս Ղազարյանին, որ ամեն տարի մեզ մոտ էր գալիս Ամանորին։ Ամեն անգամ որ գալիս էր, մեզ համար նոր խաղալիքներ էր բերում։ Ինչպես գիտեք, նա ոչ միայն խաղալիքներ էր պատրաստում, այլև նկարում էր։ Ամեն տարի նոր նկարներ էր բերում։ Ամեն անգամ որ գալիս էր, ասում էր, թե ինչ նկարներ է նկարել։ Ես ուզում էի տեսնել նրա նկարները, բայց նա ասում էր, թե դեռ ժամանակը չէ։ Ասում էր, թե նկարները պետք է պահել մինչև Ամանոր։ Ես ուզում էի իմանալ, թե ինչ նկարներ է նկարել

CINÉMA ALMA-PALACE (MAGIC - CITY)

RUE DE L'UNIVERSITÉ (ANGLE AVE. BOSQUET) MÉTRO: ALMA ET ECOLE MILITAIRE

ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1 ԱՄԷՆ ՕՐ

SOIRÉE եւ MATINÉE, ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ

"ԵՐԳՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ,, ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ԱՌՆՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ Ն. ԿՈՐԿԱՆԵԱՆԻ, ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՏԻԿ. ՔՆԱՐԻԿԻ եւ ՊՐ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

ԳԻՆԵՐԸ՝ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ 5 — 12,50 ՖՐԱՆՔ, ՅԵՐԵԿՆԵՐԸ 4 — 10,50 ՖՐԱՆՔ *ԿԸ ՍԿՍԻ ՍԻՆԷՄԱՑԻ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԺԱՄԵՐՈՒՆ*

Երեկոյթ - պարահանդէս

կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.ի Իթալիի մասնաճիւղին կողմէ Այսօր Շաբաթ իրիկուն, Salle Renard-ի մէջ, 12 Rue Renard

կը նախագահէ՝ Պ. ԳԱՒՌԻԿ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Թատերական ճոխ բաժին: Կովկասեան եւ հայկական երգախառն պարեր Պ. Առաքելեանի կողմէ ընկերակցութեամբ Թառիստ Աբգարի: Մեծ քօթիյեոն: Ճոխ պիւֆէ:

Abel'sCand orchestra.

Մուտք այրերու 10 ֆր., կիներու 7.50 ֆր.

ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած Շավիլի երիտ. երկսեռ միութեան կողմէ Այսօր Շաբաթ գիշեր ժամը 8.45ին Ciné Patinի սրահին մէջ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻՆ ԵՐԿՈՒ ԶԱՒԵՇՏՆԵՐ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, հայկական պար գեղջկական տարազով:

Իջնել թիւ 1 հանրակառքով Ancienne Mairie

Մուտք 4 ֆրանք

ԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕԻ ՄԷՋ

«Սթանօզ»ի Հայր. միութեան կողմէ: Ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Ալթունեանվի: Այս իրիկուն ժամը 9էն սկսեալ առաւօտ իսկ լէ Մուլինոյի քաղաքապետարանի սրահը:

Բացման խօսք, խմբերգ, արտասանութիւն, մենախօսութիւն, երգ, նուագ, պօքս եւ անակնկալներ:

Պար, ընտիր ճաշ, զաւեշտ եւ ճոխ պիւֆէ

ՄՈՒՏՔ 6 ՖՐԱՆՔ

ՀԱՆԴԷՍ—ԵՐԵԿՈՅԹ

Լիոնի Նալլուխանի Հայր. Միութեան նուիրաբաշխութեան հանդէսը այս իրիկուն ժամը 8ին Գ. Թաղապետարանի սրահին մէջ: Նախագահութեամբ ՏԷՐ ՀՈՐԷՆ ՔՆՅ. ԿԷՕՔՃԵԱՆԻ եւ դեկավարութեամբ Պ. ԲԱՐՈՒՆԱԿ ՀԱՃԻ ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ.

Կը ներկայացուին՝ ԵՕԹԱՆԱՍՈՒՆՆՈՑ ՓԵՍԱՑՈՒ ԻԳՆԱՏ ԱՂԱ (գաւեշտ) եւ «Սեւ ՀՈՂԵՐ»էն վերջին մասը:

Երգ, մներգ, արտասանութիւններ: Մուտքը ազատ է

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԵՒ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Տէսինի Զմիւռնիոյ Նահանգ. Հայրենակցական միութեան կողմէ, վաղը կիրակի ժամը 2ին, իսկ ժամը 8ին պարահանդէս սկսիէթէ Լիոնէզի ճաշասրահին մէջ:

Կը ներկայացուի՝ ԶԱՐՈԳԻՆ

կին 3 ֆր. առանձին 2 ֆրանք:

Հ. Ց. Դ.

ԳԱՀԱՌ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Իշխան ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷի ընդհ. ընկերական ժողովը, վաղը կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, սովորական հաւաքատեղին, կարեւոր օրակարգ:

Այրի Տիկին Հրանոյշ Բ. Շահպազ եւ զաւակը, Օր. Սիրան Բ. Շահպազ, Պ.Օ.Լուսինեան, Տիկին Ե. Եազմաճեան եւ զաւակը, Տոքթ. Ն. Եազմաճեան, Տէր եր Տիկին Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկ. Նէվշէհիր (Լոնտոն), Այրի Տիկին Ա. Շատանեան եւ զաւակը, Պ. Ա. Շատանեան, Այրի Տիկին Ա. Վարդանեան (Սոֆիա), Տէր եւ Տիկին Հայկ փափազեան (Սոֆիա) կը ծանուցանեն իրենց սիրելի մօր, մեծ մօր, քրոջ, մօրաքրոջ եւ ազգականին՝

Ա.Ց.Ր.Ի Տ.Ի.Կ.Ի.Ն

ԱՂԱՒՆԻ Ա. ԼՈՒՍԻՆԵԱՆԻ

դառնադէտ մահը՝ որ տեղի ունեցաւ դեկտ. 24ին յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր շաբաթ ժամը 2ին, իրենց բնակարանը 73, Route d'Orléans, Cachan: Հանգուցեալին մարմինը պիտի ամփոփուի Cachanի գերեզմանատունը:

Հաղորդակից ժիլոցներ.— Փորթ տ'Օրլէանէն հանրակառք 88 և իջնել Station Bagneux:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻԶԱՐԱՆՁԱԳԻՀայր.Միութիւններու կեդր. վարչութիւնը ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ Մարսէյլի մասնաճիւղի բոլոր անդամներն եւ անդամուհիները վաղը կիրակի, կէս օրէ յետոյ ժամը 3.30ին, Պար Մոնիմանթալի սրահին մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Բիւթանական Հայր միութեան առժամեայ վարչութիւնը ստանձնած ըլլալով միութեան (որ 1924էն ի վեր գրեթէ կազմալուծուած է), վերակազմութիւնը կը խնդրէ Մարսէյլի եւ շրջակայքի բիւթանացի բոլոր հայրենակիցներէն ներկայ գտնուիլ ընդհանուր ժողովին ուր տեղի պիտի վաղը կիրակի ժամը 9ին Պար տը լա փոստի մէջ, 2 բիւ Քորպիէր, ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի հաստատուի:

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

— Տիկին Շամլ Քէլէբեան կը փնտռէ իր եղբօրորդին Սեբաստիոյ Իշխան գիւղէն Յաբութիւն Քէլէբեան, հօր անունը՝ Գրիգոր, մօր անունը՝ Սառա, 1925ին կը գտնուէր Քորֆուի (Յունաստան) ամերիկեան որբանոցը: Իմացնել K. Margosian, 81, Rue Rabelais, Lyon.

Լուր տուողին 200 ֆր. նուէր: կը խնդրուի յունահայ թերթերէն արտատպել:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇՔՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, կրմամիդ.) եւ վարիոն: Մասն. լաքօ-ատաթուառ, Հզեամիտ եւ արագ խորհրդատուութիւն ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12.

EMPIRE Միգիք-շօլ՝ 37 Av. Wagram

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

պատմական նոր մէկ վէպը՝ (մարիամ մագթադինացիի կեանքէն

ՌԱՊՊԻ

Խորհրդանկարուած ՄԵԼՔՈՆ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆԷ

Գին՝ 15 ֆր. Դիմել հեղինակին՝ 208bis Rue Lafayette, Paris (10)

ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏԱՆ ՄԷՋ

51 Rue Monsieur - le - Prince, PARIS (VIe)

Հեռաձայն՝ Danton 88—65 Մէթրօ՝ Odéon

Հանրածանօթ ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ փոխադրուած ըլլալով վերի հասցէին, իր բոլոր յաճախորդներէն կը խնդրուի այսուհետեւ դիմել ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆԸ:

Նուէրի հաւար հայերէն եւ ֆրանսերէն գրքերու ճոխ մեթերք:

Գրատան պատի օրացոյցը ձրի կը տրուի փափաքողներուն:

Մաժուլի տակ է ընդարձակ Գրացուցակը:

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ, ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ԿՍՐԴԻ ԳՈՐԾԵՐ:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ մերսիի ֆրանս. հիւանդանոցներու պատուոյ մէտայլ ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3.50էն 7.50: Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12: Հոն կը կատարուին Ք. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղանկարում (radiographie), դերմանիշակագոյն, յետկարմրագոյն եւ ուլտրաձկնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, եւ արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու դէմ pneumothoraxի *գործողութիւն: Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):*

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական, թեւադրական եւ ֆրէօյտեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Sociale*ի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:*

Դարմանատան տաքնաբոյժը կ'ընդունի վերոյիշեալ ժամերուն:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն:

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17e) Tél. Marcadet 07—42

Métro: Place de Clichy—La Fourche, Autobus H. R. Rbis, Tramway 39, 40, 42, 5:

ՀԱՅ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆԸ

ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆԸ

Մ. ՀԱՊԵԱՆ

31 rue Cramme 31 Bois Colombes Tél. Charlebourg 16-29

Ամէնէն ընտիր եւ աժան արեւելեան նպարեղէնները այս վաճառատան մէջ է որ պիտի գտնէք

Նոր տարւոյ եւ Ս. Ծնունդի առթիւ բոլորովին Թարմ ապրանքներ

% 10 ԶԵՂՉՈՎ

Ապսպրանքները արագ կը յանձնուին բնակարանները

Քաշմոլ շիլողներ, ուշադիր օգտուեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մեծաքանակ ամբարած է: Այս կարճով եւ կամ Ա. ՔԼՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել: Վճարումի համար դիւրութիւն:

Դիմել՝ D. Dwekh, 9 Rue Provence, Paris.

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Սէն Տընի, Ռէօ. միւր: Վէներական ախտեր, Էլեկտրականութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան և մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր: Դարմ. եւ էլեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով: Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8: կիր. 9 12:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

ՄԻՄԻԹՆԵՐ

Անուան արժանի է միմիայն այն սիմիթը որ պատրաստուած է A. LA GARDE, 1 Rue St. Lazare, PARIS (9e) Nord Sud: N. D. de Lorette. Téléphone Trudaine 95_21

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

ՏիաԷրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31.49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ԿՕՇԻԿԻ ՀԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ուր պիտի գտնէք վերջին նորաձեւութեամբ ամէն տեսակ տոկուն կօշիկներ, մեր արհեստանոցին մէջ պատրաստուած:

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

Առաջին փորձով պիտի համոզուիք մեր գներու ժանութեան եւ ապրանքի տոկունութեան մասին.

Տօներու առթիւ կը տրուի նաեւ օգտակար պզտիկ նուէր մը:

Chaussures «DANEL» 69 rue d'Angoulème, Paris (11)

Métro: Couronnes ou Parmentier, Autobus: AY, BC

RÉVEILLON
LE 31 DÉCEMBRE

ՃԱՇԱՐԱՆ ՖԼՈՐԻԱ 61 RUE MR.-LE-PRINCE, PARIS (6)

Ցափաւոր գիներով ճաշացուցակ, մսեղէն 10—15 ֆր. աղանդերք 2—4ֆր., ուրախ մթնոլորտ, միւգիքէ պար մինչեւ առաւօտ

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

Տէր եւ Տիկոջն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96-61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երկ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԾը ամէն օր ժամը 9էն 19:



ՌԱՏԻՕ ՄԱՍՆԱԳԷՏ Պ. Ա. ՏԷՄԻՐՃԵԱՆ

2 rue des Fossés St. Jaèques. Paris (5)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԵՐՃԱՆԵԱՆ

42 Rue Tourtille, BELLEVILLE Մէթրօ՝ Պէլվիլ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ

ԹԱՐՄ ԼԱՒ Ա ԺԱՆ



THÉ YAVROU ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880ԻՆ

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

ԴԵՂԻՆ ԵՒ ԿԱՊՈՑՏ ՕՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿԱՆ

ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՒԷՐՆԵՐ (surprise)

ՄԵՏԱՔԱՆԱԿ

23, Rue Sénac :-: MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ՏՐԱՆՍԻԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ		20 շլ.	40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ		»	»
ԻՏԱԼԻԱ		250 ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱԿԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone : NORD 67-23
R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԿԻՐԱԿԻ
28
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930
28 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1454 — ՕՐԱԹԵՐԹ ԱՋԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ — ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԴԱՍԱԼԻՔ ԱՄԷՆ ՁԱԿԱՏԻ ՎՐԱՅ

Ապահովաբար շատերը չեն գիտեր որ Մարսէյլը դպրոց չունի այս տարի: Ոչ նախակրթարան, ոչ ալ մանկապարտէզ: Մինչեւ անցեալ տարի, ունէին երկուքն ալ: Մանկապարտէզ մը՝ 200 մանուկներով, թխմուած մթերանոցի մը առաջին յարկը, իսկ նախակրթարան մը, որ ունեցած է միշտ 130–150 աշակերտ: Այս տարի ո՛ր եւ է տրամադրելի շէնք չգտնուելով, ինքնին մարած են երկու ճրագները ալ:

Պէտք էր խայ քաշել Մարսէյլի գաղութին վրայ, եթէ վերջնական ըլլար այս վիճակը: Մանաւանդ որ, շրջակայ համեստ գիւղերն ու արուարձանները վառ կը պահեն իրենց կրթական լոյսերը:

Բարեբախտաբար, ստուգուեցաւ որ գաղութը ձեռնարկած է հիմնական միջոցի մը, միանգամ ընդմիշտ ապահովելու համար դպրոցի գոյութիւնը:

«Յառաջ»ի մէջ հրատարակուեցաւ, արդէն, կոչ մը, որուն համաձայն յանձնախումբ մը կազմուած է, յարմար շէնք մը գտնելու եւ դպրոցի վերածելու համար: Շէնքին արժէքն է 350,000 ֆրանք, որուն մէկ մասը պիտի տրամադրեն երկու երեք անհատներ, իսկ մնացածը, 120,000 ֆրանք, պիտի ճարուի տեղական հանգանակութեամբ: Մեր թղթակիցն ալ առանձին հաղորդեց այս ձեռնարկին մանրամասնութիւնները:

Բոլոր լուրերը կը հաստատեն որ արդէն ձեռնարկուած է գործի: Գաղութը ստիպուած է ամէն գնով ճարել իրեն ինկած բաժինը, որպէսզի կարենայ ստանալ խոստացուած մեծ գումարները,— 50,000, 62,500 եւ 100,000: (Առաջին երկու անունները ծանօթ են, իսկ երրորդի մասին որոշ տեղեկութիւն չունինք):

Աւելորդ պիտի ըլլար պարտաճանաչութեան խրատներ տալ գաղութի մը, որ 1922էն ի վեր մէկէ աւելի գործնական ապացոյցներ տուած է սրտցաւ աշխատանքի եւ զոհողութեան: Եւ մեզի հասած լուրերն ալ կը հաստատեն թէ լուրջ ուշադրութիւն գրաւած է ձեռնարկը:

Այդ աւետաբեր լուրերուն հետ, սակայն, մեր թղթակիցը կը հաղորդէր տխուր պարագայ մը:

Ձեռնարկը գլուխ հանելու համար, խորհրդակցական ժողովի հրաւիրուած են բոլոր կազմակերպութիւններն ու քաղաքական կեդրոնացութիւնները: Հրաւէրին պատասխանած են 25 Հայրենակցական Միութիւններ եւ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, իսկ ռամկավարները, հնչակեանները եւ հոչակաւոր Հօկը ոչ ներկայացուցիչ ղրկած են, ոչ ալ երկու տող գիր գրած:

Ուրեմն քինախնդիր կամ դասալիք՝այս ճակատի վրայ ևս:

Փա՛ռք եւ պատիւ երեքին ալ, բայց մանաւանդ երկուքին, քանի որ Հօկը «ազգասիրական» յաւակնութիւններ չունի:

Կորակոր նահանջ՝ քաղաքական ճակատի վրայ: Բէն եւ ցատիչ պայքար՝ գաղութներու կազմակերպութեան աշխատանքին մէջ: Մեկնաբանում, ճամարտակութիւն, բանգիտութեան մարզանքներ՝ գրեթէ ամէն տեղ, բայց խուսափում՝ իրական գործէ:

Եւ ահաւասիկ նահանջ կամ դասալքութիւն՝ մինչեւ անգամ դպրոցի մը վերաբացման համար:

Դժուա՛ր է պաղարիւն տրամաբանութեամբ վերլուծել, բացատրել այս ընթացքը: Մանաւանդ որ, Մարսէյլի ձեռնարկին շուրջը համախմբուած են ոչ միայն միութիւններ, այլեւ ամէն դասակարգէ հայրենակիցներ: Նոյնիսկ դասալիքներուն բարեկամները:

Արդեօք իրենք պիտի կրնա՞յ բացատրել, գոնէ իրենց շարքերուն լուսաբանութեան համար: Որովհետեւ, մեր միքէն չանցնիր քար անտարբերութեամբ մեղադրել բոլոր ռամկավարներն ու հնչակեանները:

Կա՛մ ան է որ բոլորովին աւելորդ կը գտնեն դպրոց եւ մանկապարտէզ ունենալ Մարսէյլի մէջ, գոնէ նոր սերունդին հարիւրին 20ը փրկելու համար: Եւ կամ, արտասահմանի մէջ շէնք մը գնելու եւ դպրոց բանալու ձեռնարկը համարելով հակահայաստանեան դաւադրութիւն, «չեն ուզում պղտորւել»:

Երրորդ պատրուակ մը կրնար ըլլալ ժապաւինեալ տոմարին սարսափը...

Ինչպէս կ'երեւայ, Մարսէյլի մէջ ոչ մէկը հետաքրքրուած է այս շքեղ մեկնաբանման մանրամասնութիւններով: Եւ գործը յառաջ կ'երթայ լուռ ու մունջ:

Լաւագոյն ուղին ալ այդ է: Իսկ մենք զբաղեցանք, պարզապէս ժամանակելու համար երեւոյթ մը որ դժբախտաբար ժամանակ չունի: Այս քէնը, այս խուսափուժը, տեղական հանգամանք չունի: Այս դասալքութիւնը ընդհանրական եւ տեսական մոլութեան ձեւն առած են շատ մը գաղութներու մէջ:

Իսկ երեւոյթը վրդովիչ է անոր համար որ, մարդիկ տակաւին չսորվեցան զանազանել սկզբունքի, տեսակէտի խնդիրներն ու անմիջական հոգերը, անվիճելի պարտականութիւնները:

Եւ այս՝ տեսնելով հանդերձ չարիքը իրենց աչքերուն առջեւ: Այժէն օր եւ օրուան բոլոր ժամերուն:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Թուրքեւպարսիկ վէճը

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ ԿՐ ՄԵՐԺՈՒԻՆ

Սուրիական «էլ Պայրագ» թերթը իր 14 դեկտ-ի թիւին մէջ կը հաղորդէ հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Բանակցութիւնները Պարսկաստանի Թուրք դեսպանին եւ պարսիկ կառավարութեան միջեւ դեռ կը շարունակուին, երկու խնդիրներու շուրջ: Այս խնդիրները երեք ամիսէ ի վեր քաղաքական թղթակցութեանց եւ վէճերու պատճառ եղան: Առաջինը, Թուրք կառավարութիւնը Պարսկաստանի կառավարութենէն կ'ուզէ Արարատ լերան մէկ մասըեւ անոր փոխարէնը Ուրմիոյ լիճին արեւմուտքը գտնուող հողերը տալ Պարսկաստանի: Երկրորդը, Իհսան Նուրի փաշան Թուրքիոյ յանձնել, որ ինչպէս ծանօթ է՝ ապաստանած է պարսկական հող, իր անյաջողութենէն վերջ եւ այժմ կը գտնուի Թէհրանի մէջ:

Պարսկաստանի կառավարութիւնը կ'ընդդիմանայ այս երկու առաջարկի, այ՛ս առաջին պահանջին կը պատասխանէ Թէ Արարատ իրեն համար շատ զօրաւոր բերդ մըն է եւ կարեւոր իր սահմաններու պաշտպանութեան համար. իսկ երկրորդ պահանջին, կ'առարկէ որ Պարսկաստանի կառավարութիւնը պիտի դատէ Իհսան Նուրին, նկատի ունենալով որ ան իր սահմաններուն մէջ խառնակութիւններ բրած է, իր հպատակներուն վրայ յարձակած եւ արիւն թափած. հետեւաբար ան զինուորական գերագոյն խորհուրդին առջեւ պիտի դատուի:

Միւս կողմէ Իհսան Նուրի փաշա մեծ ապստամբութեան մը լիտրը եւ առժամեայ կառավարութեան մը պետը, չի կրնար հասարակ ոճրագործի մը պէս դատուիլ, այլ իբրեւ քաղաքական յանցաւոր կը դատուի միջազգային օրէնքներու հիման վրայ եւ անոր յանձնումը անկարելի է: Իսկ Թուրք կառավարութիւնը Իհսան Նուրին կ'որակէ իբրեւ Թրքական փախստական զինուոր մը եւ կ'ուզէ որ իրեն յանձնուի ան: Այս երկու դժուարութեանց լուծումին այս պատճառաւ չեն յանգիր, հետեւաբար բանակցութիւնները աւելի կ'ընդարձակուին եւ կը ստանան շատ կարեւոր հանգամանք մը:

Շատ Թերթեր կարծելով որ այլեւս հարթուած են դժուարութիւնները եւ բանակցութիւնները վերջացած, հաղորդեցին Թէ՝ Արարատ յանձնուած է Թուրքերուն եւ Իհսան Նուրին ղրկուած է Թուրքիա: Բայց հիմայ այլեւս հասկցուած է որ այդ լուրերը շատ կանխահաս են եւ անհիմն: Ընդհակառակն, նոր դժուարութիւններուն երեւան հանուած ըլլալը կը հաստատուի եւ լուծումը հետզհետէ կը դժուարանայ: Ահա՛ պարսիկ Թերթերէն մէկը կը գրէ որ՝ Էնկիւրիի կառավարութիւնը Եւրոպա գտնուող իր դեսպանին հեռագրած է՝ հրահանգելով որ շուտով Թէհրան դառնայ. ասկէ կը հասկցուի որ բանակցութիւնները շատ գէշ վիճակ մը ստացած են:

Թուրքիոյ տնտեսական կացութիւնը

ՊՈԼԻՍ, 26 Դեկտ.— Իզմիրի Առեւտրական Սենեակը մշակած է երկար տեղեկագիր մը, նոյն շրջանի տնտեսական եւ առեւտրական կացութեան մասին: Իզմիրը որ Թուրքիոյ ամէնէն հարուստ շրջաններէն մէկն է, ենթարկուած է տագնապի, ինչպէս երկրին մնացեալ մասը:

Այս տեղեկագիրը յստակօրէն դէմ կ'արտայայտուի կառավարութեան տնտեսական եւ ելմտական քաղաքականութեան եւ կը թելադրէ չնչել մենաշնորհները, նուազեցնել տուրքերը եւ վերցնել մաքսային ներկայ դրութիւնը: Տեղեկագիրը պիտի ներկայացուի Մուսթաֆա Քէմալի, երբ իզմիր ժամանէ:

Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակն ալ, վերջերս նման տեղեկագիր մը մշակած էր:

Թուրք Ելմտական գործավարութիւնը

Ինչպէս գրեր էինք, ելմտական գործավար Սարաճ Օղլու Շիւքրի որ երկար տարիներ ի վեր հիւանդ էր, առողջական պատճառով հրաժարեցաւ:

Ելմտական գործավարութիւնը առայժմ փոխանորդաբար պիտի վարէ Ըսմէթ փաշա: Որոշուած է ելմտական գործավարութեան պաշտօնին կոչել Լոնտոնի դեսպան Ֆէրիտ պէյը, թափուր մնացած տեղէ մը, հաւանաբար Պոլսէն, երեսփոխան ընտրելով զայն:

Ֆէրիտ պէյի տեղ Լոնտոնի դեսպան պիտի ըլլայ Հոմմի դեսպան Ֆուատ պէյը, եւ Հոմմի դեսպանութեան ալ պիտի կոչուի Մոսկուայի դեսպան Հիւսէյին Բաղըպ:

Հանրային Պարտքի խնդիրը

Հանրային Պարտքի վարչական ժողովը թրք. պարտքերու մասին կառավարութեան ծանուցագրին պատասխանելով յայտնած է թէ եղած առաջարկները քննելու իրաւասութիւն չունի ինք, եւ թէ այս մասին պէտք է ուղղակի բանակցութիւն կատարել բաժնետէրերուն հետ:

Այս մասին տրուելիք պատասխանը պատրաստուած է: վարչապետ Ըսմէթ փաշա այս խնդրին շուրջ ժամ մը տեսնուած է արտաքին գործավարին հետ: Գործավարներու Խորհուրդը արտակարգ նիստ մը պիտի գումարէ, պատասխանը քննելու համար:

Մեհեմեհի ղեկտատութեան շուրջ

Մէնէմէնի, Մաղնիսայի եւ Իզմիրի մէջ ծագած խռովութեանց մասին մանրամասնութիւնները կը պակսին: կառավարութիւնը, որ մասնաւոր կարեւորութիւն մը կ'ընծայէ այս յնտաշրջական շարժման, պաշտօն յանձնած է ներքին գործավար Շիւքրի Գայայի, որ տեղւոյն վրայ եւ անձամբ քննութիւն կատարելու երթայ:

Եգիպտական բերքեր կը խափանուին

Գահիրէէն ստացուած լուրերու հաւաձայն, եգիպտական կառավարութիւնը որոշեց անորոշ ժամանակով արգիլել հրատարակութիւնը կարգ մը թերթերու, որոնք երկրին շահերուն տեսակէտէն ձեռասակար նկատուող կարծիքներ յայտնած են: Այս կերպով խափանուած թերթերու տնօրէնները դատի պիտի քաշուին: Խմբագրապետ մը ձերբակալուած է:

Հայու վրդ ոճիրը

Մարսէյլ բնակող հայ մը Մինասեան Պատրիկ բաժնուած կ'ապրէր իր կնոջմէն, որ Պրինեօլ քաշուած էր, հոն կենակցելու համար իր սիրահարին Արիստակէսեան Գրիգորի հետ:

Ուրբաթ օր, ժամը 11ին առեներեր, Մինասեան որ Պրինեօլ գացեր էր, հանդիպեցաւ իր կնոջ սիրահարին եւ զայն գետին փռեց ատրճանակի հինգ հարուածներով: Ցետոյ գնաց ապաստանեցաւ իր սեփական տնակը՝ նոյն գիւղին մէջ եւ պաշարուած ոստիկաններէ, երկար դիմադրութիւն մը փորձեց կրակելով անոնց վրայ, սակայն ի վերջոյ, բազմաթիւ վէրքեր ստացած, սպանուեցաւ:

Հակակրօնական Ծեւուկը Ռուսիոյ մէջ

Համաձայն խորհր. կառավարութեան կողմէ տրուած հրամաններուն, ամբողջ Ռուսիոյ մէջ, հակակրօնական մեծ ցոյցեր կատարուեցան Ծննդեան տօներուն առթիւ:

Բոլոր գործարանները եւ արհեստանոցները բանեցան սովորականին պէս, սակայն, հակառակ կառավարութեան ճընշումներուն եւ հակակրօնական պայքարին, եկեղեցիները լեցուն էին հոծ բազմութեամբ:

Մոսկուայի մէջ Ծննդեան օրը աւելի քան հարիւր հաւաքոյթներ տեղի ունեցան: Այս հաւաքոյթներու մէջ, բանախօսները յարձակեցան կրօնքին վրայ եւ մեղադրեցին եկեղեցին թէ նոր պատերազմ մը կը պատրաստէ Ռուսիոյ դէմ:

Ուրիշ բանախօսներ՝ հրաւիրեցին կառավարութիւնը որ փութով ձեռնարկէ բոլոր եկեղեցիներու փակման: Այդ օրը, Մոսկուայի եւ Լենինկրատի մէջ՝ երկու հակակրօնական ցուցահանդէսներու բացումը կատարուեցաւ:

Մոսկուա Փարիզին ետ կը կանչէ 60 հոգի

Ռուսական «Վերջին Լուրեր» թերթը որ Փարիզ կը հրատարակուի կը գրէ թէ յունվ. 1ին, Մոսկուա պիտի կանչուին Փարիզի խորհրդային առեւտրական պաշտօնէութենէն 60 հոգի: Ասոնց մէջ է առեւտր. պատգամաւորութեան օրէնսգէտ խորհրդականը որ կը մեղադրուի կաշառակերութեամբ:

Հնդկաստանի խռովութիւնները

Պիրմանիոյ իշխանութիւնները խորապէս կը մտահոգուին Թատրա վատիի մէջ տեղի ունեցող խռովութիւններով, որոնց ընթացքին բազմաթիւ անձեր վիրաւորուած կամ սպանուած են: Անգլիացի ճարտարագէտ մը իր տան մէջ պաշարուեցաւ ըմբոստներու խումբի մը կողմէ: Ոստիկան զօրաց Ղոկատ մը կռուի բռնուեցաւ անոնց հետ. կռուի ընթացքին ըմբոստները՝ բազմաթիւ զոհեր տուին:

Գնդացիրներով զինուած անգլիացի զօրախումբ մը ղրկուած է խռովութեան վայրը: Ըմբոստութեան պատճառն է տուրքերու վճարման մերժումը: Գիւղացիները կը պնդեն թէ առեւտրական տագնապին հետեւանքով, բացարձակապէս ի վիճակի չեն տուրք վճարելու:

Ֆրանսա տնտեսական տագնապին դէմ

Ֆրանսայի նախարարական խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ, մասնաւորաբար զբաղեցաւ տնտեսական հարցերու ուսումնասիրութեամբ: Անգործութիւնն եւ սակարանային տագնապը ենթարկուեցան երկար խորհրդակցութեան մը: Հարցը աւելի խորապէս պիտի ուսումնասիրուի յաջորդ նիստի մը մէջ որ տեղի պիտի ունենայ վաղը: Այս նիստին մէջ պիտի քննուին նաեւ ճարտարարուեստի եւ երկրագործութեան տագնապներուն դէմ առաջարկուած միջոցներ:

Ժողովէն վերջ, աշխատանքի Նախարարը յայտնեց ժամուլի ներկայացուցիչներուն թէ՝ Նախարարաց Խորհուրդը՝ աւելի շատ զբաղեցաւ անգործութեան հարցով, որ այնքան ալ զգալի չէ Ֆրանսայի մէջ: Չեն ընդամէնը 10,000 անգործներ կան յայտարարեց Նախարարը, եւ պէտք է գոհ ըլլալ ներկայ վիճակով, երբ բաղդատենք ուրիշ երկիրներու հետ, Ամերիկա, Անգլիա, Գերմանիա, որոնք միլիոններով անգործ կը համրեն:

ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊՈՒԼԿԱՐԱՇԱՀ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒՆ

Պուլկարիոյ առեւտրական Նախարարութիւնը շրջաբերական մը ուղղելով աշխատանքի շրջանային քննիչներուն, կը հրահանգէ որ ասկէ վերջ բոլոր ռուս եւ հայ գործաւորները, որոնք ապահովագրուած են «Գործաւորական Ծօնտ»ին, վայելեն Պուլկարներու հաւասարապար իրաւունքները:

Նախարարութեան այս հրամանագրէն կ'երեւի որ հայ եւ ռուս գործաւորները ասկէ վերջ իրենց բանուորական տեւտրակներուն մէջ դրոշմաթուղթերը պիտի փակցնեն ամբողջովին, Նախարարութեան հաւապատասխան ցուցակին հաւաձայն, փոխանակ ասոր կէսին, ինչպէս կ'ըլլար մինչեւ հիմա: Ասոր փոխարէն, անոնք պիտի վայելեն ապահովագրուողի բոլոր իրաւունքները:

Շէյխ Սայիտի տղան

Էնկիւրիի իրաւական ատեանը, որուն առջեւ դռնփակ կը տեսնուի Շէյխ Սայիտի տղուն՝ Սալահէտտինի դատավարութիւնը, ճշդած է որ ամբաստանեալը 1908ին ծնած է: Այս որոշման համաձայն, Շէյխ Սայիտի տղան մահավճիռէ կ'ազատի, ոճիրը գործած ատեն քսան տարին լրացուցած չըլլալով:

Ա. Ց. Գ. ՍԱՐԻԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ընկերներ,

Ա. Ց. Գ. Սարիանի անվան պետական համալսարանի գիտական աշխատակիցների խորհրդակցական ժողովը, որ տեղի ունեցավ 1956 թ. հունվարի 25-ին, ուշադրությամբ լսեց և քննության առավ համալսարանի ռեկտորի զեկուցումը «Համալսարանի գիտական աշխատանքի վիճակը և միջոցառումներ դրա հետագա բարելավման ուղղությամբ» խնդրի շուրջ։

Ժողովը նշում է, որ վերջին տարիներին համալսարանի գիտական աշխատանքի ծավալը զգալիորեն աճել է։ Ներկայումս համալսարանի գիտական աշխատանքներին մասնակցում են գրեթե բոլոր ամբիոնների դասախոսները, ինչպես նաև ուսանողների մեծ մասը։ Ամբիոնների գիտական աշխատանքի ծրագրերը ներառում են ժամանակակից գիտության կարևորագույն հարցերը։ Ամբիոնների մեծ մասում գիտական աշխատանքը ծրագրային է։

Ժողովը նշում է, որ գիտական աշխատանքի ծավալի աճի հետ միասին զգալիորեն բարելավվել է նաև դրա որակը։ Ամբիոնների մեծ մասում գիտական աշխատանքի արդյունքները հրատարակվում են գիտական հանդեսներում, ինչպես նաև ամբիոնների ու համալսարանի գիտական ժողովածուներում։ Ամբիոնների մեծ մասում գիտական աշխատանքի արդյունքները քննարկվում են ամբիոնների նիստերում, գիտական զեկուցումների ժամանակ։

Ժողովը նշում է, որ համալսարանի գիտական աշխատանքի զարգացման գործում մեծ դեր է խաղացել գիտական աշխատակիցների խորհրդակցական ժողովների կազմակերպումը։ Այդ ժողովները նպաստում են գիտական աշխատանքի ծրագրերի ճիշտ կազմմանը, գիտական աշխատանքի ընթացքի և արդյունքների քննարկմանը, գիտական աշխատանքի ընթացքում առաջացող դժվարությունների հաղթահարմանը։

Ժողովը նշում է, որ գիտական աշխատանքի ծավալի աճի հետ միասին զգալիորեն աճել է նաև համալսարանի գիտական աշխատակիցների թիվը։ Ներկայումս համալսարանում գիտական աշխատանքներին մասնակցում են 1500 աշխատողներ գրեթե 500 գիտական աստիճան և կոչում ունեցող գիտական աշխատակիցներ։ Գիտական աստիճան և կոչում ունեցող գիտական աշխատակիցների թիվը ամեն տարի աճում է։ Գիտական աստիճան և կոչում ունեցող գիտական աշխատակիցների թիվը աճում է նաև ամբիոնների մեծ մասում։

Ժողովը նշում է, որ համալսարանի գիտական աշխատանքի զարգացման գործում մեծ դեր է խաղացել գիտական աշխատանքի ծրագրերի կազմման ժամանակ ամբիոնների ղեկավարների և գիտական աշխատակիցների ստեղծագործական նախաձեռնությունը։ Ամբիոնների մեծ մասում գիտական աշխատանքի ծրագրերը կազմվում են ամբիոնների ղեկավարների և գիտական աշխատակիցների ստեղծագործական նախաձեռնության հիման վրա։

Ժողովը նշում է, որ գիտական աշխատանքի ծավալի աճի հետ միասին զգալիորեն աճել է նաև համալսարանի գիտական աշխատակիցների թիվը։ Ներկայումս համալսարանում գիտական աշխատանքներին մասնակցում են 1500 աշխատողներ գրեթե 500 գիտական աստիճան և կոչում ունեցող գիտական աշխատակիցներ

քին, որուն մէջ կը խառնուէին ատուորականներ եւ գործաւորականներ եւ այս վերջիններն ապահովաբար կը կազմէին ներկայ ժեծադոյն մասը։ Շատ նշանաւոր, պայթելու աստիճան լեցուած, պայքարելու ոգի կար ներկաներուն մէջ։ Ամէն քաղաքացիներ տեղ չգտան եւ կարգադրիչները ստիպուեցան հետ դառնալ։

Երկու մեծ ու կարմիր դրօշներով եզերուած, բեմին վրայ ընդհանակաւոր աղեղի մը վրայ տարածուէին 40 աստղեր՝ խորհրդանշելով կազմակերպութեան 40 տարուան գոյութիւնը։ Եզերքները՝ կուսակցութեան շատ ցայտուն զինանշանը, իբր խորհրդանիշ իր աւանդական պայքարի բոլոր դրուագներուն։

«Փոփիւլէր» ամփոփումը տալէ յետոյ խօսուած ճառերուն, հետեւեալ կերպով կ'արտայայտուի գեղարուեստական քաժինին մասին։

«Զանազան բանախօսներու ճառերը կ'ընդհատուէին շատ դիպուկ նուագածութեամբ, տաղանդաւոր եւ երիտասարդ արուեստագիտուհիներ՝ մեծ ամառաժ մրցանակաւոր երաժշտասնդէն՝ ջութակով, թաւջութակով եւ դաշնակով նուագեցին հայկական հիանալի եւ վշտաբոյր երգեր։ Այս փայլուն արուեստագիտուհիներէն շատերը որքեր են, որոնց հայրերը (եւ շատերուն ալ մայրերը) զոհուած են թուրք բարբարոսութեան եւ կամ աքսորուած են Սիպերիա կամ Սոլովկեան կղզիները՝ բոլշեւիկներու ձեռքով։

Երգչախումբը հնչեցուց հայ յեղափոխական երգը, զոր ամբողջ սրահը ունկնդրեց յոտնկայս։ Ներկաները մեկնեցան խորապէս տպաւորուած այս անմոռանալի երեկոյթէն։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՇԻՆԱՐԱՐ ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ

«Խորհրդային Հայաստան» կը գրէ.—

Անբարեխիղճ աշխատակիցներու անփութութեան պատճառով շոգեկառքերու արկածները, փոխանակ պակսելու, օրէ օր կ'աւելնան։

Նոյեմբեր 1ին գիշերը Արաքս կայարանին մէջ խորտակուեցաւ Թիւ 862 շոգեկառքը։ Այդ գիշեր քաղաքացի Տիխամիրովի հերթապահութեան ժամանակ, երկու շոգեկառք կը հասնի Թէ Պարզարաբադէն եւ Թէ Ղարաբուրունէն։ Տիխամիրով անփութութեամբ չի բանար գիծը եւ շոգեկառքերը կը բախին իրարու։ Ջարդուփշուր կ'ըլլան 6 վագոն, կը խորտակուին 2 շոգեմէքենայ. եւ կը վնասուի բարձուած ապրանքը։ Վնասը կը հասնի 30-35 000 րուբլի։

Նոյեմբեր 2ին գիշերը երեւան կայարանին մէջ գիծերը բացուած չըլլալով, երկու վագոն դուրս կ'ելլեն գիծերէն։ Վնասը կը հասնի խոշոր գումարներու։

Նոյ. 2ին Թիւ 954 շոգեկառքը նախիջեւանէն կը մեկնի Երեւան, վագոնին անիւը կը կոտրի եւ 6 վագոն կը խորտակուին, երկաթուղին կը քանդուի մօտ 150 մեդր տարածութեամբ։ Այնուհետեւ շոգեկառքերը կանգ կ'առնեն 20 22 ժամ։ Վնասը կը հասնի 10-12,000 րուբլի։

Նոյ. 7ին շոգեկառքը կը մեկնի Երեւանէն Ուլուխանլու։ Կայարանէն հազիւ դուրս ելած, կը խորտակուի վագոնին անիւը, կը ջարդուին վագոնները, երկար ատեն խափանելով ճամբան։ Վնասը կը հասնի 30-33,000 րուբլի։

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ

Վերջին փոփոխութիւնները, որ կատարուեցան Հայաստանի կոմունիստ կուսակցութեան ծոցին մէջ, դուրս նետելով շարք մը ղեկավարներ, ցոյց կուտան թէ երկրաշարժէ մը աւելի ուժեղ էր ցնցումը։ Կը հասկցուի որ Հայաստանի կոմունիստներուն միջեւ կազմուած հոսանքները բաւական զօրացած են։ Մեծ բան կը խօսին արդէն «արդիւնաբերական կուսակցութիւնը», «գիւղացիական կուսակցութիւնը», որոնք կազմուեցան ասդին անդին։ Չ'ըսեն այդ նոր «կուսակցութիւն»ները։ «Խորհ. Հայաստան» այնպէս կը մեկնաբանէ (10 դեկտ.) թէ «այդ նորելուկ մարգարէներու կարծիքով, երկիրը հասնելու էր տնտեսական ծայրայեղ քայքայման եւ համբերութիւնը կորզած ազգաբնակութիւնը ինքը ներքին պոռթկումով, վերջ էր տալու խորհրդային իշխանութեան»։

Այսպիսի ընդդիմադիր նկարագիր մը կը վերագրուի անոնց, որ ինկան վերջերս։ Կասեան իզուր խնդրեց որ ներեն իր «սխալին» համար։ Անդրկովկասի երկային կոմիտէն անդրդուելի էր, եւ մէկ հարուածով կը նետէր քալաշեանը, Զալեանը, Հանէսօղլեանը, Մելիք-Ցովսէփեանը, Շահսուվարեանը եւ Ամատունին, զորս կը դնէ Մոսկուայի վերին մարմնին տրամադրութեան տակ։ Ուրեմն, պատիժը չի լրանար մինչ հրաժարեցումով, այլ նաեւ կը ղրկուին Մոսկուա, առ ի քննութիւն եւ թերեւս աւելի հեռուները... առ ի քաւութիւն։

Անդրկովկասի բոլոր այս կարգադրութիւնները ժամանակաւոր են։ Ամէն ինչ կախեալ է Մոսկուայի վերջնական որոշումէն։

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

Հայ գրողներու միութեան վարչութիւնը, որ կազմուած է Ալազանի, Ակսել Բակունցի, Աշոտ Հովհաննիսեանի, Գուրգէն Մահարիի, Եղիշէ Չարենցի, Հրաչեայ Քոչարի, Մուշեղ Գալշոյեանի, Սերօ Խանզադեանի, Վահան Թոթովենցի եւ Վահրամ Թումանեանի, ժողովի մը հրաւիրած է Հոկտեմբեր 15ին, հայկական հարցի մասին զեկուցում մը կարդալու համար։ Ժողովը տեղի ունեցած է Հոկտեմբեր 17ին։ Զեկուցումը կարդացած է Գուրգէն Մահարի։ Ներկայ եղած են 50 հոգի։ Ներկաները ունկնդրած են զեկուցումը եւ ապա ելոյթ ունեցած են Ալազանի, Ակսել Բակունցի, Աշոտ Հովհաննիսեանի, Եղիշէ Չարենցի, Հրաչեայ Քոչարի, Մուշեղ Գալշոյեանի, Սերօ Խանզադեանի, Վահան Թոթովենցի եւ Վահրամ Թումանեանի։

CINÉMA ALMA-PALACE (MAGIC - CITY)

RUE DE L'UNIVERSITÉ (ANGLE AVE. BOSQUET) MÉTRO: ALMA ET ECOLE MILITAIRE

ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1 ԱՄԷՆ ՕՐ

SOIRÉE ԵՒ MATINÉE, ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎԻ

"ԵՐԳՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ,, ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ԱՌՆՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ Ն. ԿՈՐԿԱՆԵԱՆԻ, ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՏԻԿ. ՔՆԱՐԻԿԻ ԵՒ ՊՐ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

ԳԻՆԵՐԸ՝ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ 5 — 12,50 ՖՐԱՆՔ, ՅԵՐԵԿՆԵՐԸ 4 — 10,50 ՖՐԱՆՔ *ԿԸ ՍԿՍԻ ՍԻՆԷՄԱՅԻ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԺԱՄԵՐՈՒՆ*

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՌՈՍՏՈՄ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ ԿՈՂՄԷ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 3ԻՆ

ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏԱՆ ՄԷՋ

51 Rue Monsieur - le - Prince, PARIS (VIe)

Հեռաձայն՝ Danton 88—65 Մէթրօ՝ Odéon

Հանրածանօթ ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ փոխադրուած ըլլալով վերի հասցէին, իր բոլոր յաճախորդներէն կը խնդրուի այսուհետեւ դիմել ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆԸ։

Նուէրի համար հայերէն եւ ֆրանսերէն գրքերու ճոխ մեծերք։

Գրատան պատի օրացոյցը ձրի կը տրուի փափաքողներուն։

Մաժուլի տակ է ընդարձակ Գրացուցակը։

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ, ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ԿԱՐԳԻ ԳՈՐԾԵՐ։

ՏՕՔԹՕՐ Մ. Տ. ՆՈՐԱՑՐ

8 RUE BUFFAULT, PARIS (9e)

Հեռաձայն, PROVENCE: *20—37*

Կը խնամէ ներքին եւ կիներու հիւանդութիւնները

Կ'ընդունի ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2—7 եւ ժամադրութեամբ։ կիրակի եւ տօն օրեր, առաւօտեան ժամը 10—12։

RÉVEILLON
LE 31 DÉCEMBRE

ՁԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ 61 RUE MR.-LE-PRINCE, PARIS (6)

Ջափաւոր գիներով ճաշացուցակ, մեղէն 10—15 ֆր. աղանդերք 2—4ֆր., ուրախ մթնոլորտ, միւզիքեւ պար մինչեւ առաւօտ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ

42 Rue Tourtille, BELLEVILLE *Մէթրօ՝ Պէլվիլ*

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ

ԹԱՐՄ ԼԱՒ ԱԺԱՆ

ՁԵՐ ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԷՆ

24 Rue Bergère PARIS (9) Tél. Prov. 05-49

ՃԱՇԱՐԱՆ ԳԱՒԼՕ

34 Rue St. Lazare, PARIS

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ՝ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ ԱՆԱՐԱՏ ԿԱՐԱԳՈՎ.

ԱՆՈՒԱՆԻ ԵՆ ԻՐ ՊԱՏՐԱՍՏԱԾ ՄԱԾՈՒՒԸ ԵՒ ԱՆՈՒՇԵՂԷՆՆԵՐԸ։

Docteur ès-sciences occultes
Գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ



կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու։ Ամէն օր (կիրակի ալ մէջը) ժ. 3—7, բացի երէկ։ 62 RUE DE LA ROCHEFOUCAULD բակին խորը, բ. յարկ, աջ կողմ. MÉTROPIGALLE.

ՄԱՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ։ Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի Մասն. լաբօրատուար։ Միզահարի եւ արագ խորհրդատուութիւն. ամէն օր 9—12, 2—8 կիրակի 9—12։

BRASSERIE HAROLA

3 Rue la Vieuville
Place des Abbesses
Métro: Abbesses, Tél. Marc. 39-88
ՎԱՐՁՈՒԻ ՄՐԱՀՆԵՐ
Պարահանդէսի, հացկերոյթի, երեկոյթներու եւայլնի համար, Մասնաւոր գին Հայերու

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS
208bis, Rue Lafayette Paris (10)
Le Gérant H. STEPHAN

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէթ. Սէն Տընի, Ռէօ. միւր։ Վէներական ախտեր, ջերմաժիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան և մզդի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր։ Դարմ. ելեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով։ Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8։ կիր. 9-12։

Կ'ուզուի լաւ գործաւորուհի մը ճերմակեղէնի աշխատանոցի մէջ աշխատելու համար։ Դիմել՝ Maison Tonkonoguy, 82 Rue du Ranelach, *Փարիզ (16).*

EMPIRE Սիգիթ-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ԲԺՇԿ. ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
10 Rue Beaugrenelle, Paris (15)
Մէթրօ՝ Beaugrenelle
Միզանցքի, փրոսթաթի, մորթի, արիւնի, կանանց հիւանդութիւններ եւ ֆրանկախտ։ Ամէն օր ժ. 10—12 եւ 3-9։ կիր. եւ տօն օրեր 10-12։

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԼԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանումն առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով։

ֆիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑի ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ 142 Fbg. St. DENIS Tél. Nord 31-49

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսդի մէջտեղը)

Կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան անուշեղէններու ամենահամեղը՝ պատրաստուած ժանեագէտ

ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

փնտռեցէք ամէն տեղ միմիայն MELKON վաճառանիշով *լոքում, փաքլաւան, հէլվան, գատայիֆը* եւ իզմիրի համբաւաւոր *բիւշմանի հէլվան* եւայլն։

O. OHANESSIAN

25 Rue Vilin. PARIS (20) Tél. Ménil. 69—15

Քաշիր շինողներ, առիթեն օգտուեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, ամէն տեսակ գոյներէ մետաքս ամբարած է։ Այս կտրոնով եւ կամ Ա. ԲԻՊԱՊՃԵԱՆԻ անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել։ Վճարումի համար դիւրութիւն։

Դիմել՝ D. Dwekի, 9 Rue Provence, Paris.

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ!

Ս. ԳԱԼԹԱՔՃԵԱՆԻ

Նոր հասցէն է՝ 14bis Rue St. Georges, Paris

Ուր պիտի գտնէք նորագոյն գուտ անգլիական կերպասներու ճոխ մեծերք, արանց հագուստի, ինչպէս նաեւ մասնաւոր drap կանանց վերարկուի համար։

Գիները բացարձակօրէն անմրցելի! Մէթրօ՝ de Pelletier

ԴԵՐՁԱԿ

Ս. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro Poissonnière

ՍՈՒԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՀՈՒ

ԳԻՆԵՐԸ ՁԱՓԱՒՈՐ

TAILOR

Georges Cherbetian

Métro: Poissonnière 94 RUE LAFAYETTE - PARIS

ԿՕՃԻԿԻ ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ուր պիտի գտնէք վերջին նորաձեւութեամբ ամէն տեսակ տոկուն կօշիկներ, մեր արհեստանոցին մէջ պատրաստուած։

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

Առաջին փորձով պիտի համոզուիք մեր գներու աժանութեան եւ ապրանքի տոկունութեան մասին.

Տօներու առթիւ կը տրուի նաեւ օգտակար պզտիկ նուէր մը։

Chaussures «DANEL» 69 rue d'Angoulème, Paris (11)
Métro: Couronnes ou Parmentier, Autobus: AY, BC

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՑԵՐ ԵՒ ՑՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուին ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ։ Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գ., Երբ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6։ Քիթի, կոկորդի ու ականջի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3։ ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺԸ ամէն օր ժամը 9էն 19։

ԾԱՆՕԹ ԲԺԻՇԿ ՏՕՔԹ. Կ. ԽԱՆՃԵԱՆ

Թելեֆօն Gut. 03—81: Հաստատուած է՝ 21 Rue Pronchet, Paris (8). Ա. յարկ, աջ կողմի դուռը, ուր իր հիւանդները կ'ընդունի ամէն օր ցերեկ վերջ ժամը 3էն 6 (բացի կիրակէ) եւ ժամադրութեամբ։

ՋՐԻ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ, ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ցոյց կը տրուին մեր գրասենեակին կողմէ՝

1.— փարիզի շրջակաները ամէն ուղղութեամբ հոդաբաժիններ գնելու։

2.— Ամսավճարով տուսշինելու ամբողջութեամբ կամ մասամբ վճարուած հոդամասերու վրայ։

3.— վիլլաներ, տուներ եւ բնակարաններ գնելու եւ վաճառելու։

4.— ֆուներու եւ ամէն տեսակ fonds de commerceներու վրայ գրաւականով փոխառութիւն ստանալու։

5.— Ամէն տեսակ ապահովագրութեանց մասին դիմեցէք

ՏԱՐԱՍՈՎ ՏԻՐ ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ

Գրասենեակը. 18 Rue Chaussé d'Antin, Métro Opéra եւ Chaussé d'Aantin. ամէն օր ժամը *10—12* առաւօտները եւ *4—7* կէսօրէ վերջ, կիրակի եւ տօն օրեր ժամը *10*—1։ Հեռախօս Provence *87—32 եւ 82—48։*

ՏՕՔԹ. Ա Ս Լ Ա Ն

38 Rue Rochechouart Մէթրօ Cadet և Anvers Autobus J. JB.
Tél. TRUDAINE 56 - 58

Թոքերու, Ստամոքսի, Լեարդի եւ *Աղիքի* հիւանդութիւններ։

ցատուկ յարկաբաժին *Վէներական* եւ *Մորթի հիւանդութեանց*

ULTRA - VIOLET ճառագայթներով կը դարմանէ *Ոսկորի*, ջղային, Արեան հիւանդութիւններ եւ ցօդացաւ։

Ինչպէս նաեւ Assurances Socialesի հիւանդներ։

Կ'ընդունի ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3—7, կիր. մինչեւ կէսօր։

Կ'ուզէ՞ք օգտուիլ քացառիկ գեղջէ մը

եւ հագուիլ ըստ ձեր ճաշակին խնամուած հագուստներ դիմեցէք կանանց, եւ արանց դերձակ

ԿԱՐՕ ՅԱՐՈՒԹԵԱՆԻ

Նոր հասցէն

65 Bld. Sebastopol PARIS (1er) Tél. Central 99-31

Ձեր հաւանած գինով տրուած ԱՊՍՊՐԱՆՔԻՆ ՎԵՐՋ՝ Յոյց տուէք այս կտրոնը, պիտի ունենաք հարիւրին 10 զեղչ

CORDONNERIE « AKAP »

Maison A. KAPIKIAN

17 Ave. Philippe Auguste, PARIS (11) Tél. Roq. 39-8

Մէթրօ՝ ԱՎԻՈՆ կամ ՆԱՍԻՈՆ

Ջափու վրայ տոկուն եւ ճաշակաւոր կօշիկ ունենալու համար ոտքի կազմախօսական ձեւը ուսումնասիրած կօշկակարի մը միայն գոհացում կրնայ տալ ձեզի։ Մասնագիտութիւն *Քոճի տը Շինի*։ Շեռաձայնով իսկ կրնաք խորդակցիլ, ժամադրութեամբ չափ առնելու կուգայ։

Մասնաւոր արհեստանոց կօշիկներու նորոգութեան

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՍ

Ստացած եմ մեծ քանակութեամբ զանազան տեսակի սուրճեր

Քաֆէ Մատակասքար Ա.	տեսակ	12.75,	Բ.Գ.	տեսակ	աւելիով	
» Սանթոս Good Ա.	»	14.25	»	»	»	»
» Santos supérieur	»	18	»	»	»	»
» » Domincul		20				
» » Caracoli		22				
Քաֆէ Mocca Hodeldan		24	իսկականը եւ ոչ թէ կեղծ			
» Godlup		25				
» Ceylan		28				
» Margajid		31				

Կը յայտարարեմ յաճախորդներուս թէ սուրճի գինները կը տարբերին համաձայն իրենց տեսակին։ Ջգուշացէ՛ք աժան սուրճերէն։ Այցելեցէք մեր գործատեղին գաղափար կազմելու համար սուրճի տեսակներու մասին։

ՀԱՍՑԷ՝ "CAFÉ SULTAN,,

TOROSSIAN

92 Rue d'Angoulème Métro: Couronnes, Tél. Ménil. 56—06

ՀԱՃԵԼԻ ՆՈՒԷՐ ՄԸ, 1931Ի ԱՌԹԻՒ

Եթէ կ'ուզէք նուէր մը տալ ձեր սիրելիներուն, բնաւ մի մտածէք թէ, ի՞նչ կրնաք գնել որ հաճոյք եւ զուարթութիւն պատճառէ ձերիններուն. դիմեցէք միայն

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ

26 rue Lesage, Paris, Métro Belleville, Tél. Ménil. 61—85

որ ձեզ պիտի գոհացնէ իր ամենավերջին, զուարթ եւ հաճելի եղանակներու փլաքներով եւ նոր տեսակի օճոմաճիք եւ փորթաֆիլ զանազան տեսակի ֆոնօկրաֆներով, ամէն ճաշակի եւ քսակի յարմար։

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԹԱԺԱՆԵՑԻՆ

	3 ամս.	6 ամս.	Տար.
ԾՐԱՆՍԱ	35 ֆ.	70 ֆ.	140 ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ.	40 շլ.	
ԵԳԻՊՏՈՍ	»	»	
ԻՏԱԼԻԱ		250 Ֆրանք	
ԱՄԵՐԻԿԱ		6 տլ.	10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ		100 ֆ.	200 ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS

Téléphone : NORD 67-23

R. C. SEINE 376.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
30
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930

30 DÉCEMBRE 1930

ՏԱՐԻ Թիւ 1455

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԿՈՒԽ ԽՕՍՔ

ԽՈՎԱՅՈՑՋ ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Թիչ անգին պիտի կարդաք օրը օրին հասած տեղեկութիւնները՝ Մէնէմէնի դաւադրութեան մասին։

Ընդհանրապէս թրքական ազբիւրներէ քաղուած են այդ տողերը, եւ լիովին չենք պարզեր գործին բոլոր ծալքերը։ Եւրոպական մամուլն ալ նոր արձնցաւ տակաւին։ Ինչ որ հրապարակեց իբրեւ հեռագիր, քաղած է Պոլսոյ վերջին թղթակցէն։

Բացորոշ է մէկ բան, — Քէմալական իշխանութեան ղէմ կազմուած նոր դաւադրութիւնը ունի շատ ծանրակշիռ հանգամանք, եւ Էնկիւրի խորապէս կը զգայ կացութեան լրջութիւնը։

Դաւադրութիւնը հազիւ երեւան հանուած, շարժման մէջ դրուեցան քէմալապետութեան բոլոր յայտնի եւ գաղտնի ուժերը, ոչ միայն Իզմիրի շրջանին մէջ, այլ եւ Պոլիս եւ ուրիշ կէտեր։ Բանտերը լեցուած են հազարէ աւելի կալանաւորով։ Տուներ կը խոխուին որ եւ է կասկածի վրայ եւ թուրք բանակի եւ զինուորական դէմքեր կը հետապնդուին գիշեր ցորեկ։

Անշուշտ Մ. Քէմալ եւ իր գործակիցները «հազար ու մէկ գիշերները» թղթատելու համար չէ որ ժողովի նստած են մրգոյ ուղիղ մէկ ժամ։

Շարժումը յետադիմական է, ինչպէս կը պնդեն բոլոր տեղեկութիւնները։ Յետադիմական՝ այն իմաստով որ դաւադիրները ուզած են վերահաստատել Սուլթան-Խալիֆայութիւնը։

Ընդունելով հանդերձ այդ պարագան, կարելի չէ ժխտել որ ձախողած փորձն ալ ստորագրուած է տարիներէ ի վեր կուսակցութեանց։ Եւ եթէ կ'ուզէք, անօթութեան։

Մանաւանդ վերջացող տարուան ընթացքին, Ֆէթհիէն գաւեշտին շնորհիւ, երբ լեզուները լայնօրէն բացուեցան, հրապարակաւ այնպիսի յայտնութիւններ եղան, որոնք չլեւս կասկած չէին ձգեր տիրող տագնապի մասին։ Մինչ աղթանակին գինովութենէն սթափած ժողովուրդը «անօթի ընք», պոռաց Մ. Քէմալի երեսին։ Ինչ որ տեղի ունեցաւ Իզմիրի մէջ, Ֆէթհիի պէյի այցելութեան առթիւ, նախանշանն էր նոր փոթորիկին։ Եւ Ֆէթհիի չգիտցաւ օգտագործել հոգեբանական պահը։ Իր պարտութիւնը կը սկսի այդ օրէն։ Եւ թէեւ հիմա իր գլուխն ալ խառնուի կասկածելիներու շարքին մէջ, քանի որ Մ. Քէմալ, Ըսմէթ եւ ընկ. գոյութեան պայքար կը մղեն, կրկին եւ կրկին։

Ապահովաբար շարժումը ծաւալած է երկրին բոլոր մասերուն մէջ, ինչպէս կը հաստատէ պաշարման վիճակի յայտարարութիւնը։ Եւ քէմալապետութիւնը, որ շնորհիւ ձմրան եւ թրաքին ուժերու աջակցութեան, յաջողած էր քիչ մը էզոքացնել քրտական հոգը, հիմա կը գտնուի այլապէս ծանր դիրքի մը առջեւ։

Եթէ թուրք դաւադիրներն իրենց գլուխն ունենային հեղինակաւոր դէմք մը, եւ մանաւանդ զինուորական առաջնորդ մը, գուցէ անգամ աւելի ծանր պիտի ըլլար օրուան իշխանութեան վիճակը։

Թուրքիոյ մէջ յեղաշրջումները ժողովրդական շարժումներով չէ որ կը կատարուին, այլ պետական, կրօնական կամ զինուորական հարուածներով, եւ հրամանատարութեամբ ուղեղ առաջնորդներու։ Ժողովուրդը կը հետեւի զօրաւորին, յաղթականին։ Եւ կը հետեւի ո՛ր եւ է ազդանշանի տակ։ Նշանաբանները չէ որ կը պակսին այսօր։ Հոչակաւոր «շէրիաթ»ը բոլորովին չէ մաշած տակաւին, եւ եթէ չբաւէ, նոյնքան սրտի կը բոսի սուլթան-խալիֆայութիւնը, որ թագու պակսն է անոր։ Ասկ բոլորէն վեր, կայ գերագոյն նշանախօսքը, — Հաց կ'ուզենք։

Որովհետեւ, իսկապէս որ անօթի է երկիրը։ Զինուորական յեղաշրջանակներով ոչ շտեմարան կը լեցուի, ոչ ալ պարտքերը կը վճարուին։

Սաքարիայի եւ Լօզանի դափնիները շուտով դեղնեցան իբրեւ իրականութեան առջեւ եւ այսօր աւելի շատ փուշեր կ'երեւան քան տերեւներ։

Ահաւասիկ ութ տեսակ փորձանք ութ տարուան ընթացքին, բոլորն ալ երկրին ծոցին մէջ, եւ կենսական երակներու դիմաց։ Աթէնքէն էնկիւրի գացած խմբագիրները իրենց աչքերով տեսան որ տնտեսական ճգնաժամը եւ առհասարակ կազմալուծման տարրերը աւելի խոր են քէմալապետութեան մէջ, քան կ'ենթադրուի։ Միայն քրտական խոցը, ինքնին, կրնայ անհիլ տարիներ եւ տարիներ։

Անշուշտ տյս բոլորը չեն կործաններ Թուրքիան։ Ոչ ալ թեւէ մխիթարութիւն կը պատճառեն մեզի, մեր ամենօրեայ դրդրգութեան մէջ։

Բայց Մէնէմէնի դաւադրութիւնը, ինչպէս քրտական շարժումը, ինչպէս տնտեսական սուր ճգնաժամը եւ նման տագնապներ աւելորդ անգամ մըն ալ կ'ապացուցանեն թէ՝ Թուրքիան ի դուր վերջնապէս ազատագրուած, իր սահմաններն ապահոված, իր գոյութիւնն ամրապնդուած կը սեպէ։

Քէմալական մնայ թէ սուլթանական դառնայ, Թուրքիան ենվերջ պիտի գալարուի անակնկալներու եւ փոթորիկներու տակ, մինչեւ որ ամփոփուի իր բնական սահմաններուն մէջ։

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՎԵՐՋԻՆ ԳՄԱՅԻԼ

«Իրեւ եւժուտքը կանոնաւորելու համար, Էնկիւրիի կառավարութիւնը գործի կը կանչէ իր պատերազմական գործավարը»

Այս խորագրերուն տակ, «Journal»ի քաղաքական աշխատակիցը կը գրէ.—

Թուրքիա կը փոխէ իր եվտական գործավարը, ձիշդ ատենն էր, քանի զր իր առնելիքները անտեսելու համար, իր գանձին պարապութիւնը կը պատրուակէ, բայց, որո՞ւ յանձնուած է եվտական բարւոքման գործը։ Պատերազմական գործավարին։ կրո՛ղ Այս բարի Թուրքերն արդեօ՞ք կը մտածեն պատերազմ յայտարարել իրենց առնելիքներուն դէմ։

Բայց մէկդի նետենք կատակը։ Անվերջ դրժուելիներէ յետոյ, որոնք սկսան պալքանեան պատերազմի յաջորդ օրն իսկ եւ տեւեցին մինչեւ Լոզանի դաշնագրէն վերջ, 1928, յունիս 13ին հաստատուելիք մը գոյացաւ ձիշդելու համար ինչ ծավալ կայսրութեան պարտքերու յարդարման հիմերը։ Թուրքիա ամէնէն վերջ միայն իրաւունք պիտի ունենային տրտնջալու թէ ծանր պայմաններու ենթարկուած են, քանի որ իրենց ձգուած բաժինը հազիւ հարիւրին 7ը կը կազմէ իրենց պիւտճէին *որուն — անցողակի ըսենք— գրեթէ կէսը յատկացուած է զինուորական ծախքերու։

Սակայն, ներկայ տարուան կիսուն, տեսնուեցաւ թէ էնկիւրիի կառավարութիւնը միջոցը կը փնտռէ խուսափելու համայնութեան գործադրութենէն, իր դրամին անկումը պատրուակելով, խախուտ պատրուակ։ 1928ի յամայնութեան գործադրութիւնը ո՛չ մէկ դեր ունէր դրամական տագնապին մէջ այն լաւագոյն պատճառով որ, Թուրքիա տակաւին ո՛չ մէկ սանթիմ վճարեր էր, քանի որ առաջին վճարումները վերցուեր էին պահեստի գումարներէն։ Միւս կողմէ, 1928ի պայմանագրութիւնը յստակօրէն նախատեսած էր թէ դրամական տագնապի պարագային, կարելի պիտի ըլլար առկախել օտար դրամներու վճարումը, բայց ոչ այն վճարումները որոնք պիտի կատարուէին Թրքական դրամով։

Ամբան սկիզբը, Պ. Ռիսթի կողմէ կատարուած քննութիւն մը ցոյց տուեց թէ Թուրքիա կրնար կատարելապէս վճարել, Այսու հանդերձ, Թուրք կառավարութիւնը յամառեցաւ դրժել իր յանձնառութիւնները։ Նոյեմբերի վերջը, վճարերէրմիայն 1)3ը իր պարտքին։ Միւս կողմէ խուսափեցաւ նաեւ մաքսային եռաշխիքի հակակշռէն։ Հիմա, կը յաւակնի անգիտանալ պարտուց միջազգային խորհուրդը, որ հաստատուած է 1918ի համաձայնութենէ եւ իր պատերազմական նախարարին պաշտօն կուտայ ուղղակի բանակցիլ պահանջատէրներէն իւրաքանչիւրին հետ առանձին։

Ատենն եկած է որ վերջ տրուի այս քմայքներուն, Թուքիա պէտք ունի ամրացնելու իր եւլեւուտքը։ շատ լաւ, իսկ այդ կը պահանջէ միջազգային եվմտական շրջանակներու օժանդակութիւնը։ Այս ալ լաւ։ Բայց շատ պարզ է թէ՝ այդ օժանդակութիւնը ամէնէն առաջ ենթադրել կուտայ վստահութիւն, եւ այն ատեն միայն վստահութիւն կը գոյանայ, երբ յանձնառութիւնները կը կատարուին խղճմտօրէն։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱԿԱՔԷՄԱԼԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

ՀԱԶԱՐԱՒՈՐ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊՈԼԻՍ, 28 Դեկտեմբեր.— Մուսթաֆա Քէմալի նախագահութեամբ, Տոլմա-Պաղչէի պալատին մէջ՝ արտակարգ ժողով մը գումարուեցաւ եւ տեւեց 8 ժամ։ Գրեթէ ամբողջ նիստը նուիրուեցաւ Մէնէմէնի դէպքերուն։ Ընդհ. սպայակոյտի պետը երէկ գիշեր մեկնեցաւ էնկիւրի։ Քննութիւնը երեւան հանեց թէ ըմբոստութիւնը կազմակերպուած էնախշպենտաղանդուրներու կողմէ եւ թէ շարժումը որոշուած ժամանակէն շատ առաջ ծայր տուած է Մէնէմէնի հաժախոհներուն կողմէ։

Պոլիս ձերբակալուած անձերուն մէջ կը գտնուին աղանդին պետը Շէյխ Խսատ եւ բազմաթիւ տէրվիշներ։

Քննութիւնը նոյնպէս երեւան հանեց թէ Մէնէմէնի ըմբոստութիւնը կը կազմէր առաջին օղակը յետադրժական շարժման մը, որ երկար ատենէ ի վեր կը պատրաստուէր երկրին ամէն մէկ կողմէ։

Ըստ «Ագշամ»ի, Մէնէմէնի ըմբոստները կը պատկանին ծաւալուն կազմակերպութեան մը, որուն նպատակն էր տապալել Մուսթաֆա Քէմալի վարչաձեւը։ Կ'ըսուի նաեւ թէ «Սէրպէսթ» ազատական կուսակցութիւնն էր որ գաղտնօրէն կը վերակազմուէր, որովհետեւ զայն լուծելու համար վարիչ-կեդրոնին տուած հրահանգը՝ ընտրութեանց մէջ ձախողութեան հետեւանքով, մերժուած էր տեղական մասնաճիւղերուն կողմէ։

Յայտնի է թէ ներքին գործավարը Շիւքրի Գայա մեկնած է Մէնէմէնն, ուր քննութիւն պիտի կատարէ ոստիկանութեան պետին ընթացքին, եւ նահանգապետին ու ընդհ. դատախազին թուլութեան վրայ։

Մէնէմէնի կառավարիչին վրայ կասկած կը ծանրանայ թէ նպաստած է ըմբոստներու գաղտնի գործունէութեան։

Մաժուլը եւ քաղաքական շրջանակները գոհունակութիւն կը յայտնեն որ շարժումը ձախողեցաւ եւ ամենախիստ պատիժներ կը պահանջեն ընդդէմ ըմբոստներուն։

Պատերազմական վիճակ յայտարարուեցաւ

ԷՆԿԻՒՐԻ, 28 Դեկտ.— Գաւառի մէջ պատերազմական վիճակ յայտարարուեցաւ։ կացութիւնը շատ ծանր կը թուի ըլլալ։ Զօրհրդարանը ստիպողաբար նիստի հրաւիրուեցաւ, անհրաժեշտ միջոցներու դիմելու համար։

Մուսթաֆա Քէմալ կը հրաժարի՞

ԷՆԿԻՒՐԻ, 28 Դեկտ.— Քաղաքական լաւատեղեակ շրջանակները կը յայտնեն թէ Մուսթաֆա Քէմալ իր երկար պտոյտին ընթացքին, տեսած է որ ամբողջ երկրին մէջ, տնտեսական ու քաղաքական կացութիւնը շատ աւելի ծանր է քան ինչ որ կը կարծուէր։

Միւս կողմէ, Պոլսոյ եւ Իզմիրի առեւտրական սեներեակներուն կողմէ, կառավարութեան տնտեսական ու եվմտական քաղաքականութեան դէմ կատարուած քննադատութիւնները, ինչպէս նաեւ Թուրք կառավարութեան եւ Հանրային Պարտուց վարչութեան միջեւ ծագած վէճը, խոր ազդեցութեան ձգած են Մուսթաֆա Քէմալի վրայ։

Կը յայտնուի նոյնիսկ թէ, աւելի գործօն կերպով նուիրուելու համար երկրին վերականգնումին, Մուսթաֆա Քէմալ որոշած է մօտերս լքել հանրապետութեան նախագահութիւնը՝ իր բարեկամին եւ սպայակոյտի պետ Ֆէվզի փաշայի, որ երկրին մէջ՝ մեծ ազդեցութիւն ունի եւ ստանձնել կառավարութեան ղեկը։

Այդ պարագային, Մուսթաֆա Քէմալ պիտի կազմէ կեդրոնացման դահլիճ մը իր գլխաւորութեամբ, եւ հիմնական ուղեգիծ ունենալով երկրին տնտեսական վերականգնումը։ Այն անձերը որոնց դիմում պիտի կատարուի մտնելու համար դահլիճին մէջ, պիտի ըլլան Ֆէթհի պէյ, փարիզի նախկին դեսպանը եւ հանգուցեալ Սէրպէսթ կուսակցութեան հիմնադիրը, Քեազիմ Գարա Պէքիր եւ Լոնտոնի թուրք դեսպանը Ահմէտ Ֆէրիտ։

Խիստ միջոցներ ըմբոստներուն դէմ

Թուրք կառավարութիւնը Ազգ. ժողովին պիտի ներկայացընէ օրինագիծ մը, որ արտակարգ միջոցներ կը տրամադրէ յետադիմական շարժման դրդիչներուն դէմ։ Զանազան քաղաքներու մէջ բազմաթիւ ձերբակալումներ կատարուած են։ Իզմիրի եւ Մաղնիսայի կառավարիչներուն համար կ'ըսուի թէ պաշտօնանկ եղած են, ներքին գործավարին կողմէ, տեղւոյն վրայ կատարած քննութենէն յետոյ։

Յարդ.1000ի կը հասնի թիւն անոնց որոնք ձերբակալուած են Մէնէմէնի, Մաղնիսայի, Պալըքէսիրի, Գոնիայի, Իզմիրի եւ Պոլսոյ մէջ։

Ձերբակալուածներուն մէջ կան նաեւ կիներ։ Իրը կասկածելի բանտարկուած են շէյխեր, տէրվիշներ, իմամներ եւ վաշտ մը զօրք, որ կասկածներ կը ներշնչէր։

*** Գերմանական «Ֆորվէրց» թերթին Պոլսոյ մասնաւոր թղթակիցը կը գրէ.— Մէրպէսթ ընդդիմադիր կուսակցութեան*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՈՒՐՔ ԴԻԱՊՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Իզմիրի մէջ 400 հոգի հարցաքննուած

Պոլսէն, դեկտ. 27ի հեռագիրը ժը համաձայն, Մէնէմէնի հակաքէմալականշարժումը որոկզբները կարեւորութենէ զուրկ կը նկատուէր, ամէն բանէ աւելի սկսած է մտահոգել կառավարութիւնն ու ժողովուրդը։

Թուրք թերթերը եւ մասնաւորաբար «Ագշամ» կը գրեն թէ յետաշրջականները յարաբերութիւններ հաստատած են բոլոր քաղաքներուն մէջ։ Մէնէմէնի ընդհ. դատախազը բազմաթիւ ձերբակալութիւններ հրամայած է գաւառներու եւ Պոլսոյ մէջ։ Պոլսոյ արուարձաններուն մէջ ձերբակալութիւններ կատարուեցան։ Փաթթոցաւոր 7 շէյխեր ձերբակալուեցան՝ Մէնէմէնի շարժման պարագլուխներուն հետ կապակցութեան մեղադրանքով։

Իզմիրի մէջ 400 անձեր հարցաքննուեցան։ Ձերբակալութիւնները կը շարունակուին, մանաւանդ հօճաններուն մէջ։

Հաժաձայն կարգ մը զրոյցներու, որոնք տակաւին չեն հաստատուած, Պալըքէսէրի մէջ ձերբակալուած է նաեւ Սէրպէսթ կուսակցութեան քարտուղարը, որ Ֆէթհիի շրջագայութեան եւ փառքի օրերուն, ճաշկերոյթ մը տուած էր ի պատիւ անոր։

ԹՈՒՐՔ ԴԱՀԼԻՃԸ ԵՒ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐ

Ապտիւլ Խալիք ելմտական գործավար նշանակուած ըլլալով հանր. չինութեանց գործավարը անցաւ ազգ. պաշտպանութեան գործավարութեան։ Առանայի եւ բեսփոխան Հիլմի նշանակուեցաւ հանր. շինութեանց գործավար։

Էնկիւրիի քաղաքական շրջանակները կը յայտնեն թէ Նախարարական կազմին մէջ՝ վերջին փոփոխութեանց հետեւանքով, Թուրք դեսպաններն ալ փոխութեանց պիտի ենթարկուին։

Կը կարծուի թէ Փարիզի Թուրք դեսպանը պիտի անցնի Լոնտոն։ Իսկ Մոսկուայի Թուրք դեսպանը Բաղըշ պէյ պիտի նշանակուի Հռոմի դեսպան։

ՁԱՐՍ ԹՈՒՐՔ ԹԵՐԹԵՐ ԽԱՓԱՆՈՒԱԾ

Չորս Թուրք թերթեր, որոնք Թուրքեւպարսիկ սահմաններուն վրայ, քրտական ըմբոստութեան վերաբերմամբ տեղեկութիւններ էին հրատարակած՝ խափանուեցան։

Այս թերթերը՝ որոնց երկուքը կառավարական են եւ երկուքը ընդդիմադիր, դատական հետապնդման պիտի ենթարկուին։

ԹՈՒՐՔ ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻՆ ՇՈՒՐՋ

Կառավարութիւնը թղթատարին սիջոցաւ Հանր. Պարտքի վարչութեան ուղարկեց իր պատասխանը։

Մօտ ատենէն Թուրք դեսպանը Փարիզ պիտի վերադառնայ եւ բերանացի յաւելուածական բացատրութիւններ պիտի տայ։

Թուրք պատուիրակը Չէքթիւի յանուաբի սկիզբները Փարիզ պիտի գայ։

ՖՐԱՆՕԱՅԻ ԱՆԳՈՐԾՆԵՐԸ

Վերջին պաշտօնական վիճակագրութիւնը հետեւեալ կերպով կը դասաւորէ անգործները.—

Դեկտ. 20ին, արձանագրուած անգործներու թիւն էր 10,686, (8961 այր, 1225 կին)։

Նախընթաց շաբթու, նպաստընկալ անգործներուն թիւն էր 8936, ուրեմն մէկ շաբթուան ընթացքին՝ 1750ի յաւելում մը։

Անցեալ տարի, նոյն շրջանին արձանագրուած անգործներու թիւն էր 754։ այս տարի նոյն թուականին ուրեմն 9932ի յաւելում մը։

ՈՒ՞ ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՐ ՓԱՍԱՀԱՐ

Ուրախ խօսակցութիւն Ստեփան Լիսիցեանի հետ։

Ստեփան Լիսիցեանը ծնած է 1928 թուականին, Ղարաբաղի Մարտունիի շրջանի Ներքին Ազատ գիւղում։ Ներքին Ազատը մի գեղեցիկ գիւղ է՝ ամբողջովին պարտէզների մէջ թաղուած։ Ամէն տարի գարնան, երբ ծաղկում են ծիրանենիները, գիւղը կարծես ձիւնով է ծածկւում։ Ստեփանը մանկութեան տարիները անցկացրել է հէնց այդ գիւղում։ Ինչպէս բոլոր մանուկները, նա էլ սիրում էր խաղալ, վազվզել, ուրախանալ։ Բայց նրա մանկութեան տարիները ոչ միայն ուրախ էին, այլեւ դժուար։ Պատերազմի տարիներին նա ստիպուած էր շատ աշխատել, օգնել ծնողներին։ Ստեփանի հայրը, Ղազարը, մասնակցել է Հայրենական պատերազմին, կռուել է ռազմաճակատում։ Ստեփանի մայրը, Մարիամը, մնացել է տանը, մեծացրել է երեխաներին։ Ստեփանը ունի երեք քոյր եւ մէկ եղբայր։ Նա ամենամեծն է ընտանիքում։ Ուստի հայրը պատերազմից վերադառնալուց յետոյ Ստեփանին ուղարկեց Ղարաբաղի գիւղատնտեսական տեխնիկում սովորելու։ Ստեփանը սովորեց տեխնիկումում եւ դարձաւ մեքենավար։ Նա սկսեց աշխատել Ներքին Ազատի կոլտնտեսութեան տրակտորի վրայ։ Ստեփանը շատ լաւ էր աշխատում, եւ շուտով նրան նշանակեցին բրիգադիր։ Նա ղեկավարում էր մի մեծ բրիգադ, որի մէջ մտնում էին տասնհինգ հոգի։ Ստեփանը հոգատար էր իր ընկերների նկատմամբ, եւ նրանք սիրում էին նրան։ Ստեփանը ամուսնացած է եւ ունի երեք երեխայ։ Նրա կինը՝ Նաիրան, աշխատում է դպրոցում որպէս ուսուցչուհի։ Նրանք ունեն մի գեղեցիկ տուն, որի շուրջը մեծ պարտէզ է։ Ստեփանը շատ է սիրում իր պարտէզը։ Նա ինքն է տնկել ծառերը եւ խնամում է նրանց։ Ամէն տարի աշնանը նրանք առատ բերք են ստանում։

Ստեփանը շատ է սիրում իր գիւղը։ Նա ասում է, որ չի պատկերացնում իր կեանքը առանց Ներքին Ազատի։ Նա գիտի գիւղի բոլոր ծերերին, ճանաչում է նրանց ընտանիքները։ Ստեփանը մասնակցում է գիւղի կեանքին։ Նա օգնում է կազմակերպել տարբեր միջոցառումներ, մասնակցում է գիւղական խորհրդի նիստերին։ Ստեփանը կարծում է, որ մարդը պէտք է ապրի այնպէս, որ իր շուրջը ուրախութիւն եւ լոյս տարածի։ Նա ասում է, որ ամենակարեւորը կեանքում ընտանիքն է, աշխատանքը եւ բարի գործերը։

Ստեփանը սիրում է կարդալ։ Նրա սիրելի հեղինակներից են Րաֆֆին, Պերճ Պռոշեանը, Հրանտ Մաթեւոսեանը։ Նա կարդում է նաեւ ռուսական դասականներ։ Ստեփանը ասում է, որ գրքերը մարդուն սովորեցնում են բարի լինել, ազնիւ լինել, սիրել իր հայրենիքը։ Ստեփանը ունի մեծ գրադարան, որը նա հաւաքել է տարիների ընթացքում։ Նրա գրադարանում կան հազարից աւելի գրքեր։

Ստեփանը սիրում է նաեւ ձկնորսութիւն։ Նա ասում է, որ ձկնորսութիւնը հանգստացնում է, օգնում է մտածել։ Ստեփանը ունի մի փոքրիկ նաւակ, որով նա երբեմն դուրս է գալիս լիճ։ Նա ասում է, որ լճի վրայ նաւակով նստած՝ կարելի է մոռանալ բոլոր հոգսերի մասին։

Ստեփանը ուրախ է, որ ապրում է Ղարաբաղում, որ շրջապատուած է բնութեան գեղեցկութեամբ։ Նա ասում է, որ Ղարաբաղը հարուստ է իր պատմութեամբ, աւանդոյթներով, երգերով։ Ստեփանը սիրում է լսել հին երգեր, որոնք փոխանցւում են սերնդից սերունդ։ Նա ասում է, որ այդ երգերը մեզ օգնում են չմոռանալ մեր արմատները։

Ստեփանը ունի շատ ընկերներ, որոնց հետ նա հանդիպում է յաճախ։ Նրանք միասին որսի են գնում, ձուկ են բռնում, զրուցում են կեանքի մասին։ Ստեփանը ասում է, որ ընկերները մարդու մեծ հարստութիւնն են։ Նա ասում է, որ միայնակ մարդը դժբախտ է, եւ որ մարդը պէտք է ունենայ մարդիկ, որոնց վրայ կարող է յոյս դնել։

Ստեփանը ունի նաեւ մեծ պարտէզ, որտեղ նա աճեցնում է տարբեր բանջարեղէններ եւ պտուղներ։ Նա ասում է, որ պարտէզում աշխատելը մեծ ուրախութիւն է պատճառում։ Նա ասում է, որ հողը շատ է սիրում մարդուն, եթէ մարդը հոգ է տանում նրա մասին։ Ստեփանը ասում է, որ պարտէզում աշխատելիս նա մոռանում է բոլոր հոգսերի մասին։

Ստեփանը ունի նաեւ մեղուներ։ Նա ասում է, որ մեղուները շատ խելացի միջատներ են, եւ որ նրանց պահելը մեծ հաճոյք է պատճառում։ Ստեփանը ասում է, որ մեղրը շատ օգտակար է առողջութեան համար, եւ որ նա միշտ ունենում է մեղրի պաշար։

Ստեփանը ասում է, որ ամենակարեւորը կեանքում ընտանիքն է, աշխատանքը եւ բարի գործերը։ Նա ասում է, որ մարդը պէտք է ունենայ նպատակ կեանքում, եւ որ նպատակը պէտք է լինի օգտակար լինել ուրիշներին։ Ստեփանը ասում է, որ ինքը նպատակ ունի՝ լաւ հայր լինել իր երեխաների համար, լաւ ամուսին լինել իր կնոջ համար, լաւ ընկեր լինել իր ընկերների համար։

Ստեփանը ասում է, որ ամէն առաւօտ արթնանալով՝ նա ուրախանում է նոր օրուայ համար։ Նա ասում է, որ ամէն օր նոր հնարաւորութիւն է տալիս ինչ-որ լաւ բան անելու։ Ստեփանը ասում է, որ մարդը պէտք է ամէն օր փորձի մի քիչ աւելի լաւ դառնալ, քան էր երէկ։ Ստեփանը ասում է, որ մարդը պէտք է ունենայ նպատակներ, որոնց համար ապրի։ Ստեփանը ասում է, որ ինքը նպատակ ունի՝ լաւ հայր լինել իր երեխաների համար։

Ստեփանը ասում է, որ ամենակարեւորը կեանքում ընտանիքն է, աշխատանքը եւ բարի գործերը։ Նա ասում է, որ մարդը պէտք է ունենայ նպատակ կեանքում, եւ որ նպատակը պէտք է լինի օգտակար լինել ուրիշներին։ Ստեփանը ասում է, որ ինքը նպատակ ունի՝ լաւ հայր լինել իր երեխաների համար, լաւ ամուսին լինել իր կնոջ համար, լաւ ընկեր լինել իր ընկերների համար։

Ստեփանը ասում է, որ ամէն առաւօտ արթնանալով՝ նա ուրախանում է նոր օրուայ համար։ Նա ասում է, որ ամէն օր նոր հնարաւորութիւն է տալիս ինչ-որ լաւ բան անելու։ Ստեփանը ասում է, որ մարդը պէտք է ամէն օր փորձի մի քիչ աւելի լաւ դառնալ, քան էր երէկ։ Ստեփանը ասում է, որ մարդը պէտք է ունենայ նպատակներ, որոնց համար ապրի

ՆԱԶԱՐԵԹ ՎԱԿԱՆՅԱՆԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

ՀԱՂԹԱՆԱԿ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Երեսիդ մշտ 12ին մշուշ
Ելեր նոսի ոլիկի թեւերի
Ես ելա հոգի մի փոքրս և
Ինձ ես ինձ ես ինձ ես ինձ
Ես ելա հոգի մի փոքրս և
Ինձ ես ինձ ես ինձ ես ինձ
Ես ելա հոգի մի փոքրս և
Ինձ ես ինձ ես ինձ ես ինձ
Ես ելա հոգի մի փոքրս և
Ինձ ես ինձ ես ինձ ես ինձ

CINÉMA ALMA-PALACE (MAGIC - CITY)

RUE DE L'UNIVERSITÉ (ANGLE AVE. BOSQUET) MÉTRO: ALMA ET ECOLE MILITAIRE

ՄԻՆՉԵՒ ՑՈՒՆՈՒԱՐ 1 ԱՄԷՆ ՕՐ

SOIRÉE ԵՒ MATINÉE, ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒԻ

"ԵՐԳՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ" ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ԱՌՆՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ Ն. ԿՈՐԿԱՆԵԱՆԻ, ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՏԻԿ. ՔՆԱՐԻԿԻ ԵՒ ՊՐ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

ԳԻՆԵՐԸ՝ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ 5 — 12, 50ՖՐԱՆԿ, ՑԵՐԵԿՆԵՐԸ 4 — 10,50 ՖՐԱՆԿ

ԿԸ ՍԿՍԻ ՍԻՆԷՄԱՅԻ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԺԱՄԵՐՈՒՆ

մասնաճիւղերուն կողմէ, հակասակ լուծման հրահանգին գայն վերակազմելու ճիգերը տուն տուին կառավարութեան ծայր աստիճան կորովի հակայարձակման:

Ամբողջ Թուրքիոյ մէջ, ձեռնարկուած է այդ կուսակցութեան անդամները ձերբակալելու: Աժէն տեղ խուզարկութիւններ կը կատարուին:

Ատանայի մէջ, վերջերս կազմուած «Իհալի» կուսակցութեան բոլոր անդամները ձերբակալուեցան:

Ամենափոքր պատրուակներով, ընդդիմադիր թերթերը կը հետապնդուին կամ կը խափանուին:

Պոլսոյ մէջ «Թարրն» թերթի խմբագիրը որ բուռն պայքար մղեր էր կառավարութեան դէմ, բանտարկուեցաւ: Իզմիրի մէջ, որոշ գումարներու փոխարէն, կառավարութիւնը ապահոված է ընդդիմադիր թերթերու չեզոքութիւնը:

Կը հաւաստուի թէ Ազգ. ժողովին 316 անդամներուն մէջ, միայն 3 երեսփոխաններ կան, որոնք տակաւին կը յամառին պայքարիլ կառավարութեան դէմ:

Թրքուհիները երեսփոխան

Թրքուհիները որոնցմէ շատեր վերջին ընտրութիւններու ընթացքին, ընտրուեցան Թաղապետական խորհուրդի անդամ, հաւանաբար պիտի կրնան ընտրուիլ Ազգ. ժողովի անդամ:

Կառավարութիւնը օրինագիծ մը ներկայացուցած է Ազգ. ժողովին, պահանջելով որ կիները կարենան յառաջիկայ երեսփոխանական ընտրութեանց առեն, իրենց թեկնածուները դնել:

Հնդկաստանի խռովութիւնները կը շատնան

Լոնտոն ստացուած լուրերու համաձայն, Պիրմանիոյ խռովութիւնները աւելի ծանր էին, քան ինչ որ ցոյց կուտային նախորդ լուրերը: Ըմբոստները որոնց թիւը հազարի կը հասնի, սկսան յարձակում գործելով Մաորին-Պիրմանիոյ մէջ՝ Թարրա վատի մէկ գիւղին վրայ: Սպաննեցին գիւղին երեւելիները եւ կողոպտեցին բնակարանները: Այս կերպով էր որ սպաննեցին անտառներու վարչութեան քննիչը՝ մեկուսացած բնակարանի մը մէջ՝ ուր կը յուսային գտնել զէնք եւ փամփուշտ: Անկից յետոյ, անոնք կրկնեցին իրենց սխրագործութիւնները գանագան վայրերու մէջ՝ որոնք կը գտնուէին անտառին եզերքները:

Ըմբոստներուն պետը՝ կը թուի թէ զինուորական գործողութեանց մէջ մեծ փորձառութիւն ունեցող մէկն է, որուն ինքնութիւնը անծանօթ կը մնայ: Կառավարական երկու զօրագունդեր, որոնց կ'օժանդակեն ոստիկանական ուժեր, արդէն հասած են Թարրա Վատի: Զանազան բախումներու ընթացքին, սպաննուած ըմբոստներու թիւը կը գնահատուի 100: 50ի չափ զերիներ կան:

ՄԱՐԱԶԱԽՏ ԺՕՏՈՒ ՄԱՇԱՄԵՐՁ

Մարաջախտ Ժոֆռ, Մառնի յաղթականը, մահամերձ է: Դեկտ. 19ին վիրաբուժական գործողութեան ենթարկուած էր, և կորեցին աջ ոտքը: Միւսն ալ պիտի կտրէին, բայց վիճակը անյոյս ըլլալով, ետ կեցան եւ նախկին սպարապետը կը շիջի յաժրաբար:

ԴԵՐՁԱԿ

Ա. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Poissonnière

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ!

Ս. ԳԱԼԹԱՔՃԵԱՆԻ

Նոր հասցէն է՝ 14bis Rue St. Georges, Paris

Ուր պիտի գտնէք նորագոյն զուտ անգլիական կերպասներու ճոխ մեթերք, արանց հագուստի, ինչպէս նաեւ մասնաւոր drap կանանց վերարկուի համար:

Գիները բացարձակօրէն անմրցելի! Մէթրօ՝ de Pelletier

Քաշմօլ շիւողներ, սոխրեն օգտուեցէք

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոհացում տալու համար, այժէն տեսակ գոյներէ մեծաքանակ ընտրութիւն ունի: Այս կարճով եւ կամ Ա. ՔԻՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները 30 ֆրանքի ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները պիտի կրնան գնել: Վճարումի հաւասար դիւրութիւն:

Դիմել՝ D. Dwekի, 9 Rue Provence, Paris.

Ծախու յարկաբաժին

մեկնումի պատճառաւ ծախու է յարկաբաժին մը 3 սենեակ, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. Ա. երամեանի, 4 Impasse Lemière Գ. յարկ, մէթրօ Place des Fêtes.

ՍԻՄԻԹՆԵՐ

Ունուան արժանի է միմիայն այն սիմիթը որ պատրաստուած է A. LA GARDE, 1 Rue St. Lazare, PARIS (9e) Nord Sud, N. D. de Lorette. Téléphone Trudaine 95-21

ALLIANCE FRANÇAISE

101 Bld. Raspail, Paris

Ֆրանս. լեզուի գործն. վարժ. ֆրանս. լեզուի ամեռնային դասընթացքները կը վերսկսին: Յունվ. 3ին, շաբաթը առնուազն 16 ժամ ֆրանս. լեզուի գործն, դասեր. հայ. ֆրանսեր. թարգմ, 17 դասախօսութիւն, մէկ գեղարուեստ. պտոյտ, մէկ ամիսը 155 ֆր. 4 ամիս 475 ֆր.: Միմիայն դասախ. եւ պտոյտի մասնակցիլ փափաքողներու կը տրուին մասն, քարթեր գին՝ 75 ֆր.: Երեկ դասընթ. շաբաթը 5 անգ. բ. գ. դ. շ. եւ Ուրբ. ժ. 20—22, դ. օր. դասընթ. յատկաց. է վաճառակ, ֆրանս.ի: Մէկ ամիսը 100 ֆր. 4 ամիսը 325: Մանրմ. դիմել տնօրէն Rabert Dupoueyի 101 Bld. Raspail, Paris (6).

ԿԱՂԱՆԴԻ ԳԵՂԵՑԿԱԳՈՅՆ ՆՈՒԷՐ ՄԸ

ԿԵՂԾԸ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՏԱՐԵԳՐՔԻ Ա. ՏԱՐԻՆ 1931

Մեծադիր, պատկերազարդ եւ ճոխ բովանդակութեամբ

Խմբագրութիւն՝ Մ. եւ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

Գինը՝ Ֆրանսա, Սուրիա, Պալքաններ եւ Թուրքիա 40 ֆրանք. Ամերիկա, Անգլիա, Եգիպտոս եւ Պարսկաստան 2 տոլար:

Դիմել ընդհանուր հասցէին, «Chanth», Arts et Lettres, 94 rue Lafayette, Paris (10e). կամ L. Kévonianի, 235 Fbg. St. Martin, Paris (10e).



Հ. Ց. Դ.

ԳԱԼԱՌ

Լիոնի կայծակ խումբի ժողովը վաղը իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Ց. Դաշնակցութեան Դրադարանը:

ՄԱՐՍԷյԼԻ Պատ. մրուելեան ընդհ. ժողովը այս Հինգշաբթի ժամը 2ին Գրադարանին մէջ. Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

Նոր տարուան առթիւ մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Պատ. միութիւններու ինջոյքը այս Հինգշաբթի ժամը 4ին 63 բիւ տը լա Բէփիւպլիք Դրադարանին մէջ: կը հրաւիրուին քաղաքի, Սէն Լուի, Պուվ. Ծոտօի մասնաճիւղերու բոլոր անդամները եւ պատանի համակիրները:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— *Տիկին Շամլ Քէլէբեան կը փնտռէ իր եղբօրորդին Սեբաստիոյ Իշխան գիւղէն Յարութիւն Քէլէբեան, հօր անունը՝ Գրիգոր, մօր անունը՝ Սառա, 1925ին կը գտնուէր Քորֆուի (Յունաստան) ամերիկեան որբանոցը: Խնդրել K. Margosianի, 81, Rue Rabelais, Lyon.*

Լուր տուողին 200 ֆր. Նուէր: կը խնդրուի յանձնել թերթերի Տնարտատուն:

— *Կը փնտռուին Նոյեմ եւ Թատոր Բարսեղեան կամ Բարսեղօֆ անուն երկու Հայեր, բնիկ Ալէքսանարապոլցի, որոնք գումար մը ունին ստանալիք: Դիմել հայ գաղթականներու կեդր. օֆիսին՝ 71 Ave. Kléber. Paris (16).*

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Ս. Փ. ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՏԱՐԵՑՈՑՑԸ

Ձոխ եւ ինտարքքիր բովանդակութեամբ ունի տնտեսական, վիճակագրական, պատմական, ազգային, քանասիրական, գրական, գեղարուեստական եւ գիտական բաժիններ: Մասնակցած են 60 գրիչներ, բազմաթիւ գեղարուեստական նկարներ, 10 հատ գունաւոր պատկերներ փայլուն թուղթի վրայ, 480 էջ, գին 200 դուրուշ. արտասահման 50 ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Յովհաննէս Սէմէրճեան իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Հ. Ց. Դ. փարիզի Քրիստափոր Եղիազարեան ենթակոմիտէին եւ ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ նամակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իր եղբօր ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԻՆ Սէմէրճեանի մահուան առթիւ:

EMPIRE Սիւթթ-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՏՕՆԱԾԱՌ

Ա. ե. Հ. կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին կողմէ կաղանդի առթիւ, վաղը Դշ. իրիկուն ժամը 6—12 S. L. S. A.ի ճաշասրահին մէջ, երգ, արտասանութիւն, նուագ, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւն.:

Մուտքը ազատ է

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՀԱՆԴԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Դպրոցասէր Տիկնանց Ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու յարգելի հասարակութեան թէ իր անդամուհիներէն տիկիններ Ա. Մ. Պօյաճեանի եւ Զ. Մարգիսեանի միջոցով, Մ. Նահանգներու մէջ կատարած հանգանակութիւնը տուած է հատեւեալ արդիւնքը՝ մուտք 20,546 տոլար 77, ընդհ. ծախս 4,487 տոլար 64, զուտ հասոյթ 16 050 տոլար 13:

Ընկերութեանս այս առթիւ իր հրապարակային շնորհակալիքը կը յայտնէ ազգային բարերար Պ. Մ. Գարակէօզեանի եւ անոր նախագահած պատուարժան կեդր. Յանձնախումբին յարգելի անդամներուն, իրենց անգնահատելի ջանքերուն համար յօգուտ հանգանակութեան:

Շնորհակալութիւն նաեւ Մ. Նահանգներու ազնիւ հայրենակիցներու, իրենց գուրգուրատ վերաբերումին համար դէպի Դպրոցասէրը եւ անոր առնուհինները:

Հանգանակութեան տեղեկագիրը իւրաքանչիւր նուիրատուի անունով մօտ ատենէն պիտի հրատարակուի, կցուած Դպրոցասէրի յոբելեանին առթիւ հրապարակ եղելիք յուշարձանին:

Ի դիմաց Դպ. Տիկ. Ընկ. կեդր. վարչութեան Ատենապետիր Թագուհի Ղ. Պալթազարեան, Ատենապետ՝ Ե. Աւետիսեան,

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք մասնագէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol մէջ. Սէն Տընի, Ռէօմիւր: Վէներական ախտեր, Ջերմատիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, Ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւնները, արեան և մզդի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր: Դարմ. ելեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրամանիշակագոյն ճառագայթներով: Խորհրդակց. ամէն օր 9-12 եւ 2-8: Կիր. 9-12:

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմատիզ.) եւ վարիսի Մասն. Լաբորատուար: Ընդհ. եւ արագ խորհրդակցութիւն ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12:

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՒՆ

Varicesի (վարիս) եւ hémorroidesի (էմորոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին մեթոտներով:

Տիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord 31-4

(կառ տիւ Նօռի եւ կառ տը լ'Էսդի մէջտեղը)

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու պատուոյ մէտայլ Ֆրանս. առողջապահ. նախարարութենէն

Բաց է ամէն օր ժամը 9—12 եւ 3.50էն 7.50: Կիրակի եւ տօն օրեր 10—12: Հոն կը կատարուին Ք. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղանկարում (radiographie), գերմանիշակագոյն, յետկամրագոյն եւ ռէօնթկինեան դարմանում (radiothérapie profonde) նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, եւ արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածուած դիտական ամենավերջին եւ պատուաբեր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու դէմ pneumothoraxի գործողութիւն: Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Զղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական, թէ լաբրական եւ փրէօյտեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քիթի ա'նականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Դարմանատան տամնաւոր բժիշկները կ'ընդունին վերոյիշեալ ժամերուն:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց կ'այցելէ նաեւ գրսի հիւանդներուն:

Հասցէ՝ 126 Rue Legendre (17) Tél. Marcadet 07—4

Métro: Place de Clichy—La Fourche, Autobus H. R. Rbis

Tramway 39, 40, 42, 5:

Կ'ուզէք ճաշակել արեւելեան անուշեղէններու ամենահամեղը՝ պատրաստուած մասնագէտ

ՕՀԱՆՆԷՍԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ

փնտռեցէք ամէն տեղ միմիայն MELKON վաճառանիշով *լոքումը, փաքլաւան, հէլվան, գատաիֆը* եւ իզմիրի համբաւաւոր *բիւշմանի* հէլվան եւայլն:

O. OHANESSIAN

25 Rue Vilin. PARIS (20) Tél. Ménil. 69—15

RÉVEILLON

LE 31 DÉCEMBRE

ՃԱՇԱՐԱՆ ՖԼՈՐԻԱ 61 RUE MR.-LE-PRINCE, PARIS (6)

Ջափաւոր գիներով ճաշացուցակ, մատչէն 10—15 ֆր. ապան. Դերք 2—4ֆր., ուրախ մթնոլորտ, միւգիքէ պար մինչեւ առաւ

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE de BELLEVILLE

ՏԷր եւ Տնօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐԳՈՑԵԱՆ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Tél. Nord 96 - 61

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժիշկներէ կը խնամուի ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութիւններ: Աչքի մասնագէտը կ'ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 4—6: Քիթի, կոկորդի եւ ականջի մասնագէտը ամէն երեք. եւ Շաբաթ օրերը ժամը 2—3: ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺը ամէն օր ժամը 9էն 19:

Ի ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԲՈԼՈՐ ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐՈՒՍ

Ստացած եմ մեծ քանակութեամբ գանազան տեսակի սուրճեր

Քաֆէ Մատակասքար	Ա. տեսակ	12.75,	Բ.	Գ.	տեսակ	աւելի ժամանակ
» Սանթոս Good	Ա. »	14.25	»	»	»	»
» Santos supérieur	»	18	»	»	»	»
» » Domincul		20				
» » Caracoli		22				
Քաֆէ Mocca Hodeldan		24	իսկականը եւ ոչ թէ կեղծ			
» Godlup		25				
» Ceylan		28				
» Margajid		31				

Կը յայտարարեմ յաճախորդներուս թէ սուրճի գիները կը տարբերին համաձայն իրենց տեսակին: Ջգուշացէ՛ք աժան սուրճերէն: Այցելեցէք մեր գործատեղին գաղափար կազմելու համար սուրճի տեսակներու մասին:

ՀԱՍՑԷ՝ "CAFÉ SULTAN"

TOROSSIAN

92 Rue d'Angoulème Métro: Couronnes, Tél. Ménil. 56—06

ՅԱՌԱՋ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ

	3 ամս. 6 ամս. Տար.
ՓՐԱՆՍԱ	35 Ֆ. 70Ֆ. 140Ֆ.
ԱՆԳԼԻԱ	20 շլ. 40 շլ.
ԵԳԻՊՏՈՍ	» »
ԻՏԱԼԻԱ	250 ֆրանք
ԱՄԵՐԻԿԱ	6 տլ. 10 տլ.
ԵՒՐՈՊԱ	100 Ֆ. 200Ֆ.

"HARATCH"

Directeur-Propriétaire
SCH. MISSAKIAN
Խմբագիր՝
Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Rédaction et Administration
Խմբագրութիւն եւ Վարչութիւն
235, Faub St.-Martin
PARIS (10e)

MÉTRO: LOUIS-BLANC OU JAURÈS
Téléphone: NORD 67-23
R. C. SEINE 276.286

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
31
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
1930
31 DÉCEMBRE 1930

Ջ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1456

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԳԻՆ՝ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆԵՐՔԻՆ ԾԱԼԲԵՐԸ

Թրքական նոր դաւադրութիւնը հազիւ երեւան ելած, «Իւմանիթէ»ն հազար կտոր կ'ըլլայ, ապացուցանելու համար թէ այս ձեռնարկն ալ ուղղուած է խորհրդային իշխանութեան դէմ:

Տեղն էր յիշել — արջը եօթը երգ ունի, եօթն ալ տանձի մասին:

Ճշմարտանման բաներ կան Գ. Միջազգայինի ֆրանսական օրկանին վերլուծումներուն մէջ:

Օրինակ, ճիշդ է որ, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի աշխարհականներն ու դրամատէրները ամէն խաղ կը փորձեն, որպէսզի քէմալական Թուրքիան բաժնեն խորհրդային իշխանութենէն եւ կապեն իրենց շարժանիւին:

Այս քաղաքականութիւնը կը տեւէ տասը տարիէ ի վեր: Ատոր հետեւանքով էր որ, յաղթականները շուտ մոռցան իրենց շռնդալից յայտարարութիւնները ու խոստումները, խայտառակաբար լզեցին իրենց ստորագրութիւնները, եւ ուրացան մանր ժողովուրդներու դատը:

Եւ դարձեալ ատոր համար է որ, Մեծերէն, յաղթականները, իւրաքանչիւրը, իր աւարն ապահովելէ յետոյ, պար բռնեց Ջան-Գայայի շուրջը, աւանդական բարեկամութեան հաւաստիքներով:

Իսկ հիմա որ կրկին դատ ունին Թուրքիոյ հետ — առնելիքնալիքի խնդիր — նորէն թթուած են դէմ քերը: Մինչեւ անգամ սգազարութիւններ, անուղղակի սպառնալիքներ կը լսուին Թուրքիոյ հասցէին:

Ճիշդ են այս բոլորը: Բայց ճիշդ է նաեւ որ, Մոսկուան իր բազմալեզու օրկանները չափը կ'անցընէն, ամէն սովորական դէպքի տակ դաւ մը տեսնելով խորհրդային իշխանութեան դէմ:

«Իւմանիթէ»ն այնքան իրար անցած է որ, ահա երկու օրէ վեր (դեկտ. 29 եւ 30) տասը տարուան պատմութիւնը իրար խառնէ, հաստատելու համար թէ Թուրքիան կործանած էր, թէ խորհրդային իշխանութիւնը օգնութեան չհասնէր:

— «Որքան կրկնենք է Մ. Քէմալի յաղթանակը անկարելի պիտի ըլլար, առանց այն եղբայրական աջակցութեան զոր խորհրդային միութիւնը ընծայեց ազատագրութեան ճամբուն վրայ արտնչող Թուրք ժողովուրդին:

«Մինչ Արեւմուտքի դաշինքներն իրենց միջեւ կը բաժնէին Թուրքիոյ աւարը, պրոլետարիատը, իշխանութեան անցնելով Ռուսիոյ մէջ, կ'ողջունէր Թրքական ազատագրութիւնը, կը ծառանար Սեւովի դաշնագրին յափշտակութիւններուն դէմ, նոր անդամութեան դէմ, եւ մարտ 16ին, դաշնագիր մը կը ստորագրուէր Մոսկուայի եւ Էնկիւրիի միջեւ, որ Թուրքիոյ կ'ապահովէր Անդրովկասի տիրութիւնը» (30 դեկտ.):

Գիտենք այս բոլորը եւ դեռ աւելին: Յեղափոխական «Իւմանիթէ»ները եթէ քիչ մը ամօթի զգացում ունենային, կամ իրենց եղածին չափ քիչ կը խօսէին այս քաղաքործութեանց մասին: Խոստովանեցէք, վերջապէս, որ անոնք ուրիշ բան չէին թէ ոչ մէկ աշխարհակալութիւն ուրիշ աշխարհակալութեան մը դէմ, տկար ժողովուրդներու ոչնչացման գնով: Եւ բոլորին հակառակ՝ նոյնիսկ խորհրդային իշխանութեան հոչակած սկզբունքներուն:

Ինչպէս ըսինք, փօէնսի անարժան ժառանգորդներուն պատակն է ապացուցանել թէ խորհրդային իշխանութիւնն է Թուրքիոյ փրկիչը եւ իսկական բարեկամը, թէ ծանօթ աշխարհակալները կը ճգնին քանդել այդ եղբայրակցութիւնը, եւ թէ Մէնէմէնի դաւադրութիւնն ալ անոնց գործն է:

Մեզի չի վերաբերիր ճշդել դրամատիրական աշխարհակալութեան ունեցած դերը՝ նոր դաւադրութեան մէջ:

Գիտենք, միայն, որ Թուրքիոյ մէջ հոսանք մը կայ դէպի բեւեռուտք դառնալու, թօթուելով խորհրդային լուծը: Այդ հոսանքին արտայայտիչներէն մէկն է Ֆէթհի պէյ, որ ասպարէզ իջաւ՝ աժան խոստումներով, եւ չարաչար ձախողեցաւ:

Ցետոյ, Թուրքիոյ մէջ կայ իսկապէս յեղափոխական զանգուած մը, խայտաղէտ եւ բազմագլխանի: Տրամադրելի ուժ մը, որ իր հրամանատարին կը սպասէ: Այդ զանգուածը չէ արտած Մ. Քէմալի պարտադրած բարենորոգումները, եւ չպիտի մարսէ երկար ժամանակ: Այդ զանգուածը փրկութիւնը գտնէ սուլթան-խալիֆայութեան եւ շէրիաթի վերահաստատման մէջ եւ այս անգամ ամէնէն ուժգին խլրտումն է որ կը սպրդեցնէ:

Իսկ տազնապին բուն արմատը՝ հացի կոիւ է: Ինչպէս եւ դէպի յեղափոխութեան կոիւ:

«Իւմանիթէ»ի աշխատակիցը կրնայ կասկածիլ վաղուան Թուրքիայէն: Սուլթանական Թուրքիա մը ի հարկէ իր աչքերը պիտի ուղղէ դէպի արեւմուտք: Ամէն բանէ առաջ՝ դրամ ճարելու համար:

Բայց, ո՞վ կրնայ պնդել թէ մինչեւ անգամ քէմալական Անկիւրին վերջի վերջոյ չպիտի յանգի նոյն քաղաքականութեան, ամրացնելու համար իր տիրապետութիւնը:

«Դրա՛մ, դրամ եւ դրամ» — կ'աղաղակէն արդէն Մ. Քէմալի օրկանները, ամիսներէ ի վեր:

Ֆէթհի պէյ չկրցաւ ճարել դրամը: Լսվէթը՝ 1925էն ի վեր կրնայ ճգնի պահպանել Թուրքիոյ թէ քաղաքական եւ թէ տնտեսական անկախութիւնը,— եւ արդէն կանգնած է անդունդի ափը:

Ո՞վ պիտի երկարէ փրկութեան լաստը: Եւրոպա՞ն թէ Մոսկուան:

Ո՞վ պիտի ճարէ դրամը,— կարմի՞ր աշխարհակալութիւնը, որ տոմսերով կը բաժնէ բանուորներուն օրական ուտելիքը, թէ դեղին աշխարհակալութիւնը, որ շահաստան կը փնտռէ:

Այստե՛ղ է բուն թնճուկը:

Շ.

ՄԱՄՈՒԼ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Թան իր երեկուան խմբագրականին մէջ, անդրադառնալով Թուրքիոյ վերջին խռովութիւններուն կը գրէ.—

Առեղէ մը ի վեր արդէն, Էնկիւրիէն տրուած լուրերը նախատեսել կուտային կարեւորփոփոխութիւններ Թրքական քաղաքականութեան մէջ:

Անվիճելի է թէ Թուրքիոյ մէջ ծանր նեղութիւն մը կը տիրէ: Բռնատիրական ամէն վարչաձեւ կը վտանգուի, երբ անոր ենթարկուած ժողովուրդը կ'իյնայ տնտեսական ու ելմտական դժուարութեանց մէջ: Ժողովրդային Թշուառութենէ առաջ նկած խռովութիւնը՝ խութ մըն է, որուն վրայ անխուսափելի է որ ուշ-կանուխ պիտի գայ փշրուիլ ամբիծաղաքականութիւնը որ կը կոթնի միակ անհատի մը հմայքին եւ կորովին:

Բռնաղատութեամբ, Թուրք ժողովուրդին արմատական արդիացումը՝ իր բոլոր ձեւերով, դրաւական մը եղաւ: Մ. Քէմալ կարծեց թէ յաջողած է, քանի որ բոլորը կը ճկէին իր կամքին առջեւ: Ազգային զգացումի զարգացումը եւ իր անհատական մեծմայքը թոյլ տուին իրեն որ յաջողութեան յոյսերով փորձէ, ինչ որ անկարելի էր ուրիշէ մը [illegible] վինչդեռ, այս կերպով կը կատարէր բարոյական եւ քաղաքական խոր յեղաշրջում մը, եւ կը փորձէր ալկ անդամէն Թուրք ժողովուրդը բարձրացնել այն մակարդակին՝ ուր եւրոպական ժողովուրդները հասած են դարերու ժրաջան բարեշրջումով մը, Թուրք երիտասարդ հանրապետութիւնը կը չանար մեկուսանալ, ամփոփուիլ ինքն իր մէջ, ապրիլ իր իսկ միջոցներով եւ իր իսկ օգտին համար, կարելի եղածին չափ սահմանափակելով արտասահմանի աշակցութիւնը, որ սակայն, դեռ անհրաժեշտ էր իր զարգացման: Կրցան չնչել խալիֆայութիւնը, արգիլել ֆէսը, եւ կնոջ ազատագրումը հրովարտակել, բայց չկրցան ճղնշուած եւ ստրկացած ժողովուրդը հրաշքով օժտել այն անհրաժեշտ յատկութիւններով, որոնք Թոյլ պիտի տային իրեն աշտիլ իր ազգային փթթումին: Չկրցան Թուրքերէն պատրաստել արհեստաւորներ, մասնագէտներ, գործի մարդեր: Պատահեցաւ ուրեմն որ, այս վերջին տարիներս կիւրարկուած քաղաքականութիւնը, իրերու բերումով՝ յանգի տնտեսական ու ելմտական տագնապի մը, ընդհ. նեղութեան մը, զոր բոլոր դժգոհները բնականաբար կը մղուին շահագործելու ընդդէմ ներկայ վարչաձեւին:

Յեղափոխական շարժումը խեղդելէ եւ կարգը վերահաստատելէ վերջն ալ, պիտի ունենան նոյն դժուարութիւնները, որոնք տուն տուին տագնապին եւ որուն առջեքը առնել կարելի է միայն քաղաքականութեան փոփոխութեամբ մը:

ՄԱՐԱՋԱԽՕՏ ԺՕՖՐԻ ՎԻՃԱԿԸ

Մարաջախտ Ժօֆր որուն ժահուան կը սպասուէր մէկ վայրկեանէն միւսը, առջի գիշեր պահ մը վերստացաւ իր գիտակցութիւնը, քանի մը բառ արտասանեց եւ թեթեւ ճաշ մը ըրաւ: Վիճակը սակայն կը շարունակէ չատ ծանր մնալ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՔԻՒՐՏԵՐԸ ՎԵՐՍԿՍԱՆ

ԻՀՍԱՆ ՆՈՒԻՐԻ ԳՈՐԾԻ ԳԼՈՒԽ

Լոնտոնէն *Էքօ տը Փարիի* մասնաւոր Թղթակիցը կը գրէ.— *Թէհրանէն ստացուած լուրերու համաձայն, 15 օր առաջ քրքուական նոր ըմբոստութիւն մը ծագած է ընդդէմ Թուրք կառավարութեան:*

Ըմբոստներու պետը Իհսան փաշա, որ խօսք տուած էր չհեռանալ Թէհրանէն, փախած է եւ վերադարձած Քիւրտիստան: Կուռդ ցեղախումբերուն յայտարարութիւն մը ուղղելէ յետոյ, նոր յարձակում մը հրամայեց: Թուրքեւպարսիկ սահմանագլուխին զանազան կէտերուն վրայ, կոիւներ տեղի ունեցած են:

Բազմաթիւ քիւրտ ցեղախումբեր ըմբոստացած են եւ կարեւոր ուժեր կը համախմբուին Թրքական սահմանագլուխին երկայնքը: Թուրք տեղական ուժերը անկարող են դիմագրաւելու: Ըմբոստները յարձակած են ինքնաշարժներու կարաւանի մը վրայ որ Տիարպէքիր կ'երթար եւ գայն կողոպտած են:

ՀԱԿԱՔԷՄԱԼԱԿԱՆ ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոնէն տրուած հեռագրեր կը հաւաստեն թէ Խալիֆայութիւնը հաստատելու եւ Քէմալի վարչաձեւը տապալելու համար ծագած ըմբոստութիւնը խորապէս կը ժտահոգէ Էնկիւրին: Արդէն 1000ի չափ տէրվիշներ, շէյխեր, եւ զանազան աղանդներու պատկանողներ ձերբակալուեցան Թուրքիոյ զանազան վայրերուն մէջ: «Տէյլի Թելէկրաֆ»ի Պոլսոյ Թղթակիցը կ'իմացնէ թէ Թէեւ ցարդ ուղղակի փաստեր չկան, սակայն Մ. Քէմալ գիտնալով որ Խալիֆայութեան չնչումը դժգոհութիւն պատճառած է առհասարակ բոլորին, աւելի կը վախնար ամէնէն ու կը կասկածէր որ Թուրքիոյ՝ իսլամական աշխարհի վրայ գերակշռութենէն հրաժարումը ցնցումներու տեղի տայ: Կը սպասուի որ իշխանութիւնները ամէն ծայրայեղ միջոցներով զսպել ջանան ըմբոստութիւնը: [illegible] ցութենէն անդամներ: Կը հաստատուի նաեւ թէ Ջոկատ մը զինուոր իր կասկածելի արգելափակուած է:

Պաշարման վիճակ Իզմիրի մէջ

Մէնէմէնի մէջ ծագած խռովութիւնները հեռու են հանդարտած ըլլալէ: Հակաքէմալական շարժումը արագօրէն զարգացաւ: Իզմիրի մէջ՝ ուր պաշարման վիճակ յայտարարուեցաւ, կացութիւնը չափազանց ծանր է:

Ըսմէթ փաշա որ Տոլմա Պաղչէի մէջ տեղի ունեցած ժողովէն անմիջապէս յետոյ, Էնկիւրի վերադարձեր էր, հազիւ հասած, նիստի հրաւիրեց նախարարները, Քէմալի նախագահութեամբ կատարուած նիստին մէջ՝ որուն որոշումներուն համապատասխան միջոցներ ձեռք առնելու համար:

Ազգ. Մեծ ժողովը ստիպողաբար նիստի հրաւիրուեցաւ: Քառասուն երեսփոխաններ հարցապնդման խնդրանք ներկայացուցած են:

Մէնէմէնի մէջ քննութիւնները առաջ կը տարուին: Բազմաթիւ նոր ձերբակալութիւններ կատարուեցան: Ձերբակալուածներուն մէջ է ոստիկանութեան հրամանատարը, որ կ'ամբաստանուի պաշտօնը մէջ Թերացումով: Մէնէմէնի կառավարիչը պաշտօնանկ եղաւ:

Քննութիւններէն հասկցուեցաւ թէ շարժումը կազմակերպած էին Նախկին պատգամաւորները: Ասոնք, գաղտնօրէն, կը շարունակէին իրենց կրօնական արարողութիւնները կատարել Մէնէմէնի, Իզմիրի եւ Մաղնիսայի մէջ: Խիստ պատիժներ պիտի տրուին այն կառավարիչներուն եւ բարձր պաշտօնատարներուն, որոնք Թոյլ վարուած են այս աղանդաւորներու հանդէպ:

Ըմբոստներու դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենայ Իզմիրի մէջ: Պոլսոյ մէջ՝ ոստիկանութիւնը կը փնտռէ Մէնէմէնէն մատնանշուած անձեր՝ որոնք կապ ունէին շարժման հետ:

Մ. Քէմալ չպիտի հրաժարի

Էնկիւրի, 29 դեկտ.— «Անատոլու» գործակալութիւնը կը յայտնէ թէ անհիմն է այն գրոյցը թէ Մ. Քէմալ՝ Ֆէյզի փաշայի պիտի ձգէ հանրապետութեան նախագահութիւնը եւ ինքն իսկ պիտի կազմէ դահլիճը:

Թուրքիոյ Հաւիր. Պարտիւն շուրջ

Էնկիւրի գտնուող Լոնտոնի, Պերլինի եւ Փարիզի դեսպանները վարչապետ Ըսմէթ փաշայի կողմէ ընդունուեցան եւ խորհրդակցութիւն կատարեցին պարտքերու խնդրին մէջ կառավարութեան արտաքին ուղեգիծին մասին:

Առնուած տեղեկութեանց համաձայն, Գործավարներու նիստին մէջ պատրաստուած պատասխանին շուրջ խորհրդակցութիւն եղած է այս հաւաքոյթին մէջ եւ փարիզ ղրկուած է պատասխանը, ինչպէս գրեր էինք արդէն: Անոր մէջ նախորդ տեսակէտը կը պաշտպանուի:

Հաւանական է որ Փարիզի մէջ, բաժնետէրերու ժողովին կողմէ ընդունուի կառավարութեան տեսակէտը: Դեսպանները այս օրերս իրենց պաշտօնատեղիները պիտի երթան:

*** «Սօն Փոսթ»ի տեղեկութեանց համաձայն, կառավարութիւնը Փարիզի համաձայնութեան բարեփոխումը կ'ուզէ եւ կ'առաջարկէ որ հին համաձայնագրով որոշուած գումարին մէկ երրորդը վճարէ:

ՀԱԿԱՔԷՄԱԼԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

ՀԱՐՑԱԶՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պոլսական Թերթերը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կուտան Մէնէմէնի շարժման մասին.—

Մէնէմէնի դէպքին քննութիւնը կը շարունակէն կուսակալի օգնական Սալիպ եւ ընդհ. դատախազ Ֆուատ: Հարիւրաւոր անձերու յայտարարութիւնները առնուեցան:

Ոստիկան գինուորներուն եւ ըմբոստներուն միջեւ տեղի ունեցած ընդհարման միջոցին, ըմբոստներէն երկու հոգի փախած էին: Անոնք ալ Մաղնիսայի մօտերը ոստիկան զօրքերու դարանը ինկած եւ բերուած են:

Ըմբոստներու կեդրոնը Մաղնիսան է. այս պատճառով Մաղնիսայի մէջ կասկածելի 20 հոգի ձերբակալուած եւ Մէնէմէնի բերուած են: Մէնէմէնի մէջ ալ 15 հոգի հսկողութեան տակ առնուած են: Ամէն կողմ գիմնական միջոցներ ձեռք առնուեցան:

Ձերբակալուած ըմբոստներուն յայտարարութիւնները իրար չեն բուներ, Հարցաքննութեան միջոցին ալ բարբանջանքներ կ'ընեն, ընդհ. դատախազին ալ «դուն կեավուր ես» ըսած եւ հրաւիրած են որ հաւատքի գայ...: Անոնցմէ մէկը ըսելէ վերջ թէ սպաննուած Մէհմէտը դարձեալ յարութիւն պիտի առնէ, աւելցուցած է. «Մեզի համար գիս կրակի մէջ ձգէք, սուրը իպրահիմի նման ողջ առողջ դուրս պիտի ելլեմ:»

Լուր առնուեցաւ թէ ըմբոստները Մաղնիսայի մէջ գաղտնի «Թէքքէ» մը ունին: Հաղորդուեցաւ որ այս «Թէքքէն» Արապ Օղլու Թաղին մէջ իպրահիմ անուն մէկուն բանեցուցած սրճարանն է, իպրահիմ ձերբակալուելով Մէնէմէն տարուած է, ըմբոստները ընկերներով կը հաւաքուին եղեր սրճարանը եւ հաշիշ ծխելէ վերջ, կ'աղօթէին: Այս մարդիկը «նաքշիպէնտ» աղանդին կը պատկանին:

Դեպքին ներքին պատճառները քրքրողները պատճառներու շարքին մէջ կը յիշեն նաեւ այն պարագան որ [illegible] կուսակցութիւնը կազմելու համար ճամբորդած միջոցին «Թէքքէ»ի մը մէջ հիւր եղած է:

Մասնաւորապէս Մէնէմէնի դէպքը արդիւնք կը նկատուի այն սխալ քարոզութեանց որ Պալըքէսիրի շրջանակին մէջ եղան այս կուսակցութիւնը կազմելու միջոցին:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆԸ

Թարրա վատիի մէջ (Ստորին-Պիրմանիա) ծանր կռիւներ տեղի կ'ունենան կառավարական ուժերուն եւ ըմբոստներուն միջեւ: Այս վերջիններ ծանր վնասներու ենթարկուած են, բայց անոնց դիրքը այնքան ամուր է որ անոնց դէմ ղրկուած զինուորական ուժերը ստիպուեցան դիմել Թնդանօթաձիգներու օգնութեան:

Ընտառը, ուր դիրք բռնած են ըմբոստները, կրակ առաւ արձակուած ռումբերէն: Բուխը կը նեղէ զօրքը, դժուարացնելով անոր յառաջխաղացումը: Իշխանութիւնները չեն գիտեր թէ ինչ պաշար ունին ըմբոստները, բայց կը կարծեն թէ հազիւ պիտի կրնան շաբաթ մը տոկալ:

Բռնուած գերիներէն կարելի չեղաւ ոչ մէկ ստոյգ տեղեկութիւն քաղել ըմբոստութեան պետերու ինքնութեան մասին:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԻՐԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐԸ

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԵՎ ԳՈՒՅՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Երկար շրջան առաջ («Հայ-կական Մուսա» ամսագրի 1-ին համարում) Մուրացանը գրում էր. «Հայ ազգի սրտի երգերը, որ ժողովրդական բերանից են հավաքվել, ամենից գեղեցիկ ու հարուստ են եղել Վասպուրականում, Տարոնում, Սասունում, Մոկսում, Տուրուբերանում, Ալաշկերտում, Բասենում, Կարնո կողմերում, Ակն-Խնուսում, Կղիում, Կամախում, Երզնկայում, Սեբաստիայում, Ամասիայում, Տրապիզոնում, Կարին-Բայբուրդում, Կարս-Ալեքսանդրապոլում, Ղարաբաղում, Շամախում, Գանձակում, Նախիջևանում, Երևանում, Ղափանում, Զանգեզուրում, Ղարադաղում, Մարանդում, Սալմաստում, Ուրմիայում, Խոյում, Վանում, Մուշում, Բիթլիսում, Խարբերդում, Տիգրանակերտում, Ամիդում, Մարդինում, Ուռհայում, Հալեպում, Զեյթունում, Մարաշում, Կեսարիայում, Կոստանդնուպոլսում, Ադրիանապոլսում, Ռումինիայում, Եգիպտոսում, Ամերիկայում, Ավստրալիայում, Հնդկաստանում, Պարսկաստանում, Ռուսաստանում, Ղրիմում, Կովկասում, Ղրղզստանում, Թուրքե

ՆԱՀԱՊԵՏԻ ՎԽՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ի ԴԵՄՔ ՄԵՐ ԹՇՆԱ

Ամառային հանգիստի օրերին Նահապետի վրա հարձակվեցին մի խումբ ոջիլներ, որոնք ոչ միայն ուզում էին նրա արյունը ծծել, այլև ցանկանում էին նրան ուտել։ Ոջիլները հարձակվեցին Նահապետի վրա, երբ նա քնած էր։ Նրանք ուզում էին նրան ուտել, որովհետև նրանք սոված էին։ Նահապետը ոջիլների հարձակման ժամանակ արթնացավ, բայց չկարողացավ ոչ մի բան անել, որովհետև ոջիլները շատ էին։ Նահապետը ոջիլներին ասաց.

— Ինչո՞ւ եք ինձ ուտում։

Ոջիլները պատասխանեցին.

— Որովհետև մենք սոված ենք։

Նահապետը հարցրեց.

— Ինչո՞ւ եք սոված։

Ոջիլները պատասխանեցին.

— Որովհետև մենք ոչինչ չենք ուտում։

Նահապետը հարցրեց.

— Ինչո՞ւ եք ոչինչ չուտում։

Ոջիլները պատասխանեցին.

— Որովհետև մենք ոչինչ չունենք ուտելու։

Նահապետը հարցրեց.

— Ինչո՞ւ եք ոչինչ չունենում ուտելու։

Ոջիլները պատասխանեցին.

— Որովհետև մենք աղքատ ենք։

Նահապետը հարցրեց.

— Ինչո՞ւ եք աղքատ։

Ոջիլները պատասխանեցին.

— Որովհետև մենք ոչ մի գործ չենք անում։

Նահապետը հարցրեց.

— Ինչո՞ւ եք ոչ մի գործ չանում։

Ոջիլները պատասխանեցին.

— Որովհետև մենք ծույլ ենք։

Նահապետը հարցրեց.

— Ինչո՞ւ եք ծույլ։

Ոջիլները պատասխանեցին.

— Որովհետև մենք ոչ մի բան չենք սիրում անել։

Նահապետը հարցրեց.

— Ինչո՞ւ եք ոչ մի բան չեք սիրում անել։

Ոջիլները պատասխանեցին.

— Որովհետև մենք ոչ մի բան չենք կարողանում անել։

Նահապետը հարցրեց.

— Ինչո՞ւ եք ոչ մի բան չեք կարողանում անել։

Ոջիլները պատասխանեցին.

— Որովհետև մենք ոչ մի բան չենք ուզում անել։

Նահապետը հարցրեց.

— Ինչո՞ւ եք ոչ մի բան չեք ուզում անել

CINÉMA ALMA-PALACE (MAGIC-CITY)

RUE DE L'UNIVERSITÉ (ANGLE AVE. BOSQUET) MÉTRO: ALMA ET ECOLE MILITAIRE

ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1 ԱՄԷՆ ՕՐ

SOIRÉE ԵՒ MATINÉE ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ

"ԵՐԳՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ,, ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ԱՌՆՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԲԵՄԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ Ն. ԿՈՐԿԱՆԵԱՆԻ, ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ՏԻԿ. ՔՆԱՐԻԿԻ ԵՒ ՊՐ. ՇԱՀԱՆ ՍԱՐԵԱՆԻ

ԳԻՆԵՐԸ՝ ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ 5 — 12, 50ՖՐԱՆԲ. ՅԵՐԵԿՆԵՐԸ 4 — 10,50 ՖՐԱՆԲ

ԿԸ ՍԿՍԻ ՍԻՆԷՄԱՅԻ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԺԱՄԵՐՈՒՆ

ԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՊԷՎՎԻԼԻ ՌՈՍՏՈՄ ԼՍԱՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30էն սկսեալ առաւօտ, Chalet Edouard*ի սրահներուն մէջ, 31—33* Rne Manin, 93 Ave. Secrétan *մէթրօ՝* Combat *կամ* Buttes Chaumont.

Կը նախագահէ՝ Վ. ՓԱՄՍՐՄԱՃԵԱՆ

Կը ներկայացուի ՄԵՐ ԱՄԱՔՏՕՐՆԵՐԸ ԵՒ ՎԻՐԻ ՀԱՇԱՐԱՆԻՆ

ՍՊԱՍԱԼԻՈՐԸ (գաւեշտ) ԵՒ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐՈՒԹԻՒՆԸ

Փոքրիկն Սիրանուշ Լուսիկեան կը պարէ հայկ. պարեր

Կոփաժարտի մրցում Աթաեանի եւ Ֆրանսայի նախկին Շամպիոն Ժան Ֆրանսուայի միջեւ:

ՄՈՒՏՔ 7.50 ԵՒ 5 ՖՐԱՆՔ

ԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Մ. Ը. Մ.Ի Պուա Քոլոնպի մասնաճիւղին կողմէ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 9էն սկսեալ Պուա Քոլոնպի քաղաքապետական սրահներուն մէջ, Rue des Halles.

Կը նախագահէ Պ. ՋԱՏԻԿ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆ

Կը ներկայացուի՝ ՍԻՐԱՅԻՆ ՈՃԻՐ (գաւեշտ)

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օրիորդներ Լ. Աղաբէկեան, Աստղիկ Առաքելեան, Պ. Պ. Վ. Քնարեան, Ս. Եիւզպաշեան (երգ), Օր. Մինթանճեան (դաշնակ), Օր. Ալթունեան (Փարիզի քոնսէրվաթուարէն Լութակ), Պ. Պ. Ֆ. Քէօրիաճեան եւ Մ. Պոստանճեան (հայկ. պարեր), Սկաուտական խաղեր, խմբերգ, արտասանութիւն, ճազ, եւր. պարեր, ճոխ պիւֆէ: Մուտք 10 ֆրանք



Հ. Ց. Դ.

ՓԱՐԻԶ

Անիէռ Պուա Քոլոնպի Զէյթուն կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վիշապեան, Փոթորիկ եւ Եռագոյն խումբերը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին 79 Rue des Chambards (Bois Colombes)*ի սրճարանը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի պիտի առնուին:*

ԳԱՒԱՌ

Լիոնի կայծակ խումբի ժողովը այս իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Ց. Դաշնակցութեան Դրադարանը:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Պատ. միութեան ընդհ. ժողովը վաղը Հինգշաբթի ժամը 2ին Դրադարանին մէջ. Օրակարգ՝ նոր վարչութեան ընտրութիւն:

Նոր տարուան առթիւ Մարսեյլի Հ. Ց. Դ. Պատ. միութիւնները խնջոյքը վաղը Հինգշաբթի ժամը 4ին 63 բիս տը լա Բէփիւլիք Դրադարանին մէջ, կը հրաւիրուին քաղաքի, սէն Լուի, Պուլվ. Օտտօի մասնաճիւղերու բոլոր անդամները եւ պատանի համակիրները:

Սէն Լուի (Մարսեյլ) ակնունի ենթակոմիտէի ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 7ուկէսին իր սրահին մէջ: Բոլորընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Քրիստափոր ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերային ժողովը, այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին, կարեւոր օրակարգ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԲԱԼՈՒԻ Հայր. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղը նոր տարուան առթիւ կազմակերպած է ընտանեկան խնճոյք մը վաղը հինգշաբթի կէսօրէն վերջ ժամը 2ին, 113 Grand'Rue de la Guillotière.

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Տիկին Շամլ Քէլէրեան կը փնտռէ իր եղբօրորդին Սեբաստիոյ Իշխան գիւղէն Յարութիւն Քէլէրեան, հօր անունը՝ Գրիգոր, մօր անունը՝ Սառա, 1925ին կը գտնուէր Բարֆսէի (Յունաստան) ամերիկեան որբանոցը: Իմացնել K. Margossianի, 81, Rue Rabelais, Lyon.

Լուր տուողին 200 ֆր. նուէր: կը խնդրուի յունահայ թերթերէն արտատպել:

— Կը փնտռուին Նոյեմ եւ թատրո Բարսեղեան կամ Բարսեղօֆ անուն երկու Հայեր, քնիկ Ալէքսանտրապօլցի, որոնք գումար մը ունին ստանալիք: Դիմել հայ գաղթականներու կեդր. օֆիսին՝ 71 Ave. Kléber. Paris (16).

Հայր Վարդան Հացունի (Վենետիկ), Տէր եւ Տիկ. Թագուոր Թէքէրճեան եւ զաւակուք (Պոլիս), Այրի Տիկին Մարիամ Թէքէրճեան եւ զաւակուք (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Քէհեաեան եւ զաւակը (Պոլիս), Պ. Պ. Յարութիւն եւ Պետրոս Քէհեաեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Ժամկոչեան եւ զաւակը (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Դաւիթ Խրշիրեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Միքայէլ Ալեմշահ եւ զաւակուք (Միլան), Այրի Տիկին Հանըմիկ Ալեմշահ (Միլան), Պ. Հրաչ Բաթինեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Աւետիս Կէօզիւպէօյիւկեան եւ զաւակուք (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Գաբրիէլեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Իսրայէլ Մատթէոսեան եւ զաւակուք (Փարիզ), սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց քրոջ, հարսին, կեսրոջ, մօր, մեծ մօր, մօրաքրոջ, զարմուհիին եւ ազգականին

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ

ՆԵԿՏԱՐ ԹԷՔԷՐՃԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահը:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ կէսօրէ վերջ ժամը 1·30ին Փարիզի Saint Vincent du Paul *եկեղեցւոյն մէջ:*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մեր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնենք Հ. Ց. Դ. Վանանսի կոմիտէի եւ Փրիվայի ենթակոմիտէի բոլոր ընկերներուն եւ ամէն անոնց, որոնք անձամբ, նամակով, հեռագրով եւ ծաղկեպսակով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին մեր սիրեցեալ որդւոյն, Թուման ու եղբօր՝

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՓԱՊՈՒՃԵԱՆի

անակնկալ եւ դառնաղէտ մահուան առթիւն:

Փրիվա *Փապուճեան ընտանիք*

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՒՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

պատմական նոր մէկ վէպը՝ (մարիամ մագթաղինացիի կեանքէն)

ՌԱՊՊԻ

Խորհրդանկարուած մեկ հոն ՔԷՊԱՊՃԵԱՆԷ

Գին՝ 15 ֆր. Դիմել հեղինակին՝ 208bis Rue Lafayette, Paris (10)

ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏԱՆ ՄԷՋ

51 Rue Monsieur le Prince, PARIS (VIe)

Հեռաձայն՝ Danton 88—65 Մէթրօ՝ Odéon

Հանրածանօթ ՊԱԼԵՆՑ ԳՐԱՏՈՒՆԸ փոխադրուած ըլլալով վերի հասցէին, իր բոլոր յաճախորդներէն կը խնդրուի այսուհետեւ դիմել ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆԸ,

Նուէրի համար հայերէն եւ ֆրանսերէն գրքերու ճոխ մաթերք:

Գրատան պատի Օրացոյցը ձրի կը տրուի փափաքողներուն:

Մաժուլի տակ է ընդարձակ Գրացուցակը:

ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ, ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ԱՄԷՆ ԿՈՐԴԻ ԳՈՐԾԵՐ,

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՏԻԿԻՆ Բ. ՍԵՐՃԱՆԵԱՆ

42 Rue Tourtille, BELLEVILLE Մէթրօ՝ Պէլվիլ

ԱՐԻԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՆՊԱՐԵՂԷՆՆԵՐ

ԹԱՐՄ ԼԱԻ ԱԺԱՆ

ՀԱՑ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆԸ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ԱԺԱՆԸ

Մ. ՀԱՊԵԱՆ

31 rue Cramme 31 Bois Colombes Tél. Charlebourg 16-29

Ամէնէն ընտիր եւ աժան արեւելեան նպարեղէնները այս վաճառատան մէջ է որ պիտի գտնէք

Նոր տարւոյ եւ Ս. Շնունդի առթիւ բոլորովին Թարմ ապրանքներ

% 10 ԶԵՂՉՈՎ

Ապսպրանքները արագ կը յանձնուին բնակարանները

ԵՐԵԿՈՅԹ-ՏՕՆԱՄԱՌ

Ա. Ե. Հ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղին կողմէ կաղանդի առթիւ, այսօր Դշ. իրիկուն ժամը 6—12 S. L. S. A.ի Ճաշասրահին մէջ, երգ, արտասանութիւն, նուագ, հայկական եւ կովկասեան պարեր եւն.:

Մուտքը ազատ է

ՀԲԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱԻ

Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Պատ. Միութեան «ԳՕՅԱՄԱՐՏ» օրացոյցը, ճոխ բովանդակութեամբ եւ հերոսներու նկարներով: Դիմել Ճարայեանի, 14 Rue de la Fare, Marseille. *կամ ցառայի վարչութեան:*

Գինն՝ 6 ֆրանք, փոստի ծախքով 6.50 ֆր.:

Ծախու յարկաբաժին

մեկնումի պատճառաւ ծախու է յարկաբաժին մը 3 սենեակ, ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. Ա. երաժեանի, 4 Impasse Lemière Գ. յարկ, մէթրօ Place des Fêtes.

ՀԻԱՆԴՆԵՐ

Կատարեալ վստահութեամբ դիմեցէք ժամանակէտ բժիշկներուն, 123 Boul. Sébastopol *մէթ. Սէն Տընի, Ռէօ. միւս, վէներական ախտեր, ջերմամիզութիւն սուր եւ հինցած, անկարողութիւն, ֆրանկախտ, արեան, մորթի հիւանդութիւններ, արեան և մէզի քննութիւն, քիթի, կոկորդի եւ ականջի ցաւեր: Դարմ. ելեկտրականութեամբ, ռէօնթկինեան եւ անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով: Խորհրդակց. ամէն օր 912 եւ 2-8: կիր. 9-12:*

ALLIANCE FRANÇAISE

101 Bld. Raspail, Paris

Ֆրանս. լեզուի գործն. վարժ. Ֆրանս. լեզուի ձմեռնային դասընթացքները կը վերսկսին: Յունվ. 3ին, շաբաթը առնուազն 16 ժամ Ֆրանս. Լեզուի գործն, դասեր հայ. Ֆրանսեր. Թարգմ, 17 դասախօսութիւն, մէկ գեղարուեստ. պատյտ, մէկ ամիսը 155 ֆր. 4 ամիս 475 ֆր.: Միմիայն դասախ. եւ պատյտի մասնակցիլ փափաքողներու կը տրուին մատն, քարթեր գին՝ 75 ֆր.: Երեկ դասընթ. շաբաթը 5 անգ. Բշ. Գշ. Դշ. Եշ. եւ Ուր. ժ. 20—22, Դշ. օր. դասընթ. յատկաց. է վաճառակ, Ֆրանս.ի: Մէկ ամիսը 100 ֆր. 4 ամիսը 325: Մանրմ. դիմել տնօրէն Rabert Dupouey*ի* 101 Bld. Raspail, Paris (6).

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԲԺԻՇԿՆԵՐ

96 r. Rivoli, մէթ. Շաթլէ: Արմատ. եւ նոր մեթոտով դարմանում արանց եւ կանանց մորթի, արիւնի եւ վէներհիւանդութեանց (ֆրանկախտ, ջերմամիզ.) եւ վարիսի: Մատն. լապտաւթուառ: Ազէմատիա եւ արագ խորհրդատուք. ամէն օր 9—12, 2—8 Կիրակի 9—12:

EMPIRE Սիւպթ-Շօլ՝ 37 Av. Wagram

IMPRIMERIE - MASSIS - ÉDITIONS

208bis, Rue Lafayette Paris (10)

Le Gérant H STEPHAN

ՏՕՔԹ. ԽՈՒՊԷՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՑԻՆ ԵՒ ՎԷՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵՒՆԵՐՈՒ

Varicesի (վառիս) եւ hémorroidesի (էմոռոյիտ) արմատական դարմանում առանց գործողութեան, գիտական վերջին Թոտներով:

Տիադէրմի (diathermie), (իւլթրա-վիոլէ) ultra-violets.

ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ընդունելութեան ժամեր ամէն օր 4—7.30, կիրակի եւ օրեր 10—12: 142 Fbg. St. DÉNIS Tél. Nord ?

(կառ. տիւ Նօռի եւ կառ. տը լ'Էսթի մէջտեղը)

RÉVEILLON

LE 31 DÉCEMBRE

ՃԱՇԱՐԱՆ ՖԼՕՐԻԱ 61 RUE MR.-LE-PRINCE, PARIS

Ջափաւոր գիներով ճաշացուցակ, մատչէն 10—15 ֆր. ա դերք 2—4ֆր., ուրախ մթնոլորտ, միւզիքէ պար մինչեւ ե

ԴԵՐՁԱԿ

Ս. ԿԻՒԼՊՕԼԵԱՆ

3 Rue Montholon, PARIS (9e) Métro: Pois

ՁԵՐ ԿՕՇԻԿՆԵՐԸ ԳՆԵԼԷ ԱՌԱՋ

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ՁԱԿՈՐԻՏԵՍ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ.



ՑՈՒՆԱԿԱՆ Կօշիկի գ

18 Rue MONCEY,

Փլաս տիւ Փոնթ մ

Հայերու համար հարիւրին 20 զ

ՀԱՅԵԼԻ ՆՈՒԷՐ ՄԸ, 1931Ի ԱՌԹԻԻ

Եթէ կ'ուզէք նուէր մը տալ ձեր սիրելիներուն, մտածէք Թէ, ի՞նչ կրնաք գնել որ հաճոյք եւ գո պատճառէ ձերիններուն. դիմեցէք միա

Յ. ԱՐԹԻՆԵԱՆԻ

26 rue Lesage, Paris, Métro Belleville, T. որ ձեզ պիտի գոհացնէ իր ամենավերջին, գո եղանակներու փլաքներով եւ նոր տեսակի օթո փորթաֆիլ գանազան տեսակի ֆօնօգ ամէն ճաշակի եւ քսակի յարմար:

Քաշօլ շիճողներ, սոխրեճ

Վաճառատունս իր հայ յաճախորդներուն գոմար, ամէն տեսակ գոյներէ մետաքս ամբարած է, եւ կամ Ա. ՔԷՊԱՊՃԵԱՆի անուամբ դիմողները ճերմակ եւ 33 ֆրանքի գունաւոր տեսակները գտնել: Վճարումի համար դիւրութիւն:

Դիմել՝ D. Dwekի, 9 Rue Provence, Paris.

ՀԱՑԿ. ԲՈՒԺԱՐԱՆ - POLYCLINIQUE

ՁԵՐ եւ ՁՆօրէն՝ ՏՕՔԹ. ԳՐ

29, Rue (Place) des Fêtes, Paris, XIX. Թ

Բաց է ամէն օր, ուր շատ մը մասնագէտ բժ ամէն տեսակ ներքին եւ վէներական հիւանդութ գէտը կ'ընդունի Գշ., Երշ. եւ Շաբաթ օրերը ժ հագուեի ու տիանոյի մասնագէտը ամէն Երեք. եւ Շաբ 2—3, ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺը ամէն օր ժամը 9էն 19,



THÉ YAVROU ԹԷՅ ԵԱՎՐՈՒ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1880Ի Ն

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՈԻԹՈՎ

ԴԵՂԻՆ ԵՒ ԿԱՊՈՑՏ ՇՐԱՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

ԳԵՂԵՑԻԿ ՆՈՒԷՐՆԵՐ (surprise)

ՄԵՄԱՔԱՆԱԿ

23, Rue Sénac :-: MARSEILLE